

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

سیاست‌ها و برنامه‌های اتحادیه اروپا برای مدیریت، توسعه و ارتقاء خدمات در کتابخانه‌های عمومی

گردآوری، ترجمه و نگارش:

دکتر گلنسا گلینی مقدم، استادیار دانشگاه علامه طباطبائی،
دکتر فریده عصاره، استاد دانشگاه شهید چمران اهواز،
و دکتر رحمت‌الله فتاحی، استاد دانشگاه فردوسی مشهد

انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

فهرست مندرجات

۱	سیاست‌ها و برنامه‌های اتحادیه اروپا برای مدیریت، توسعه و ارتقاء خدمات در کتابخانه‌های عمومی.....
۲	فهرست مندرجات
۱	فهرست جداول
۱	فهرست نمودارها
۱	پیشگفتار.....
۵	فصل اول.....
۵	آشنایی با برنامه‌های اراسموس، اراسموس پلاس و ژان مونه در اتحادیه اروپا و معرفی پروژه حاضر.....
۱	مقدمه
۱	معرفی اراسموس و اراسموس پلاس.....
۴	هدف‌ها و بودجه‌بندی طرح اراسموس پلاس.....
۵	ساختار اصلی طرح اراسموس پلاس.....
۱۳	نهادهای و افراد قادر به مشارکت در طرح اراسموس پلاس
۲۱	نحوه اقدام برای درخواست پروژه و برنامه در طرح اراسموس پلاس.....
۲۴	تمرکز اصلی فعالیت‌های برنامه ژان مونه:
۲۴	هدف‌های برنامه ژان مونه:
۲۴	مزایای برای نهادهای مشارکت‌کننده:
۲۵	مزایای برای افراد مشارکت‌کننده:
۲۵	ساختار عملیاتی فعالیت‌های برنامه ژان مونه:
۲۷	هدف‌های اصلی از آموزش و پژوهش در حوزه مطالعات اتحادیه اروپا
۳۰	فرآیند اقدام برای فعالیت‌های ژان مونه
۳۱	فراخوان سال ۲۰۲۰ فعالیت‌های ژان مونه
۳۱	معرفی پروژه حاضر
۳۳	دلایل انتخاب پروژه
۳۴	برنامه اجرایی پروژه ژان مونه ۲۰۱۹ الی ۲۰۲۱ (شهریور ۱۳۹۸ - شهریور ۱۴۰۰)
۳۵	اولویت‌های اتحادیه اروپا برای پنج ساله آینده (۲۰۲۴-۲۰۱۹).....
۳۸	جمع‌بندی
۴۳	فصل دوم:
۴۳	معرفی ساختار، سیاست‌ها، و استراتژی‌های اروپا برای توسعه کتابخانه‌های عمومی.....
۴۴	مقدمه
۴۴	بررسی چشم‌انداز کتابخانه‌های عمومی در اروپا
۴۵	نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه ملی و اروپا
۴۸	توسعه کتابخانه‌های عمومی در سطح اروپا

۵۴	نحوه همکاری کتابخانه‌های عمومی در سطح اروپا
۵۸	رویه‌های کنونی کتابخانه‌های عمومی و چالش‌های آینده در اروپا
۶۴	منابع فصل دوم: معرفی ساختار، سیاستها، و استراتژی‌های اروپا برای توسعه کتابخانه‌های عمومی
۶۷	وبسایت‌ها فصل دوم
۶۸	فصل سوم:
۶۸	مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا و نقش جدید کتابخانه‌های عمومی در اجتماعات محلی
۶۸	اداره عمومی سیاست‌های داخلی
۶۸	واحد سیاست‌گذاری B: سیاست‌های ساخت‌یافته و منسجم
۶۸	فرهنگ و آموزش
۶۹	چکیده
۶۹	فهرست واژه‌های اختصاری ALA
۷۰	خلاصه اجرایی
	به رسمیت شناختن کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان بازیگران اصلی آموزش، دیجیتالی شدن و ادغام در استراتژی‌های
۸۵	سیاست‌گذاری در سطح ملی و اتحادیه اروپا
	ایجاد یک صندوق یا برنامه برای ایجاد نوآوری در کتابخانه‌های عمومی و ایجاد شبکه پایدار کتابخانه‌های عمومی در
۸۶	اروپا
۸۶	ایجاد برند کتابخانه (عمومی) اروپا یا شبکه کتابخانه‌های عمومی (اروپا)
۸۷	پشتیبانی از جمع‌آوری داده‌ها در مورد کتابخانه‌های عمومی اروپا
	منابع فصل سوم: مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا و نقش جدید کتابخانه‌های عمومی در اجتماعات
۸۸	محلی
۱۱۴	فصل چهارم:
	مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: دستاوردها، امانت الکترونیکی در کتابخانه‌های عمومی: چالش‌ها
۱۱۴	و فرصت‌ها
۱۱۵	چکیده
۱۱۵	فهرست اختصارات
۱۱۵	خلاصه عملیاتی/کاربردی
۱۱۶	قرار دادها/مدل‌های صدور مجوز
۱۱۷	تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای
۱۱۸	روندهای کلیدی و عوامل مؤثر
۱۱۹	نتایج بیشتر و توصیه‌ها
۱۲۰	مقدمه
۱۲۱	اختلال دیجیتال
۱۲۳	ابهام قانونی
۱۲۴	مدل‌های صدور مجوز
۱۲۶	پژوهش‌های اولیه:
۱۲۶	پژوهش‌های بعدی:
۱۲۷	ویژگی‌های مثبت:
۱۲۸	ویژگی‌های منفی:
۱۳۰	ویژگی‌های مثبت:
۱۳۰	ویژگی‌های منفی:
۱۳۱	ویژگی‌های مثبت:
۱۳۱	ویژگی‌های منفی:

۱۳۳	ویژگی های منفی:
۱۳۴	ویژگی های مثبت:
۱۳۵	ویژگی های منفی:
۱۳۵	تحلیل کیفی
۱۳۵	اروپا
۱۴۱	روندهای کلیدی و عوامل مؤثر
۱۴۱	آلمان
۱۴۲	دانمارک و هلند
۱۴۳	نروژ
۱۴۳	سوئد
۱۴۳	فرانسه، فنلاند، استونی و اسپانیا
۱۴۴	آمریکای شمالی
۱۴۶	تجربه کاربر
۱۴۹	نتیجه گیری ها و توصیه های بیشتر
۱۵۰	قدرت آرام و فزاینده
۱۵۱	اصلاح قانون گذاری در سطح اتحادیه اروپا بدون اعتماد متقابل ناکارآمد خواهد بود
۱۵۱	اعتماد مبتنی بر دانش مشترک شفاف و درک متقابل
۱۵۲	دسترس پذیری و موجود بودن امانت الکترونیکی
۱۵۲	ویژگی های مجموعه کتابهای الکترونیکی و استفاده از آنها
۱۵۲	ویژگی های مدل امانت الکترونیکی
۱۵۳	بازار کتابهای الکترونیکی تجاری
۱۵۳	به سوی توازن مبتنی بر شواهد
۱۵۳	منابع فصل چهارم: مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: دستاوردها، امانت الکترونیکی در کتابخانه های عمومی: چالش ها و فرصت ها
۱۵۶	عمومی: چالش ها و فرصت ها
۱۶۰	فصل پنجم:
۱۶۰	مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: ارتقاء سواد رسانه ای و سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها
۱۶۱	چکیده
۱۶۱	خلاصه عملیاتی/کاربردی
۱۶۶	نقش کتابخانه های عمومی در سواد رسانه ای و سواد اطلاعاتی
۱۶۸	خطمشی مربوط به سواد رسانه ای و سواد اطلاعاتی
۱۷۰	ارتقا سواد رسانه ای و سواد اطلاعاتی از طریق کتابخانه های عمومی
۱۷۰	نتیجه گیری: آموزش سواد رسانه ای و سواد اطلاعاتی از طریق کتابخانه های عمومی چه چیزی برای اروپا به
۱۷۲	ارمغان میآورد؟
۱۷۲	منابع فصل پنجم: مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: ارتقاء سواد رسانه ای و سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها
۱۷۳	کتابخانه ها
۱۷۸	فصل ششم:
۱۷۸	مطالعه ای پیمایشی در سطح اروپا برای سنجش درک کاربران از مزایای کاربرد فناوری های اطلاعاتی و ارتباطاتی در کتابخانه های عمومی
۱۷۸	در کتابخانه های عمومی
۱۷۹	مقدمه
۱۸۴	چشم انداز کتابخانه های عمومی
۱۸۶	کاربرد رایانه های قابل دسترس همگانی در کسب و کار
۱۹۰	دولت الکترونیک و شهروندی فعال

۱۹۵	تأثیرات
۲۰۴	نتیجه‌گیری
۲۰۹	فصل هفتم:
	تجربه هلند: سیاست‌های مشترک برای کیفیت‌بخشی عمومی: چالش‌های مشترک کتابخانه‌های عمومی و مطبوعات به‌منظور دستیابی به جایگاه مناسب و شایسته خود
۲۱۰	چکیده
۲۱۱	مقدمه
۲۱۲	کتابخانه‌ها
۲۱۹	مطبوعات
۲۲۳	نتیجه‌گیری
۲۲۴	درباره نویسندگان
	منابع فصل هفتم: تجربه هلند: سیاست‌های مشترک برای کیفیت‌بخشی عمومی: چالش‌های مشترک کتابخانه‌های عمومی و مطبوعات به‌منظور دستیابی به جایگاه مناسب و شایسته خود
۲۲۵	عمومی و مطبوعات به‌منظور دستیابی به جایگاه مناسب و شایسته خود
۲۲۸	فصل هشتم:
	تجربه اسپانیا: برنامه‌ریزی کتابخانه‌های عمومی: یک رویه معمول؟
۲۲۹	چکیده
۲۳۰	مقدمه
۲۳۱	پیشینه تحقیقات
۲۳۳	هدف و روش
۲۳۴	یافته
۲۳۸	نتیجه‌گیری
۲۴۰	منابع فصل هشتم: تجربه اسپانیا: برنامه‌ریزی کتابخانه‌های عمومی: یک رویه معمول؟
۲۴۴	فصل نهم:
	تجربه دانمارک: سواد اطلاعاتی، یادگیری و کتابخانه عمومی: مطالعه دانش‌آموزان دبیرستانی در دانمارک
۲۴۵	چکیده:
۲۴۶	مقدمه
۲۴۶	زمینه
۲۴۷	پرسش‌های پژوهش و چارچوب کلی
۲۴۸	پیشینه پژوهش
۲۴۸	کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری
۲۵۱	سواد اطلاعاتی در کتابخانه عمومی
۲۵۶	روش‌شناسی
۲۵۷	گردآوری داده‌ها
۲۵۸	شرکت‌کنندگان
۲۵۹	تحلیل داده‌ها
۲۶۰	نتایج گروه
۲۷۱	صورت‌بودجه
۲۷۱	شرح‌حال نویسنده
	منابع فصل نهم: تجربه دانمارک: سواد اطلاعاتی، یادگیری و کتابخانه عمومی: مطالعه دانش‌آموزان دبیرستانی در دانمارک
۲۷۲	دانمارک

فهرست جداول

- جدول ۱-۱: طرح ها و برنامه‌های اراسموس پلاس..... ۳
- جدول ۲-۱: کشورهای اصلی در طرح اراسموس پلاس (داخل حوزه اتحادیه اروپا)..... ۱۵
- جدول ۳-۱: کشورهای اصلی در طرح اراسموس پلاس (خارج از حوزه اتحادیه اروپا)..... ۱۶
- جدول ۴-۱: فهرست کشورهای شریک در طرح اراسموس پلاس منطقه ۱ تا ۴..... ۱۶
- جدول ۵-۱: کشورهای شریک در طرح اراسموس طبقه‌بندی شده منطقه ۵ تا ۱۳..... ۱۷
- جدول ۶-۱: مشخصات فعالیت های ژان مونه در اراسموس پلاس بر حسب زمان و سقف بودجه..... ۲۹
- جدول ۷-۱: حداقل امتیازات لازم برای هر منطقه جغرافیایی برای فعالیت‌های ژان مونه در سال ۲۰۱۹..... ۳۲
- جدول ۸-۱: امتیازات کسب شده برای پروژه مذکور از فعالیت‌های ژان مونه در سال ۲۰۱۹..... ۳۲
- جدول ۹-۱: ماتریس مقایسه‌ای مدل‌ها در کشورها..... ۱۳۷
- جدول ۱۰-۱: علامت اختصاری نام کشورها..... ۱۸۲
- جدول ۱۱-۱: اندازه نمونه تحقیق و فاصله اطمینان..... ۱۸۳
- جدول ۱۲-۱: ساده‌سازی مدل ISP کولثا و چرخه یادگیری مکنیکل و دالتون در کتابخانه‌های عمومی..... ۲۵۳
- جدول ۱۳-۱: درک دانش آموزان دبیرستانی از کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری..... ۲۵۹
- جدول ۱۴-۱: درک دانش آموزان دبیرستانی از مفهوم سواد اطلاعاتی..... ۲۶۳

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۱: بودجه‌بندی کلی در طرح اراسموس پلاس..... ۱۲
- نمودار ۲-۱: نمایش آماری فعالیت‌های ژان‌مونه در ۲۰۱۶-۲۰۱۵..... ۲۹
- نمودار ۳-۱: پراکندگی فعالیت‌های ژان‌مونه در ۲۰۱۶-۲۰۱۵..... ۳۰
- نمودار ۴-۱: تعداد کتابخانه‌ها (به ازای هر ۱۰۰۰۰ نفر)..... ۱۸۴
- نمودار ۵-۱: هزینه سالانه سرانه کتابخانه‌ها در اروپا..... ۱۸۵
- نمودار ۶-۱: درصد خانوارهای دارای دسترسی به اینترنت خانگی..... ۱۸۶
- نمودار ۷-۱: استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای فعالیت‌های کسب‌وکار در ۳ ماه گذشته..... ۱۸۸
- نمودار ۸-۱: استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای اهداف تجاری در ۱۲ ماه گذشته..... ۱۸۸
- نمودار ۹-۱: کاربردهای رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای هدف‌های تجاری/کسب و کار..... ۱۹۰
- نمودار ۱۰-۱: دولت الکترونیک: ارتباط با نهادهای دولتی در ۱۲ ماه گذشته..... ۱۹۲
- نمودار ۱۱-۱: استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگان برای فعالیت‌های شهروندی در ۳ ماه گذشته..... ۱۹۵
- نمودار ۱۲-۱: میزان تأثیرگذاری رایانه‌های قابل دسترس برای همه برای کاربران..... ۱۹۷
- نمودار ۱۳-۱: میزان اثرگذاری رایانه‌های قابل دسترس همگانی..... ۲۰۱
- نمودار ۱۴-۱: ادراک کاربران در مورد کتابخانه‌های عمومی..... ۲۰۲
- نمودار ۱۵-۱: ادراک کاربران از وضعیت کتابخانه‌های عمومی..... ۲۰۳
- نمودار ۱۶-۱: ادراک کاربران در گروه‌های سنی مختلف از وضعیت کتابخانه‌های عمومی..... ۲۰۴
- نمودار ۱۷-۱: وضعیت برنامه‌های ۷۱ کتابخانه در سال ۲۰۱۶..... ۲۳۵
- نمودار ۱۸-۱: مدت زمان برنامه‌های شناسایی شده در سالهای ۲۰۰۶ و ۲۰۱۶..... ۲۳۷

پیشگفتار

کتاب حاضر یکی از دستاوردهای مرتبط با پروژه بین‌المللی «ژان‌مونه»^۱ با عنوان «کاربست تجربیات اتحادیه اروپا در حوزه کتابخانه‌های عمومی ایران» است که با پشتیبانی مالی و حقوقی اتحادیه اروپا انجام شده است. پیشنهاد این پروژه در فراخوان سال ۲۰۱۹ «آژانس آموزش، سمعی-بصری و فرهنگی اروپا» (EACEA) در قالب «پروژه ژان-مونه» از سوی دانشگاه علامه طباطبائی ارسال شد که پس از داوری در سپتامبر ۲۰۱۹، به‌عنوان یکی از برندگان پشتیبانی مالی مربوط به فعالیت‌های ژان‌مونه اعلام شد. این پروژه در سال ۲۰۱۹، تنها برنده از کشور ایران بود و یک سال قبل آن در سال ۲۰۱۸، نیز پروژه دیگری بازم از دانشگاه علامه طباطبائی موفق به دریافت پشتیبانی مالی ژان‌مونه شده بود.

برنامه ژان‌مونه از سال ۱۹۹۰ اقدام به معرفی مطالعات و همگرایی کشورهای اروپایی در دانشگاه‌ها کرد. این برنامه به یاد و برای تقدیر از فعالیت‌های ژان‌مونه (۱۹۷۹-۱۸۸۸) دیپلمات و سیاستمدار فرانسوی و از اولین بنیان‌گذاران ایده اروپای متحد نام‌گذاری شده است. این برنامه بعداً به‌عنوان فعالیتی مستقل در زیرمجموعه برنامه «اراسموس پلاس» تداوم یافت. بایسته یادآوری است که اتحادیه اروپا طی سال‌های اخیر تلاش‌های زیادی در راستای توسعه اجتماعی، اقتصادی و انسانی کشورهای اروپایی نموده و اقدام به تعریف و تصویب برنامه‌ها و طرح‌های مختلف از جمله «اراسموس» و «اراسموس پلاس» نموده و میلیاردها یورو بودجه به اجرا و تکمیل این پروژه‌ها (در قالب زیرمجموعه های متفاوت و متنوع) اختصاص داده است.

یکی از هدف‌های برنامه ژان‌مونه «بهبود آموزش و پژوهش در حوزه مطالعات اتحادیه اروپا در سراسر جهان» است. مراسم سی‌سالگی این برنامه در سال ۲۰۱۹، با ارائه چشم‌اندازهای جدید در بروکسل، همزمان با گردهمایی برندگان سال ۲۰۱۹ که نگارنده نیز در آن حضور داشتم، برگزار شد. به لحاظ سازمانی، «آژانس آموزش، سمعی-بصری و فرهنگی اروپا» مسئول اجرای این برنامه‌ها است. اطلاعات بیشتری درباره برنامه‌های مختلف اراسموس و ژان‌مونه در فصل اول همین کتاب ذکر شده است. پروژه یادشده در یک دوره دو ساله و در یازده مرحله اجرایی تعریف شده است. همکاران اصلی آن، دو تن از استادان پیشکسوت علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران از دانشگاه شهید چمران اهواز، سرکار خانم دکتر فریده عصاره و دانشگاه فردوسی مشهد، جناب آقای دکتر رحمت‌الله فتاحی می‌باشند. کتاب حاضر حاصل همکاری این استادان با مجری طرح در فرایند اجرای پروژه و نگارش متن است. هدف از تهیه و تدوین این کتاب، گردآوری تجربیات اتحادیه اروپا و کشورهای عضو، در حوزه کتابخانه‌های عمومی به زبان فارسی و برای مخاطبان فارسی زبان است. این کتاب با عنوان «سیاست‌ها و برنامه‌های اتحادیه اروپا برای مدیریت، توسعه و ارتقاء خدمات در کتابخانه‌های عمومی» از نه فصل تشکیل شده است. محتوای اصلی کتاب حاصل

^۱ Jean Monnet

گردآوری و ترجمه متون گوناگون و متناسب با هدف پروژه است. عمده منابع ترجمه شده به صورت گزینشی از میان متون منتشر شده توسط اتحادیه اروپا در سایت رسمی آن به نشانی زیر انتخاب شده‌اند:

<https://publications.europa.eu/en>

کتاب دیگری نیز با عنوان «**بومی‌سازی برخی از برنامه‌های اتحادیه اروپا در زمینه توسعه خدمات کتابخانه‌های عمومی برای به کارگیری در ایران**» با هدف بومی‌سازی برنامه‌های اتحادیه اروپا، توسط تیم پژوهش در دست تدوین است و به زودی به چاپ خواهد رسید.

فصل اول این کتاب معرفی برنامه‌های اراسموس، اراسموس پلاس، ژان‌مونه، پروژه حاضر و ارائه‌ی دلایل انتخاب آن توسط اتحادیه اروپا است. هدف از نگارش این فصل، آشنا کردن مخاطبان ایرانی با پروژه‌های بین‌المللی اتحادیه اروپاست، چراکه در حال حاضر، اطلاعات چندانی به زبان فارسی در این زمینه وجود ندارد. این در حالی است که بسیاری از استادان، دانشجویان، پژوهشگران و افراد مختلف، پرسش‌های بسیاری در این زمینه دارند، که امید است این فصل بتواند تا حدودی به این پرسش‌ها، پاسخ دهد. فصل دوم معرفی ساختار، سیاست‌ها، و استراتژی‌ها (راهبردهای) اتحادیه اروپا به منظور توسعه کتابخانه‌های عمومی است. فصل‌های سوم، چهارم و پنجم که در پیشنهاد ارسالی ژان-مونه نیز به آن‌ها اشاره شده بود و صراحتاً یاد شده بود که به فارسی ترجمه خواهند شد، در واقع بخش‌های مختلف مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا و به نوعی سیاست‌گذاری اتحادیه اروپا برای کتابخانه‌های عمومی است. فصل سوم، درباره مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا و نقش جدید کتابخانه‌های عمومی در اجتماعات محلی است. فصل چهارم، درباره مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: امانت الکترونیکی در کتابخانه‌های عمومی: چالش‌ها و فرصت‌ها است. فصل پنجم، درباره مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: ارتقاء سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها است. فصل ششم دربرگیرنده تجربه کشورهای اروپایی برای استفاده از فناوری اطلاعات در کتابخانه‌های عمومی توسط بنیاد بیل گیتس است. مطالب این فصل حاصل یک پژوهش گسترده در کتابخانه‌های عمومی اروپاست که با پشتیبانی مالی «بنیاد بیل و ملیندا گیتس» انجام شده است. به علت طولانی بودن این گزارش، بخش‌های منتخبی از آن ترجمه شد و علاقه‌مندان می‌توانند برای اطلاعات بیشتر به اصل گزارش مراجعه نمایند. فصل‌های هفتم تا نهم شامل تجربه سه کشور اروپایی مشخص در حوزه کتابخانه‌های عمومی است. فصل هفتم، درباره تجربه هلند: سیاست‌های مشترک برای کیفیت بخشی عمومی: چالش‌های مشترک کتابخانه‌های عمومی و مطبوعات به منظور دستیابی به جایگاه مناسب و شایسته خود است. این فصل مطالب بسیاری درباره چالش‌های مشترک کتابخانه‌های عمومی و مطبوعات مطرح می‌کند که برخی از این چالش‌ها در ایران نیز مشاهده شده است. فصل هشتم، درباره تجربه اسپانیا: برنامه‌ریزی کتابخانه‌های عمومی: یک رویه معمول؟ است. فصل نهم، درباره تجربه دانمارک: سواد اطلاعاتی، یادگیری، و کتابخانه عمومی: مطالعه دانش‌آموزان دبیرستانی در دانمارک است.

این نکته بایسته یادآوری است که آگاهی از امکانات و ظرفیت‌های گوناگونی که اتحادیه اروپا در زمینه فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی در اختیار جامعه بین‌الملل، به‌ویژه کشورهای در حال رشد، قرار می‌دهد فرصت خوبی برای اعضای هیئت علمی و پژوهشگران در دانشگاه‌های مختلف ایران است. در لابلای کتاب حاضر، نکته‌ها و ایده‌های نو و بس ارزشمند که برگرفته از تجربه کتابخانه‌های اروپایی در خدمت به جامعه می‌باشد ارائه شده است. با اطمینان می‌توان گفت که پاسخ بسیاری از پرسش‌ها و ابهاماتی که درباره جایگاه کتابخانه‌های عمومی در خدمت به جامعه قرن بیست و یکم در ذهن مدیران و کتابداران وجود دارد در کتاب حاضر قابل دسترس است. نقطه قوت کتاب، گزارش تجربه‌های عینی و مبتنی بر داده‌های واقعی در جامعه مخاطب کتابخانه‌های عمومی است. امید آنکه این اثر بتواند در راستای آگاهی بخشی عمومی و تخصصی در زمینه بالا مورد استقبال و استفاده قرار گیرد. محتوای کتاب می‌تواند مکمل برنامه‌ها و فعالیت‌های گسترده کتابخانه‌های عمومی ایران در راستای ارتقاء خدمات به جامعه پویای ایران در شرایط کنونی باشد. همچنین، امید می‌رود که از محتوای این اثر بتواند در برنامه‌های درسی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، بویژه در گرایش مدیریت کتابخانه‌های عمومی و نیز در کارگاه‌های آموزشی بهره‌گیری شود.

در پایان مجری پروژه از حمایت‌های ریاست محترم دانشگاه علامه طباطبائی جناب آقای دکتر حسین سلیمی، معاونت محترم پژوهشی پیشین جناب آقای دکتر حمیدرضا علومی یزدی، معاونت پژوهشی کنونی جناب آقای دکتر سید جلال دهقانی فیروزآبادی و به‌ویژه از تلاش‌های مداوم ریاست محترم دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی دانشگاه سرکار خانم دکتر ماندانا تیشه‌یار، آقای سید حسین طباطبائی نسب کارشناس پروژه‌های بین‌المللی و آقای Jim Cole سردبیر پیشین مجله *The Serials Librarian* و سایر کسانی که به‌نوعی در به ثمر رسیدن این پروژه سهم داشته‌اند تشکر و قدردانی می‌نماید.

.....مجری پروژه ژان مونه

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی

تهران-ایران ۱۳۹۹

فصل اول

آشنایی با برنامه‌های اراسموس، اراسموس پلاس و ژان‌مونه در اتحادیه اروپا و معرفی پروژه حاضر

مقدمه

اتحادیه اروپا - در سال ۲۰۲۰ میلادی - متشکل از ۲۸ کشور است - لیکن بریتانیا در حال خروج از این اتحادیه است. این کشورها عبارتند از: بلژیک، فرانسه، آلمان، ایتالیا، لوکزامبورگ، هلند، دانمارک، ایرلند، بریتانیا، یونان، پرتغال، اسپانیا، اتریش، فنلاند، سوئد، قبرس، جمهوری چک، استونی، مجارستان، لتونی، لیتوانی، جزیره مالت، لهستان، اسلواکی، اسلونی، بلغارستان، رومانی، و کرواسی. قابل ذکر است و واحد پولی ۱۹ کشور از این ۲۸ کشور یورو است.

اتحادیه اروپا طی سال‌های اخیر تلاش‌های زیادی در راستای توسعه اجتماعی، اقتصادی و انسانی در قاره سبز کرده است و نهادهای مختلف این اتحادیه در همین راستا اقدام به تعریف و تصویب برنامه‌های کاری، طرح‌ها و پروژه‌های متعدد برای حرکت در راستای هدف‌های تعیین شده خود نموده‌اند که، بعضاً میلیاردها یورو هزینه اجرایی، و تکمیل این پروژه‌ها (در قالب زیرمجموعه‌های متفاوت و متنوع) بوده است. در میان این پروژه‌ها و برنامه‌های کاری، طرح‌های موسوم به اراسموس^۲ و اراسموس پلاس^۳ از معروفترین آنها، است.

باید توجه داشت که تنها برخی از برنامه‌های پژوهشی کشورهای عضو اتحادیه اروپا، تحت عنوان کلی اراسموس و اراسموس پلاس و به شکل متمرکز دنبال می‌شوند. افزون بر آن، هر کدام از این کشورها، برنامه‌های پژوهشی ملی و محلی و غیره خود را نیز دارند که در چارچوب اراسموس و اراسموس پلاس نمی‌گنجند.

معرفی اراسموس و اراسموس پلاس

اراسموس در اصل برنامه تبادل دانشجویان در منطقه اروپا بوده است که در سال ۱۹۸۷ تدوین و اجرا شده است. اراسموس پلاس نیز برنامه و طرحی است که از دل برنامه اراسموس بیرون آمده و در سال ۲۰۱۴ تدوین شده است، در واقع شامل همه طرح‌های اتحادیه اروپا در رابطه با آموزش، پرورش، جوانان و ورزش می‌باشند.

2 European Region Action Scheme for the Mobility of University Students (ERASMUS)

3 Erasmus +

برنامه تبادل دانشجویان برای نخستین بار در سال ۱۹۶۹ توسط یک فرد دانشگاهی از ایتالیا به نام سوفیا کورادی^۴ که در دانشگاه رُم حقوق خوانده بود و با استفاده از بورس تحصیلی برای ادامه تحصیل به امریکا و دانشگاه کلمبیا رفته بود، مطرح شد. نامبرده بعدها به مادر اراسموس^۵ شهرت یافت. علت اصلی طرح این ایده، مشکلی بود که به طور شخصی برای سوفیا کورادی پیش آمد و آن عدم تأیید مدرک تحصیلی او در ایتالیا بود. به این دلیل که در خارج از ایتالیا دریافت شده بود. برنامه پیشنهادی او در زمینه تبادل استاد و دانشجو در یک دوره ۷ ساله به صورت آزمایشی در ایتالیا اجرا شد. به دلیل موفقیت برنامه و استقبال از آن در سطح کشورهای اروپایی به نام اراسموس تداوم یافت و پس از آن به سطح بین‌المللی ارتقاء داده شد. برنامه تبادل دانشجو تا سال ۱۹۸۶ صرفاً در ایتالیا انجام می‌شد و از سال ۱۹۸۶ توسط کمیسیون اروپا تأیید شد و در سطح کشورهای اروپایی انجام می‌شد و از سال ۲۰۰۷ به کشورهای غیر اروپایی نیز گسترش یافت. این برنامه همچنان در دوره‌های زمانی ۷ ساله تعریف می‌شود. از سال ۱۹۸۷ تا ۲۰۱۴ در طول ۲۷ سال، ۲ میلیون نفر در این برنامه شرکت کردند و از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۰ در یک دوره ۷ ساله، ۴ میلیون نفر از ۴۰۰۰ مؤسسه و ۳۷ کشور و با حمایت مالی ۱۴/۷ بیلیون یورو در این برنامه مشارکت داشتند. پیش‌بینی می‌شود از سال ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۷ این آمار به سه برابر ارتقاء پیدا کند. اسپانیا با تبادل حدود چهل هزار دانشجو در سال، در حال حاضر رتبه نخست را در میان کشورهای اروپایی دارد.

از لحاظ تاریخی، طرح اولیه اراسموس به همراه چند طرح دیگر در سال ۱۹۹۴ و با تصویب کمیسیون اروپایی در قالب یک طرح مشخص به نام طرح سقراط^۶ ادغام شد که البته این طرح در دسامبر ۱۹۹۹ متوقف شده و برنامه سقراط دوم در سال ۲۰۰۰ جایگزین آن شد. این برنامه نیز بعداً در سال ۲۰۰۷ با برنامه آموزش مادام‌العمر^۷ ۲۰۱۳-۲۰۰۷ اراسموس جایگزین شد. طرح یا برنامه اراسموس پلاس را- که برای سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۰ طراحی شده است - در واقع می‌توان نوع تکامل یافته و البته پالایش و پیرایش شده‌ای از طرح‌های مشابه قبلی از جمله برخی هدف‌ها و برنامه‌های مشخص تر طرح اراسموس دانست. این طرح که بودجه‌ای برابر با ۱۴/۷ میلیارد یورویی دارد برنامه‌ای جامع و در چهارچوب کاری کلان برای آموزش، پرورش، جوانان و ورزش است. طرح جدید اراسموس پلاس تمامی برنامه‌های کنونی و در حال اجرای اتحادیه اروپا برای این چهار حوزه (آموزش، پرورش، جوانان و ورزش) را در برمی‌گیرد. نظامنامه اراسموس پلاس در دسامبر ۲۰۱۳ تصویب شده است. از آنجایی که طرح و برنامه اراسموس پلاس در واقع تلفیق و تجمیع تجربه‌ها و برنامه‌های قبلی از این دست است، همه فعالیت‌هایی که زیر عنوان این برنامه صورت می‌گیرد با برند و نام اراسموس پلاس همراه است اما برای آنکه فعالان برنامه‌های قبلی نیز راه خود را به درون این طرح

4 Sofia Korradi

5 Mamma Erasmus

6 Sucrates Programme

7 Learning Lifelong Programme

جامع باز کنند، برای برنامه‌هایی که در قالب این طرح بخش‌های مشخص و تعیین شده‌ای را مورد هدف قرار داده‌اند، افزون بر برند و نام Erasmus + عناوین اضافه‌ای نیز در نظر گرفته شده است که در جدول زیر آورده شده‌اند.

جدول ۱-۱: طرح‌ها و برنامه‌های اراسموس پلاس

در زمینه فعالیت‌های جامعی که در حوزه آموزش در مدارس صورت می‌گیرد.	Erasmus +: Comeniu
در زمینه فعالیت‌هایی که به شکل جامع در حوزه آموزش عالی صورت می‌گیرد و کشورهای شامل طرح را در بر می‌گیرد.	Erasmus +: Erasmus
در زمینه فعالیت‌های تعریف شده در برنامه موسوم به Erasmus Mundus که طرح مشترک برای حوزه مدارک کارشناسی ارشد است.	Erasmus +: Erasmus Mundus
در زمینه فعالیت‌های جامع در حوزه آموزش حرفه‌وفن و پرورشی	Erasmus +: Leonardo da Vinci
در زمینه فعالیت‌های جامعی که در حوزه آموزش بزرگ‌سالان صورت می‌گیرد.	Erasmus +: Grundtvi
در زمینه فعالیت‌های جامعی که در حوزه آموزش‌های غیررسمی و بدون تشریفات جوانان صورت می‌گیرد.	Erasmus +: Youth in Action
در زمینه فعالیت‌هایی که به صورت جامع در رابطه با حوزه مطالعات اتحادیه اروپا صورت می‌گیرد.	Erasmus +: Jean Monnet
در زمینه فعالیت‌های جامعی که در حوزه ورزش صورت می‌گیرد.	Erasmus +: Sprots

هدف‌ها و بودجه‌بندی طرح اراسموس پلاس

اراسموس پلاس چارچوب و هدف‌های خاصی را تعیین کرده و در عین حال حوزه‌های فعالیت آن اهمیت ویژه‌ای برای اتحادیه اروپا دارد. هدف‌های کلی و عمومی طرح اراسموس پلاس را می‌توان در موارد زیر به شکل خلاصه بیان نمود:

- دستیابی به هدف‌های تعیین شده در استراتژی ۲۰۲۰ اتحادیه اروپا از جمله هدف‌های تعیین شده در حوزه آموزش؛
 - دستیابی به هدف‌های تعیین شده در چهارچوب همکاری‌های استراتژیک اروپایی در آموزش و پرورش موسوم به (ET^۸، ۲۰۲۰)؛
 - توسعه پایدار و مداوم کشورهای شریک^۹ در حوزه آموزش عالی؛
 - دستیابی به هدف‌های کلی تعیین شده در برنامه بازبینی شده همکاری‌های اروپایی در حوزه جوانان (۲۰۱۸ - ۲۰۲۰)؛
 - دستیابی به هدف‌های تعیین شده اتحادیه اروپا برای توسعه در حوزه ورزش به ویژه ورزش‌های مادر در مطابقت با برنامه کاری عمومی اتحادیه اروپا برای حوزه ورزش؛
 - ارتقا و ترفیع ارزش‌های اروپایی در مطابقت با ماده ۲ از معاهده اتحادیه اروپا؛
- در عین حال، طراحان اراسموس پلاس، برخی از ویژگی‌ها و ابزارهای این طرح را حائز اهمیت اساسی تلقی کرده‌اند و کمیسیون اروپایی نیز با جزئیات به این ویژگی‌ها پرداخته است. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از: شناسایی و اعتباردهی به مهارت‌ها و صلاحیت‌ها، دسترسی آزاد به ملزومات و مواد لازم آموزشی، اسناد و رسانه‌ها، توجه به ابعاد بین‌المللی طرح، تقویت و تشویق چند زبانی، برابری، حمایت و صیانت از اعضا و مشارکت کنندگان.
- برای دستیابی به این هدف‌ها و اهمیت دادن به بخش‌هایی که در بالا یاد شده، طراحان اراسموس پلاس، اقدام به تعیین و چینش یک ساختار منسجم برای این طرح کرده‌اند و با پیاده‌سازی مراحل زیر درصدد اجرایی کردن حداکثری این طرح برآمده‌اند.

8 Education and Training

9 Partner Countries

ساختار اصلی طرح اراسموس پلاس

در حال حاضر برنامه اراسموس پلاس دارای پنج بخش اصلی به شرح زیر است:

الف- اقدامات کلیدی شماره ۱۰: تبادل استاد و دانشجو (جابه‌جایی افراد)

ب- اقدامات کلیدی شماره ۱۱: همکاری در ابتکارات، خلاقیت‌ها و تبادل تجربیات مفید؛

ج- اقدامات کلیدی شماره ۱۲: سیاست‌گذاری (حمایت از اصلاح سیاست‌ها)؛

د- فعالیت‌های ژان مونه؛

ه- حوزه ورزش؛

در ادامه، هر کدام از این برنامه‌ها با جزئیات بیشتری تشریح شده‌اند؛

الف) اقدامات کلیدی شماره ۱: تبادل استاد و دانشجو (جابه‌جایی افراد)

10 Key Action 1: Learning Mobility of Individuals

11 Key Action 2: Cooperation for innovation and the exchange of good practices

12 Key Action 3: Support for policy reform

این بخش یعنی اقدامات کلیدی شماره یک حوزه‌های زیر را پوشش می‌دهد:

جابه‌جایی دانشجویان و کارمندان: ایجاد فرصت برای دانشجویان، دانش‌پژوهان، افراد جوان و داوطلب، همچنین استادان، معلمان، مربیان، کارگران جوان، کارمندان نهادهای آموزشی و نیز سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی برای گذراندن تجربیات جدید حرفه‌ای و آموزشی در یک کشور دیگر؛

برنامه مشترک کارشناسی ارشد^{۱۳}: برنامه مطالعاتی بین‌المللی یکپارچه، که از سوی کنسرسیومی از نهادهای آموزش عالی اجرایی شده و اقدام به اختصاص بورسیه تحصیلی به دانشجویان نخبه در مقطع کارشناسی ارشد در سراسر دنیا می‌کند؛

وام‌های کارشناسی ارشد اراسموس پلاس: در قالب این بخش دانشجویان از کشورهای اصلی^{۱۴} می‌توانند برای دریافت وام در راستای ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد در خارج از کشور خود اقدام کنند. این وام از طریق بانک‌های داخلی یا نهادهایی که اقدام به ارائه تسهیلات آموزشی می‌کنند تعلق می‌گیرد.

ب) اقدامات کلیدی شماره ۲: همکاری در ابتکارات، خلاقیت‌ها و تبادل تجربیات مفید:

13 Erasmus Mundus

14 Programme Countries

حوزه‌های زیرمجموعه این بخش:

همکاری‌های استراتژیک فراملی با هدف توسعه تلاش‌ها و فعالیت‌هایی که یک یا چند حوزه در بحث آموزش، پرورش و جوانان را در برمی‌گیرد و از ابتکارات و خلاقیت‌ها و ابداعات حمایت کرده، در حوزه تبادل تجربیات میان نهادها و سازمان‌های آموزشی فعال هستند. جابه‌جایی‌هایی خاص در این حوزه نیز تا جایی که مربوط به موارد پیش گفته باشد امکان‌پذیر است.

- اتحاد علمی میان نهادهای آموزش عالی که در راستای تشویق و پرورش ابداعات، کسب‌وکار، خلاقیت، ایجاد اشتغال، تبادل دانش و/یا آموزش میان‌رشته‌ای فعالیت دارند.

- اتحاد حرفه‌ای که هدف از آن حمایت و پیاده‌سازی از طرح‌های مشترک برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و متدولوژی‌های آموزشی در این حیطه است و به شکل مشخص مربوط به حرفه‌های خاص در بخش‌های اقتصادی بوده و منجر به تقویت حوزه‌های تخصصی می‌شود.

- پروژه ظرفیت‌سازی که هدف از آن حمایت از همکاری با کشورهای شریک در حوزه‌های آموزش عالی و جوانان است. هدف اصلی این بخش یعنی ظرفیت‌سازی، کمک به نهادها و سازمان‌های آموزش عالی در راستای مدرن‌سازی و بین‌المللی‌سازی است. در این بخش نیز برخی از جابه‌جایی‌ها تا جایی که مرتبط با هدف‌های این بخش باشد، پیش‌بینی و در نظر آورده شده است.

- حمایت از حوزه‌های مربوط به فناوری اطلاعات و آموزش مجازی همانند ایجاد شبکه‌های مجازی ارتباطی میان آموزشگاه‌ها، پلتفرم اروپایی برای آموزش بزرگ‌سالان^{۱۵} و پرتال جوانان اروپایی که فضای لازم برای ارتباطات مجازی را فراهم می‌کنند و سایر خدمات آنلاین دیگر همچون پایگاه‌های داده مشترک در اختیار معلمان و دانش‌آموزان، و فعالان حوزه آموزش بزرگ‌سالان و جوانان و همچنین کارگران در سراسر اروپا قرار می‌دهند.

برنامه‌ها و طرح‌های بسیار زیادی را می‌توان در زیرمجموعه این بخش تعریف کرد اما شش هدف کلی در اقدامات کلیدی شماره ۲ تعریف شده است که عبارتند از:

-انسجام، یکپارچگی و توسعه متوازن منطقه‌ای؛

-مدرن‌سازی سیستم‌ها و نهادهای آموزش عالی در هر منطقه؛

-بین‌المللی سازی آموزش عالی در هر منطقه؛

-افزایش کیفیت آموزش عالی در هر منطقه؛

-افزایش مهارت‌ها و شایستگی‌های استادان، کارکنان و دانشجویان نهادهای آموزش عالی.

-بهبود مدیریت و نحوه اداره نهادهای آموزش عالی در کشورهای منطقه

این هدف‌ها بسیار کلی هستند و هر کشور می‌تواند با توجه به شرایط و نیاز خود طرح یا پروپوزالی در سطح خرد و کلان تعریف کند. ویژگی مهم طرح‌های این قسمت این است که نهاد مورد نظر حتماً باید در بخش آموزش عالی قرار داشته باشد و سایر نهادهای غیر آموزش عالی نمی‌توانند وارد این برنامه‌ها شوند.

حداقل سطح پروژه‌ها، ملی و حداقل نهادهای آموزش عالی مشارکت‌کننده در آن، سه نهاد از همان کشور است که می‌تواند تا سطح منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای و بین‌المللی پیش رود. نکته مهم این است که حتی برای پروژه‌های در سطح ملی نیز باید حداقل دو نهاد آموزش عالی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا و به عبارت دیگر، دو کشور اصلی مشارکت داشته باشند. در مجموع، حداقل نهادهای مشارکت‌کننده در این پروژه‌ها، پنج نهاد است. تعداد کشورها و نهادها به شرط رعایت تعادل نسبی قابل افزایش است اما باید توجه داشت که همه نهادها باید در تکمیل بخشی از پروپوزال همکاری داشته باشند که نیاز به هماهنگی‌های زیادی خواهد داشت.

جنس کلی این پروژه‌ها بر دو گونه است:

-پروژه‌های ساختاری که بر بهبود ساختار آموزش عالی تأکید دارد،

-پروژه‌های مشترک که جنبه‌های دیگر را در برمی‌گیرد.

در پروژه‌های ساختاری حتماً باید نهادهای سیاست‌گذار در پروژه شرکت داشته باشند. برای نمونه، در کشوری مانند ایران که استقلال دانشگاه‌ها در سیاست‌گذاری نسبتاً کم و سیاست‌های کلان آموزش عالی توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تعیین می‌شود، این وزارتخانه باید در این نوع پروژه‌ها حضور داشته باشد. چنین شرطی برای پروژه‌های مشترک وجود ندارد و دانشگاه‌ها می‌توانند هم با حضور وزارت علوم در صورت ضرورت و بنا به تشخیص پیشنهاد دهنده و هم بدون حضور وزارت علوم، با یکدیگر و یا با دانشگاه‌های سایر کشورها مشارکت داشته باشند.

نگارش چنین طرح‌هایی به وقت، دانش و نیروی انسانی متخصص و باتجربه، هماهنگی و ارتباطات خوب ملی و بین‌المللی نیاز دارد. به لحاظ ارزیابی پروپوزال‌ها، چهار عنصر به شرح زیر مدنظر قرار می‌گیرد:

-مرتبط بودن پروژه با سقف امتیاز ۳۰ و کف امتیاز ۱۵

-کیفیت طراحی با سقف امتیاز ۳۰

-کیفیت تیم علمی و اجرایی پروژه با سقف امتیاز ۲۰

-دوام و تأثیر پروژه با سقف امتیاز ۲۰

داوری‌ها حدود ۵ ماه به طول می‌انجامد و حداقل امتیاز برای پذیرش یک پروپوزال در این بخش ۶۰ امتیاز و جمع کل امتیازها ۱۰۰ است.

از نظر زمانی، پروژه‌های ظرفیت‌سازی بین دو تا سه سال تعریف می‌شود این پروژه‌ها می‌توانند با همکاری کشورهای اصلی اتحادیه اروپا و کشورهای شریک طراحی شوند. منظور از کشورهای شریک کشورهایی هستند که خارج از اروپا قرار دارند و بنا به معیارهای خاصی به ۱۳ منطقه تقسیم شده‌اند که در قسمت‌های بعدی (کشورهای دارای صلاحیت برای شرکت در پروژه‌های اراسموس پلاس) توضیح داده خواهد شد. در سال ۲۰۱۸ کل پروپوزال‌ها در این حوزه از سه کشور منطقه ۹ یعنی ایران و عراق و یمن، ۱۹ مورد بود که ۱۸ مورد واجد شرایط ارزیابی بودند که از این تعداد ۸ پروژه حداقل ۶۰ امتیاز را کسب کردند و جهت انتخاب به کمیته ارزیابی ارجاع داده شدند. کمیته ارزیابی با توجه به اولویت‌های منطقه‌ای، دو پروژه را برنده اعلام کرد و بدین ترتیب نرخ پذیرش پروپوزال‌ها در سال ۲۰۱۸ حدود ۱۱ درصد بود. درصد پذیرش پروپوزال‌ها در سال ۲۰۱۷، ۲۵ درصد و در سال ۲۰۱۶، ۵۰ درصد بود. روند کاهشی پذیرش پروپوزال‌های ظرفیت‌سازی از منطقه ۹ نشان می‌دهد که در پروژه‌های آینده باید به سمت پروژه‌های فرا منطقه‌ای حرکت کرد و برای کشورهای شریک از سایر مناطق مثلاً منطقه ۶ که آسیا و نزدیک به ایران است، نهادهای همکار را انتخاب کرد.

نگاهی به موضوع پروپوزال‌های انتخاب شده در سال‌های گذشته نشان می‌دهد که سه موضوع کلی به شرح زیر در این بخش مورد توجه و حمایت مالی قرار گرفته‌اند:

۱. - پروژه‌های متمرکز بر سرفصل‌های درسی^{۱۸} حدود ۵۰ درصد
 ۲. - پروژه‌های متمرکز بر کارآفرینی و ارتباط نهاد دانشگاهی با جامعه و اقتصاد^{۱۹} حدود ۲۴ درصد
 ۳. - پروژه‌های متمرکز بر همگرایی و مدیریت نهادهای آموزش عالی^{۲۰} حدود ۱۸ درصد
- پروژه‌های مشترک سهم بالا و پروژه‌های ساختاری سهم اندکی داشتند زیرا اجرای آن‌ها دشواری بیشتری دارد.

(ج) اقدامات کلیدی شماره ۳: سیاست‌گذاری (حمایت از اصلاح سیاست‌ها)

- حوزه‌های قابل پوشش بخش اقدامات کلیدی شماره ۳ عبارت‌اند از:
- علم و دانش در حوزه‌های مربوط به آموزش و پرورش جوانان در راستای ارائه و پیاده‌سازی سیاست گذاری‌های مبتنی بر اسناد موثق و رصد و ارزیابی، به‌ویژه در:
 - تجزیه و تحلیل‌های موضوعی و مربوط به کشورهای مشخص از جمله به‌واسطه همکاری با شبکه‌های دانشگاهی
 - آموزش‌های هم‌تا از طریق شیوه‌های دسترسی آزاد برای هماهنگی در آموزش، پرورش و جوانان
 - حمایت از خلاقیت و ابتکار در سیاست‌ها و سیاست‌گذاری‌ها و تشویق سهامداران و نهادهای عمومی برای پیاده‌سازی و تجربه سیاست‌های جدید و خلاقانه
 - حمایت از ابزارهای سیاست‌گذاری اتحادیه اروپا در راستای تسهیل شفافیت و شناسایی مهارت‌ها و صلاحیت‌ها و همچنین تبادل اعتبارات به‌منظور تضمین کیفیت و حمایت از اعتبار آموزش‌های غیررسمی و بدون تشریفات، مدیریت مهارت‌ها و هدایت در این مسیر. این بخش همچنین شامل حمایت از حوزه‌های: شبکه‌های تسهیل‌کننده تبادلات بین اروپا، جابه‌جایی و انتقال کوتاه‌مدت آموزشی و شغلی شهروندان و توسعه خط سیرهای منعطف بین حوزه‌های مختلف آموزشی، پرورشی و جوانان می‌شود.
 - همکاری با نهادها و سازمان‌های بین‌المللی شناخته شده و معتبر با ظرفیت‌های بالای تحلیلی (همانند OECD و شورای اروپا) در راستای تقویت اثرگذاری و هم‌افزایی ارزش‌ها در حوزه آموزش، پرورش و جوانان.
- توسعه و پیشرفت برنامه‌ها، سیاست‌ها و گفتگو میان ذینفعان شامل نهادهای عمومی، ارائه‌کنندگان و ذینفعان در بخش آموزش و پرورش و جوانان در راستای افزایش آگاهی از دستور کارهای آموزشی اتحادیه اروپا به‌ویژه برنامه‌های Europe 2020، برنامه آموزش و پرورش ۲۰۲۰، استراتژی اروپایی برای جوانان، و سیاست‌گذاری‌های کلان دیگر از این دست.

(د) فعالیت‌های بخش موسوم به ژان مونه

فعالیت‌های مورد حمایت در این بخش عبارت‌اند از:

- بخش‌های دانشگاهی، کرسی‌ها، مراکز آموزش عالی در راستای تقویت و عمق‌بخشی به مطالعات همگرایی و ادغام اتحادیه اروپا، مندرج در برنامه آموزشی رسمی مؤسسات آموزش عالی، همچنین هدایت، رصد و نظارت بر تحقیقات پیرامون ظرفیت‌های اتحادیه اروپا، از جمله برای سایر سطوح آموزشی نظیر آموزش

معلمان و آموزش‌های الزامی. این بخش همچنین قصد دارد تا مواد و موارد آموزشی لازم در راستای امور مرتبط با همگرایی و ادغام در اتحادیه اروپا را برای متخصصان آینده در این حوزه فراهم آورد.

- مناظرات سیاست‌گذاری با جهان دانشگاهی، که از این مسیرها مورد حمایت قرار می‌گیرد:

لف) شبکه‌هایی بامنظور تقویت همکاری و ارتباطات میان دانشگاه‌های مختلف در اروپا و سراسر جهان، تقویت همکاری و ایجاد پلتفرم‌های سطح بالا برای تبادل دانش با بخش عمومی و خدمات کمیسیون اروپا در موضوعات اولویت‌دار و مرتبط با اتحادیه اروپا،

ب) پروژه‌های مربوط به ابداعات و ابتکارات و ترویج محتوا و ظرفیت‌های اتحادیه اروپا در راستای تشویق مباحث پیرامون این محتوا و ترویج دانش در رابطه با خود اتحادیه اروپا و روندهای آن.

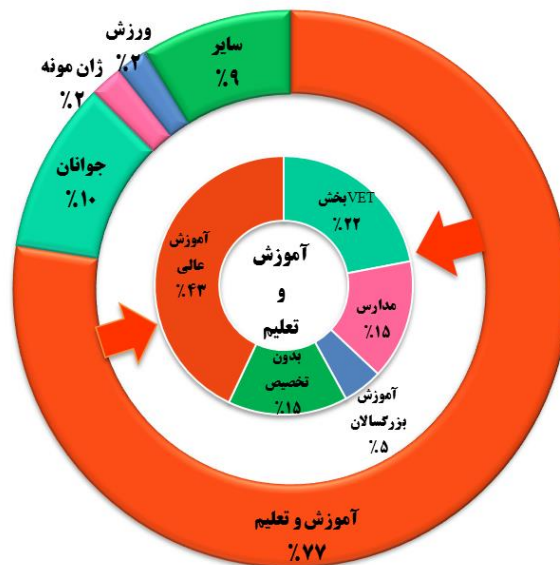
- حمایت از انجمن‌ها یا سازمان‌دهی و اجرای فعالیت‌های انجمن‌هایی که به نوعی با مطالعات در حوزه اتحادیه اروپا و مسائل آن ارتباط دارند، و با هدف عمومی‌سازی اطلاعات مربوط به اتحادیه اروپا در گستره وسیع.
- فعالیت‌های بخش ژان مونه همچنین امتیازهای عملیاتی به نهادهای برتر و منتخب که در تعقیب یکی از هدف‌های و منافع اتحادیه اروپا بوده و اقدام به سازمان‌دهی مطالعات و اجلاس‌های مرتبط با هدف‌های اتحادیه اروپا در راستای بهبود سیاست‌ها و ایجاد پیشنهادهای جدید می‌کنند، اعطا خواهد کرد.

فعالیت‌های مورد حمایت در حوزه ورزش از طرح اراسموس پلاس عبارت‌اند از:

- همکاری‌های مشترک در زمینه تقویت درستی و کمال ورزش
- مبارزه با دوپینگ، مبارزه با زد و بندهای ورزشی، حمایت از رشته‌های فرعی، حمایت از تلاش‌های اساسی در راستای اجرای حکمرانی خوب اتحادیه اروپا در حوزه ورزش، استراتژی‌های اتحادیه اروپا در حوزه شمولیت اجتماعی و برابری فرصت‌ها، تشویق مشارکت در فعالیت‌های فیزیکی و ورزشی، و حمایت از پیاده‌سازی راهنما و دستورالعمل اتحادیه اروپا در رابطه با ورزشکاران دو حرفه‌ای. این بخش همچنین شامل حمایت از تلاش‌هایی برای ترفیع جایگاه ورزش‌ها و بازی‌های سنتی اروپایی، حمایت از جابه‌جایی داوطلب‌ها، مربیان ورزشی، مدیران و کارمندان سازمان‌های ورزشی غیرانتفاعی و حمایت از ورزشکاران به‌ویژه جوانان ورزشکار می‌شود.

۵) حوزه ورزش و تربیت بدنی

- رویدادهای ورزشی غیرانتفاعی اروپایی و واگذاری مسئولیت‌های آماده‌سازی رویدادها به نهادهای منفرد. این بخش شامل سازمان‌دهی به فعالیت‌های آموزشی برای ورزشکاران و داوطلبان در ضمن رویداد، مراسم افتتاحیه و اختتامیه، اصل رقابت‌ها، فعالیت‌های جانبی (اجلاس‌ها و سمینارها) و مانند آن می‌شود. تقویت مبانی مستند برای سیاست‌گذاری از طریق انجام مطالعات، جمع‌آوری داده، پژوهش‌های میدانی، شبکه‌های ارتباطی، اجلاس‌ها و سمینارهای آموزشی در راستای بهره‌برداری کشورهای عضو و سایر کشورهای دنیا. این برنامه‌ها و هدف‌های که به ترتیب در قسمت‌های پیش گفته ساختار بندی شده است، هر کدام به ترتیب از بودجه‌های متفاوتی برخوردار هستند. نمودار ۱ نیز نمایش کامل بودجه‌های تخصیص یافته به بخش‌های مختلف در طرح اراسموس پلاس را نشان می‌دهد:

نمودار ۱-۱: بودجه بندی کلی در طرح اراسموس پلاس

همان گونه که از نمودار ۱ پیداست بخش آموزش و تعلیم با سهم ۷۷/۵ درصدی بیشترین بودجه اراسموس پلاس را به خود اختصاص می‌دهد و از این بخش، حدود ۴۳ درصد به آموزش عالی، ۱۵ درصد به مدارس، و ۵ درصد به آموزش بزرگسالان اختصاص یافته است. پس از آن با تفاوت زیاد سهم جوانان و سپس آموزش عالی با ۸/۸ درصد قرار گرفته‌اند. درصد نسبی بودجه اختصاص یافته به بخش ژان مونه و ورزش از سایر بخش‌ها کمتر است. منظور از بخش VET^{۲۱} آموزش و مشاوره شغلی است که ۲۲ درصد از بودجه کلی آموزش را دربر می‌گیرد.

این بودجه‌بندی به شکل سالیانه و بر اساس تشخیص مقام ذیصلاح تعیین شده برای تخصیص بودجه به بخش‌های مختلف و بر اساس نسبت تعیین شده تعلق می‌گیرد. ضمن آنکه چنانچه پیش‌تر بیان شد، کل بودجه اختصاص یافته به طرح برابر با ۱۴،۷۷۴ میلیارد یورو تحت ردیف ۱ افزون بر ۱،۶۸۰ میلیارد یورو تحت ردیف ۴ بودجه اتحادیه اروپا است که طی هفت سال (از ابتدای ۲۰۱۴ تا انتهای ۲۰۲۰) تخصیص یافته است.

نهادها و افراد قادر به مشارکت در طرح اراسموس پلاس

همه افراد- از جمله دانشجویان، کارآموزان، دانش‌آموزان، دانشجویان بزرگسال، جوانان، داوطلبان، استادان، معلمان و مربیان، کارگران جوان، متخصصان نهادهای فعال در حوزه آموزش و پرورش و ورزشکاران و جوانان- در زمره جامعه هدف طرح اراسموس پلاس هستند. با این حال این طرح این افراد را تنها از طریق نهادها، مؤسسات و گروه‌هایی که فعالیت‌های مرتبط را سازمان‌دهی می‌کنند، شناسایی خواهد کرد. در نتیجه شرایط دسترسی به برنامه و طرح اراسموس پلاس مرتبط با دو عنوان خواهد بود: شرکت‌کنندگان (افراد) که در طرح شرکت می‌کنند و نهادهای مشارکت‌کننده (از جمله سازمان‌ها و مؤسسات ترتیب‌دهنده فعالیت‌ها) برای هر دو این طبقه‌بندی‌ها (شرکت‌کنندگان و نهادهای مشارکت‌کننده)، شرایط همکاری و مشارکت بسته به کشوری که در آن قرار دارند، متفاوت خواهد بود.

الف) شرکت‌کنندگان

21 Vocational Education and Training (VET)

به‌عنوان یک قاعده کلی، همه شرکت‌کنندگان در طرح اراسموس پلاس باید در یک «کشور اصلی» مقیم باشند. باین‌حال برخی از اقدامات در قالب این طرح، به‌ویژه در حوزه‌های مربوط به آموزش عالی و جوانان، برای شرکت‌کنندگان از کشورهای شریک در دسترس است. شرایط لازم برای شرکت‌کنندگان در برنامه‌های اراسموس پلاس وابسته به اقدام و برنامه‌ای است که خواهان شرکت در آن هستند. به شکل کلی:

- در خصوص پروژه‌های مربوط به حوزه آموزش عالی، هدف‌های اصلی عبارت‌اند از: دانشجویان حوزه آموزش عالی (کوتاه‌مدت، یا در دوره‌های یک، دو و سه‌ساله)، استادان و معلمان حوزه آموزش عالی، کارمندان مؤسسات آموزش عالی، مربیان و متخصصان فعال در مؤسسات.
- برای پروژه‌های مربوط به حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و پرورشی، هدف‌های اصلی عبارت‌اند از: شرکت‌کنندگان و دانش‌آموزان حوزه فنی و حرفه‌ای و پرورشی، متخصصان و مربیان این حوزه، کارمندان نهادهای آموزش فنی و حرفه‌ای، متخصصان و مربیان فعال در مؤسسات.
- برای پروژه‌های مربوط به حوزه آموزش مدارس، هدف‌های اصلی عبارت‌اند از: مدیران مدارس، معلمان و مربیان مدارس، کارمندان مدارس، دانش‌آموزان در دوره‌های پیش‌دبستانی، دبستان و راهنمایی.
- برای پروژه‌های مربوط به حوزه آموزش بزرگسالان، هدف‌های اصلی عبارت‌اند از: اعضای نهادهای آموزش غیر فنی و حرفه‌ای به بزرگسالان، مربیان، کارمندان، و دانشجویان این مؤسسات.
- برای پروژه‌های مربوط به حوزه جوانان، هدف‌های اصلی عبارت‌اند از: افراد جوان از ۱۳ تا ۳۰ سال (بسته به نوع فعالیت و مشارکت، سن تأثیرگذار است)، کارگران جوان، و افراد و کارمندان سازمان‌های فعال در حوزه جوانان.
- برای پروژه‌های مربوط به حوزه ورزش، هدف‌های اصلی عبارت‌اند از: متخصصان و داوطلبان فعال در حوزه های ورزشی، ورزشکاران و مربیان.

ب) نهادهای مشارکت‌کننده

پروژه‌های اراسموس پلاس از طریق نهادهای مشارکت‌کننده و به نیابت از سوی شرکت‌کنندگان، مدیریت و ثبت می‌شوند. اگر یکی از پروژه‌های ارائه شده انتخاب شود، نهاد مشارکت‌کننده ذینفع و ذی‌حق در امتیازات و تسهیلات اراسموس پلاس خواهد بود و قرارداد نهایی برای در اختیار گذاری این امتیازات و تسهیلات نیز با نهاد مشارکت‌کننده بسته می‌شود و نه شرکت‌کنندگان منفرد. همانند مسئله مطرح در مورد شرکت‌کنندگان، در مورد نهادهای

مشارکت‌کننده نیز قاعده کلی بر این است که این نهادها باید واقع در یک کشور اصلی باشند. با این حال برخی از پروژه‌ها و برنامه‌ها برای نهادهای واقع در کشورهای شریک نیز در دسترس است که به‌ویژه در حوزه جوانان و آموزش عالی است. شرایط لازم برای نهادهای شرکت‌کننده در برنامه‌های اراسموس پلاس وابسته به اقدام و برنامه‌ای است که خواهان شرکت در آن هستند اما به شکل کلی این طرح برای همه نهادهای فعال در حوزه آموزش، پرورش و جوانان یا ورزش در دسترس است.

کشورهای دارای صلاحیت برای شرکت در پروژه‌های اراسموس پلاس

طرح اراسموس پلاس برای کشورهای زیر در دسترس است:

الف) کشورهای اصلی

منظور از کشورهای اصلی کشورهایی است که در حوزه اتحادیه اروپا یا خارج از این حوزه اما در اروپا قرار داشته و می‌توانند به شکل کامل در همه برنامه‌ها و پروژه‌های اراسموس پلاس شرکت کنند. فهرست این کشورها را در جدول ۲ و ۳ مشاهده می‌کنید:

جدول ۱-۲: کشورهای اصلی در طرح اراسموس پلاس (داخل حوزه اتحادیه اروپا)

کشورهای عضو اتحادیه اروپا			
بلژیک	یونان	لیتوانی	پرتغال
بلغارستان	اسپانیا	لوکزامبورگ	رومانی
جمهوری چک	فرانسه	مجارستان	اسلوونی
دانمارک	کرواسی	مالت	اسلواکی
آلمان	ایتالیا	هلند	فنلاند
استونی	قبرس	اتریش	سوئد
ایرلند	لتونی	لهستان	انگلستان

جدول ۱-۳: کشورهای اصلی در طرح اراسموس پلاس (خارج از حوزه اتحادیه اروپا)

کشورهای خارج از حوزه اتحادیه		
یوگسلاوی سابق	ایسلند	نروژ
جمهوری مقدونیه	لیختن اشتاین	ترکیه

ب) کشورهای شریک

کشورهای شریک می‌توانند در برخی از برنامه‌های طرح اراسموس پلاس با توجه به برخی شرایط و ملاک‌های تعیین شده شرکت کنند. تسهیلات و امتیازها مطابق با حقوق بین‌المللی به نهادهای واقع در مرزهای این کشورها تعلق می‌گیرد. در این زمینه مشارکت کنندگان باید به همه محدودیت‌های اعمال شده بر اتحادیه اروپا برای کمک‌های خارجی که از سوی شورای اروپا تعیین شده، توجه داشته باشند. درخواست نامه‌های مربوط به پروژه‌ها باید در مطابقت کامل با ارزش‌های اتحادیه اروپا در حوزه‌های کرامت انسانی، آزادی، دموکراسی، برابری، حاکمیت قانون و احترام به حقوق بشر باشد.

جدول ۱-۴: فهرست کشورهای شریک در طرح اراسموس پلاس منطقه ۱ تا ۴

بالکان غربی (منطقه ۱)	کشورهای شرقی (منطقه ۲)	مشارکت کننده	کشورهای جنوبی (منطقه ۳)	مدیترانه	فدراسیون روسیه (منطقه ۴)
آلبانی	ارمنستان		الجزایر		
بوسنی و هرزگوین	آذربایجان		مصر		قلمرو روسیه که توسط قوانین
کوزوو	بلاروس		اسرائیل		بین‌المللی به رسمیت شناخته
مونتنگرو	گرجستان		اردن		شده است
صربستان	مولداوی		لبنان		

لیبی مراکش فلسطین سوریه تونس	قلمرو اوکراین که توسط قوانین بین‌المللی به رسمیت شناخته شده است
--	---

همچنین بر اساس ابزارهای مالی اتحادیه اروپا برای فعالیت‌های خارج از این اتحادیه، گونه دومی از کشورهای شریک در طرح اراسموس پلاس مشخص شده است که برخی از فعالیت‌های تعریف شده در این طرح برای این کشورها در دسترس است. برای این دسته از طرح‌ها در برخی موارد حیطه جغرافیایی مشخصی در نظر گرفته شده که البته منعطف است. فهرست کشورهای مندرج در این بخش را به ترتیب ناحیه‌بندی در جدول ۵ مشاهده می‌کنید:

جدول ۱-۵: کشورهای شریک در طرح اراسموس طبقه‌بندی شده منطقه ۵ تا ۱۳

آندورا، موناکو، سان مارینو، ایالت واتیکان، سوئیس	منطقه ۵
افغانستان، بنگلادش، بوتان، کامبوج، چین، DPR کره، هند، اندونزی، لائوس، مالزی، مالدیو، مغولستان، میانمار، نپال، پاکستان، فیلیپین، سریلانکا، تایلند و ویتنام	منطقه ۶ آسیا
قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان، ازبکستان	منطقه ۷ آسیای مرکزی
آرژانتین، بولیوی، برزیل، شیلی، کلمبیا، کاستاریکا، کوبا، اکوادور، السالوادور، گواتمالا، هندوراس، مکزیک، نیکاراگوئه، پاناما، پاراگوئه، پرو، اروگوئه، ونزوئلا	منطقه ۸ آمریکای لاتین
ایران، عراق، یمن	منطقه ۹
آفریقای جنوبی	منطقه ۱۰
آنگولا، آنتیگوا و باربودا، باهاما، باربادوس، بلیز، بنین، بوتسوانا، بوركینا فاسو، بوروندی، کامرون، کیپ ورد، جمهوری آفریقای مرکزی، چاد، کومور، کنگو، کنگو- جمهوری دموکراتیک از جزایر کوک، جیوتی، دومینیکا، جمهوری دومینیکن، گینه استوایی، اریتره، اتیوپی، فیجی، گابن، گامبیا، غنا، گرنادا،	منطقه ۱۱ ACP

<p>گینه، گینه بیسائو، گویان، هائیتی، جمهوری ساحل عاج، جامائیکا، کنیا، کیریباتی، لسوتو، لیبیا، ماداگاسکار، مالاوی، مالی، جزایر مارشال، موریتانی، موریس، میکرونزی - فدرال ایالات، موزامبیک، نامیبیا، نائورو، نیجر، نیجریه، نیو، پالائو، پاپوآ گینه نو، رواندا، سنت کیتس و نویس، سنت لوسیا، سنت وینسنت و گرنادینها، ساموآ، سائو توما و پرنسیپ، سنگال، سیشل، سیرالئون، جزایر سلیمان، سومالی، سودان جنوبی، سودان سورینام، سوازیلند، اسواتینی، تیمور لست - جمهوری دموکراتیک، تانزانیا، توگو، تونگا، ترینیداد و توباگو، تووالو، اوگاندا، وناتو، زامبیا، زیمبابوه.</p>	
<p>بحرین، کویت، عمان، قطر، عربستان سعودی، امارات متحده عربی.</p>	<p>منطقه ۱۲ کشورهای صنعتی: حوزه همکاری خلیج فارس</p>
<p>استرالیا، برونئی، کانادا، شیلی، هنگ کنگ، ژاپن، (جمهوری کره) کره، ماکائو، نیوزیلند، سنگاپور، تایوان، ایالات متحده آمریکا.</p>	<p>منطقه ۱۳ سایر کشورهای صنعتی</p>

علت ارائه منطقه‌بندی کشورها این است که در اقدامات کلیدی نوع دوم و پروژه‌های ظرفیت‌سازی نیاز به تشکیل کنسرسیوم چند ملیتی است در حالی که در فعالیتهای ژان‌مونه (به‌جز یک مورد شبکه‌ها) نیازی به تشکیل کنسرسیوم، برای ارائه پروپوزال نیست و یک کشور شریک به تنهایی می‌تواند بدون توجه به منطقه‌بندی کشورها، در آن شرکت کند. در حالی که در پروژه‌های ظرفیت‌سازی یک کشور شریک، به تنهایی نمی‌تواند شرکت کند و حتماً باید نهادهایی از سایر کشورها نیز باید حضور داشته باشند.

همان‌گونه که در جدول ۴ و ۵ مشاهده می‌شود «آژانس آموزش، سمعی-بصری و فرهنگی اروپا» که مسئول اجرایی برنامه‌های اراسموس پلاس است، کلیه کشورهای جهان را به ۱۳ منطقه تقسیم کرده است. برخی از این تقسیم‌بندی‌ها به دلیل قرابت‌های جغرافیایی یا فرهنگی و گاهی نیز بنا به دلایل دیگری است. مثلاً ایران و عراق و یمن باهم در یک گروه به نام منطقه ۹ قرار داده شده‌اند که شاید دلیل آن قرابت جغرافیایی باشد. اما کشورهایی مانند استرالیا، برونی، کانادا، هنگ‌کنگ، ژاپن، کره، ماکائو، نیوزلند، سنگاپور، تایوان، و آمریکا در یک گروه و در منطقه ۱۳ قرار داده شده‌اند که قرابت فرهنگی و جغرافیایی ندارند و از آنان به‌عنوان کشورهای صنعتی شده خارج از اتحادیه اروپا نامبرده شده است.

همان‌گونه که پیش‌تر عنوان شد، این منطقه‌بندی در پروژه‌های ظرفیت‌سازی و انتخاب کشور یا کشورهای همکار اهمیت بسزایی دارند. بدین معنی که هر پروژه در ابتدا باید منطق منطقه‌ای داشته باشد. مثلاً اگر کشور ایران بخواهد پروژه ظرفیت‌سازی تعریف کند در درجه اول باید کشورهای همکار را از منطقه خود انتخاب کند مگر آنکه دلایل خاصی برای انتخاب کشور از منطقه دیگر داشته باشد که در این صورت پروپوزال حالت فرامنطقه‌ای پیدا می‌کند. این نوع پروپوزال‌ها دارای نقاط ضعف و قوت خود هستند. اگر توجیه انتخاب کشور از منطقه دیگر، محکم و قوی و قابل قبول نباشد در مرحله اول ارزیابی رد می‌شود، اما اگر بتوان دلایل قانع‌کننده‌ای برای مشارکت کشور دیگر از منطقه دیگر ارائه داد، پروپوزال در مرحله اول ارزیابی امتیاز بالایی دریافت خواهد کرد و بدین ترتیب شانس پذیرش آن بالا می‌رود.

در حال حاضر، از میان کشورهای آسیایی، افغانستان، پاکستان، مالزی و چین برای مشارکت در پروژه‌های ظرفیت‌سازی بنا به دلایل زیر مورد تأکید بیشتری هستند: افغانستان و پاکستان در همسایگی ایران قرار دارند و روابط دانشگاهی گسترده‌ای مخصوصاً با دانشگاه‌های افغانستان وجود دارد. از سوی دیگر همکاری‌های منطقه‌ای نیز با این کشورها نیز وجود دارد. مالزی کشوری مسلمان بوده و روابط دانشگاهی خوبی با دانشگاه‌های ایران دارد. چین نیز افزون بر همکاری‌های سیاسی و اقتصادی، همکاری دانشگاهی قابل ملاحظه‌ای با ایران دارد. از این میان کشور افغانستان، سهم اندکی در پروژه‌های بین‌المللی تاکنون داشته و با توجه به تعادل توزیع گرت میان کشورها از سوی اتحادیه اروپا، این کشور برای همکاری مورد تأکید و توصیه به همکاری با افغانستان شده است. دانشگاه فردوسی مشهد به دلیل قرابت جغرافیایی و دانشگاه علامه طباطبائی به دلیل سابقه همکاری طولانی با افغانستان، تجربه بیشتری در حال حاضر، برای این کار دارند. توجیه همکاری با کشوری مثل افغانستان که با ایران هم‌تمدن، هم‌تاریخ، هم‌فرهنگ، هم‌زبان و همسایه است بسیار راحت و قابل قبول به نظر می‌رسد. بنابراین حتی اگر منطقه ایران یعنی منطقه ۹ سهمی یا اولویتی در پروژه‌های ظرفیت‌سازی نداشته باشد می‌توان از ظرفیت کشورهای نامبرده شده در این حوزه استفاده و با آنان مشارکت نمود.

به‌طور کلی می‌توان گفت انتخاب کشورهای کمتر توسعه‌یافته و یا کشورهای دور دست به لحاظ جغرافیایی و امنیتی به‌عنوان کشور همکار، توجه به اولویت‌های کلیدی ملی و منطقه‌ای و نیز تمرکز بر گروه‌های اجتماعی ضعیف‌تر مثل گروه‌های مهاجر، معلولان، و فقرا، و ایجاد ظرفیت آموزشی برای آنان می‌تواند به برنده شدن پروپوزال کمک کند.

افزون بر همکار منطقه‌ای یا فرا منطقه‌ای، شرط دیگری در پروپوزال‌های ظرفیت‌سازی مطرح است که داشتن حداقل دو همکار یا دو نهاد از کشورهای اصلی یا اروپایی است، که باز هم منطقه‌بندی اهمیت پیدا می‌کند. نگارش این پروپوزال‌ها، بسیار وقت گیر و همکاری بین حداقل چهار کشور را در تکمیل پروپوزال و اجرای پروژه می‌طلبد که امری پیچیده و دشوار است.

آمار پروژه‌های سال‌های گذشته نشان می‌دهد که کشورهایمانند اسپانیا، ایتالیا، فرانسه، آلمان و یونان مشارکت زیادی در پروژه‌های ظرفیت‌سازی داشته‌اند و به همین دلیل ممکن است به سادگی با کشورهای دیگر از جمله ایران همکاری نکنند. از این جهت بهتر است برای مشارکت به سمت دیگر کشورهای اروپایی حرکت کرد که تا کنون پروژه‌های کمتری در این حوزه انجام دادند و هنوز ظرفیت کار بیشتر را دارند، هرچند تجربه قبلی یک نهاد آموزش عالی مثل یک دانشگاه را در این پروژه‌ها را نباید نادیده گرفت، چون از جنبه‌های دیگر به پذیرش پروپوزال‌ها کمک خواهد کرد. از سوی دیگر هر کدام از این کشورهای اروپایی، سهمیه‌های نانوشته‌ای از پروژه‌های ظرفیت‌سازی دارند که جنبه رسمی ندارد ولی وجود دارد.

بودجه‌های اختصاص داده شده به این نوع برنامه‌ها بسیار بیشتر از بودجه‌های ژان مونه است و از ۵۰۰ هزار یورو آغاز و حداکثر یک میلیون یورو خواهد بود.

در سال ۲۰۱۹، در مجموع سه پروژه ظرفیت‌سازی برای منطقه ۹ برنده شدند که ۲/۲ میلیون یورو برای این سه پروژه تخصیص داده شده است. در همین سال مبلغ ۴۷/۵ میلیون یورو به ۵۴ پروژه از کشورهای آسیای منطقه ۶ تعلق گرفته است.

دو نوع هزینه در این پروژه‌ها تعریف می‌شود:

- هزینه واحد^{۲۲} برحسب تعداد نفرات

- هزینه اجرائیات یا هزینه فعالیت‌ها یا هزینه واقعی^{۲۳}

تعریف و تفکیک این دو نوع بودجه در بودجه‌بندی پروژه بسیار مهم است.

نحوه اقدام برای درخواست پروژه و برنامه در طرح اراسموس پلاس

نحوه درخواست پروژه و برنامه در طرح اراسموس پلاس تابع قواعد و قوانین مشخص شده در بخش‌های مختلف این طرح است و طبقه‌بندی‌های متفاوتی از نوع درخواست‌ها و نهادهای مشارکت‌کننده و همچنین کشورهای تابع وجود دارد. اما به شکل کلی مکانیسم و روند اصلی درخواست پروژه را می‌توان در چند مرحله به شکل خلاصه بیان کرد:

- همه نهادها و مؤسسات درخواست‌کننده باید در پورتال مخصوص به شرکت‌کنندگان ثبت‌نام کرده و اقدام به دریافت کد شناسایی شرکت‌کننده یا PIC^{۲۴} نمایند. نهادها و گروه‌هایی که پیش از این اقدام به دریافت PIC کرده‌اند نیاز به ثبت مجدد ندارند و کدهای شناسایی قبلی برای درخواست‌های جدید معتبر است.
- بررسی ارتباط و مربوط بودن درخواست ارائه شده با موارد و هدف‌های مندرج در بخش‌های تعریف شده طرح.
- بررسی شرایط مالی درخواست
- تکمیل و ثبت فرم مخصوص درخواست پروژه و یا طرح

22 Unit Cost

23 Real Cost

24 Participant Identification Code

بعد از طی این مراحل، درخواست مطرح شده وارد مرحله ارزیابی و نظرسنجی می‌شود که از طریق عامل اجرایی^{۲۵} صورت می‌گیرد. این ارزیابی شامل موارد زیر است:

- ارزیابی شکلی برای تائید صلاحیت نهاد و کشور درخواست کننده برای طرح،
- ارزیابی کیفی از درخواست و پروژه برای تعیین مشخصات کلی طرح و میزان ارتباط و توانایی آن با هدف‌های و نیازهای برنامه که توسط تیمی مستقل از متخصصان این حوزه صورت می‌گیرد،
- تائید و بررسی این مسئله که یک درخواست یا پروپوزال موضوع تکراری نبوده و پیش از این در آن حوزه تسهیلات در اختیار نهادی دیگر قرار نگرفته باشد.

کمیته ارزیابی همچنین درخواست‌ها را با توجه به کشورهای شریک و اصلی (طبقه‌بندی شده بر اساس منطقه) مد نظر قرار می‌دهند و بر این اساس اقدام به رتبه‌بندی درخواست‌ها خواهد کرد. بر همین اساس تصمیم نهایی برای پذیرش یا رد درخواست با توجه به موارد پیش گفته و همچنین بودجه در نظر گرفته شده برای بخش‌های مختلف، اتخاذ خواهد شد.

فعالیت‌های ژان مونه

فعالیت‌های ژان مونه از سی سال قبل و پیش از اراسموس وجود داشته که پس از شکل‌گیری اتحادیه اروپا و موفقیت و گسترش برنامه‌های اراسموس، در زیر چتر اراسموس قرار گرفت ولی نام اراسموس پلاس، به آن تعلق گرفت. یکی از دلایل نام‌گذاری اراسموس به اراسموس پلاس، قرار گرفتن برنامه ژان مونه و حوزه ورزش در کنار سه اقدام کلیدی آن است که پیش‌تر معرفی شدند. برنامه ژان مونه از سال ۱۹۸۹ اقدام به معرفی مطالعات و همگرایی کشورهای اروپایی در دانشگاه‌ها کرد. این برنامه به یاد و برای تقدیر از فعالیت‌های ژان مونه (۱۹۷۹-۱۸۸۸) دیپلمات و سیاستمدار فرانسوی و از اولین بنیان‌گذاران ایده اروپای متحد نام‌گذاری شده است. این برنامه بعداً به‌عنوان فعالیتی مستقل در زیرمجموعه برنامه «اراسموس پلاس» تداوم یافت. این برنامه به شکل متمرکز از سوی اتحادیه اروپایی مدیریت می‌شود. یکی از هدف‌های برنامه ژان مونه «بهبود آموزش و پژوهش در حوزه مطالعات اتحادیه اروپا در سراسر جهان» است. مراسم سی‌سالگی این برنامه در سال ۲۰۱۹، با ارائه چشم‌اندازهای جدید در بروکسل، همزمان با گردهمایی برندگان سال ۲۰۱۹ که نگارنده نیز در آن حضور داشتم، برگزار شد. به لحاظ سازمانی، مانند سایر بخش‌ها، «آژانس آموزش، سمعی-بصری و فرهنگی اروپا» مسئول اجرای این برنامه‌ها است.

هدف بنیادی برنامه ژان مونه، ترویج، بهبود، ترقی و تحول روندها و سیاست‌گذاری‌ها در اتحادیه اروپا است که در نهایت به بهبود استانداردهای زیست اجتماعی و اقتصادی در اتحادیه اروپا یاری می‌رساند. بنابراین، تفاوت اصلی برنامه ژان مونه با سایر بخش‌های اراسموس پلاس، تمرکز مشخص آن بر خود اتحادیه اروپا است به طوری که کلیه پروپوزال‌های این بخش باید به نوعی به اتحادیه اروپا مرتبط باشند.

تا سال ۲۰۱۹، بیش از ۱۰۰۰ دانشگاه در ۸۷ کشور دنیا، دوره تحصیلی ژان مونه را به عنوان بخشی از برنامه آموزشی خود ارائه کرده‌اند. بیش از ۵۰۰۰ پروژه در حوزه مطالعات همگرایی اروپا و بیش از ۹۰۰۰ استاد و حدود ۵۰۰ هزار دانشجو در هر سال مشغول این برنامه هستند.

به شکل خلاصه باید گفت هدف این فعالیت‌ها تقویت آموزش و پژوهش در حوزه مطالعات اتحادیه اروپا در سراسر جهان است. تقویت گفتگو و تعامل میان فضای دانشگاهی و سیاست‌گذاری نیز از دیگر مشخصات و هدف‌های این بخش بوده که خروجی آن تقویت حکمرانی خوب در اروپا و در جهان باشد. مهم‌ترین توجه و تمرکز در این بخش بر روند ادغام داخلی و خارجی اتحادیه اروپا است و کانون‌های اصلی مطالعات آن عبارتند از:

- اتحادیه اروپا و مطالعات منطقه‌گرایی تطبیقی
- مطالعات ارتباطات و اطلاعات اتحادیه اروپا
- مطالعات اقتصادی اتحادیه اروپا
- مطالعات تاریخی اتحادیه اروپا
- مطالعات بین فرهنگی اتحادیه اروپا
- مطالعات میان‌رشته‌ای اتحادیه اروپا
- مطالعات دیپلماسی و روابط بین‌الملل اتحادیه اروپا
- مطالعات حقوقی و قانونی اتحادیه اروپا
- مطالعات سیاسی و اجرایی اتحادیه اروپا

افزون بر موضوعات فوق هر نوع مطالعات دیگری در حوزه جامعه‌شناسی، فلسفه، الهیات، جغرافیا، ادبیات، هنر، علوم، محیط زیست و سایر مطالعات دیگر می‌تواند با تمرکز بر اتحادیه اروپا در این بخش تعریف شود.

فعالیت‌های بخش ژان مونه، همچنین، امتیازهای عملیاتی به نهادهای برتر و منتخب که در تعقیب یکی از هدف‌های و منافع اتحادیه اروپا بوده و اقدام به سازماندهی مطالعات و اجلاس‌های مرتبط با هدف‌های اتحادیه اروپا در راستای بهبود سیاست‌ها و ایجاد پیشنهادهای جدید می‌کنند، اعطا خواهد کرد.

تمرکز اصلی فعالیت‌های برنامه ژان مونه:

- تمرکز بر مطالعات اتحادیه اروپا با هدف تقویت و بهبود آموزش و پژوهش بر روی روندهای ادغام اروپا در حوزه‌های متنوع و مختلف
- تقویت مطالعات در حوزه اتحادیه اروپا شامل مطالعه اروپا در کلیت آن با تأکید ویژه بر روندهای ادغام اتحادیه اروپا در هر دو جنبه داخلی و خارجی آن

هدف‌های برنامه ژان مونه:

- بهبود آموزش و پژوهش در حوزه مطالعات اتحادیه اروپا در سراسر جهان
- تقویت و افزایش گفتگو و تعامل میان حوزه دانشگاه و سیاست‌گذاری
- تجهیز ساختن دانشجویان و متخصصان جوان به دانش در حوزه موضوعات مرتبط با اتحادیه اروپا (با هدف بهبود مهارت‌های اجتماعی)
- بهبود و تقویت خلاقیت و آموزش و پژوهش (برای نمونه: مطالعات میان‌رشته‌ای و میان حوزه-ای، آموزش آزاد، شبکه‌سازی با دیگر نهادها)
- بهبود کیفیت آموزش حرفه‌ای در حوزه موضوعات اتحادیه اروپا

مزایا برای نهادهای مشارکت‌کننده:

- افزایش ظرفیت آموزش و پژوهش
- برنامه آموزشی بهینه‌شده و خلاقانه
- افزایش منابع مالی
- محیط عمل مدرن و حرفه‌ای

- جذب و تقویت استادان و پژوهشگران جوان
- ادغام تجربیات مفید، آشنایی با موضوعات جدید اتحادیه اروپا
- همکاری و تقویت روابط با دیگر نهادهای آموزشی

مزایا برای افراد مشارکت کننده:

- بهبود شرایط اشتغال و آینده حرفه‌ای
- تلاش برای بهینه‌سازی زیست شهروندی
- حمایت از پژوهشگران جوان
- افزایش فرصت‌ها برای پژوهشگران و اعضای هیئت علمی

ساختار عملیاتی فعالیت‌های برنامه ژان مونه:

- بودجه‌های پژوهشی برای افزایش کیفیت و تقویت نهادی در:
- آموزش و پژوهش^{۲۶} (الگوها، کرسی‌ها، مراکز ترویج علمی)
 - مناظرات و تعاملات سیاست‌گذاری با جهان آکادمیک^{۲۷} (شبکه‌ها، پروژه‌ها)
 - حمایت از فعالیت انجمن‌های مستقل^{۲۸}

در این بخش از برنامه اراسموس پلاس، شش نوع از فعالیت پیش‌بینی شده است که شامل:

الف) بخش‌های پروژه ژان مونه:^{۲۹}

- شامل دوره‌های آموزشی کوتاه مدت در رابطه با مطالعات اتحادیه اروپا در یک نهاد آموزش عالی است که حداقل شامل ۴۰ ساعت آموزش در طی یک سال تحصیلی می‌شود. این فعالیت باید به یکی از اشکال زیر باشد:
- دوره‌های عمومی یا مقدماتی در زمینه مسائل اتحادیه اروپا (به‌ویژه در بخش‌ها و دانشکده‌هایی که پیش از این شامل دوره‌های مشابه نبوده‌اند)

26 Teaching and Research

27 Policy debate with the Academic World

28 Support to Associations

29 Jean Monnet - Modules

- آموزش‌های حرفه‌ای و تخصصی در مورد توسعه و تحول اتحادیه اروپا (به‌ویژه در دانشکده‌ها و بخش‌هایی که پیش از این دوره‌های پیشرفته در این زمینه داشته‌اند)
 - دوره‌های فشرده و تابستانی که کاملاً تعریف شده و قانونی باشد.
- نهاد برگزارکننده این مدل‌ها باید تمامی جنبه‌های حمایتی در خصوص دوره و نتایج و خروجی آن برای دسترسی عمومی در داخل و خارج از نهاد آموزشی را مدنظر قرار دهد. این مدل‌ها می‌توانند تا سه سال تعریف شوند.

ب) کرسی‌های ژان‌مونه^{۳۰}:

شامل ایجاد کرسی‌های مختص به مطالعات اتحادیه اروپا است که توسط متخصصان این حوزه در نهاد آموزش عالی تأسیس شده و تنها یک استاد می‌تواند مسئولیت یک کرسی را بر عهده گرفته و حداقل ۳۴ ساعت آموزش را در طی یک سال تحصیلی در این خصوص ارائه نماید. مدت دوره این کرسی‌ها سه سال است. منظور از کرسی علمی، پست آموزشی رسمی در یک دانشگاه است که به‌طور تخصصی بر مطالعات اتحادیه اروپا متمرکز است و می‌تواند آن را به سایر اساتید دانشگاه معرفی نماید و به همین دلیل تنها اساتید با درجه استادی و سابقه بالا می‌توانند متقاضی این برنامه باشند.

این کرسی باید در فعالیتهای رسمی آموزشی دانشگاه تعریف شود و همه حمایت‌های لازم از برگزاری کرسی از طریق نهاد آموزش عالی باید صورت پذیرد. استادان هر کرسی باید اعضای دائمی دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی باشند و حداقل رتبه آن‌ها باید استادی باشد. استفاده از استادان میهمان برای برگزاری این کرسی‌ها مورد پذیرش نیست.

ج) قطب‌های علمی ژان‌مونه^{۳۱}:

شامل کانون‌های علمی^{۳۲} رقابتی و آموزشی در موضوعات مرتبط با اتحادیه اروپا است که با گردهم‌آوری متخصصان و استادان سطح بالا در حوزه‌های مربوط به اتحادیه اروپا منابع و مواد لازم برای مطالعات این حوزه را فراهم می‌آورد و همچنین فعالیتهای فراملی را در راستای ارتباط مراکز آموزشی در کشورهای دیگر مدنظر دارد. این دست از فعالیت‌ها باید ابتدا شامل یک طرح سه ساله استراتژیک که فعالیتهای متعددی را در برگیرد باشد. از جمله:

- سازماندهی و هماهنگی منابع انسانی و اسنادی در حوزه مطالعات اتحادیه اروپا

30 Jean Monnet- Chair

31 Jean Monnet - Center of Excellence

32 Focal Point

- تحقیقات پیشرو در موضوعات مختص به اتحادیه اروپا
- توسعه ابزار و مواد آموزشی برای تقویت و بهینه‌سازی دوره‌های آموزشی موجود و مربوط به اتحادیه اروپا
- تقویت مباحثات و تبادل تجربیات در حوزه‌های مربوط به اتحادیه اروپا

تشکیل این مراکز ترویج علمی باید در سند تحول استراتژیک دانشگاه پیش‌بینی شود و نهاد آموزشی باید راهنمایی و چشم‌انداز مربوط به این مسئله را برای متخصصانی که قرار است در این مراکز حضور داشته باشند به خوبی فراهم کند. مدت زمان فعالیت این مراکز سه ساله است.

هدف‌های اصلی از آموزش و پژوهش در حوزه مطالعات اتحادیه اروپا

- دخیل کردن آموزش در حوزه مطالعات اتحادیه اروپا در برنامه آموزشی دانشگاه
- هدایت، نظارت و ارزیابی پژوهش در موضوعات اتحادیه اروپا از جمله برای سطوح آموزشی مختلف
- سازماندهی و هماهنگ‌سازی منابع انسانی و اسنادی مرتبط با مطالعات اتحادیه اروپا
- بهبود مناظرات و مباحثات و تبادل تجربیات در رابطه با اتحادیه اروپا
- انتشار منظم نتایج فعالیت‌های پژوهشی

(د) حمایت از انجمن‌ها:

شامل حمایت از همه انجمن‌های تخصصی در حوزه مطالعات اروپا و روند ادغام اتحادیه اروپا که باید میان‌رشته‌ای بوده باشد و از همه استادان در حوزه‌های مختلف بهره بگیرد. این انجمن‌ها باید نماینده جامعه دانشگاهی در مطالعات اتحادیه اروپا در سطح ملی، منطقه‌ای یا فراملی باشند. این بخش تنها شامل انجمن‌هایی خواهد بود که مستقل بوده و به شکل رسمی ثبت شده باشند. مدت زمان حمایت از این فعالیت‌ها سه سال است. فعالیت‌های اصلی این بخش به شرح زیر است:

- سازماندهی و انجام فعالیت‌های در چهارچوب قانون انجمن‌هایی که با مطالعات اتحادیه اروپا و موضوعات مربوط به آن سر و کار دارند.
- انجام پژوهش در حوزه‌های خاص مربوط به موضوعات اتحادیه اروپا در راستای مشاوره به نهادهای محلی، منطقه‌ای و ملی و همچنین نهادهای سیاست‌گذار در اتحادیه اروپا، انتشار نتایج و خروجی‌ها، تقویت شهروندی فعالانه اتحادیه اروپا

۵) شبکه‌ها:

این بخش شامل حمایت از کنسرسیوم و شبکه‌های علمی و دانشگاهی متشکل از مراکز آموزش عالی و پژوهشی می‌شود که حول محور اتحادیه اروپا و مطالعات این منطقه فعالیت دارند. در واقع، هدف از این فعالیت‌ها تقویت پروپوزال‌های انفرادی است که برای فعالیت و خروجی مناسب خود نیازمند فعالیت‌های فراملی هستند و باید حداقل شامل سه نهاد آموزش عالی از سه کشور متفاوت در قالب یک کنسرسیوم باشد. هدف، پروژه‌هایی است که ابعاد چندملیتی دارند. این شبکه‌ها باید در حوزه مطالعاتی که در خصوص اتحادیه اروپا انتخاب می‌کنند تبدیل به مرجع شوند و نقش تقویت‌کننده دانش در این حوزه را ایفا خواهند کرد. مدت زمان فعالیت در این بخش نیز سه سال است.

۶) پروژه‌های ژان‌مونه:

پروژه‌های بخش ژان‌مونه از محتوای مربوط به اتحادیه اروپا در راستای خلاقیت و ابتکار و تقویت فرایند ادغام حمایت می‌کند. این پروژه‌ها از سوی یک نهاد ارائه می‌شوند که البته می‌تواند شامل شرکای مختلف در قالب یک کنسرسیوم باشد و مدت زمان اجرای آن‌ها بین ۱۰ تا ۲۴ ماه است. فعالیت‌های شامل این پروژه‌ها عبارتند از:

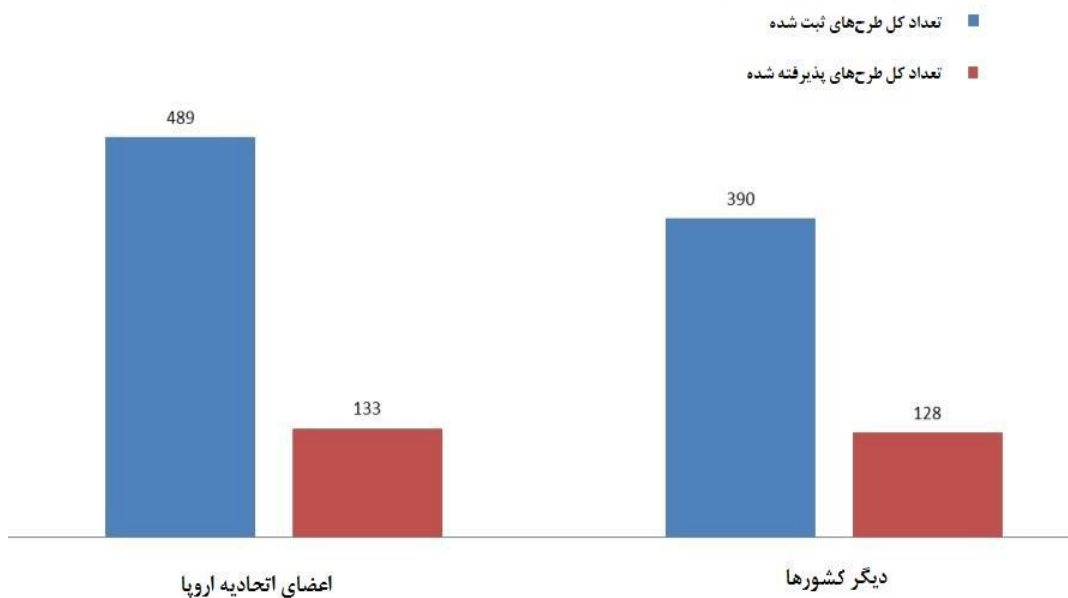
- ابتکارات: که هدف از آن‌ها پژوهش پیرامون راهکارهای بهبود زندگی در اتحادیه اروپا و ایجاد جذابیت بیشتر و متناسب با گروه‌های جمعیتی متفاوت است.
- روندهای اتحادیه: که هدف از آن‌ها، بالابردن غنای علمی و پژوهشی در مورد موضوعات مربوط به اتحادیه اروپا و ارتقای دانش در رابطه با روندهای آن است که در نهایت منجر به تقویت دانش در حوزه‌های خاص می‌شود.
- انتشار محتوا: که شامل پروژه‌هایی باهدف تولید و انتشار اطلاعات است.

هدف‌های کلی پروژه‌ها و شبکه‌ها عبارت است از:

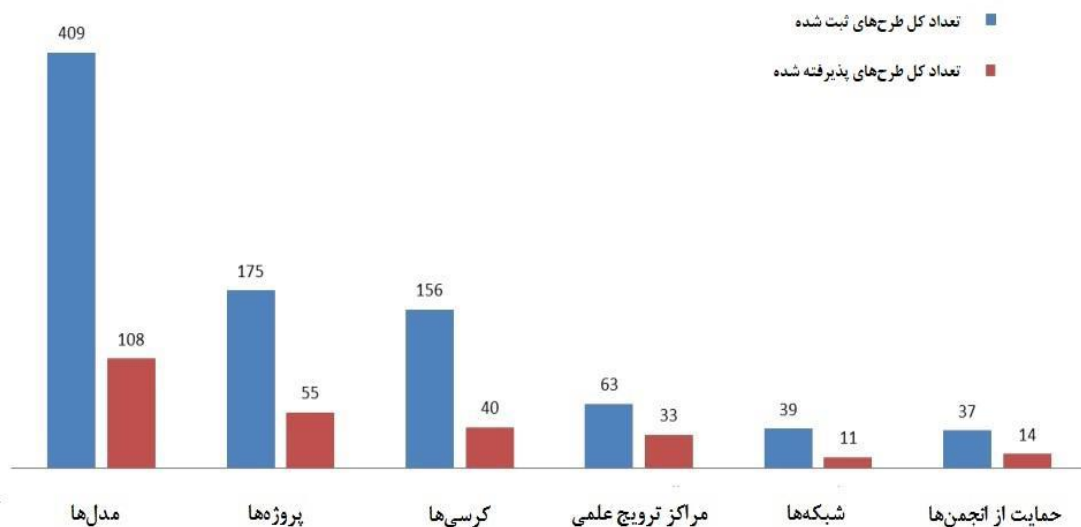
- جمع‌آوری و انتشار اطلاعات و نتایج پژوهش‌ها بر روش‌های پژوهش کاربردی در سطوح بالای پژوهشی و آموزشی مرتبط با اتحادیه اروپا،
- پروژه‌های با هدف انتشار مستقیم اطلاعات پیرامون اتحادیه اروپا
- تقویت همکاری میان نهادهای آموزش عالی و سایر نهادهای مرتبط در اروپا و دیگر نقاط جهان
- پروژه‌های پیشرو در راستای تقویت مباحثات و مناظرات پیرامون اتحادیه اروپا و تقویت دانش پیرامون آن و روند ادغام

جدول ۱-۶: مشخصات فعالیت‌های ژان مونه در اراسموس پلاس بر حسب زمان و سقف بودجه

نوع فعالیت	میزان حمایت مالی	حداقل کشورهای لازم	مدت زمان اجرا
ماژول‌ها (مدل‌ها)	۳۰ هزار یورو	۱	۳ سال
کرسی‌های علمی	۵۰ هزار یورو	۱	۳ سال
قطب‌های علمی	۱۰۰ هزار یورو	۱	۳ سال
شبکه‌ها	۳۰۰ هزار یورو	۳	۳ سال
پروژه‌ها	۶۰ هزار یورو	۱	۱۲ تا ۲۴ ماه
حمایت از انجمن‌ها	۵۰ هزار یورو	۱	۳ سال

نمودار ۱-۲: نمایش آماری فعالیت‌های ژان مونه در ۲۰۱۵-۲۰۱۶

نمودار ۱-۳: پراکندگی فعالیت‌های ژان‌مونه در ۲۰۱۵-۲۰۱۶

همان‌گونه که از جدول ۶ پیداست در مورد شبکه‌ها که بیشترین سقف بودجه را از فعالیت‌های ژان‌مونه به خود اختصاص داده است، نیاز به تشکیل کنسرسیوم از سه کشور است و یک کشور به تنهایی نمی‌تواند متقاضی آن باشد. در مورد سایر برنامه‌ها، نیازی به تشکیل کنسرسیوم نیست. نمودار ۲ نشان می‌دهد که تناسب و توازن نسبی به لحاظ پذیرش طرح‌های پذیرفته شده بین کشورهای اروپایی و غیر اروپایی وجود دارد. از نظر پراکندگی، بیشترین طرح‌های پذیرفته شده مربوط به ماژول‌ها یا مدل‌ها است که جنبه آموزشی دارند و پس از آن پروژه‌ها قرار گرفته‌اند (نمودار ۳).

فرآیند اقدام برای فعالیت‌های ژان‌مونه

- اعلام فراخوان ارائه طرح و پروپوزال از سوی اتحادیه اروپا
- اقدام از طریق یک نهاد آموزش عالی (با فعالیت در زمینه اتحادیه اروپا) در هر کشوری از سراسر دنیا به غیر از پروپوزال‌های مربوط به ایجاد شبکه، تنها یک نهاد اقدام کننده کافی است و نیازی به تشکیل کنسرسیوم نمی‌باشد.
- ارزیابی پروژه‌ها توسط تیم متخصصان بر اساس موضوعیت، کیفیت طراحی و سازماندهی، کیفیت تیم اجرایی، تأثیرات و نتایج
- اعلام نتیجه نهایی به شکل مستقیم از سوی نهاد اجرایی اتحادیه اروپا (کمیسیون تحقیقات اروپایی)

فراخوان سال ۲۰۲۰ فعالیت‌های ژان مونه

- فراخوان سال: ۲۰۲۰ انتشار در تاریخ ۱۰ اکتبر ۲۰۱۹
 - مهلت نهایی برای ارسال و ثبت پروپوزال: ۲۲ فوریه ۲۰۲۰
 - ثبت پروپوزال شامل: تکمیل اطلاعات فرم الکترونیکی به همراه ضمایم مربوطه
 - آغاز فعالیت‌ها بعد از پذیرش و موافقت با پروپوزال از تاریخ ۱ سپتامبر ۲۰۲۰
- برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت‌های زیر مراجعه فرمایید:

راهنمای برنامه اراسموس پلاس و فراخوان‌های عمومی سال ۲۰۲۰:

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/discover/guide/index_en.htm

- فعالیت‌های برنامه ژان مونه:

http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/jean-monnet_en

- فهرست راهنمای فعالیت‌های ژان مونه:

<https://eacea.ec.europa.eu/JeanMonnetDirectory/#/search-screen/>

- نتایج پذیرش طرح‌های برنامه ژان مونه:

http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/selection-results_en

ارتباط الکترونیکی با بخش مربوط به فعالیت‌های برنامه ژان مونه:

EACEA-JMA@ec.europa.eu

معرفی پروژه حاضر

عنوان پروژه حاضر «کاربست تجربیات اتحادیه اروپا در حوزه کتابخانه‌های عمومی ایران^{۳۳}» و کد ثبت آن در اعلامیه رسمی ژان مونه عبارت است: 610909-EPP-1-2019-1-IR-EPPJMO-PROJECT

با توجه به مطالب پیش گفته این طرح جزء برنامه ژان مونه در بخش «پروژه‌ها» و در قسمت «انتشار محتوا» قرار می‌گیرد. نگارش پروپوزال این پروژه زمان بسیار زیادی از نگارندگان گرفت و با دقت بسیار هر کدام از بخش‌های پروپوزال تکمیل شدند. همانگونه که در پیشگفتار گفته شد پیشنهاد این پروژه از دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی در فراخوان سال ۲۰۱۹ «آژانس آموزش، سمعی-بصری و فرهنگی اروپا» (EACEA) در قالب «پروژه ژان مونه» از سوی دانشگاه علامه طباطبائی ارسال شد که پس از داوری در سپتامبر ۲۰۱۹، به عنوان یکی از برندگان پشتیبانی مالی مربوط به فعالیت‌های ژان مونه در سال ۲۰۱۹، و نیز تنها برنده از کشور

³³ European Union Plans and Experiences for Public Libraries (Applicability for Iran) (EUPPL)

ایران در این بخش اعلام شد. یک سال پیش از آن در سال ۲۰۱۸، نیز پروژه دیگری بازم از دانشگاه علامه طباطبائی و از دانشکده حقوق موفق به دریافت پشتیبانی مالی ژان‌مونه شده بود. این پروژه در یک دوره دوساله تعریف شده و دارای سه بخش آموزشی، پژوهشی و اجرایی است. نتیجه ارزیابی پروژه در اتحادیه اروپا در چهار بخش زیر انجام شده و امتیاز ۸۸ از ۱۰۰ امتیاز را کسب کرده است.

جدول ۱-۷: حداقل امتیازات لازم برای هر منطقه جغرافیایی برای فعالیت‌های ژان‌مونه در سال ۲۰۱۹

کشورها	حداقل امتیازات
آرژانتین، برزیل، کانادا، هنگ‌کنگ، ایران، ژاپن، کره، ماکائو، مکزیک، سنگاپور	۷۶ از ۱۰۰ امتیاز
ایالات متحده آمریکا - حداکثر ۲۵٪ بودجه پنجره PI	۷۶ از ۱۰۰ امتیاز
روسیه - حداکثر ۲۰٪ بودجه پنجره PI	۸۳/۵ از ۱۰۰ امتیاز
گرجستان	۷۵ از ۱۰۰ امتیاز

جدول ۱-۸: امتیازات کسب شده برای پروژه مذکور از فعالیت‌های ژان‌مونه در سال ۲۰۱۹

معیار ارزیابی	امتیاز کسب شده	سقف امتیاز
۱ مرتبط بودن پروپوزال	۱۹	۲۵
۲ کیفیت طراحی و اجرا	۲۴	۲۵
۳ کیفیت تیم پروژه	۲۱	۲۵
۴ تأثیر پروژه و انتشار نتایج	۲۴	۲۵
جمع کل	۸۸	۱۰۰

کلیه نتایج پروپوزال‌های انتخاب شده در سال ۲۰۱۹ در سه بخش (ماژول‌ها، پروژه‌ها و شبکه‌ها، و حمایت از انجمن-ها) به‌طور رسمی در سایت زیر قابل دسترس است:

http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/selection-results_en

در سال ۲۰۱۹، از میان ۱۳۱۵ پروپوزال دریافت شده، ۲۸۵ مورد به‌عنوان برنده نهایی انتخاب شدند که پروژه حاضر یکی از آن‌ها و تنها برنده از کشور ایران بوده است. افزون بر این، تعداد ۶۷ پروپوزال در بخش بودجه‌های «مشارکت خاص»^{۳۴} و نیز بودجه ویژه برای «همسایگان اتحادیه اروپا»^{۳۵}، برنده اعلام شدند که افزون بر ۲۸۵ مورد قبلی هستند.

34 EU Partnership Instrument (PI)

در گردهمایی برندگان فعالیت‌های ژان مونه در بروکسل در نوامبر ۲۰۱۹ مطرح شد که از ۶۶ کشور در این بخش پروپوزال دریافت شده بود که ۴۷۸ مورد از اروپا و ۸۳۷ پروپوزال از کشورهای غیراروپایی بود که از این میان ۱۷۱ عنوان از اروپا و ۱۱۴ عنوان از سایر کشورها برنده شدند و حدود ۴۰ درصد گزینش به کشورهای غیراروپایی اختصاص داده شد. بیشترین پروپوزال‌ها از کشور روسیه شامل ۲۹۴ عنوان از ده رشته بوده است. در مجموع کارگزینش پروپوزال به دلیل تعداد بالای پروپوزال‌های با کیفیت، کاری سخت و دشوار برای کمیته ارزیابی عنوان شد.

دلایل انتخاب پروژه

یکی از دلایل برگزیده شدن پروژه، کسب امتیاز بالا از سوی داوران بوده است. به طور کلی هر پروژه که دارای چهار ویژگی زیر باشد شانس خوبی برای برنده شدن در رقابت‌ها دارد: هدف مشخص، فعالیت مشخص، منابع مشخص و بازه زمانی معین. داوران مختلف هم به لحاظ کلی و هم به لحاظ تخصصی از جنبه‌های مختلف پروپوزال‌ها را مورد ارزیابی قرار می‌دهند. داوران عمومی از لحاظ اجرایی پروپوزال‌ها را بررسی می‌کنند و ممکن است متخصص رشته نباشند.

از دلایل انتخاب پروژه، مشخص بودن هدف و فعالیت‌های آن و نیز ذکر دلیل برای هر انتخاب در پروپوزال بود. دلیل دیگر انسجام و زمان‌بندی دقیق با توجه به انواع فعالیت‌های در نظر گرفته شده در یک بازه دو ساله بوده است. یکی دیگر از دلایل انتخاب، تناسب فعالیت‌ها و بودجه‌بندی پروژه بود، هر چند که بودجه‌بندی با کمک نرم‌افزار خاص ژان مونه صورت می‌گیرد اما تناسب فعالیت‌ها با هدف‌های پروژه و نتایج آن با بودجه اختصاص یافته دارای اهمیت است.

انتخاب تیم مناسب به‌عنوان همکاران اصلی نیز از نقاط قوت پروپوزال بود زیرا سابقه تیم هر پروژه با دقت مورد بررسی قرار می‌گیرد. همان‌گونه که در مقدمه کتاب ذکر شد، مجری پروژه دکتر گلنسا گلینی مقدم، استادیار و عضو هیات علمی گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی از دانشگاه علامه طباطبائی و همکاران اصلی پروژه، دو تن از استادان علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران از دانشگاه شهید چمران اهواز، دکتر فریده عصاره و دانشگاه فردوسی مشهد، دکتر رحمت‌الله فتاحی می‌باشند. هر سه نفر تحصیلات دوره دکتری را در خارج از کشور انجام داده و سابقه فعالیت آموزشی و پژوهشی بالایی دارند که این مسئله در داوری پروژه، مورد توجه قرار گرفته است. داوران دلایل خود برای انتخاب پروژه را در فایل ارزیابی آن برای نهاد متقاضی که در اینجا دانشگاه علامه طباطبائی است ارسال می‌کنند. بخشی از نظرات آنان به شرح زیر است:

هر سه عضو تیم پروژه، از متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی هستند که سوابق آموزشی و پژوهشی آنان، تأییدی بر فعالیت‌های حرفه‌ای آنان است. هر سه نفر دارای سابقه تحصیل و پژوهش در خارج از کشور هستند، هر چند تجربه‌های بین‌المللی آنان در زمینه همگرایی اروپا نیست. هر سه عضو تیم پروژه، به لحاظ حرفه‌ای و سازمانی، ظرفیت و توانایی اجرای پروژه را دارند.

این پروژه از ابزارهای مناسب با کیفیت عالی برای دستیابی موفقیت‌آمیز به انتشار نتایج پروژه برخوردار است. منابع تولید شده توسط این پروژه به صورت آزادانه در دسترس قرار خواهند گرفت. نظارت بر پروژه نیز با دقت برنامه‌ریزی شده است. این پروژه می‌تواند تأثیر مثبتی در نهاد میزبان و دانشجویان آن و به‌طور کلی کشور داشته باشد.

برنامه اجرایی پروژه ژان مونه ۲۰۱۹ الی ۲۰۲۱ (شهریور ۱۳۹۸ - شهریور ۱۴۰۰).

سال اول:

شش ماهه اول سال اول:

- مشخص کردن برنامه‌ها، استراتژی‌های اتحادیه اروپا و تجربه کشورهای اروپایی در زمینه توسعه کتابخانه‌های عمومی برای یک ماه؛

- مطالعه عمیق برنامه‌های اتحادیه اروپا در زمینه توسعه کتابخانه‌های عمومی در همان ماه اول؛

؛ - ترجمه اطلاعات مرتبط به زبان فارسی در فرمت کتاب و جزوه درسی برای سه ماه بعدی

- ایجاد سایت رسمی پروژه پس از دریافت پول و نگهداری آن تا ۲۰ سال بعد از پایان پروژه؛

- بازدید تیم ده نفره ایرانی شامل سه عضو اصلی پروژه، یک دانشجوی ارشد، دو دانشجوی دکتری، دو کتابدار ترجیحاً از کتابخانه عمومی، و دو فرد مسئول از نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور از کتابخانه‌های عمومی سه شهر برلین، مونیخ و ارفورت در آلمان در ماه پنجم؛

- تهیه گزارش بازدید و اضافه کردن آن به کتاب و چاپ کتاب و جزوه در ماه ششم و تدوین خلاصه کتاب در دی وی دی در ۵۰۰ نسخه-نسخه آنلاین کتاب در سایت پروژه، سایت انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی در دسترس عموم و نیز از طریق سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در دسترس تمام کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور قرار می‌گیرد.

شش ماهه دوم سال اول:

- بازدید تیم آلمانی ۶ نفره از کتابخانه‌های پارک شهر تهران، کتابخانه امام خمینی مشهد و کتابخانه عمومی مرکزی اهواز در ماه هفتم؛

- برگزاری یک میزگرد یا کنفرانس ۴۰ نفره در تهران با حضور مهمانان خارجی و اعضای تیم اصلی و مسئولان نهاد و تعدادی از کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور در ماه هفتم؛

- روزآمد کردن سرفصل درس آشنایی با مطبوعات و رسانه‌ها توسط مجری و درس کتابخانه‌های عمومی و توسعه فرهنگی توسط خانم دکتر عصاره در ماه هشتم؛

- برگزاری سه کارگاه در تهران و اصفهان و شیراز در ماه نهم تا یازدهم با حضور هر سه عضو اصلی پروژه.

سال دوم:

شش ماهه اول سال دوم:

- اجرای یک تحقیق از طریق پیمایش و مصاحبه با کتابداران ایرانی درباره امکان‌سنجی اجرای برخی از تجربه‌های اروپا در کتابخانه‌های عمومی ایران در ماه سیزدهم تا هیجدهم؛

- برگزاری دو کارگاه دیگر در اهواز و مشهد با حضور اعضای اصلی پروژه تا ماه هیجدهم.

شش ماهه دوم سال دوم:

- تهیه یک کتابچه اجرایی درباره بومی‌سازی و مناسب‌سازی برخی از سیاست‌های اتحادیه اروپا برای کتابخانه‌های عمومی ایران و انجام فعالیت‌های مشابه در ایران و انتشار آن به شکل آنلاین و ایجاد دسترسی برای کتابخانه‌های عمومی از طریق سایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در ماه نوزدهم؛

- انتشار نتایج پژوهش انجام شده در ایران در قالب یک مقاله علمی پژوهشی فارسی در ماه بیستم الی بیست و سوم؛

- برگزاری آخرین فعالیت به شکل همایش بین‌المللی و ارائه تمام نتایج در تهران با شرکت حدود ۲۰۰ نفر از همه افراد و همکاران اصلی و دانشجویان در ماه بیست و چهارم پروژه.

اولویت‌های اتحادیه اروپا برای پنج ساله آینده (۲۰۱۹-۲۰۲۴)

همان‌گونه که پیش‌تر گفته شد اولویت‌های کلان اتحادیه اروپا برای اراسموس پلاس، هر پنج سال یک‌بار روزآمد می‌شود. جدیدترین اولویت‌ها برای پنج سال آینده از سال ۲۰۱۹ الی ۲۰۲۴ به شرح زیر است و امید است مخاطبین این کتاب در برنامه‌ریزی‌های آتی خود، این اولویت‌ها را مدنظر قرار دهند.

معامله سبز اروپایی؛

- تلاش برای رسیدن به اهداف توافق‌نامه پاریس.
- سرمایه‌گذاری برای توسعه پایدار اروپا با بودجه ۱ میلیارد یورو در یک دهه پیش رو.

- همگرایی سیستم‌های مختلف فعلی اروپایی تا سال ۲۰۳۰ و تهیه استراتژی تنوع زیستی.
- بی‌طرفی در مسئله آب و هوا به‌عنوان اولین قاره بی‌طرف تا سال ۲۰۵۰.
- ایجاد اقتصاد گردشی و توسعه استفاده از فناوری‌های پاک.
- ایجاد صندوق‌های حمایتی در مناطق روستایی در سراسر اروپا.
- حفظ محیط زیست طبیعی اروپا.
- ایجاد بخشی به نام بانک اقلیم اروپا در بانک‌های فعلی اروپا.
- دفع زباله‌های صنایع پرانرژی و حرکت به سمت دنیای بدون آلودگی.

اقتصادی که برای مردم کار می‌کند؛

- حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط با ایجاد صندوق‌های حمایتی.
- تقویت نظام پولی و مالی اتحادیه اروپا.
- تقویت یورو برای همگرایی و ایجاد رقابت در منطقه یورو.
- انعطاف‌پذیری مجاز در پیمان‌های توسعه ضمن حفظ امنیت مالی و موضع اقتصادی دوستانه‌تر.
- طرح بیمه سپرده‌گذاری برای امنیت سپرده‌های بانکی.
- تعیین دستمزد منصفانه برای کارگران.
- اجرای طرح بیمه تکمیلی بیکاری.
- تضمین دسترسی هر کودک در اروپا به ابتدایی‌ترین حقوق مانند مراقبت‌های بهداشتی و آموزش.
- اجرای دستورالعمل تعادل کار و زندگی برای به اشتراک‌گذاری بهتر مسئولیت‌ها بین زنان و مردان.
- برنامه اروپایی برای مبارزه با سرطان.
- پیشنهاد قانون جدید ضد تبعیض و اتخاذ استراتژی جدید جنسیتی اروپایی.
- جلوگیری از خشونت خانگی، محافظت از قربانیان و مجازات متخلفان.
- اصلاح نظام مالیاتی اتحادیه اروپا، نظام مالیاتی شرکت‌های بین‌المللی و برقراری مالیات عادلانه دیجیتال.
- افزایش مبارزه با کلاهبرداری مالیاتی و اقدام علیه نظام‌های مضر مالیاتی در کشورهای ثالث
- مطابقت پایه‌های اقتصادی و اجتماعی در اروپا.

اروپایی متناسب با عصر دیجیتال؛

- درک فرصت‌های عصر دیجیتال در مرزهای ایمن و اخلاقی.
- رویکرد هماهنگ اروپایی در مورد پیامدهای انسانی و اخلاقی هوش مصنوعی.
- به کارگیری داده‌های عظیم برای نوآوری‌هایی که منجر به ثروت برای جوامع و مشاغل می‌شوند.
- تغییر فرهنگ آموزش به سمت یادگیری مادام‌العمر.
- توانمندی سازی مردم از طریق آموزش و تقویت مهارت‌ها.
- حمایت از سه برابر کردن بودجه Erasmus + به‌عنوان بخشی از بودجه بلندمدت بعدی.

محافظت از روش زندگی اروپایی ما؛

- حاکمیت قانون در چارچوب مالی اتحادیه اروپا در چند سال بعدی.
- حمایت از پیمان جدید مهاجرت و پناهندگی و اصلاح در قوانین پناهندگی دوبلین.
- ایجاد مرزهای بیرونی قوی و استقرار ده هزار مرزبان تا سال ۲۰۲۷.
- ایجاد سیستم پناهندگی مشترک اروپایی.
- تحقیق و پیگرد قانونی برای تروریسم مرزی.
- رویکرد یکپارچه اروپایی برای تقویت مدیریت ریسک گمرکی و پشتیبانی از کنترل‌های مؤثر توسط کشورهای عضو اتحادیه اروپا.
- افزایش امنیت داخلی اروپا.

اروپای قوی‌تر در جهان؛

- تقویت نام برند اروپا به‌عنوان «رهبری جهانی مسئولیت‌پذیر» در سایه نظم جهانی نوین.
- حمایت از تجارت قوی، آزاد و عادلانه.
- تجارت برای توسعه پایدار و با رعایت بالاترین استانداردهای حفاظت از آب و هوا و محیط زیست.
- تدوین استراتژی جامع در مورد آفریقا.
- حمایت از آفریقا در طراحی و اجرای راه‌حل‌های خود در برابر چالش‌هایی از قبیل بی‌ثباتی، تروریسم مرزی و جرائم سازمان یافته.

- همکاری جاه طلبانه و استراتژیک با انگلستان.
- رویکرد یکپارچه و جامع برای دفاع از امنیت اروپا با ایجاد اتحادیه اصیل دفاع.

فشار جدیدی برای دموکراسی اروپا؛

- پرورش، محافظت و تقویت دموکراسی اروپایی.
- تقویت همکاری بین کمیسیون اروپا و پارلمان اروپا.
- تدوین قوانین جدید برای ایجاد شفافیت بیشتر و مشروعیت دموکراتیک در اتحادیه اروپا.
- شفافیت در طول فرآیند قانون گذاری.
- ایجاد یک نهاد اخلاقی مستقل مشترک برای همه نهادهای اتحادیه اروپا.
- محافظت از خود در برابر مداخلات خارجی و حفظ و ثبات اتحادیه اروپا.
- تقویت نظام‌های سیاسی و اصلاح نحوه انتخاب رهبران در اتحادیه اروپا.
- شفافیت بیشتر در تبلیغات سیاسی با تدوین حقوق و قوانین روشن تر در مورد تأمین اعتبار احزاب سیاسی اروپا.

جمع بندی

در این فصل برنامه‌ها، پروژه‌های اراسموس، اراسموس پلاس و ژان مونه معرفی شدند. مطالب این فصل بیشتر جنبه عمومی و کلی دارد و می‌تواند مورد استفاده تمامی استادان، پژوهشگران، دانشجویان و سایر علاقه‌مندان از رشته‌های مختلف قرار گیرد. افزون بر این، دفاتر همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه‌های کشور می‌توانند از مطالب این فصل در جهت برنامه‌ریزی برای طرح‌ها و همکاری‌های مختلف علمی با سایر کشورها استفاده کنند.

فصل دوم:

معرفی ساختار، سیاست‌ها، و استراتژی‌های اروپا برای توسعه کتابخانه‌های عمومی^{۳۶}

ماریان کورن

۳۶. Marian Koren, (2009). Public Libraries. در باره ویرایشگر منطقه‌ای / نویسنده: دکتر ماریان کورن رئیس پژوهش‌ها و امور بین‌الملل در انجمن کتابخانه‌های عمومی هلند، و دبیر انجمن کتابخانه‌های FOBID، لاهه، هلند است.

مقدمه

این فصل به بررسی تحولات کتابخانه‌های عمومی در اروپا می‌پردازد. همچنین، برخی از جنبه‌های تاریخی و موضوعات جاری نیز مورد بررسی قرار می‌گیرند. هدف از این فصل، مرور کلی خدمات کتابخانه‌های عمومی ایجاد شده در کشورهای اروپایی و معرفی تلاش‌های مشترک در سطح اروپا است. برای پرداختن به این موضوع، پرسش‌های فرعی زیر در این فصل مورد بررسی قرار می‌گیرند:

۱. مفاهیم اساسی مرتبط با کتابخانه‌های عمومی اروپا کدامند؟
۲. کتابخانه‌های عمومی در توسعه در سطح ملی و اروپا چه نقشی ایفا می‌کنند؟
۳. کتابخانه‌های عمومی چگونه در سطح اروپا همکاری می‌کنند؟
۴. کتابخانه‌های عمومی اروپا با چه روندهای جاری و چالش‌های آینده روبرو هستند؟
۵. افزون بر این مباحث مقدماتی، این مقاله دارای پنج بخش دیگر است که به بررسی این پرسش‌ها می‌پردازد.

بررسی چشم‌انداز کتابخانه‌های عمومی در اروپا

هنوز تاریخچه کتابخانه‌های عمومی در اروپا به نگارش درنیامده است. حتی یک بررسی جامع نیز در این زمینه وجود ندارد (دانست^{۳۷}، ۲۰۰۳، پورس^{۳۸}، ۲۰۰۲؛ پولاین^{۳۹}، ۱۹۹۲). این مسئله کاملاً قابل درک است زیرا کتابخانه‌های عمومی در اروپا با حکمرانی عمومی هر دولت-ملت و با تاریخ و فرهنگ خاص خود ارتباط نزدیکی دارند و از تنوع عظیم و ساختارهای پیچیده مدیریتی و ابتکارات شهروندان پیروی می‌کنند. افزون بر این، کتابخانه‌های عمومی از حدود ۱۰۰ تا ۲۰۰ سال پیش به‌عنوان مراکز مطالعه و اطلاع‌رسانی برای اعضای طبقه متوسط و طبقه کارگر شروع به فعالیت کردند. کتابخانه‌ها مکان‌هایی بودند که به‌طور خاص فقرا و افراد دارای سطح تحصیلات پایین می‌توانستند از آن‌ها استفاده کنند. تمرکز فعالیت کتابخانه‌های عمومی بر آنچه که ما امروزه آن را یادگیری مادام‌العمر می‌نامیم بود و روش‌های گوناگونی را ارائه می‌کردند تا افراد بتوانند کیفیت زندگی خود را بهبود بخشند. کتابخانه‌ها به‌عنوان "دانشگاه‌های کنار خیابان"، به تدریج به مکان‌های عمومی تبدیل شده و کلیه اعضای جامعه از نوزادان شده تا تازه‌واردان کشورهای دیگر در داخل یا خارج از اروپا می‌توانستند از آن‌ها استفاده کنند. آنچه باعث جلب توجه هر مسافر می‌شود تنوع عظیم در گستردگی و شکل کتابخانه‌های عمومی در سراسر اروپا است که ممکن است به شکل

37 Danset

38 Pors

39 Poulain

یک کتابخانه محلی کوچک در حومه ایرلند با نمایشگاهی در زمینه آموزش به زبان ایرلندی یا کاخ شیشه‌ای در مالمو سوئد باشد. کتابخانه‌ها ممکن است دارای فضای حرفه‌ای داستان‌های افسانه‌ای در پرتغال و یا مراکز جامع اطلاع‌رسانی جوانان در اسلوونی باشند. اما تمامی این کتابخانه‌های عمومی مشترکات زیادی دارند؛ آن‌ها با وجود تنوع، یک موجودیت واحد را تشکیل می‌دهند - همان‌گونه که ماهیت و شخصیت اروپا این‌گونه است.

در شرایط فعلی برخی از ویژگی‌های اساسی، کتابخانه‌های عمومی در اروپا را متحد می‌سازد. این ویژگی‌ها عبارتند از: اعتماد اولیه، اعتبار، دموکراسی، اطلاعات، آموزش، فرهنگ، ارتباطات و تمامی حقوق انسانی شناخته شده و مورد تأیید. کتابخانه‌های عمومی بخشی از تمدن‌های اروپایی را تشکیل می‌دهند و ارزش‌های انسانی و حقوق بشر را که بر اساس این تمدن‌ها بنا شده است، بازتاب می‌دهند. در نهایت، دولت ملی مسئول تضمین آزادی بیان و دسترسی آزاد به اطلاعات به‌عنوان سنگ‌بنای خدمات کتابخانه‌های عمومی است. خدمات کتابخانه‌ای مبتنی بر اعتماد است: یعنی کتابخانه‌ها به کاربران خود اعتماد دارند که آن‌ها از کتاب‌هایی که به امانت می‌گیرد و سایر مطالب مورد استفاده آن‌ها به خوبی نگهداری می‌کنند. همچنین کاربران به کتابخانه‌ها اعتماد دارند و می‌دانند که مطالب را از منابع متنوع بدون هیچ‌گونه جانب‌داری در انتخاب مطالب در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند. کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان ارائه‌کنندگان خدمات اساسی عمومی شناخته می‌شوند و سیاستمداران (از تمامی احزاب) برای انجام وظایف خود به‌صورت حرفه‌ای به کتابخانه‌ها اعتماد دارند. کتابخانه‌ها هنگام ارائه خدمات کتابخانه‌ای دیجیتال باید بر اساس قابلیت اعتماد مستمر فعالیت کنند. کتابخانه‌هایی که در اروپا به دلیل شمول تعداد زیادی زبان، فرهنگ و آداب و رسوم فعالیت می‌کنند منعکس‌کننده سنت اروپایی تأمل انتقادی، تردید در مورد هویت و دستاوردهای خود و مفهوم اساسی نقش اروپا در جهان هستند. ایجاد آگاهی و درک از غنای ایده‌ها، مفاهیم و دیدگاه‌ها در مورد زندگی بشر و نمودهای آن در ادبیات، هنر، بناهای تاریخی و غیره که در اروپا توسعه یافته است، بخشی از وظایف کتابخانه‌ها برای حفظ اسناد و مدارک مربوطه و تسهیل آموزش در مورد محتوای آن‌ها است. میراث ملی حفظ‌شده باید در سراسر اروپا فراهم شود تا دسترسی و تفاهم متقابل یعنی گفتگو بین فرهنگی افزایش یابد.

نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه ملی و اروپا

توسعه ملی

ابتکارات و اقدامات گروه‌های اجتماعی، کلیساها و مؤسسات لیبرال یا خیریه نقش اساسی در ایجاد دولت‌های رفاه اجتماعی و دمکراتیک در بسیاری از کشورهای اروپایی داشته‌اند. کتابخانه‌های عمومی توسط این گروه‌ها تشکیل شده و به تدریج از بودجه دولتی و کمک‌های دولت‌های محلی برخوردار شدند. در بیشتر کشورها، مدیریت کتابخانه‌های

عمومی بر عهده دولت محلی به همراه مشوق‌هایی در سطح ملی است. برای نمونه، کتابخانه‌های عمومی در فرانسه و آلمان بخشی از تشکیلات دولت محلی هستند. در هلند (با جمعیت ۱۶ میلیون نفری)، کتابخانه‌های عمومی هنوز عمدتاً سازمان‌های غیرانتفاعی خصوصی هستند و یارانه‌های محلی به آن‌ها پرداخت می‌شود. کتابخانه‌های عمومی در هلند، حداقل برای بزرگسالان، ریشه‌های ارتباط با خوانندگان از جمله هزینه عضویت را حفظ کرده‌اند. با این وجود، امروزه شبکه بزرگی از کتابخانه‌های عمومی با حدود ۴ میلیون عضو تأسیس شده است که سالانه پذیرای ۹۰ میلیون بازدیدکننده است. پس از جنگ جهانی دوم، مراکز کتابخانه‌ای استانی^{۴۰} در هلند به‌عنوان سازمان‌های خدماتی برای راه‌اندازی کتابخانه‌های عمومی در مناطق روستایی ایجاد شدند. کشورهای دیگر، مانند سوئد، دارای یک دولت اجرایی هستند و فاقد فقط یک دولت سیاسی منتخب هستند: خدمات کتابخانه‌ای منطقه‌ای^{۴۱} عمدتاً شامل مشاوره، آموزش، نوآوری و تبلیغات می‌شود. در فرانسه، بیلبیوتک دیپتامناتل دو پخه^{۴۲} خدمات عملی (مجموعه‌ها، مراکز سیار و برنامه‌های کتاب‌خوانی و فرهنگی) را به کتابخانه‌های کوچک‌تر ارائه می‌دهد. در برخی از کشورها مانند انگلستان، خدمات منطقه‌ای توسط یک کتابخانه بزرگ‌تر شهری یا کتابخانه استانی ارائه می‌شوند. برای درک سیستم کتابخانه‌های عمومی، باید با سیستم مسئولیت‌های سیاسی و مدیریت عمومی آشنا شد. کتابخانه‌های عمومی عمدتاً از راه‌اندازی سیستم اداری دولتی پیروی می‌کنند: سیستم‌های واحد (مانند جمهوری چک) یا فدرال (برای نمونه بلژیک، آلمان) و سیستم‌های متمرکز یا غیرمتمرکز. تنوع ساختارهای اداری که هرکدام دارای سطح کتابخانه‌ای خاص خود هستند مانند ساختارهای موجود در فرانسه، مقایسه سیستم‌های کتابخانه‌های عمومی در اروپا را به یک کار دشوار تبدیل می‌کند. تلاش‌های گوناگون برای ارائه یک گونه شناسی بر اساس نزدیکی جغرافیایی سیستم‌های کتابخانه‌های عمومی در اروپا به دلیل تنوع و تفاوت‌های قابل توجه در مراحل توسعه، ساختارها و رویکردهای موجود در زمینه خدمات کتابخانه‌های عمومی به شکست انجامیده‌اند.

تلفیق اولین تشکیلات کتابخانه‌های عمومی در قانون‌گذاری یا سایر مقررات، اولین بار در انگلستان و ایرلند انجام گرفت (۱۸۴۰، ۱۸۵۵)؛ و پس از آن در دهه ۱۹۲۰، در جمهوری چک، دانمارک، هلند، اسلواکی، هلند، استونی و فنلاند اتفاق افتاد. بین سال‌های ۱۹۹۵ و ۲۰۰۰ اکثر کشورها قوانین کتابخانه‌ای خود را به روز کرده‌اند. اما این قوانین در اتریش، آلمان، لوکزامبورگ، مالت و اسپانیا وجود ندارد. این تغییرات به دلیل تمرکززدایی مسئولیت اداره

⁴⁰ provincial library centers (PBCs)

⁴¹ länsbibliotek

⁴² *Bibliothèques Departementales de Prêts (BDP)*

کتابخانه‌های عمومی و واگذاری این مسئولیت به دولت‌های محلی، اصلاحات در نهادهای محلی، پیشرفت فناوری و زیرساخت‌های جدید اطلاعات، ادغام حوزه عمومی و حرفه‌ای بودن کتابخانه‌ها، ضروری بود. در هلند، در اواخر دهه نود، اجرای سیاست متمرکزسازی دولت محلی (صرفه‌جویی مقیاس) منجر به کاهش تعداد نهادهای محلی شد. پس از اجرای این اصلاحات دولت محلی، تمرکززدایی مسئولیت اداره ملی کتابخانه‌های عمومی اجرا شد و باعث ایجاد تفاوت‌هایی در خدمات کتابخانه‌ای در سراسر کشور شد. این تفاوت‌ها عبارت بودند از: تفاوت در دسترسی، هزینه کاربری و عضویت، کیفیت و تنوع خدمات و امکانات. در اوایل هزاره جدید، فرایند تغییر ساختار سازمان‌های کتابخانه‌ای و تبدیل این سازمان‌ها به واحدهای بزرگ‌تر برای فراهم کردن ابعاد لازم برای زیرساخت‌های اطلاعاتی جدید و برنامه و سیاست‌گذاری نوآوری قوی باعث حرفه‌ای‌گرایی و تخصصی‌شدن سازمان‌های کتابخانه‌ای شد. فرآیندهای مشابه (ادغام شهرداری‌ها، ادغام سازمان‌های کتابخانه، بررسی تقسیم‌کارها و زیرساخت‌ها) در کشورهای دیگر با سرعت‌های مختلف در حال انجام است.

نمونه‌ای از ساختار کتابخانه‌های عمومی بر پایه این تحولات، سیستم کتابخانه‌های عمومی در هلند است که دارای سه لایه خدمات کتابخانه‌ای مربوط به سه سطح دولتی است که به شهروندانی که ۱۰-۲۰٪ آنان دارای سابقه مهاجرت هستند، خدمات‌رسانی می‌کند. در سطح محلی، حدود ۱۱۰۰ کتابخانه عمومی توسط مقامات محلی از لحاظ مالی پشتیبانی می‌شود که به‌طور متوسط دربرگیرنده ۸۰٪ کتابخانه‌های عمومی می‌باشد. افزون بر این، ۱۵٪ درآمد از طریق کاربران (هزینه عضویت و جریمه) و ۵٪ از طریق کارمزد فعالیت‌های مختلف مانند اجاره‌بها، دوره‌ها و سخنرانی‌ها به دست می‌آید. بیشتر جوامع محلی دارای کتابخانه یا واحدهای خدمات سیار (مجموع ۶۰ اتوبوس) هستند. کتابخانه‌های محلی می‌توانند با سازمان خدمات کتابخانه‌ای استانی قرارداد خدماتی منعقد کنند. تعداد ۱۲ استان (با جمعیتی ۴۰۰۰۰۰ تا ۲٫۵ میلیون نفر) وجود دارد. در سطح استان، استانداری یارانه زیرساخت‌های کتابخانه‌ای، برنامه‌ها و پروژه‌هایی را که از طریق سازمان‌های خدمات استانی و برخی کتابخانه‌ها با وظایف منطقه‌ای اجرا می‌شود، پرداخت می‌کند. در سطح ملی، دولت (وزارت آموزش، فرهنگ و علوم) یارانه انجمن کتابخانه‌های عمومی هلند را به‌عنوان یک مؤسسه مجزا پرداخت می‌کند (در کشورهای دیگر یک مؤسسه ملی برای کتابخانه‌های عمومی مانند بلژیک (فلاندرز)، دانمارک، ایرلند، نروژ و پرتغال) مسئولیت حفظ و بهبود شبکه کتابخانه‌های عمومی برعهده دارد و همچنین فعالیت‌های مربوط به کیفیت حرفه‌ای، نوآوری، فناوری اطلاعات، ارتقای فرهنگ کتاب‌خوانی و نگهداری مرکز مجموعه امانات زبان‌های خارجی را انجام می‌دهد. یک وظیفه در سال ۲۰۰۷ به این مسئولیت‌ها اضافه شد: همکاری با خدمات کتابخانه‌ای برای افراد دارای مشکلات بینایی. این انجمن هزینه عضویت را از کلیه کتابخانه‌های

عمومی دریافت می‌کند. هزینه‌های دیگر از طریق کمک‌های مالی ملی برای پروژه‌های عمده فناوری اطلاعات، به‌ویژه توسعه بیشتر کتابخانه دیجیتال تأمین می‌شود: www.bibliotheek.nl.

سایر خدمات کتابخانه مرکزی توسط بنیاد «ان بی دی»^{۴۳} ارائه می‌شود. این بنیاد با ادغام اداره سابق انجمن و خدمات کتابخانه‌ای هلند شکل گرفته است و یک بنیاد خدمات کتابخانه‌ای نیمه غیرانتفاعی است که در سال ۱۹۷۰ توسط کتابخانه‌های عمومی، فروشندگان کتاب و انتشارات تأسیس شده است. با راه‌اندازی عرضه‌کننده خدمات کتابخانه‌ای مرکزی/ملی، امکان کیفیت بالای ارائه مطالب متناسب کتابخانه‌ای با پایداری و دوام حداقل ۱۲ سال حتی برای کتابخانه‌های کوچک‌تر نیز حاصل شده است. سیستم‌های شناسایی فرکانس رادیویی^{۴۴} به سرعت در کتابخانه‌های عمومی هلند مورد استفاده قرار گرفت زیرا بنیاد «ان بی دی» تراشه‌های جدیدی را در ابزارها و وسایل کتابخانه‌ها صرف نظر از تصمیم کتابخانه‌ها برای ارائه خدمات خودگردانی قرار داده است. همچنین خدمات تأمین‌کننده (انتفاعی) مشابه، در کشورهای شمال اروپا و کشورهای عضو آلمانی زبان (آلمان، سوئیس و اتریش) فعال شده است.

توسعه کتابخانه‌های عمومی در سطح اروپا

بیش از ۴۰،۰۰۰ کتابخانه عمومی در اروپا در حال فعالیت هستند. نقش اصلی کتابخانه‌های عمومی به شرح زیر است: فراهم کردن دسترسی به اطلاعات منتشرشده، ارائه فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر، محافظت از هویت فرهنگی در دنیای در حال تغییر و تضمین اینکه شهروندان می‌توانند از فناوری اطلاعات استفاده کنند و به تجهیزات و سیستم‌های مورد نیاز خود دسترسی پیدا کنند. بر اساس مطالعه کتابخانه‌های عمومی در جامعه اطلاعاتی (۱۹۹۶) که همچنین نقش‌های آینده کتابخانه‌های عمومی را مورد بحث و تحلیل قرار می‌دهد، حفظ ارزش‌های سنتی و دموکراتیک برای کتابخانه‌های عمومی، روشنگری، یادگیری و دسترسی اصول اساسی هستند.

یکی از نیازهای توسعه کتابخانه‌های عمومی در اروپا، ارائه آمارهای با کیفیت خوب و امکان بررسی این آمارها است. متأسفانه به دلیل کمبود بودجه در اروپا، پایگاه داده LibEcon نمی‌تواند به فعالیت‌های خود ادامه دهد. آخرین بولتن خبری این پایگاه داده که در سال ۲۰۰۴ منتشر شد، ۱۰ کشور برتر از لحاظ خدمات کتابخانه‌ای را به صورت زیر رتبه‌بندی کرده است: فنلاند، دانمارک، استونی، ایسلند، انگلستان، نروژ، اسلونی، سوئد، لیتوانیا، ایرلند/هلند (بر اساس داده‌های سال ۲۰۰۱). در این میان تغییرات مهمی به‌ویژه برای بهبود وضعیت در کشورهای بالتیک و تعدادی از

⁴³ NBD/Biblion Ltd

⁴⁴ Radio-frequency identification (RFID)

کشورهای اروپای شرقی و اسپانیا اتفاق افتاده است. نتایج یک مطالعه پیمایشی مبتنی بر پرسشنامه که توسط انجمن ناپل^{۴۵} (نهادهای ملی کتابخانه‌های عمومی در اروپا) در سال ۲۰۰۱ انجام شده است، توزیع مشابهی را در مورد سازمان‌های کتابخانه‌های عمومی آشکار ساخت. یافته‌های این مطالعه نشان داد فنلاند از نظر دسترسی کاربر (۶۰٪) در صدر قرار دارد و پس از آن سایر کشورهای اروپایی شمالی (۵۰٪+) و استونی و هلند (۲۹٪) در رتبه‌های بعدی قرار دارند. این درصد در هلند مربوط به عضویت است و شامل کاربران بدون کارت عضویت کتابخانه (۴۰-۵۰٪) نمی‌شود. فنلاند همچنین در صدر فهرست سرانه امانت (۲۰ مورد) قرار دارد و پس از آن سایر کشورهای شمال اروپا (به جز نروژ)، استونی و هلند (۹ تا ۱۵ مورد سرانه) در رتبه‌های بعدی قرار دارند و کشورهای بالتیک و کشورهای جنوب اروپا به ترتیب در رده‌های پایین‌تر قرار دارند (پورس، ۲۰۰۲).

در سال ۲۰۰۰ کتابخانه‌های عمومی در تعدادی از کشورها سخت کوشیدند تا به عضویت استراتژی ملی "جامعه دانشی"^{۴۶} درآیند. یکی از شرایط عضویت این بود که کشور متقاضی و نهادهای آن تعهد خود را نسبت به نقش سیستم کتابخانه‌های عمومی در ارتباط با خدمات دیجیتال برای شهروندان ابراز کنند. میزان این تعهد بر اساس گزارش‌ها و چشم‌اندازهای آینده و نیز حمایت‌های مالی واقعی مشخص می‌شود. به عقیده پورس (۲۰۰۲)، حمایت و چشم‌انداز قاطعانه در بلژیک (فلاندرز)، دانمارک، استونی، فنلاند، ایرلند، هلند، نروژ، پرتغال، اسپانیا، سوئد اعلام شده است. این حمایت و چشم‌انداز تا حدی در کشورهای اتریش، کرواسی، قبرس، جمهوری چک، یونان، لتونی، لیتوانی، اسلواکی، اسلونی نیز مشاهده می‌شود و میزان پایین‌تری از تعهد در آلمان، لوکزامبورگ و مالت نیز به چشم می‌خورد. در این میان، آلمان به‌طور خاص در تلاش است تا چشم‌اندازها را حداقل در سطح منطقه‌ای توسعه دهد، و کشورهای اروپای شرقی سیاست‌های بسیار متعهدانه‌ای برای ایجاد تغییر و تحول در جامعه دارند.

در اکثر کشورها، سیاست کلی این است که کتابخانه‌های عمومی باید دسترسی به اینترنت را برای کاربران فراهم کنند. این اقدام مثبت یک قدم بزرگ به جلو (در طی فقط ۵ سال) در مقایسه با حالت ایده‌آل ارائه‌شده در مطالعات مطالعه کتابخانه‌های عمومی در جامعه اطلاعاتی (۱۹۹۶) است. پیامدهای نقش مؤثر کتابخانه‌های عمومی در جامعه اطلاعاتی به‌صورت مرحله به مرحله تحقق می‌یابد: این پیامدها عبارتند از: طیف گسترده‌ای از خدمات اینترنتی، زیرساخت‌های دیجیتالی سریع‌تر، کمک مالی برای تولید محتوا (کنسرسیوم و مجوزدهی)، ارائه خدمات؛ و افزایش شایستگی‌ها و قابلیت‌های کارکنان. در بیشتر کشورها تلاش‌های نسبتاً چشمگیری در رابطه با ارتقاء کارکنان و ایجاد سیستم‌های ادامه تحصیل انجام شده است. کشورهای بالتیک به‌طور ویژه سازه‌های صوتی را در مدت زمان بسیار

⁴⁵ NAPLE Forum (National Authorities on Public Libraries in Europe)

⁴⁶ Knowledge Society

کمی اجرا کرده‌اند. دسترسی برابر به اطلاعات، نیروی محرکه برای کار در یک شبکه کامل و خدمات متناسب برای همه شهروندان است.

یادگیری مادام‌العمر

هنگامی که کمیسیون اروپا مفهوم یادگیری مادام‌العمر را راه‌اندازی کرد و بر لزوم تأسیس مراکز یادگیری محلی تأکید کرد، کتابداران در مورد تأکید شدید بر انگیزه‌های اقتصادی شک داشتند به دلیل اینکه کمیسیون اروپا ظاهراً فراموش کرده بود کتابخانه‌ها همیشه مراکز یادگیری و آموزش غیررسمی بوده‌اند. همان‌طور که نتایج پژوهش‌های انجام‌شده در پرتغال (کالیکستو^{۴۷}، ۱۹۹۹) نشان می‌دهد، کتابخانه‌ها می‌توانند نقشی را ایفا کنند که برای شهروندان اروپا منجر به یک پیشینه اروپایی و پویایی و تحرک بیشتر^{۴۸}؛ و نیز مشاهده قابلیت‌ها و فرصت‌های یادگیری در سایر کشورها شود. کتابخانه‌ها در سراسر اروپا به پارادایم یادگیری مادام‌العمر پاسخ داده‌اند و "شانس دوم" برای به روز کردن مهارت‌های اساسی و همچنین ارائه فرصت‌های یادگیری در سطوح پیشرفته‌تر به وجود آورده‌اند. سیستم‌های رسمی ارائه خدمات کتابخانه‌ای باید بسیار بازتر و انعطاف‌پذیرتر شوند تا با نیازهای یادگیرنده همخوانی داشته باشند. این خدمات بخصوص آموزش از راه دور در انگلستان و ایرلند به خوبی توسعه یافته‌اند. در هلند، نقش کتابخانه‌ها در هفته یادگیری، جشنواره یادگیری، مشارکت‌های ملی و محلی در مراکز آموزشی منطقه‌ای^{۴۹} و "دانشگاه‌های مردم" بسیار قابل توجه و مشهود است.

ساختمان‌های کتابخانه‌های عمومی در اروپا

به مناسبت ریاست هلند بر شورای اروپا، همایشی تحت عنوان "ایجاد بهشت عمومی" و تمرکز بر ساختمان کتابخانه‌های عمومی در قرن بیست و یکم، در ماه مارس ۲۰۰۴ در لاهه برگزار شد. جهت آماده‌سازی برای این همایش، یکی از معدود مطالعات پیمایشی در اروپا در زمینه ساختمان‌های کتابخانه عمومی انجام شده است (کورن، ۲۰۰۴). در یونان و کشورهای اروپای شرقی، کتابخانه‌های هدفمند به‌ندرت تا این تاریخ وجود داشته‌اند. هیچ طرح تأمین سرمایه و نیز استانداردهای ملی بین‌المللی وجود ندارد. با این وجود، نمونه‌هایی از کتابخانه‌های عمومی

47 Calixto

48 قالب استاندارد اتحادیه اروپا برای ارائه کاربرگ سوابق فردی با قابلیت کاربری در در سراسر اروپا: <http://myeurocv.com>

49 Regional Educational Centers (ROC)

مدرن در این کشورها وجود دارد و می‌توان پروژه‌های ساخت کتابخانه بیشتری را در سال‌های آینده انتظار داشت. در طول دهه گذشته پیشرفت‌هایی در اسپانیا و اسلوانی انجام شده است. در بیشتر کشورهای اروپایی، ساختمان کتابخانه‌های عمومی به دو دسته کتابخانه‌های "سنتی" یا "امانت‌دهی" تقسیم‌بندی می‌شود، اما این تصویر به سرعت در حال تغییر است و در حال حاضر نشان دهنده ایده‌ها یا مفاهیم مدرن‌تر و کیفی‌تر تقریباً در تمامی کشورها است. کتابخانه‌ها دیگر صرفاً مؤسسات امانت‌دهنده کتاب نیستند، بلکه کارکردهای فرهنگی، آموزشی و یا اجتماعی را در ساختار خود گنجانده‌اند. ساختمان کتابخانه‌ها طبق این کارکردها توسعه می‌یابند. مفهوم کتابخانه به‌عنوان یک اجتماع و مرکز اطلاع‌رسانی، فراهم آوردن مطالب و مکانی برای یادگیری مادام‌العمر است باعث می‌شود که کتابخانه‌ها سبک و طراحی خود را برای ارائه مجموعه‌های رسانه‌های ترکیبی، دسترسی به اینترنت و محل کار تغییر دهند. مفاهیمی مانند ملاقات، تعامل و برقراری ارتباط در کتابخانه عمومی آمستردام (افتتاح سال ۲۰۰۷) یا کتابخانه کولدینگ دانمارک (افتتاح سال ۲۰۰۶) کاملاً مشهود است. مشارکت در قالب کتابخانه ترکیبی بیان می‌شود: کتابخانه‌ها دارای یک سقف مشترک با سایر نهادهای فرهنگی، آموزشی یا عمومی مانند تئاترها، موزه‌ها، مدارس یا کتابخانه‌های دانشگاه هستند. از جمله این نوع کتابخانه‌ها می‌توان به کتابخانه ویکی در فنلاند، *Härnosand sambiblioteket* در سوئد، *CODA*، *Apeldoorn* در هلند اشاره کرد. همچنین، بسیاری از کتابخانه‌ها در مراکز خرید واقع شده‌اند که باعث افزایش دسترسی و قابلیت مشاهده برای بسیاری از شهروندان می‌شود. برخی از کشورها برای ارتقاء سطح خدمات کتابخانه‌های عمومی از منابع مربوط به مانیفست (بیانیه) کتابخانه‌های عمومی فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابخانه‌ای (ایفلا) برای تدوین یک طرح و ارائه دستورالعمل ساخت کتابخانه‌های عمومی استفاده می‌کنند. یکی از این کشورها پرتغال است. مؤسسه دولتی ۵۰٪ از سرمایه‌گذاری اولیه را برای موارد زیر تأمین می‌کند: مطالعات پروژه، ساخت‌وساز، مبلمان و تجهیزات، مجموعه‌ها (چاپی و چندرسانه‌ای) و اتوماسیون خدمات. بخش‌های کودک به‌طور خاص مجهز به فضاهایی برای کارگاه‌های هنری و قصه‌گویی است. اخیراً برخی از کتابخانه‌ها شروع به ارائه خدمات اطلاعاتی و خودآموزشی در جامعه کرده‌اند و فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی را پیاده‌سازی کرده‌اند. همچنین دسترسی به اینترنت نیز مانند سایر خدمات موجود رایگان است. نمونه‌هایی از کتابخانه‌های عمومی جدید و تغییر ساختاریافته را می‌توان در شهرهایی مانند سانتا ماریا دا فیرا^{۵۰}، پورتو^{۵۱}، لورس^{۵۲}، سینترا^{۵۳}، کاسکایس^{۵۴} و آلبوفیرا^{۵۵} مشاهده کرد.

50 Santa Maria da Feira

51 Oporto

52 Loures

53 Sintra

54 Cascais

تلاش‌هایی برای ایجاد بانک اطلاعاتی در ساختمان‌های کتابخانه‌ای در اروپا انجام می‌شود. در همین حال کتابخانه دوک^{۵۶} واقع در شهر دلفت (هلند) را می‌توان نمونه‌ای از نوآوری کتابخانه‌ای از طریق طراحی مجدد ساختمان و خدمات ذکر کرد. تبدیل شدن به مدرن‌ترین کتابخانه جهان رسالت و چالشی است که کتابخانه عمومی شهر دلفت (با جمعیت ۹۵۰۰۰ نفر) به دنبال تحقق آن است و این کتابخانه در حال حاضر در رتبه ۲۵ مدرن‌ترین کتابخانه‌های جهان قرار دارد (لاون^{۵۷}، ۲۰۰۸). ادغام ویژه کتابخانه با یک مرکز هنری (دوک) و یک مرکز دیسکو، فضایی خلاقانه و جذاب را برای کاوش و تجربه یک سبک زندگی مدرن ایجاد کرده‌است. مرکز مفهوم کتابخانه «دوک» عنوانی جسورانه در ورودی نمای شیشه‌ای ۴ طبقه‌ای این کتابخانه است. این کتابخانه امکان دسترسی به دنیای اطلاعات، سرگرمی در یک محیط پویا و شگفت‌آور را فراهم می‌کند. ساختمان بزرگ کتابخانه که در دهه هفتاد توسط آت واس^{۵۸} از معماران آکوئو و لیزبث فان دو پول^{۵۹} از معماران دوک ساخته شده است این کتابخانه را به یک مرکز چند فرهنگی به مساحت ۴،۳۰۰ مترمربع تبدیل کرده است.

کتابخانه‌های عمومی در اینترنت

مهم‌ترین چالش پیش روی کتابخانه‌ها این است که آیا آن‌ها قادر به استفاده موفقیت‌آمیز از فناوری جدید و ادغام آن در خدمات خود هستند یا نه؟ برخی از کشورهای اروپایی استراتژی‌های ملی را در چارچوب فعالیت در راستای خدمات کتابخانه‌ای منسجم تدوین کرده‌اند. شبکه‌ی مردم^{۶۰} نمونه‌ای شناخته‌شده از یک زیرساخت اساسی در انگلستان است. هدف این استراتژی‌ها که اغلب از یک برنامه اقدام ملی عمومی پیروی می‌کنند، این است که کشور را به صدر اقتصاد رقابتی جهانی برسانند. در یک وضعیت غیرمتمرکز، انجمن‌های کتابخانه‌ای که از ابتکار عمل برای خدمات جدید استفاده می‌کنند باید بین ابتکارات و اقدامات محلی و نیاز به یک مقیاس ملی برای پیاده‌سازی و تأمین اعتبار زیرساخت‌های دیجیتالی، هماهنگی و خدمات، تعادل برقرار کنند. در بیشتر کشورهای اروپایی، یک پورتال کتابخانه ملی طراحی شده و یا در حال ساخت است (برای نمونه در اسلونی). گاهی اوقات این پورتال گسترده است و شامل کتابخانه مدرسه دیجیتالی و کتابخانه مجازی کودکان نیز می‌باشد که بر اساس درخواست و سفارش خدمات تکمیل می‌شود و فقط توسط کتابخانه‌های عمومی (Biblio-theek.nl در هلند) سازماندهی می‌شود. در موارد

55 Albufeira

56 DOK

57 Laun

58 Aat Vos

59 Liesbeth van der Pol

60 People's Network

دیگر، نام مشابه پورتال (bibliotek.dk در دانمارک) به‌طور عمده به‌عنوان مرکز درخواست و سفارش آغاز به فعالیت کرد و با خدمات دیگری مانند *از کتابدار* پیرس توسعه می‌یابد. بر اساس سنت دیرینه فعالیت برای افزایش بهره‌وری از طریق همکاری و شبکه‌سازی، مانند امانت بین کتابخانه‌ای، که شامل خدمات بین‌المللی نیز می‌شود، امکانات جدیدی برای خدمت به منافع جوامع کاربر ایجاد شده است.

پورتال کتابخانه ملی برای دسترسی به کتابخانه عمومی مجازی یک کشور محصول تلاش مشترک کتابخانه‌های عمومی است که با هماهنگی انجمن کتابخانه‌ای (هلند)، آرشیو نروژ، مدیریت کتابخانه و موزه‌ها (نروژ) یا کتابخانه ملی (اسلوونی) طراحی شده و به نمایندگی از وزارت فعالیت می‌کند. این پورتال امکان دسترسی به مجموعه کتابخانه‌های دیجیتالی کاربرپسند را فراهم

می‌کند. اطلاعات را می‌توان با استفاده از پروفایل‌های کاربر (کتابخانه من) متناسب با نیازهای کاربر، شخصی‌سازی کرد. به این ترتیب، برای نمونه bibliotheek.nl نه تنها دانش و تخصص بسیاری از کتابخانه‌های عمومی هلند، بلکه در تعدادی از سازمان‌های مشارکت‌کننده، دانش و تخصص را باهم در می‌آمیزد. همچنین کتابخانه‌های عمومی با خرید مطالب دیجیتالی مانند روزنامه‌ها و مطالب بایگانی تاریخی، اطلاعات کاربران، پایگاه داده‌های مربوط به اطلاعات ادبی و غیره با یکدیگر همکاری می‌کنند. شبکه مجازی کتابداران در قالب تیم‌ها و گروه‌هایی برای ارائه و انتخاب محتوا (مانند سلامتی، تاریخ، ادبیات، اقتصاد، اروپا) و پاسخ به پرسش‌های در سطوح پیشرفته (Al@din) خدمات مرجع مجازی) و همکاری در زمینه ویرایش قسمت‌های مختلف پورتال کتابخانه فعالیت می‌کنند.

Aquabrowser یک مرورگر با طراحی ساده و کاربری آسان است که در کتابخانه دیجیتال هلند استفاده می‌شود (و اکنون برای نمونه در ایالات متحده نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد). این مرورگر مبتنی بر مفاهیم ارتباطی و تعداد اصطلاحات جستجو است. یکی از خدمات دیگر خدمات جستجوی کتاب (Seek & Book) است که به‌عنوان خدمات سفارش و تحویل مدرک در هلند و دانمارک اجرا می‌شود (bibliotek.dk). وب‌سایت‌های اختصاصی اغلب با خط‌مشی‌های کلان‌تر (کتابخانه‌ای) مانند یادگیری مادام‌العمر، تنوع فرهنگی، شمول اجتماعی، خدمات به افراد دارای نارسایی بینایی و کتاب‌های چاپی مخصوص معلولان و حوزه‌های دیگری مانند بهداشت یا موسیقی ارتباط دارند. کتابخانه‌های عمومی با هدف ارائه پیشنهادی آموزشی جذاب با مراکز آموزشی همکاری می‌کنند.

کتابخانه‌ها با همکاری با تلویزیون آموزشی و مؤسسات آموزشی حرفه‌ای اطلاعات را سازماندهی کرده و از افراد جویای کار پشتیبانی می‌کنند. این افراد می‌توانند با حمایت برنامه‌های تلویزیونی، از مشاوره محلی توسط مربی و آموزش گروهی و یک اینفوپوینت^۶ ویژه (محل کار) در کتابخانه استفاده کنند که با یک وب‌سایت اختصاصی

(Werkzat) تکمیل می‌شود. از آنجا که بسیاری از دوره‌های مدرن از برنامه‌های دیجیتال استفاده می‌کنند، افراد می‌توانند در یک دوره آموزش الکترونیکی ویژه عمومی که توسط کتابخانه‌های عمومی ارائه می‌شود، مهارت‌های خود را آزمایش و بهبود بخشند. افراد تازه وارد به بسیاری از کشورهای اروپایی از خدمات ویژه‌ای برای یادگیری زبان اصلی و فرهنگ کشور جدید بهره‌مند می‌شوند. این خدمات ملی دارای اطلاعات عملی هستند که پیرامون موضوعات اصلی که مهاجران با آن‌ها روبرو می‌شوند مانند مسکن، امور مالی، آموزش، بهداشت، قوانین، و غیره سازماندهی می‌شوند. این خدمات در کشورهایی مانند هلند و کشورهای شمال اروپا مانند Finfo (اطلاعات چندزبانه برای اقلیت‌های قومی) در دانمارک ارائه می‌شوند.

اطلاعات در مورد اروپا

یکی از کارکردهای ویژه کتابخانه‌های عمومی ارائه اطلاعات در مورد اروپا است. این اطلاعات نه تنها در مورد مؤسسات اروپایی، نمایندگان مجلس اروپا و غیره می‌باشد بلکه دربرگیرنده دستورالعمل‌های جدید اتحادیه اروپا، سیاست‌های آینده در زمینه اشتغال، کشاورزی و غیره می‌باشد. کتابخانه‌های عمومی خود را به‌عنوان شبکه اصلی اطلاعات اروپا معرفی کرده‌اند و به همان روشی که اطلاعات دولت ملی را در اختیار شهروندان قرار می‌دهند، فعالیت می‌کنند. برخی موضوعات مورد پوشش این کتابخانه‌ها شامل موارد زیر است: اطلاعات عمومی (از طریق بازپخش اطلاعاتی اتحادیه اروپا: مراکز مستقیم و مستندات اروپا)، اطلاع‌رسانی به جوانان در زمینه بورس، تحصیل، مسافرت، یارانه؛ اشتغال، فعالیت‌های مردمی، دانشجویان، کارگران، متخصصان (با در نظر گرفتن جنبه‌های قانونی و دیگر مسائل) و همچنین انتخابات و توسعه (زندگی روزمره و فرهنگ کشورهای جدید "عضو اتحادیه اروپا). کمیسیون اروپا هرگز به‌طور کامل نقش کتابخانه‌های عمومی در ارائه این خدمات را به رسمیت نشناخته است و همچنان از مدل قراردادهای انفرادی خود استفاده می‌کند. اما شبکه کتابخانه‌های عمومی در کرواسی، دانمارک، فنلاند، آلمان، هلند، اسلوانی و سوئد نقش و وظیفه اصلی را در ارائه خدمات اطلاعاتی شهروندان اتحادیه اروپا انجام می‌دهد. پارلمان اروپا خواهان گسترش حقوق شهروندی در اتحادیه اروپا است زیرا خدمات اطلاعاتی کافی برای شهروندان آگاه اروپایی لازم است.

نحوه همکاری کتابخانه‌های عمومی در سطح اروپا

در پاراگراف‌های قبلی در مورد کتابخانه‌های عمومی در اروپا و کتابخانه‌های عمومی اروپا بحث کرده‌ایم. یک بُعد سوم نیز در این بحث وجود دارد: سیاست‌ها، استراتژی‌ها و ساختارهای کتابخانه‌های عمومی در سطح اروپا. وقتی در

مورد سیاست‌گذاری صحبت می‌کنیم، آیا بدین معنی است که تمام اقداماتی که در سطح ملی انجام می‌شود، در سطح اروپا نیز اجرا می‌شود و یا آن‌که بدان معنی است که کتابخانه‌های عمومی سیاست‌هایی را در سطح اروپا اتخاذ می‌کنند، که در سطح ملی قابل تدوین نیستند؟ چه عنصر دیگری در سیاست‌گذاری در بستر و چشم‌انداز اروپا قابل ارائه است (دیتریش^{۶۲}، ۲۰۰۳)؟

یکی از نخستین مطالعات ویژه در زمینه کتابخانه‌های عمومی در اروپا تحت عنوان کتابخانه به‌روز شده، به بررسی اجرای فناوری‌های جدید و تغییر پارادایم در خدمات پرداخته است. مطالعه Telematics / PLIS (۱۹۹۶) بر نیاز به اقدامات در سطح اروپا تأکید کرده است. این اقدامات عبارتند از اقدامات در حوزه‌هایی مانند اقدامات هماهنگ و مطالعات مربوط به سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌ها، ابتکار عمل برای تقویت مهارت‌ها و شایستگی‌ها (آموزش و یادگیری از راه دور برای کتابداران)، مطالعات در زمینه ساختارهای سازمانی، هزینه‌ها، سطح خدمات و راه‌حل‌های موجود برای کتابخانه‌های کوچک) و پروژه‌های توسعه‌دهنده ابزارهای جدید مانند آموزش کاربر و همچنین خدمات مرجع دیجیتالی و بازاریابی دیجیتالی. بر اساس گزارش ارائه شده در مطالعه Telematics/PLIS: "یک منبع برای تأمین بودجه در اروپا بسیار مطلوب است و می‌تواند باعث تسریع در تغییر و تحول در کتابخانه‌های عمومی شود (مطالعه کتابخانه‌های عمومی و جامعه اطلاعاتی: Telematics برای آرشیو کتابخانه‌ها، ۱۹۹۷).

پروژه‌های اروپایی

با ظهور فن‌آوری‌های جدید اطلاعات و جامعه اطلاعاتی، کمیسیون اروپا، به‌ویژه DGXIII، برنامه اختصاصی کتابخانه‌های عمومی را در دهه نود آغاز کرد و از پروژه‌های فرهنگی و میراثی مرتبط با آن از جمله کتابخانه‌ها حمایت مالی کرد. در مرحله بعد، طرح تأمین مالی کتابخانه‌های عمومی با برنامه‌های کلی‌تر چارچوب اتحادیه اروپا (FP) ادغام شد. به‌طور کلی، کتابخانه‌های عمومی نسبت به کتابخانه‌های ملی گرایش‌های محلی بیشتری دارند و بنابراین در تحقق الزامات پروژه اتحادیه اروپا (برای نمونه همکاری با کتابخانه‌ها حداقل در سه کشور) و مدیریت پروژه بین‌المللی با مشکلات بیشتری مواجه هستند. اما این کتابخانه‌ها در پروژه‌های مختلف مانند جستجوی چندرسانه‌ای برای کودکان (CHILIAS) یا مهارت‌های اطلاعاتی برای جوانان (VERITY) به همراه تعدادی پروژه در زمینه telematics، یادگیری از راه دور و ارائه خدمات به افراد معلول موفقیت‌های زیادی به دست آوردند.

همکاری واقعی در سطح اروپا از زمانی آغاز شد که تعدادی از مدیران کتابخانه‌های عمومی (که در پروژه PUBLICA همکاری می‌کردند) در زمینه خدمات جدید با محوریت فناوری، تبادل تجربه کردند و در مورد لزوم سرمایه‌گذاری‌های بزرگ‌تر که قرار بود با اقدام استراتژیک حاصل شود (ابلاغیه لوون) با یکدیگر بحث و تبادل نظر کردند.

پروژه‌های دیگر کتابخانه‌های عمومی که در پی این همکاری‌ها اجرا شد از جمله PULMAN و CALIMERA منجر به ارائه رهنمودها و دستورالعمل‌های مربوط به سیاست‌گذاری و اجرای فناوری جدید در خدمات جدید سنتی و جدید کتابخانه‌های عمومی، مدیریت، گروه‌های هدف و سایر جنبه‌های کتابخانه‌ها در جامعه اطلاعاتی شد. در همان زمان که کتابخانه‌های عمومی سعی در به دست آوردن جایگاهی در تدوین ملی جامعه اطلاعاتی داشتند، آن‌ها همچنین باید نقش خود را در پیشرفت جامعه اروپا به اثبات می‌رساندند. بیانیه کپنهاگ^{۶۳} (۱۹۹۹)، که در پی کنفرانس عالی سطح اروپا منتشر شده اظهار داشت:

- ما از نقش‌های زیر برای کتابخانه‌های عمومی که در ابلاغیه لوون مورد تأکید قرار گرفته است، پشتیبانی می‌کنیم:
- **دموکراسی و شهروندی:** کتابخانه‌های عمومی فرصتی استراتژیک برای افزایش کیفیت زندگی و امکانات دموکراتیک برای شهروندان جوامع اطلاع‌رسانی با فراهم کردن دسترسی آزاد و مساوی به اطلاعات باکیفیت در اختیار دارند.
 - **توسعه اقتصادی و اجتماعی:** کتابخانه‌های عمومی با ارائه خدمات اطلاعاتی برای تأمین نیازهای محلی از رشد جوامع پشتیبانی می‌کنند. کتابخانه‌ها ابزار مهمی برای کاهش نابرابری اطلاعاتی بین شهروندان ثروتمند و فقیر در اروپا هستند.
 - **یادگیری مادام‌العمر:** کتابخانه‌های عمومی، زیرساخت‌های مقرون به صرفه برای یادگیری مادام‌العمر و دسترسی آسان به محتویات شبکه‌های مجازی را به صورت گسترده در سطح اروپا، فراهم می‌کنند. کتابخانه‌ها به‌طور کلی، از دانش آموزان و دانشجویان در هر سطح آموزش رسمی، پشتیبانی می‌کنند.
 - **تنوع فرهنگی و زبانی:** کتابخانه‌های عمومی به منزله مؤسساتی فرهنگی همگام با بُعد فرهنگی پیمان اتحادیه اروپا هستند و مسئولیت بزرگی در قبال میراث فرهنگی، ادبیات و سواد بر عهده دارند.

این بیانیه بر اساس گزارش "نقش کتابخانه‌ها در جهان مدرن" منتشر شده توسط کمیته فرهنگ، جوانان، نشریات و رسانه‌های پارلمان اروپا (گزارش ریینان^{۴۴}) و نیز یکی از مطالعات اصلی انجام شده توسط کمیسیون اروپا در زمینه کتابخانه‌های عمومی و جامعه اطلاعاتی (مطالعه PLIS) و گزارش کمیته فرهنگی شورای اروپا در مورد قانون‌گذاری و سیاست‌های کتابخانه‌ها در اروپا تدوین شده است. با استفاده از این گزارش‌ها به‌عنوان اجزای سازنده، مبنای مشترک سیاست‌های ملی و اروپایی در مورد کتابخانه‌های عمومی تأسیس شد که براساس آن برنامه، از کمیسیون اروپا خواسته شد تا بر نقش اصلی کتابخانه‌های عمومی در جامعه اطلاعاتی نوظهور و لزوم سیاست‌گذاری اطلاعاتی در سطح اروپا تأکید کند.

از دولت‌های ملی و فدرال درخواست شد سیاست ملی اطلاعات را برای شناساندن نقش مهم و بی‌نظیر کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان نقاط دسترسی برای اکثر شهروندان تدوین کنند و از قوانین مناسب کتابخانه‌ای پشتیبانی کنند. افزون بر این، به یک زیرساخت مناسب برای شبکه‌سازی نیاز بود که کلیه مؤسسات تولیدکننده اطلاعات و مؤسسات سنتی نگهداری اسناد (کتابخانه‌ها، موزه‌ها و آرشیوها) را به اشتراک‌گذاری اطلاعات، منابع و همکاری عملی بین کتابخانه‌های عمومی ترغیب می‌کرد. درخواست اصلی اجرای یک برنامه توسعه برای کتابخانه‌های عمومی برای تضمین برقراری حداقل استانداردهای دسترسی برای همه شهروندان از جمله امکانات جدید و مطرح ساختن کتابخانه‌های عمومی در دستور کار اجتماعی برای دفاع از حق چاپ برابر بود.

کاملاً آشکار بود که کتابخانه‌های عمومی در مورد مسائل زیر اقداماتی را انجام دهند: ارزیابی مجدد نقش‌ها برای پاسخ به نیازهای اجتماعی در حال تغییر؛ همکاری و مشارکت بلندمدت برای آموزش فرهنگی و اجتماعی؛ و بازاریابی مؤثر خدمات در تمامی بخش‌های جامعه.

حمایت قانونی

زمانی که EBLIDA دفتر همکاری کتابخانه‌های اروپا (۱۹۹۲) تأسیس شد، مشخص بود که منابع محدود خواهند بود و تمرکز بر حمایت قانونی به‌ویژه در زمینه حق چاپ و موضوعات مرتبط، نخستین و مهم‌ترین دلیل تأسیس این دفتر بود. سایر سیاست‌های اتحادیه اروپا و تحولات در اروپا تهدید کمتری به حساب می‌آیند و بنابراین عمدتاً از طریق اقدامات جانبی، تحت نظارت قرار می‌گیرند. این اقدامات عبارتند از: سیاست‌های اطلاع‌رسانی، یادگیری مادام‌العمر، میراث فرهنگی، فعالیت‌های حرفه‌ای و توافقات تجاری. اقدامات دفتر همکاری کتابخانه‌های اروپا در زمینه حق چاپ، حق امانت‌دهی عمومی، دسترسی به اطلاعات عمومی و پشتیبانی اطلاعاتی و آموزشی در اروپای شرقی ثابت

کرده‌است که این تمرکز موفقیت‌آمیز است، اما این برای تمامی اعضای انجمن ملی [در تمام کشورها] کافی نبود. کمیته اجرایی و رئیس تازه انتخاب شده (۲۰۰۷) ممکن است استراتژی‌های دیگری را مورد آزمون قرار دهند و به این ترتیب به سمت سیاست‌های توسعه بیشتر مانند کتابخانه‌های دیجیتال و فرهنگ حرکت کنند. تأکید دیگر در زمینه حمایت قانونی و توسعه از سوی انجمن ناپل، انجمن نهادهای ملی مسئول سیاست‌های کتابخانه‌های عمومی و توسعه در اروپا، در حال ارائه است. بعضی اوقات این نهاد مسئول در وزارتخانه (فنلاند) یا در یک مؤسسه جداگانه (دانمارک) یا در یک سازمان ترکیبی مانند انجمن کتابخانه‌های عمومی هلند واقع شده است، که هم یک انجمن ملی است و هم یک نهاد برای انجام امور کتابخانه‌های ملی است. وجود ساختارهای ملی مختلف، ایجاد یک گروه منسجم را دشوار می‌سازد اما نیاز به تأسیس یک انجمن برای حمایت از سیاست‌گذاری ملی کتابخانه‌های عمومی و داشتن حق اظهار نظر در تحولات کتابخانه‌ای اروپا مانند کتابخانه دیجیتال اروپا به راحتی قابل درک است. به طور کلی، باید توجه داشت که اختیارات اجرایی تمامی این سازمان‌ها بسیار محدود است. هر دفتر حداکثر دارای ۱۲ کارمند حقوق بگیر است. در حقیقت، این وضعیتی است که انجمن‌های ملی اغلب با آن مواجه می‌شوند. برای توسعه حرفه‌ای، فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابخانه‌ای (ایفلا) همچنان به‌عنوان انجمن اصلی برای مدیران کتابخانه‌های اروپا شناخته می‌شود. برنامه‌ها و پروژه‌های مناسبی که کتابخانه‌ها در محیط اروپایی قادر به انجام آن‌ها بوده‌اند، عمدتاً از طریق برنامه جامعه اطلاعاتی اتحادیه اروپا تأمین هزینه شده و مورد حمایت قرار گرفته‌اند. تعدادی از کتابخانه‌ها نیز برنامه گران‌تویک^{۶۵} را که برنامه‌ای کاملاً قابل دسترس برای پروژه‌های حرفه‌ای و تبادلات مانند ارزیابی میزان مشارکت کتابخانه در هفته‌های ملی یادگیری، کشف کرده و در آن شرکت کرده‌اند.

بر پایه مطالب ارائه شده در این بخش می‌توان نتیجه‌گیری کرد که حمایت و همکاری در سطح اروپا هنوز در حال شکل‌گیری است. یافتن یک اروپای پر از کتابخانه هنوز دشوار است. فعالیت‌های پراکنده مدیران کتابخانه‌ها به صورت انفرادی، کتابخانه‌ها و انجمن‌ها نیز به حمایت و تمرکز گسترده‌تری دارد. انجمن‌های حرفه‌ای به تدریج در حال تغییر استراتژی و تمرکز خود هستند و مسائل مربوط به توسعه حرفه‌ای را به حمایت مؤثر تبدیل می‌کنند.

رویه‌های کنونی کتابخانه‌ای عمومی و چالش‌های آینده در اروپا

اتحادیه اروپا آرزوهای خود را در بیانیه لیسبون به صورت زیر بیان کرده‌است: تبدیل شدن به رقابتی‌ترین منطقه دانش‌محور در جهان تا سال ۲۰۱۰. بنابراین دولت هلند با این خواسته موافقت کرده و در این زمینه تا حدودی با

⁶⁵ Grundtvig

کمک کتابخانه‌ها تلاش می‌کند. در حقیقت، این مساله در بسیاری از کشورهای اروپایی مشاهده می‌شود. با این وجود، اتحادیه اروپا جدا از گزارش میر-جام رینانن، عضو فنلاندی پارلمان اروپا، یک سیاست کتابخانه‌ای را تدوین نکرده است. اما کتابخانه‌ها به‌ویژه در زمینه حق چاپ و حق امانت‌دهی تحت تأثیر مقررات اتحادیه اروپا هستند. افزون بر این، آن‌ها می‌توانند از برنامه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات بهره ببرند. با این حال تنها کتابخانه‌های ملی و تحقیقاتی، دارای کارمندان مورد نیاز برای توسعه پروژه‌های اتحادیه اروپا هستند.

روند کتابخانه‌های عمومی

به‌طور کلی، کتابخانه‌ها دارای یک سنت محکم در اروپا هستند که بر دموکراسی اجتماعی و خودآموزی در نیمکره شمالی تأکید می‌کنند. برخی از گرایش‌هایی که کتابخانه‌های عمومی در اکثر کشورهای اروپایی با آن روبرو هستند، قابل تشخیص است: در زمینه قانون‌گذاری/سیاست‌گذاری: عدم تمرکز. روند تمرکززدایی، سیاست‌گذاری را در سطحی به جامعه نزدیک می‌کند، اما در عین حال این روند با ریسک از دست دادن انسجام شبکه کتابخانه‌های عمومی که به‌طور ویژه برای سرمایه‌گذاری‌های مهم فناوری اطلاعات ضروری است همراه می‌باشد. افزون بر این، دانش کسب شده در مورد هویت و نقش کتابخانه‌های عمومی ممکن است به یک اندازه در سطح محلی موجود نباشد. مسئله دیگر تلاش برای حفظ دامنه عمومی است: تعداد فزاینده‌ای از منابع (دیجیتالی) به شکل سنتی منتشر نمی‌شوند. شبکه‌های بسته و مجوزهای گران قیمت، تهدیدی برای اطلاعات در دسترس عموم است. به همین ترتیب، برخی از اطلاعات ایجاد شده با سرمایه و هزینه عمومی، خصوصی شده‌اند و هیچ استثنائی برای کتابخانه‌ها قایل نمی‌شوند که اطلاعات عمومی در دسترس شهروندان قرار گیرد. در این صورت حقوق صاحبان حق ممکن است مورد تهدید قرار گیرد و باید با حقوق کاربران در حوزه عمومی در تعادل باشد. کتابخانه‌های فعال در اتحادیه اروپا، از طریق دفتر همکاری کتابخانه‌های اروپا (EBLIDA)، دفتر کتابخانه‌های اروپا، انجمن‌های اطلاعات و مدارک (www.eblida.org) (مستقر در هلند در محل انجمن کتابخانه‌های عمومی هلند) همکاری می‌کنند. دستور کار کتابخانه اروپا، مبنایی برای سیاست توسعه و رایزنی است. می‌توان به راحتی موضوعات دیگری را به فعالیت‌های دفتر همکاری کتابخانه‌های اروپا اضافه کرد. اعضای اتحادیه اروپا در این دفتر موضع‌گیری می‌کنند و انجمن‌های کتابخانه‌ای در سراسر اروپا، باید برای ایفای نقش خود در زمینه‌های مختلف مانند اجلاس جهانی جامعه اطلاعاتی، تنوع فرهنگی، دسترسی آزاد، قانون ضد تروریسم، توافق نامه تجارت جهانی و غیره با آن همکاری کنند.

اکثر کتابخانه‌ها در تلاشند تا سرمایه‌گذاری‌های لازم را برای پوشش حوزه‌هایی مانند فناوری اطلاعات، ساختمان کتابخانه، رسانه‌ها و کارمندان به دست آورند. هیچ‌گونه خدمات و یا کسب و کاری نمی‌تواند بدون سرمایه‌گذاری‌های لازم به فعالیت ادامه دهد و یا رشد و توسعه پیدا کند. کتابخانه‌ها باید تغییر ساختار دهند و فن آوری جدید، نیاز به اختصاص بودجه و نیز سرمایه‌گذاری مداوم برای تأمین نیازهای کاربران دارد. اکثر کشورهای مانند انگلستان (شبکه مردم) و هلند (برنامه اقدام ملی) برنامه‌های سرمایه‌گذاری در زمینه فناوری اطلاعات را برای کتابخانه‌ها تدوین کرده‌اند، اما این برنامه‌ها برای بازسازی کل بخش کتابخانه‌ای کافی نیست. در تعدادی از کشورهای اروپایی، شبکه‌های کتابخانه‌ای برای یافتن صرفه‌جویی بهتر در مقیاس و تقسیم وظایف (ملی) سازماندهی مجدد می‌شوند. به نظر می‌رسد سطح منطقه‌ای عامل بسیار مهمی در حفظ شبکه و حفظ قدرت آن از طریق تسهیل و افزودن ارزش به تحولات محلی باشد. برای نمونه، دانمارک و هلند تغییرات چشمگیری را در زمینه کتابخانه‌ها به نمایش گذاشتند. مسئله دشوار دیگر، استخدام و به‌کارگیری کارکنان آینده‌گرا (با پیشینه‌های مختلف) است. برخی از کشورهای اروپایی با چالش داشتن تعدادی از کارمندان مسن که در سال‌های آینده شغل خود را ترک خواهند کرد، روبرو هستند. کارکنان جدید باید شرایط و الزامات مختلفی را برآورده سازند که همیشه در دوره‌های آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی فعلی، مورد توجه قرار نمی‌گیرند. اثرات و ارزش افزوده (ارزیابی عملکرد)، مورد توجه و تمرکز بیشتری قرار می‌گیرد. اعتبار کتابخانه‌ها صرف‌نظر از تعداد امانت‌ها، بر اساس نیاز به توصیف نتایج و پیامدهای کتابخانه‌ای شکل جدیدی به خود می‌گیرد. در پژوهش‌های کیفی تلاش می‌شود نتایج متنوعی از فعالیت‌های کتابخانه‌ای ارائه شود. بسیاری از کشورها مانند انگلستان، دانمارک و هلند در زمینه معیارهای رتبه‌بندی کتابخانه‌ها فعالیت می‌کنند. برخی از این موضوعات در کنفرانس اروپایی که توسط انجمن نهادهای کتابخانه‌های عمومی ملی برگزار می‌شود مورد بحث قرار می‌گیرد: NAPLE (www.naple.info).

تغییر و تحول در کتابخانه‌ها: تلاش برای خدمت‌رسانی به شهروندان اروپایی

تغییر پارادایم از کتابخانه‌هایی که صرفاً کتاب به امانت می‌دهند به کتابخانه‌های ترکیبی به دلیل حضور و تأثیر رسانه‌های جدید، گروه‌های جدید کاربر و مطالبات جدید در جوامع، انگیزه اصلی تغییر و تحول در کتابخانه‌ها است. زیرا مشتری‌مداری و بازاریابی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در واقع، کاربران در حال هدایت سرویس‌های جدید به امکانات جهت‌دار و هدایت‌شده هستند.

یکی از اصلی‌ترین پرسش‌هایی که کتابخانه‌های عمومی اروپا باید با آن روبرو شوند، این است که آیا کتابخانه‌ها خود را به‌عنوان شبکه‌ای در خدمت شهروندان در اروپا با تلاش‌های مشترک در نظر می‌گیرند یا نه. بخشی از وظایف مشترک کتابخانه‌ها عبارتند از:

۱. کتابخانه‌ها با شناخت نیازهای مهاجران مختلف از ملیت‌ها و زبان‌های مختلف که در سراسر در اروپا پراکنده شده‌اند، باید تلاش کنند تا مطالبی به زبان‌های مختلف تهیه کرده و در اختیار مهاجران قرار دهند. کتابخانه‌ها باید با همکاری یکدیگر این خدمات را بهبود ببخشند.
۲. دسترسی به خدمات اطلاعات عمومی: مهم‌ترین ویژگی کتابخانه‌های عمومی خدمات اساسی اطلاعاتی آن‌ها است. برای اینکه خدمات عمومی شفاف و در دسترس همه شهروندان باشد، کتابخانه‌ها باید تلاش کنند خدمات دیجیتال را یکپارچه نمایند.
۳. تسهیل جهت‌گیری و فعالیت فرهنگی: تعداد زیادی از افراد در یک فرهنگ زندگی می‌کنند، که فرهنگ سنتی خود آن‌ها نیست. برخی دیگر این فرهنگ را متشکل از تعداد رو به افزایشی از "فرهنگ‌های اقلیت" در نظر می‌گیرند. کتابخانه‌ها می‌توانند در زمینه ارائه اطلاعات پیش‌زمینه‌ای و ایجاد زمینه جهت‌گیری، آشنا شدن با تنوع جوامع مدرن و ایجاد مکانی برای فهم آداب و رسوم متفاوت، نقش مؤثری ایفا کنند. یک نمونه جدید از این کتابخانه‌ها، کتابخانه انسانی است که در آن شهروندان می‌توانند با یکی از اقلیت‌ها یا گروه‌های دیگر جامعه که با آن‌ها آشنا نیستند و ممکن است تعصبات و پیشداوری‌هایی در مورد آن‌ها داشته باشند مانند پناهندگان، معلولان، همجنس‌گرایان، مسلمانان، دانشجویان و یا سیاستمداران گفتگو کنند. یک ایستگاه کتابخانه‌ای سیار در حاشیه یک جشنواره منابع انسانی را برای یادگیری ارائه می‌کند.
۴. خدمات فرامرزی: در اروپای کاملاً متحد، خدمات کتابخانه‌ای نباید بر اساس مرزهای ملی محدود شوند. خدمات را می‌توان به جوامع همسایه، که اغلب یک جامعه فرهنگی گسترده را تشکیل می‌دهند، توسعه داد. یادگیری زبان‌ها و ادبیات در کشورهای مختلف اروپایی می‌تواند بخشی از خدمات کتابخانه‌ای باشد و در برنامه‌های آموزشی برای کتابداران گنجانده شود.

تقویت شبکه کتابخانه‌ای اروپا: یادگیری از یکدیگر

کتابخانه‌های عمومی هنوز راهبردی برای مشهودتر شدن در اروپا را اجرا نکرده‌اند. آن‌ها به یک چارچوب قانون‌گذاری قوی نیاز دارند. کتابخانه‌ها می‌توانند شبکه‌های خود را با روش‌های مختلف به‌خصوص تبادل و توسعه مفاهیم و دانش، دیدگاه‌ها و سیاست‌ها و برنامه‌های پژوهشی و آموزش کارکنان تقویت کنند. نمونه‌ای از فواید تبادل مفاهیم و دانش در اینجا ارائه می‌شود: کتابداران هلندی در سال ۱۹۸۶ از سوئد و فنلاند بازدید کردند و مفهوم

کولتورهوس^{۶۶} (فرهنگسرا: ترکیبی از کتابخانه، موزه، مدرسه موسیقی، آرشیو محلی و غیره) را کشف کردند. آن‌ها همچنین با خدمات اطلاعات اجتماعی در انگلستان و فرمول فروشگاه در فروشگاه انواع مختلف نقاط اطلاعاتی در کتابخانه آشنا شدند. اکنون، نخستین نسخه‌های هلندی کولتورهوس (فرهنگسرا) معرفی شده است که در آن خدمات انتفاعی ممکن مانند خدمات بانکی، بیمه درمانی و ساعات اداری دفاتر اسناد رسمی، خدمات اجتماعی و غیره در زیر یک سقف ارائه می‌شود. نمونه دیگر استفاده از هیئت داوران کتاب کودک است به‌عنوان یک مفهوم ترویج کتاب‌خوانی و مطالعه است که در آن از کودکان دعوت می‌شود تا فهرست پنج کتاب برتر خود را انتخاب کرده و آراء خود را ارسال کرده تا تعداد آن به‌صورت ملی شمارش شده و نتیجه آن یک برنامه تلویزیونی ملی بزرگ تحت عنوان جایزه هیئت داوران کودک می‌باشد. این ابتکار هلندی اکنون در سوئد و ایسلند و نیز در اتریش نیز به همین روش اجرا می‌شود.

تعیین دستور جلسه اروپا

کتابخانه‌های عمومی می‌توانند در بسیاری از سیاست‌های اروپایی نقش مؤثری داشته باشند، اما این کتابخانه‌ها همچنین به‌عنوان مؤسسات و خدمات عمومی بی‌نظیری در نظر گرفته می‌شوند که ارزش ویژه‌ای دارند. هویت اساسی کتابخانه‌های عمومی ارتباط نزدیکی با دموکراسی دارد و دسترسی به اطلاعات، باعث متمایز شدن آن‌ها از مدارس، موزه‌ها، تئاترها و مراکز اجتماع می‌شود. این ویژگی اساسی باید به رسمیت شناخته شود و به‌عنوان بخشی از برنامه کاری کتابخانه‌ای و نهاد سیاست‌گذاری اروپا در نظر گرفته شود. بخش توسعه کتابخانه‌های عمومی باید بر اساس گزارش رینانن (رینانن، ۱۹۹۸) که توصیفی عالی از عنصر اساسی کتابخانه‌ها و سیاست‌گذاری لازم برای پشتیبانی کتابخانه‌ها به‌عنوان مهم‌ترین شبکه‌های فراهم‌کننده دسترسی به دانش را ارائه می‌دهد، طراحی شود. پس از انتشار این گزارش، کمیسیون اروپا در مورد کتابخانه‌ها سکوت کرد، اما کمیسیون در بسیاری از پروژه‌ها (مانند پروژه‌های آموزشی)، خدمات و حتی مشاوره، نقش فعالی را ایفا کرده‌است. انجمن کتابخانه‌های آلمان به بیانیه اروپا تحت عنوان *چالش جامعه اطلاعاتی اروپا پس از سال ۲۰۰۵* پاسخ داد. در این بیانیه استدلال‌هایی در حمایت از نقش کتابخانه‌ها به‌عنوان یک ساختار پشتیبان از جامعه مبتنی بر دانش دیجیتال در اروپا ارائه شده است: مزایای سیاسی و اجتماعی این جامعه عبارتند از اطلاعات با کیفیت بالا، سواد اطلاعاتی و شایستگی رسانه‌ای، یادگیری مادام‌العمر، شهروندی آگاهانه، دسترسی دموکراتیک و ارزیابی رسانه‌ها، ارتقاء فرهنگی و آموزش و غیره. "کتابخانه‌های اروپا از پتانسیل‌های زیادی برخوردار هستند. کتابخانه‌ها، در صورت داشتن یک مأموریت روشن، چارچوب پشتیبان و بودجه

کافی، می‌توانند نقش خود را در زیرساخت‌های آموزشی لازم جهت دستیابی به موفقیت‌ها ایفا کنند" (روپلت^{۶۷} ۲۰۰۵: ۲).

مفهوم کتابخانه اروپا از بسیاری جهات یک مورد مناسب برای آزمون است. همکاری بین شبکه کتابخانه‌های عمومی و کتابخانه ملی (و کتابخانه‌های دانشگاهی) یک موضوع پیچیده است. در برخی از کشورها در اروپای جنوبی و مرکزی (کرواسی، دانمارک، استونی و اسلوانی)، کتابخانه ملی نوعی کتابخانه دانشگاهی در نظر گرفته می‌شوند، اما رابطه آن‌ها با کتابخانه‌های عمومی غالباً با ضعف است. در کشورهای دیگر مانند بلژیک، هلند، پرتغال و برخی از کشورهای اسکاندیناوی، کتابخانه‌های ملی عمدتاً به صورت مستقل فعالیت می‌کنند و کتابخانه‌های عمومی یک شبکه مجزا را تشکیل می‌دهند. این تقسیم‌بندی سنتی انواع کتابخانه‌ها، دیگر در جامعه دانش‌محور، قابل قبول نیست. ایده کتابخانه اروپایی بر اساس جمع‌آوری و ترکیب منابع میراث اروپایی (از کتابخانه‌ها، موزه‌ها و آرشیوها) و دسترسی دیجیتال به این منابع است. بنابراین این نام به یوروپینا^{۶۸} تغییر یافته است. این نهاد که فعالیت خود را در ژوئن ۲۰۰۷ آغاز کرد باید ۶ میلیون اثر را بین سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۱۲ در قالب دیجیتال درآورد. یک بنیاد دیگر (بنیاد EDL) در سال ۲۰۰۷ برای ترغیب مؤسسات مختلف جهت عضویت و اشتراک منابع خود با یکدیگر تأسیس شد. برخی از سازمان‌های ملی و اروپایی در تلاشند تا توجه جدی‌تری به ارتباط با کتابخانه‌های عمومی و در نتیجه اکثریت اعضای جامعه اروپا داشته باشند. میراث فرهنگی در قالب دیجیتال، تنها در صورتی موفق خواهد بود که در برنامه‌های فرهنگی و کتاب‌خوانی، مشارکت فعال نهادهای مختلف مانند کتابخانه‌های عمومی گنجانده شود.

67 Ruppelt

68 Europeana

منابع فصل دوم: معرفی ساختار، سیاست‌ها، و استراتژی‌های اروپا برای توسعه کتابخانه‌های عمومی

Astbury, R. (1998) Public Libraries. In: Line, M., Mackenzie, G. and Sturges, R.P., 1998 (eds), *Librarianship and Information Work Worldwide 1998*, London: Bowker Saur, 81-103.

Die Bibliothek der Zukunft: Visionen: Prognosen und Utopien (2008). *ForumBibliothek und Information*, Vol. 1, 40-69.

Bohrer, Chr. (ed.) (2000) *Library Legislation in Europe. Discussion Papers and Country Papers*, Council of Europe/Goethe-Institute Munchen, Bad Honnef: Bock+Herchen .

Brophy, P. (2000). *The library in the twenty-first century. New services for the information age*. London: Library Association Publishing.

Budzyńska M., Jezierska M. *Biblioteki powiatowe 1999-2003*. [Online] Available:<http://ebib.oss.wroc.pl/raporty/powiat3/>.

Calixto, J-A. (1999). As bibliotecas públicas portuguesas face aos desafios da sociedade da informação. Portuguese public libraries facing the challenge of the information society, in: *Liberpolis-:Revista-das-Bibliotecas-Publicas*. (2), 3-7.

Calimera EU Project: Coordinating IST for Europe's local cultural institutions. [Online] Available: www.calimera.org.

Council of Europe/EBLIDA, *Guidelines for library legislation* [Online] Available:[http://www.coe.int/t/e/cultural_cooperation/culture/resources/texts/DEC_S_CULT_POL_book\(2000\)1_EN.pfd](http://www.coe.int/t/e/cultural_cooperation/culture/resources/texts/DEC_S_CULT_POL_book(2000)1_EN.pfd).

Danset, F. (2003). 'L'Europe des bibliothèques, ABF Congrès Aubagne, ABF, Paris

Davies, R. (ed.) (2003) *Public Libraries, Museums and Archives: the eEurope Agenda for Local Services. Final Report of the PULMAN Network of Excellence*, European Commission.

Dittrich, K. (2003) *Europe, quo vadis? Introduction to Cultural Components: Literature and Culture in Europe*, Studium Generale, organised by Vereniging van Openbare Bibliotheken,

in cooperation with Goethe-Institut Amsterdam and supported by the European Cultural Foundation, Amsterdam. [Online] Available: www.eurocult.Org.

European Commission Education and Culture, TUNE project: Training of Library Users in a New Europe: www.tune.eu.com (Culture 2000).

European Commission DG XIII Libraries Programme. Telematics Applications Programme. [Online] Available: www.LibEcon2000.org.

European Commission. DG XIII Telematics for Libraries Archive. [Online] Available: <http://cordis.europa.eu/libraries/en/publib.html>.

European Commission: Preparing Europe's digital future i2010 – Mid-term review. [Online] Available: http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm.

Goulding, A. (2006). *Public Libraries in the 21st century. Defining Services and Debating the Future*. Ashgate: Aldershot.

Marshall, T. (1950). *Citizenship and social class and other essays*, Cambridge: Cambridge University Press

Koren, M. (ed.) (2008). *Working for Five Star Libraries. International perspectives on a century of public library advocacy and development*. The Hague: Netherlands Public Library Association.

Koren, M. (1996). *Tell me! The right of the child to information*. The Hague: NBLC. [Ph.D dissertation, University of Amsterdam]

Koren, M. (2002). *European Public Libraries – in Development*. Lecture at the NAPLE conference 3-4 October 2002, Copenhagen.

Koren, M. and J. Krol, H. Roos (2008). *New library buildings in the Netherlands*. Den Haag, Netherlands Public Library Association [volume 4 in series; vol. 2= *Creating Public Paradise*, European conference, 2003].

Koren, M. (2007) *Kulturhus, a Scandinavian concept on the move. A view from experiences in the Netherlands*, in: *Scandinavian Public Library Quarterly*, 2.

Laun, C. (2008) *The 25 Most Modern Libraries in the World*. [Online] Available: www.bestcollegesonline.com/blog/2008/07/02/the-25-most-modern-libraries-in-the-world.

Middelveld, H. (2002) Kulturhus, Concept voor een lokaal netwerk, Den Haag: NBLC.

Niegaard, H., J. Lauridsen and K. Schulz (eds.) (2008). Biblioteksrummet. Inspiration til bygning och inretning. Danmarks Biblioteksforening: Copenhagen.

Pors, N.O. (2002) The Public Library in the Electronic World. [Online] Available: <http://www.bs.dk/publikationer/andre/naple/index.htm>
<http://www.bs.dk/publikationer/english/naple/index.htm>.

Poulain, M. (1992) Les bibliothèques en Europe. Paris: Editions du Cercle de la Librairie.

PUBLICA: A concerted action for Public Libraries; ICT project. [Online] Available: <http://cordis.europa.eu/libraries/en/publica.html>.

Public Libraries and the Information Society: a study. Telematics for Libraries ARCHIVE (1997). [Online] Available: <http://cordis.europa.eu/libraries/en/plis/study.html>. Retrieved on August 5, 2008.

PULMANweb: Public Libraries Mobilising Advanced Networks: www.pulmanweb.org

Ruppelt, G., Libraries as Important Component of the European Information Society, Statement of the Federal Union of German Library and Information Associations (BID) on 12 January 2005. [Online] Available: http://www.bideutschland.de/download/file/politik_europa/EuropInformationsgesellschaft.pdf.

Ryynänen, M. Report on the Green Paper on the role of libraries in the modern world. Committee on Culture, Youth, Education and the Media. Report A4-0248/98 25 June 1998 and Report 23 October 1998. [Online] Available: <http://www.cordis.lu/libraries/en/reportrole.html>.

Steiner, George (2000). Speech on knowledge economy, 11 September. [Online] Available: <http://www.opengov.uk>.

Thorhauge, J., G. Larsen, H.-P. Thun, H. Albrechtsen, M. Segbert (ed.) (1997) Public libraries and the Information Society. Office for Official Publications of the European Communities: Luxembourg. [PLIS study]. [Online] Available: <http://cordis.europa.eu/libraries/en/plis/homeplis.html>.

وبسایت‌ها فصل دوم

CALIMERA archive: www.calimera.org

EBLIDA: European Bureau of Library, Information and Documentation Associations:
www.eblida.org

EUROPEAN LIBRARY: Www.theeuropeanlibrary.org and www.europeana.eu

LIBECON: International Library Economics Research: www.libecon.org

NAPLE FORUM: National Authorities on Public Libraries in Europe: www.naple.info

PUBLICA archive: www.cordis.lu/libraries/en/publica.html

UNESCO Library Portal, Public Libraries in Europe:
http://www.unesco.org/webworld/portal_bib/pages/Libraries/Public/Europe/index.shtml

فصل سوم:

مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا و نقش جدید کتابخانه‌های

عمومی در اجتماعات محلی⁶⁹

اداره عمومی سیاست‌های داخلی

واحد سیاست‌گذاری B: سیاست‌های ساخت‌یافته و منسجم

فرهنگ و آموزش

پژوهش برای کمیته فرهنگی - نقش جدید کتابخانه‌های عمومی در اجتماعات محلی:
مطالعه

باربارا لیسون ناتاشا، فرانک هیوسمن و دان مونت

69 Barbara Lison Natascha; Frank Huysmans; and Dan Mount, (2016) Research for Cult Committee: The New Role of Public Libraries in Local Communities, (Workshop Documentation), European Parliament, Directorate-General for Internal Policies; Policy Department B: Structural and Cohesion Policies; Culture and Education.

چکیده

کتابخانه‌های عمومی و (نهادهای محلی) به‌ویژه در سال‌های گذشته ناچار هستند به چالش‌های جدید ناشی از تغییرات مداوم اجتماعی، فنی و اقتصادی پاسخ دهند. این مقاله توجیهی، یک تحلیل کوتاه از تأثیرات کتابخانه‌های عمومی بر رشد فکری و فرهنگی شهروندان با تأکید ویژه بر نقش اساسی کتابخانه‌ها در تأمین یک فضای عمومی برای یادگیری و ارتباطات اجتماعی و فرهنگی را ارائه می‌کند. بر اساس این تحلیل، توصیه‌هایی در ارتباط با اقدامات سیاست‌گذاری در سطح اتحادیه اروپا ارائه شده است.

فهرست واژه‌های اختصاری ALA

- : انجمن کتابخانه‌های آمریکا
- ALIA: انجمن کتابخانه‌ها و اطلاعات استرالیا
- BID: انجمن کتابخانه‌ها اطلاعات آلمان
- CILIP: موسسه رسمی کتابخانه‌ها و متخصصان اطلاعات
- CLIR: شورای کتابخانه‌ها و منابع اطلاعاتی
- CORDIS: خدمات اطلاع‌رسانی تحقیق و توسعه اجتماعی
- CyMAL: موزه‌ها، بایگانی‌ها و کتابخانه‌های ولز
- Dbv : Deutscher Bibliotheksverband: انجمن کتابخانه‌های آلمان
- EBLIDA: دفتر کتابخانه‌ها، اطلاعات و اسناد و مدارک اروپا
- ELINET: شبکه سیاست‌گذاری سوادآموزی اروپا
- IFLA: فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابخانه‌ای
- IMLS: مؤسسه خدمات موزه‌ای و کتابخانه‌ای
- IREX: هیئت تحقیقات و مبادلات بین‌المللی
- LIC: کمیسیون کتابخانه‌ها و اطلاع‌رسانی
- NAPLE: ادارات ملی کتابخانه‌های عمومی اروپا
- OCLC: مرکز کتابخانه رایانه‌ای آنلاین
- PLA: انجمن کتابخانه‌های عمومی
- PPS: پروژه فضاهای عمومی

- PubliCA: برنامه هماهنگ کتابخانه‌های عمومی
- SLIC: شورای کتابخانه‌ها و اطلاع‌رسانی اسکاتلند
- ULC: شورای کتابخانه‌های شهری
- UNESCO یونسکو: سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد

خلاصه اجرایی

موضوع / تعریف مسئله

این گزارش توجیهی به تحلیل و ارزیابی نقش فعلی و آینده‌نگرانه کتابخانه‌های عمومی در جوامع محلی، خدمات کتابخانه‌ای به عموم مردم و ادارات پیمانکاری^{۷۰} آن‌ها می‌پردازد. این مطالعه توسط کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا (CULT) به منظور برگزاری یک کارگاه آموزشی با عنوان "نقش جدید کتابخانه‌های عمومی" که در ۲۰ ژوئن ۲۰۱۶ در بروکسل برگزار می‌شود، انجام شده است.

هدف این گزارش بررسی نقش و عملکرد کتابخانه‌های عمومی در جوامع محلی در قرن بیست و یکم است و به تشریح چالش‌های کلی، ریسک‌ها و فرصت‌های پیش روی کتابخانه‌های عمومی برای ارائه خدمات به جوامع مربوطه و رفع چالش‌های واقعی و آینده می‌پردازد. این مقاله همچنین به بررسی و تحلیل کتابخانه‌های عمومی برتر بین‌المللی از نظر ایفای نقش جدید و ابتکاری آن‌ها در جوامع محلی مربوطه و تضمین ادامه فعالیت و خدمت‌رسانی به شهروندان می‌پردازد. بر اساس یافته‌های مطالعه، نتیجه‌گیری‌های مربوط به پیشرفت‌های واقعی و توصیه‌هایی برای اقدامات سیاست‌گذاری در سطح اتحادیه اروپا ارائه می‌شود.

روش‌های تحلیل

روش‌های به کار رفته در این مقاله، عمدتاً از نوع پژوهش‌های ثانویه و تجارب حرفه‌ای و شخصی نویسنده به عنوان یک کتابدار عمومی فعال در انجمن‌های کتابخانه‌ای در سطح ملی و بین‌المللی است. پژوهش‌های ثانویه شامل آثار و مقالات منتشر شده دانشگاهی و پژوهشی و همچنین اسناد سیاست‌گذاری با منشأ مختلف و مقالات مرتبط از سازمان‌های کتابخانه‌ای می‌شود. اطلاعات اضافی مربوطه همچنین از همکاران بین‌المللی در این حوزه و انجمن‌های کتابخانه‌ای کسب شده است. این مقاله توجیهی به بررسی شواهد به دست آمده از کشورهای عضو اتحادیه اروپا و همچنین سایر مناطق جهان که در آن‌ها کتابخانه‌های عمومی در حال توسعه هستند، می‌پردازد.

خلاصه یافته‌های اصلی

کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان دروازه‌های اصلی کسب دانش و مشارکت در جوامع این مقاله توجیهی به این واقعیت توجه دارد که ۶۵۰۰۰^۱ کتابخانه عمومی در اتحادیه اروپا حدود ۱۰۰ میلیون مشتری دارند که این تقریباً یک‌پنجم کل جمعیت اتحادیه اروپا است. در بسیاری از کشورها کتابخانه‌ها - و عمدتاً کتابخانه‌های عمومی - مؤسسات فرهنگی متداول هستند. کتابخانه‌های عمومی خدمات گسترده‌ای را ارائه می‌دهند که به آسانی قابل دسترسی و سازماندهی برای هر یک از شهروندان به تنهایی نیست. نقش و عملکرد کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان دروازه‌های دانش و فعالیت در جوامع محلی نیز بسیار بی‌نظیر و چالش‌برانگیز است. بنابراین، کتابخانه‌های عمومی به منظور به روز ماندن و جذب شهروندان نیاز به حمایت‌های سیاست‌گذاری و مدیریتی دارند.

کتابخانه‌ها به‌عنوان اماکن فرهنگی و عمومی مرکزی

افزون بر این، کتابخانه‌ها نقش مهمی را به‌عنوان فضاهاى فرهنگى ایفا می‌کنند که یک فضای فرهنگی عمومی آزاد، غیر اقتدارگرایانه و غیر تجاری را در جامعه یا محله‌ها در اختیار شهروندان قرار می‌دهند. ارزش خدمات کتابخانه‌ای در محیط‌های شهری که به‌طور فزاینده خصوصی‌سازی می‌شوند و همچنین در مناطق روستایی در حال افزایش است. کتابخانه‌ها از مکانی برای ارائه اطلاعات به‌عنوان هدف اصلی، در حال تبدیل شدن به مکانی برای ماندگاری افراد هستند و از پیشنهادها و خدمات بلافاصله استفاده می‌کنند: کتابخانه‌ها برای بسیاری از افراد در حال تبدیل شدن به "اتاق نشیمن دوم" و مکانی برای یادگیری خودمحور هستند. خوب، کتابخانه‌های عمومی از طریق برنامه‌های خود اطلاعات و بینش‌هایی را در مورد تحولات فرهنگی و رویدادهایی ارائه می‌دهند که فراتر از خوانش عمومی سنتی یک نویسنده است. شبکه‌های کتابخانه‌ای به خوبی توسعه یافته‌اند و به منظور افزایش اثربخشی و کارایی با سایر مؤسسات همکاری می‌کنند.

ارزش اقتصادی خدمات کتابخانه‌های عمومی

از آنجا که کارایی کتابخانه‌های عمومی مورد سؤال قرار گرفته‌است، روش‌های جالبی برای اثبات تأثیر اقتصادی کتابخانه‌های عمومی وجود دارد. این مقاله توجیهی نمونه‌ای از کشور کانادا را در این زمینه ارائه می‌دهد.

کتابخانه‌ها به‌عنوان مرکز تأمین نیازهای عموم مردم

۱۷۱ از آنجایی که محتوای این کتاب گردآوری شده از مقالات مختلف است لذا آمار کتابخانه‌های عمومی در اتحادیه اروپا با توجه به سال‌های متفاوت، نشر مقالات یکسان نیستند.

از آنجا که کتابخانه‌های عمومی برای افراد در هر سنی بسیار جذاب هستند، به‌طور کلی به کانون توجه جامعه و همه گروه‌های اجتماعی تبدیل می‌شوند. این واقعیت توسط برنامه‌ریزان شهری کشف شده است. آن‌ها ارزش یک کتابخانه عمومی را به‌عنوان یک مؤسسه فرهنگی دارای مراجعان زیاد به منظور بازآفرینی مناطق شهری و احیای مناطق متروک شهر درک کرده‌اند. مفاهیم مورد استفاده آن‌ها گاه بر اساس این واقعیت است که بازدیدکنندگان یک کتابخانه عمومی اغلب به مشتری‌های سرزده مغازه‌ها، رستوران‌ها و کافه‌های موجود در محله تبدیل می‌شوند. بعضی اوقات، کتابخانه‌های عمومی باعث راه‌اندازی بنگاه‌های تجاری در محیط اطراف خود می‌شوند.

یک نمونه جدید در این زمینه کتابخانه عمومی بیرمنگام با وسعت ۳۱۰۰۰ مترمربع است که از سال ۲۰۱۳ به‌عنوان یکی از بزرگترین کتابخانه‌های عمومی اروپا فعالیت می‌کند. کتابخانه قدیمی جذایت خود را از دست داده بود و تعداد بازدیدکنندگان آن بسیار کاهش یافته بود. تعداد بازدیدکنندگان کتابخانه جدید ۲۵۰ درصد افزایش یافته است: به جای ۴۰۰۰ بازدیدکننده در روز، این کتابخانه روزانه پذیرای ۱۰۰۰۰ بازدیدکننده می‌باشد. محیط کسب و کار از این تعداد بازدیدکننده سود قابل توجهی کسب می‌کند.

کتابخانه‌های عمومی و همچنین مؤسسات خدمات عمومی شناخته‌شده و آزاد نیز گاهی می‌توانند برای بهبود شرایط مناطق شهری محروم مانند مناطق بندرگاهی غیرفعال یا مناطق محروم صنعتی مورد استفاده قرار گیرند.

ابتکار عمل ارزشمند: "کتابخانه‌های عمومی ۲۰۲۰"

با توجه به ابتکار عمل "کتابخانه‌های عمومی ۲۰۲۰"، رویکرد جدیدی نسبت به کتابخانه‌های عمومی مورد توجه قرار گرفته است، زیرا این ابتکار عمل برنامه‌ای هماهنگ در سطح اروپا به شمار می‌رود. این ابتکار عمل برای نشان دادن تأثیرات مهم کتابخانه‌های عمومی بر افراد و جوامع به تصمیم‌گیرندگان سیاسی بسیار مؤثر است.

توصیه‌ها

بر اساس یافته‌های اصلی و بر اساس مطالبات و خواسته‌های ناشی از این یافته‌های کلیدی، این مقاله توصیه‌هایی توصیه‌های زیر را به اتحادیه اروپا برای انجام اقدامات حمایتی احتمالی برای کتابخانه‌های عمومی در همه کشورهای عضو ارائه می‌دهد:

- شناخت کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان بازیگران اصلی در حوزه آموزش، دیجیتال‌سازی و ادغام در استراتژی‌های سیاست‌گذاری در سطح ملی و اتحادیه اروپا
- ایجاد یک صندوق و یا برنامه برای ایجاد نوآوری در کتابخانه‌های عمومی و ایجاد شبکه پایدار کتابخانه‌های عمومی اروپا
- ایجاد برند کتابخانه‌های (عمومی) اروپا

پشتیبانی از جمع‌آوری داده‌ها در مورد کتابخانه‌های عمومی اروپا

چالش‌ها، ریسک‌ها و فرصت‌های پیش روی کتابخانه‌های عمومی قرن بیست و یکم

مقامات و ادارات محلی با چالش‌های متعددی در ارتباط با تغییرات اجتماعی، فنی و اقتصادی فعلی روبرو هستند تا جوامع خود را متناسب با پیشرفت‌های آینده هماهنگ سازند. این چالش‌ها عمدتاً از افزایش نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی، تغییر و تحول در محل کار و مشاغل، جامعه دیجیتال نوظهور، تغییرات جمعیتی، تغییرات آب و هوایی و موارد دیگر ناشی می‌شود. در عین حال، نیاز روزافزون به امنیت اجتماعی، محیط پایدار و رفتارهای اجتماعی مبتنی بر اصول حقوق بشر احساس می‌شود. شهروندان اروپایی باید برای این امر آمادگی لازم را داشته باشند و باید ابزارها و راهکارهای لازم برای مقابله با این تغییرات در اختیار آنان قرار گیرد. یکی از وظایف اساسی در این زمینه، ایجاد سیاست‌های مؤثر جدید برای آموزش و تربیت افراد است زیرا این کار برای موفقیت آینده جامعه دانش‌مدار با خواست‌ها و شرایط متغیر آن بسیار اهمیت دارد. سیاستمداران محلی و دولت محلی باید شرکا و بازیگران جدیدی را بیابند تا بتوانند الزامات این کار پیچیده را تأمین کرده و از آن به خوبی پشتیبانی کنند.

در این زمینه، ۶۵۰۰۰ کتابخانه عمومی فعال در اتحادیه اروپا که هر ساله پذیرای ۱۰۰ میلیون بازدیدکننده هستند (کوئیک و همکاران ۲۰۱۳: ۳) با چالش‌های بزرگی نیز روبرو هستند زیرا نقش و خدمات آن‌ها در جامعه دیجیتال برخلاف گذشته مورد سؤال و تردید قرار می‌گیرد. درک سنتی از کتابخانه‌های عمومی به‌طور انحصاری با کتاب و فرهنگ ارتباط دارد. با ظهور اینترنت و رسانه‌های دیجیتال، کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مؤسسات قدیمی و غیر مرتبط در نظر گرفته می‌شوند. افزون بر این، در سال‌های گذشته اکثر کتابخانه‌ها به دلیل محدودیت گسترده بودجه در بخش دولتی، مجبور به کاهش بودجه - به‌ویژه در مناطق روستایی شده‌اند. آن‌ها با کاهش تعداد کاربران و وام‌ها و تسهیلات دریافتی مواجه شده‌اند و با تغییر تقاضای روزافزون مردم برای خدمات دیجیتال روبرو شدند. توسعه جامعه دیجیتال باعث تغییر قابل توجه کتابخانه‌های عمومی و حرفه کتابداری شده است. امروزه وظیفه کتابخانه بسیار گسترده‌تر از صرفاً ذخیره اطلاعات است، آن‌ها به مکانی برای یادگیری غیررسمی و کسب دانش تبدیل شده‌اند. کتابخانه‌ها باید به‌طور مداوم خدمات جدیدی را طراحی کنند که از امکان تعامل دیجیتال بهره ببرند. کتابخانه‌های عمومی با خدمات گسترده خود به همه شهروندان، فرصت‌هایی را برای نوآوری و مشارکت و ادغام نیز فراهم می‌کنند.

ارزش عمومی و اجتماعی مؤسسات فرهنگی مانند سالن‌های تئاتر، کتابخانه‌ها (هویسمانز و همکاران ۲۰۱۳: ۱۶۸-۱۷۷) و موزه‌ها غالباً به‌طور کامل درک نمی‌شود، هرچند که این مسئله که این مؤسسات اساساً می‌توانند به تثبیت هویت شخصی و محلی و ساخت و توسعه جامعه کمک کنند، آشکارتر شده است.

کتابخانه‌های عمومی زمینه را برای مشارکت همه شهروندان در برنامه‌های آموزشی برابر و نوآورانه فراهم می‌کنند. ابتکارهایی از جمله "کتابخانه‌های عمومی ۲۰۲۰" از سوی بنیاد مطالعه و نگارش برای درک سیاسی و توسعه کتابخانه‌های عمومی بسیار مهم است: هدف این اقدام افزایش آگاهی در مورد اهمیت کتابخانه‌های عمومی به عنوان مراکز نوین یادگیری نزدیک به شهروندان و یادگیرندگان بالقوه است. این ابتکار اطلاعات گسترده‌ای را در مورد چگونگی گسترش نقش کتابخانه‌های عمومی در جوامع محلی طی دهه‌های گذشته فراهم می‌کند - بسیاری از کتابخانه‌ها اکنون به افراد کمک می‌کنند مهارت‌های دیجیتالی خود را توسعه دهند و مهارت‌های دیگر (مانند سوادآموزی) را از طریق فرصت‌های مختلف یادگیری مادام‌العمر افزایش دهند. آن‌ها فضایی مطمئن و قابل اعتماد را برای یادگیری و ارتباط در اختیار افراد قرار می‌دهند. این ابتکار برای نشان دادن تأثیر قابل توجه کتابخانه‌های عمومی بر افراد و جوامع به تصمیم‌گیرندگان سیاسی از طریق اقدام‌های هماهنگ در سطح اروپا بسیار سودمند است (کتابخانه‌های عمومی ۲۰۲۰، بدون تاریخ).

اتحادیه اروپا و کشورهای عضو آن باید در بلندمدت کارآمدترین و مؤثرترین راه‌های پاسخ به نیازهای فرهنگی و آموزشی همه شهروندان خود را بیابند.

این مقاله توجهی به بررسی تأثیرات مثبت اقتصادی-اجتماعی و هدف‌های اصلی سیاست‌گذاری که کتابخانه‌ها به عنوان ذینفعان اصلی جامعه می‌توانند ارائه دهند، می‌پردازد.

کتابخانه‌های عمومی به عنوان دروازه محلی برای کسب دانش و مشارکت در اجتماعات

خواندن و نوشتن به تنهایی، مهارت‌های کافی در جامعه اطلاعاتی کاملاً به هم پیوسته و اقتصاد دیجیتالی در نظر گرفته نمی‌شوند. همچنین تأمین رایانه، تلفن‌های هوشمند و سایر ابزارهای فنی به تنهایی برای حل خطر شکاف جمعیتی دیجیتالی آینده کافی نیست. بنابراین، مهارت‌ها و سواد‌های جدید به‌ویژه سواد اطلاعاتی، سواد رسانه‌ای، سواد رایانه‌ای و سواد فرهنگی باید ایجاد شوند.

یکی از وظایف اساسی در این زمینه، وضع سیاست‌های مؤثر جدید برای آموزش و تربیت افراد است، زیرا این امر برای موفقیت آینده در جامعه دانش‌مدار با خواسته‌ها و شرایط متغیر آن بسیار مهم است. یادگیری رسمی و غیررسمی بخش مهمی از یادگیری مادام‌العمر است و به افراد در هر سنی کمک می‌کند تا مهارت‌ها و دانش خود را به شکلی متناسب توسعه دهند. فقط کتابخانه‌ها می‌توانند افراد را در تمام مراحل زندگی علمی و آموزشی آن‌ها همراهی کنند. مفاهیم فعالیت‌های ارتقاء کتاب‌خوانی و تبلیغات سواد رسانه‌ای اغلب برای ارائه خدمات کتابخانه‌ای متناسب با سن یادگیری، به منظور افزایش مداوم سطح مهارت، باز طراحی می‌شوند.

کتابخانه‌های عمومی بعد از خانه و مدرسه یا محل کار "فضای سوم" منحصر به فردی است که در آن کودکان و بزرگسالان نیز می‌توانند از منابع فیزیکی و دیجیتالی برای بهبود سواد و سایر مهارت‌های اساسی استفاده کنند،

مشاوره‌های غیررسمی را از کتابدار آموزش دیده دریافت کنند و یا در دوره‌های ساختاریافته (رسمی) و غیررسمی سازمان یافته توسط کتابخانه یا توسط اشخاص ثالث شرکت کنند (وزارت فرهنگ نروژ ۲۰۰۹). کتابخانه‌ها برای افرادی که با موانع آموزش رسمی (مانند محدودیت زمانی یا انگ انگ افزایش مهارت به‌عنوان یادگیرنده بزرگسال) مانند یک طناب نجات عمل می‌کنند. تنها ۸,۹٪ از جمعیت اروپا در فعالیت‌هایی یادگیری مادام‌العمر شرکت می‌کنند که این رقم به‌طور معنی‌داری پایین‌تر از هدف ۱۵٪ است. اما ۲۴ میلیون اروپایی از فرصت‌های یادگیری غیررسمی در کتابخانه‌های عمومی استفاده می‌کنند (کوییک و همکاران، ۲۰۱۳، ۳۴). گزارش مشترک اروپا برای پیاده‌سازی چارچوب استراتژیک برای همکاری در زمینه آموزش و پرورش (ET2020) که در نوامبر ۲۰۱۵ توسط شورای آموزش، جوانان، فرهنگ و ورزش تصویب شد، نقش کتابخانه‌های عمومی را به‌عنوان محیط یادگیری باز در افزایش مهارت‌های دیجیتال، توسعه آموزش‌های نوآورانه و ترویج مشارکت اجتماعی مورد تأکید قرار می‌دهد (کمسیون اروپا ۲۰۱۵: ۴). به منظور تداوم ارائه این خدمات حیاتی، کتابخانه‌های عمومی در اتحادیه اروپا باید به‌عنوان مراکز آموزش رسمی و غیررسمی به‌ویژه در زمان کمبود بودجه‌های خدمات عمومی در اکثر کشورهای عضو به رسمیت شناخته‌شده و مورد حمایت قرار گیرند. سیاست‌گذاری‌ها سطح اتحادیه اروپا نقش مهمی، برای نمونه، در برنامه جدید مهارت‌های امسال باید ایفا کنند.

کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان ذینفعان کلیدی جامعه، یک شبکه مشارکتی مؤثر را برای تأمین موفقیت‌آمیز مطالبات آموزشی و توسعه مهارت‌ها در عصر دیجیتال ارائه می‌کنند. آن‌ها اساساً می‌توانند در توسعه اقتصادی و اجتماعی بر اساس استراتژی اروپا برای سال ۲۰۲۰ برای رشد هوشمندانه، پایدار و فراگیر نقش داشته باشند. در بسیاری از کشورها، کتابخانه‌ها - و عمدتاً کتابخانه‌های عمومی - مؤسسات فرهنگی دارای بیشترین بازدیدکننده هستند که گاهی اوقات بازدیدکنندگان بیشتری نسبت به لیگ‌های ملی فوتبال دارند^{۲۱}.

اگرچه ارتباطات دیجیتال در حال تبدیل شدن به مسیر اصلی تعامل شخصی است، اما افراد هنوز به فرصت‌هایی برای تبادلات مستقیم شخصی و روابط فیزیکی نیاز دارند و این نیازی است که رسانه‌های اجتماعی لزوماً نمی‌توانند آن را برآورده سازند. البته، بسیاری از خدمات دیگر از سوی کتابخانه‌های عمومی در یک جامعه دانش بنیان مانند ارائه طیف گسترده‌ای از خدمات برای یادگیری و مطالعه برای پرورش روحیه خلاقیت و الهام بخشی ارائه می‌شود (مؤسسه کتابخانه‌ها و رسانه‌های دانمارک، ۲۰۱۰). کودکان و دانش آموزان از کتابخانه‌های عمومی برای مطالعه فردی و برای

۲۲ در سال ۲۰۱۴، تعداد ۱۱۸ میلیون نفر از کتابخانه‌های ملی آلمان بازدید کرده‌اند تعداد ۱۳ میلیون نفر مسابقات بوندسلیگای آلمان را در فصل ۲۰۱۳/۲۰۱۴ تماشا کرده‌اند (مرکز آمار کتابخانه‌های آلمان، ۲۰۱۴).

انجام پروژه مشترک استفاده می کنند. آن‌ها مجذوب ترکیبی مناسب از رسانه‌ها، سرویس‌های فناوری اطلاعات مانند وای فای، برخی از دستگاه‌های فنی نوآورانه مانند چاپگرهای سه بعدی ارائه شده توسط کارکنان متخصص و حرفه‌ای و نیز تأثیر مثبت فضای جذاب و خوشایند می شوند. همچنین، بزرگسالان از کتابخانه عمومی برای خودآموزی و یادگیری غیررسمی با استفاده از مطالب موجود، امانت گرفتن کتاب‌ها و مطالب برای استفاده در خانه یا بهره‌گیری از خدمات آنلاین کتابخانه از راه دور استفاده می کنند.

در حالی که کتابخانه‌های عمومی همچنان به‌عنوان قطب‌هایی فرهنگی و همبستگی اجتماعی عمل می کنند، اما همچنین به‌عنوان منابع کاملاً مؤثر و مفید برای مهارت‌های دیجیتالی و سوادآموزی نیز عمل می کنند. بسیاری از شهروندان از کتابخانه‌ها به‌عنوان نقاط دسترسی به طیف گسترده‌ای از اطلاعات دیجیتالی و اصطلاحات فرهنگی توزیع شده دیجیتالی استفاده می کنند. بسیاری از افراد هنوز با استفاده از رایانه‌ها و دستگاه‌های دیجیتالی آشنا نیستند. برای نمونه، داده‌های کمیسیون اروپا نشان می دهد که ۳۲٪ از نیروی کار اتحادیه اروپا مهارت‌های دیجیتالی پایینی دارند و یا فاقد این مهارت‌ها هستند و به کمک کتابخانه‌هایی که خودشان مجبور هستند به‌طور مداوم مهارت و دانش خود در زمینه ابزارهای دیجیتال را بهبود ببخشند متکی هستند. در سال ۲۰۱۳ تقریباً ۴٫۶ میلیون نفر اروپایی برای اولین بار در یک کتابخانه عمومی به اینترنت دسترسی پیدا کردند (کوئیک و همکاران، ۲۰۱۳: ۶۷).

با وجود این پیشینه، کتابخانه‌های عمومی همچنین می توانند به‌طور مؤثر به توسعه شهری در ایجاد نقاط دسترسی به خدمات عمومی کمک کنند و نمونه‌ای آشکار از صرف پول مالیات‌دهندگان در جهت منافع مستقیم شهروندان تلقی می شوند (بنیاد مطالعه و نگارش، بدون تاریخ، ۱) ۳. با توسعه مردم‌سالاری الکترونیکی، شهروندان به‌طور فزاینده‌ای نیاز دارند تا کارهای اساسی اجتماعی مانند بانکداری آنلاین، ثبت‌نام خدمات دولتی و مدیریت محلی را به‌صورت آنلاین انجام دهند. کتابخانه‌های عمومی نیز به‌عنوان منبع قابل توجهی برای بیکاران تلقی می شوند. در سال ۲۰۱۳، دسترسی به اینترنت در کتابخانه‌های عمومی به ۲۵۰۰۰۰ شهروند اروپایی امکان داد تا شغلی را برای خود بیابند (کوئیک و همکاران ۲۰۱۳: ۴۱). کتابخانه‌های عمومی نه تنها منابع فیزیکی را برای مشارکت شهروندان ارائه می دهند، بلکه راهنمایی‌های کتابداران آموزش‌دیده را در اختیار کاربران قرار می دهد و این یک خدمات مهم برای ۲۲٪ از مردم اروپا که هرگز از اینترنت استفاده نکرده‌اند، است.

توسعه جامعه دیجیتال باعث تغییر کتابخانه‌های عمومی و حرفه کتابداران شده است. امروزه وظیفه آن‌ها بسیار گسترده‌تر از صرفاً ذخیره اطلاعات است. کتابخانه‌ها به مرکزی برای یادگیری غیررسمی تبدیل شده‌اند. کتابخانه‌ها

^{۳۳} در جامعه و اقتصاد اطلاعاتی کاملاً بهم پیوسته ما، کتابخانه‌های عمومی امروزی محیط‌های یادگیری با قابلیت کار با فناوری اطلاعات و ارتباطات، متمرکز بر نتیجه را با همکاری کارکنان را ارائه می دهند که یک زندگی دیجیتالی را برای گروه‌ها و جوامع محروم امکانپذیر می سازند. کتابخانه‌ها دسترسی رایگان به فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر غیر رسمی، مهارت‌های دیجیتالی اصلی و منابع آموزشی آزاد آنلاین را در فضایی امن و خوشایند برای افراد اجتماع فراهم می آورند."

باید به طور مداوم خدمات جدیدی را طراحی کنند که از امکان تعامل دیجیتال بهره ببرند. کتابخانه‌های عمومی با خدمات گسترده خود به همه شهروندان، فرصت‌هایی را برای نوآوری و مشارکت و ادغام نیز فراهم می‌کنند. کتابخانه‌ها نوعی خدمات عمومی فاقد تشریفات اداری پیچیده هستند که همه می‌توانند بدون نیاز به مجوز از آن استفاده کنند. در بسیاری از کشورها کاربران بدون هیچ‌گونه پرداختی کارت کتابخانه دریافت می‌کنند که این کارت‌ها بعضی اوقات حتی از طریق یک قانون ملی نیز اهدا می‌شود. در جوامع محلی که مشتریان مجبورند مبلغی را برای کارت کتابخانه پردازند، این هزینه‌ها یا نسبتاً کم است و یا برای افراد محروم اجتماعی کاهش می‌یابد. در هر صورت، بازدید از کتابخانه در همه جا رایگان است.

با توجه به چالش‌های فعلی ناشی از ورود صدها هزار پناهنده به اروپا، این ویژگی‌های خاص کتابخانه‌های عمومی می‌تواند به ادغام و جذب پناهندگان در جوامع جدید خود کمک کند، و این امکان دسترسی رایگان به یادگیری زبان به صورت خودآموز، اطلاعات و آموزش را فراهم می‌آورد. ادغام و جذب مؤثر و کارآمد مهاجران یا پناهندگان یکی از اهداف اصلی بسیاری از کتابخانه‌های عمومی در سراسر جهان است (فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابخانه‌ای، بخش کتابخانه‌های عمومی، ۲۰۱۵).

"سرنجام، کتابخانه‌های عمومی یک شبکه پان-اروپایی از پیش موجود شامل کارمندان، ساختمان‌ها، منابع اطلاعاتی و زیرساخت‌های دیجیتالی هستند که نتایج و پیامدهای مثبت در زمینه‌های یادگیری مادام‌العمر، مشارکت اجتماعی، شمول دیجیتال و مسیرهای موفقیت‌آمیز منهدم به اشتغال و کار را به حداکثر می‌رساند" (بنیاد مطالعه و نگارش، بدون تاریخ: ۱-۲).

ظهور تغییر دیجیتال همچنین به کتابخانه‌ها این فرصت را داده است که برای حمایت از یادگیری، کاوش و تحقیق در این جامعه سرشار از دانش فرصت‌هایی را فراهم کنند.

داستان موفقیت

کتابخانه عمومی دوک ۱ در آرهوس/دانمارک

(شهر آرهوس ۲۰۱۵)

نمونه‌ای بارز از تغییر نقش و خدمات کتابخانه‌های عمومی تحت شرایط رسانه و جامعه دانش‌بنیان، شهر آرهوس در دانمارک است. در سال ۲۰۱۵ افتتاح بزرگ‌ترین کتابخانه عمومی در اسکاندیناوی، با نام دوک ۱، صورت گرفت. در این کتابخانه همه امور حول ارتباط، خدمات، یک برنامه رویدادی مدرن و مشارکت اجتماعی می‌چرخد. ارتباطات اداری در دانمارک کاملاً دیجیتالی شده است، به گونه‌ای که این کتابخانه اطلاعات و آموزش‌های مربوطه را در اختیار افراد مخاطب قرار می‌دهد. حتی بخش بهداشت عمومی در این شهر نیز کارگاه‌هایی را نیز برگزار می‌کند. کتابخانه دوک ۱ به‌عنوان مرکز اجتماع تعریف می‌شود که به خدمات اطلاعاتی و ارتباطاتی مدرن و خدمات کتابخانه‌ای مجهز شده است. به منظور ادغام اقلیت‌های قومی، این کتابخانه خدمات مشاوره‌ای در زمینه غذا و بهداشت، مشاوره حقوقی، پشتیبانی جستجوی مشاغل و همچنین دوره‌های آموزشی خاص را ارائه می‌دهد.

داستان موفقیت

کتابخانه عمومی استان کویاهوگا در ایالت اوهایو/ایالات متحده

یکی دیگر از بهترین نمونه‌های عملی کتابخانه عمومی استان کویاهوگا در ایالت اوهایو/ایالات متحده است که به تعهد زیر پایند است: "ما به رسالت خود متعهد شده‌ایم که در مرکز زندگی جامعه فعالیت کنیم و محیطی را برای مطالعه، یادگیری مادام‌العمر و توسعه تعامل مدنی فراهم کنیم. چشم‌انداز ما تبدیل شدن به کارآمدترین کتابخانه عمومی در کشور است که به خاطر ارائه خدمات استثنایی به مشتریان شناخته شود. هر کاری که انجام می‌دهیم در راستای ارتقاء کیفیت زندگی در شهر کویاهوگا است و ما در تلاش هستیم تا سه هدف اصلی را تحقق بخشیم:

۱. تربیت جامعه خوانندگان مشتاق

۲. تقویت نشاط اقتصادی در منطقه

۳. تبدیل شدن به‌عنوان یک دارایی اساسی در جامعه و رهبر نوآور در صنعت کتابخانه (-http://www.cuyahogalibrary.org/About-Us/Our-Organization.aspx).

داستان موفقیت**کتابخانه عمومی کوئینز در نیویورک / ایالات متحده**

این کتابخانه از دیرباز در زمینه حمایت از ادغام اجتماعی تازه واردان و پناهندگان فعالیت داشته است: "برنامه جدید آمریکایی‌های کتابخانه کوئینز (NAP) در سال ۱۹۷۷ برای ارائه خدمات ویژه به بسیاری از مهاجران تازه وارد به این منطقه تأسیس شد. NAP کارگاه‌هایی را (به زبان‌های بومی جوامع مهاجران کوئینز) برگزار می‌کند که به مهاجران جدید برای سازگاری با زندگی در آمریکا و برنامه‌هایی کمک می‌کند و برنامه‌هایی را بر اساس فرهنگ‌های اقوام گوناگون در کوئینز برگزار می‌نماید. این برنامه به منظور ارزیابی نیازهای محلی و پیوند ساکنان با کتابخانه و خدمات اجتماعی موجود برای ارتقاء مشارکت مدنی، با برنامه آموزش بزرگسالان، آکادمی بازرگانی و تجارت و کتابخانه‌های محلی همکاری نزدیکی دارد

(http://www.queenslibrary.org/services/new-americans-program).

داستان موفقیت**کتابخانه عمومی کلیولند/ایالات متحده**

کارکنان کتابخانه عمومی کلیولند خود را "مبارزان با کمبود جامعه" معرفی می‌کنند، مبارزانی علیه عدم موفقیت جامعه و عدم کفایت در ارائه خدمات عمومی به منظور ایجاد فرهنگ یادگیری مادام‌العمر. افزون بر کتاب‌ها، فیلم‌ها، بازی‌های رایانه‌ای و دسترسی به طیف وسیعی از ابزارهای دیجیتالی، کتابخانه‌های کلیولند خدمات دیگر به‌عنوان مثال وعده‌های غذایی سالم (حدود ۲۰,۰۰۰ وعده غذایی در سال ۲۰۱۱) را نیز ارائه می‌دهند. بخش‌هایی از شهر به‌عنوان "بیابان‌های غذایی"^{۷۴} در نظر گرفته می‌شود که در آن کودکان و بزرگسالان از غذای تازه به اندازه کافی برخوردار نمی‌شوند. این کتابخانه به مرکز اصلی مشاوره اولیه تبدیل شده است زیرا ۳۶٪ از کودکان در فقر بزرگ می‌شوند و در برخی از نقاط شهر بیش از ۵۰٪ از بزرگسالان بیکار هستند.

(https://www.youtube.com/watch?v=2jGmMbTcEGM).

ارزش اقتصادی خدمات کتابخانه‌های عمومی: امروزه خدمات عمومی بر اساس هزینه‌ها، عملکرد، نتیجه و اثرگذاری توسط مقامات محلی ارزیابی می‌شوند. بیشتر کتابخانه‌های عمومی باید ارزش عمومی و اقتصادی خود را توجیه کنند. نمونه‌های برجسته‌ای از نحوه محاسبه بازده سرمایه‌گذاری (ROI) کتابخانه‌های عمومی، به‌طور عمده در آمریکای شمالی و کانادا وجود دارد. برای نمونه، کتابخانه عمومی تورنتو که یکی از بزرگ‌ترین سیستم‌های کتابخانه‌ای عمومی محلی در سراسر جهان است، در سال ۲۰۱۳ از لحاظ ارزش اقتصادی مورد ارزیابی قرار گرفت. مؤسسه معروف مارتین پراسپرتی از دانشگاه تورنتو تحقیقات در مورد بازده سرمایه‌گذاری کتابخانه عمومی تورنتو را انجام داد. این یافته‌ها ثابت کرد که ۱ دلار سرمایه‌گذاری در کتابخانه ۵,۶۳ دلار ارزش متقابل تولید کرده‌است. به‌طور متوسط هر مشتری کتابخانه در تورنتو سالانه خدماتی به ارزش بیش از ۵۰۰ دلار دریافت می‌کند. یک ساعت فعالیت یکی از ۹۸ کتابخانه شعبه ۶۵۳ دلار هزینه دارد، اما ارزش عمومی حدود ۲۵۰۰ دلار را تولید می‌کند. این ارقام نشان می‌دهد که ارزش کل سالانه کتابخانه عمومی تورنتو بالغ بر ۱ میلیارد دلار است. در این گزارش همچنین آمده است که در کتابخانه‌های عمومی تورنتو خدمات دیگری همچون برنامه‌ها، فرصت‌های آموزشی و شغلی وجود دارد که به‌راحتی قابل سنجش نیستند اما بی‌تردید به افزایش بازده سرمایه‌گذاری کتابخانه نیز کمک می‌کند (مؤسسه مارتین پراسپرتی، ۲۰۱۳) ۷۵.

این مثال به طرز روشنی نشان می‌دهد که کتابخانه‌های عمومی حتی می‌توانند برای بودجه‌های عمومی که برای آن‌ها هزینه شده است، ارزش افزوده ایجاد کنند. بنابراین، تخصیص بودجه به کتابخانه‌های عمومی می‌تواند دارای اهمیت کلان اقتصادی نیز باشد و می‌تواند اثرات اقتصادی تولید کند که به مراتب بیشتر از یارانه‌های سرمایه‌گذاری شده در آن‌ها است. از این نظر، حتی می‌توان کتابخانه‌ها را به‌عنوان بازیگرانی در مفهوم تسهیم اقتصاد نامید.

کتابخانه‌ها به‌عنوان فضاهای فرهنگی و عمومی مرکزی

کتابخانه‌های عمومی مکان‌هایی هستند که می‌توانند نیاز به برقراری ارتباط مستقیم را فراهم آورند، زیرا آن‌ها فضای عمومی رایگان را بدون هیچ‌گونه فشار و تحمیلی برای مصرف و بدون نیاز به مجوز استفاده فراهم می‌کنند. در بسیاری از جوامع محلی، عمدتاً جوامع کوچک‌تر یا روستایی، کتابخانه‌های عمومی اغلب تنها فضای عمومی غیرتجاری است که برای تأمین نیازهای اجتماعی افراد باقی مانده‌است.

۷۵ در این مطالعه کل تأثیر اقتصادی و بازده سرمایه‌گذاری خدمات کتابخانه‌های عمومی تورنتو بر اساس تجزیه و تحلیل مزایای ملموس مستقیم، هزینه‌های مستقیم و مزایای ملموس غیرمستقیم تعیین شده است. این گزارش همچنین به تجزیه و تحلیل برخی برنامه‌ها و خدمات کتابخانه‌های عمومی تورنتو می‌پردازد که فراتر از آمار ارائه شده است و باعث متمایز ساختن شهر می‌شود. این خدمات به راحتی قابل سنجش نیستند، اما باعث خلق ارزش قابل توجه برای ساکنان از جمله فرصت بهبود مهارت‌های سوادآموزی، مشارکت در یادگیری مادام‌العمر و تقویت فرصت‌های آموزشی و شغلی می‌شوند.

خدمات اساسی کتابخانه‌های عمومی دسترسی آزادانه به اطلاعات، آموزش و فرهنگ و همچنین خدمات فرهنگی آموزشی برای همه شهروندان - صرف نظر از درآمد، موقعیت، سن، جنس یا قومیت است. به منظور تحقق این وظیفه، کتابخانه‌های عمومی رسانه‌ها را به شکل فیزیکی و آنلاین فراهم می‌کنند و با ارائه فعالیت‌ها و برنامه‌ها، توسعه مطالعه، رسانه و سواد اطلاعاتی را پشتیبانی می‌کنند. افزون بر این، کتابخانه عمومی به‌عنوان فضای ملاقات عمومی، غیر تجاری، محافظت‌کننده و الهام‌بخش و به‌عنوان منبع دانش و اطلاعات برای جامعه اهمیت قابل توجهی دارد.

جایگاه کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان "مکان سوم" و به‌عنوان یک اتاق افزون بر خانه و محل کار، در حال حاضر در بسیاری از شهرها مطرح شده و ارتقاء خواهد یافت (آبو و همکاران، ۲۰۱۲: ۱۳۸-۱۴۹). اصطلاح نمادین و مفهوم کتابخانه به‌عنوان "اتاق نشیمن دوم" در سطح بین‌المللی از سیستم کتابخانه‌ای عالی در سنگاپور نشأت گرفته است، که در آن بیانیه رسالت کتابخانه از استراتژی سیاسی کشور مشتق شده است:

"بقای ما به مردم ما که تنها منبع با ارزش و مهم ما هستند بستگی دارد. بنابراین، داشتن توانایی، تناسب و مهارت بالا برای مردم ما اهمیت دارد. برای به حداقل رساندن نابرابری اجتماعی و پرورش یک مخزن استعداد که به پایداری اقتصادی کمک کند، دولت ما بر ایجاد سرمایه‌گذاری در آموزش، پرورش و یادگیری مادام‌العمر برای ایجاد نیروی کار بسیار ماهر برای کار در یک صنعت دانش بنیان تأکید کرده است. برخلاف این زمینه، کتابخانه‌های سنگاپور برای حمایت از هدف‌های ملی ایجاد شده‌اند تا به مردم ما کمک کنند از آخرین اطلاعات برخوردار شوند و به یک مزیت رقابتی دست یابند" (صبارنامهام و همکاران ۲۰۱۳: ۱۰۳).

قدرت کتابخانه‌های عمومی قدرت شبکه‌های آن‌ها نیز است. شرکای اصلی کتابخانه‌ها شامل مهدکودک‌ها، مدارس، سایر بازیگران آموزشی و خانه‌های سالمندان، بایگانی و موزه‌ها هستند. طیف همکاری شامل نمایش رویدادهای سازماندهی مطالب اطلاعاتی (مانند نمایشگاه‌ها، دوره‌های زبان‌آموزی برای مهاجران و پناهندگان، خدمات برای کاربران بزرگسال فقیر، مربیان مطالعه، دوره‌های مربوط به رسانه‌های الکترونیکی ارائه شده توسط کارکنان کتابخانه، مشاوره حقوقی)، استفاده مشترک از مکان‌ها (استودیوی آموزش، ایستگاه‌های کار با رایانه، اتاق آموزش فناوری اطلاعات) و همچنین ادغام فضایی و اداری در مراکز فرهنگی و آموزشی یا یک پردیس آموزشی تحت مدیریت مشترک می‌شود.

داستان موفقیت بالقوه

هلند

در راستای قانون جدید کتابخانه‌ها، برنامه ریزی شده در سال ۲۰۱۵ و به‌عنوان مسئول استراتژی و توسعه سیستم کتابخانه‌های عمومی هلند، یک کمیسیون خارجی برای پیش‌نویس و تدوین دیدگاه‌های آینده برای خدمات کتابخانه‌ای در سال ۲۰۲۵ انتخاب شد. بر اساس عنوان این سند: "کتابخانه آینده: جایگاه اصلی دانش، ارتباطات و

فرهنگ)، این کمیسیون نقش آینده کتابخانه را به عنوان محل اجتماع و شبکه برای دانش، ارتباطات و فرهنگ در نظر می‌گیرد. اهمیت ویژه‌ای به عنصر ارتباطی داده می‌شود که به معنای نقش کتابخانه به عنوان محل ملاقات‌های عمومی و ارتباطات برای اکثر گروه‌های اجتماعی مختلف است و تحت عنوان "از اجتماع تا ارتباط" نامیده می‌شود. با استفاده از این مشخصات، کتابخانه ایفای نقش اساسی و ضروری اجتماعی خود را در آینده ادامه خواهد داد، زیرا به گفته نویسندگان این مطالعه، چارچوب اجتماعی در شهرها و دهکده‌های هلندی در دوره مورد نظر تغییر قابل توجهی خواهد کرد. تقاضا برای "مکان عمومی سوم" از اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود و کتابخانه می‌تواند با گسترش نقش اجتماعی خود به چنین مکانی تبدیل شود. افزون بر این، نویسندگان استدلال می‌کنند که - طبق آگاهی مشترک - در دنیای جهانی شده و دیجیتالی شده، دسترسی به "مکان‌های آنالوگ" از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. بر اساس این پیش‌بینی، کتابخانه به عنوان مکان فیزیکی از بین می‌رود و فقط به صورت مجازی ادامه خواهد یافت که این مسئله عملاً از سوی نویسندگان رد می‌شود. کتابخانه از طریق پایگاه محکم و حضور فیزیکی در زندگی عمومی محلی و همچنین به خاطر دسترسی و قابلیت اطمینان آن، از دیدگاه هلند این پتانسیل را دارد که به عنوان "رهبر جامعه" در آینده تبدیل شود (بوس، ۲۰۱۴: ۷۶).

بسیاری از مناطق روستایی با تغییرات جدی روبرو بوده‌اند: تحولات کلی در کشاورزی، صنعت و در بنگاه‌های کوچک و متوسط باعث از بین رفتن بسیاری از مشاغل می‌شود. در جوامع کوچک‌تر و در مناطق روستایی، جمعیت با میانگین سنی در حال رشد رو به کاهش است و نسل‌های جوان تمایل به ترک این مناطق دارند تا بتوانند در شهرهای بزرگ‌تر کار کرده و اقامت نمایند.

در حالی که مؤسسات فرهنگی در شهرهای بزرگ با تغییر اجتماعی و جمعیتی مداوم جامعه روبرو هستند، مؤسسات در شهرهای کوچک‌تر و مناطق روستایی باید با نگرانی‌های اساسی‌تر مواجه شوند. حتی شرایط تولید فرهنگی در آنجا کاملاً متفاوت است. مؤسسات فرهنگی منطقه‌ای باید به عموم مردم به شکل گسترده‌تری پردازند و بودجه‌های بسیار دقیق‌تری را تعیین کنند.

در بسیاری از مناطق شهری کوچک‌تر، به ویژه در مناطق روستایی، کتابخانه‌های عمومی اغلب تنها مؤسسه فرهنگی غیرتجاری باقیمانده، یک مکان عمومی محافظت شده هستند که در آن همه می‌توانند از فرهنگ و آموزش بهره‌مند شوند، به صورت جداگانه یا به صورت گروهی فعالیت کنند و ارتباط برقرار کنند و همچنین به عنوان محل ملاقات و انجام فعالیت‌های تفریحی عمل می‌کنند.

کتابخانه‌های عمومی با ارائه برنامه‌های گسترده‌ای که می‌توانند تمام سطوح جامعه را تحت پوشش قرار دهند - مانند پوشش رسانه‌ای - به مراکز زندگی فرهنگی تبدیل شدند. تنها در سال ۲۰۱۴، کتابخانه‌های عمومی آلمان نزدیک به ۳۵۰۰۰۰ رویداد فرهنگی را برگزار کردند (مرکز آمار کتابخانه‌های آلمان ۲۰۱۴).

مفاهیم ملی برای توسعه کتابخانه معمولاً شامل نیاز افرادی ساکن در مناطق حاشیه‌ای یا کم جمعیت تر به امکانات کتابخانه‌ای است. این افراد تحت تأثیر تغییر جمعیتی به‌عنوان یک نگرانی اساسی قرار دارند. مؤسسه CILIP^{۷۶} یا متخصصان مؤسسه رسمی کتابداری و اطلاع‌رسانی بریتانیا دستورالعملی را بر اساس این سؤال طراحی کرده‌اند: خدمات کتابخانه خوب چه ویژگی‌هایی دارند؟ این دستورالعمل به صراحتاً تصریح می‌کند:

"خدمات کتابخانه‌ای خوب بر اساس هدف‌های کلیدی سیاست‌گذاری و ارائه می‌شوند و آینده‌ای مثبت را

برای کودکان و جوانان و یک زندگی مناسب را برای افراد مسن فراهم می‌کنند [...]

خدمات کتابخانه محلی باید [...] در دسترس همگان باشد و نیازهای خاص اعضای جامعه محلی را برآورده

کند [...]. خدمات کتابخانه باید فراتر از چهاردیواری کتابخانه، به‌صورت آنلاین و از طریق تحویل خانگی

در اختیار افراد آسیب‌پذیر قرار گیرد" (CILIP، ۲۰۰۹: ۲-۳).

برنامه فعلی TRAFO (الگوهای فرهنگی در تحول) از سوی بنیاد فرهنگی فدرال آلمان به‌طور ویژه برای مناطق روستایی و جوامع کوچک‌تر طراحی شده است. این بنیاد قصد دارد با ارائه خدمات بهتر فرهنگی، فرایندهای تحول را ارتقاء بخشد. هدف اصلی این پروژه، توسعه کتابخانه عمومی اوسترود و تبدیل آن به یک محل ملاقات باز و غیرتجاری برای بهبود ارتباطات، آموزش و فرهنگ است. ادغام و مشارکت مهاجران و مشارکت آن‌ها در انجمن‌های مدنی و غیره یکی از هدف‌های خاص این پروژه است. کتابخانه عمومی باید مرکز شبکه‌سازی کل پروژه و همچنین پل ارتباطی برای کل منطقه باشد (بنیاد فرهنگی فدرال آلمان).

داستان‌های موفقیت از کتابخانه‌های روستایی

کتابخانه‌های عمومی رومانی

در رومانی، کتابداران آموزش‌دیده توسط شبکه کتابداری یا (IREX 2013) Biblionet به ۱۱۶۰۰۰ کشاورز کمک کردند تا ۱۸۰ میلیون یورو یارانه از طریق اینترنت و خدمات جدید رایانه‌ای کتابخانه‌های عمومی را در سال ۲۰۱۱-۲۰۱۴ دریافت کنند. بیش از ۱۰۰۰ کتابدار آموزش‌دیده تصمیم این خدمات و تسهیلات را با همکاری شهرداران محلی در کتابخانه‌های خود ارائه دهند. اکثر شهرداران می‌دانستند که این خدمات به نفع کشاورزان است. این برنامه به کشاورزان کمک می‌کرد تا چگونگی استفاده از فناوری موجود

در کتابخانه‌ها را برای دستیابی به فرم‌های مالی و ارائه آن‌ها به دولت و صرفه‌جویی در وقت و هزینه فرا بگیرند.

کتابخانه‌های عمومی سری لانکا

برنامه کتابخانه الکترونیکی نناسالای^{۷۷} (بنیاد بیل و ملیندا گیتس ۲۰۱۴) در سریلانکا یک ابتکار دولتی برای افزایش سواد دیجیتالی و دسترسی به فناوری در بین فقیرترین ساکنان کشور در مناطق روستایی دورافتاده است. برنامه نناسالای آموزش مهارت‌های اولیه کامپیوتر، دسترسی به اطلاعات از طریق اینترنت، و طیف گسترده‌ای از دانش‌های مربوطه را برای کمک به مردم افزایش درآمد و بهبود زندگی آن‌ها ارائه می‌دهد.

کتابخانه به‌عنوان مرکز تأمین نیازهای عموم مردم

"عملکرد شهری در حال حاضر نه تنها به زیرساخت‌های سخت شهری و سرمایه فیزیکی، بلکه به‌طور فزاینده به در دسترس بودن و کیفیت ارتباط دانش‌محور و زیرساخت‌های اجتماعی یعنی سرمایه انسانی و اجتماعی بستگی دارد" (کاراگلیو و همکاران، ۲۰۰۹: ۱).

کتابخانه‌های عمومی مؤسسات محلی هستند که خدمات اساسی مختلفی را برای عموم افراد ارائه می‌دهند. کتابخانه‌ها بیشترین تعداد بازدیدکننده را در میان مؤسسات فرهنگی یا آموزشی محلی دارند و بنابراین یکی از اجزای اصلی زیرساخت‌های مربوطه در یک جامعه محلی به شمار می‌آیند. کتابخانه‌های عمومی خدمات خود را بر اساس خواسته‌ها و منافع شهروندان و برقراری ارتباط با نهادهای تأمین بودجه خود توسعه می‌دهند و از این‌رو در توسعه شهری سهم عمده‌ای دارند. نقش آن‌ها به‌عنوان مراکز تأمین نیازهای افراد در حال افزایش و آشکار شدن است. حتی مغازه‌های خرده‌فروشی و مراکز خرید تصدیق کرده‌اند که کتابخانه عمومی می‌تواند شریک جالبی در افزایش جذابیت یک مکان خاص باشد. از سوی دیگر، موقعیت کتابخانه‌های عمومی در نقاط کلیدی شهری باعث افزایش موفقیت آن‌ها می‌شود زیرا در این مکان‌ها افراد می‌توانند کارهای مختلف شخصی و هدف‌های خود را به‌صورت یکپارچه انجام دهند.

داستان موفقیت

فروشگاه‌های ایده لندن/انگلستان

از سال ۲۰۰۲، فروشگاه‌های ایده (Wills 2003: 107-120) در لندن توسعه یافتند و خیلی زود تبدیل به کتابخانه‌های مدل مشهور بین‌المللی شدند. این "فروشگاه‌های ایده" مطالبات محیطی خود را با خدمات کلاسیک کتابخانه‌ای ادغام می‌کنند، بنابراین به مراکز دانش و آفرینش برای یادگیری مادام‌العمر تبدیل

شده‌اند. آن‌ها بر اساس نظرسنجی از جمعیت هدف توسعه یافته‌اند. هدف کلی این کتابخانه‌های مدرن فعالیت در جهت ارتقاء وضعیت شهرنشینی محله‌های محروم و همچنین ارائه خدمات برای یادگیری و آموزش به‌ویژه برای افراد فقیر و محروم است. نتیجه نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که افراد در صورت نزدیک بودن کتابخانه‌های عمومی به محل فعالیت‌های روزمره خود از آن‌ها استفاده می‌کنند، بنابراین "فروشگاه‌های ایده" در خیابان‌های بزرگ در مرکز زندگی شهری در محله‌های مربوطه قرار دارند. مفهوم "فروشگاه چند منظوره" در کتابخانه‌های عمومی که در مراکز خرید قرار دارند مورد استفاده قرار گرفته‌است. این مفهوم در بسیاری از کشورهای جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد و گاهی اوقات شرکت عامل یک مرکز خرید اماکن خود را با هزینه کم به یک کتابخانه عمومی اجاره می‌دهد زیرا آن‌ها از امتیاز داشتن کتابخانه به‌عنوان یک مؤسسه فرهنگی مورد پذیرش در مرکز خرید آگاهی دارند.

برنامه‌ریزان شهری از ارزش یک کتابخانه عمومی به‌عنوان یک مؤسسه فرهنگی دارای بازدیدکنندگان فراوان برای هدف احیای یک منطقه بازآفرینی شهری و احیای مناطق متروک شهر آگاهی دارند (گیرسبرگ، ۲۰۱۴). آن‌ها اکنون می‌دانند که بازدیدکنندگان یک کتابخانه عمومی غالباً به مشتری‌های مغازه‌ها، رستوران‌ها و کافه‌های این محله تبدیل می‌شوند. بعضی وقت‌ها، حتی کتابخانه‌های عمومی اقدام به راه‌اندازی بنگاه‌های تجاری در محیط اطراف خود می‌کنند.

بر این اساس، در سال‌های گذشته، بسیاری از کلان‌شهرها برای ساختن کتابخانه‌های عمومی مدرن که به نقاط دیدنی بین‌المللی تبدیل شده‌اند، معماران مشهور دنیا را به خدمت گرفته‌اند: برای نمونه، بیرمنگام، سیاتل، اشتوتگارت، توکیو، ونکوور و وین. جدیدترین نمونه کتابخانه عمومی آروس در دانمارک است.

در بعضی از شهرها، کتابخانه عمومی اولین ساختمان جدید در یک منطقه در حال توسعه بوده است. برای نمونه، در آمستردام کتابخانه مرکزی جدید در منطقه‌ای نزدیک به ایستگاه راه‌آهن مرکزی که قبلاً به‌عنوان مرکز حمل بار استفاده می‌شود ساخته شده است. از زمان افتتاح کتابخانه، این منطقه که قبلاً تقریباً متروک بود، خیلی زود به یکی از بخش‌های پر تردد آمستردام تبدیل شد. همین مسئله در شهر آروس مشاهده می‌شود. کتابخانه مرکزی این شهر نقطه لنگرگاه یک بندرگاه سابق است که از طریق کارخانه‌های صنعتی از منطقه مرکزی شهر جدا می‌شد.

این ساختمان‌های مدرن و غالباً فوق‌العاده از نظر معماری به‌عنوان مکان‌های چند منظوره مورد استفاده قرار می‌گیرند و برای افراد در هر سنی و از همه گروه‌های اجتماعی بسیار جذاب هستند و به‌طور کلی به کانون توجه جامعه تبدیل می‌شوند. برای نمونه، از سال ۲۰۱۳، کتابخانه عمومی بیرمنگام با ۳۱۰۰۰ مترمربع مساحت یکی از بزرگ‌ترین کتابخانه‌های عمومی اروپا است. کتابخانه قدیمی جذاب نبود و تعداد افراد بازدیدکننده بسیار کاهش یافته بود. با

راه اندازی کتابخانه جدید، تعداد بازدید کنندگان ۲۵۰ درصد افزایش یافته است: به جای ۴۰۰۰ بازدید کننده روزانه، این کتابخانه روزانه پذیرای ۱۰۰۰۰ بازدید کننده است. محیط کسب و کار از این تعداد بازدید کننده سود قابل توجهی می برد (بخش کتابخانه های عمومی ایفلا).

کتابخانه های عمومی و همچنین مؤسسات خدمات عمومی مشهور و آزاد نیز گاهی می توانند برای ارتقا و توسعه مناطق شهری محروم مورد استفاده قرار گیرند. شهر سالزبورگ در اتریش کتابخانه مرکزی جدید خود را با موفقیت در منطقه ای با مشکلات جدی اجتماعی تأسیس کرد تا چشم انداز جدیدی را برای مردم به وجود آورد. در سائو پائولو (برزیل)، کتابخانه عمومی مرکزی در منطقه ای قرار گرفت که دارای یک محله عظیم فقیرنشین بود. امروز کتابخانه به عنوان مرکز آموزش فرهنگی از سوی مردم، به ویژه دانش آموزان در مناطق اطراف مورد پذیرش قرار گرفته است.

پیشنهادها و توصیه ها

اگر پتانسیل عظیم کتابخانه های عمومی در روند تصمیم گیری سیاسی محلی مورد توجه قرار گیرد، می توانند در تحقق هدف های سیاسی تدوین شده در سطح ملی و اتحادیه اروپا مؤثرتر عمل کنند: کتابخانه ها از قابلیت های زیادی برای عرضه در حوزه های مختلف مانند رشد اولیه کودک، آموزش حرفه ای، یادگیری مادام العمر، شکل گیری فرهنگی، افزایش مهارت های دیجیتال و مشارکت اجتماعی برخوردارند. نقش تولیدی کتابخانه ها متأسفانه اغلب در سطح ملی و اروپا نادیده گرفته می شود. کتابخانه های عمومی فرصت های بی نظیری را در اختیار سیاستمداران محلی برای دستیابی به هدفهایشان در زمینه خدمات آموزش و یادگیری برای همه شهروندان در جوامع خود، بهبود مهارت ها از طریق مسیرهای یادگیری انعطاف پذیر و حمایت از مبارزه با بیکاری ارائه می دهند.

در سال ۲۰۰۹، دفتر کتابخانه ها، اطلاعات و اسناد و مدارک اروپا (EBLIDA) و اداره ملی کتابخانه های عمومی اروپا (NAPLE) بیانیه وین (EBLIDA 2009) را به منظور سیاست گذاری کتابخانه ای برای اروپا تصویب کردند که چالش های پیش روی کتابخانه ها را از نظر قانونی، مالی، فناوری، ساختاری و سازمانی شناسایی کرد. اکنون می توان زمان مناسبی باشد که پارلمان اروپا به نفع میلیون ها کاربر کتابخانه های اروپا عمل کند.

بنابراین فعالیت کتابخانه های عمومی باید تثبیت شود و در سطح اروپا از طریق اقدامات زیر توسعه یابد:

به رسمیت شناختن کتابخانه های عمومی به عنوان بازیگران اصلی آموزش، دیجیتالی

شدن و ادغام در استراتژی های سیاست گذاری در سطح ملی و اتحادیه اروپا

تأثیرات مثبت اقتصادی-اجتماعی ۶۵۰۰۰ کتابخانه عمومی محله ای در اروپا، در مدت زمان بسیار طولانی مورد توجه سیاست گذاران قرار گرفته است. غالباً آگاهی کمی در مورد نقش مدرن کتابخانه های عمومی در جوامع اروپایی وجود

دارد. اما همان‌طور که گفته شد، کتابخانه‌های عمومی با تبدیل شدن به مراکز مدرن اجتماعی و آموزشی خلاق چالش‌های جدید قرن بیست و یکم را درک کرده و با آن روبرو شده‌اند. خدمات کتابخانه دسترسی به فعالیت‌های آموزشی، تفریحی، فرهنگی و اطلاعاتی را برای بهبود کیفیت زندگی برای همه شهروندان فراهم می‌کند. برای اطمینان و ارتقاء پشتیبانی حیاتی آن‌ها در زمینه‌های فرهنگ، اطلاعات، دیجیتالی شدن و همچنین آموزش و مشارکت اجتماعی، باید در هنگام تهیه و اجرای راهکارهای مربوطه، کتابخانه‌ها کاملاً به‌عنوان بازیگران مهم در تصمیم‌گیری‌های سیاست‌گذاری (از جمله برنامه مهارت‌های جدید ۲۰۱۶ و لایحه حق مؤلف) در نظر گرفته شود.

ایجاد یک صندوق یا برنامه برای ایجاد نوآوری در کتابخانه‌های عمومی و ایجاد شبکه پایدار کتابخانه‌های عمومی در اروپا

کتابخانه‌های عمومی در سراسر اروپا با چالش‌ها و نیازهای مشابه روبرو هستند. آن‌ها بازیگران مهمی برای ایجاد و تقویت آموزش در اروپا هستند و با ایجاد "توسعه هوشمندانه، پایدار و فراگیر"، اهداف استراتژی اروپا ۲۰۲۰ را پشتیبانی می‌کنند. برای حمایت از تبدیل کتابخانه‌ها به‌عنوان نیروی محرکه توسعه و ادغام، کشورهای عضو اتحادیه اروپا باید راه‌اندازی یک برنامه^{۷۸} و ایجاد شبکه گسترده اروپا برای نظارت و پشتیبانی از عملکرد کتابخانه‌های عمومی در تقویت پیشرفت اتحادیه اروپا به سمت هدف‌های مربوطه در زمینه آموزش، اشتغال و فرهنگ را در نظر بگیرند. کتابخانه‌های عمومی در ابزارهای تبلیغاتی اتحادیه اروپا، مانند Erasmus+، ERDF و LEADER مشارکت دارند، اما هنوز هم برای ارتقاء بیشتر نوآوری - به‌ویژه با توجه به محدودتر شدن بودجه‌های محلی در سال‌های اخیر، نیاز به حمایت فوری دارند.

ایجاد برند کتابخانه (عمومی) اروپا یا شبکه کتابخانه‌های عمومی (اروپا)

غذاها و نوشیدنی‌های سنتی در سراسر اروپا دارای برجسب‌های خاصی هستند که تضمین می‌کنند هنجار کیفی را رعایت کرده و با اطمینان توسط مصرف‌کنندگان قابل خریداری است. برخی از کشورهای عضو برجسب مشابهی را

۷۸ در دهه ۱۹۹۰، کمیسیون اروپا برنامه‌ای را به‌طور خاص در زمینه نوآوری در کتابخانه‌های عمومی با نام PubliCA - اقدام هماهنگ ای کتابخانه‌های عمومی اجرا کرد. این برنامه باعث تدوین و پشتیبانی بسیاری از ابتکارات سراسر اروپا برای نوآوری‌های عمدتاً فنی در کتابخانه‌ها شد (<http://cordis.europa.eu/libraries/en/publib.html>).

برای کتاب‌فروشی‌های کوچک و موزه‌ها^{۷۹} ایجاد کرده‌اند که حداقل استانداردهای کیفیت را تضمین می‌کند. ایجاد یک برچسب/برند کتابخانه اروپایی با معیارهای خاص باعث می‌شود تا اهمیت کتابخانه‌ها در اروپا در نظر گرفته شود. این کار همچنین به فعالیت در زمینه ایجاد استانداردهای حداقل که در سراسر اروپا قابل اجرا باشد کمک می‌کند (برای نمونه، از نظر حداقل مساحت (مترمربع) به ازای هر ۱۰۰۰ نفر، حداقل خدمات ارائه شده، دسترسی به اینترنت وای فای، حداقل تعداد کتاب‌ها، حداقل کارمندان فعال در ساعات کاری و غیره). هدف اصلی، ایجاد رقابت در انتخاب بهترین کتابخانه اروپا نیست، بلکه استفاده از کتابخانه‌ها برای رعایت معیارهای حداقل برای دریافت برچسب است. همچنین ممکن است این کار به اتحادیه اروپا برای تخصیص ردیف‌های بودجه مشخص به کتابخانه‌ها کمک کند.

پشتیبانی از جمع‌آوری داده‌ها در مورد کتابخانه‌های عمومی اروپا

در حال حاضر داده‌های نسبتاً کمی در مورد ویژگی‌ها و فعالیت‌های کتابخانه‌های عمومی اروپا در دسترس است. جمع‌آوری داده‌ها و شواهد دقیق‌تر در مورد استفاده از کتابخانه توسط شهروندان، به ایجاد تصویری کامل‌تر و دقیق‌تر از نقش کتابخانه‌ها در جوامع و چگونگی استفاده از کتابخانه‌ها برای پشتیبانی از سیاست‌های اتحادیه اروپا کمک می‌کند. داده‌های نشان‌دهنده اثربخشی، کارایی، نتیجه و دامنه فعالیت‌ها کتابخانه‌ها برای تصمیم‌گیرندگان سیاسی و همچنین متخصصان کتابخانه، مانند NAPLE و IFLA مورد نیاز است. گردآوری و بهره‌برداری از داده‌ها بسیار دشوار است زیرا داده‌های موجود در کشورهای عضو اتحادیه اروپا یکسان نیستند. دفتر کتابخانه‌ها، اطلاعات و اسناد و مدارک اروپا (EBLIDA) از سه سال پیش شروع به گردآوری داده‌ها و اطلاعات آماری کرده است، اما این فرایند جمع‌آوری داده‌ها با کمک نهادهای اتحادیه اروپا یا پروژه خاصی در زمینه جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از کمک‌های بلاعوض اتحادیه اروپا مؤثرتر خواهد بود.^{۸۰}

79 Musées de France:

<http://traduction.culturecommunication.gouv.fr/url/Result.aspx?to=en&url=http://www.culturecommunication.gouv.fr/Aides-demarches/Protections-labels-et-appellations/Appellation-Musee-de-France>.

^{۸۰} در دهه ۱۹۹۰ در راستای برنامه PubliCA، پروژه جمع‌آوری داده‌های مربوط به کتابخانه‌های عمومی از بسیاری کشورهای اروپایی به منظور ارائه یک دیدگاه واقعی در مورد وضعیت کتابخانه‌های عمومی اجرا شد. اما بدون بودجه قابل توجهی فرایند جمع‌آوری داده‌ها تداوم نداشت.

منابع فصل سوم: مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا و نقش جدید کتابخانه‌های عمومی در اجتماعات محلی

General information

Abdullahi I. (2009), Global Library and Information Science: A Textbook for Students and Educators, Saur, München. International, Overview

American Library Association (n.d.), Libraries Matter: Impact Research. <http://www.ala.org/research/librariesmatter/> Listing of studies, Value of libraries

American Library Association (1997), The 1997 National Survey of U.S. Public Libraries and the Internet: Final Report. <http://ii.fsu.edu/content/download/15163/99017/The%201997%20National%20Survey%20of%20U.S.%20Public%20Libraries%20and%20the%20Internet%20%20Final%20Report.pdf> Report, USA

American Library Association (2010), Checking Out the Future: Perspectives from the Library Community on Information Technology and 21st-Century Libraries. http://www.ala.org/offices/sites/ala.org.offices/files/content/oitp/publications/policybriefs/ala_checking_out_the.pdf Information Technology, Challenges in the 21st century

An Chomhairle Leabharlanna/The Library Council (2000), Joining Forces: Delivering Libraries and Information Services in the Information Age. <http://www.askaboutireland.ie/aai-files/assets/libraries/an-chomhairleleabharlanna/libraries/publiclibraries/publications/JoiningForcesExecutiveSummary.pdf> Ireland, Vision for the 21st century, Library service

An Chomhairle Leabharlanna/The Library Council (2007), Meeting the challenges of cultural diversity: A report on the role of public libraries in Ireland. <http://www.askaboutireland.ie/aai-files/assets/libraries/an-chomhairleleabharlanna/libraries/public-libraries/publications/Multiculture-report.pdf> Report, Ireland, Case studies, Best practice

Arbeitsgruppe Bücherei-Entwicklungsplan (2013), Schlussbericht der Arbeitsgruppe Bücherei-Entwicklungsplan. https://www.bvoe.at/themen/masterplan_fuer_oeffentliche_bibliotheken/schlussbericht_der_arbeitsgruppe_buecherei-entwicklungsplan#kap2 Austria, Report, National strategy

Arts Council England (2014), Rural library services in England: exploring recent changes and possible futures.

<http://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/downloadfile/Rural%20library%20services%20in%20England%20exploring%20recent%20changes%20and%20possible%20futures.pdf> England, Rural Areas, Future roles of rural libraries
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Australian Library and Information Association (2009), Statement on public library services. <https://www.alia.org.au/about-alia/policies-standards-and-guidelines/statementpublic-library-services> Statement paper, Australia

Australian Library and Information Association (2014), Future of the Library and Information Science Profession: Public Libraries. https://www.alia.org.au/sites/default/files/ALIA-Future-of-the-LIS-Profession-04Public_0.pdf

Batt C. (1996), Who is PubliCA? What is she?, in Public Library Journal, n. 11(2)/1996, pp. 54–56. EU project, PubliCA

Batt C. et al. (1996), Konzertierte Aktion der Europäischen Kommission PubliCA, in Bibliotheksdienst, n. 30(6)/1996, pp. 1088–1091. EU project, PubliCA

Batt C. (1997), PubliCA: the Concerted Action for Public Libraries, in LASER Link, n. 2/1997, pp. 12–13. EU project, PubliCA

Bertelsmann Stiftung (2004), Bibliothek 2007 Internationale Best-Practice-Recherche. http://www.bideutschland.de/download/file/bibliothek_2007/best_practice_recherche.pdf
Best practice, Denmark, United Kingdom, Singapore, USA, Finland

BID (2009), 21 gute Gründe für gute Bibliotheken. www.bideutschland.de/download/file/21%20GUTE%20GRUENDE_endg_16-1-09.pdf
Position

Paper, Germany

Bill & Melinda Gates Foundation (n.d.), What we do: Global libraries: Strategy overview. <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Global-Libraries-Initiatives-Funding>

Bos B. (2014), Bibliotheek van de toekomst: knooppunt voor kennis, contact en cultuur, Sectorinstituut Openbare Bibliotheken, Den Haag. <https://www.kb.nl/sites/default/files/bibliotheek-van-de-toekomst-brochure-siob-2.pdf>
Vision, Future libraries

Büchereiverband Österreichs (n.d.), Die Bibliothek der Zukunft - Die Zukunft der Bibliotheken: Leitbild der Öffentlichen Bibliotheken Österreichs. http://www.kunstkultur.bka.gv.at/Docs/kuku/medienpool/17688/ueb_leitbild.pdf Position paper, Austria

Büchereiverband Österreichs (n.d.), Masterplan für Öffentliche Bibliotheken. https://www.bvoe.at/themen/masterplan_fuer_oeffentliche_bibliotheken Austria, Strategy The New Role of Public Libraries in Local Communities

Büchereiverband Österreichs (2009), Die Zukunft gestalten: Chance Bibliothek: Konzept zur Weiterentwicklung der Öffentlichen Bibliotheken in Österreich. https://www.bvoe.at/sites/default/files/attachments/chance_bibliothek.pdf Strategy paper, Austria

Carnegie UK Trust (2012), A New Chapter: Public library services in the 21st century. <http://www.carnegieuktrust.org.uk/carnegieuktrust/wpcontent/uploads/sites/64/2016/02/pub1455011657.pdf> Discussion paper, Future of library service

CILIP (2009), What makes a good library service? Guidelines on public library provision in England for portfolio holders in local Councils. http://www.cilip.org.uk/sites/default/files/documents/What_makes_a_good_library_service_CILIP_guidelines_0.pdf Guidelines, Library service

CILIP (2011), A Cilip statement on the position of the public library service in England. <http://www.cilip.org.uk/sites/default/files/documents/A%20CILIP%20STATEMENT%20ON%20THE%20POSITION%20OF%20THE%20PUBLIC%20LIBRARY%20SERVICE%20I%20N.pdf> Statement paper, England, Budget cuts

CILIP (2013), Public libraries - CILIP activity. <http://www.cilip.org.uk/cilip/advocacy-campaigns-awards/advocacycampaigns/public-libraries/public-libraries-cilip-activity> Activities promoting the importance of public libraries

CILIP (2014), Independent Report on Public Libraries, chaired by William Sieghart: Submission from the Chartered Institute of Library & Information Professionals (CILIP). http://www.cilip.org.uk/sites/default/files/documents/Sieghart_Independent_Report_on_Public_Libraries_CILIP_submission.pdf Submission for the Sieghart Report, Opinions, United Kingdom

CILIP (2015), My Library By Right. <http://www.cilip.org.uk/advocacy-campaigns-awards/advocacy-campaigns/my-libraryright> Campaign, Quality of library service

City of Aarhus (2015), DOKK1 and the Urban Waterfront. http://www.urbanmediaspace.dk/sites/default/files/pdf/uk_ums_haefte_2015.pdf Denmark, New library building, Urban space

Committee on Culture, Youth, Education and the Media (1998), Report on the Green Paper on the role of libraries in the modern world. <http://cordis.europa.eu/libraries/en/reportrole.html> EU, Policy paper
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Connaway L. S. et al. (2014), Reordering Ranganathan: Shifting User Behaviors, Shifting Priorities, OCLC Research, Dublin/Ohio. <http://www.oclc.org/research/publications/library/2014/oclcresearch-reorderingranganathan-2014-overview.html> User behavior, Priorities

Connaway L. S. (2015), The Library in the Life of the User: Engaging with People Where They Live and Learn, OCLC Research, Dublin/Ohio. <http://www.oclc.org/content/dam/research/publications/2015/oclcresearch-library-inlife-of-user.pdf> User study, Information behavior, New technologies

CORDIS (1996), Workshop on Public libraries and the Information Society. <http://cordis.europa.eu/libraries/en/plis/wrkshop.html> Information about the workshop

CORDIS (1999), Internet and the Library Sphere: Further Progress for European Libraries. <http://cordis.europa.eu/libraries/en/lib-int.html> Report

CORDIS (2000), National and Global Initiatives on Libraries in the Information Society. <http://cordis.europa.eu/libraries/en/natpol.html> Descriptions of national programs

CORDIS (2000), Public Libraries: information, projects and services. <http://cordis.europa.eu/libraries/en/publib.html> Overview and links

CORDIS (2001), Telematics for Libraries - Projects: PUBLICA. <http://cordis.europa.eu/libraries/en/projects/publica.html> Project description

Cottrill J. et al. (2015), From impact to advocacy: working together toward public library sustainability, in Performance Measurement and Metrics, n. 16(2)/2015, pp. 159–176. <http://doi.org/10.1108/PMM-04-2015-0008> Bill & Melinda Gates Foundation's Global Libraries initiative, Sustainability

Council for Public Libraries (2011), Strategy 2011-2016. <http://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/Ykn-strategia-kirjastoversio-eng.pdf> Strategy paper, Finland

Danish Agency for Libraries and Media et al. (2010), Nordic public libraries 2.0. http://slks.dk/fileadmin/publikationer/publikationer_engelske/Nordic_public/Nordic_Public_Libraries_2.0.pdf North Europe, Challenges, Initiatives, Web services

Danish Agency for Libraries and Media (2010), The Public Libraries in the Knowledge Society. http://slks.dk/fileadmin/publikationer/publikationer_engelske/Reports/The_public_libraries_in_the_knowledge_society._Summary.pdf Report, Knowledge society, Globalisation, Recommendations, Committee on the Public Libraries in the Knowledge Society
The New Role of Public Libraries in Local Communities

Danish National Library Authority (2001), Act regarding library services. http://slks.dk/fileadmin/publikationer/publikationer_engelske/andre/Act_regarding_library_services.pdf Library law, Denmark

Danish National Library Authority (2010), Nordic public libraries in the knowledge society. <http://www.bs.dk/publikationer/english/nnpl/pdf/nnpl.pdf> North Europe, Position paper, Challenges

Davey A. (2013), A response to Envisioning the library of the future. http://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/downloadfile/The_library_of_the_future_May_2013.pdf Response, Priorities for a 21st century public library service
Department for Culture, Media & Sport (2014), Independent Library Report for England. <https://www.gov.uk/government/publications/independent-library-report-for-england> Report, England, Sieghart Report

Department of the Environment, Community and Local Government (2013), Opportunities for All: The Public Library as a Catalyst for Economic, Social and Cultural Development: A Strategy for Public Libraries 2013-2017. <http://www.askaboutireland.ie/aai-files/assets/libraries/an-chomhairleabharlanna/libraries/public-libraries/publications/Opportunities-for-all-2013.pdf> Strategy paper, Ireland

Department of the Environment, Community and Local Government (2014), Right to Read Campaign: Supporting Literacy in the Local Authority. <http://www.askaboutireland.ie/aai-files/assets/libraries/an-chomhairleabharlanna/libraries/public-libraries/publications/Right-to-Read-Campaign.pdf> Ireland, Literacy, Campaign

Deutscher Bibliotheksverband (n.d.), Treffpunkt Bibliothek. <http://www.treffpunkt-bibliothek.de> Germany, Project, Website

Deutscher Bibliotheksverband (2007), Kommunale Öffentliche Bibliotheken: Positionspapier des dbv.

http://www.bibliotheksverband.de/fileadmin/user_upload/DBV/positionen/Kommunale_oeffentliche_Bib_BaWue_2007.pdf Position paper, Germany

Deutscher Bibliotheksverband (2015), Bericht zur Lage der Bibliotheken 2015. http://www.bibliotheksverband.de/fileadmin/user_upload/DBV/publikationen/dbv_Bericht_zur_Lage_2015.pdf Report, Germany

Deutscher Bibliotheksverband Landesverband Schleswig-Holstein, (2012), Agenda zur Entwicklung der Bibliotheken in Schleswig-Holstein 2012-2017. http://www.bibliotheksverband.de/fileadmin/user_upload/Landesverbaende/Schleswig-Holstein/Bibliotheksentwicklungsplan_2012-2017.pdf Strategy paper, Germany
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Deutscher Bundestag (2007), Schlussbericht der Enquete-Kommission „Kultur in Deutschland“. <http://www.kulturrat.de/dokumente/enquete-bericht.pdf> Report, Germany, Enquete-Kommission „Kultur in Deutschland“

EBLIDA (1998), EBLIDA declaration on the European Parliament Resolution on the role of libraries in modern societies. http://www.nuorikulttuuri.kaapeli.fi/position/Libraries_Declaration_Nov98.htm
Declaration

EBLIDA (2009), Vienna Declaration. [http://www.eblida.org/Activities/EN_Vienna_Declaration%20\(English\).pdf](http://www.eblida.org/Activities/EN_Vienna_Declaration%20(English).pdf) Declaration

EBLIDA (2010), Repositioning European Public Libraries. www.eblida.org/News/PositionsOnPublicLibrariesECEI10_20100901.pdf Position paper, Europe, Europe 2020

EBLIDA (2011), Response from EBLIDA to the EU High Level Group on Literacy. http://www.eblida.org/News/newsitem_5_2011.pdf Position paper, Response

EBLIDA (2012), EBLIDA comments on Creative Europe: EU support programme to Culture 2014- 2020. http://www.eblida.org/News/EBLIDAEGCIS_comments%20on%20EU%20Creative%20Europe-agreed-bis_2012.pdf Comment, Creative Europe, Vienna declaration

EBLIDA (2012), Libraries – cultural peaks for information and inspiration. http://www.eblida.org/News/EN_Position_Paper_EGCIS_May_2011.pdf Position Paper, Europe

EBLIDA (2015), Libraries and literacy - An EBLIDA statement. http://www.eblida.org/Activities/Publication/Eblida-egcis_libraries_and_literacy.pdf
Statement paper, Europe

Edwards J. B. et al. (2013), Community Centered: 23 Reasons Why Your Library Is the Most Important Place in Town. <http://publiclibrariesonline.org/2013/04/community-centered-23-reasons-why-yourlibrary-is-the-most-important-place-in-town/> Opinion, Value

ELINET (n.d.), European declaration of the right to literacy. http://www.elinet.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/Decl._lit._rights_for_printing_ENG.pdf Declaration, EU, Literacy

EU High Level Group of Experts on Literacy (2012), EU High Level Group on Literacy Report. http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/literacy-report_en.pdf Report, Literacy, EU

The New Role of Public Libraries in Local Communities

European Commission (1995), Open Distance Learning now on the Agenda for Public Libraries: Summary Report of a Workshop held on 6 November 1995 in Luxembourg. <http://www.echo.lu/libraries/en/opdl.html> Information about the workshop

European Commission (1996), Educational software and multimedia: Report of the Task Force. <http://aei.pitt.edu/5651/> Report, Education

European Commission (1996), Knowledge models for networked library services. http://bookshop.europa.eu/el/knowledge-models-for-networked-library-servicespbCD9596609/downloads/CD-95-96-609-ENC/CD9596609ENC_001.pdf;pgid=y8dIS7GUWMdSR0EAIMEUUsWb0000DEIJAYD;sid=WmmLIH5AN-Luyyk2UYVhxxlXbqN8zMjRBs=?FileName=CD9596609ENC_001.pdf&SKU=CD9596609ENC_PDF&CatalogueNumber=CD-95-96-609-EN-C. Report

European Commission (1997), Public libraries and the Information Society. <http://bookshop.europa.eu/en/public-libraries-and-the-information-societypbCDNA17648/> Case studies, Information society, EU, PubliCA

European Commission (1999), Concertation Meeting on Public Libraries: Luxembourg, 8 March 1999. <http://www.echo.lu/digicult/en/activity/concrep.html> Conference report

European Commission (2010), Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF> Position Paper

Europe's Libraries Programme (1997), in *The Electronic Library*, n. 15(1)/1997, pp. 23–24. <http://doi.org/10.1108/eb045530> PubliCA, EU projects

Evjen S. (2015), *The Image of an Institution: Politicians and the Urban Library Project*, in *Library & Information Science Research*, n. 37(1)/2015, pp. 28–35. <http://dx.doi.org/10.1016/j.lisr.2014.09.004> Urban areas, Denmark, United Kingdom, Norway, Qualitative interviews with local politicians

Fairbairn J. et al. (2014), *Small services big impact: public libraries' contribution to urban and rural development*. http://www.ifla.org/files/assets/public-libraries/publications/jean_fairbairn.pdf Best practice, Economic development, Rural and urban areas
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Fichtelius E. et al. (2016), *Lägesrapport i maj 2016: Kungliga bibliotekets arbete med en nationell biblioteksstrategi*. <http://nationellbiblioteksstrategi.blogg.kb.se/files/2016/05/LagesrapportNat.biblstrat.-1.pdf> Strategy paper, Sweden

Finnish Libraries Now! (2013). <http://now.libraries.fi> Online publication, Initiative, Finland

Garmer A. K. (2014), *Rising to the challenge: Re-Envisioning Public Libraries*. <http://csreports.aspeninstitute.org/documents/AspenLibrariesReport.pdf> Report, Canada

German Library Statistics (2014) : : https://www.hbznrw.de/dokumentencenter/produkte/dbs/aktuell/auswertungen/oeb_bund_14.pdf

Gill P. et al. (2001), *The public library service: IFLA/UNESCO guidelines for development*, Saur, München. <http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/archive/the-public-libraryservice/publ97.pdf> Guidelines, International

Goulding A. (2016), *Public Libraries in the 21st Century: Defining Services and Debating the Future*, Taylor and Francis, Abingdon. Challenges, Impact of recent policy initiatives

Government Offices of Sweden (2015), *Preparing a library strategy for all of Sweden*. <http://www.government.se/articles/2015/06/preparing-a-library-strategy-for-all-ofsweden/> Strategy, Sweden

Halpin E. et al. (2015), *Measuring the value of public libraries in the digital age: What the power people need to know*, in *Journal of Librarianship and Information Science*, n.

47(1)/2015, pp. 30–42. <http://doi.org/10.1177/0961000613497746> United Kingdom, Impact, Value

Helling J. (2012), Public libraries and their national policies: international case-studies, Chandos Publishing, Oxford. <http://dx.doi.org/10.1533/9781780633107> Case-studies, International, Policies

Helsinki Central Library (2008), Central Library: The Heart of the Metropolis – the Heart of Helsinki. https://www.competitionline.com/upload/downloads/109xx/10948_93071_Centrallibrary_reviewreport.pdf New library building, Finland, Review report

Hernon P. et al. (2013), Reflecting on the Future of Academic and Public Libraries, American Library Association, Chicago. Challenges, Potential scenarios
The New Role of Public Libraries in Local Communities

Horrigan J. (2015), Libraries at the Crossroads: The public is interested in new services and thinks libraries are important to communities, Pew Research Center, Washington D.C.. http://www.pewinternet.org/files/2015/09/2015-09-15_libraries_FINAL.pdf Statistics, Report, USA, User survey

House of Commons Culture, Media and Sport Committee (2012), Written Evidence accepted by the Culture, Media and Sport Committee for its inquiry into Library closures. <http://www.cilip.org.uk/sites/default/files/documents/evidence%20to%20CMS%20.pdf> Statements, Value, United Kingdom

Huysmans F. et al. (2013), Measuring the public library's societal value: A methodological research program, in IFLA Journal, n. 39(2)/2013, pp. 168–177. <http://doi.org/10.1177/0340035213486412> Research program, The Netherlands, Value

IFLA (2003), Information for all: The Key Role of Libraries in the Information Society. http://www.unige.ch/biblio/ses/IFLA/rol_lib_030526.pdf Report for LIBRARIES @ the HEART of the Information Society conference

IFLA (2004), The Role of Libraries in Lifelong Learning: Final report of the IFLA project under the Section for Public Libraries. <http://archive.ifla.org/VII/s8/proj/Lifelong-LearningReport.pdf> Report, Education

IFLA (2007), IFLA/UNESCO Multicultural Library Manifesto: The Multicultural Library – a gateway to a cultural diverse society in dialogue. <http://archive.ifla.org/VII/s32/pub/MulticulturalLibraryManifesto.pdf> Multiculturality, Manifesto

IFLA (2013), IFLA Statement on Libraries and Development. http://www.ifla.org/files/assets/alp/statement_on_libraries_and_development.pdf Statement paper, International

IFLA (2013), Riding the Waves or Caught in the Tide? Insights from the IFLA Trend Report. <http://trends.ifla.org/insights-document> Trend report

IFLA (2014), Internet Manifesto 2014. <http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/policy-documents/internetmanifesto-2014.en.pdf>

IFLA (2014), Lyon Declaration on Access to Information and Development, in IFLA Journal, n. 40(4)/2014, pp. 240–241. <http://doi.org/10.1177/1535370214554886>
Declaration
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

IFLA Public Libraries Section (n.d.), Public Libraries Support Development through Access to Information. <http://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/publiclibraries-brief.pdf> Statement paper, Response to Lyon Declaration

IFLA Public Libraries Section (2014), Public Library Futures in a global digital world: Birmingham 12-13 August 2014. <http://www.ifla.org/publications/node/8974?og=49>
Conference presentations

IFLA Public Libraries Section (2014), The Value of Public Libraries. <http://www.ifla.org/files/assets/public-libraries/projects/roi.pdf> Collected links, Value

IMLS (2012), Talking Points: Libraries are Essential to Broadband Adoption. <https://www.imls.gov/sites/default/files/publications/documents/digitalliteracy.pdf>
Statement paper, Internet access

IMLS (2012), Talking Points: Libraries are Key to Success for New Americans. <https://www.imls.gov/sites/default/files/publications/documents/newamericans.pdf>
Statement paper, Immigrants, Integration

IMLS (2012), Talking Points: Libraries Keep Seniors Engaged and Connected. <https://www.imls.gov/sites/default/files/publications/documents/seniors.pdf> Statement paper, Senior citizens

IMLS (2012), Talking Points: Young Learners in the Library. <https://www.imls.gov/sites/default/files/publications/documents/earlylearninghandout.pdf>
Statement paper, Children, Education

IMLS (2013), Growing Young Minds: How Museums and Libraries Create Lifelong Learners. <https://www.imls.gov/assets/1/AssetManager/GrowingYoungMinds.pdf> Report, Children, Education, USA

IMLS (2013), The State of Small and Rural Libraries in the United States. <https://www.imls.gov/sites/default/files/publications/documents/brief201305.pdf> Statistics, Rural libraries, USA

IMLS (2014), Talking Points: Adults Gain Skills at the Library. www.imls.gov/sites/default/files/publications/documents/adultliteracy.pdf Statement paper, Literacy

Involve et al. (2016), Envisioning the library of the future Phase 3: Understanding what people value about libraries. http://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/downloadfile/Envisioning_the_library_of_the_future_phase_3_understanding_what_people_value_about_libraries_0.pdf Report, England
The New Role of Public Libraries in Local Communities

Ipsos MORI et al. (2016), Envisioning the library of the future Phases 1 & 2: Full report. http://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/downloadfile/Envisioning_the_library_of_the_future_phases_1_and_2_full_report_0.pdf Report, England

Janes J. (2013), Library 2020: today's leading visionaries describe tomorrow's library, Scarecrow Press, Lanham. Opinions

Kann-Christensen N. (2012), National Strategies for Public Library Development: Comparing Danish and Swedish models for project funding, in Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift, n. 14(1-2)/2012, pp. 33-50. <https://www.idunn.no/nkt/2011/01-02/art05> National strategies, Sweden, Denmark

Kontiainen K. et al. (2006), Finland's public library strategy implemented in projects, in Scandinavian Library Quarterly, n. 39(2)/2006. <http://slq.nu/?article=finlands-public-library-strategy-implemented-in-projects> Finland, Library policy, Projects

Koontz C. et al. (2010), IFLA public library service guidelines, De Gruyter Saur, Berlin. <http://dx.doi.org/10.1515/9783110232271> Guidelines, International, Library Service
Kulturdepartementet (2013), Ny bibliotekslag. http://www.regeringen.se/contentassets/3df0fc634d4b4d28bc448511972f3b19/lagrad_sremiss-ny-bibliotekslag Library law, Sweden

Landesverband Baden-Württemberg im Deutschen Bibliotheksverband (n.d.), An der Zukunft von Stadt und Land bauen: Kommunale Öffentliche Bibliotheken in Baden-Württemberg.

http://www.bibliotheksverband.de/fileadmin/user_upload/DBV/positionen/Kommunale_oeffentliche_Bib_BaWue_2007.pdf Germany, Baden-Württemberg, Position Paper, Value, Challenges

Levien R. E. (2011), *Confronting the future: Strategic Visions for the 21st Century Public Library*.

http://www.ala.org/offices/sites/ala.org.offices/files/content/oitp/publications/policybriefs/confronting_the_futu.pdf Strategy paper, Strategic decision making, USA

Libraries Taskforce (2016), *Libraries Deliver: Ambition for Public Libraries in England 2016-2021*. <https://www.gov.uk/government/consultations/libraries-deliver-ambition-for-publiclibraries-in-england-2016-2021/libraries-deliver-ambition-for-public-libraries-inengland-2016-2021> Open consultation, Draft document, England
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Library and Information Commission (1998), *Virtually New: Creating the Digital Collection: A Review of Digitisation Projects in Local Authorities, Libraries and Archives*. <http://www.ukoln.ac.uk/services/lic/digitisation/> Report, United Kingdom

Library Council of New South Wales (2008), *Enriching communities: the value of public libraries in New South Wales*. <http://www.sl.nsw.gov.au/sites/default/files/Enriching%20Communities%20%20the%20value%20of%20public%20libraries%20in%20New%20South%20Wales%20Full%20Report.pdf> Wales, Position paper, Survey results

Lison B. (1997), *PubliCA - Eine konzertierte Aktion für die Öffentlichen Bibliotheken*, in *BuB Forum Bibliothek und Information*, n. 49(3)/1997, pp. 203–204.

Lison B. (2013), *Die Zukunft der Bibliotheken. Oder: Versuch einer Antwort auf eine Never-Ending-Frage-Story*, in *Kulturpolitische Mitteilungen*, n. 143(4)/2013, pp. 6–7.

Mainka A. et al. (2013), *Public Libraries in the Knowledge Society: Core Services of Libraries in Informational World Cities*, in *Libri*, n. 63(4)/2013, pp. 295–319. <http://doi.org/10.1515/libri-2013-0024> Library Service, International

Ministry of Culture (1985), *Act relating to public libraries (The Public Libraries Act)*. <https://www.nb.no/content/download/8330/82005/file/4297-EN%20nasjonalbiblioteket.pdf> Library law, Norway

Ministry of Education (1998), Finnish Library Act. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/lait_ja_ohjeet/liitteet/Library_Act_up_to_2010_eng.pdf Library Law, Finland

Ministry of Education (2008), The future is in education and culture. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/minedu2008.pdf?lang=en> Statement paper, Finland

Ministry of Education (2009), Finnish Public Library Policy 2015: National strategic areas of focus. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm31.pdf?lang=en> Library law, Finland

Ministry of Education and Culture (2013), Good Media Literacy: National Policy Guidelines 2013–2016, in Publications of the Ministry of Education and Culture, n. 13/2013. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/OKM13.pdf?lang=en> Policy paper, Media Literacy, Finland
The New Role of Public Libraries in Local Communities

Museums, Archives and Libraries Wales (2011), Libraries Inspire: The strategic development framework for Welsh libraries 2012-16. <http://gov.wales/docs/drah/publications/111104librariesinspireen.pdf> Strategy paper, Wales

Museums, Archives and Libraries Wales (2015), Scoping a New Future for Welsh Public Libraries. <http://gov.wales/docs/drah/publications/151019-scoping-a-future-for-public-librariesen.pdf> Library service, Report, Wales

NAPLE (2006), The Role of Public Libraries in the European Knowledge Society. http://naple.mcu.es/sites/naple.mcu.es/files/librauthor_0.pdf Europe, Appeal to the European Commission

National Assembly for Wales (2014), Public Libraries in Wales. <http://www.assembly.wales/Laid%20Documents/CRLD9868%20Report%20by%20the%20Communities,%20Equality%20and%20Local%20Government%20Committee%20on%20public%20libraries%20in%20Wales/CRLD9868-e.pdf> Position paper, Wales

Nationell biblioteksstrategi (2016), Chalmers: Universitetsbiblioteket i framkant [Video file]. <https://vimeo.com/user18879042/review/163797048/da88295e69> Video, Lägesrapport i maj 2016, Sweden

Nationell biblioteksstrategi (2016), Hjulbro: Årets Skolbibliotek 2015 [Video file]. <https://vimeo.com/user18879042/review/163797049/9b998df3fc> Video, Lägesrapport i maj 2016, Sweden

Nationell biblioteksstrategi (2016), Kista: Världens bästa bibliotek 2015 [Video file]. <https://vimeo.com/user18879042/review/163797050/01825c7584> Video, Lägesrapport i maj 2016, Sweden

Newman W. (2008), The third generation public libraries: Visionary Thinking and Service Development in Public Libraries (to 2020) and Potential Application in Ontario. http://www.mtc.gov.on.ca/en/publications/third_gen_libraries.pdf Report, Canada, Policies

Norwegian Ministry of Culture (2015), National strategy for libraries 2015–2018: The central government's tasks and responsibilities regarding the development of the public libraries. <https://www.nb.no/content/download/74393/513989/file/Strategy-EnglishVersion.pdf> Strategy paper, Norway

OCLC (n.d.), How Canadian Public Libraries Stack Up. http://www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/canadastackup/214109cef_how_libraries_stack_up.pdf Canada, Value, Statistics
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

OCLC (2010), How Libraries Stack Up: 2010. www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/pdfs/214109usf_how_libraries_stack_up.pdf USA, Value, Statistics

OCLC (2011), Geek the Library: A Community Awareness Campaign. https://www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/pdfs/geekthelibrary_all.pdf Campaign, Critical funding, Value, Best practice

OCLC (2011), Libraries at Webscale: An OCLC Report. <http://www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/worldshare-managementservices/libraries-at-webscale.pdf> Discussion paper, Impact of the web, Strategies to support libraries

OCLC (2011), Perceptions of Libraries, 2010: Context and Community. http://www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/2010perceptions/2010perceptions_all.pdf USA, Statistics, Value

OCLC (2012), Libraries in Germany: Priorities & Perspectives. <http://www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/de-libraries/214758usb-MemberCommunication-Survey-Report-Deutschland.pdf> Germany, Value, Statistics

OCLC (2012), Libraries in the Netherlands: Priorities & Perspectives. <http://www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/nl-libraries/214758usb-MemberCommunication-Survey-Report-Nederland.pdf> The Netherlands, Value, Statistics

OCLC (2012), Libraries in the UK: A Snapshot of Priorities & Perspectives. <http://www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/uk-libraries/214758ukb-B-MemberCommunication-Survey-Report-UK-public-web.pdf> United Kingdom, Value, Statistics

Ormes S. (1996), Public Libraries Corner: Public Libraries in the Information Society, in *Ariadne*, n. 4/1996. <http://www.ariadne.ac.uk/article/public-libraries-corner-0>

Pastore E. (2009), *The Future of Museums and Libraries: A Discussion Guide*, Institute of Museum and Library Services, Washington, D.C.. https://www.imls.gov/sites/default/files/publications/documents/discussionguide_0.pdf Discussion paper

PubliCA (1999), *Something for Everyone: Public Libraries and the Information Society: Contributions and Debate from the Pan-European Conference initiated by PubliCA 14 - 15 October 1999 in Copenhagen*. <http://presentations.aakb.dk/CopenhagenConference99/report.pdf> Conference report, Copenhagen declaration

Public Libraries 2020 (n.d.), *Libraries Change Lives*. <http://librarieschangelives.eu/index.cfm/public-libraries-2020-tour/home> Initiative, Interactive Website, International
The New Role of Public Libraries in Local Communities

Public Libraries and Museums Act 1964 (1964). <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1964/75> Library law, Unites Kingdom

Public Libraries of New Zealand (2012), *A strategic framework 2012-2017*. http://www.publiclibraries.org.nz/Portals/150/Resources/NZ_Public_Libraries_Strategic_Framework.pdf?ver=2015-11-20-202119-673 Strategy paper, New Zealand

Public Library Association (2014), *Strategic Plan 2014-2017*. www.ala.org/pla/sites/ala.org.pla/files/content/about/strategicplan/PLA_strategic_plan_approved_june_2014_withappB.pdf Strategic Plan, Assumptions about the future

Quick S. et al. (2013), *Cross-European survey to measure users' perceptions of the benefits of ICT in public libraries*. <https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/22718/Final>

%20Report%20-%20Cross-European%20Library%20Impact.pdf?sequence=1 Information and communications technologies, Europe 2020

Reading & Writing Foundation (n.d.), Evidence Submission - Public Consultation European Area of Skills and Qualifications. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/more_info/consultations/documents/2014/skills/non-registered/netherlands-rwf_en.pdf Public Libraries 2020, Evidence

Reading & Writing Foundation (n.d.), Public Libraries 2020: Building stronger EU communities. <http://www.publiclibraries2020.eu> EU initiative

Ryynänen M. (1999), Now We Have a Basis for Library Strategy in Europe, in Tietolinja News, n. 1/1999. <https://www.kansalliskirjasto.fi/extra/tietolinja/0199/european.html> EU, Policy

Ryynänen M. (1999), The role of libraries in modern society. <http://www.cobdc.org/jornades/7JCD/ryynanen.pdf> Statement paper
Scottish Library and Information Council (2015), Ambition & Opportunity: A Strategy for Public Libraries in Scotland 2015-2020. <http://scottishlibraries.org/wp-content/uploads/2015/01/Strategy.pdf> Strategy paper, Scotland

Secretary of State for Culture, Media and Sport (2010), The modernisation review of public libraries: A policy statement. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228855/7821.pdf Policy statement, United Kingdom
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (2014), Bibliotheek van de toekomst: knooppunt voor kennis, contact en cultuur. <https://www.kb.nl/sites/default/files/bibliotheek-van-de-toekomst-brochure-siob-2.pdf> Strategy paper, The Netherlands

Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (2014), The Library of the Future: Hub for Contact, Knowledge and Culture. https://www.kb.nl/sites/default/files/library_of_the_future_12082014_def.pdf Strategy paper, The Netherlands

State Library of Queensland (n.d.), The Next Horizon: VISION 2017 for Queensland public libraries. http://plconnect.slq.qld.gov.au/__data/assets/pdf_file/0018/231408/Next-HorizonFeb-2013.pdf Vision, Australia

State Library of Victoria (2013), Victorian Public Libraries 2030: Strategic Frameworks http://plvn.net.au/sites/default/files/20130527%20FINAL%20VPL2030%20Full%20Report_web.pdf Strategy paper, Australia

Styrelsen for Bibliotek og Medier (2010), Folkebibliotekerne i vidensamfundet: Rapport fra Udvalget om folkebibliotekerne i vidensamfundet. http://www.slks.dk/fileadmin/publikationer/rapporter_oevrige/folkebib_i_vidensamfundet/pdf/Folkebib__i_videnssamf.pdf Denmark, Report

Takkula H. et al. (2013), Written declaration submitted under Rule 123 of the Rules of Procedure on the impact of public libraries in European communities. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WDECL&reference=P7-DCL2013-0016&format=PDF&language=EN> Declaration, European Parliament

Thorhaug J. (2002), Danish Library Policy: A selection of recent articles and papers, Danish National Library Authority, Copenhagen. <http://www.ifla.org/archive/VII/s8/annual/cr02-dk.pdf> Denmark, Policy

Thun H.-P. (1996), Konzertierte Aktion PubliCA hat sich konstituiert, in Bibliotheksdienst, n. 30(1)/1996, pp. 64–69. PubliCA

Umlauf K. (2009), Die Bedeutung der Bibliotheken für die zukünftige Bürger- und Informationsgesellschaft, Institut für Bibliotheks- und Informationswissenschaft, Berlin. <http://edoc.hu-berlin.de/docviews/abstract.php?id=29909> urn:nbn:de:kobv:11-10099623 Value, Social impact of Libraries

UNESCO (1995), UNESCO Public Library Manifesto 1994. <http://www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/libraman.html> The New Role of Public Libraries in Local Communities

Vårheim A. et al. (2008), Do libraries matter? Public libraries and the creation of social capital, in Journal of Documentation, n. 64(6)/2008, pp. 877–892. <http://doi.org/10.1108/00220410810912433> Social capital, Europe, Study, PLACE: Public Libraries – Arenas for Citizenship, Community building

Vereniging Openbare Bibliotheken (2016), Speerpunten en activiteiten in 2016. http://www.debibliotheken.nl/fileadmin/documenten/vob/2016_jaarplan_webversieprint_vob.pdf Strategy paper, The Netherlands

Western Australian Local Government Association (2015), Public Library Services in Western Australia in 2025: Future Considerations Discussion Paper. <http://www.wasla.asn.au/wp-content/uploads/Discussion-Paper-Public-LibraryServices-in-2025.pdf> Discussion paper, Australia

Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (2014). <http://wetten.overheid.nl/BWBR0035878/2015-01-01> Library law, The Netherlands

Whitehead S. (2010), Book review: The Return of the Public by Dan Hind. <http://www.opendemocracy.net/ourkingdom/stephen-whitehead/book-review-returnof-public-by-dan-hind> Citizenship, Local public commissioning forums

Zickuhr K. et al. (2013), How Americans Value Public Libraries in Their Communities, Pew Research Center, Washington D.C.. <http://libraries.pewinternet.org/2013/12/11/libraries-in-communities/> USA, Value, Statistics

Public libraries as local gateways to knowledge and inclusion in communities

Andersson H. (2014), Makerspace, in Scandinavian Library Quarterly, n. 47(4)/2014, pp. 20–22. <http://slq.nu/?article=volume-47-no-4-2014-11> Makerspace, Sweden, Creative space

Becker S. et al. (2010), Opportunity for all: how the American public benefits from internet access at U.S. libraries, Institute of Museum and Library Services, Washington D.C. http://impact.ischool.washington.edu/documents/OPP4ALL_FinalReport.pdf USA, Free internet access

Boyle E. et al. (2016), Making the case for creative spaces in Australian libraries, in Australian Library Journal, n. 65(1)/2016, pp. 30–40. <http://doi.org/10.1080/00049670.2016.1125756> Creative Space, Australia Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Citizens' Services and Libraries Aarhus (2007), Transformation Lab: A Report on Forms of Dissemination in the Physical Space Aarhus Public Libraries. https://www.aakb.dk/sites/www.aakb.dk/files/files/file_attachments/29._juni_2010__1433/transformationlab.pdf Denmark, Creative space, Transformation Lab

Deutscher Bibliotheksverband (2015), Bibliotheken heißen Flüchtlinge und Asylsuchende willkommen. http://www.bibliotheksverband.de/dbv/presse/pressedetails/archive/2015/september/article/bibliotheken-heissen-fluechtlinge-undasylsuchendewillkommen.html?tx_ttnews%5Bday%5D=21&cHash=1b3f95f3b94074b0e2a7d93574c54bb6 Refugees, Germany, Integration

EBLIDA (n.d.), Public Libraries in Europe Welcome Refugees. <http://www.eblida.org/activities/public-libraries-in-europe-refugees.html> Refugees, Europe, Best practice

Elbeshausen H. (2006), Zwischen Empowerment und Kulturarbeit – moderne öffentliche Bibliotheken und die Integration von ethnischen Minderheiten in Dänemark, in LIBREAS. Library Ideas, n. 6/2006. <http://libreas.eu/ausgabe6/001elb.htm> Integration, Denmark, Immigrants

Haug C. (2014), Here's How We Did It: The Story of the EPL Makerspace, in Feliciter, n. 60(1)/2014, pp. 21–23. <http://connection.ebscohost.com/c/articles/94710184/heres-how-we-did-it-story-eplmakerspace> Makerspace, Canada, Best practice

Hill C. et al. (2015), Learning in libraries, Kansas City Public Library, Kansas City. <https://www.ims.gov/sites/default/files/publications/documents/imsfocuslearninginlibrariesfinalreport.pdf> Education, Digital literacy

Holmgaard Larsen J. (2011), Selbstbedienung auch zu ungewöhnlichen Zeiten: Die "Offenen Bibliotheken" in Dänemark sind beliebt, in BuB Forum Bibliothek und Information, n. 63(2)/2011, pp. 118–119. http://www.bibliotheksportal.de/fileadmin/user_upload/content/bibliotheken/international/dateien/BuB_02_2011_1_daenemark.pdf Opening hours, Open library, Denmark, Best practice

IFLA (2015), How libraries for children and young adults are supporting development by providing access to information. <http://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/librariesfor-children-and-young-adults.pdf> Service for children, Best practice, International

IFLA Public Libraries Section (2015), Responding! Public Libraries and Refugees. http://www.ifla.org/files/assets/publiclibraries/publications/library_service_to_refugees_0.pdf Statement paper, Best practice, International, Refugees The New Role of Public Libraries in Local Communities

IMLS (2009), Libraries, Museums, and 21st Century Skills. <https://www.ims.gov/sites/default/files/publications/documents/21stcenturyskills.pdf> Case studies, 21st Century Skills, USA

IREX (2013), Librarians, Internet Improve Farmers' Livelihoods in Romania. <https://www.irex.org/news/librarians-internet-improve-farmers'-livelihoods-romania> Best practice, Romania, Access to the internet

Jackson J. (2005), Århus Public Libraries: Embracing Diversity, Empowering Citizens in Denmark, Council on Library and Information Resources, Washington, D.C. <http://www.clir.org/pubs/reports/pub131/pub131.pdf> Best practice, Denmark, Integration, Girls, Immigrants

Kuypers V. (2016), Belastingdienst en bibliotheken bieden digihulp. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/02/18/belastingdienst-enbibliotheken-bieden-digihulp> The Netherlands, Digital citizen service in libraries, Best practice

Lison B. (2016), Germany's New Culture of Welcome - Our Libraries are an Essential Part of it, in *Journal of Library Administration*, n. 56(2)/2016, pp. 180–187. <http://doi.org/10.1080/01930826.2015.1124702> Refugees, Germany, Integration, Language skills

Moore C. (2014), T|E|A Time in the Library, in *Children and Libraries: The Journal of the Association for Library Service to Children*, n. 12(3)/2014, pp. 17–20. <http://dx.doi.org/10.5860/cal.12n3.17> Makerspace, Children, Teenager, Education, Best practice

Moorefield-Lang H. M. (2014), Makers in the library: case studies of 3D printers and maker spaces in library settings, in *Library Hi Tech*, n. 32(4)/2014, pp. 583–593. <http://doi.org/10.1108/LHT-06-2014-0056> Makerspace, 3D printing, Best practice

New York State Library (2008), Spanish Language Outreach Connects New York's Libraries with Communities: Final Report of a Statewide Partnership Project. <http://www.webjunction.org/content/dam/WebJunction/Documents/webJunction/FNLRPT-2.pdf> Project, Spanish speakers, WebJunction, USA, Report

Openbare Bibliotheek Amsterdam (2016), Amsterdamse pop-up bibliotheken omarmd door vluchtelingen. <http://www.oba.nl/nieuws/amsterdamse-pop-up-bibliotheken-omarmd-doorvluchtelingen-.html> The Netherlands, Refugees, Pop-Up-Libraries, Best practice

Picco M. A. P. (2008), Multicultural Libraries' services and social integration: The case of public libraries in Montreal Canada, in *Public Library Quarterly*, n. 27(1)/2008, pp. 41–56. <http://doi.org/10.1080/01616840802122443> Integration, Case study, Canada

Pors N. O. (2010), Citizen Services and Public Libraries: An Analysis of a New Service in Danish Public Libraries, in *New Library World*, n. 111(7-8)/2010, pp. 263–272. <http://dx.doi.org/10.1108/03074801011059902> Citizen service in libraries, Best practice, Denmark Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Rockenbach S. (2004), Verführung zu Leben und Lernen in der Bibliothek - die Idea Stores in London und die UB/LMB Kassel : internationales Bibliotheksstipendium, Bertelsmann

Stiftung, Gütersloh. https://kobra.bibliothek.uni-kassel.de/bitstream/urn:nbn:de:hebis:342005071487/1/ra7001_UB.pdf Idea Stores, Makerspace, Best practice

Sabaratnam J. S. et al. (2013), Singapore libraries: From bricks and mortar to information anytime anywhere, in *IFLA Journal*, n. 39(2)/2013, pp. 103–120. <http://doi.org/10.1177/0340035213488710> Singapore, Innovations, Library service

Sauermann K. (2009), Impulse aus dem Ausland für die interkulturelle Bibliotheksarbeit in Deutschland: Trends, Herausforderungen und Perspektiven, in *BIBLIOTHEK Forschung Und Praxis*, n. 33(1)/2009, pp. 55–68. <http://doi.org/10.1515/bfup.2009.005> Integration, Best practice, International, Interculturality

Schmedemann B. (n.d.), Die Stadtbibliothek Bremen engagiert sich in Flüchtlingsunterkünften. http://www.bibliotheksportal.de/fileadmin/user_upload/content/themen/beruf/bilder/Bremen_Stadtbibliothek_Projektbeschreibung.pdf Refugees, Initiative, Germany, Best practice

Smeaton K. et al. (2014), Social technologies in public libraries: exploring best practice, in *Library Management*, n. 35(3)/2014, pp. 224–238. <http://doi.org/10.1108/LM-09-2013-0087> Social technologies, Best practice, Australia

Steed S. et al. (2011), Public Libraries Serving Multicultural Communities across Australia: Best Practice Examples, in *Australasian Public Libraries and Information Services*, n. 24(3)/2011, pp. 116–124. <http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=358363231632847;res=IELHSS> Interculturality, Integration, Australia

Thomas R. L. et al. (2016), Building relationships and facilitating immigrant community integration: An evaluation of a Cultural Navigator Program, in *Evaluation and Program Planning*, n. 55/2016, pp. 77–84. <http://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2015.11.003> USA, Integration, Best practice

Timony P. (2015), Accessibility and the Maker Movement: A Case Study of the Adaptive Technology Program at District of Columbia Public Library, in *Accessibility for Persons with Disabilities and the Inclusive Future of Libraries*, n. 40/2015, pp. 51–58. <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/S0065-283020150000040011> Makerspace, USA, Best practice, Persons with Disabilities

Ulucan S. (2008), Interkulturelle Bibliotheksarbeit in Berlins Öffentlichen Bibliotheken, in *BIBLIOTHEK Forschung Und Praxis*, n. 32(1)/2008, pp. 50–75. <http://doi.org/10.1515/bfup.2008.006> Interculturality, Germany, Integration

The New Role of Public Libraries in Local Communities

Urban Libraries Council et al. (2014), Learning Labs in Libraries and Museums: Transformative Spaces for Teens. http://www.urbanlibraries.org/filebin/pdfs/Learning_Labs_in_Libraries_and_Museums_2014.pdf Teenager, Learning labs, Skills □ Urban Libraries Council (2016), Leadership Brief: Building Connected Communities. http://www.urbanlibraries.org/filebin/pdfs/ULC_Leadership_Brief_Building_Connected_Communities.pdf Best practice, 21st Century Technology, USA

Varheim A. (2014), Trust and the role of the public library in the integration of refugees: The case of a Northern Norwegian city, in *Journal of Librarianship and Information Science*, n. 46(1)/2014, pp. 62–69. <http://doi.org/10.1177/0961000614523636> Refugees, Norway, Best practice

Vereniging voor Openbare Bibliotheken et al. (n.d.), DutchRoadmap.nl: Libraries for Refugees. www.dutchroadmap.nl Website with information for refugees, The Netherland, Integration, Best practice

Vogt H. (2013), Musik, Medien, Makerspace: Die Etage '4' in der Stadtbibliothek Köln bietet Zugang zu neuen technischen Entwicklungen, in *BuB Forum Bibliothek und Information*, n. 65(10)/2013, pp. 645–646. Makerspace, Germany, Best practice

Wills H. (2003), An innovative approach to reaching the non-learning public: the new Idea Stores in London, in *New Review of Libraries and Lifelong Learning*, n. 4/2003, pp. 107–120. <http://doi.org/10.1080/1468994042000240250> Idea Stores, Makerspace, Best practice

Libraries as central cultural and public spaces

Aabø S. et al. (2012), Use of library space and the library as place, in *Library & Information Science Research*, n. 34(2)/2012, pp. 138–149. <http://doi.org/10.1016/j.lisr.2011.06.002> Cultural space, Community building

Audunson R. (2005), The public library as a meeting- place in a multicultural and digital context: The necessity of low- intensive meeting- places, in *Journal of Documentation*, n. 61(3)/2005, pp. 429–441. <http://doi.org/10.1108/00220410510598562> Social Space, Meeting place

Berndtson M. (2013), Public libraries and placemaking. <http://library.ifla.org/224/1/081-berndtson-en.pdf> Public space, Placemaking, Urban development
Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Blumer E. et al. (2014), Urban Revitalization, Gentrification, and the Public Library: The Case of Lausanne, Switzerland, in LIBREAS. Library Ideas, n. 26/2014, pp. 1936. <http://edoc.hu-berlin.de/docviews/abstract.php?id=41135> urn:nbn:de:kobv:11-100222616 Gentrification, Creative class, Case study

Brandorff G. (2006), Konzept gegen kulturellen und sozialen Kahlschlag: Das "Kulturhus" kommt von Skandinavien in die Niederlande, in BuB Forum Bibliothek und Information, n. 58(9)/2006, pp. 633–635. Best practice, The Netherlands, Kulturhus

Caragliu A. et al. (2009), Smart cities in Europe, in Serie Research Memoranda, n. 0048/2009. <https://ideas.repec.org/p/vua/wpaper/2009-48.html> Urban development, Urban areas

Chrobak T. (2015), Öffentliche Bibliothek als Belebungsort der lokalen Gesellschaft: am Beispiel der Erfahrungen der Woiwodschaftsbibliothek Opole, in Bibliotheksdienst, n. 49(2)/2015, pp. 138-151. <http://doi.org/10.1515/bd-2015-0017> Best practice, Poland, Improving neighborhoods

Dudley M. (2013), Public Libraries and Resilient Cities, ALA Editions, Chicago. Urban development, Placemaking □ Frederiksen L. (2015), "Our Public Library": Social reproduction and urban public space in Toronto, in Womens Studies International Forum, n. 48/2015, pp. 141–153. <http://doi.org/10.1016/j.wsif.2014.11.009> Urban areas, Public space, Canada

Galluzzi A. (2011), Cities as long tails of the physical world: a challenge for public libraries, in Library Management, n. 32(4/5)/2011, pp. 319–335. <http://doi.org/10.1108/01435121111132310> Economic development, Business competition

Hayes E. (2005), Leisure Role of Public Libraries: User Views, in Journal of Librarianship and Information Science, n. 37(3)/2005, pp. 131–139. <http://doi.org/10.1177/0961000605057480> Leisure role, United Kingdom, User's perspectives

Kang S. (2012), Enhancing access to public spaces : an evaluation of public libraries and the urban situation in Seoul, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge. <http://dspace.mit.edu/handle/1721.1/73703> Public space, Urban areas, South Korea

Koren M. (2007), Kulturhus - a Scandinavian concept on the move: a view from experiences in the Netherlands, in Scandinavian Public Library Quarterly, n. 40(2)/2007, pp. 22–23. <http://slq.nu/?article=nordic-plus> Best practice, Kulturhus, Scandinavia, The Netherlands

The New Role of Public Libraries in Local Communities

Kulturstiftung des Bundes (n.d.), TRAFÖ: Modelle für Kultur im Wandel. <http://www.kulturstiftung-des-bundes.de/cms/permalink/2de7c9bf-ec42-11e5-8df5001a4ac7722a.html> Cultural development, Rural areas, Cultural space

Norwegian Ministry of Culture (2009), Libraries: Knowledge Commons, Meeting Place and Cultural Arena in a Digital Age. http://www.bibliotheksportal.de/fileadmin/user_upload/content/bibliotheken/international/stmLibrariespdf Cultural space, Norway, Meeting place

Most L. R. (2009), The rural public library as place in North Florida: A case study, Florida State University, Tallahassee. http://purl.flvc.org/fsu/fd/FSU_migr_etd-2226 Rural areas, Case study, Social space, USA

OCLC (2014), Making a place in the community: Public libraries go “Outside the Box.”, in NextSpace, n. 23/2014. <https://www.oclc.org/enAU/publications/nextspace/articles/issue23/makingaplaceinthecomunitypubliclibrari esgooutsidethebox.html> Community initiative, Public placemaking, Entertainment, Events

Project for Public Spaces (2012), Placemaking and the Future of Cities. <http://www.pps.org/wp-content/uploads/2012/09/PPS-Placemaking-and-the-Futureof-Cities.pdf> Public space, Case studies

Rooney- Browne C. et al. (2010), Public libraries as impartial spaces in a consumer society: possible, plausible, desirable?, in *New Library World*, n. 111(11/12)/2010, pp. 455–467. <http://doi.org/10.1108/03074801011094831> Alternatives to commercial offers, Consumer society, Social space

Svendsen G. L. H. (2013), Public Libraries as Breeding Grounds for Bonding, Bridging and Institutional Social Capital: The Case of Branch Libraries in Rural Denmark, in *Sociologia Ruralis*, n. 53(1)/2013, pp. 52–73. <http://dx.doi.org/10.1111/soru.12002> Rural areas, Denmark, Social capital

Thorhauge J. (2013), Creating a model-program for the building of future public libraries and their role in culture led redesign of urban spaces. <http://library.ifla.org/102/1/081-thorhauge-en.pdf> Urban areas, Public Space, Denmark, Model-program

White D. (2014), The Rural Library Project: Building Libraries, Building Community, in *Public Library Quarterly*, n. 33(2)/2014, pp. 108–120. <http://dx.doi.org/10.1080/01616846.2014.910721> Rural areas, USA Policy Department for Structural and Cohesion Policies

Libraries as anchors for the high street

Albrecht E. (2005), Eine Belebung für Bremerhavens Innenstadt: Die neue Stadtbibliothek im Hanse-Carre, in *BuB Forum Bibliothek und Information*, n. 57(7/8)/2005, pp. 524-527. Best practice, Germany, Improving neighborhoods

Arts Council England (2014), Evidence review of the economic contribution of libraries. http://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/downloadfile/Evidence_review_economic_contribution_libraries_2014_0.pdf Place-based economic development, Improving neighborhoods

Blankinship D. (2005), Let's Go to the Mall, in *Library Journal*, n. 130(2)/2005, pp. 44-46. <http://lj.libraryjournal.com/2005/02/managing-libraries/lets-go-to-the-mall/#> Shopping Center, USA

Buettner A. (2013), Die Stadtbibliothek ist das zentrale Bindeglied des Gebäudes zum Stadtteil Hasenberg, in *BuB Forum Bibliothek und Information*, n. 65(6)/2013, p. 459. Best practice, Germany, Improving neighborhoods

Bussmann I. (2009), Die Bibliothek 21 in Stuttgart, in *Bibliotheken bauen und ausstatten*, Bock + Herchen, Bad Honnef, pp. 350-365. <http://edoc.hu-berlin.de/docviews/abstract.php?id=30220> urn:nbn:de:kobv:11-100102606 Best practice, Germany, Improving neighborhoods

Forsyth E. (2006), Public Libraries in Shopping Centres: Retail Therapy or Social Inclusion?, in *Australasian Public Libraries and Information Services*, n. 19(2)/2006, p. 76. <http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=146696789928974;res=IELHS> S Shopping Center, Australia

Giersberg D. (2014), New Image of Public Library Buildings: Anchors for Urban Development. <https://www.goethe.de/en/kul/bib/20437847.html> Best practice, Improving neighborhoods, Urban development

Hancks J. W. (2012), Rural Public Libraries' Role in Community Economic Development, in *Public Library Quarterly*, n. 31(3)/2012, pp. 220-236. <http://dx.doi.org/10.1080/01616846.2012.707108> USA, Rural areas, Economic development

Jefferson County Public Library (2015), Secret weapon: How public libraries support regional economic development. http://jeffcolibrary.org/sites/default/files/press_room/fact_sheets/white-paper_econdev-2015.pdf Commercial development, Improving neighborhoods
The New Role of Public Libraries in Local Communities

Ratzek W. et al. (2008), Wirtschaftsförderung und Standortentwicklung durch Informationsdienstleistungen: Das unterschätzte Potenzial von Bibliotheken, Simon Verlag für Bibliothekswissen, Berlin. Economic development, Location, Commercial development

Seattle Public Library Foundation (2005), The Seattle Public Library central library: economic benefits assessment: the transformative power of a library to redefine learning, community, and economic development, The Firm, Seattle. Economic development, USA, Best practice

Skot-Hansen D. et al. (2013), The role of public libraries in culture-led urban regeneration, in New Library World, n. 114(1-2)/2013, pp. 7–19. <http://dx.doi.org/10.1108/03074801311291929> Urban areas, Case study, USA, Europe

Umlauf K. (2008), Kultur als Standortfaktor: Öffentliche Bibliotheken als Frequenzbringer, Institut für Bibliotheks- und Informationswissenschaft, Berlin. <http://edoc.hu-berlin.de/docviews/abstract.php?lang=ger&id=29351> urn:nbn:de:kobv:11-10093353 Improving neighborhoods, Commercial development

Urban Libraries Council (2007), Making Cities Stronger: Public Library Contributions to Local Economic Development. http://tpcprod.urban.org/uploadedpdf/1001075_stronger_cities.pdf Commercial development, Improving neighborhoods

Urban Libraries Council (2010), Partners for the Future: Public Libraries & Local Government Creating Sustainable Futures. http://www.urbanlibraries.org/filebin/pdfs/Sustainability_Report_2010.pdf Downtown and Neighborhood Development, Best practice

Vallet N. (2013), Becoming Partners in Urban Development: A Case-Study Research on the Strategic Roles of Flemish and Dutch Public Libraries in the Future Development of Cities, in Library Management, n. 34(8-9)/2013, pp. 650-663. <http://dx.doi.org/10.1108/LM-03-2013-0024> Urban areas, Case study, The Netherlands

Weidling E. (2012), Ein Statement für die Buchkultur: Die neue Stuttgarter Stadtbibliothek soll das kulturelle Zentrum des entstehenden Europaviertels bilden: Zu Besuch in dem Prestigeobjekt, in BuB Forum Bibliothek und Information, n. 64(2)/2012, pp. 149–153. Germany, Best practice.

فصل چهارم:

مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: دستاوردها، امانت الکترونیکی

در کتابخانه‌های عمومی: چالش‌ها و فرصت‌ها⁸¹

اداره عمومی سیاست‌های داخلی

واحد سیاست‌گذاری B: سیاست‌های ساخت‌یافته و منسجم

فرهنگ و آموزش

پژوهش برای کمیته فرهنگی - امانت الکترونیکی:

چالش‌ها و فرصت‌ها

باربارا لیسون ناتاشا ، فرانک هیوسمن و دان مونت

81 Barbara Lison Natascha; Frank Huysmans; and Dan Mount, (2016) Research for Cult Committee: E-Lending: Challenges and Opportunities, (Workshop Documentation), European Parliament, Directorate-General for Internal Policies; Policy Department B: Structural and Cohesion Policies; Culture and Education.

چکیده

در این چکیده، چالش‌ها و فرصت‌های کلیدی در زمینه تحولات امانت الکترونیکی در کتابخانه‌های عمومی، بر اساس تحلیل ۱۸ مدل مختلف امانت الکترونیکی در اروپا و آمریکای شمالی، مشخص شده است. این مطالعه نتیجه‌گیری می‌کند که گفتگوی مداوم بین کتابخانه‌ها و ناشران، در کنار داده‌های مقایسه‌ای بهتر در مورد امانت الکترونیکی و خرید کتاب الکترونیکی در تمام کشورهای عضو اتحادیه اروپا، از مهم‌ترین عوامل مؤثر در امانت الکترونیکی در آینده خواهد بود.

فهرست اختصارات

- CULT = کمیته فرهنگی و آموزش
- EBLIDA = دفتر انجمن اروپایی اطلاعات کتابداری و دکومانتاسیون
- ECJ = دیوان عدالت اروپا
- EKZ = مرکز خرید برای کتابخانه‌های عمومی
- ELLU = کتابخانه الکترونیکی
- HELMET = کتابخانه کلان‌شهر هلسینکی
- IFLA = فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابداری
- OCLC = مرکز کتابخانه‌های کامپیوتری آنلاین
- PLR = حق امانت عمومی

خلاصه عملیاتی/کاربردی

پیش‌زمینه

برای مدت طولانی در تاریخ بشر، تولید دانش، فرهنگ و یادگیری فقط برای بخش کوچکی از جامعه قابل دسترس بود. در واقع، تا زمان مطرح شدن سواد که با گسترش برنامه‌های آموزش عمومی در اروپا و آمریکای شمالی و انقلاب صنعتی، دامن زده می‌شد، تنها بخش کوچکی از جمعیت قادر به خواندن و نوشتن بودند. تحولات ۲۰۰ سال گذشته، به‌طور هم‌زمان منجر به تأسیس کتابخانه عمومی به‌عنوان یک مؤسسه با بودجه دولتی شد که دسترسی عمومی در سطح جهانی را به برون‌دادهای دانش و فرهنگ بشری فراهم می‌آورد. به موازات آن، سازوکارهای حق مؤلف

برای محافظت از انگیزه‌های خلاقانه نویسندگان ایجاد شد و سیستم‌های حق امانت عمومی برای اطمینان از ادای دین به نویسندگان از طریق امانت کتابخانه‌ای به وجود آمدند.

با ظهور عصر اینترنت، فصل مهیج جدیدی در دموکراتیزه کردن دسترسی به اطلاعات و ایده‌ها، گشوده شده - ضمن اینکه باعث ایجاد چالش‌های جدید در روابط بین کتابخانه‌ها و ناشران، نیز شده است. ناشران، همچنان در حال تکامل مدل‌های سنتی آنالوگ تجارت خود هستند در حالی که شبکه‌های ارتباطی و توزیع دیجیتال، موانع بالقوه سرقت ادبی و توزیع غیرقانونی را کاهش داده است.

در این دنیای جدید دیجیتالی، قراردادهای دسترسی به محتوا تا حد زیادی جایگزین مالکیت فیزیکی شده است. این مسئله با درک مصرف‌کنندگان از مالکیت سنتی مغایرت دارد، و موانع جدیدی را برای کتابخانه‌هایی که به دنبال خرید و امانت کتاب‌های الکترونیکی هستند، ایجاد کرده؛ این در حالی است که کتابخانه‌ها، وظیفه خود را برای حمایت از دسترسی عمومی به مجموعه‌ای متوازن از منابع دیجیتالی انجام می‌دهند. موضوعات اصلی شامل نگرانی در مورد دسترسی بودن کتاب‌های الکترونیکی برای امانت الکترونیکی، افزایش پیچیدگی‌ها و هزینه، سؤالاتی درباره قابل اعتماد بودن خدمات امانت الکترونیکی و گزینه‌های قانونی برای حفاظت دیجیتال، همراه با عدم شفافیت در مورد حقوق نویسندگان از کتاب‌های الکترونیکی است. همچنین یک بحث مداوم و عدم شفافیت درباره وضعیت قانونی امانت الکترونیکی با توجه به تفسیر بخشنامه جامعه اطلاعاتی^{۸۲} سال ۲۰۰۱ و بخشنامه حقوق کرایه و امانت^{۸۳} سال ۲۰۰۶، وجود دارد (و در حال حاضر منتظر مقررات اولیه دیوان عدالت اروپا در این مورد هستیم). افزون بر این، کمیسیون اروپا، برنامه‌هایی را برای مدرن‌سازی قوانین حق مؤلف اتحادیه اروپا، به منظور کاهش بخش‌ها و بندهای غیر ضروری و پشتیبانی از یک بازار واحد مؤثر و کارآمد دیجیتالی، اعلام کرده است.

قراردادها/مدل‌های صدور مجوز

در نبود قوانین محکم برای امانت الکترونیکی و تحت لوای استثنایها و محدودیت‌های قانون حق مؤلف و یا در ارتباط با سازوکارهای حق امانت‌دهی عمومی (پی‌ال‌آر)^{۸۴}، انبوهی از قراردادها، مدل‌ها، شرایط، زمان امانت و قیمت‌گذاری، شکل گرفته‌اند که منجر به ایجاد طیف وسیعی از مدل‌های مختلف امانت الکترونیکی در کتابخانه شده است.

82 2001 Information Society Directive

83 2006 Rental and Lending Rights Directive

84 Public Lending Right (PLR) Regimes

- **مدل های صدور مجوز/قراردادهای تک-کاربر:** این مدل‌ها برای بسیاری از ناشران جذابند زیرا اجازه می‌دهد تا روند امانت الکترونیکی برخی از الزامات موجود در فرآیند امانت کتاب فیزیکی را تقلید کند؛
- **مدل های صدور مجوز/قراردادهای پرداخت به ازای هر امانت/استفاده همزمان:** این مدل‌ها تجربه جذاب‌تری را برای کاربران کتابخانه فراهم می‌کند - اما مسئولیت بیشتری را برای مدیریت دقیق بودجه و تقاضا برای عناوین خاص، برای کتابخانه به همراه دارد؛
- **مدل های صدور مجوز/قراردادهای هیبریدی:** که ترکیبی انعطاف‌پذیر و انتخاب بیشتری را نسبت به مدل‌های صدور مجوز/قراردادهای تک کاربر ارائه می‌دهد، اما می‌تواند پیچیدگی و هزینه‌های اداری بیشتری نیز دربرداشته باشد؛
- **مدل های صدور مجوز/قراردادهای دوگانه:** چنین مدل‌هایی به ناشران این امکان را می‌دهد که نسخه پشتیبان خود را دیجیتالی کنند در حالی که برای امانت الکترونیکی به کتابخانه تخفیف می‌دهند، اما فقط برای کشورهای با جمعیت اندک جذاب هستند؛
- **مدل های میزبان کتابخانه:** این مدل، هنگامی که خود کتابخانه‌ها زیرساخت میزبانی دیجیتال و امانت الکترونیکی را ایجاد و از آن‌ها نگهداری می‌کنند (که در ایالات متحده از محبوب‌ترین هستند)، کتابخانه‌ها کنترل محتوای زیادی دارند، اما در عین حال تمایل دارند دسترسی به عناوین کمتری را تضمین کنند، زیرا مستلزم سطح عمده‌ای از سرمایه‌گذاری اولیه است.

تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای

روند امانت در طولانی مدت نشان می‌دهد که امانت کتاب به شکل فیزیکی به تدریج در حال کاهش است، در حالی که امانت الکترونیکی با سرعت بیشتری رو به افزایش است. با این حال، لازم به یادآوری است که امانت الکترونیکی تا مدت‌ها، بخش کوچکی - بین ۱ تا ۱۰٪ - از کل امانت کتاب از طریق کتابخانه‌ها را تشکیل می‌داده است. بر اساس داده‌های مقایسه‌ای موجود برای مدل‌های امانت الکترونیکی که در این گزارش، مورد بررسی قرار گرفته‌اند، دیویبیب^{۸۵} آلمان، بالاترین میانگین امانت کتاب الکترونیکی در هر ماه را داشته و یکی از بزرگ‌ترین مجموعه کتاب‌ها برای امانت الکترونیکی را دربرداشته است.

اما، پس از عرضه مدل‌های هیبریدی در آلمان (که در سال ۲۰۰۷ راه‌اندازی شد)، سه مدل امانت الکترونیکی بعدی با بالاترین میانگین امانت کتاب الکترونیکی در ماه، همه مدل‌های "پرداخت به ازای هر مورد امانت/استفاده" همزمان بودند (کتابخانه دیجیتالی هلند در سال ۲۰۱۴ تأسیس شده است، eReolen در دانمارک در سال ۲۰۱۱ ایجاد شد و کتابخانه عمومی دیجیتال استکهلم). در اروپا، کتابخانه دیجیتالی هلند (که اکنون توسط کتابخانه ملی هلند اداره می‌شود) کمترین هزینه و کتابخانه عمومی استکهلم در سوئد بالاترین میزان هزینه به ازای هر مورد امانت را دارند. از بین کلیه مدل‌های امانت دهی الکترونیکی در اروپا و آمریکای شمالی که مورد بررسی قرار گرفته‌اند، کتابخانه پرتنیومریک کبک^{۸۶} کمترین میزان هزینه به ازای هر مورد امانت را داشت.

روندهای کلیدی و عوامل مؤثر

فضای سیاست ملی که در آن مدل‌هایی از امانت الکترونیکی انفرادی برقرار است، تأثیر قابل توجهی بر دامنه توسعه و موفقیت آن‌ها دارد. در واقع، اکثر مدل‌های امانت الکترونیکی اروپایی که در این گزارش بررسی شده‌اند، از سیاست‌های ویژه، استراتژی‌ها و بودجه ارتقاء امانت الکترونیکی، مثلاً از برنامه‌های ملی امانت الکترونیکی یا پروژه‌های آزمایشی منطقه‌ای، بهره‌مند شده‌اند. افزون بر این، بودجه‌های کل برای قراردادهای مربوط به محتوای دیجیتالی کتابخانه‌ای، همراه با مذاکرات جمعی با ناشران، به احتمال زیاد، منجر به یک مدل مطلوب و پایدار می‌شود.

مدل‌های امانت الکترونیکی که زمان بیشتری برای توسعه داشته‌اند، گرایش به ارائه تعداد بیشتری عنوان کتاب و نشان دادن آمار استفاده بالاتر دارند، اما مدل‌های جدید امانت الکترونیکی که در چند سال اخیر راه‌اندازی شده‌اند، پتانسیل رشد سریع را نشان داده‌اند. گفتگو و تعامل مداوم و پایدار بین کتابخانه‌ها و ناشران، در کنار یک ذهن منعطف و خلاق، به احتمال زیاد عامل اصلی موفقیت برای امانت الکترونیکی در آینده خواهد بود.

افزون بر این، جمع‌آوری داده‌های دقیق که واقعیت‌های اقتصادی و رفتاری امانت و خرید کتاب الکترونیکی را نشان می‌دهد، در دستیابی به مدل‌های امانت کتاب الکترونیکی که در خدمت منافع هر دو گروه کتابخانه‌ها و ناشران باشد، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. داده‌های اخیر، شواهد بالقوه از وجود رابطه احتمالاً مثبت بین امانت الکترونیکی، فروش کتاب الکترونیکی و درآمد حاصل از انتشار کتاب الکترونیکی را نشان می‌دهند. به همین ترتیب، بررسی داده‌های مربوط به میزان استفاده و سنج‌های تجربه کاربری، به طور فزاینده‌ای کتابخانه‌ها را قادر می‌سازد تا بر منابع کمیاب تمرکز کنند که بیشترین ارزشمندی را برای کاربران کتابخانه دربردارد و این کار را از طریق سرمایه‌گذاری هدفمند در محتوا و کارایی انجام می‌دهند.

نتایج بیشتر و توصیه‌ها

پراکندگی بودجه عمومی در سطح ملی و منطقه‌ای، حمایت دولت از امانت الکترونیکی، انتظارات فرهنگی، بلوغ بازار و پویایی تجاری بدان معنی است که هر مدل امانت الکترونیکی در یک محیط نسبتاً منحصربه‌فرد عمل می‌کند. بر این اساس، ایجاد پیوند بین عمده‌فروشی مدل امانت الکترونیکی از یک کشور به کشور دیگر، یا استفاده از یک مدل سیستماتیک معین در سراسر اروپا برای کل کشورهای اتحادیه اروپا، چالش‌های مهمی را پیش روی ما قرار می‌دهد. با این وجود، از بررسی و تجزیه و تحلیل ۱۸ مدل امانت الکترونیکی، مشخص است که رویکردهای انعطاف‌پذیر و تکرار شونده [خلاقانه] که بر گفتگوی پایدار بین ناشران و کتابخانه‌ها بنا نهاده شده است، در حال پیشرفت‌اند. در نهایت انتخاب "آنچه اکنون کار می‌کند" باید بالاتر از گزینه‌هایی قرار گیرند که از لحاظ نظری مطلوب هستند اما در کوتاه مدت از لحاظ اجرایی امکان‌پذیر نیستند. در عین حال، کتابخانه‌ها باید به دنبال بهره‌برداری بیشتر از پیشرفت‌های فزاینده و پایدار در جهت ارتقاء دائمی دامنه و گستره خدمات امانت الکترونیکی در درازمدت، باشند.

در حالی که از هر اقدامی برای حل عدم اطمینان فعلی در مورد وضعیت قانونی امانت الکترونیکی استقبال می‌شود، اما تا زمانی که ناشران امانت الکترونیکی را به‌عنوان یک تهدید شناسایی کنند، طیف وسیعی از ابزارهایی را که می‌توانند کارایی امانت الکترونیکی را برای کتابخانه‌ها تضعیف کنند، حفظ خواهند کرد. به این ترتیب، پشتیبانی بیشتر در سطح اتحادیه اروپا برای تهیه یک سنج مقایسه‌ای و شفاف در زمینه امانت الکترونیکی و نیز شیوه‌های خرید الکترونیکی در همه کشورهای عضو اتحادیه اروپا، سرمایه ارزشمندی خواهد بود. این ارزشمندی در رابطه با اطمینان از اینکه قراردادهای آینده بر اساس واقعیت‌های رفتاری و تجاری و نه بر اساس ملاحظات و ترس‌های غریزی، توسعه یابند مهم می‌باشد.

به‌جای ایجاد سازوکارهای سخت‌گیرانه برای اختلافات و ناهماهنگی‌ها در مدل‌های قیمت‌گذاری و قراردادهای ناشران باید با کتابخانه‌ها همکاری کنند تا یک مدل انعطاف‌پذیر طراحی کنند که ناهماهنگی‌ها را در سیستم‌های امانت الکترونیکی مشخص کنند و به این ترتیب کابران بتوانند حداکثر بهره‌برداری از بودجه‌های محدود مجموعه‌سازی را داشته باشند. کتابخانه‌ها و ناشران می‌توانند به تهیه و توسعه توافق‌نامه‌های متحول شونده، بر اساس اعتماد متقابل و معیارهای مشترک ادامه دهند؛ در واقع، فرصت‌های زیادی برای هر دو طرف معادله امانت الکترونیکی وجود دارد که می‌توانند از آن استفاده کنند.

مقدمه

دسترسی عمومی به اطلاعات - تاریخچه کوتاه

برای مدت طولانی در تاریخ بشر، دسترسی به تولیدات دانشی، فرهنگی و یادگیری فقط مختص تحصیل کرده‌ترین و ثروتمندترین افراد جامعه بود. در واقع، تا زمان پیدایش جریان سواد عمومی که با گسترش برنامه‌های آموزش عمومی در اروپا و آمریکای شمالی، طی دو‌یست سال اخیر دامن زده شد، تنها بخش کوچکی از جمعیت قادر به خواندن و نوشتن بودند.^{۸۷} افزون بر این، پیش از اختراع انتشارت چاپی توسط گوتنبرگ در قرن ۱۵، کتاب‌ها و نسخه‌های خطی به صورت تکی نوشته و صحافی می‌شدند. این مسئله کتاب‌ها را گران و کمیاب ساخته و آن‌ها را از دسترس اکثریت جامعه به جز بالاترین رده، دور نگه داشته بود.

اما با ورود ماشین چاپ مکانیزه با حروف متحرک به اروپا، تولید کتاب از ۲۰ میلیون نسخه در اواخر قرن پانزدهم به نزدیک یک میلیارد نسخه در اواخر قرن هجدهم رسید.^{۸۸} خیلی زود پس از آن، رشد چشمگیر در سواد عمومی، منجر به عصر جدید ارتباطات جمعی شد که سلطه نخبگان با سواد را از بین برد و منجر به قدرتمند شدن یک طبقه متوسط با تحصیلات رو به افزایش شد. این مسئله، دموکراتیک کردن ایده‌ها، اطلاعات و دانش، و اقتصاد نویسنده‌گی را دگرگون کرد و در نهایت منجر به ایجاد رژیم‌های حق مؤلف پیشرفته، برای محافظت از انگیزه‌های تجاری تولید کنندگان محتوا شد.

در قرن نوزدهم، رشد سریع جمعیت، انقلاب صنعتی و گسترش تولید و توزیع کتاب، از عوامل اصلی تأسیس کتابخانه عمومی به عنوان یک مؤسسه با بودجه دولتی بودند که دسترسی عمومی جهانی به برون‌دادهای دانش و فرهنگ بشری را تأمین می‌کردند. در اواسط قرن بیستم، تولید کتاب‌های جلد کاغذی ارزان قیمت، باعث افزایش سودآوری نگارش و نشر، و در عین حال گسترش مالکیت کتاب شد و به نمایش کتاب در قفسه‌های کتاب‌های جلد چرمی طبقه متوسط پایان داد.^{۸۹}

افزون بر عرضه کتاب به برخی از مشتریان با همان هزینه قبلی، کتاب‌های جلد مقوایی به کتابخانه‌ها این امکان را می‌داد که عناوین وسیع‌تری را برای امانت به مراجعان خریداری کنند بدون آنکه از نظر مالی لازم باشد روش‌های

یونسکو (۲۰۰۶) ص ۸۷۱۹۰

88 Buringh (2009) pages 409-445

89 Mercer (2011) pages 613-636

دیگری برای تهیه آنها به کار گرفته شود. در دهه ۱۹۴۰ شاهد قانون حق امانت عمومی (پی‌ال‌آر) در سراسر اروپا^{۹۱} برای تقدیس حق کتابخانه‌ها (معمولاً با اجازه نویسنده) به منظور خرید همه عناوین منتشر شده تجاری بودیم، در حالی که همزمان تأمین حقوق نویسندگان از امانت کتابخانه‌ای نیز تضمین شده بود.

اختلال دیجیتال

طلوع عصر اینترنت، باعث دمکراتیک شدن قدرتمند و رو به تحول دسترسی به اطلاعات، دانش و ایده‌ها شده است. هر چند، فرصت‌های تازه در توزیع بدون اشکال اطلاعات دیجیتالی و محتوای دیجیتالی، چالش‌های جدیدی را نیز ایجاد کرده است. در دنیای وسیع موسیقی، فیلم و نشر، دارندگان حقوق، سعی در به روزرسانی مدل‌های کاری آنالوگ و سنتی خود داشته‌اند، در حالی که تلاش می‌کنند فرصت‌های دزدی ادبی و توزیع غیرقانونی که توسط ابزارهای جدید دیجیتالی، درگاه‌ها و شبکه‌های ارتباطی امکان‌پذیر شده است، را کاهش دهند.

این تحولات، همچنین باعث تضعیف اصولی که بر پایه آن مدل‌های سنتی امانت کتابخانه‌ای کار می‌کردند، شده‌اند. در عصر پیش از دیجیتال، اگر مشتری (یا کتابخانه)، کتابی را خریداری می‌کرد، ارتباطش با دارنده حق یا ناشر، با پایان خرید به پایان می‌رسید. طبق اصل "دکترین فروش اول"^{۹۱} یا اصل "فروش اول"^{۹۲}، مالک جدید، اکنون حق نامحدودی برای امانت دادن یا فروش مجدد کتاب دارد، زیرا این فعالیت، به‌عنوان تداخل در توانایی دارنده حق، برای ادامه بهره‌برداری تجاری آثار، محسوب نمی‌شود^{۹۳}.

دسترسی دیجیتالی دارای مجوز، جایگزین مالکیت فیزیکی می‌شود

در مقابل، امروز وقتی کتاب الکترونیکی می‌خرید، همان حق مالکیت را که انتظار دارید هنگام خرید کتاب آنالوگ داشته باشید، به دست نخواهید آورد. در عوض، شما فقط مجوز دسترسی ایمن به محتوای آن را تضمین کرده‌اید، به شرط آنکه از شرایط و ضوابط مندرج در مجوز پیروی کنید. به همین ترتیب، استثناءها و محدودیت‌های مربوط به حق مؤلف نیز که معمولاً در مورد امانت کتابخانه اعمال می‌شود، مورد حمایت رژیم «پی‌ال‌آر» یا «دستورالعمل حق

^{۹۱} پی‌ال‌آر بین المللی (۲۰۱۶)، اولین کشورهایی که سیستم پی‌ال‌آر ایجاد کردند دانمارک (در ۱۹۴۶)، نروژ (در ۱۹۴۷)، سوئد (در ۱۹۵۴)، و انگلستان (در ۱۹۷۹) بودند. از آن زمان به بعد، سیستم پی‌ال‌آر در کشورهای اتریش، بلژیک، کرواسی، قبرس، جمهوری چک، استونی، فنلاند، فرانسه، آلمان، مجارستان، ایسلند، ایرلند، ایتالیا، لیختنشتاین، لتویا، لتونی، لوکزامبورگ، مالت، هلند، لهستان، اسلواکی، اسلوانی و اسپانیا به کار گرفته شد.

91 first sale doctrine

92 exhaustion

93 EBLIDA (2012) page 3

اجاره و امانت»^{۹۴} مصوب سال ۲۰۰۶ قرار می‌گیرند که به‌طور کلی در کتاب‌های الکترونیکی اعمال نمی‌شوند. دلیل این امر آن است که تهیه نسخه تکراری دیجیتالی و انتقال یک کتاب الکترونیکی، اصولاً به لحاظ ماهیت، متفاوت از امانت منابع فیزیکی و قابل لمس، ارزیابی می‌شود.^{۹۵} در واقع، کمیته امور حقوقی پارلمان اروپا، اخیراً خاطر نشان کرده است که استثناءهای قانون حق مؤلف که از طرف دستورالعمل جامعه اطلاعاتی در سال ۲۰۰۱ پیشنهاد شده بود، ثابت شده که در ایجاد مبنای قانونی برای امانت الکترونیکی در کتابخانه‌ها، ناتوان است.^{۹۶}

بنا به این دلایل، کتابخانه‌ها تنها می‌توانند پس از امضای قرارداد با دارندگان حق یا ناشران، به‌طور قانونی در امانت دیجیتالی به مشتریان خود مشارکت کنند، که صراحتاً به آن‌ها اجازه این فعالیت‌ها را به شرط رعایت محدودیت‌های مختلف در قرارداد، می‌دهد (در بخش بعدی ویژگی‌های خاص این مدل‌ها/قراردادها مورد بحث قرار می‌گیرد). در شرایطی که به نظر می‌رسد استثناءها و محدودیت‌های قانون حق مؤلف، دیگر کاربردی ندارد، چالش‌هایی در زمینه امانت الکترونیکی وجود دارد، از جمله:

در دسترس بودن عناوین کتاب‌های الکترونیکی - ناشران می‌توانند از صدور مجوز برای امانت الکترونیکی عناوین خاص خودداری کنند و یا مجوزهای قبلی را لغو کنند.

پیچیدگی و هزینه - چشم‌انداز پیچیده‌ای از شرایط و ضوابط امانت الکترونیکی برای کتابخانه‌ها دیده می‌شود، از جمله محدودیت‌های مختلف برای طول زمان امانت، نوع دسترسی و قالب‌های فنی، به علاوه هزینه‌های اداری و لجستیکی قابل توجه برای امانت الکترونیکی.

قابلیت اطمینان - اگر ناشر یا توزیع‌کننده تجارت را متوقف کند (مثلاً ورشکست شود)، کتابخانه‌ها ممکن است دسترسی به کتاب‌های دارای مجوز را از دست بدهند (البته اگر کتابخانه‌ها نیز به دنبال تغییر کارگزار باشند، این اتفاق ممکن است بیفتد).

حفاظت دیجیتال - کتابخانه‌ها دیگر هیچ پایه قانونی برای بازتولید یا تغییر فرمت محتوای

کتاب‌های الکترونیکی برای اهداف خصوصی، پژوهشی یا آرشیوی ندارند.

پاداش نویسنده - در بیشتر کشورها، نویسندگان بهره‌ای از بازگشت سرمایه در قالب «پی ال آر» برای کتاب‌های الکترونیکی نمی‌برند، و شرایط پاداش نویسنده در قراردادهای، مبهم و بسیار متغیر است.^{۹۷}

94 Directive 2006/115/EC

95 Dussolier (2015), page 6

96 European Parliament Committee on Legal Affairs (2015), pages 11-12

97 Society of Authors' (2013), page 2

در نتیجه، کتابخانه‌ها مرتب اظهار داشته‌اند^{۹۸} که این سازوکار جدید، از ظرفیت آن‌ها برای تکمیل مأموریت عمومی - شان در ایجاد دسترسی رایگان عمومی به طیف مناسبی از محتوای دیجیتالی و منابع فرهنگی، از طریق تهیه مجموعه‌های متوازن و حفظ آثار دیجیتالی، جلوگیری می‌کند. افزون بر این، ناشران و دارندگان حق، غالباً امانت الکترونیکی از طریق کتابخانه‌ها را به‌عنوان تهدیدی برای جریان درآمد تجاری خود می‌بینند و این مسئله را با جلوگیری از امانت الکترونیکی کتاب‌های فروش یا فقط ارائه آن‌ها با قیمت‌های بسیار بالا، نشان داده‌اند. برای نمونه، در ایالات متحده، کتاب پرفروش «گلد‌فینچ»^{۹۹} در سال ۲۰۱۴، با قیمت ۷/۵۰ دلار برای خرید در آمازون در دسترس بود، اما با قیمت ۹۰/۰۰ دلار به کتابخانه‌ها مجوز داده شد (افزایش قیمت ۱،۲۰۰ درصدی)^{۱۰۰}.

ابهام قانونی

قابل ذکر است که در حالی که هنگام اجرای امانت الکترونیکی، استثناءها و محدودیت‌های قانون حق مؤلف به‌صورت سیستماتیک، در شرایط و ضوابط قراردادهای مجوزها، مورد توجه قرار می‌گیرد، اما ابهامات قانونی در این زمینه همچنان باقی مانده است. تفسیر غالب این است که امانت کتاب‌های الکترونیکی، نشان‌دهنده‌ی اجرای ماده "اطلاع‌رسانی به عموم" تحت "دستورالعمل جامعه اطلاعاتی" در سال ۲۰۰۱ است^{۱۰۱}. اعطای امانت الکترونیکی به‌عنوان یک خدمت به معنای آن است که خارج از استثناءهای حق مؤلف برای امانت قرار می‌گیرد و در عوض در دستورالعمل حقوق کرایه و امانت سال ۲۰۰۶ مورد حمایت قرار گرفته است. با این وجود، تعابیر متضادی نیز وجود دارد. برخی دانشگاهیان اظهار داشته‌اند که هدف اصلی این دستورالعمل تسهیل انواع شکل‌های امانت بوده است و در اسناد بعدی کمیسیون اروپا نیز بارها بحث شده است که آیا باید اساساً حقوق کرایه و امانت برای انتقال دیجیتالی اعمال شود^{۱۰۲}.

در ژوئیه ۲۰۱۲، تصمیم دیوان عدالت اروپا (ای‌سی‌جی)^{۱۰۳}، در مورد پرونده یوزسافت در مقابل اوراکل^{۱۰۴}، به‌طور گسترده‌ای اجازه فروش نرم‌افزارهای دست دوم را صادر کرد؛ با این استدلال که اصل فرسودگی را می‌توان برای توزیع نرم‌افزار از طریق بارگیری از اینترنت اعمال کرد. در آوریل ۲۰۱۵، دادگاه منطقه‌ای لاهه در هلند، یک پرونده را^{۱۰۵} به دیوان عدالت اروپا ارجاع داد تا وضعیت حقوقی امانت الکترونیکی را روشن کند. آن مورد شامل یک

98 IFLA (2014), page 21

99 Goldfinch

100 Douglas County Libraries (2014)

101 Directive 2001/29/EC

102 Dussolier (2015), page 6

103 European Court of Justice, C-128/11 (2012)

104 Usedsoft v. Oracle

105 European Court of Justice, C-174/15 (2015)

درخواست برای مشخص کردن این بود که آیا مقررات فعلی دستورالعمل کرایه و امانت سال ۲۰۰۶ و دستورالعمل جامعه اطلاعاتی سال ۲۰۰۱، این امکان را به کتابخانه‌ها می‌دهد که به مراجعان خود اجازه دهند نسخه‌های دیجیتالی آثار دارای حق مؤلف را برای استفاده شخصی موقت، بارگیری کنند.

آشکار است که نتیجه درخواست حکم مقدماتی دیوان عدالت اروپا، که در بالا به آن اشاره شد می‌تواند پیامدهای مهمی در آینده امانت الکترونیکی داشته باشد. با این حال، همچنین روشن است که اشتیاق فزاینده‌ای در بین برخی از سیاست‌گذاران اروپایی وجود دارد تا فرصت‌هایی را برای تجدید نظر در قوانین فعلی در نظر بگیرند. برای نمونه، در ژوئیه سال ۲۰۱۵، پارلمان اروپا یک طرح پیشنهادی^{۱۰۶} را که توسط کمیته امور حقوقی برای هماهنگ کردن برخی جنبه‌های خاص قانون حق مؤلف مطرح شده بود، تصویب کرد. در این متن از کمیسیون درخواست شده بود که یک استثناء را مورد ارزیابی قرار دهد که به کتابخانه اجازه می‌دهد "به‌طور قانونی آثار را در شکل دیجیتالی برای استفاده شخصی، در مدت زمان محدود، و از طریق اینترنت یا شبکه‌های کتابخانه‌ای، به مردم امانت دهند". در دسامبر سال ۲۰۱۵، کمیسیون اروپا پیشنهادهای اولیه خود برای مدرن‌سازی چارچوب قانون حق مؤلف اتحادیه اروپا را منتشر کرد، و به منظور اطمینان از سازگاری این قوانین در راستای واقعیت‌های فن آوری جدید، بر اهمیت هماهنگی اجرای قوانین حق مؤلف موجود در سطح کشورهای عضو اتحادیه اروپا، تأکید کرد.

مدل‌های صدور مجوز

در پاسخ به محیط جدید دیجیتال، مذاکرات بین کتابخانه‌ها و ناشران، منجر به توسعه طیف گسترده‌ای از مدل‌های مختلف صدور مجوز شده است. در این بخش، مروری بر دسته‌های اصلی مدل‌های صدور مجوز انجام شده و خلاصه‌ای از ویژگی‌های کلیدی مثبت و منفی آن‌ها از دیدگاه کتابخانه (و کاربران کتابخانه) ارائه شده است.

روش‌شناسی

به دست آوردن اطلاعات و داده‌های دقیق درباره خصوصیات ویژه مدل‌های امانت الکترونیکی در کتابخانه‌های عمومی، در اکثر موارد، آسان نیست. در حالی که داده‌های تجاری در مورد فروش کتاب الکترونیکی به آسانی در دسترس است، کار در زمینه امانت الکترونیکی باید بر پژوهش‌های اولیه متکی باشد. به این ترتیب، بخش قابل توجهی از این گزارش مبتنی بر مطالعات قبلی^{۱۰۷} است که بین سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۱۵ انجام داده‌ام، در کنار گزارش‌های امانت الکترونیکی تهیه شده توسط کتابخانه‌ها و ذینفعان بخش خصوصی. تا حد ممکن، پژوهش موجود بر

106 European Parliament Resolution of 9th July 2015

107 Mount (2013) and Mount (2014)

اساس مطالعات پیگیری انجام شده توسط ذینفعان اصلی کتابخانه در کشورهایی که در این پژوهش حضور دارند، روزآمد و تکمیل شده است.

این گزارش بر ۱۸ مدل مختلف امانت الکترونیکی در ۱۵ کشور مختلف اروپا و آمریکای شمالی متمرکز است:

اروپا:

بلژیک، فلندرز - E-Boeken in de bib

جمهوری چک - eReading.cz

استونی - ELLU

دانمارک - eReolen

فرانسه - PNB/Bibook

فنلاند - E-Books for Public Libraries / Ebib

آلمان - divibib

هلند - Dutch Digital Library

نروژ - Arts Council Norway e-Lending Pilot

نروژ - Bokyhlla.no

اسلوانیا - Biblos Lib

اسپانیا - Biblos Lib

سوئد - Biblioteket.se

بریتانیا/انگلستان - Arts Council e-Lending Pilot (four projects)

بریتانیا/ولز - e-Books for Wales

آمریکای شمالی:

ایالات متحده/کالیفرنیا - enki - Califa Library Group

ایالات متحده/ماساچوست - MA e-Book Project

کانادا/کبک - PRETNUMERIQUE.CA

منابع کلیدی اطلاعات برای این گزارش شامل موارد زیر است:

پژوهش‌های اولیه:

- **پرسشنامه آنلاین** - ۵۲ پرسش داده-محور در سال ۲۰۱۴ توسط افراد بخش کتابخانه (و بخش تجاری در صورتی که این بخش مناسب تشخیص داده می‌شد) پاسخ داده شدند، افرادی که مسئول مستقیم اجرای هر کدام از مدل‌های امانت الکترونیکی بودند، و در این گزارش به آن‌ها ارجاع داده شده است.
- **مصاحبه‌های تلفنی** - ۴۱ مصاحبه (بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید) که بین سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ با ذینفعان کلیدی انجام شد که مسئول امور اداری و مدیران مدل‌های مختلف امانت الکترونیکی بودند
- **پیگیری** - برای این منظور خاص، مکالمات تلفنی و مکاتبات ایمیلی در فاصله آوریل تا مه ۲۰۱۶ با کتابخانه و ذینفعان بخش خصوصی انجام شد (در هر جا که لازم بود به این منابع ارجاع شده است).

پژوهش‌های بعدی:

انتشارات جامعه کتابداری در سطح بین‌المللی و ملی، مقالات علمی، پیمایش‌های تجاری و گزارش‌های خبری مربوط به حق مؤلف، محتوای دیجیتال و امانت الکترونیکی

[مدل‌های صدور مجوز] تک-کاربر

مدل‌های صدور مجوز تک-کاربر، سعی می‌کنند رویکرد سنتی کتابخانه‌ها در امانت کتاب‌های چاپی را تکرار کنند. این بدان معنی است که فقط یک کاربر، می‌تواند در زمان معین برای طول دوره امانت خود فقط به یک نسخه از کتاب دسترسی پیدا کند. کتابخانه‌هایی که از این مدل امانت الکترونیکی استفاده می‌کنند، اگر بخواهند که مراجعان مختلفی به‌طور هم‌زمان، همان کتاب را امانت بگیرند، باید مجوز استفاده از نسخه‌های دیجیتالی دیگر همان عنوان را دریافت کنند. شایان ذکر است، ۷ مدل از ۱۸ مدل مختلف امانت الکترونیکی که در این گزارش بررسی شده‌اند، منحصراً روی یک سیستم صدور مجوز تک-کاربر کار می‌کنند^{۱۸}.

برابری ظاهری بین مدل امانت‌دهی کتاب آنالوگ و مدل‌های صدور مجوز تک-کاربر دیجیتال به‌ویژه، با این واقعیت تقویت می‌شود که بیشتر ناشران، محدودیت‌هایی را بر امانت دیجیتال تحمیل می‌کنند. این در حالی است که کتاب

108 ELLU in Estonia, eBiblio in Spain, Arts Council Pilot in Norway, E-Books for Wales in the UK, the English Public Library e-Lending Pilots in the UK, enki in California and PRETNUMERIQUE.CA in Quebec

الکترونیکی، به طور قابل توجهی کمتر از کتاب چاپی در معرض خرابی به واسطه امانت قرار دارد. بنابراین، کتاب‌های الکترونیکی باید مجدداً خریداری شوند.

بیشتر طرح‌های صدور مجوز تک-کاربر، که در این مطالعه بررسی شده‌اند، شامل محدودیت امانت تعیین شده از طرف ناشر بین ۲۰-۵۵ امانت^{۱۰۹} است. آشکار است که کتاب‌های فیزیکی بسته به اینکه صرفاً جلد کاغذی، جلد سخت یا دارای جلد با روکش باشند، با سرعت‌های مختلفی از بین می‌روند. با این حال، به نظر می‌رسد حداقل برخی از کتاب‌های فیزیکی به طور قابل توجهی طولانی‌تر از مدت زمان امانتی که از سوی ناشران برای کتاب‌های الکترونیکی تحمیل شده، عمر می‌کنند. برای نمونه، این فیلم یوتیوب که توسط کتابداران در اوکلاهاما فیلم برداری شده است، یک کتاب جلد سخت را پس از ۱۲۰ بار امانت، در شرایط کاملاً قابل خواندن نشان می‌دهد.

این مسئله می‌تواند نشان دهد که تعداد امانت تعیین شده توسط ناشران برای بیشتر مجوزهای تک-کاربر، عموماً کمتر ناشی از تمایل ناشران به کپی دقیق مدل امانت کتاب به شکل سنتی است تا تحمیل امانت الکترونیکی. همچنین باید توجه داشت که تجربه اخیر پلتفرم امانت الکترونیکی PRETNUMERIQUE.CA در کبک (که کمترین هزینه به ازای هر مورد امانت، نسبت به همه مدل‌های امانت الکترونیکی در این گزارش را داشته است)، به ساده بودن امور اداری در حفظ و نگهداری مجوزهای تک-کاربر برای همه عناوین، به منزله یک عامل مؤثر در موفقیت این مدل‌ها، استناد می‌کند^{۱۱۰}.

ویژگی‌های مثبت:

- مدل تک-کاربر برای کتابداران و مدیریت کتابخانه‌ها آشنا است زیرا آینه‌ای از عملکرد مدل امانت‌دهی فیزیکی هستند.
- این مدل غالباً مورد علاقه ناشران است زیرا آن‌ها را قادر می‌سازد عنصر کلیدی تفاوت نسبت به روند امانت آنالوگ در یک بستر دیجیتال حفظ کنند.
- تزریق این عنصر (تفاوت ادراک شده)، ناشران را قویاً ترغیب می‌کند تا کتاب‌های بیشتری را برای امانت الکترونیکی در دسترس قرار دهند.

109 ELLU (Estonia) – 20 loan limit, Ebiblio (Spain) – 28 loan limit, PRETNUMERIQUE.CA (Quebec) – 55 loan limit, English E-lending Pilot (UK) 12 month license
110 Mount (2014), page 76

ویژگی های منفی:

- برای مشتریان، این مدل امانت به معنی تحمیل محدودیت های ظاهراً تصنعی، در روند امانت الکترونیکی است که برخلاف تجربیات آنها در زمینه دسترسی به انواع دیگر رسانه های دیجیتال می باشد (برای نمونه، خدمات دسترسی به فیلم بر حسب تقاضا).
- اگرچه به نظر می رسد این مدل، سیستم امانت دهی کتاب چاپی را تقلید می کند، اما در حقیقت ارزش پولی آن، به شدت بستگی به تعداد امانت های ارائه شده برای هر مجوز دارد.
- انعطاف ناپذیری این مدل صدور مجوز بدان معنی است که کتابخانه ها به طور دائم خطر سرمایه گذاری در تعداد مشخصی از نسخه ها/امانت های دیجیتالی را دارند که می تواند بیشتر از تقاضای مشتریان باشد.

مجوزهای هیبریدی [ترکیبی]

اصطلاح مجوز ترکیبی، پنج مدل^{۱۱۱} از مدل های امانت الکترونیکی را که در این مطالعه بررسی شده اند، توصیف می کند، مدل هایی که مجوزهای تک-کاربر را با سایر انواع مجوزهای دارای سطوح متفاوتی از دسترسی همزمان، ترکیب می کند. این مدل، شامل مجوز تک-کاربر (یا مجوز محدودیت زمانی) برای عناوین کتاب های محبوب، مجوزهای چند-کاربر برای عناوین قدیمی و کمتر مورد استفاده، و مجوز کاربر-نامحدود برای سایر عناوین (برای نمونه، کتاب های خود-ناشری یا منابع قابل دسترس برای عموم).

برای نمونه، در آلمان، مؤسسه divibib سه مجوز جداگانه در دسترس قرار می دهد، که به ترتیب افزایشی هزینه ها، ارائه می شود (مجوز-ایکس ال در درجه اول برای عناوین پرفروش یا کتاب های مطرح روز اعمال می شود)^{۱۱۲}:

- **مجوز-۱م** - مجوز ۱۲ ماهه تک-کاربر با امانت نامحدود
- **مجوز-۱ال** - مجوز ۲۴ ماهه تک-کاربر با امانت نامحدود که پس از آن به مجوز همزمان نامحدود تبدیل می شود

111 Divibib in Germany, Ellibs in Finland, Biblos Lib in Slovenia, PNB in France and the MA E-Book Project in the United States

112 Mount (2014), pages 37-38

- **مجوز ایکس‌ال** - مجوز چند-کاربر برای ۲۰-۲۵ مورد امانت با هزینه‌ای برابر با ۳۰٪ نسبت قیمت مجوز کتاب الکترونیکی معمولی - که سپس، هنگامی که امانت ۲۰-۲۵ بار استفاده شده است، به مجوز دو-کاربر مدل ۳-م برگردانده می‌شود.

در فنلاند، پلتفرم Ellibs (قابل دسترس برای همه کتابخانه‌های عمومی)، چهار مدل مجوز جداگانه پیشنهاد می‌دهد که به ترتیب افزایشی هزینه‌ها، ارائه شده‌اند (مجوز ۴ معمولاً برای عناوین پرفروش یا کتاب‌های مطرح روز اعمال می‌شود^{۱۱۳}):

- **مجوز ۱** - مالکیت دائمی، مجوز تک-کاربر با امانت نامحدود
- **مجوز ۲** - مجوز تک-کاربر ۱۲ ماهه با امانت نامحدود
- **مجوز ۳** - مجوز ۱۲ ماهه با ۲۰ کاربر همزمان و امانت نامحدود
- **مجوز ۴** - تعداد نامحدود کاربر به‌طور همزمان، با محدودیت تعداد کل امانت (معمولاً ۱۰۰ امانت در سال) در اسلوانی، مؤسسه Biblos Lib، دو مدل مجوز معین، ارائه می‌دهد:

- **مجوز ۱** - کتابخانه‌های عمومی شرکت کننده در Biblos Lib، هزینه سالانه ۷۰۰ تا ۱۲۰۰ یورو برای مجوزهای چند-کاربر با امانت نامحدود پرداخت می‌کنند که دسترسی به بیش از ۲۰۰ حوزه عمومی و کتاب‌های الکترونیکی تحت حق مؤلف رایگان را فراهم می‌کند.
- **مجوز ۲** - مجوز انعطاف‌پذیر ۵۲ بار امانت برای عناوین برتر (کتابخانه‌ها می‌توانند بین ۱ تا ۵۲ کاربر را همزمان برحسب اولویت خودشان انتخاب کنند) -

مجوزهای ترکیبی امانت الکترونیکی، شامل طیف گسترده‌ای از گزینه‌ها و شرایط مختلف است و تعجب آور نیست که چالش‌هایی را برای تعمیم دادن ویژگی‌های مثبت و منفی آنها، ایجاد نماید. با این وجود، می‌توان نتیجه‌گیری‌هایی را در مورد مزایای آنها و مخاطرات ناشی از مشارکت در این برنامه‌ها انجام داد:

113 These licensing details were obtained via email correspondence with Marja Helt and Virva Nousiainen-Hiiri from Helsinki City Library in May 2016

ویژگی‌های مثبت:

- مدل‌های ترکیبی، انعطاف‌پذیری و گزینه‌های بیشتری در کتابخانه‌ها فراهم می‌کنند تا آن‌ها بتوانند بودجه اندک خود را با طیف گسترده‌تر منابع دارای مجوز هماهنگ سازند.
- هنگامی که گزینه‌های امانت الکترونیکی پیشرفته در صفحه کاربری/داشبورد در دسترس است، کتابخانه‌ها، قادر به ردیابی و یا بررسی هزینه‌های پیش‌بینی شده برای مدل‌های مختلف مجوزهای دسترسی خواهند بود.

ویژگی‌های منفی:

- پیچیدگی و پراکندگی گزینه‌ها در مجوزهای دسترسی، غالباً منجر به هزینه‌های اضافی اداری و اجرایی می‌شود (به‌ویژه در مواردی که پلتفرم/صفحه کاربری مجوزهای امانت الکترونیکی به شکل ضعیف طراحی شده باشند و فاقد گزینه ردیابی و یا بررسی هزینه‌های پیش‌بینی شده برای مدل‌های مختلف مجوزهای دسترسی باشند).
- در بیشتر موارد، ماهیت غیرقابل بازگشت این مجوزها از نظر مالی، کتابخانه‌ها را در معرض خطر تخصیص نادرست بودجه به عناوین مجوزداری قرار می‌دهد که با تقاضای نهایی کاربران سازگار نیستند.

مجوزهای دوگانه

در سوئد و دانمارک، سیستم‌های کتابخانه‌ای موفق به مذاکره درباره توافقنامه مجوزهای دوگانه با برخی از ناشران شده‌اند. بر اساس این توافقنامه‌ها، کتابخانه‌ها هزینه دیجیتالی کردن عناوین لیست پشتیبان را در ازای حق امانت الکترونیکی رایگان یا با تخفیف، پرداخت می‌کنند.

برای نمونه، در سوئد، کتابخانه عمومی استکهلم در سال ۲۰۱۲^{۱۴}، موافقت خود را برای اجرای آزمایشی مجوز دوگانه با توزیع‌کننده کتاب الکترونیکی Publis و ناشر متوسط Ordfront اعلام کرد.

بر اساس این قرارداد، کتابخانه عمومی استکهلم در ازای دریافت یک امانت نامحدود ۱۱ ساله که شامل کتاب‌های الکترونیکی تازه دیجیتالی شده می‌شود، لیست عناوین پشتیبان اوردفرونت را دیجیتالی می‌کند. تحت شرایط این قرارداد، اوردفرونت همچنین متعهد شده است که تمام ممنوعیت امانت الکترونیکی را برای نسخه‌های جدید کتاب الکترونیکی به حالت تعلیق درآورد، و آن‌ها را برای دسترسی به کتابخانه عمومی استکهلم در یک مدل امانت دو

مرحله‌ای-پرداخت به ازای هر امانت، عرضه کند^{۱۱۵} (برای جزئیات بیشتر در مورد این نوع مدل، بخش بعدی را ببینید).

در دانمارک، پلتفرم امانت الکترونیکی eReolen، در حال مذاکره با یک ناشر بزرگ برای تهیه توافق‌نامه مشابهی^{۱۱۶} است که بر اساس آن، کتابخانه‌های عمومی، ۱،۲۰۰ عنوان از کتاب‌های چاپ شده در سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۱ را دیجیتالی کنند. این عناوین جدید دیجیتالی شده، تحت مجوز ۱۵ امانت همزمان برای کاربران با استفاده از پلت فرم eReolen میزبانی خواهد شد (که پس از آن به الگوی پرداخت-به ازای-هر امانت تبدیل می‌شود).

شایان ذکر است که توسعه این گونه توافق‌نامه‌های صدور مجوز، در بازارهای کوچک‌تر کتاب الکترونیکی محتمل‌تر است زیرا اندازه جمعیت محلی آن‌قدر کافی نیست که انگیزه ناشران برای سرمایه‌گذاری در دیجیتالی کردن کل کتاب‌های موجود در لیست پشتیبان خود را برانگیزد. در چنین شرایطی، کتابخانه‌ها می‌توانند پیشنهاد جذابی با مجوز دوگانه ارائه دهند - پیشنهادی که برای ناشران فعال در بازارهای انگلیسی یا اسپانیایی زبان که محدوده سرزمین‌های مختلف و جمعیت‌های ملی را در بر می‌گیرند، جذابیت کمتری دارد.

ویژگی‌های مثبت:

- موافقت‌نامه‌های دارای مجوز دوگانه، مزایایی برای هر دو گروه کتابخانه‌ها و ناشران دارند - آن‌ها دسترسی به عناوین بیشتر را رایگان یا با تخفیف به کتابخانه‌ها، ارائه می‌دهند، در حالی که به ناشران این فرصت را می‌دهند تا فهرست‌های دیجیتالی برای نسخه‌های پشتیبان را خود گسترش داده و همین‌طور روند درآمدهای مربوطه را افزایش دهند.

ویژگی‌های منفی:

- موافقت‌نامه‌های دارای مجوز دوگانه، به احتمال زیاد، برای انتقال به خارج از کشورهایی که جمعیت نسبتاً کمی دارند و در مرزهای ملی خود فعالیت می‌کنند، محدودیت‌هایی خواهند داشت.

پرداخت به ازای هر امانت/استفاده-همزمان

بنج مدل امانت الکترونیکی (eReading.cz در جمهوری چک، E-boeken in de bib در فلندرز/بلژیک، eReolen در دانمارک، کتابخانه دیجیتال هلند و کتابخانه دیجیتال عمومی استکهلم) که در این گزارش

115 €2.72 per loan for titles under 4 months old and €1.64 per loan for titles older than 4 months

116 Mount (2014), page 23

مورد ملاحظه قرار گرفته‌اند، سیستم پرداخت به ازای هر امانت را پیاده‌سازی کرده‌اند. این رویکرد بدان معنی است که کتابخانه‌ها به ناشران مبلغ ثابتی را برای هر امانت دیجیتالی پرداخت می‌کنند و هیچ محدودیت پیش فرض و مشخصی از طرف ناشر برای تعداد امانت یا تعداد کاربر همزمان اعمال نمی‌شود. در عمل، این هزینه ثابت، بسته به عمر کتاب الکترونیکی مورد نظر متفاوت خواهد بود. برای نمونه، در هلند، کتابخانه دیجیتال هلندی مجوزی را به کار گرفته است که در آن برای امانت عناوین زیر سه سال مبلغ ۰/۳۶ تا ۰/۶۰ یورو، برای عناوین بالای سه سال (برای ۱۲ ماه اول) مبلغ ۰/۲۴ یورو، و پس از آن مبلغ ۰/۱۲ یورو به ازای هر امانت پرداخت می‌شود.

مزیت قابل توجه چنین مدل امانت الکترونیکی این است که در اصل، این مدل کتابخانه‌ها را قادر می‌سازد در مقابل افزایش و یا کاهش سریع تقاضای کاربر برای یک عنوان خاص انعطاف‌پذیر باشند (به جای آنکه مجبور باشند از قبل پیش‌بینی کنند که چه تعداد مجوزهای تک-کاربر را باید بخرند). در بعضی موارد، به کتابخانه‌ها این امکان را می‌دهد تا بدون سرمایه‌گذاری قبلی، به تعداد گسترده‌تری از عناوین دسترسی داشته باشند. برای نمونه، در سوئد، کتابخانه عمومی استکهلم می‌تواند عناوین را به‌صورت رایگان در فهرست آنلاین کتابخانه خود قرار دهد و تنها زمانی به ناشر هزینه پرداخت کند که کتابی به امانت رفته باشد.

در تئوری، این سیستم، دامنه عمل ناشران را برای اعمال محدودیت در فرآیند امانت الکترونیکی از طریق تحمیل شرایط سخت‌گیرانه در مجوز کاهش می‌دهد. در عوض، عنصر اصلی محدودیت در این مدل امانت الکترونیکی، با توجه به ماهیت محدود بودجه‌های مجموعه کتابخانه، تعریف می‌شود. در چنین بستری، مسئولیت بر عهده متخصصان کتابخانه‌ای است که مدیریت این بودجه‌ها را به عهده دارند، که محدودیت‌های مناسبی را در استفاده کاربران (یا محدودیت‌هایی در تعداد معین امانت) برای حفظ پایداری مالی این سیستم اعمال کنند.

برای نمونه، در دانمارک^{۱۱۷}، پلتفرم امانت الکترونیکی eReolen، به کتابخانه‌های شرکت‌کننده اجازه می‌دهد، در کنار گزینه اضافی و موقتی برای تعلیق خدمات امانت الکترونیکی کتابخانه، محدودیت‌های داوطلبانه برای تعداد امانت‌های هم‌زمان برای عناوین مختلف را تعیین کنند. این در صورتی است که بودجه ماهانه مجموعه‌سازی کتابخانه به اتمام برسد. همچنین پژوهش‌هایی در این زمینه صورت گرفته است که گزینه‌هایی برای محدود کردن دسترسی امانت‌گیرندگان بسیار فعال کتاب الکترونیکی به نفع کاربران جدید خدمات امانت الکترونیکی، در نظر گرفته شود.

با این وجود، باید توجه داشت که در بلژیک (فلندرز)، دانمارک، جمهوری چک و هلند، ناشران معینی، تقاضای پیش پرداخت مجوزها را برای مشارکت در برنامه داشتند^{۱۱۸}. این مسئله، هم جنبه‌های مثبت و هم منفی را نشان می‌دهد. در هلند، از یک سو، کتابخانه دیجیتال هلند نشان داده است که این پیش پرداخت‌ها می‌توانند مؤثر باشند؛ زیرا وسیله‌ای هستند که ناشران به واسطه آن فهرست کتاب‌های خود را برای امانت الکترونیکی ارائه می‌دهند (به‌ویژه در مورد عناوین مطلوب و پیش‌رو لیست)، و می‌توانند از این پس به‌عنوان انگیزه‌ای برای مذاکره بیشتر در مورد شرایط مناسب‌تر مجوزها باشند^{۱۱۹}. از سوی دیگر، این کار ریسک کتابخانه‌ها را برای امانت کتاب‌هایی که پیش‌پرداخت داشته‌اند افزایش می‌دهد اما ممکن است در عمل رخ ندهد.

ویژگی‌های مثبت:

- به کتابخانه‌ها امکان می‌دهد که تقاضای زیاد و غیرمنتظره کاربران برای یک عنوان خاص را مدیریت کنند.
- به انتظارات فزاینده کاربران کتابخانه برای دسترسی به محتوای دیجیتال بر حسب تقاضا پاسخ می‌دهد.
- از تخصیص بودجه مجموعه‌سازی کتابخانه برای سرمایه‌گذاری در عناوینی که متعاقباً تقاضای کمتری دارند جلوگیری می‌کند.

ویژگی‌های منفی:

- کتابداران می‌بایست میزان امانت جاری را به دقت رصد کنند (و در صورت لزوم محدود کنند) زیرا آن‌ها در زمینه هزینه‌های ناشی از افزایش ناگهانی امانت، مسئول هستند.
- در بسیاری از موارد، که ناشران به پیش‌پرداخت مقدماتی اصرار دارند یکی از مزایای اصلی این مدل را کم‌رنگ می‌کند، زیرا این خطر وجود دارد که کتابخانه‌ها پیشاپیش وجوهی برای امانت کتاب‌هایی پرداخت کنند که بعداً مورد استفاده قرار نگیرند.

118 Ibid; page 97

۱۱۹ برای نمونه، در سپتامبر ۲۰۱۴، کتابخانه دیجیتالی هلند، توافق جدید با برخی ناشران را به حالت تعلیق درآورد که تعدادی از عناوین را که قبلاً با پیش‌پرداخت ۱۰۰۰ بار امانت مورد استفاده قرار می‌گرفتند به امانت با پرداخت خالص تغییر داده بودند. همچنین مذاکراتی برای عناوینی که هنوز هم نیاز به پرداخت‌های مقدماتی داشتند صورت گرفت که این امانت‌ها، از نظر مالی قابل بازپرداخت باشند، (یعنی در مواجهه با تقاضای کم کاربر)، یا مجوزی که دیگر محدودیت زمانی ندارد، ممکن است شانس کتابخانه را برای جبران سرمایه‌گذاری اولیه خود در مجوزها، با گذشت زمان، افزایش دهد.

مدل میزبان کتابخانه

اکثریت قریب به اتفاق مدل‌های امانت الکترونیکی، که در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفته‌اند، به این گرایش دارند که کتابخانه‌ها مدلهایی را انتخاب کنند که مجوز دسترسی به فایل کتاب‌های الکترونیکی آن‌ها در پلتفرم‌های آنلاینی که توسط فراهم‌کنندگان و توزیع‌کنندگان تجاری مدیریت می‌شوند، خارج از کتابخانه قرار داشته باشد. با این حال، تعدادی از سیستم‌های کتابخانه‌ای^{۱۲۰} (Bokhylla.no در نروژ، E-boeken Iin de bib در فلندرز، و enki در ایالات متحده) وجود دارد که قدم‌های تأمین مالی توسعه زیرساخت‌های امانت الکترونیکی خود را برداشته‌اند. در این زیرساخت‌ها، فایل‌های کتاب‌های الکترونیکی مستقیماً روی سرورهای متعلق به کتابخانه میزبانی می‌شوند. در اصل، این رویکرد به کتابخانه‌ها امکان می‌دهد تا از مالکیت مؤثر، دسترسی دائمی و کنترل بر عناوین کتاب الکترونیکی در مجموعه خود اطمینان حاصل کنند.

برای نمونه، enki در کالیفرنیا با موفقیت با نویسندگان خود-ناشر و تعدادی از ناشران کوچک و متوسط تعامل داشته و توافق کرده‌اند که عناوین کتاب‌های الکترونیکی خود را در سرورهای enki میزبانی کنند و به جای آن مجوز دسترسی نامحدود تک-کاربر به مشتریان ارائه دهند (هر عنوان کتاب الکترونیکی با قیمت خرده‌فروشی یک کتاب فیزیکی یا کمی پایین‌تر از آن مجوز دسترسی خواهد داشت). در فلندرز (بلژیک)، E-Boeken in de bib، که توسط Bibnet اداره می‌شود، برنامه آزمایشی امانت ۱۲ ماهه را با همکاری شش ناشر در سرور کتابخانه‌ای اجرا کرده است. این مؤسسه از مدل مجوز پرداخت به ازای هر امانت/دسترسی همزمان استفاده می‌کند.

ویژگی‌های مثبت:

- مالکیت دیجیتالی مؤثر - به جای اشاره به محتوای دیجیتالی تحت مدیریت نهادهای تجاری، این مدل به کتابخانه‌ها اجازه می‌دهد تا فایل کتاب‌های الکترونیکی دیجیتالی را در زیرساخت‌های خود، میزبانی کنند.
- این مدل همچنین به کتابخانه‌ها اجازه می‌دهد تا محتوا را از چندین منبع گرفته و به یک اکوسیستم یکپارچه دیجیتال با مدیریت کتابخانه منتقل کنند- به این معنی که کتابخانه‌ها، کنترل کامل بر تجربه امانت الکترونیکی و داده‌های شخصی کاربران را حفظ می‌کنند.
- زیرساخت امانت الکترونیکی به میزبانی خود کتابخانه، به کتابخانه‌ها امکان می‌دهد طیف بسیار گسترده‌ای از محتوا شامل آثار رایگان بدون حق چاپ، مطالب تاریخ محلی، کتاب‌های خود-ناشری و عناوین ناشران کوچک‌تر را تهیه کنند.

ویژگی های منفی:

- مخارج و هزینه های اداری راه اندازی و اجرای زیرساخت های دیجیتالی به میزبانی کتابخانه، قابل توجه است.
- بیشتر کتابخانه هایی که از این مدل استفاده می کنند با تأمین اعتبار قابل توجهی از سوی دولت مرکزی یا محلی پشتیبانی می شوند، زیرا سرمایه گذاری مورد نیاز، معمولاً فراتر از بودجه های اکثر کتابخانه ها است.
- می توان ادعا کرد که این مدل یک راه حل ناقص است، زیرا در حالی که کتابخانه ها را قادر می سازد طیف گسترده ای از محتوا را میزبانی کنند، ناشران بزرگتر معمولاً از میزبانی کتابخانه ها برای کتاب های الکترونیکی عناوین لیست محبوب، جلوگیری می کنند.

تحلیل کیفی

یادداشتی بر روش شناسی این بخش:

با توجه به فقدان نمودار و داده های جدید برای همه ۱۸ مدل امانت الکترونیکی، این بخش وابسته به داده های مقایسه ای است که در سال ۲۰۱۴ در طول پژوهش های اولیه انجام شده برای تهیه گزارش من، «بررسی کلی مدل های امانت الکترونیکی کتابخانه ای» (منتشر شده در دسامبر ۲۰۱۴)، به دست آمده است. این امر برای اطمینان از یک مبنای عادلانه برای مقایسه بین مدل ها بوده و- در صورت امکان، از داده های جدیدتر استفاده شده و/یا ارجاع شده است.

مقیاس امانت الکترونیکی در مقابل امانت کتاب فیزیکی

گرچه ارقام تطبیقی همیشه در دسترس نیست، اما به طور کلی، امانت کتاب فیزیکی رو به کاهش و امانت الکترونیکی رو به افزایش است، اگرچه امانت الکترونیکی هنوز بخش کوچکی از امانت های کتابخانه ای را تشکیل می دهد.

اروپا

در هلند، امانت کتاب های فیزیکی از بیش از ۱۲۰ میلیون در سال ۲۰۰۵، به ۷۲ میلیون در سال ۲۰۱۴، کاهش یافت^{۱۲۱}. در مقابل، امانت کتاب الکترونیکی از ۲/۹ میلیون در سال ۲۰۱۴، به بیش از ۳/۸ میلیون در سال ۲۰۱۵، افزایش یافت^{۱۲۲}. "در سال ۲۰۱۴ امانت کتاب های الکترونیکی، کمتر از ۵٪ امانت کتاب های فیزیکی را تشکیل می داد. بر اساس آمارهای کتابخانه عمومی استکهلم، امانت کتاب های الکترونیکی، حدود ۱٪ از کل امانت کتاب ها در سیستم

121 CBS Statistics Netherlands (2016)

122 The 2015 figures based on email correspondence with Lucinda Jones from the Dutch National Library (KB) in May 2016. Loan figures also include e-books downloaded as part of KB's seasonal holiday app offer (Vakantie Bib)

کتابخانه‌ای در سال ۲۰۰۹ را نشان می‌داد، اما تا سال ۲۰۱۵ این میزان به ۷/۸٪ رسیده است^{۱۲۳}. بین سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۵، امانت کتاب‌های الکترونیکی از ۲۴۰،۰۰۰ به ۲۹۴،۰۰۰ در سال افزایش یافت (افزایش بیش از ۲۵٪).

در انگلستان، نتایج یک طرح امانت الکترونیکی آزمایشی از راه دور، که از قبل در بین مسئولان چهار کتابخانه شرکت‌کننده در انگلستان آموزش داده شده بودند، نشان داد که امانت الکترونیکی کمتر از ۵٪ از کل عناوین داستانی را که در طول زمان طرح آزمایشی به امانت رفته بود، را تشکیل می‌دهد^{۱۲۴}. ارقام قبلی کلیه کتابخانه‌های عمومی در انگلیس نشان می‌دهد که در کتاب‌های الکترونیکی در سال ۲۰۱۲-۳ تنها ۰,۴٪ از کل کتاب‌های امانت گرفته شده را نشان می‌داد. در اسپانیا، ارقام سال ۲۰۱۵ از سیستم امانت الکترونیکی eBiblio نشان می‌دهد که کاربران در سال گذشته بیش از ۲۴۰،۰۰۰ کتاب الکترونیکی امانت گرفته‌اند، در مقایسه با ۲۴,۴ میلیون امانت کتاب فیزیکی (امانت الکترونیکی که کمتر از ۱٪ از کل امانت‌های گرفته شده را تشکیل می‌دهد)^{۱۲۵}.

در دانمارک، امانت‌های کتابخانه‌ای از ۳۴ میلیون در سال ۲۰۰۰ به حدود ۲۸ میلیون نفر در سال ۲۰۱۴ کاهش یافت^{۱۲۶}. امانت الکترونیکی از زمان راه‌اندازی پلتفرم امانت الکترونیکی کتابخانه عمومی ملی eReolen در سال ۲۰۱۱، به سرعت در دانمارک افزایش یافته است، اما امانت الکترونیکی هنوز هم فقط کمی بیش از ۲٪ از کل امانت‌های کتاب در سال ۲۰۱۴ را تشکیل می‌دهد^{۱۲۷}. جالب توجه است که eReolen شاهد افزایش شگفت‌آور در تعداد کتاب‌های الکترونیکی صوتی شده بود، که اکنون در آمارهای امانت ماهانه eReolen از کتاب‌های الکترونیکی فراتر رفته است^{۱۲۸}. در آلمان، به‌طور تخمینی حدود ۱۳ میلیون امانت کتاب الکترونیکی در سال ۲۰۱۳، در مقایسه با کمی کمتر از ۳۷۵ میلیون مورد امانت چاپی از طریق کتابخانه‌های عمومی در همان سال، گزارش شده است^{۱۲۹}. این مسئله نشان می‌دهد که امانت الکترونیکی در آلمان، هنوز تنها ۳,۵٪ از کل منابع امانت گرفته شده از طریق کتابخانه‌های عمومی را تشکیل می‌دهد^{۱۳۰}.

یکی از چالش‌های مقایسه امانت الکترونیکی با امانت کتاب چاپی این است که مجموعه کتاب‌های الکترونیکی گرایش به ارائه عناوین کمتری نسبت به مجموعه‌های فیزیکی دارند. بیشتر اوقات این بدان معنی است که بسیاری از عناوین مشهور لیست محبوب مردم، فقط در شکل چاپی قابل دسترس‌اند. با این حال، در فنلاند، کتابخانه‌های کلان

123 Figures received from Mikael Petren, former Director of Stockholm Public Library's Digital Library.

124 The Society of Chief Librarians & The Publishers Association (2015)

125 Figures supplied by Diego Gracia, Head of International Library Cooperation, Ministry of Education, Culture and Sports, Spain in May 2016

126 Book and Literature Panel (2015), page 22

127 Mount (2014), page 82

128 Figures supplied by Mikkel Christofersen, Senior Adviser, Copenhagen Libraries and National Project Manager, eReolen

129 Mount (2014), page 82

130 German Federal Statistics Office (2013)

شهر هلسینکی (HELMET) مطالعه‌ای را از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۳ انجام داده است^{۱۳۱} و آمار امانت ۱۰۳ عنوان کتاب که هم از نظر شکل الکترونیکی و چاپی قابل دسترسی بود را، مورد بررسی قرار دادند. امانت‌های دیجیتال ۱۷٪ را تشکیل می‌دادند و ۱۳۷۶۴ امانت از حدود ۸۱۰۰۰ امانت کتابخانه‌ای مربوط به این ۱۰۳ عنوان بودند. این تعجب‌آور است زیرا مجموعه کتاب‌های الکترونیکی دیجیتال کتابخانه بسیار کوچک‌تر از مجموعه فیزیکی آن بود (۹۳۸ مجوز دیجیتال تک-کاربر در مقایسه با ۱۲۳۴۶ نسخه چاپی از این ۱۰۳ عنوان). این نشان می‌دهد که وقتی قابلیت دسترسی به عنوان برای مجموعه‌های دیجیتالی و چاپی یکسان است، کتاب‌های الکترونیکی محبوبیت بیشتری در بین مراجعان کتابخانه‌ای خواهند داشت.

آمریکای شمالی و استرالیا

با نگاهی به اقیانوس اطلس تا ایالات متحده، در سال ۲۰۱۴، ۹۰/۳٪ از کتابخانه‌های عمومی خدمات امانت الکترونیکی را به مشتریان ارائه می‌دادند^{۱۳۲}. یک نظرسنجی^{۱۳۳} که توسط گروه مطالعات صنعت کتاب در بهار سال ۲۰۱۵ انجام شد، گزارش داد که تنها ۲۵٪ از مراجعان کتابخانه در سال گذشته کتاب الکترونیکی را امانت گرفته بودند، اگرچه گفته می‌شد ۵۸٪ از کاربران از این خدمات اطلاع داشتند. در حالی که ۹۰٪ از پاسخ‌دهندگان اظهار داشتند که از انتخاب کتاب‌های چاپی در کتابخانه‌ها خوشحال هستند، تنها ۵۱٪ از انتخاب کتاب‌های الکترونیکی راضی بودند. در استرالیا، انجمن کتابخانه و اطلاع‌رسانی استرالیا (ALIA) گزارش داده است که در سال ۲۰۱۵، کتاب‌های الکترونیکی ۳/۵٪ از میانگین مجموعه کتابخانه‌های عمومی را تشکیل می‌دادند، در حالی که اکثر کتابخانه‌ها، امانت‌های الکترونیکی را بین ۱-۴٪ از کل امانت‌های کتاب فیزیکی می‌دیدند^{۱۳۴}.

عنوان جدول

جدول ۱-۹: ماتریس مقایسه‌ای مدل‌ها در کشورها

Country	E-lending model	Model type	Number of e-book titles for e-lending	% of commercial titles available for e-lending	Average e-book loans per month	Average cost per loan

131 Mount (2014), page 33.

132 Statistica (2014)

133 Milliot (2015)

134 Australian Library and Information Association (2015), page 2

DE	Divibib	Hybrid	160,000	80%	666,666	N/A
NO	Bokhylla.no	Library hosted	160,000	N/A	N/A	N/A
US	MA e-Book Project	Hybrid	160,000	9.4%	N/A	N/A
US	Enki	Single-user/library hosted	30,000	1.7%	5,000	N/A
CA/Quebec	PRETNUMERIQUE.CA	Single-user	15,000	N/A	65,000	€0.23
UK/Wales	e-Books for Wales	Single-user	12,000	0.7%	7,327	N/A
SE	Biblioteket.se	Pay-per-loan/dual - licensing	11,000	16%	20,000	€2.18
FR	PNB	Hybrid	9,000	7%	N/A	N/A
NL	Dutch Digital Library	Pay-per-loan/dual - licensing	7,000	23%	252,544	€0.72
DK	eReolen	Pay-per-loan	4,500	35%	53,474	€1.72
FI	E-books for public libraries	Hybrid	1,485	N/A	1,147	N/A
ES	eBiblio	Single-user	1,400	3%	N/A	N/A
CZ	eReading.cz	Pay-per-loan	1,200	13%	N/A	€1.85
EE	ELLU	Single-user	922	46%	1,166	€1.02
UK/England	Arts Council e-Lending Pilot	Single-user	893	0.05%	N/A	N/A
SI	Biblos Lib	Hybrid	800	80%	1,500	N/A
BE/Flanders	E-boeken in de bib	Pay-per-loan/library hosted	400	N/A	1,600	€1.20

NO	Arts Council e-Lending pilot	Single-user	400	11%	N/A	€2.41
----	------------------------------	-------------	-----	-----	-----	-------

متوسط امانت کتاب الکترونیکی در هر ماه^{۱۳۵}

مدل امانت الکترونیکی divibib آلمان، بالاترین میانگین امانت در هر ماه (بیش از ۶۶۰۰۰۰) را نشان می‌دهد. یکی از عوامل مؤثر در این سطح از امانت الکترونیکی، این است که divibib خدمات امانت الکترونیکی به کتابخانه‌های آلمان را از سال ۲۰۰۷ ارائه داده و از آن موقع، مدت زمان کافی برای توسعه و بلوغ امانت الکترونیکی وجود داشته است. دلیل دیگر اینکه، آلمان پس از ایالات متحده و انگلستان سومین بازار بزرگ امانت کتاب الکترونیکی در جهان را دارد^{۱۳۶}. مدل مجوز تک-کاربر کبک PRETNUMERIQUE.CA در سال ۲۰۱۴، به‌طور متوسط به امانت ماهانه ۶۵۰۰۰ دست یافت.

شایان ذکر است که سه رقم بالای میانگین بعدی در زمینه امانت الکترونیکی ماهانه، از مدل‌های امانت‌دهی است که از سیستم‌های صدور مجوز پرداخت- به ازای-هر-امانت استفاده می‌کنند. این سه مورد عبارتند از: کتابخانه دیجیتال هلند (بیش از ۲۵۰۰۰۰)، eReolen در دانمارک (۵۳۰۰۰) و کتابخانه دیجیتال کتابخانه عمومی استکهلم در سوئد (بیش از ۲۰۰۰۰). کتابخانه عمومی استکهلم، حدود ۲۰٪ از امانت‌های دیجیتال را که در کتابخانه‌های عمومی سراسر سوئد اتفاق می‌افتد، ثبت می‌کند، و تخمین می‌زند کل امانت‌های کتاب الکترونیکی در سوئد از طریق Elibs، حدود ۱۱۵۰۰۰ مورد در هر ماه باشد.

متوسط هزینه برای هر امانت^{۱۳۷}

دسترسی به میانگین هزینه برای داده‌های امانت مربوط به ۱۸ مدل بررسی شده در این مطالعه، محدود است. افزون بر این، چندین مدل امانت الکترونیکی درخواست کردند که میانگین هزینه آن‌ها به ازای هر امانت، منتشر نشود - هرچند شایان ذکر است که بسیاری از این آمارها، به‌طور قابل ملاحظه‌ای بیشتر از بالاترین هزینه به ازای هر مورد امانت بودند که توسط طرح آزمایشی کتاب الکترونیکی شورای هنر نروژ مطرح شده بود (۲/۴۱ یورو).

135 Mount (2014), page 86

136 Waller (2016), page 10

137 Mount (2014), page 87

مدل RETNUMERIQUE.CA ایالت کبک، میانگین ۰،۲۳ یورو به ازای هر امانت را داشت - که بیش از ۵۰٪ کمتر از بهترین مدل اروپایی (هلند) است. میانگین هزینه به ازای هر مورد امانت فقط برای شش مدل امانت الکترونیکی در اروپا موجود است. در هلند، کتابخانه دیجیتالی هلند به کمترین میزان میانگین هزینه به ازای هر امانت (۰/۷۲ یورو) رسید؛ و پس از آن پلتفرم ELLU در استونی (۱/۰۲ یورو) و سپس پلتفرم Bibnet در فلندرز/بلژیک (۱/۲۰ یورو) قرار گرفتند. eReolen در دانمارک (۱/۷۲ یورو) بعد از آن‌ها و سپس eReading.cz در جمهوری چک (۱/۸۵ یورو) و کتابخانه عمومی استکهلم در سوئد (۲/۱۸ یورو) قرار داشتند.

در دسترس بودن کتاب‌های الکترونیکی برای امانت الکترونیکی^{۱۳۸}

divibib آلمان، یکی از بزرگ‌ترین مجموعه‌های عناوین کتاب الکترونیکی را برای امانت الکترونیکی ارائه می‌دهد (۱۶۰۰۰۰)، اگرچه برخی از مفسران اظهار داشته‌اند که به دلیل در نظر گرفتن روزنامه‌ها و مجلات عمومی الکترونیکی، ممکن است این تعداد اندکی بیش از اندازه واقعی تخمین زده شده باشد. مدل امانت‌دهی Bokhylla.no در نروژ نیز، ۱۶۰۰۰۰ عنوان ارائه می‌دهد، اگرچه همه این عناوین، قبل از سال ۲۰۰۱ منتشر شده‌اند. در بریتانیا، کتاب‌های الکترونیکی برای کتابخانه‌ها ۱۲۰۰۰ عنوان، برای امانت الکترونیکی، در مقایسه با ۱۱۰۰۰ عنوان در کتابخانه عمومی استکهلم (رقم تخمین زده شده برای کلیه کتابخانه‌های عمومی در سوئد بالغ بر ۵۰۰۰۰ است) موجود است. پلتفرم امانت PNB در فرانسه، ۹۰۰۰ عنوان، در مقایسه با مجموعه کتابخانه هلندی با ۷۰۰۰ عنوان و eReolen در دانمارک، ۴۵۰۰ عنوان کتاب ارائه می‌دهد.

۷ مدل امانت الکترونیکی باقیمانده، دارای مجموعه‌هایی زیر ۲۰۰۰ عنوان هستند - Ebiblio در اسپانیا (۱۴۰۰ عنوان)، eReading.cz در جمهوری چک (۱۲۰۰ عنوان)، ELLU در استونی (۹۲۲ عنوان)، Biblos Lib در اسلوانی (۸۰۰ عنوان)، Bibnet در فلندرز/بلژیک (۴۰۰ عنوان)، پروژه امانت الکترونیکی شورای هنر نروژ (۴۰۰ عنوان)، و کتاب‌های الکترونیکی فنلاند برای پروژه کتابخانه‌های عمومی (۱۰۳ عنوان).

در آمریکای شمالی، شگفت‌آور نیست که مقیاس مجموعه کتاب‌های الکترونیکی، به‌طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یابد؛ پروژه MA کتاب الکترونیکی ماساچوست با ارائه ۱۶۰۰۰۰ عنوان، enki در کالیفرنیا با ۳۰۰۰۰ عنوان و PRETNUMERIQUE.CA در کبک با ۱۵۰۰۰ عنوان.

درصد کتاب‌های منتشر شده قابل دسترس برای امانت الکترونیکی^{۱۳۹}

شکل بالا عناوین موجود برای امانت الکترونیکی را، به‌عنوان درصدی از کل عناوین کتاب‌های الکترونیکی تجاری (دسترس‌پذیر در بازار) موجود نشان می‌دهد. یادآوری این نکته حائز اهمیت است که به دلیل تفاوت فاحش در تعداد کتاب‌های الکترونیکی تجاری به زبان‌های مختلف، نباید از این مسئله به‌عنوان مقیاس عملکرد استفاده کرد. برای نمونه، در اسلوونی، Biblos Lib موفق شده است تقریباً ۸۰٪ عناوین تجاری را در اختیار شما قرار دهد - اگرچه این فقط معادل ۸۰۰ کتاب الکترونیکی است. در مقایسه، کتاب‌های الکترونیکی برای کتابخانه‌ها در ولز، تنها موفق به ثبت ۱٪ از ۱/۷ میلیون کتاب الکترونیکی منتشر شده به زبان انگلیسی با مجموعه‌ای از ۱۲۰۰۰ عنوان شده است (۱۵ برابر بیشتر از مجموعه اسلوونیایی). با این وجود، اگر کتابخانه‌های اسلوونیایی قادر به حفظ این درصد از عناوین کتاب الکترونیکی در زمان بلوغ و گسترش بازار کتاب‌های الکترونیکی خود نیز باشند، در آن صورت، ۸۰٪ می‌تواند شاخص مهمی از موفقیت باشد.

روندهای کلیدی و عوامل مؤثر

سیاست دولت

شواهد موجود نشان می‌دهد که امکان ادامه حیات و چشم‌انداز توسعه بسیاری از مدل‌های واحد امانت الکترونیکی، به‌طور قابل توجهی تحت تأثیر شرایط کلی محیط سیاست‌گذاری است که در آن فعالیت می‌کنند. به‌ویژه، تعداد قابل توجهی از مدل‌های اروپایی از استراتژی‌ها، سیاست‌ها و بودجه‌های هدفمند برای حمایت از توسعه برنامه‌های آزمایشی منطقه‌ای و برنامه‌های امانت الکترونیکی ملی، بهره‌مند شده‌اند.

اروپا

آلمان

در سال ۱۹۴۷ Einkaufszentrale für Öffentliche Bücherelen (EKZ) به‌عنوان یک سازمان متمرکز برای ارائه خدمات کتابخانه‌ای، که در ابتدا توسط مقامات محلی آلمان تأمین اعتبار می‌شد، تأسیس شد. وجود این نوع سیستم واسطه‌ای تقریباً منحصر به فرد^{۱۴۰}، و با سابقه همکاری ۶۰ ساله با بخش کتابخانه‌ای آلمان، به‌طور مسلم نقش

139 Mount (2014), page 89

140 EKZ is a member of the National Federation of German Library and Information Associations, a sponsoring member of the German Library Association, and a member of the International Federation of Library Associations (IFLA)

مهمی در راه‌اندازی زودهنگام پلتفرم امانت الکترونیکی divibib در سال ۲۰۰۷ بازی کرده است. شایان ذکر است که این توسعه، نزدیک به ۵ سال قبل از آن که بازار کتاب‌های الکترونیکی آلمانی در سال ۲۰۱۱-۱۲ به سطح موفقیت‌های تجاری اساسی برسد^{۱۴۱}، صورت گرفت. در واقع، می‌توان نتیجه گرفت که با وجود سیستم اجرایی شهرداری که از ویژگی‌های اصلی سیستم کتابخانه‌ای در آلمان است، حضور EKZ زمینه‌ای برای قابلیت همکاری و استانداردسازی فراهم کرده است که باعث توسعه قابل توجه divibib به‌عنوان پلتفرم اصلی امانت الکترونیکی در آلمان برای کتابخانه‌ها، شده است.

از سوی دیگر، این ادعا نیز مطرح شده است که سیستم آلمانی قیمت ثابت کتاب، که از سال ۱۸۸۸ اجرا می‌شود^{۱۴۲}، برخلاف سایر کشورهای اروپایی مشابه، در پیدایش کتاب‌های الکترونیکی نسبتاً گران نقش داشته است.

دانمارک و هلند

بودجه دولتی و ابتکارات سیاست ملی، نقش مهمی در ایجاد و توسعه مدل‌های امانت الکترونیکی در دانمارک و هلند داشتند. در دانمارک، آژانس دانمارکی ارتقاء فرهنگ ملی برای کتابخانه‌های عمومی، پلتفرم امانت الکترونیکی eReolen را در سال ۲۰۱۱ ایجاد و راه‌اندازی کرد. در هلند، وزارت آموزش، فرهنگ و علوم (با همکاری انجمن کتابخانه‌های عمومی هلند)، برنامه کتابخانه دیجیتال هلند را در سال ۲۰۰۹ تأسیس کرد که توانست طرح امانت الکترونیکی Stichting Bibliotheek.nl را در ژانویه سال ۲۰۱۴ راه‌اندازی کند. با شروع سال ۲۰۱۵، این پلتفرم امانت الکترونیکی در کتابخانه ملی هلند (Kaminkijke Bibliotheek)، ادغام شد^{۱۴۳}. در ژانویه سال ۲۰۱۵، دولت هلند قانون جدیدی با هدف تأمین بودجه متمرکز ۹/۲ میلیون یورویی برای خرید محتوای دیجیتال برای کتابخانه‌های عمومی را تصویب کرد، پیشرفتی که به نظر می‌رسد باعث افزایش پایداری بلند مدت در مدل امانت الکترونیکی هلند می‌شود.

141 Mount (2014), page 37

142 Ibid; page 38, Germany's fixed-price system for books was primarily upheld through contract law from 1965-

2002, until it was underpinned by new legislation

143 Facts and figures supplied by Lucinda Jones from the Dutch National Library (KB) in May 2016

نروژ

در سال ۲۰۰۵، دولت نروژ متعهد شد که از سال ۲۰۱۵ به بعد، حداقل ۱٪ از بودجه سالانه خود را به حوزه فرهنگ اختصاص دهد - که به همان نسبت باعث افزایش منابع مالی موجود برای تأمین اعتبار جهت دسترسی عموم به محتوای دیجیتالی و دیجیتالی کردن منابع چاپی شد^{۱۴۴}.

افزون بر این، قوانین نروژ، کتابخانه ملی را در گفتگو و توافقنامه‌های صدور مجوز با Kopinor (جامعه مجموعه-سازی نروژ که نماینده ناشران و نویسندگان هستند) توانمند کرده که پس از آن برای همه ناشران، نویسندگان و آثار بی‌نام و نشان قابل اجراست. این گونه فضای سیاست‌گذاری، کتابخانه ملی نروژ را قادر ساخت تا پلتفرم دیجیتالی خود به نام Bokhylla.no (قفسه کتاب) را در سال ۲۰۱۲ راه‌اندازی کند که بیش از ۲۵۰۰۰۰ کتاب دیجیتالی شده و منتشر شده قبل از سال ۲۰۰۱ را به صورت آنلاین در دسترس هر کسی با نشانی و IP نروژی، قرار می‌دهد^{۱۴۵}.

سوئد

در سال ۲۰۱۴، انجمن مناطق و شهرداری‌های سوئد (اس‌ای‌ال‌آر)^{۱۴۶}، در کنار نمایندگان بخش کتابخانه برای ایجاد یک طرح ملی صدور مجوز کتاب الکترونیکی برای کتابخانه‌های عمومی با ناشران، وارد مذاکره شد. در سال ۲۰۱۵، انجمن مناطق و شهرداری‌های سوئد، با ۵ ناشر سوئدی توافق‌نامه ۱۲ ماهه‌ای را امضاء کرد که بر اساس آن، عناوین لیست محبوب می‌توانستند همزمان با انتشار در کتابفروشی‌ها، برای امانت الکترونیکی در دسترس قرار گیرند^{۱۴۷}.

فرانسه، فنلاند، استونی و اسپانیا^{۱۴۸}

در فرانسه، مرکز ملی du Livre در سال ۲۰۱۱، کنسرسیومی با ناشران و فروشندگان کتاب تشکیل داد تا خدمات امانت الکترونیکی (Prêt Numérique en Bibliothèque (PNB) را توسعه دهد. PNB در فوریه سال ۲۰۱۴، با انتشار فهرست ۹۰۰۰ عنوان کتاب از ۵۰ ناشر در سراسر کشور راه‌اندازی شد. مشابه راه‌اندازی کردند که ۸۰٪ هزینه‌های آن تحت پوشش وزارت فرهنگ فرانسه بود. در فنلاند، کتابخانه‌های کلان‌شهر هلسینکی (HELMET) در سال

144 Mount (2014), page 46

145 Ibid; page 46

146 Swedish Association of Regions and Municipalities (SALAR)

147 Details supplied by Mikael Petren, former Director of Stockholm Public Library's Digital Library in May 2016.

148 Mount (2014), pages 91-93

۲۰۱۲، از طریق آژانس دولتی تأمین بودجه برای فناوری و نوآوری^{۱۴۹} و برنامه پژوهشی رسانه‌های نوین^{۱۵۰}، بودجه دریافت کردند تا بتوانند پلتفرم آزمایشی امانت الکترونیکی خود، eBib، را راه‌اندازی کنند. در همین راستا، در استونی، بیش از نیمی از بودجه توسعه برای پلتفرم امانت الکترونیکی ELLU کتابخانه مرکزی Talinn از وزارت فرهنگ استونی گرفته شد، و در اسپانیا، وزارت آموزش، فرهنگ و ورزش کمک مالی ۱/۵ میلیون یورویی برای تأمین مالی طرح آزمایشی امانت الکترونیکی ۱۲ ماهه eBibilo را اهداء کرد.

آمریکای شمالی

در کبک، هزینه‌های اولیه راه‌اندازی پلتفرم امانت الکترونیکی PRETNUMERIQUE.CA از طریق اعتبار ۱۵۰۰۰۰ دلار دولت CAD در سال ۲۰۱۲ پشتیبانی شد^{۱۵۱}. در ایالات متحده، مؤسسه خدمات کتابخانه و موزه (آی‌ام‌ال‌اس)^{۱۵۲}، کمک‌های مالی را تحت قانون خدمات کتابخانه‌ای و فناوری (ال‌اس‌تی‌ای)^{۱۵۳} به پروژه کتاب الکترونیکی MA در ماساچوست^{۱۵۴} و پلتفرم امانت الکترونیکی enki در کالیفرنیا، ارائه داد^{۱۵۵}.

عوامل فرهنگی

اغلب و از گذشته، برخی عوامل فرهنگی وجود دارند که به‌عنوان عامل تأثیرگذار در امانت الکترونیکی عمل می‌کنند. در اکثر موارد، خدمات امانت الکترونیکی در بسترهایی که تمایل به همکاری، گفتگو و تعامل بین کتابخانه‌ها و ناشران وجود داشته باشد، آسان‌تر توسعه پیدا می‌کنند. برای نمونه، در کبک، تضمین دسترسی به هر دو محتوای دیجیتال و چاپی، به واسطه وجود یک "روحیه همکاری تاریخی" با صنعت چاپ و نشر محلی، تسهیل شده است. این امر به حفظ یک رابطه عمدتاً مثبت و کارآمد کمک کرده است^{۱۵۶}. همچنین گفته شده است که چنین گرایش‌هایی برای گفتگو و توافق احتمالاً در مواردی مانند کبک دیده می‌شود زیرا در کبک، هزینه کتابخانه‌های عمومی، درصد بیشتری از درآمد نشر نسبت به سایر مناطق را نشان می‌دهد^{۱۵۷}.

به همین ترتیب، در فنلاند، کتابخانه شهر هلسینکی با دیدگاه مثبت اعلام می‌کند که اکثر ناشران، به کتابخانه‌ها به منزله مسیری برای ایجاد و افزایش تقاضای تجاری برای کتاب‌های الکترونیکی، نگاه می‌کنند، نه آن که کتابخانه را

149 Government's Funding Agency for Technology and Innovation

150 Next Media Research Programme

151 Ibid; page 79

152 Institute of Library and Museum Services (IMLS)

153 Library Services and Technology Act (LSTA)

154 Ibid; page 71

155 Mount (2014), page 93

156 Mount (2014), page 93

157 Ibid; page 77

به‌عنوان تهدیدی کشنده برای تجارت خود بینند^{۱۵۸}. در نتیجه، ناشران، معمولاً عناوین جدید کتاب الکترونیکی را تحریم نمی‌کنند و غالباً آن‌ها را برای امانت الکترونیکی آزاد می‌گذارند، قبل از این که نسخه چاپی آن‌ها در دسترس قرار گیرد.

در موارد دیگر، این رابطه از ابتدا، از سوی ناشران یا واسطه‌های دیگر که از نزدیک در توسعه مدل امانت الکترونیکی مشارکت دارند، شروع شده است. در جمهوری چک، پلتفرم امانت الکترونیکی eReading.cz توسط یکی از بزرگ‌ترین ناشران محلی اداره می‌شود، که امانت و خرید کتاب‌های الکترونیکی را در همان سیستم آنلاین به شکل یکپارچه انجام می‌دهد^{۱۵۹}. مدل مشابهی در اسلونی نیز اتخاذ شده است؛ پلتفرم امانت الکترونیکی Biblos Lib که توسط انتشارات بلترینا^{۱۶۰} (یک سازمان غیرانتفاعی) اداره می‌شود، این امکان را می‌دهد که کتاب‌های الکترونیکی در همان اکوسیستم دیجیتالی، امانت گرفته و خریداری شوند^{۱۶۱}. سرانجام، در استونی، زیرساخت و نرم-افزار پلتفرم امانت الکترونیکی ELLU، توسط بزرگ‌ترین تأمین کننده کتاب الکترونیکی استونیایی (مرکز کتاب-های دیجیتالی) ایجاد شده است.

تمایل به مذاکره (و مذاکره مجدد)

شواهد قابل توجهی در میان اکثریت ۱۸ مدل مورد بررسی وجود دارد که مذاکرات مداوم و پایدار بین کتابخانه‌ها و ناشران در جریان بوده که با بهبود شرایط صدور مجوز، قیمت‌ها و در دسترس بودن کتاب الکترونیکی برای امانت الکترونیکی رابطه مثبت دارد^{۱۶۲}. در اکثر موارد، این نوع گفتگوها در اصل پیش شرط لازم برای ایجاد و توسعه خدمات امانت الکترونیکی در قدم اول است. با این حال، پس از آن، معمولاً تلاش‌های مداوم برای اطمینان از پیشرفت‌های بعدی، ضروری است.

ساخت و توسعه یک نمونه‌ای خوب از این روند را می‌توان در eReolen دانمارک^{۱۶۳}، یافت. در سال اول فعالیت خود از زمان راه‌اندازی در پاییز ۲۰۱۱، eReolen چیزی بیش از ۴۰۰۰ عنوان کتاب الکترونیکی را برای امانت الکترونیکی ارائه داد. در اواخر سال ۲۰۱۲، هفت ناشر از بزرگ‌ترین ناشران دانمارکی، عناوین خود را از این پلتفرم خارج کردند و همین امر باعث کاهش شدید تعداد عناوین کتاب الکترونیکی موجود در آن شد. با این حال، پس از گفتگوهای بیشتر در طول ۱۴-۲۰۱۳، همه ناشران اصلی، عناوین خود را در سال ۲۰۱۵ به eReolen برگرداندند، و در

158 Ibid; page 93

159 Ibid; page 16

160 Beletrina

161 Ibid; page 51

162 Ibid; pages 100-101

163 All figures cited for eReolen below are based on correspondence with Mikkel Christoffersen, Senior Adviser, Copenhagen Libraries and National Project Manager, eReolen in May 2016

نتیجه حجم مجموعه به ۱۲۵۰۰ کتاب الکترونیکی افزایش یافت. در اوایل سال ۲۰۱۶، پنج ناشر بزرگ تصمیم گرفتند عناوین خود را از eReolen دوباره بیرون بکشند و مجموعه عناوین این پلتفرم را به ۹۵۰۰ عنوان کاهش دادند. eReolen در حال حاضر، مشغول مذاکرات تازه با ناشران به منظور ترغیب آنان برای عرضه مجدد فهرست‌های خود برای امانت الکترونیکی است.

مثال دانمارکی یک نمونه واضح از این است که گاهی روند مذاکره می‌تواند ناامید کننده باشد و غالباً نتیجه برعکس اما موقتی داشته باشد، با این حال، روند اصلی در بلند مدت، پیشرفت و یا قابلیت دسترسی بیشتر کتاب‌های الکترونیکی برای امانت الکترونیکی خواهد بود. در استونی، پلتفرم امانت الکترونیکی ELLU در سال ۲۰۱۳، تعداد ۹۲۲ عنوان کتاب الکترونیکی را در مقایسه با نزدیک به ۱۵۰۰ عنوان در سال ۲۰۱۵، ارائه داد^{۱۶۴}. در هلند، کتابخانه دیجیتال هلند، که در سال ۲۰۱۴ و با ارائه ۵۵۰۰ عنوان، راه‌اندازی شد اما تا سال ۲۰۱۶ برای دسترسی به بیش از ۱۱۰۰۰ عنوان کتاب مذاکره کرده بود^{۱۶۵}. در نروژ، پروژه آزمایشی کتاب الکترونیکی شورای هنر که از سال ۲۰۱۳-۲۰۱۴ اجرا شده بود، اکنون به تمام شهرستان‌های نروژ گسترش یافته بود^{۱۶۶}. در اسپانیا، طرح امانت الکترونیکی eBiblio در سال ۲۰۱۴ با موجودی ۱۴۰۰ کتاب الکترونیکی آغاز شد، اما تا پایان سال ۲۰۱۵، به بیش از ۴۰۰۰ عنوان گسترش یافته بود^{۱۶۷}.

به همین ترتیب، در ایالات متحده، پلتفرم امانت الکترونیکی enki برای کتابخانه‌های عمومی در کالیفرنیا ۱۸۰۰۰ عنوان کتاب الکترونیکی را در سال ۲۰۱۴ ارائه داد. تا فوریه ۲۰۱۶، این مجموعه به بیش از ۴۵۰۰۰ عنوان کتاب الکترونیکی، گسترش یافته بود^{۱۶۸}. در کبک، PRETNUMERIQUE.CA در سال ۲۰۱۴ دسترسی به ۱۵۰۰۰ عنوان زبان فرانسه را فراهم کرد، اما تا سال ۲۰۱۶ مجموعه خود را به ۴۵۰۰۰ عنوان گسترش داده بود^{۱۶۹}.

تجربه کاربر

تجزیه و تحلیل ۱۸ مدل بررسی شده در این مطالعه نشان می‌دهد که مکانیسم بازخورد کاربر که توسط کتابخانه‌ها ایجاد می‌شود، نتایج ارزشمندی در پیشرفت‌های مکرر در سیستم‌های امانت الکترونیکی و رابط آن‌ها خواهد داشت. همچنین، شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد هرچه کاربران کتابخانه مدت طولانی‌تری با خدمات امانت

164 Figures obtained from Triinu Seppam, Tallinn Central Library in May 2016

165 Figures based on email correspondence with Lucinda Jones from the Dutch National Library (KB) in May 2016

166 Norwegian Ministry of Culture (2015), page 21

167 Figures obtained from Diego Gracia, Head of International Library Cooperation, Ministry for Culture, Education and Sport, Spain in May 2016

168 Sonoma County Digital Library Project (2016)

169 Figures obtained by Jean-François Cusson, Directeur Général, Bibliopresto.ca, in May 2016

الکترونیکی تعامل داشته باشند، استفاده از آن برایشان آسان تر است. نظرسنجی های سالانه کاربران کتابخانه که در استکهلم (سوئد) و هلسینکی (فنلاند) انجام شده است، نشان از افزایش مداوم درصدی از کاربران دارد که گزارش می دهند استفاده از خدمات امانت الکترونیکی برایشان آسان بوده است. به همین ترتیب، در استونی، کتابخانه مرکزی تالین، نظرسنجی سالانه کاربران را انجام می دهد که نشان داد در سال ۲۰۱۵، ۴۲/۴٪ از امانت گیرندگان کتاب الکترونیکی، در سن ۲۶ سال یا جوان تر، ۷۴/۹٪ زن بودند، و ۵۴/۸٪ از کاربران تصمیم به امانت کتاب های الکترونیکی در خارج از ساعات کاری کتابخانه گرفته بودند^{۱۷۰}. آخرین آماری حاکی از آن است که پلتفرم امانت الکترونیکی ELLU به نیازهایی از کاربران پاسخ می دهد که در یک سیستم امانت دهی کتاب فیزیکی پاسخ داده نمی شدند.

تصمیم گیری مبتنی بر شواهد

یکی از ویژگی های مشترک شرایط صدور مجوز ارائه شده برای امانت الکترونیکی این است که می تواند عناصری از تفاوت های ذاتی یا قیمت های غیرمجاز را داشته باشند، که شاید برای محدود کردن یا دلسردی دامنه عمومی امانت الکترونیکی از طریق کتابخانه ها طراحی شده باشند. این مسئله ممکن است در مواردی قابل درک باشد مثلاً ناشران این ترس را داشته باشند که امانت الکترونیکی تأثیر منفی بر فروش کتاب الکترونیکی بگذارد، که می تواند تصمیمات آن ها برای خودداری از ارائه برخی عناوین کتاب الکترونیکی در پلتفرم امانت الکترونیکی کتابخانه را نیز توضیح دهد.

بر این اساس، ارزش افزوده قابل توجهی وجود دارد که می توان با پشتیبانی بیشتر از تصمیم گیری مبتنی بر شواهد یعنی مبتنی بر داده های دقیق در مورد رابطه واقعی بین امانت الکترونیکی و خرید کتاب الکترونیکی، این ارزش افزوده را دوباره به دست آورد. استدلال های محکمی وجود دارد که نشان می دهد ساختار صدور مجوز و قیمت گذاری، بر اساس واقعیت های رفتاری شکل می گیرند و نه بر اساس قضاوت های شتاب زده مبتنی بر تهدیدات تجاری ادراک شده، که ادعا می شود منافع هر دو گروه ناشران و کتابخانه ها را به شکل یکسان مورد ملاحظه قرار می دهد. نمونه قدرتمندی از این مورد را می توان در تجزیه و تحلیل آمار امانت الکترونیکی در کتابخانه عمومی استکهلم دید که برای پایه گذاری قراردادهای جدید صدور مجوز با یکی از بزرگ ترین ناشران محلی سوئد، به نام نیچر و کالچر^{۱۷۱} مورد استفاده قرار گرفته است^{۱۷۲}. در سال ۲۰۱۳، کتابخانه عمومی استکهلم در ابتدا یک دوره آزمایشی ۳ ماهه با فهرست کتاب های نیچر و کالچر به جز لیست آثار محبوب را برای امانت الکترونیکی برگزار کرد. این

170 Figures obtained from Triinu Seppam, Tallinn Central Library, May 2016

171 Natur & Kultur

172 Mount (2014), page 59

کتابخانه سپس یک دوره آزمایشی ۳ ماهه دیگر، با همه عناوین کتاب‌های نیچر و کالچر را که شامل لیست کتاب‌های محبوب نیز بود، برگزار نمود. نتایج نشان داد که دسترسی به همه عناوین کتاب‌ها، امانت کتاب‌های الکترونیکی کتابخانه را ۱۰۰٪ و در همزمان، بازگشت سرمایه ناشر به واسطه این امانت را نیز ۱۰۰٪ افزایش داده بود^{۱۷۳}. این مسئله، کتابخانه عمومی استکهلم را قادر ساخت تا یک مدل جدید قیمت‌گذاری (شامل سه بخش برای کتاب‌های با سنین مختلف) را ابداع کند.

این مدل جدید صدور مجوز، در اصل برای کاهش هزینه متوسط هر مورد امانت برای کتابخانه‌های شرکت‌کننده، طراحی شده بود؛ در عین حال، بازگشت سرمایه حاصل از امانت الکترونیکی برای ناشران را افزایش می‌داد (با توجه به اینکه کتابخانه‌ها، آماده هزینه‌های بیشتری برای مجوزهای با قیمت پیش‌بینی شده هستند که امکان دسترسی به طیف بیشتری از عناوین را فراهم می‌کنند). این رویکرد، سپس برای تدوین یک طرح ملی و آزمایشی صدور مجوز ۱۲ ماهه، در سال ۲۰۱۵، مورد استفاده قرار گرفت که مورد حمایت انجمن مناطق و شهرداری‌های سوئد بود^{۱۷۴}. مشابهاً، در هلند، مذاکرات با ناشران در سال ۲۰۱۴ نشان می‌دهد که شواهد قابل توجهی از بازگشت مشهود سرمایه ناشران به واسطه امانت الکترونیکی، وجود دارد. این شواهد می‌تواند ناشران را متقاعد کند که ممنوعیت امانت الکترونیکی برای کتاب‌های الکترونیکی محبوب در کتابخانه‌ها را مورد بازنگری قرار دهند^{۱۷۵}.

در سراسر چشم‌انداز گسترده امانت الکترونیکی، شواهد در حال ظهور زیادی وجود دارند مبنی بر این که امانت الکترونیکی می‌تواند فرصتی ارزشمند برای تبلیغ و کشف کتاب‌های الکترونیکی به ناشران ارائه دهد که منجر به جذب مشتری بیشتر و فروش بیشتر شود. در فوریه ۲۰۱۲، مجله کتابداری^{۱۷۶} در ایالات متحده ارقامی را منتشر کرد^{۱۷۷} که نشان می‌داد ۵۰٪ از کاربران کتابخانه به خرید کتاب‌های نویسندگان اقدام می‌کنند که در کتابخانه کشف کرده‌اند، و فعال‌ترین کاربران کتابخانه، مصرف‌کنندگان فعال و خریداران تمام انواع رسانه‌ها، از جمله کتاب‌های الکترونیکی هستند. در ژوئن همان سال، مرکز پژوهش‌های پیو گزارش‌هایی را منتشر کرد^{۱۷۸} که نشان می‌دهد ۵۵٪ از خوانندگان کتاب‌های الکترونیکی دارای کارت کتابخانه ترجیح می‌دهند کتاب‌های الکترونیکی را بخرند، و ۴۱٪ از خوانندگان کتاب‌های الکترونیکی که از کتابخانه‌ها کتاب امانت می‌گیرند، کتاب الکترونیکی را که در حال خواندن آن بودند، خریداری کرده‌اند.

173 Details supplied by Mikael Petren, former Director of Stockholm Public Library's Digital Library in May 2016.

174 Ibid

175 Mount (2014), pages 101-102

176 Library Journal

177 Library Journal (2012)

178 Pew Research Centre (2012), page 7

یک نظرسنجی^{۱۷۹} در سال ۲۰۱۳ که توسط کتابخانه‌های نواحی کلانشهر هلسینکی در فنلاند، انجام شد، آشکار کرد که ۵۵٪ از کاربران کتابخانه گزارش داده‌اند که "این سرویس [امانت الکترونیکی]، مرا به خرید کتاب‌های الکترونیکی علاقه‌مندتر کرده است." افزون بر این، ۵۵٪ پاسخ‌دهندگان گفتند که آن‌ها قصد دارند کتاب‌های الکترونیکی را در آینده بخرند، یعنی تا ۵۰ درصد پاسخ‌دهندگان سال گذشته. یک بررسی جدید که توسط eReolen در دانمارک انجام شده، حاکی از آن است که ۳۰ درصد از کاربران، فقط برای الهام گرفتن به پلتفرم امانت الکترونیکی خود دسترسی داشتند (مثلاً بالقوه برای اطلاع یافتن از خریدهای آینده)، در حالی که ۵۰٪ خریداران فعال کتاب الکترونیکی، بودند^{۱۸۰}.

با تکیه بر این شواهد نوظهور، جالب است بدانید که بسیاری از مدل‌های امانت الکترونیکی که در این گزارش بررسی شده‌اند، در حال ایجاد "دکمه خرید" در سامانه ناشر هستند یا قبلاً این امکان را فراهم کرده‌اند که امکان خرید الکترونیکی را به کاربران کتابخانه ارائه می‌دهد تا چنانچه کتابی برای امانت در دسترس نباشد، بتوانند آن را خریداری کنند^{۱۸۱}. در سال ۲۰۱۴، پنج مدل از مدل‌های امانت الکترونیکی مورد بررسی قرار گرفت (کتابخانه‌های نواحی کلان‌شهر هلسینکی منطقه در فنلاند، E-boeken in de bib در فلندرز/بلژیک، طرح آزمایشی امانت الکترونیکی شورای هنر بریتانیا و Biblos Lib در اسلونی) که از قبل عملکرد «دکمه خرید» را ارائه داده بودند. چهار مدل دیگر امانت الکترونیکی اعلام کردند که قصد دارند «دکمه خرید» را در سال ۲۰۱۵ معرفی کنند (کتابخانه دیجیتال هلند، eReolen در دانمارک، PRETNUMERIQUE.CA در کبک، divibib در آلمان، و پروژه کتاب الکترونیکی MA در ایالات متحده). افزون بر این، سه مدل اخیر نامبرده شده (کبک، آلمان و ایالات متحده)، همچنین در جستجوی فرصتی برای کتابخانه‌های شرکت‌کننده هستند که بتوانند درصدی از سهم فروش کتاب‌های الکترونیکی از طریق مکانیسم «دکمه خرید» را دریافت کنند. سرانجام، در اسپانیا، وزارت آموزش، فرهنگ و ورزش که پلتفرم امانت الکترونیکی eBiblio را راه‌اندازی کرده، پیشنهاد نموده است که سیستم‌های کتابخانه‌ای منطقه‌ای شرکت‌کننده، در صورت تمایل به انجام این کار، باید قادر باشند «دکمه خرید» را معرفی کنند.

نتیجه‌گیری‌ها و توصیه‌های بیشتر

یک سبک برای همه مناسب نیست

179 Mount (2014), page 101.

180 Christoffersen (2016) figures on slide 21

181 Mount (2014), pages 82-85

پس از بررسی ویژگی‌های ۱۸ مدل امانت الکترونیکی مختلف، که در این گزارش مورد مطالعه قرار گرفتند، مشخص است که نمی‌توان یک راهکار یا یک مدل صدور مجوز معین که مناسب همه کشورهای عضو اتحادیه اروپا باشد، را توصیه کرد. پراکندگی‌های ملی و منطقه‌ای در بودجه عمومی، حمایت دولت‌ها از امانت الکترونیکی، انتظارات فرهنگی و پویایی تجاری بدان معنی است که هر مدل امانت الکترونیکی در یک محیط منحصر به فرد کار می‌کند. مثلاً، آیا یک سیستم کتابخانه‌ای معین، می‌تواند به‌طور یک طرفه تصمیم بگیرد که مدل پرداخت به ازای هر امانت/کاربر-همزمان، بهترین فرصت را برای توسعه خدمات امانت الکترونیکی، ارائه می‌دهد؟ - در این صورت موفقیت این آرمان، به‌طور اساسی به در اختیار داشتن بودجه کافی، در کنار آمادگی ناشران محلی برای صدور مجوز کتاب-های الکترونیکی خود تحت این طرح، بستگی خواهد داشت.

قدرت آرام و فزاینده

نشان داده شده که راهکارهای انعطاف‌پذیر و تکرارشونده، که بر اساس گفتگوی پایدار بین ناشران و کتابخانه‌ها، شکل می‌گیرند، منجر به پیشرفت‌های قابل‌توجهی در همه مدل‌های امانت الکترونیکی مورد بررسی، شده‌اند. کتابخانه‌ها و ناشران به جای این که خود را با مواضع سرسختانه و از پیش تعیین شده، محدود کنند، همواره می‌بایست هنر انعطاف‌پذیری را در این مباحثات دنبال کنند. این امر توضیح می‌دهد که چرا برخی از مدل‌های امانت الکترونیکی به دنبال تحقق برنامه‌های صدور مجوز ثابت برای کتاب‌های الکترونیکی با عمرهای مختلف هستند؛ در حالی که برخی دیگر، به دنبال عبور از سیستم صدور مجوز قیمت ثابت و معامله موقت با برخی ناشران معین هستند تا بتوانند به عناوین جذاب کتاب‌های الکترونیکی دسترسی کنند. نهایتاً، هنر "آنچه الان کار می‌کند"، باید اولین گزینه میان گزینه‌هایی باشد از لحاظ نظری مطلوب اما در کوتاه مدت عملاً غیرممکن هستند^{۱۸۲}. با این حال، این به معنای این نیست که قدرت پیشرفت تدریجی و پایدار برای توسعه چشمگیر دامنه برنامه‌ها و مقیاس خدمات امانت الکترونیکی در دراز مدت، نادیده گرفته شود.

^{۱۸۲} به عنوان مثال، کتابخانه ملی نروژ پیشنهادهایی را برای مدل جدید امانت الکترونیکی در ماه مه ۲۰۱۶ منتشر کرد، که شامل ترکیبی از مجوزهای تک-کاربر و مجوز پرداخت-به ازای-هر-امانت بسته به سن عناوین است. کتابخانه ملی در بیانیه مطبوعاتی خود اظهار داشت که "این مدل از دیدگاه کتابخانه‌های عمومی، ناشران یا نویسندگان، بهینه نیست اما زمینه خوبی برای توسعه بیشتر همکاری‌ها در این زمینه را فراهم می‌کند" - کتابخانه ملی نروژ (۲۰۱۶)، صفحه ۲

اصلاح قانون گذاری در سطح اتحادیه اروپا بدون اعتماد متقابل نا کارآمد خواهد بود

در ژوئن ۲۰۱۶، دادستان عمومی دیوان عالی اروپا، یک نظر حقوقی غیر الزام آور^{۱۸۳} منتشر کرد مبنی بر این که "امانت کتاب‌های الکترونیکی با امانت کتاب‌های سنتی قابل مقایسه است" و انواع خاصی از خدمات امانت الکترونیکی که توسط کتابخانه‌های عمومی ارائه می‌شود، طبق قانون موجود اتحادیه اروپا، امری قانونی است. تصمیم نهایی دیوان عالی اروپا در مورد این موضوع، هنوز مهم است؛ اما این پیشرفت‌ها نشان می‌دهد که ممکن است در آینده، زمینه استفاده از چارچوب‌های حق امانت عمومی و اصول فرسودگی دیجیتال در کتاب‌های الکترونیکی، فراهم شود. اگرچه محتمل است موقعیت کتابخانه‌ها، به‌طور قابل توجهی تقویت شود، اما لازم است عدم اطمینان فعلی، پیرامون وضعیت قانونی امانت الکترونیکی، برطرف شود؛ تا بتواند مبنای محکمی برای امانت کتاب الکترونیکی ایجاد کند - که به‌طور بالقوه مبتنی بر کاربرد رژیم حق امانت عمومی (پی‌ال‌آر) برای امانت الکترونیکی در سطح اتحادیه اروپا است. با این حال، چنانچه ناشران و دارندگان حقوق، امانت الکترونیکی کتابخانه را به‌عنوان تهدیدی تجاری در نظر بگیرند، آنان همچنان طیف وسیعی از ابزارها (مانند قیمت گذاری) را حفظ خواهند کرد. این می‌تواند تفاوت اضافی برای دلسرد یا محدود کردن امانت الکترونیکی ایجاد کند. همچنین، دولت‌های عضو اتحادیه اروپا، فرصت‌های کافی برای کاهش و تعدیل این دیدگاه دارند که اجرای طرح امانت عمومی (پی‌ال‌آر) برای امانت الکترونیکی در سطح اتحادیه اروپا، تهدیدی کشنده برای نشاط اقتصادی نگارش و نشر است؛ این کشورها، باید به این بحث‌ها حساس بوده و آن را اصلاح نمایند.

اعتماد مبتنی بر دانش مشترک شفاف و درک متقابل

امانت الکترونیکی از نبود اطلاعات مقایسه‌ای قابل دسترس، و همچنین داده‌ها و آمار رنج می‌برد. چنین داده‌هایی، می‌تواند چه مثبت و یا چه منفی در ارتقاء این موضوع به لحاظ تجاری یا برای مشتریان، مورد استفاده قرار بگیرد. در حالی که مدل‌های انفرادی امانت الکترونیکی (مانند مطالعه موردی کتابخانه‌های عمومی استکهلم) توانسته‌اند داده‌های امانت الکترونیکی را به کار گیرند، تا نشان دهند که خدمات آن‌ها با افزایش درآمد تجاری سازگاری دارد، اما با این حال، بازگشت ناشران به درک غریزی همیشه آسان است (غالباً مورد قبول سیاست‌گذاران قرار می‌گیرد)، و آن این که امانت الکترونیکی به فروش کتاب الکترونیکی آسیب می‌رساند. در واقع، چیزی که بندرت مورد توجه قرار می‌گیرد این است که در شرایطی که فروش کتاب الکترونیکی در یک بازار خاص رو به افزایش یا در حال کاهش است، اما در عمل، این امر به دلیل تغییر در ترجیحات مصرف‌کننده یا به دلیل رقابت از سوی سایر اپراتورهای تجاری جهانی و نه به دلیل امانت الکترونیکی کتابخانه، اتفاق می‌افتد.

از این منظر، پشتیبانی بیشتر در سطح اتحادیه اروپا برای تهیه الگوی مقایسه‌ای و شفاف برای امانت الکترونیکی و شیوه‌های خرید کتاب الکترونیکی در تمام کشورهای عضو، دو عملکرد ارزشمند را ارائه می‌دهد. در مرحله اول، این کار سرویس‌های مختلف کتابخانه‌ای را قادر می‌سازد تا بینش وسیع‌تری نسبت به شیوه‌ها و رویکردهای خاص امانت الکترونیکی که می‌توانند با همکاری ناشران محلی داشته باشند کسب کنند. ثانیاً، این امر ناشران و کتابخانه‌ها را قادر می‌سازد که چارچوب‌های خاص صدور مجوز و شرایط همکاری را شناسایی کنند که به احتمال زیاد، هم انتخاب مشتریان و هم کشف و خرید کتاب‌های الکترونیکی را به حداکثر می‌رسانند. برخی از نمونه‌های اصلی الگوهای پیشنهادی کشورهای عضو در زیر آورده شده است:

دسترس‌پذیری و موجود بودن امانت الکترونیکی

- تعداد عناوین کتاب‌های الکترونیکی موجود برای امانت الکترونیکی در کتابخانه‌ها (عناوین دارای حق مؤلف)
- تعداد عناوین کتاب‌های الکترونیکی موجود برای امانت الکترونیکی در کتابخانه‌ها (دامنه عمومی / عناوین خارج از حق مؤلف)
- درصد عناوین کتاب‌های الکترونیکی تجاری در دسترس برای امانت الکترونیکی
- هزینه متوسط به ازای هر امانت به مشتریان (در کتابخانه‌های کشورهای عضو که هزینه عضویت یا هزینه‌های امانت الکترونیکی را پرداخت می‌کنند)

ویژگی‌های مجموعه کتاب‌های الکترونیکی و استفاده از آن‌ها

- امانت کتاب‌های الکترونیکی کتابخانه در هر سال/میانگین امانت کتاب‌های الکترونیکی در هر ماه
- عمر متوسط عناوین کتاب‌های الکترونیکی موجود برای امانت الکترونیکی در کتابخانه‌ها (از زمان انتشار)
- متوسط ماه‌هایی که عناوین تجاری تحریم می‌شوند (قبل از اینکه برای امانت الکترونیکی در دسترس قرار گیرند، توسط ناشران توزیع نمی‌شوند)
- گستره ژانرهای کتاب الکترونیکی موجود برای امانت الکترونیکی

ویژگی‌های مدل امانت الکترونیکی

- نوع مدل‌های اجرا شده امانت الکترونیکی (برای نمونه تک-کاربر، هیبریدی، مجوز دوگانه، پرداخت-به-ازای-هر-امانت یا میزبانی در کتابخانه)

- میانگین هزینه کتابخانه به ازای هر امانت (تقسیم شده بین هزینه صدور مجوز و امور اداری)
- میزان استفاده از دکمه خرید کتاب الکترونیکی توسط کتابخانه‌ها در سیستم‌های امانت الکترونیکی
- تعداد خریدهای کتاب الکترونیکی از طریق از دکمه‌های خرید کتابخانه

بازار کتاب‌های الکترونیکی تجاری

- تعداد توزیع کنندگان/ناشران کتاب‌های الکترونیکی (محلی/بین‌المللی)
 - متوسط درآمد ناشر در هر کتابخانه به ازای امانت کتاب الکترونیکی
 - میانگین درصد پاداش نویسنده از مجوزهای کتابخانه‌ای امانت الکترونیکی کتاب
 - ارزش فعلی بازار کتاب الکترونیکی هر کشور عضو
- افزون بر این، با توجه به محبوبیت روزافزون امانت کتاب‌های صوتی^{۱۸۴} در بین کاربران کتابخانه، ممکن است این نکته را در نظر بگیریم که آیا می‌توان الگوهای برای این دست کتاب‌ها برای امانت الکترونیکی ایجاد کرد.

به سوی توازنی مبتنی بر شواهد

واضح است که اگر کتابخانه‌ای یک نسخه دیجیتالی از پرفروش‌ترین کتاب را بخرد (برای نمونه، کتاب خلوص از جاناتان فرانزن^{۱۸۵}) و آن را آزادانه در دسترس همه افراد جهان که به اینترنت متصل هستند قرار دهد، ناعادلانه خواهد بود. به همین ترتیب، اگر همه عناوین کتاب‌های الکترونیکی محبوب را، فقط برای بخش‌هایی از جمعیت جهان با کارت اعتباری، یا گروه خاصی از خواننده الکترونیکی، و یا اعضای پلتفرم/خدمات آنلاین تجاری، تا ۱۲ ماه پس از انتشار، دسترس‌پذیر کنیم، این امر نیز به همان اندازه ناعادلانه خواهد بود. ماهیت محدود بودجه‌های کتابخانه‌ای، همیشه به عنوان سقف نهایی خرید در هر محیط امانت الکترونیکی عمل می‌کند. این بدان معنی است که امانت الکترونیکی کتابخانه هرگز نمی‌تواند این را هدف قرار دهد (و نباید هدف قرار دهد) که نیاز طیف وسیعی از تقاضاهای مشتریان، برای نمونه، در مورد عناوین پرفروش را به‌طور کامل تأمین کند. با این حال، کتابخانه می‌تواند خدمات ضروری دسترسی عمومی را فراهم کند؛ و در عین حال نیاز نسل‌های بعدی دارای فرهنگ مطالعه و حق مصرف قانونی محتوای خلاق، را تأمین کند.

184 Christoffersen (2016), Slide 22

185 Purity by Jonathan Franzen

در واقع، از بسیاری جهات، دزدی ادبی دیجیتال تهدیدی برای جاه‌طلبی هر دو گروه ناشران و کتابخانه‌ها به شمار می‌آید. ناشران می‌خواهند از محصول خود سود ببرند و کتابخانه‌ها می‌خواهند مبلغی متناسب با دسترسی عمومی به آن محصول پرداخت کنند. شناختن این واقعیت‌ها، می‌تواند از یک توازن جدید ایجاد کند که به موجب آن ناشران بتوانند از سیاست‌های افراطی قیمت‌گذاری و یا مجازات کتابخانه که باعث امانت الکترونیکی نامناسب می‌شود، اجتناب کنند و در عوض، پذیرای طیف وسیعی از مدل‌ها و گزینه‌های انعطاف‌پذیر برای دسترسی کتابخانه‌ها به مطالب و محتوای مورد نیاز آن‌ها باشند. در مقابل، کتابخانه‌ها، هزینه ناشران را جبران کنند. به جای مکانیسم‌های رمزگذاری سخت برای ایجاد اختلاف‌ها در مدل‌های قیمت‌گذاری، ناشران و کارگزاران باید به کتابخانه‌ها اجازه دهند تا با انعطاف‌پذیری و همکاری با یکدیگر، طوری تفاوت میان سیستم‌های امانت الکترونیکی را طراحی کنند که مشتریان، حداکثر بهره را از بودجه‌های محدود مجموعه‌سازی ببرند. همان‌گونه که این گزارش نشان می‌دهد، شواهدی از قبل وجود دارد که نشان می‌دهد این امر در طیف وسیعی از روش‌های اجرایی و رویکردهای نوآورانه در سراسر اکوسیستم گسترده مدل‌های امانت الکترونیکی اتفاق افتاده است. کتابخانه‌ها و ناشران می‌توانند به تهیه و توسعه توافق‌های متحول شونده بر اساس اعتماد متقابل و تفاهم مشترک ادامه دهند، فرصت‌های کافی برای هر دو طرف معادله امانت الکترونیکی وجود دارد که می‌توانند از آن استفاده نمایند.

منابع فصل چهارم: مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: دستاوردها، امانت الکترونیکی در کتابخانه‌های عمومی: چالش‌ها و فرصت‌ها

Anna Baddeley (2015), E-lending won't put a big dent in book sales, The Guardian, 6th July 2015

Australian Library and Information Association, Australian Public Library Alliance (2015), Comparison of e-books and e-lending in Australian Public Libraries 2015 Book and Literature Panel (2015), Annual Report of the Book and Literature Panel, September 2015

Buringh, Eltjo; van Zanden, Jan Luiten (2009), Charting the Rise of the West: Manuscripts and Printed Books in Europe, A Long-Term Perspective from the Sixth through Eighteenth Centuries, The Journal of Economic History 69 (2): 409–445
CBS Statistics Netherlands, Public Libraries, Volumes lent out to the public, accessed 28th May 2016

Christoffersen, Mikkel (2016), E-lending in Denmark, Presentation delivered at the EBLIDA Conference, Den Haag, 9th May 2016
Council Directive 2001/29/EC, on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, 22nd May 2001

Council Directive 2006/115/EC, on the rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property, Official Journal of the European Union, 27th December 2006

Douglas County Libraries (2014), Pricing Comparison Report, January 2014

Dussolier, Severine (2015), A manifesto for an e-lending limitation to copyright, JIPTEC Volume 5, 30th January 2015

EBLIDA (2012), Discussion paper: e-publishing and the challenge for libraries

European Commission (2015), Towards a modern, more European copyright framework, Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM(2015) 626 final, Brussels 9th December 2015

European Court of Justice (2012), UsedSoft v. Oracle, Case C-128/11, 3rd July 2012

European Court of Justice (2015), Request for a preliminary ruling from the Rechtbank Den Haag (Netherlands) lodged on 17th April 2015, Case C-174/15

European Parliament Committee on Legal Affairs (2015), Draft Report on the implementation of Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, 15th January 2015

European Parliament Resolution 2014/2256(INI) (2015), on the implementation of Directive 2001/29/EC on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, 9th July 2015

German Federal Statistics Office (2013), Library statistics 2013, accessed on 28th May 2016

IFLA (2014), e-Lending Background Paper, August 2014

International Publishers Association (2014), An IPA Special Report: Innovation in e-Lending, 24th June 2014

Library Journal (2012), Groundbreaking publication on who uses libraries and why, Library Journal Releases, The Digital Shift, February 2012, accessed 28th May 2016

María Jesús Rojas, Elisa Yuste, José Antonio Vázquez and Javier Celaya, New Business Models in a Digital Age, Dosdoce.com sponsored by CEDRO, 7th April 2015

Matulionyte, Rita (2015), E-lending and a Public Lending Right: Is it really time for an update?, published online via the Social Science Research Network, 14th September 2015

Mercer, Ben (2011), Mass-circulation Books and the Cultural Origins of 1968 in Western Europe, *Journal of the History of Ideas*, 72.4: pages 613-636

Milliot, Jim (2015), New study finds low levels of digital library borrowing, *Publishers Weekly*, 27th November 2015, accessed 28th May 2016

Mount, Dan (2012), *Libraries, e-Lending and the Future of Public Access to Digital Content*, published by IFLA, November 2012

Mount, Dan (2013), *E-lending Landscape Report*, commissioned by the Australian Library and Information Association

Mount, Dan; Huysmans, Frank (2014), *A Review of Public Library e-Lending Models*

National Library of Norway (2016), the National Library of Norway's recommendation for a model for the purchase and lending of e-books in Norwegian public libraries, 2nd May 2016

Norwegian Ministry of Culture (2015), National Strategy for Libraries 2015-2018, the central government's tasks and responsibilities regarding the development of public libraries

OCLC (2013), The Big Shift – Public library strategies for access to information in any format

Pew Research Center (2012), Libraries, Patrons and e-Books, 22nd June 2012

PLR International website, accessed 28th May 2016

Rutger Wischenbart (2014), Global e-Book Report 2014

Rutger Wischenbart (2015), Global e-Book Report 2015 (purchased online)

Sieghart, William (2013), An Independent Review of E-Lending in Public Libraries in England, commissioned by the Department for Culture, Media and Sport, 27th March 2013

Society of Authors' (2013), Briefing note on PLR and Royalties from Library e-Lending, May 2013

Society of Chief Librarians & The Publishers Association (2015), Report on the remote e-lending pilots, June 2015

Sonoma County Digital Library Project (2016), 45,000+ enki e-books!, The Development Blog, 4th February 2016, accessed 28th May 2016

Statistica (2014), Share of public libraries offering e-books in the United States in 2014, Statistica.com, accessed 28th May 2016

UNESCO (2006), The making of literate societies, Education for all monitoring report

Waller, Bjorn (2016), About e-book library models worldwide, Elib, January 2016

فصل پنجم:

مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: ارتقاء سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها^{۱۸۶}

اداره عمومی سیاست‌های داخلی

واحد سیاست‌گذاری B: سیاست‌های ساخت یافته و منسجم

فرهنگ و آموزش

پژوهش برای کمیته فرهنگی:

ارتقاء سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها

تجزیه و تحلیل عمیق یافته‌ها

باربارا لیسون ناتاشا، فرانک هیوسمن و دان مونت

186 Barbara Lison Natascha; Frank Huysmans; and Dan Mount, (2016) Research for Cult Committee: Promoting Media and Information Literacy in Libraries, European Parliament, Directorate-General for Internal Policies; Policy Department B: Structural and Cohesion Policies; Culture and Education.

چکیده:

کتابداران و کتابخانه‌ها (ی عمومی) در ارتقاء سواد اطلاعاتی و (اخیراً) سواد رسانه‌ای فعال هستند. پس از طرح تاریخچه مختصر، این سند بیان می‌کند که چگونه کتابخانه‌های عمومی به مددجویان و مؤسسات آموزشی کمک می‌کنند تا دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های لازم برای تعامل نقادانه با رسانه‌ها و اطلاعات را بهبود بخشند. این طرح تلاش‌های سازمان‌های بین‌المللی برای قرار دادن خط‌مشی سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی (ام‌آی‌ال)^{۱۸۷} در دستور کار سیاست‌گذاری را مطرح می‌کند، آنچه که (تاکنون) در مورد اثربخشی برنامه‌های ام‌آی‌ال ناشناخته بوده را توصیف نموده، و توصیه‌هایی را برای سیاست‌های اتحادیه اروپا و کتابخانه‌های عمومی ارائه می‌دهد.

خلاصه عملیاتی/کاربردی

مفاهیم سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ در زمانی توسعه پیدا کردند که اهمیت رسانه‌های ارتباط جمعی و اطلاعات در زندگی روزمره افزایش یافت و معلمان را به این فکر انداخت که آیا مهارت‌های اصلی سوادآموزی (خواندن و نوشتن) برای فعالیت‌های آینده جوانان کافی است؟ کتابداران و پژوهشگران در حوزه کتابخانه‌ها، بدواً نقش مهمی در توسعه برنامه‌های ارتقاء سواد اطلاعاتی داشتند و بعداً درگیر ارتقاء سواد رسانه‌ای شدند؛ این درست در دهه ۱۹۹۰ و آغاز سال‌های ۲۰۰۰، یعنی زمانی که دغدغه‌های «شکاف دیجیتالی» مطرح شد رخ داد، شکاف بین افرادی که به منابع دسترسی داشتند و مهارت‌های استفاده از رسانه‌های دیجیتالی را برای ارتقاء شخصی و حرفه‌ای خود داشتند و آن‌ها که نداشتند.

تنوع گسترده‌ای در مفاهیم و تعاریف سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی در میان پژوهشگران و مربیان وجود دارد. تعریف تأثیرگذار از سواد اطلاعاتی بیان می‌کند که سواد اطلاعاتی مجموعه توانمندی‌هایی است که افراد به کمک آن می‌توانند زمان نیاز به اطلاعات را تشخیص دهند و به مکان‌یابی و استفاده مؤثر از اطلاعات مورد نیاز پردازند (انجمن کتابداری آمریکا، ۱۹۸۹). سواد رسانه‌ای اخیراً به‌عنوان تمام ظرفیت‌های فنی، شناختی، اجتماعی، مدنی و خلاقانه تعریف شده است که به ما امکان دستیابی، تعامل و درک انتقادی از هر دو شکل سنتی و جدید رسانه‌ها را می‌دهد (شورای اتحادیه اروپا، ۲۰۱۶).

کتابخانه‌های عمومی به تدریج به مکان‌هایی پر از انواع رسانه‌ها و محیط‌های غنی از اطلاعات برای یادگیری تبدیل می‌شوند؛ در حالی که خواندن و امانت کتاب برای حمایت از سواد در معنای سنتی آن یعنی «سواد خواندن و سواد نوشتن» هنوز دارای اهمیت هستند. با معرفی آزمایشگاه‌های رسانه‌ای که اصطلاحاً میکراسپیس^{۱۸۸} نام دارند، و

187 Media and Information Policy (MIL)

188 makerspaces

سازماندهی یا میزبانی هکاتون‌ها^{۱۸۹}، کتابخانه‌ها تلاش می‌کنند بین موضع دفاعی و یا حمایت‌گرایانه نسبت به سواد رسانه‌ای (با محافظت از کودکان در برابر آسیب‌ها و جلوگیری از منزوی شدن سالمندان) و موضع قدرتمند [تهاجمی] نسبت به سواد رسانه‌ای با توانمندسازی مردم (از طریق کمک به مردم در تقویت قدرت ذهنی و حمایت از استعداد‌های خلاقانه آن‌ها) تعادل برقرار کنند. تغییر تدریجی در چشم‌انداز نقش کتابخانه‌های عمومی در جامعه قابل مشاهده است، به طوری کتابخانه‌های عمومی از مکانی برای دسترسی صرف به اطلاعات به سمت یک فلسفه و فرهنگ برای به اشتراک گذاری اطلاعات و دانش در حال تغییرند.

از زمان شروع هزاره سوم، سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی^{۱۹۰} و کمیسیون اروپایی، اهمیت اطلاعات و دانش را برای شاغلان و شهروندان به طور کلی، و برای اقتصاد و جامعه به‌عنوان مجموعه‌ای کلی مورد تأکید قرار داده‌اند. سازمان‌هایی مانند یونسکو و ایفلا (فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابداری) بر اهمیت سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی برای توسعه اجتماعی و فرهنگی افراد، گروه‌های اجتماعی و جوامع تأکید کرده‌اند. یونسکو و ایفلا چارچوبی واحد برای «سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی» (ام‌آی‌ال) معرفی کرده‌اند و با هم همکاری می‌کنند تا از کتابداران در تهیه برنامه‌های اجرایی برای تقویت سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی کاربرانشان حمایت کنند.

با این حال، از اندک پژوهش‌های فعلی نمی‌توان نتیجه‌گیری کرد که برنامه‌های ارتقاء سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی به‌طور کلی مؤثر بوده‌اند. پژوهش‌های منظم‌تر و بیشتری مورد نیاز است. مطالعات بسیاری در رابطه با رفتار اطلاعاتی انجام شده که بینشی را در مورد نحوه برخورد مردم با اطلاعات ارائه می‌دهند. به‌طور کلی، پژوهش‌های مرتبط با اثربخشی آموزش رسانه‌ها (عمدتاً خارج از کتابخانه‌های عمومی) مختلط است. با این حال، بسیاری از متخصصان و پژوهشگران دریافته‌اند که برنامه‌های سواد رسانه‌ای می‌توانند نگرش‌ها و بعضاً رفتارها را با موفقیت تغییر دهند، که اخیراً با فرا تحلیل ۵۱ مطالعه کمی، صورت گرفته است. چارچوب ارزیابی جهانی سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی^{۱۹۱} که توسط یونسکو، توسعه پیدا کرده، ترکیبی از ابزارهای ارزیابی، روش‌شناسی و رهنمودهایی است که برای جمع‌آوری داده‌ها به منظور ارزیابی سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی به کار گرفته می‌شود. با کمک این چارچوب ارزیابی، کتابخانه‌های عمومی می‌توانند به شکلی روشمند نشان دهند که برنامه‌هایشان اثربخش بوده است. کودکان، جوانان، بزرگسالان و سالمندان از همه طیف‌های اجتماعی برای مقابله با این چالش‌ها، تجهیز خواهند شد و خواهند توانست از فرصت‌های زندگی در جامعه‌ای که از اطلاعات و رسانه‌ها اشباع شده استفاده کنند.

برای تحقق این امر، توصیه‌های زیر مطرح می‌شود:

189 hackathons

190 OECD

191 Global Media and Information Literacy Assessment Framework

- در کلیه چارچوب‌های آموزشی ۲۰۲۰، تمام ظرفیت‌های کتابخانه‌ها، به‌ویژه کتابخانه‌های عمومی و مدارس را شناسایی کنید تا بتوانید از یادگیری کاملاً رسمی، غیررسمی و دوستانه همه جنبه‌های سواد اعم از سواد خواندن و نوشتن، سواد اطلاعاتی و سواد رسانه‌ای، حمایت کنید.
- در سال‌های اخیر کتابخانه‌های عمومی در چندین کشور عضو اتحادیه اروپا با کاهش بودجه مواجه شده‌اند و به طوری که مجبور شدند پرسنل واجد شرایط (به‌ویژه کتابداران جوان) را کاهش دهند و ساعت‌های کاری را کم کنند، و حتی برخی شعبه‌های کتابخانه را تعطیل کنند. به منظور درک همه ظرفیت‌های کتابخانه‌های عمومی در بالا بردن سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی، بسیار مهم است که از نظر سیاسی و اقتصادی از آن‌ها حمایت شود، تا بتوانند از طریق ساعات طولانی باز بودن و استفاده از کارکنان حرفه‌ای که بازتابی از ترکیب جمعیتی منطقه باشند، تبدیل به مراکز یادگیری اجتماعی شوند.
- به همکاری با سایر سازمان‌های بین‌المللی و سازمان‌های کتابخانه‌ای، ادامه دهید تا به یک چارچوب مفهومی یکپارچه سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی برسید که دربرگیرنده «سواد دیجیتالی / مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات»، در جهت توسعه دانش، آگاهی انتقادی، و شایستگی‌های فردی است (از گیرنده/منفعل تا فعال/خلاق). با این رویکرد، خواهید توانست چشم‌اندازهای فراگیر رسانه‌ای و اطلاعاتی امروز را در جهت پیشرفت‌های فردی افراد جامعه، مدیریت کنید.
- برای یک برنامه پژوهشی، ترجیحاً در افق ۲۰۲۰، کار کنید با این هدف که نقاط قوت و ضعف در برنامه‌های فعلی سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی را شناسایی کنید و تلاش کنید تا اثربخشی چنین برنامه‌هایی را افزایش دهید. در صورت امکان، از چارچوب ارزیابی یونسکو در مطالعات مربوط به ارزیابی برنامه‌های فعلی استفاده کنید.

سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی: معنای آن چیست؟

تاریخچه کوتاه

سواد رسانه‌ای به‌عنوان یک مفهوم برای اولین بار در دهه ۱۹۶۰ ابداع شد. در آن زمان، معلمان و آموزش‌دهندگان، با مشاهده اهمیت روزافزون رسانه‌های ارتباط جمعی مانند رادیو و تلویزیون در زندگی روزمره، شروع به ابراز تردید کردند که آیا "با سواد بودن" - توانایی خواندن و نوشتن - به تنهایی برای افراد و به‌ویژه کودکان، کافی است، که بتوانند خود را در جامعه مدرن به اثبات برسانند. از دید آموزش‌دهندگان رسانه، باسواد بودن نه تنها توانایی رمزگشایی و تولید اطلاعات متنی را در بر می‌گیرد، بلکه به معنای تعامل انتقادی با فناوری‌های مختلف رسانه‌ای، شکل‌ها و قالب‌های آنان نیز هست. مطالعه علمی و تجزیه و تحلیل (نحوه تولید) فیلم‌های بلند، رادیو، موسیقی و

تلویزیون نشان داده بودند که همه انواع ساختارهای آشکار و نهفته فناوری در تولید و استفاده از پیام‌های ارسالی و حتی خود پیام‌ها به کار گرفته می‌شوند. بنابراین، باسواد رسانه‌ای به معنای این است که افراد بتوانند از میان سیل پیام‌های روزانه، شاهد یک "تصویر بزرگ" باشند - و تبدیل به یک کاربر انتقادی رسانه شوند و در مقابل بتوانند محتوای بالقوه مضر (مثلاً پیام‌های خشونت‌آمیز و جنسی)، بزرگنمایی سیاسی و تبلیغاتی را تشخیص دهند.

در همین راستا و تقریباً در همان زمان، محیط اطلاعاتی در حال گسترش، خواستار جداسازی گندم از کاه شد: نخست جایابی منابع مرتبط و در گام بعدی، تفکیک بین اطلاعات و منابع اطلاعاتی قابل اعتماد و غیرقابل اعتماد. از گذشته‌های دور، گسترش دسترسی موجب شکل‌گیری مؤسسات اطلاعاتی عمومی مانند موزه‌ها (از قرن هجدهم به بعد)، کتابخانه‌ها (عمومی) و آرشیوهای عمومی و همچنین سیستم‌های سخن‌پراکنی (صداوسیما) عمومی در قرن بیستم شده است. با گسترش سریع تولید اطلاعات در قرن بیستم، فراهم کردن دسترسی به اطلاعات برای خدمات عمومی با آموزش و گردآوری همراه بود - جمع‌آوری مجموعه‌ای مناسب از منابع پیرامون موضوعات مختلف - و یک هدف آموزشی: برای کمک به یادگیرندگان، به این منظور که خودشان اطلاعات مورد نیازشان را گردآوری کنند. در ایجاد اینکه فیلترهای پیش از انتشار مانند گذشته به نظر برسند شبکه وب جهان گستر فقط نیاز شهروندان برای آنکه باسوادان اطلاعاتی باشند را افزایش داده است.

تعریف

نگاهی به متون دانشگاهی، حرفه‌ای و سیاست‌گذاری‌ها، نشان می‌دهد که هیچ تعریف اساسی برای سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی وجود ندارد. بسته به رشته علمی یا حرفه تخصصی و زمینه‌های آموزشی، فرهنگی و اجتماعی که پژوهشگران در آن کار می‌کنند، جنبه‌های مختلف سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی مورد ملاحظه قرار گرفته‌اند. همان‌طور که پاتر^{۱۹۲} (۲۰۱۳: ۲۱۷) اظهار داشت: "پیکره ادبیات مربوط به سواد رسانه‌ای مجموعه‌ای بزرگ و پیچیده و متشکل از ایده‌های مختلف است که تنوع قابل توجهی را در نحوه تعریف خود به نمایش می‌گذارد." در مورد سواد اطلاعاتی نیز همین موضوع صادق است (بادن و رابینسون^{۱۹۳} ۲۰۱۲: ۲۸۸-۲۸۹). برای ارائه حداقل یک برداشت از آنچه که عموماً تحت هر دو اصطلاح درک می‌شود، دو تعریف نسبتاً اولیه ارائه شده که ثابت شده در بحث‌های سطح بین‌المللی و اروپا تأثیرگذار بوده است.

آفدرهاید^{۱۹۴} (۱۹۹۳) در آمریکا در گزارشی از "کنفرانس ملی رهبری سواد رسانه‌ای"^{۱۹۵}، فرد باسواد رسانه‌ای را این‌طور تعریف می‌کند: "شخصی که می‌تواند هر دو رسانه چاپی و الکترونیکی را رمزگشایی، ارزیابی، و تجزیه و تحلیل کند. هدف اصلی سواد رسانه‌ای، داشتن استقلال انتقادی در رابطه با همه رسانه‌هاست. آموزش سواد رسانه‌ای بر

192 Potter

193 Bawden & Robinson

194 Aufderheide

195 National Leadership Conference on Media Literacy

موارد بسیار گسترده‌ای تأکید دارد؛ از شهروندی آگاهانه گرفته تا فهم زیبایی‌شناختی و بیان احساسات، حمایت اجتماعی، عزت نفس و شایستگی مصرف‌کننده. دامنه تأکیدات با رشد سواد رسانه‌ای گسترش می‌یابد. " ایده اصلی در آموزش رسانه‌ای این است که رسانه‌ها و پیام‌های ارسالی، انعکاسی از ارزش‌های آشکار و نهفته اجتماعی هستند، که به شکل‌گیری واقعیت اجتماعی نیز کمک می‌کنند.

انجمن کتابداری آمریکا (۱۹۸۹) فرد باسواد اطلاعاتی را این طور تعریف کرد: "فردی که قادر است زمان نیاز به اطلاعات را تشخیص دهد و به مکان‌یابی و استفاده مؤثر از اطلاعات مورد نیاز خود بپردازد (...). در نهایت، افراد باسواد اطلاعاتی کسانی هستند که یاد می‌گیرند که چگونه یاد بگیرند. آنان می‌دانند که چگونه یاد بگیرند زیرا می‌دانند که چگونه دانش سازمان یافته است، چگونه می‌توانند اطلاعات را پیدا کنند و چگونه از اطلاعات به‌گونه‌ای استفاده کنند که دیگران نیز بتوانند از آنان یاد بگیرند. آن‌ها افرادی هستند که برای یادگیری مادام‌العمر آماده هستند، زیرا همواره می‌توانند اطلاعات مورد نیاز را برای هر کار یا تصمیمی که دارند پیدا کنند."

سواد رسانه‌ای در مقابل سواد اطلاعاتی

اگرچه سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی در برخی از موارد اشتراکاتی دارند، اما از نظر مفهومی متفاوت بوده، و برخاسته از سنت‌های دانشگاهی و کاربردی جداگانه‌ای هستند (لی و سو^{۱۹۶}، ۲۰۱۴؛ ر.ک: لیونینگ استون و همکاران^{۱۹۷}، ۲۰۰۵). در سواد اطلاعاتی، "اطلاعات" به‌طور سنتی به‌عنوان "محتوای" کمابیش واقعی، خنثی و خالص، صرف‌نظر از فرم مورد استفاده، تصور شده است. از طرف دیگر، سواد رسانه‌ای گرایش به مسئله تأثیرات متقابل محتوا و شکل دارد. محتوا تا حدی فرم شکل‌گیری اطلاعات را تعیین می‌کند و برعکس، شکل بر محتوایی که ارائه می‌شود تأثیرگذار است (ر.ک: آفدرهاید^{۱۹۹۳}: ۲).

از زمان ظهور شبکه جهان‌گستر وب با ساختار زیربنایی "فراپیوندی"^{۱۹۸} آن، جنبه‌های شکلی نیز وارد بحث سواد اطلاعاتی شده که به مفهوم "سواد دیجیتالی" منتهی شده است (بادن و رابینسون، ۲۰۰۸؛ الینت^{۱۹۹}، ۲۰۱۶). "سوادهای" دیگر مانند "سواد فناوری اطلاعات و ارتباطات"، و همچنین مهارت‌های دیجیتالی، مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و "مهارت‌های قرن بیست و یکم" که در سال‌های اخیر مورد توجه واقع شده‌اند) در اینجا مورد بحث قرار نمی‌گیرند (نگاه کنید به بادن^{۲۰۰۱}؛ کلتی^{۲۰۰۱}).

196 Lee & So

197 Livingstone

198 hyperlink

199 ELINET -European declaration of the right to literacy

200 Koltay

در نتیجه‌گیری‌هایی که اخیراً توسط شورای اتحادیه اروپا درباره "توسعه سواد رسانه‌ای و تفکر انتقادی از طریق آموزش و یاد دادن" منتشر شده است، سواد رسانه‌ای به‌عنوان "کلید ظرفیت‌های فنی، شناختی، اجتماعی، مدنی و خلاقانه تعریف شده است که به ما امکان دسترسی، درک انتقادی و تعامل با هر دو شکل سنتی و جدید رسانه‌ها را می‌دهند." در پاورقی، به‌طور شفاف بیان شده است که "چنین ظرفیت‌هایی به ما این امکان را می‌دهند که تفکر خلاق را تمرین کنیم و در فعالیتهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مشارکت داشته و نقشی پویا در روند دموکراتیک ایفا نماییم. مفهوم سواد رسانه‌ای، رسانه‌های مختلفی مثل پخش، ویدئو، رادیو، مطبوعات، را دربر می‌گیرد که از طریق کانال‌های مختلف: سنتی، اینترنتی، و رسانه‌های اجتماعی، نیازهای همه گروه‌های سنی را مرتفع می‌کنند" (شورای اتحادیه اروپا، ۲۰۱۶).

این تعریف بیانگر گسترش دامنه تأثیرات مثبت بر مشارکت مدنی و دموکراتیک است که از آموزش رسانه‌ها انتظار می‌رود. همان‌گونه که در زیر بیان خواهد شد، کتابخانه‌های عمومی و انواع دیگر کتابخانه‌ها در موقعیتی قرار دارند که می‌توانند در ارتقا سواد رسانه‌ای، و به‌ویژه در ارتقاء سواد اطلاعاتی (و سواد دیجیتالی) سهیم باشند. در باقیمانده این سند، از فعالیتهای کتابخانه‌های عمومی بر عهده دارند، و آنچه در مورد اثربخشی آن‌ها شناخته شده است، پرده‌برداری می‌شود.

نقش کتابخانه‌های عمومی در سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی

از سواد اطلاعاتی تا سواد رسانه‌ای

به‌طور سنتی، کتابخانه‌های عمومی همراه با کتابخانه‌های آموزشگاهی و دانشگاهی و پژوهشی، در صدر ارتقاء سواد اطلاعاتی قرار داشته‌اند، و تنها بعداً آن را به سواد رسانه‌ای گسترش داده‌اند. به‌خصوص در مدارس آموزش ابتدایی، راهنمایی و متوسطه، کتابخانه‌ها، ارزش افزوده خود به فرآیند یادگیری را برای کمک و آموزش به فراگیران در یافتن و ارزیابی منابع عمدتاً متنی، در مجموعه‌های خود، و در پایگاه‌های اطلاعاتی مشترک شده و در وب دیده‌اند (و هنوز هم می‌بینند).

هنگامی که در دهه ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰، رسانه‌های دیجیتالی به تدریج در محل کار، مدرسه و خانه مرکزیت پیدا کردند، کتابخانه‌های عمومی، آشکارا تبدیل به مکان‌هایی شدند که دسترسی به اینترنت را فراهم می‌کردند و به کسانی که دسترسی به منابع یا مهارت استفاده از آن‌ها را نداشتند، آموزش می‌دادند. تا حدودی به خاطر تلاش‌های آن‌ها و تا حدودی به خاطر اینکه استفاده از تلفن ثابت و تلفن همراه برای دسترسی به اینترنت رایج‌تر شده بود، ترس از وجود "شکاف دسترسی" دائمی کاهش یافت. گروه‌های اجتماعی که از دسترسی عقب مانده بودند، به این کار روی

آوردند و یا شروع به انجام این کار کردند. هرچند، نگرانی‌ها در مورد "شکاف مهارتی و استفاده از اینترنت" بین گروه‌های پیشرو و گروه‌های محروم همچنان وجود داشت، و به همین دلیل کتابخانه‌های عمومی برای کسانی که عقب مانده بودند، برنامه‌های آموزشی را اجرا می‌کردند.

سواد رسانه‌ای به معنای وسیع‌تر، و نه صرفاً به معنای دیجیتال، شامل فعالیت‌های کتابخانه‌ها و مدارس در جهت هدایت دانش‌آموزان به منظور افزایش ایمنی در رفتار آنلاین، در محیط وب و در رسانه‌های اجتماعی است. همچنین، (معلم) کتابداران و آموزگاران در آموزش شهروندی، دوره‌هایی را برای آگاهی بیشتر نوجوانان از روندهای تجاری و سیاسی در ورای پیام‌های ارسالی در وب و خارج از وب برگزار می‌کنند.

از حمایت تا توانمندسازی

روی هم رفته، از یک طرف بر کودکان و نوجوانان - و والدین آن‌ها - تمرکز وجود دارد و از طرف دیگر، بر کسب مهارت‌های دیجیتالی تأکید می‌شود؛ کتابخانه‌های عمومی تلاش می‌کنند سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی را ارتقا دهند. جمعیت بزرگسالان، به‌ویژه افراد کم‌سواد و شهروندان سالمند، در کسب مهارت‌های دیجیتالی (شبکه وب جهانی، پست الکترونیکی، رسانه‌های اجتماعی) مورد حمایت واقع می‌شوند. بر خلاف تعریف شورای یادشده، هنوز مشخص نیست که کتابخانه‌های عمومی چگونه می‌توانند این کار (سواد اطلاعاتی، از جمله سواد دیجیتالی) را برای افرادی که بیشترین نیاز را دارند، به بهترین وجه انجام دهند و بیشتر بر چه چیزی باید تمرکز کنند. با این حال، گروهی از کتابخانه‌های پیشرو، وظیفه خود را برای تقویت سواد رسانه‌ای مشتریان خود در معنای گسترده‌تری می‌بینند:

- فراهم کردن آزمایشگاه‌های رسانه‌ای، یعنی فضاهایی در کتابخانه که در آن مراجعان یاد می‌گیرند چگونه سخت‌افزارها و نرم‌افزارها را برای خود استفاده کنند (برای نمونه، رکوردهای صوتی و تصویری را به‌عنوان گزارشی از سازمان داوطلبانه یا شرکت-یک-نفره خود ویرایش کنند)؛
- تجهیز کتابخانه با میکرواسپیس‌ها/هکراسپیس / آزمایشگاه‌های تفریحی^{۲۰۱}: "فضاهای خلاق، فضاهای دی‌آی‌وای (خودت انجام ده) ۲۰۲ جایی که در آن افراد می‌توانند دور هم جمع شوند تا خلق کنند، اختراع کنند و یاد بگیرند. کتابخانه‌ها، غالباً دارای پرینترهای سه بعدی، نرم‌افزارهای

الکترونیکی، تجهیزات و ابزارآلات سخت‌افزاری و قطعات و موارد دیگر هستند" (ویلینگام و دو بوئر^{۲۰۳}، ۲۰۱۵: ۱)؛

• سازماندهی و/ یا میزبانی همکاتون‌ها: رویدادهای اجتماعی جایی که توسعه‌دهندگان نرم‌افزار، طراحان گرافیک، بازی‌سازان و دیگران برای ایجاد نرم‌افزارهای جدید و برنامه‌های سخت‌افزاری دور هم جمع می‌شوند، و گاهی اوقات برای بهبود عملکرد کتابخانه‌های دیجیتال دورهم گرد می‌آیند؛

با وجود چنین فضاها و فعالیت‌هایی، کتابخانه‌ها می‌خواهند نشان دهند که نسبت به همه انواع رسانه‌ها و محیط‌های یادگیری غنی از اطلاعات متعهد هستند، بنابراین کتابخانه‌ها صرفاً جایی نیستند که مردم برای مطالعه و امانت کتاب‌ها می‌آیند (گرچه این جنبه‌ها مهم‌اند، اگر تنها بخواهیم "سواد خواندن و نوشتن" را حمایت کنیم). این مسئله همچنین به معنای دستیابی به تعادل بهتر بین یک موضع دفاعی و محافظه‌گرایانه نسبت به سواد رسانه‌ای (با محافظت از کودکان در برابر آسیب‌ها و جلوگیری از منزوی شدن سالمندان) و موضع قدرتمند نسبت به سواد رسانه‌ای با توانمندسازی مردم (از طریق کمک به مردم در تقویت قدرت ذهنی و حمایت از استعدادهای خلاقانه آن‌ها) است (ر.ک: هابز، ۲۰۱۱).

افزون بر این، این موضوع دلالت بر تغییر دیدگاه در مورد نقش کتابخانه عمومی در جامعه دارد که از دسترسی منحصر به فرد به اطلاعات به سمت یک فلسفه و فرهنگ دموکراتیک‌تر برای به اشتراک گذاشتن اطلاعات و دانش، پیش می‌روند. اشتراک‌گذاری می‌تواند بین کتابخانه‌ها و کاربران آن‌ها و - مهم‌تر از همه - بین کاربرانی که می‌خواهند دانش خود را به اشتراک بگذارند و سایر افرادی که می‌خواهند یاد بگیرند، اتفاق بیفتد.

خط‌مشی مربوط به سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی

همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد، سواد اطلاعاتی یک مفهوم کلیدی در بسیاری از گرایش‌های کتابداری از کتابخانه‌های عمومی و آموزشگاهی گرفته تا کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی است. بنابراین، تعجبی ندارد که کتابخانه‌ها و سازمان‌های حرفه‌ای آنان، با گنجاندن رویکرد خود نسبت به سواد اطلاعاتی در اسناد خط‌مشی، آن را به رسمیت بشناسند. مرور کلی آثار حرفه‌ای و دانشگاهی و همچنین رویکرد سیاست‌های ملی و سازمان‌های اروپایی و جهانی نشان می‌دهد که در مقایسه با سایرین، اروپا نسبتاً دیر در این مسیر گام نهاده است. با این حال، پس از این شروع سرد،

دولت‌ها و کتابخانه‌ها در اروپا، کاملاً مشغول فعالیت در این زمینه بوده‌اند (ورکس ۲۰۴، ۲۰۰۳؛ رک. بورگ و لوری ۲۰۵، ۲۰۱۱).

در خط‌مشی یادگیری مادام‌العمر کمیسیون اروپایی، و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)، اهمیت اطلاعات و دانش در شروع هزاره سوم، برای شاغلان و شهروندان در کل و برای اقتصاد و جامعه به‌عنوان یک مجموعه کلی، مورد تأکید قرار گرفته است.

به تازگی الی‌نت (شبکه اروپایی سیاست‌گذاری سوادآموزی)^{۲۰۶} از فهم گسترده سواد دیجیتالی (شامل مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و نه فقط محدود به آن؛ الی‌نت، ۲۰۱۶)، حمایت کرده است. اگرچه گفت‌وگو سیاست‌گذاری، عمدتاً در چارچوب اصطلاحات اقتصادی و فنی شکل گرفته که بر رشد بالقوه اقتصادی در جریان فناوری مناسب در اروپا، تأکید دارد؛ عملاً مفهوم سواد اطلاعاتی از جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی را نادیده می‌گیرد. در طول دهه گذشته، سازمان‌ها و شبکه‌هایی مانند فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابداری (ایفلا)، الی‌نت و سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو)، تا حدودی این مسئله را تغییر داده‌اند. یونسکو طرح «اطلاعات برای همه برنامه‌ها» (آی‌اف‌ای‌پی)^{۲۰۷}، را معرفی کرد که هنوز ادامه دارد. از سال ۲۰۱۲، فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابداری (ایفلا) و یونسکو در زمینه برنامه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی (ام‌آی‌ال) با یکدیگر همکاری داشته‌اند. این دو سازمان، این دو مفهوم را با هم در نظر گرفته‌اند، که ممکن است باعث گسترش حوزه مفهومی سنتی کتابخانه‌ها درباره سواد اطلاعاتی شود.

"ام‌آی‌ال" به‌عنوان ترکیبی از دانش، نگرش، مهارت‌ها و شیوه‌های لازم برای دستیابی، تجزیه و تحلیل، ارزیابی، استفاده، تولید و تبادل اطلاعات و دانش، به روش‌های خلاقانه، قانونی و اخلاقی تعریف شده که به حقوق بشر احترام می‌گذارد. افراد باسواد رسانه‌ای و اطلاعاتی، می‌توانند از انواع مختلف رسانه‌ها، منابع و مجاری اطلاعاتی، در زندگی خصوصی، حرفه‌ای و عمومی خود استفاده کنند. آن‌ها می‌دانند چه زمان و به چه نوع اطلاعاتی نیاز دارند و برای چه چیزی، از کجا و چگونه آن را به دست آورند. آن‌ها می‌فهمند چه کسی و چرا این اطلاعات را ایجاد کرده و می‌توانند نقش‌ها، مسئولیت‌ها و کارکردهای رسانه‌ها، تولیدکنندگان محتوا و سازمان‌های آرشیوی (ذخیره‌کننده اطلاعات) را نیز درک کنند. آن‌ها می‌توانند اطلاعات، پیام‌ها، باورها و ارزش‌هایی که از طریق رسانه‌ها و هر نوع تولیدکننده محتوا خلق می‌شود را تجزیه و تحلیل کنند، و می‌توانند اطلاعات تولید شده بر ضد یک عقیده، یک

204 Virkus

205 Borg & Lauri

206 ELINET (European Literacy Policy Network)

207 Information for All Programme (IFAP)

شخص یا یک متن، را مورد اعتباریابی قرار دهند. بنابراین، صلاحیت‌های «ام‌آی‌ال»، فراتر از فناوری اطلاعات و ارتباطات است و شامل مهارت‌های یادگیری، تفکر انتقادی و تفسیر مطالب می‌شود که فراسوی مرزهای حرفه‌ای، آموزشی و اجتماعی قرار می‌گیرند. «ام‌آی‌ال»، همه انواع رسانه‌ها (شفاهی، چاپی، و دیجیتالی) و کلیه اشکال و قالب‌های منابع را در بر می‌گیرد.

- بیانیه مسکو درباره سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی، ۲۸ ژوئن ۲۰۱۲ (یونسکو ۲۰۱۴: ۹۴؛ رک. ایفلا، ۲۰۱۱). از طریق فعالیت‌های ایفلا و زیرمجموعه‌های آن (به‌ویژه بخش‌های مربوط به سواد اطلاعاتی، کتابخانه‌های عمومی، کتابخانه‌های مدارس، و کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی)، مفاهیمی مانند آنچه در بیانیه مسکو وجود دارد را در سطح ملی منتشر می‌کنند. طبیعتاً آنان هیچ‌گونه رهنمودی در مورد آموزش سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی در محیط کتابخانه ارائه نمی‌دهند. این وظیفه حرفه‌ای و تخصصی بر عهده کتابداران است که برنامه‌های عملی و مؤثری را اجرا کنند که مورد حمایت سازمان‌های ملی و بین‌المللی حرفه‌ای آنان نیز باشد (مانند انجمن بین‌المللی کتابخانه‌های آموزشگاهی، نگاه کنید به ایفلا ۲۰۱۶). در بخش بعدی، آنچه در مورد اثربخشی اقدامات مربوط به [ارتقاء] سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی شناخته می‌شود، آورده شده است.

ارتقا سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی از طریق کتابخانه‌های عمومی

سواد اطلاعاتی به‌عنوان رفتار اطلاع‌یابی نظر به تمرکز بیشتر کتابخانه‌ها بر سواد اطلاعاتی نسبت به سواد رسانه‌ای، این امر کاملاً طبیعی است که تحقیقات اثربخشی کتابخانه‌ها، بیشتر در جهت سواد اطلاعاتی هدایت شده باشند. با این حال، حرفه کتابداری و همتای آکادمیک آن، رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی (LIS)، وقت و هزینه زیادی را مستقیماً برای ارزیابی چنین برنامه‌های منسجمی اختصاص نداده‌اند. در عوض، توجه زیادی به مطالعه گسترده‌تر رفتار اطلاعاتی شده است: اینکه چگونه افراد با اطلاعات تعامل می‌کنند. پژوهش‌های مربوط به جستجوی اطلاعات و حل مسئله اطلاعاتی، با هدف درک فرایند رفتار اطلاع‌یابی انجام می‌گیرند، به جای اینکه اطلاعاتی را به دست آورند که مستقیماً به برنامه‌های کتابخانه مربوط باشند. همچنین، مطالعات به این امر گرایش دارند که سواد اطلاعاتی را از نظر خودکارآمدی - چقدر افراد فکر می‌کنند که خوب عمل می‌کنند - مورد سنجش قرار دهند تا اینکه بخواهند عملکردشان با اجرای یک آزمون رسمی، اندازه‌گیری کنند (ر.ک. کیس ۲۰۰۸، ۲۰۱۲؛ کولثاو ۲۰۰۹، ۲۰۰۴).

اثربخشی آموزش رسانه بر سواد رسانه‌ای

در زمینه پژوهش درباره اثربخشی آموزش رسانه‌ها به‌طور کلی - نه لزوماً مرتبط با کتابخانه‌ها - می‌توان گفت که شواهد و مدارک جامع در دست نیست. همان‌گونه که یکی از ناظران اظهار داشت: "پژوهش‌ها ضعیف و خلط شده هستند و پرسش در مورد کارایی سواد رسانه‌ای را در هوا رها می‌کنند. (... با این حال، جایی برای خوشبینی وجود دارد. بسیاری از حرفه‌مندان و پژوهشگران متوجه شدند که برنامه‌های سواد رسانه‌ای به‌طور موفقیت‌آمیز باعث تغییر نگرش‌ها و بعضاً رفتارها شده‌اند" (مک‌کانن^{۲۱۰}: ۲۰۰۹: ۵۲۷؛ همچنین مارتنز^{۲۱۱} ۲۰۱۰ را ببینید).

یک مطالعه طولی درباره تأثیر جامعه‌پذیری رسانه‌ای کودکان توسط والدین آن‌ها نشان می‌دهد که جامعه‌پذیری والدینی که با استفاده از خواندن، تلویزیون و رسانه‌های دیجیتال انجام می‌شود، می‌تواند تأثیر ماندگار در رشد شناختی و فرهنگی کودکان داشته باشد، که البته بسته به نوع جامعه‌پذیری رسانه‌ای که ارائه می‌شود، این تأثیرگذاری می‌تواند هم مثبت و هم منفی باشد (نوتن^{۲۱۲}، ۲۰۱۱).

فراتحلیل ۵۱ مطالعه کمی درباره مداخلات سواد رسانه‌ای که بیشتر در مدارس انجام شده بودند، تأثیر مثبت این مداخلات را نشان داد. به نظر می‌رسد برنامه‌های سواد رسانه‌ای که در تعداد جلسات بیشتری اجرا می‌شوند، قابلیت‌های شرکت‌کنندگان را افزایش داده‌اند. برنامه‌هایی که بیش از اندازه بر اجزای مختلف تمرکز داشتند، احتمالاً باعث بمباران اطلاعاتی یا سردرگمی شرکت‌کنندگان می‌شدند، و موفقیت کمتری داشتند. اثرات مثبت این برنامه‌ها، برای گروه‌های مختلف (معلمان، همکاران، پژوهشگران، افراد دیگر)، گروه‌های سنی هدف، از نظر محل برگزاری (مدارس، جوامع، مکان‌های دیگر)، از نظر موضوعات مختلف (برای نمونه، تبلیغات، الکل/تنباکو/مواد مخدر) و از نظر کشور محل برگزاری مشاهده شده است (جئونگ^{۲۱۳} و همکاران، ۲۰۱۲).

اثربخشی مداخلات سواد رسانه‌ای در کتابخانه‌ها

هنوز از اثربخشی برنامه‌های سواد رسانه‌ای در کتابخانه‌ها (عمومی) اطلاع چندانی در دست نیست. این وضعیت جای تعجب و نگرانی ندارد. این مسئله ممکن است فقط ناشی از این واقعیت باشد که سواد رسانه‌ای مدت‌ها در دستور کار کتابخانه نبوده است. این بدان معنا نیست که مداخلات کتابخانه‌ای ارزیابی نمی‌شوند؛ بلکه ارزیابی می‌شوند، اما چون بیشتر در سطح محلی هستند، نمی‌توان نتیجه‌گیری کلی را تعمیم داد. آنچه گزارش در مورد این ارزیابی‌ها را دشوار می‌کند این است که آن‌ها به‌طور معمول در ادبیات پژوهشی بازتاب داده نمی‌شوند و به شکلی کاملاً مستند، به ثبت نمی‌رسند.

210 McCannon

211 Martens

212 Notten

213 Jeong

برای اثربخشی احتمالی، به ناچار باید بر مطالعات سواد رسانه‌ای به‌طور کلی و نه مطالعات مربوط به کتابخانه‌ها، اتکا کرد. به نظر می‌رسد دلیلی برای خوش‌بینی، وجود داشته باشد؛ با توجه به یافته‌های فوق در مورد اثربخشی این برنامه‌ها، می‌توان امیدوار بود که چنانچه پژوهش‌ها، به‌طور نظام‌مند، مداخلات سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی کتابخانه‌ها را هدف قرار دهند، بتوان نتایج مشابهی به دست آورد. توسعه و انتشار چارچوب ارزیابی جهانی سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی (یونسکو ۲۰۱۳) ممکن است از این نظر مفید واقع شود. این چارچوب، ترکیبی از ابزارهای ارزیابی، روش و دستورالعمل‌های جمع‌آوری داده‌ها برای ارزیابی سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعات است. به این ترتیب، چارچوب مفهومی و اندازه‌گیری واحدی را ارائه می‌دهد. با به‌بارگیری این چارچوب، مطالعات ارزیابی کافی در کتابخانه‌ها، انجام می‌شود که آن را به‌عنوان دستورالعملی برای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، مورد استفاده قرار می‌دهند؛ بدین ترتیب نه تنها ارزیابی سطح سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی (ام‌آی‌ال) مراجعان، کتابداران و کتابخانه‌ها، انجام می‌شود، بلکه مقایسه سطح ام‌آی‌ال در طول یک دوره زمانی مثلاً پیش و پس از اجرای دوره، نیز امکان‌پذیر می‌شود. به این ترتیب، این امر می‌تواند منجر به حرفه‌ای شدن سیاست‌گذاری و اجرای آموزش و تعلیم ام‌آی‌ال در کتابخانه‌های عمومی، در مدارس، و در اشکال دیگر آموزش و تعلیم (مثلاً خودآموزی با منابع وب) شود. یعنی گشودن پتانسیل کامل کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان محیط‌های یادگیری آزاد که مشارکت اجتماعی را ترویج می‌کنند، همان‌گونه که شورای اتحادیه اروپا (۲۰۱۵: ۹) آن‌ها را می‌بیند.

نتیجه‌گیری: آموزش سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی از طریق کتابخانه‌های عمومی چه چیزی برای اروپا به ارمنان می‌آورد؟

کتابخانه‌های عمومی، مانند سایر انواع کتابخانه‌ها، به‌طور سنتی توجه خود را بر ارتقاء سواد اطلاعاتی و نیز سواد عمومی (مهارت‌های زبانی، مهارت‌های خواندن و نوشتن) مشتریان خود، متمرکز کرده‌اند. با آغاز هزاره سوم، دامنه فعالیت آن‌ها تا سواد دیجیتالی و سواد رسانه‌ای گسترش یافته است. سواد رسانه‌ای منحصرأ در حوزه کتابخانه نیست، زیرا مدارس و (به‌ویژه) والدین در اینجا نقش اصلی را دارند. کتابخانه‌ها به دلیل قرار گرفتن در مرکز اجتماع، از موقعیت مناسبی برای حمایت از تلاش‌های والدین و مدارس برای جامعه‌پذیری و آموزش برخوردار هستند. در سال ۲۰۱۱-۲۰۱۲، ایفلا و یونسکو همکاری مشترکی با یکدیگر در حوزه سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی (ام‌آی‌ال) داشتند. آن‌ها با پیوند دادن مفاهیم و برنامه‌های اجرایی سواد اطلاعاتی و سواد رسانه‌ای که تا کنون به‌طور جداگانه تکامل یافته بودند، مبنایی را برای کتابخانه‌های عمومی و سازمان‌های همکارشان فراهم کردند که بتوانند تلاش‌های هماهنگ‌تری برای حمایت از شهروندان در هر سنی در دستیابی به دانش، مهارت، نگرش و ارزش‌های اخلاقی انجام دهند تا از لحاظ اطلاعاتی و رسانه‌ای، باسوادتر شوند. با انجام این کار، کودکان، جوانان، بزرگسالان و

سالمندان با همه پیش‌زمینه‌های اجتماعی برای مواجهه با چالش‌ها - و استفاده از فرصت‌ها - و زندگی در جامعه اشباع شده از اطلاعات و رسانه‌ها بهتر آماده خواهند شد.

برای تحقق این آینده امیدوارکننده، توصیه‌های زیر را می‌توان مدنظر قرار داد:

- در چارچوب آموزش و تعلیم ۲۰۲۰، پتانسیل کتابخانه‌ها، به‌ویژه کتابخانه‌های عمومی و مدارس در پشتیبانی از یادگیری رسمی، غیررسمی و دوستانه برای همه جنبه‌های سواد را شناسایی کنید: خواندن و نوشتن، سواد اطلاعاتی و سواد رسانه‌ای.
- کتابخانه‌های عمومی در سال‌های اخیر، با کاهش شدید بودجه در چندین کشور عضو مواجه شده و مجبور شده‌اند که پرسنل کیفی (مخصوصاً کتابداران جوان) را تعدیل کنند و ساعات کار را کاهش داده و حتی برخی شعبه‌های کتابخانه را ببندند. برای درک همه پتانسیل کتابخانه‌های عمومی در افزایش سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی، بسیار مهم است که از کتابخانه‌های عمومی، چه به معنای سیاسی و چه به معنای اقتصادی، حمایت شود تا بتوانند خود را به مراکز یادگیری جامعه با ساعات طولانی کاری و کارمندان حرفه‌ای که آیینی‌ای از ترکیب جمعیتی جامعه است، تبدیل کنند.
- ادامه کار، با همکاری سایر سازمان‌های بین‌المللی و سازمان‌های کتابخانه‌ای، در جهت چارچوب مفهومی یکپارچه سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی، شامل "سواد دیجیتال/مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات"، در راستای توسعه دانش، آگاهی انتقادی، شایستگی‌های فردی (از گیرنده منفعل تا گیرنده فعال/خلاق) در مدیریت رسانه‌های فراگیر امروزی و چشم‌اندازهای اطلاعاتی برای ارتقا شخصی افراد جامعه.
- تلاش برای دستیابی به یک برنامه پژوهشی، ترجیحاً در افق ۲۰۲۰، با هدف کشف نقاط قوت و ضعف در برنامه‌های فعلی سواد اطلاعاتی و سواد رسانه‌ای، به منظور افزایش اثربخشی این برنامه‌ها. در صورت امکان، از چارچوب ارزیابی یونسکو در مطالعات ارزیابی استفاده کنید.

منابع فصل پنجم: مطالعات کمیته فرهنگ و آموزش پارلمان اروپا: ارتقاء سواد رسانه- ای و سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها

American Library Association (1989). Presidential Committee on Information Literacy:

Final Report. Retrieved on 9 June 2016 from <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>.

Aufderheide, P. (1993). Media Literacy: A Report of the National Leadership Conference

on Media Literacy. Washington, D.C.: Aspen Institute. Retrieved on 6 June 2016 from <http://eric.ed.gov/?id=ED365294>.

Basili, C. (2011). A Framework for Analyzing and Comparing Information Literacy Policies in European Countries. *Library Trends*, 60 (2), 395-418. Retrieved on 8 June 2016 from <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/31872/60.2.basili.pdf?sequence=2>.

Bawden, D. & Robinson, L. (2012). *Introduction to Information Science*. London: Facet.

[ISBN 978-1-85604-810-1]

Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: A review of concepts. *Journal of Documentation*, 57 (2), 218-259 [DOI 10.1108/EUM0000000007083].

Borg, J. & Lauri, M. (2011). A Comparative Study of EU Documents on Media Literacy.

Media Education Research Journal, 2 (1), 30-42. Retrieved on 9 June 2016 from http://mediaeducation.org.mt/wp-content/uploads/2013/05/MERJ_2-1_pages-FINAL-1-1.pdf - page=30.

Case, D. (2012). *Looking for Information. A Survey of Research on Information Seeking, Needs, and Behavior (Third Edition)*. Bingley: Emerald [ISBN 978-1-78052-654-6]

Council of the European Union (2015). 2015 Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the Strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020) (25 November). Retrieved on 15 June

2016 from http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2015.417.01.0025.01.ENG.

Council of the European Union (2016). Developing media literacy and critical thinking through education and training - Council conclusions (30 May). Retrieved on 9 June 2016 from <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9641-2016-INIT/en/pdf>.

EAVI (2014). Media Literacy European Policy Recommendations. Brussels: European Association for Viewers Interests. Retrieved on 31 May 2016 from <http://www.eavi.eu/joomla/component/content/article/58/47-media-literacy>.

ELINET (2016). ELINET Position Paper on Digital Literacy. Retrieved on 7 July 2016 from <http://www.eli-net.eu/about-us/digital-literacy/>.

Frau-Meigs, D. (Ed., 2006). Media Education: A Kit for Teachers, Students, Parents and Professionals. Paris: UNESCO. Retrieved on 3 June 2016 from <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001492/149278e.pdf>.

Groeben, N. & Hurrelmann, B. (Eds., 2002). Medienkompetenz: Voraussetzungen, Dimensionen, Funktionen. Weinheim/München: Juventa [ISBN 978-3-77991-350-4]

Hobbs, R. (2005). The State of Media Literacy Education. *Journal of Communication*, 55 (4), 865-871 [DOI: 10.1111/j.1460-2466.2005.tb03027.x]

Hobbs, R. (2011). The State of Media Literacy: A Response to Potter. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 55 (3), pp. 419–430. [DOI: 10.1080/08838151.2011.597594]

International Association of School Librarianship (IASL) (2016). Online Resources: Information Skills. Retrieved on 7 July 2016 from http://www.iaslonline.org/resource/info_skills.html.

International Federation of Library Associations and institutions (IFLA) (2011, 7 December). IFLA Media and Information Literacy Recommendations. Retrieved on 8 June 2016 from <http://www.ifla.org/publications/ifla-media-and-information-literacyrecommendations?og=81>.

Jeong, S.-H., Cho, H., & Hwang, Y. (2012). Media Literacy Interventions: A Meta-Analytic Review. *Journal of Communication*, 62, 454-472. [DOI 10.1111/j.1460-2466.2012.01643.x]

Koltay, T. (2011). The media and the literacies: media literacy, information literacy,

digital literacy. *Media Culture & Society*, 33 (2), 211-221. [DOI: 10.1177/0163443710393382].

Kuhlthau, C. (2004). *Seeking Meaning: A Process Approach to Library and Information Services*. Westport/London: Libraries Unlimited [ISBN 978-1-59158-094-2].

Lee, A.Y.L. & So, C.Y.K. (2014). Media Literacy and Information Literacy: Similarities and Differences. *Comunicar*, 21 (42), 137-145 [DOI 10.3916/C42-2014-13].

Livingstone, S., Van Couvering, E., & Thumim, N. (2005). *Adult Media Literacy: A review of the research literature*. London: LSE/OFCOM. Retrieved on 3 June 2016 from [http://eprints.lse.ac.uk/1027/1/What_is_media_literacy_\(LSERO\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/1027/1/What_is_media_literacy_(LSERO).pdf).

Martens, H. (2010). *Evaluating Media Literacy Education: Concepts, Theories and Future Directions*. *Journal of Media Literacy Education*, 2 (1), 1-22. Retrieved on 8 June 2016 from <http://digitalcommons.uri.edu/jmle/vol2/iss1/1/>.

McCannon, R. (2009). *Media Literacy/Media Education: Solution to Big Media?* In V.C. Strasburger, B.J. Wilson & A.B. Jordan (Eds.), *Children, Adolescents, and the Media*, Second Edition (pp. 519-569). Thousand Oaks [et al.]: SAGE [ISBN 978-1-41294-467-0]

Notten, N. (2011). *Parents and the media. Causes and consequences of parental media socialization*. Nijmegen: Dissertation Radboud University. Retrieved from <http://repository.ubn.ru.nl/handle/2066/90823>.

OFCOM (2015a). *Adults' media use and attitudes: Report 2015*. Retrieved on 1 June 2016 from <http://stakeholders.ofcom.org.uk/market-data-research/media-literacy/>.

OFCOM (2015b). *Childrens and Parents: Media Use and Attitudes Report*. Retrieved on 1 June 2016 from <http://stakeholders.ofcom.org.uk/market-data-research/medialiteracy/>.

Opreë, S. (2007). *Aanbevelingen voor het Rijksoverheidsbeleid met betrekking tot mediawijsheid: Tot stand gekomen middels een evaluatie van beleid in binnen- en buitenland*. Tilburg: Universiteit van Tilburg (MA thesis). Retrieved on 24 May 2016 from <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=62253>.

Potter, W.J. (2004). *Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach*. Thousand Oaks

[et al.]: SAGE [ISBN 0-7619-2952-5].

Potter, W.J. (2010). The State of Media Literacy (Invited Essay). *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 54 (4), 675-696. [DOI 10.1080/08838151.2011.521462]

Potter, W.J. (2013). Review of Literature on Media Literacy. *Sociology Compass*, 7 (6), 417-435 [DOI 10.1111/soc4.12041]/

Potter, W.J. (2016). *Media Literacy*, Eighth Edition. Thousand Oaks [et al.]: SAGE [ISBN 978-1-4833-7932-6]

UNESCO (2013). *Global Media and Information Literacy Assessment Framework: Country Readiness and Competencies*. Paris: UNESCO. Retrieved on 3 June 2016 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/resources/publications-and-communication-materials/publications/full-list/global-media-and-information-literacy-assessment-framework>.

UNESCO (2014). *Information for All Program. IFAP Report 2008-2013*. Paris: UNESCO. Retrieved on 3 June 2016 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/intergovernmental-programmes/information-for-all-programmeifap/homepage/>.

Virkus, S. (2003). Information literacy in Europe: A literature review. *Information Research*, 8 (4). Retrieved on 2 June 2016 from <http://www.informationr.net/ir/8-4/paper159.html>.

Virkus, S. (2013). Information literacy in Europe: Ten years later. In Kurbanoglu, S., Grassian, E., Mizrachi, D., Catts, R. & Spiranec, S. (Eds., 2014). *Worldwide Commonalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice* (pp. 250-257). Cham [et al.]: Springer [DOI 10.1007/987-3-319-03919-0].

Willingham, T. & de Boer, J. (2015). *Makerspaces in libraries*. Lanham [et al.]: Rowman & Littlefield [ISBN 978-1-4422-5300-1].

فصل ششم:

مطالعه‌ای پیمایشی در سطح اروپا برای سنجش درک کاربران از مزایای کاربرد فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی در کتابخانه‌های عمومی^{۲۱۴}

سوزانا کوئیک، جیلیان پرایور، بن توومبز، لوک تیلور و روزانا کارنتی
گزارش نهایی، ۲۰۱۳، این پژوهش با حمایت مالی بنیاد بیل و ملیندا گیتس در اروپا انجام شده است.

214 Susannah Quick, Gillian Prior, Ben Toombs, Luke Taylor and Rosanna Currenti, (2013.)Final Report, Cross-European survey to measure users' perceptions of the benefits of ICT in public libraries, (funded by the Bill and Melinda Gates foundation)

مقدمه

زمینه پژوهشی

کتابخانه‌های عمومی در سراسر اتحادیه اروپا مدت‌هاست که با فراهم کردن دسترسی آزاد به اطلاعات، راهنمایی از سوی کتابداران آموزش‌دیده و فضای برگزاری جلسات و نشست‌های عمومی نقش مهمی در جوامع ایفا می‌کنند. از آنجا که مشارکت معنادار در جامعه به‌طور فزاینده‌ای مستلزم داشتن دسترسی به اطلاعات و منابع دیجیتال است، بسیاری از کتابخانه‌های عمومی در اتحادیه اروپا خدمات خود را گسترش داده‌اند تا دربرگیرنده دسترسی به فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی (فناوری اطلاعات و ارتباطات) مانند رایانه و اینترنت باشند.

حجم فزاینده‌ای از شواهد در مورد نقش دسترسی عمومی به فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه اقتصادی، بهداشت، آموزش، و توسعه اجتماعی وجود دارد^{۲۱۵}. برای نمونه، مطالعه ضریب جهانی دسترسی عمومی به فناوری اطلاعات و ارتباطات که در پنج کشور در حال توسعه انجام شد، نشان داد که افرادی که از رایانه‌های قابل دسترس همگانی استفاده می‌کنند به تأثیر مثبت این دسترسی در زمینه ارتباطات (۷۹٪)، آموزش (۷۸٪)، دسترسی به اطلاعات دولتی (۴۰٪) و سلامت/بهداشت (۳۷٪) اشاره کرده‌اند. در حال حاضر بیش از ۸۰٪ خدمات عمومی در اتحادیه اروپا به‌صورت آنلاین در دسترس هستند^{۲۱۶}، اما در سال ۲۰۱۱، فقط ۴۱٪ از جمعیت اتحادیه اروپا از خدمات دولتی به‌صورت الکترونیکی استفاده می‌کردند^{۲۱۷}. امروزه برخی از شهروندان اروپایی برای اولین بار، استفاده از رایانه یا اینترنت را در یک کتابخانه عمومی تجربه می‌کنند و برای برخی از افراد کتابخانه تنها مکان دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات (یا دسترسی بدون پرداخت هزینه‌های نسبتاً سنگین) می‌باشد^{۲۱۸}.

بر اساس استراتژی اروپا برای رشد هوشمند، پایدار و فراگیر در سال ۲۰۲۰، اتحادیه اروپا هدف‌های بلندپروازانه‌ای را در بسیاری از زمینه‌های توسعه تعیین کرده است که تلاش برای دسترسی به اطلاعات در این زمینه‌ها به‌طور خاص باعث رشد اشتغال، نوآوری، آموزش و برخورداری اجتماعی می‌شود. انتظار می‌رود کشورهای عضو اتحادیه اروپا به هدف‌های یاد شده

^{۲۱۵} رجوع کنید به مطالعه ضریب جهانی دسترسی عمومی به فناوری اطلاعات و ارتباطات در مورد مقیاس، ماهیت و تأثیرات دسترسی عمومی به فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات. این مطالعه با نگاهی به کتابخانه‌ها، مراکز از راه دور و کافی‌نت‌ها، ضریب دسترسی عمومی در برخی از زمینه‌ها از جمله ارتباطات و اوقات فراغت، فرهنگ و زبان، آموزش، اشتغال و درآمد، حکمرانی و بهداشت را بررسی می‌کند. این مطالعه که از سوی اجرای فناوری و تحولات اجتماعی دانشگاه واشنگتن (TASCHA) انجام شده است، بخشی از یک پروژه پژوهش‌های گسترده‌تر است که توسط مرکز پژوهش‌های توسعه بین‌المللی کانادا (IDRC) و کمک‌های مالی بنیاد بیل و ملیندا گیتس از این مرکز پشتیبانی می‌کند.

۲۱۶ اداره آمار اتحادیه اروپا، ۲۰۱۰

۲۱۷ اداره آمار اتحادیه اروپا، ۲۰۱۱

۲۱۸ سیداس، جی، لیونز، اچ، روتسچایلید، سی و سی الف (۲۰۱۲). دسترسی عمومی به فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات: تعیین مشخصات کاربران. سیاتل: گروه فناوری و تحولات اجتماعی، دانشکده اطلاعات دانشگاه واشنگتن.

در زمینه‌های مورد نظر تا سال ۲۰۲۰ دست یابند. شواهد تائید نشده‌ای وجود دارد که نشان می‌دهد دسترسی به فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات از طریق کتابخانه‌های عمومی می‌تواند از اجرای برنامه‌های خاص توسعه، آموزش و سیاست‌های منسجم مربوط به استراتژی اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۰ مانند مهارت‌های دیجیتال و معیارهای شمول و مشارکت بر اساس دستورالعمل دیجیتال برای اروپا (یکی از هفت طرح ابتکاری پیش‌تاز در زمینه استراتژی) یا یادگیری غیر رسمی و دوستانه که در سه مورد از هفت طرح ابتکاری و پیش‌تاز ذکر شده‌اند، پشتیبانی کند. ممکن است نقش کتابخانه‌های عمومی در سایر زمینه‌های سیاست‌گذاری، مانند پشتیبانی از نیروی کار ماهر و مرتبط ساختن افراد با فرصت‌های شغلی کمتر آشکار باشد و داده‌های بیشتری برای اثبات سهم و نقش کتابخانه‌های عمومی و کمک به آن‌ها در حمایت از فعالیت‌های اتحادیه اروپا لازم داشته باشد.

هدف برنامه جهانی کتابخانه‌های بنیاد بیل و ملیندا گیتس اطمینان از این مسئله است که همه افراد به‌ویژه اعضای جوامع محروم از طریق فناوری در کتابخانه‌های عمومی به اطلاعات دسترسی داشته باشند. برنامه جهانی کتابخانه‌ها، ر حال حاضر، در کشورهای اتحادیه اروپا مانند بلغارستان، لتونی، لیتوانی، لهستان و رومانی در حال فعالیت است.^{۲۱۹}

هدف‌های پژوهش

TNS، یک شرکت پژوهشی مستقل است که در سطح جهانی فعالیت می‌کند و توسط بنیاد بیل و ملیندا گیتس برای انجام پژوهش در اروپا برای شناسایی درک و نوع استفاده از کتابخانه‌های عمومی تأسیس شده است. هدف از این پژوهش **درک تأثیر کتابخانه‌های عمومی اتحادیه اروپا بر زندگی کاربران بوده است.**

هدف‌های ویژه پژوهش عبارتند از:

- گردآوری داده‌های معتبر در مورد مزایایی دسترسی کاربران به فناوری اطلاعات و ارتباطات در کتابخانه‌های عمومی در کشورهای مختلف عضو اتحادیه اروپا
- بهبود کمیت و کیفیت داده‌هایی که نشان‌دهنده‌ی دامنه و اثر فعالیت‌های انجام شده در این کتابخانه‌های عمومی است و

^{۲۱۹} بلغارستان: برنامه کتابخانه‌های عمومی بلغارستان نوعی طرح ابتکار عمل مشترک وزارت فرهنگ بلغارستان، برنامه توسعه سازمان ملل، وزارت حمل و نقل، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات بلغارستان، انجمن ملی شهرداری‌های بلغارستان و انجمن کتابخانه‌ها و اطلاعات بلغارستان است. لتونی: "پسر سوم پدر" نام پروژه‌ی آژانس دولتی "سیستم‌های اطلاعات فرهنگی" است. لهستان: برنامه توسعه کتابخانه‌ها با مدیریت بنیاد توسعه جامعه اطلاعات (FRSI) و با حمایت بنیاد آزادی لهستانی و آمریکایی را اجرا می‌کند. لیتوانی: پروژه کتابخانه‌ها برای نوآوری، طرح‌های ابتکاری کتابخانه ملی و وزارت فرهنگ لیتوانی را در ست اجرا دارد. رومانی: برنامه شبکه کتابخانه‌های رومانی/IREX را ارائه داده است.

- درک بهتر شباهت‌ها و تفاوت‌های مربوط به تأثیر فعالیت‌های کتابخانه‌ای بر کاربران در سراسر اروپا
- تأکید بر مطالعات موردی نوآورانه و یا نمونه‌هایی که می‌توانند داده‌های کمی را تکمیل کرده و به‌عنوان مدل مورد استفاده قرار گیرند.

روش پژوهش

به‌طور خلاصه، مراحل انجام این پژوهش به‌صورت زیر است:

برگزاری کارگاه آموزشی بین ذینفعان اصلی برای بحث و بررسی اولویت‌های اصلی پژوهش. این کارگاه با مشارکت نمایندگان بنیاد بیل و ملیندا گیتس، دانشگاه واشنگتن، متخصصان ارزیابی اثرات از پنج کشور دریافت‌کننده تسهیلات از برنامه کتابخانه‌های جهانی، برنامه‌های مدنی و شرکت TNS برگزار شد.

پژوهش ثانویه برای جمع‌آوری داده‌های کلیدی مربوط به کتابخانه‌ها، که در ۱۷ کشور^{۲۲۰} عضو اتحادیه اروپا انجام شد. این کشورها با هم بیش از ۹۰٪ جمعیت^{۲۲۱} اتحادیه اروپا را تشکیل می‌دهند.

یک مطالعه نظرسنجی چندبخشی در هر یک از ۱۷ کشور یادشده برای گردآوری داده‌های اولیه در مورد کتابخانه‌ها و میزان استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی بر اساس نمونه‌ای کامل از جمعیت افراد بزرگسالان ۱۵ ساله و بالاتر. در کل ۱۷۸۱۶ مصاحبه انجام شد. یعنی در هر یک از ۱۷ کشور، تعداد ۱۰۰۰ مصاحبه انجام شد.

در یک مطالعه نظرسنجی تک‌بخشی بین کاربران کتابخانه‌ها و کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی با سن ۱۵ سال و بالاتر در هر یک از ۱۷ کشور جهان که در کتابخانه‌ها انجام شده است. در کل ۲۴۲۵۳ مصاحبه انجام شد: ۱۱۷۱۶ مصاحبه با افرادی که در ۱۲ ماه گذشته از رایانه‌های قابل دسترس همگانی در یک کتابخانه استفاده کرده بودند، و ۱۲،۵۳۷ مصاحبه با افرادی که در ۱۲ ماه گذشته از یک کتابخانه عمومی استفاده کرده بودند (اما از رایانه‌های قابل دسترس همگانی استفاده نکرده بودند).

انجام پژوهش‌های کیفی در هر ۱۸ کشور^{۲۲۲} شامل چهار بحث گروهی با کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی و ۵ مصاحبه عمیق با مدیران کتابخانه‌ها و مدیران ارشد.

اطلاعات بیشتر در مورد روش‌های به کار رفته در پژوهش را می‌توان در **پیوست الف** مشاهده کرد.

کارگاه اولیه ذینفعان در ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۲ برگزار شد و پژوهش‌ها در اواخر سپتامبر تا اواسط دسامبر ۲۰۱۲ انجام شد.

۲۲۰ این هفده کشور عبارتند از: بلژیک، بلغارستان، جمهوری چک، دانمارک، فنلاند، فرانسه، آلمان، یونان، ایتالیا، لتونی، لیتوانی، هلند، لهستان، پرتغال، رومانی، اسپانیا و انگلیس

۲۲۱ منبع: اداره آمار اتحادیه اروپا (جمعیت افراد ۱۵ ساله و بالاتر). داده‌های سال ۲۰۱۲ (در صورت عدم وجود داده‌های سال ۲۰۱۲ از داده‌های مربوط به سال ۲۰۱۱ استفاده شد).

۲۲۲ سوئد در پژوهش کیفی گنجانده شد اما در سایر بخش‌های پژوهش مورد مطالعه قرار نگرفت.

گزارش: این گزارش خلاصه نتایج مراحل ۲ تا ۵ فوق را ارائه می‌کند. علاوه بر این، تعدادی از خروجی‌های دیگر مطالعه نیز به شرح زیر ارائه شده است:

- گزارش خلاصه هر یک از ۱۷ کشور گنجانده شده در مطالعه.
- مجموعه داده‌های کامل برای بخش‌های کمی پژوهش (موارد ۳ و ۴ در پروژه فوق‌الذکر)
- مجموعه‌ای از اسلایدها حاوی نمودارها و جداول مربوطه که خلاصه‌ای کامل از داده‌های هر یک از بخش‌های اصلی پژوهش و نقش آن‌ها را در یافته‌های پروژه اصلی نشان می‌دهد.
- ارائه یافته‌های اصلی مطالعه نظرسنجی با استفاده از پاورپوینت

توضیحاتی در مورد نشانه‌های اختصاری

لطفاً توجه داشته باشید که علائم اختصاری زیر در متن این گزارش استفاده شده‌اند:

جدول ۱-۱۰: علامت اختصاری نام کشورها

نام کشور	علامت اختصاری	نام کشور	علامت اختصاری
ایتالیا	IT	بلژیک	BE
لیتوانی	LT	بلغارستان	BG
لتونی	LV	جمهوری چک	CZ
هلند	NL	آلمان	DE
لهستان	PL	دانمارک	DK
کشور پرتغال	PT	یونان	EL
رومانی	RO	اسپانیا	ES
انگلستان	UK	فنلاند	FI
		فرانسه	FR

نتایج مربوط به هر یک از کشورها بر اساس اختصار فوق، به ترتیب حروف الفبا در متن این گزارش ارائه می‌شود.

همچنین تعریف‌های زیر در این گزارش مورد استفاده قرار می‌گیرد:

- کتابخانه: به معنی کتابخانه عمومی است که همه افراد می‌توانند از آن استفاده کنند و شامل کتابخانه‌های مدرسه، کالج، و یا کتابخانه‌های دانشگاهی نمی‌شود.

- کاربری/کاربر رایانه‌های قابل دسترس همگانی: به معنی استفاده از یک رایانه قابل دسترس همگانی جهت دسترسی به اینترنت در یک کتابخانه عمومی می‌باشد و بر اساس پاسخ مثبت افراد به پرسش زیر تعریف شده است:
- آیا در ۱۲ ماه گذشته از یک رایانه قابل دسترس همگانی در یک کتابخانه عمومی برای دسترسی به اینترنت استفاده کرده‌اید؟ لطفاً استفاده از رایانه شخصی یا تلفن هوشمند خود در کتابخانه را ذکر نکنید.

توضیحاتی در مورد روش‌های آماری

سطح اطمینان در نظر گرفته شده برای داده‌ها بر اساس اندازه نمونه و محدوده ۰٪ تا ۱۰۰٪ که اعداد اندازه‌گیری شده قرار گرفته است، یعنی درصد افرادی که به یک پرسش پاسخ می‌دهند (آمار پیمایشی) متغیر و متفاوت می‌باشد. با این حال، جدول زیر اطلاعات کلی را در مورد سطح اطمینان تحلیل آماری در نظر گرفته شده برای هر نمونه آماری با اندازه‌های مختلف در بخش‌های مختلف مطالعه پیمایشی ارائه می‌دهد. بنابراین برای نمونه، درصدی یاد شده برای هر یک از نمونه کاربران کتابخانه‌ها در کشورهای استفاده مختلف دارای فاصله اطمینان با اختلاف $\pm 3.7\%$ خواهد بود به این معنی که اگر آمار ۴۰٪ ذکر شود، می‌توانیم ۹۵٪ مطمئن باشیم که درصد واقعی بین ۳۶٫۳٪ و ۴۳٫۷٪ خواهد بود.

جدول ۱-۱: اندازه نمونه تحقیق و فاصله اطمینان

اندازه نمونه	حداکثر فاصله اطمینان
مطالعه نظرسنجی تک‌بخشی عمومی: ۱۷۸۱۶ نفر	$\pm 0.7\%$
تعداد کاربران کتابخانه‌ها و رایانه‌های قابل دسترس همگانی: ۲۴۲۵۳ نفر	$\pm 0.6\%$
تعداد کاربران کتابخانه‌ها (به جز کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی): ۱۲۵۳۷ نفر	$\pm 0.9\%$
تعداد کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی: ۱۱۷۱۶ نفر	$\pm 0.9\%$
اندازه نمونه معمول کاربران کتابخانه‌ها و رایانه‌های قابل دسترس همگانی در هر کشور: ۱۴۰۰ نفر	$\pm 2.6\%$
اندازه نمونه معمول کاربران کتابخانه‌ها (به جز کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی) در هر کشور: ۷۰۰ نفر	$\pm 3.7\%$
اندازه نمونه معمول کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی در هر کشور: ۷۰۰ نفر	$\pm 3.7\%$

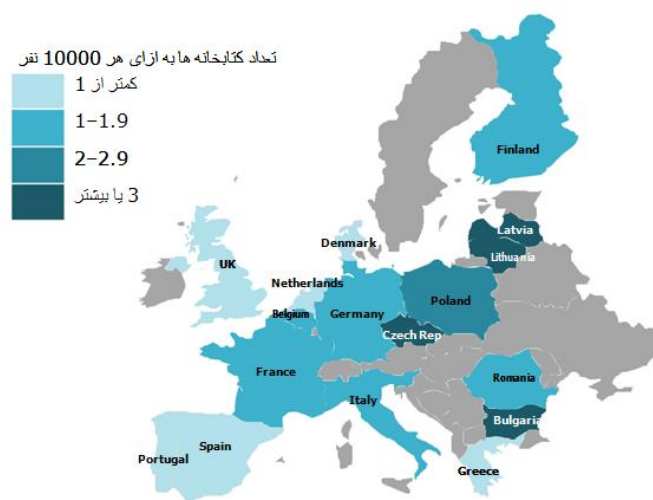
در حالی که بیشتر داده‌ها برحسب درصد ارائه شده‌اند، در چندین مورد در متن این گزارش داده‌ها به صورت شاخص‌های مربوط به ۲۸ کشور عضو اتحادیه اروپا و بر اساس اعداد تخمین زده شده ارائه شده‌اند.

چشم‌انداز کتابخانه‌های عمومی

نکات کلیدی:

- بر اساس پژوهش‌های ثانویه تخمین زده می‌شود که بیش از ۶۵۰۰۰ کتابخانه عمومی در سراسر اتحادیه اروپا وجود داشته باشد.
- به استثنای آلمان و بلغارستان، در بیشتر کشورها، اکثریت قریب به اتفاق (۸۰٪ یا بیشتر) کتابخانه‌ها دارای رایانه‌های قابل دسترس همگانی هستند.

این فصل به مرور چشم‌انداز کتابخانه‌های عمومی در اروپا می‌پردازد. هدف این فصل ارائه زمینه‌ای برای بقیه بخش‌های گزارش، و فراهم آوردن درک اساسی از تعداد کتابخانه‌ها و میزان بودجه در هر کشور است. این گزارش از یافته‌های پژوهش ثانویه استفاده می‌کند که هدف آن ارائه اطلاعات اولیه در مورد سیستم‌های کتابخانه‌های عمومی در هر یک از ۱۷ کشور مورد مطالعه به همراه اطلاعات زمینه‌ای در مورد دسترسی به اینترنت در کشورهای مربوطه است.

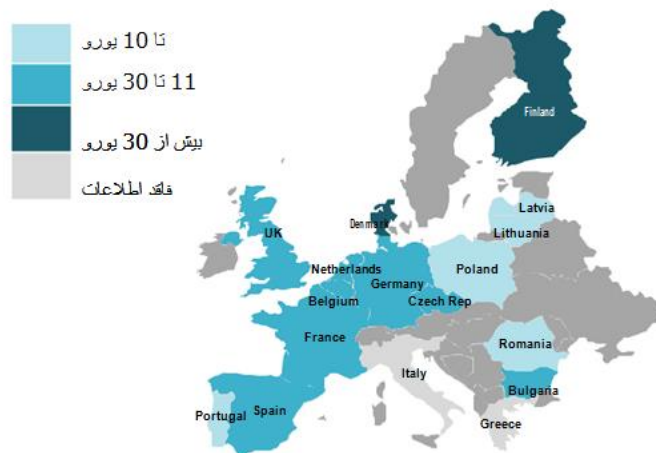

نمودار ۱-۴: تعداد کتابخانه‌ها (به ازای هر ۱۰۰۰۰ نفر)

منبع: پژوهش‌های ثانویه شرکت TNS

به‌طور کلی، بر پایه یافته‌های پژوهش‌های ثانویه، بیش از 65000 کتابخانه عمومی در سراسر اتحادیه اروپا وجود دارد. از نظر تعداد کتابخانه‌ها به ازای هر نفر، این یک رقم بسیار قابل توجه است که دربرگیرنده حدود حداقل نیم کتابخانه به ازای ۱۰۰۰۰ نفر در هلند، یونان و پرتغال تا بالاترین رقم یعنی چهار کتابخانه به ازای هر ۱۰۰۰۰ نفر در جمهوری چک، بلغارستان، لیتوانی و لتونی است شکل ۲،۱ این اطلاعات را برای هریک از هفده کشور ارائه می‌دهد.

نقشه زیر بالاترین و کمترین میزان هزینه سرانه را برای کشورهای مختلف نشان می‌دهد^{۲۳۳}. هزینه سرانه بالا در فنلاند و دانمارک مشاهده می‌شود. در انتهای دیگر این مقیاس، سرانه هزینه‌های نسبتاً پایین در پرتغال، لهستان، رومانی، لتونی و لیتوانی به چشم می‌خورد. آلمان با وجود تولید ناخالص داخلی بالای خود، هزینه سرانه نسبتاً پایینی معادل ۱۱ یورو دارد.

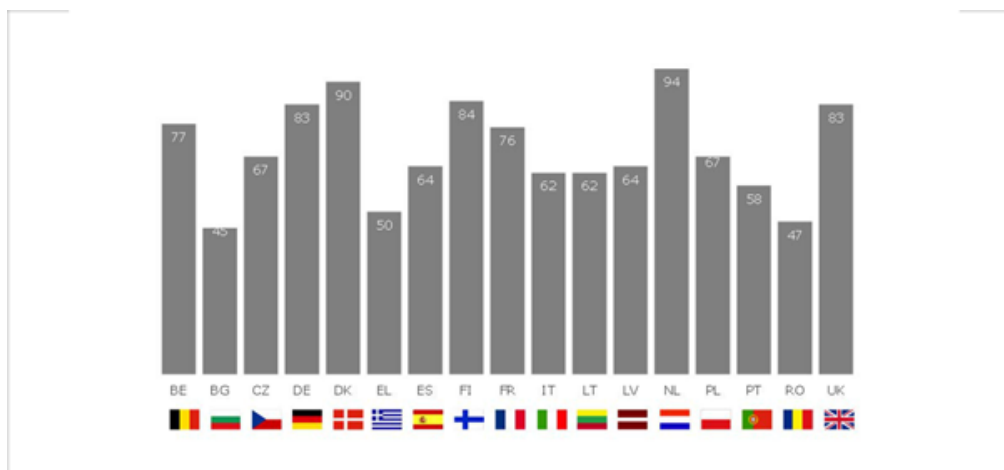
نمودار ۱-۵: هزینه سالانه سرانه کتابخانه‌ها در اروپا

منبع: پژوهش‌های ثانویه شرکت TNS

خدمات و تسهیلات ارائه شده توسط کتابخانه‌ها بسیار متفاوت است. با این حال، در مورد رایانه‌های قابل دسترس همگانی، اما در اکثر کشورها اکثریت قریب به اتفاق (۸۰٪ یا بیشتر) کتابخانه‌ها این خدمات را به عموم افراد ارائه می‌دهند. کشورهایی که از این قانون مستثنی هستند عبارتند از:

۲۲۳ باید خاطرنشان کرد که با وجود اینکه داده‌های مربوطه به هزینه‌ها از منابع معتبر اخذ شده است، اما اختلافاتی در داده‌های مورد استفاده در محاسبات برای کشورهای مختلف وجود دارد و در نتیجه این اطلاعات باید صرفاً به عنوان شاخص‌های تقریبی در نظر گرفته شوند.

- آلمان: در این کشور تنها ۳۰٪ کتابخانه‌ها، خدمات رایانه‌های قابل دسترس همگانی را ارائه می‌دهند (این مسئله تا حدودی می‌تواند به این دلیل باشد که در آلمان هزینه برخی کتابخانه‌ها توسط کلیسا تأمین می‌شود).
 - بلغارستان: در این کشور تنها ۴۰٪ از کتابخانه‌ها خدمات رایانه‌های قابل دسترس همگانی را ارائه می‌دهند.
- نمودار زیر داده‌های اداره آمار اتحادیه اروپا (۲۰۱۱) در مورد دسترسی به اینترنت خانگی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، سطح دسترسی به اینترنت خانگی در ۱۷ کشور از سطح بسیار بالای (۸۰٪ یا بیشتر) در فنلاند، دانمارک، آلمان، هلند و انگلیس تا سطح ۵۰٪ و پایین‌تر در بلغارستان، یونان و رومانی بسیار متغیر است. این امر نشان می‌دهد در برخی از کشورها که سطح دسترسی اینترنت خانگی پایین است، احتمالاً دسترسی به رایانه‌های قابل دسترس همگانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

نمودار ۱-۶: درصد خانوارهای دارای دسترسی به اینترنت خانگی

منبع: اداره آمار اتحادیه اروپا (۲۰۱۱)

کاربرد رایانه‌های قابل دسترس همگانی در کسب و کار

نکات کلیدی

- حدود ۰.۹ میلیون فرد بزرگسال (یا ۷٪ از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی) برای هدف‌های تجاری از رایانه‌های قابل دسترس همگانی استفاده کرده‌اند و حدود ۲,۷ میلیون بزرگسال - یا ۲۰٪ از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی - از رایانه‌های عمومی برای یافتن اطلاعات مربوط به شغلی که در آن اشتغال دارند، استفاده کرده‌اند.

در فصل پیش به بررسی نقش رایانه‌های عمومی و کارکنان کتابخانه‌های عمومی در دسترسی به فرصت‌های شغلی - یا حداقل آماده سازی افراد برای اشتغال پرداختیم. در این فصل به بررسی نقش رایانه‌های قابل دسترس همگانی در حمایت از فعالیت‌های کسب و کار افراد بزرگسالان در اتحادیه اروپا می‌پردازیم. دسترسی به اینترنت، افزون بر دستیابی به فرصت‌های شغلی برای شهروندان اروپایی بسیار مهم است تا بتوانند به‌طور مؤثر به کسب و کار بپردازند و درآمد کسب کنند.

استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای فعالیت‌های کسب و کار و تجارت

به‌طور کلی، از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی پرسیده شد که آیا آن‌ها از رایانه‌های عمومی برای فعالیت‌های مرتبط با تجارت استفاده کرده‌اند یا خیر. **حدود ۲,۷ میلیون بزرگسال - یا ۲۰٪ از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی - از رایانه‌های عمومی برای یافتن اطلاعات مربوط به شغلی که در آن اشتغال دارند، استفاده کرده‌اند.** تعداد اندکی (۶٪) نیز از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای شرکت در شبکه‌های حرفه‌ای مانند LinkedIn (یا شبکه‌های معادل محلی) برای یافتن روش‌ها یا مکان‌هایی برای فروش محصولات یا کالاهای خود (۴٪) استفاده کرده‌اند.

تفاوت‌های آماری بین کشورها از الگوی خاصی پیروی نمی‌کرد. استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای یافتن شغل به‌طور خاص در جمهوری چک، پرتغال و فرانسه متداول بود و در رومانی، انگلیس و آلمان رواج کمتری داشت. در حالی که رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای مشارکت در شبکه‌های حرفه‌ای و تأمین بازار برای کالاها در ایتالیا و لیتوانی متداول‌تر بود.

یافتن اطلاعات مربوط به کسب و کاری که فرد در آن اشتغال دارد

شرکت در شبکه‌های حرفه‌ای

یافتن روش‌ها و مکان‌ها برای فروش محصول و کالا

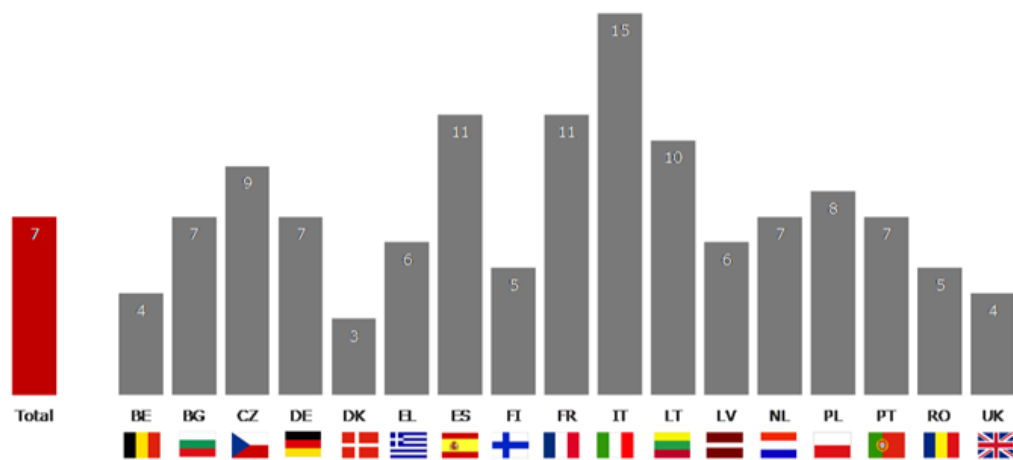

نمودار ۱-۷: استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای فعالیت‌های کسب‌وکار در ۳ ماه گذشته

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها - C10. در طول ۳ ماه گذشته برای کدام یک از فعالیت‌های زیر از اینترنت رایانه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی استفاده کرده‌اید؟

نمونه اصلی: کلیه کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی: مجموع (۱۱۷۱۶)؛ BE (650); BG (718); CZ (697); DE (708); DK (703); EL (714); ES (713); FI (713); FR (602); IT (682); LT (700); LV (729); NL (523); PL (700); PT (700); RO (749); UK (715)

در یک سؤال جداگانه، از پاسخ دهندگان به‌طور خاص سؤال شد که آیا آن‌ها در ۱۲ ماه گذشته از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای اهداف مانند اداره کسب‌وکار شخصی خود یا فعالیت در کسب‌وکار متعلق به افراد دیگر استفاده کرده‌اند. در مجموع، ۷٪ کاربران از رایانه‌های قابل دسترس همگانی که حدود ۰,۹ میلیون نفر در سراسر اتحادیه اروپا تخمین زده می‌شود، استفاده کرده‌اند. استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای اهداف تجاری و کسب‌وکار در ایتالیا متداول بود.

نمودار ۱-۸: استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای اهداف تجاری در ۱۲ ماه گذشته

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها-C21. آیا در ۱۲ ماه گذشته از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای اهداف مانند اداره

کسب و کار شخصی خود یا فعالیت در کسب و کار متعلق به افراد دیگر استفاده کرده‌اید؟

نمونه اصلی: کلیه کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی

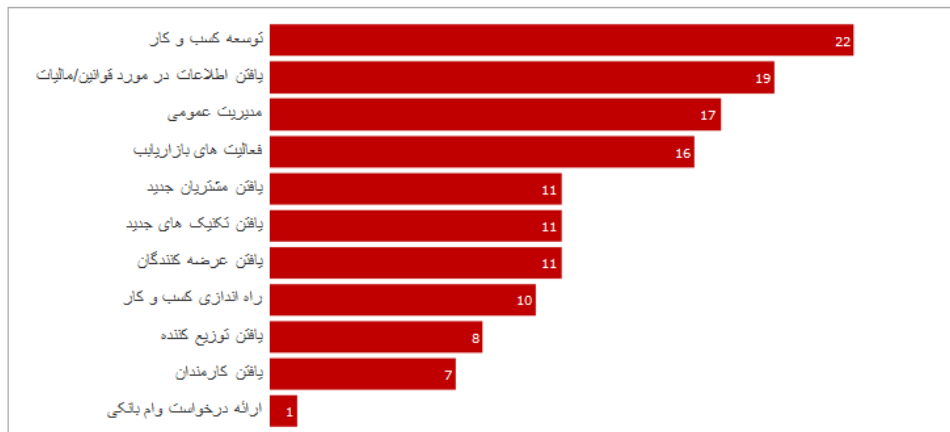
Total (11716); BE (650); BG (718); CZ (697); DE (708); DK (703); EL (714); ES (713); FI (713); FR (602); IT (682); LT (700); LV (729); NL (523); PL (700); PT (700); RO (749); UK (715)

پژوهش‌های کیفی در مورد مدیران کتابخانه نشان داد که پشتیبانی مشاغل و کسب و کار یکی از زمینه‌هایی است که در آن کمترین میزان کمک و آموزش ارائه شده است. به نظر نمی‌رسد مدیران کتابخانه درخواست‌های زیادی را برای آن دریافت کرده باشند و احساس می‌کنند که تقاضای زیادی در این زمینه وجود ندارد. همچنین این احساس (برای نمونه در سوئد) وجود داشت که مشاوره و پشتیبانی در زمینه تجارت و کسب و کار مستلزم قوانین و مقررات پیچیده‌ای است که باید بر عهده کارشناسان قرار گیرد. بر این اساس، برخی معتقدند که با این وجود، کتابخانه‌ها با ارائه فضای کار به افراد دارای دسترسی به اینترنت بی‌سیم و سایر سخت‌افزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات و نیز دسترسی به مطالب ارجاعی از افراد دارای کسب و کار پشتیبانی می‌کنند.

"ما دپارتمانی داریم که تمرکز آن بر افرادی است می‌خواهند کسب و کار خود را شروع کنند. با توجه به خرید، ما نسبت به ارائه مشاوره و پشتیبانی کمی محتاط عمل می‌کنیم زیرا این یک حوزه پیچیده است که با قوانین ارتباط دارد و ما نمی‌خواهیم به افراد مشاوره نادرست ارائه کنیم (مدیر ارشد شهری، سوئد).

"وظیفه اجتماعی ما فقط توسعه خود کارآفرینی نیست، این کار در جای دیگری انجام می‌شود، اما ما ابزارها را فراهم می‌کنیم و اگر افراد بخواهند کسب و کار خود را راه اندازی کنند، به آن‌ها مشاوره می‌دهیم و آن‌ها را راهنمایی می‌کنیم. ما صلاحیت [کسب و کار] را نداریم اما آن‌ها را از طریق منابع صحیح راهنمایی می‌کنیم و می‌دانیم چه فرم‌هایی را باید پر کنند و با چه مکان‌هایی در تماس باشند" (مدیر ارشد کتابخانه شهری، فنلاند).

رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای طیف گسترده‌ای از هدف‌های کسب و کار از جمله توسعه تجارت، اطلاع از قوانین یا مالیات، مدیریت عمومی و فعالیت‌های بازاریابی توسط این کاربران مورد استفاده قرار گرفته است که این کاربردها در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۹-۱: کاربردهای رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای هدف‌های تجاری/کسب و کار

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها C22 - دقیقاً چگونه از اینترنت در رایانه‌های کتابخانه عمومی برای مقاصد تجاری/کسب و کار استفاده کرده‌اید؟
 نمونه اصلی: کاربرانی که در ۱۲ ماه گذشته از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای اهداف تجاری/کسب و کار استفاده کرده‌اند. مجموع (۸۸۱ نفر)

دولت الکترونیک و شهروندی فعال

نکات کلیدی

- در اتحادیه اروپا، در حدود ۳/۳ میلیون فرد بزرگسال از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای ارتباط با نهادهای دولتی در ۳ ماه گذشته استفاده کرده‌اند. این رقم به میزان معنی‌داری در کشورهای مختلف، متفاوت بود و از ۱۴٪ در لهستان تا ۳۷٪ در هلند متغیر بود. مردان، افراد شاغل، افراد ساکن مناطق روستایی، گروه‌های اقلیت و اقلیت‌های رومانیایی گروه‌های خاصی بودند که از این طریق با نهادهای دولتی در ارتباط و تعامل بودند.
- بر اساس یافته‌های این نظرسنجی تخمین زده می‌شود که حدود ۰,۳ میلیون نفر در سراسر اتحادیه اروپا از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای ارسال فرم‌های تکمیل شده اظهارنامه مالیاتی استفاده کرده‌اند.
- استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای شهروندی فعال در کشورهای مختلف تفاوت چشمگیری داشت و اختلاف فاحشی در جنوب/شرق و شمال/غرب اروپا مشاهده می‌شود. کشورهای جنوب و شرق اروپا به‌طور

گسترده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی استفاده کرده‌اند، درحالی‌که کشورهای واقع در شمال و غرب اروپا استفاده کمتری داشته‌اند. به‌طور کلی حدود ۳،۷ میلیون فرد بزرگسال در اتحادیه اروپا در ۳ ماه گذشته از رایانه‌های قابل دسترس همگانی در زمینه شهروندی فعال استفاده کرده بودند.

دسترسی به خدمات دولت الکترونیک برای برنامه استراتژی رشد در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۰ اساسی است و به‌طور کلی از طرح‌های دیجیتال اروپا که هدف آن‌ها افزایش دسترسی و تنوع مطالب آنلاین است، پشتیبانی می‌کند. در حالی که میزان کاربری به وضعیت دولت الکترونیک در کشورهای مختلف و نوع اطلاعات، خدمات و معاملات در دسترس آنلاین بستگی دارد، این نظرسنجی اطلاعاتی در مورد چگونگی مشارکت کتابخانه‌ها در این برنامه ارائه می‌دهد.

استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای دولت الکترونیک

به‌عنوان بخشی از برنامه "ارتباطات اروپا"، کتابخانه‌های عمومی شبکه‌ای از نقاط دسترسی دیجیتال عمومی را تشکیل می‌دهند که می‌توانند دسترسی مؤثر به خدمات دولت الکترونیک را بهبود ببخشند. از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی در مورد ارتباط خود با نهادهای دولتی با استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی، از جمله به دست آوردن اطلاعات از وبسایت‌های دولتی، بارگیری (دانلود) فرم‌های رسمی، ارسال فرم‌های پر شده، ارائه بازخورد/به اشتراک‌گذاری نظرات یا دیدگاه‌ها با نهادهای دولتی و روش‌های دیگر تعامل با نهادهای رسمی آنلاین، نظرسنجی شد.

حدود ۳/۳ میلیون فرد بزرگسال در کل اتحادیه اروپا (۲۴ درصد کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی) از این رایانه‌ها برای ارتباط و تعامل با نهادهای دولتی در ۳ ماه گذشته استفاده کرده‌اند. میزان تعامل در لهستان (۱۴٪)، بلغارستان (۱۶٪) و فرانسه (۱۶٪) کمترین میزان و در هلند (۳۷٪) بالاترین میزان بود. متداول‌ترین شیوه تعامل، کسب اطلاعات از وبسایت‌ها (۱۷٪)، بارگیری فرم‌های رسمی (۱۲٪) و ارسال فرم‌های پر شده (۱۱٪) بود.

																		
%	Total	BE	BG	CZ	DE	DK	EL	ES	FI	FR	IT	LT	LV	NL	PL	PT	RO	UK
Any listed below	24	25	16	23	20	30	27	30	25	16	33	24	19	37	14	25	21	20
Obtaining information from public authorities' web sites	17	20	10	17	14	24	18	25	20	13	23	12	14	29	10	15	15	12
Downloading official forms	12	10	9	9	9	13	18	17	6	9	22	14	9	21	7	13	10	12
Sending filled in forms	11	7	6	9	6	10	13	15	7	5	17	14	9	13	4	18	6	15
Sending filled in forms for the purpose of tax declaration	2	2	2	1	1	7	2	3	1	2	4	9	2	2	2	10	2	2
Providing feedback/sharing your opinions or perspectives with public authorities	4	2	2	5	4	6	5	3	6	1	11	6	3	3	4	4	4	2
Interacted with public authorities in any other way online	5	4	4	3	6	9	8	6	3	2	12	8	4	13	2	2	4	2

نمودار ۱-۱۰: دولت الکترونیک: ارتباط با نهادهای دولتی در ۱۲ ماه گذشته

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها C23- آیا در ۱۲ ماه گذشته با استفاده از رایانه در یک کتابخانه عمومی برای اهداف خصوصی با نهادهای دولتی از طریق اینترنت تعامل و ارتباط داشتید؟

نمونه اصلی: کلیه کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی

Total (11716); BE (650); BG (718); CZ (697); DE (708); DK (703); EL (714); ES (713); FI (713); FR (602); IT (682); LT (700); LV (729); NL (523); PL (700); PT (700); RO (749); UK (715)

تفاوت‌های مهم جمعیت شناختی در بین افرادی که در ۱۲ ماه گذشته با نهادهای دولتی با استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی ارتباط داشته‌اند مشاهده می‌شود:

- مردان (۲۶٪) بیشتر از زنان (۲۱٪) از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای تعامل و ارتباط با نهادهای دولتی استفاده کرده‌اند.
- افراد شاغل (۲۷٪) به احتمال زیاد یکی از این فعالیت‌های مذکور را انجام داده‌اند.
- کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی در مناطق روستایی (۲۷٪) نسبت با افراد ساکن شهرهای بزرگ و متوسط (۲۳٪) از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای فعالیت‌های دولت الکترونیک بیشتر استفاده کرده‌اند.
- افراد جوان‌تر ۱۵-۲۴ ساله (۱۸٪) کمتر از فعالیت‌های دولت الکترونیک استفاده کرده‌اند.
- استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای تعامل/ارتباط با نهادهای دولتی در بین گروه‌های قومی اقلیت (۳۵٪) و رومی (۲۹٪) بیشتر بود.

از افرادی که از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای ارسال فرم‌های تکمیل شده استفاده کرده بودند، سؤال شد که آیا آن‌ها فرم‌های پر شده را برای هدف‌های مرتبط با اظهارنامه مالیاتی ارسال کرده‌اند. به‌طور کلی ۲٪ از کاربران از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای ارسال فرم‌های اظهارنامه مالیاتی استفاده کرده‌اند که معادل ۲۲٪ افراد استفاده‌کننده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای ارسال فرم‌های پر شده می‌باشد. این رقم ۰٫۳ میلیون نفر در ۱۲ ماه گذشته در سرتاسر اتحادیه اروپا تخمین زده می‌شود. همچنین کاربران در کشورهای پرتغال، لیتوانی و دانمارک از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای ارسال فرم اظهارنامه مالیاتی بیشتر استفاده کرده‌اند.

از کاربرانی که برای ارسال فرم‌های تکمیل شده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی استفاده نکرده بودند، علت عدم استفاده از این رایانه‌ها سؤال شد. اکثریت کاربران (۶۶٪) گفتند که نیازی به ارسال فرم رسمی نداشته‌اند. بنابراین نیاز به ارسال این فرم‌ها وجود نداشته است. همچنین تعداد اندکی از کاربران نیز نگران حفاظت از داده‌ها و امنیت داده‌های شخصی (۳٪) خود بودند، یا اعتقاد داشتند که این روند بسیار پیچیده و بوروکراتیک (۲٪) است.

همان‌گونه که پیش‌تر نیز اشاره شد، کاربران کتابخانه‌ها دسترسی به اطلاعات مربوط به خدمات دولتی مانند مالیات، فرم‌ها و مواردی از این دست را به‌عنوان خدمات کتابخانه‌ای در نظر نمی‌گیرند. برای نمونه، نیمی از کاربران کتابخانه‌ها (۵۰٪) معتقد بودند که ارائه این خدمات از سوی کتابخانه‌ها بسیار اهمیت دارند و آن را در رتبه سیزدهم اهمیت در بین ۱۴ خدمت ارزیابی شده در نظر گرفته‌اند.

مدیران کتابخانه‌ها در این پژوهش کیفی نمونه‌هایی از درخواست کاربران برای کمک و پشتیبانی غیررسمی در پر کردن فرم‌های دولتی به‌صورت آنلاین، ارسال درخواست و شکایات، ارسال فرم‌های تأمین اجتماعی و درخواست کمک برای تکمیل اظهارنامه مالیاتی به‌صورت آنلاین را ارائه کردند:

"برخی خانواده‌های فقیر (از جمله مهاجران) می‌توانستند فقط از طریق ارسال درخواست آنلاین به یارانه‌های دولتی دسترسی داشته باشند. آن‌ها به کتابخانه ما آمدند و سرویس مرجع به آن‌ها کمک می‌کرد (مدیر کتابخانه، شهری، ایتالیا).

"این بخشی از هدف اصلی ما است. ما همیشه این کار را برای کاربران خود انجام می‌دهیم، سعی می‌کنیم فرم‌های (الکترونیکی) را پر کرده و به‌صورت آنلاین ارسال کنیم. فایده این کار برای کاربران ما این است که با مسئله‌ای مالی روبرو هستند و باید درخواستی را ارسال کنند و ممکن است فاقد دانش یا شهادت انجام این کار در دفتر مورد نظر باشند ما در کتابخانه مشکل آن‌ها را حل می‌کنیم. بنابراین این کار نوعی امتیاز مستقیم برای کاربران است" (مدیر ارشد کتابخانه شهری، فنلاند).

با این حال، نمونه‌های معدودی در زمینه آموزش ساختارمند در ارتباط با مسائل دولت الکترونیک نیز مشاهده شد:

"در سال ۲۰۱۱ تعدادی از مهندسان زراعت از سوی مؤسسه پرداخت و مداخلات در کشاورزی (APIA) مأموریت داشتند تا کشاورزان را در زمینه کامپیوتر آموزش دهند. این کار موفقیت بزرگی بود" (مدیر ارشد کتابخانه، شهری، رومانی).

"همه ارتباطات دولتی امروزه در حال دیجیتالی شدن هستند که این مسئله برای افرادی که نمی‌دانند چگونه از رایانه استفاده کنند مشکل‌ساز می‌شود. ما دوره‌های تخصصی را برای نمونه برای مهاجران و افراد مسن برگزار می‌کنیم. همچنین یک دوره بانکداری اینترنتی و یک دوره استفاده از ابزارهای دیجیتال را برگزار می‌کنیم" (مدیر فناوری اطلاعات و ارتباطات، شهری، هلند).

استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای شهروندی فعال

از کاربران در مورد استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای فعالیت‌های مربوط به تعامل مدنی و شهروندی فعال نظرسنجی شد. حوزه‌های مورد بررسی شامل مشارکت مدنی (مطالعه/ارسال نظرات، شرکت در مشاوره‌های آنلاین، درخواست‌ها و غیره) و جستجوی اطلاعات در مورد حقوق مصرف‌کننده یا حقوق قانونی، و فعالیت‌ها یا سیاست‌های دولت، یا طرح‌های مزایا و یا کمک‌های بلاعوض می‌شد.

در مجموع حدود ۳٫۷ میلیون فرد بزرگسال در اتحادیه اروپا (۲۶٪ از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی) در ۳ ماه گذشته در یکی از این فعالیت‌های مشارکتی از رایانه‌های قابل دسترس همگانی استفاده کرده بودند. کشورهایی که در آن‌ها کاربران رایانه کمتر در این فعالیت‌ها شرکت کرده بودند عبارتند از انگلیس (۱۶٪)، دانمارک (۱۳٪) و فنلاند (۱۸٪). در مقابل، میزان استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای شهروندی فعال بالا در بسیاری از کشورهای اروپای جنوبی و شرقی بالاترین میزان بود. این کشورها عبارتند از: ایتالیا (۴۵٪)، یونان (۴۴٪)، رومانی (۴۳٪)، لیتوانی (۴۲٪) و اسپانیا (۴۱٪). بنابراین به نظر می‌رسد بین کشورهای واقع در جنوب/شرق و شمال/غرب اروپا اختلاف فاحشی از نظر میزان استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای شهروندی فعال وجود دارد. رایج‌ترین این فعالیت‌ها خواندن و ارسال نظرات در مورد موضوعات مدنی یا سیاسی از طریق وبسایت‌ها (برای نمونه وبلاگ‌ها، شبکه‌های اجتماعی و غیره) بود: ۱۴٪ از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی در ۳ ماه گذشته به این فعالیت‌ها پرداخته‌اند. درصد کاربران رایانه‌های قابل دسترس برای همه که این فعالیت‌ها را انجام داده بودند به‌ویژه در یونان (۳۴٪)، ایتالیا (۲۸٪) و رومانی (۲۵٪) بالا بود.

همچنین مشاهده شد برخی از تفاوت‌های جمعیت‌شناختی در استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی حداقل در یکی از این فعالیت‌های مشارکتی در ۳ ماه گذشته وجود داشته است:

- مردان در مقایسه با زنان (۲۹٪ در مقایسه با ۲۳٪) فعالیت‌های مشارکتی بیشتری را انجام داده‌اند.
- افرادی که تحصیلات تمام وقت خود را بعد از ۲۰ سالگی به پایان رسانده بودند نسبت به افرادی که قبل از ۱۶ سالگی ترک تحصیل کرده بودند (۳۰٪ در مقابل ۱۹٪) مشارکت بیشتری در حداقل یکی از فعالیت‌ها داشته‌اند.

— افراد جوان‌تر (۱۵ تا ۲۴ ساله) در مقایسه با دیگران از رایانه‌های قابل دسترس همگانی در فعالیت‌های مشارکتی کمتر استفاده کرده بودند (۲۲٪).

		BE	BG	CZ	DE	DK	EL	ES	FI	FR	IT	LT	LV	NL	PL	PT	RO	UK
%	Total																	
Any of the below	26	30	30	25	31	13	44	41	18	24	45	42	35	24	31	35	43	16
Reading and posting opinions on civic or political issues via websites (e.g. blogs, social networks etc)	14	16	22	11	13	4	34	22	12	8	28	22	22	14	20	22	25	8
Seeking information on consumer/legal rights	11	12	10	13	16	6	15	14	2	11	22	20	11	14	12	14	16	5
Seeking information on local / national / EU government activity or politics	10	13	7	9	12	6	21	14	8	11	31	18	12	9	14	13	11	3
Seeking information on local / national / EU grants or benefit schemes	7	9	5	7	9	3	18	20	3	6	23	8	8	2	11	8	11	2
Taking part in on-line consultations or voting to define civic or political issues (e.g. urban planning, signing a petition)	5	4	4	4	2	3	5	10	5	4	16	9	5	3	8	9	9	4

نمودار ۱-۱۱: استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگان برای فعالیت‌های شهروندی در ۳ ماه گذشته

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها - C10. در برای کدام‌یک از فعالیت‌های زیر از اینترنت در رایانه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی در ۳ ماه گذشته استفاده کرده‌اید؟
نمونه اصلی: کلیه کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی

Total (11716); BE (650); BG (718); CZ (697); DE (708); DK (703); EL (714); ES (713); FI (713); FR (602); IT (682); LT (700); LV (729); NL (523); PL (700); PT (700); RO (749); UK (715)

همان‌طور که در بخش ۱,۴ ذکر شد، تقریباً سه پنجم کاربران کتابخانه‌ها (۵۷٪) اظهار داشتند ارائه اطلاعات در مورد جامعه محلی توسط کتابخانه‌ها بسیار اهمیت دارد.

تأثیرات

نکات کلیدی

— درصد بالایی از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی (۸۳٪) اظهار داشتند که استفاده از این رایانه‌ها حداقل یک تأثیر داشته است: این تعداد از کاربران برابر با ۱۱,۵ میلیون فرد بزرگسال در سطح اتحادیه اروپا است. بیشترین تأثیرات صرفه‌جویی در وقت و هزینه بود بلکه تأثیرات ویژه‌تر در زمینه آموزش، دسترسی به خدمات دولتی و دسترسی به منابع و مهارت‌های لازم برای یافتن کار مشاهده شد. در واقع ۸,۵ میلیون فرد بزرگسال در اتحادیه اروپا یکی از این تأثیرات را گزارش کردند. افراد ۱۵ تا ۲۴ ساله و افراد ۵۵ تا ۶۴ ساله به همراه اقلیت‌های رومی چنین تأثیراتی را بیشتر از سایر گروه‌ها گزارش کردند.

— از هر ده کاربر کتابخانه، بیش از نه نفر بر این باور بودند که کتابخانه‌های عمومی برای همه در دسترس است، دسترسی به اطلاعاتی را برای کسانی که در مکان‌های دیگر دسترسی ندارند، فراهم می‌کنند و محیطی دوستانه و خوشایند دارند. سه‌چهارم از کاربران کتابخانه‌ها اعتقاد داشتند که کتابخانه‌ها مدرن و مبتکر هستند.

یکی از هدف‌های اصلی این پژوهش بررسی تأثیر افزایش مشارکت دیجیتال از طریق استفاده رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای کاربران بوده است. این هدف با برنامه استراتژی رشد اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۰ که مشارکت دیجیتال یکی از اجزای آن است، همخوانی و ارتباط دارد. در حالی که بخش اعظمی از این گزارش به بررسی فعالیت‌های کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی می‌پردازد، در این فصل به تأثیر بسیاری از این فعالیت‌ها پرداخته‌ایم.

تأثیرات استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی

از کاربران رایانه‌های قابل دسترس برای همه پرسیده شد که میزان تأثیر استفاده از رایانه‌ها در کتابخانه‌های عمومی در ۱۲ ماه گذشته در حوزه‌های مختلفی مانند از جمله صرفه‌جویی در وقت و هزینه و افزایش دسترسی به اطلاعات و منابع چقدر بوده است.

به‌طور کلی ۸۳٪ از کاربران رایانه‌های قابل دسترس برای همگان در اتحادیه اروپا اظهار داشتند که استفاده از این رایانه‌ها حداقل در یکی از حوزه‌های مورد بررسی برای آن‌ها مفید بوده است. تقریباً ۱۱,۵ میلیون نفر از افراد بزرگسال اظهار داشتند که استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی حداقل در یک زمینه سودمند و مفید بوده است.

همچنین ۶۱٪ از کاربران رایانه‌های قابل دسترس برای همه اظهار داشتند که استفاده از رایانه در کتابخانه‌ها به‌ویژه در زمینه آموزش، دسترسی به خدمات دولتی و دسترسی به منابع و مهارت‌های لازم برای یافتن کار مفید بوده است. این تعداد کاربران معادل ۸,۵ میلیون نفر است.

متداول‌ترین حوزه‌هایی که در آن‌ها استفاده از رایانه‌های قابل دسترس برای همه مفید بوده است، صرفه‌جویی در وقت (۶۱٪) و صرفه‌جویی در هزینه (۵۰٪) بود. کاربرد رایانه‌های قابل دسترس برای همه همچنین در طیف وسیعی از حوزه‌های اوقات فراغت و اجتماعی مانند پیگیری علایق و انجام فعالیت‌های سرگرمی (۴۸٪)، انجام سایر فعالیت‌های اوقات فراغت (۴۲٪) و حفظ ارتباط با خانواده و دوستان (۴۳٪) مفید بوده است.

اثرات خاص رایانه‌های قابل دسترس برای همه شامل بهبود آموزش (۴۷٪ از افراد تحت مطالعه اظهار داشته‌اند که استفاده رایانه‌های قابل دسترس برای همه مفید بوده است)، بهبود دسترسی به اطلاعات و خدمات دولتی (۳۰٪)، بهبود دسترسی به منابع/مهارت‌های لازم برای یافتن کار (۲۸٪) و بهبود اشتغال/چشم‌انداز مشاغل (۲۶٪) می‌شود. همچنین، ۱۴٪ از افراد تحت مطالعه اظهار داشتند که استفاده از رایانه‌های قابل دسترس برای همه در افزایش درآمد آن‌ها مؤثر بوده است. با این حال، این درصد نسبتاً اندک کاربران تقریباً دربرگیرنده ۱,۹ میلیون نفر در کشورهای اتحادیه اروپا می‌باشد.

درصد تاثیرگذاری

نمودار ۱-۱۲: میزان تأثیرگذاری رایانه‌های قابل دسترس برای همه برای کاربران

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها - C28. آیا در ۱۲ ماه گذشته استفاده از رایانه در کتابخانه‌های عمومی در حوزه‌های زیر برای شما مفید بوده است؟

نمونه اصلی: کاربران رایانه‌های قابل دسترس برای همه: تعداد کل ۱۱۷۱۶ نفر

مدیران و کاربران شرکت‌کننده در این تحقیق کیفی به اثرات مثبت استفاده از رایانه‌های قابل دسترس برای همه اشاره کردند و همچنین اهمیت این رایانه‌ها در توانمندسازی افراد برای افزایش عزت‌نفس و اعتماد به نفس و کاهش انزوای اجتماعی را مورد تأکید قرار دادند. مدیران معتقد بودند که بسیاری از کاربران کتابخانه‌ها که ابتدا فاقد مهارت‌های فناوری اطلاعات و

ارتباطات بودند، هم اکنون قادر به استفاده از رایانه هستند و توانسته‌اند مهارت‌های پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات را فرا بگیرند. این مسئله مزایای بسیاری به همراه داشته است. این مهارت‌ها به آن‌ها اجازه داده است تا از طریق ایمیل و اسکایپ با اعضای خانواده در کشورهای دیگر ارتباط برقرار کنند. برای نمونه، یک مادر رومانیایی نمی‌توانست با دخترش که در ترکیه زندگی می‌کرد با تلفن صحبت کند اما پس از مدتی طولانی که از وی دور بود اکنون از رایانه‌های قابل دسترس برای همه برای برقراری ارتباط با دخترش و دیدن تصاویر و شنیدن صدای وی استفاده می‌کند.

"یکی از کاربران ما یک زن سالخورده روسی زبان است که پس از شرکت در دوره‌های آموزشی ما توانست برادرش را که در روسیه زندگی می‌کند و حدود ۳۰ سال از او خبری نداشت، پیدا کند. این زن ایمیلی را برای شهرداری شهر خود فرستاد و برادرش را پیدا کرد. آن‌ها اکنون با هم در ارتباط هستند و از این بابت احساس خوشحالی می‌کنند. او می‌گوید قبلاً هرگز نمی‌توانست او را ملاقات کند اما اکنون حداقل می‌تواند با او صحبت کند" (مدیر ارشد کتابخانه در یک منطقه نیمه روستایی، لیتوانی).

امکان خرید کالاها به صورت آنلاین و پرداخت حساب نیز یکی از تأثیرات مثبتی بود که کاربران در بسیاری از موارد به آن اشاره می‌کردند. همچنین این تأثیرات مثبت شامل دستیابی آسان‌تر به اطلاعات و امکان بالاتر یافتن کار به دلیل دسترسی آسان‌تر به پورتال‌های شغلی آنلاین و گنجاندن مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در رزومه کاربران هنگام درخواست کار می‌شد.

"مردی به کتابخانه مراجعه کرد. به او یاد دادیم که چگونه یک فروشگاه الکترونیکی را طراحی کند و اکنون او کالاهای خود را به صورت آنلاین می‌فروشد. این فرد شغل خود را از دست داده بود و ما خوشحالیم که به او کمک کردیم تا برای حل مشکل خود راه حلی پیدا کند" (مدیر کتابخانه یک منطقه نیمه روستایی، یونان).

توصیف کاربران در مورد تأثیر استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگان بر زندگی آن‌ها بسیار مشابه گزارش‌های ارائه شده توسط مدیران بود. مدیران کتابخانه‌ها بر تأثیر استفاده از رایانه بر سطح آموزش و توسعه افراد، افزایش اعتماد به نفس و استقلال و اهمیت دسترسی آزاد به فناوری اطلاعات و ارتباطات در کتابخانه‌های عمومی برای از بین بردن شکاف دیجیتالی برای افرادی که خارج از محیط کتابخانه به این خدمات دسترسی ندارند، تأکید می‌کردند. کاربران غالباً به امکان برقراری تماس با خانواده و دوستان در خارج از کشور از طریق ایمیل و اسکایپ، اهمیت مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و دسترسی به پرتال‌های شغلی آنلاین در یافتن کار، و تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر صرفه‌جویی در زمان و تسهیل انجام کارهای روزمره مانند خرید و انجام امور بانکی توسط کاربران اشاره می‌کردند.

من الگوهای خوبی برای رزومه و اطلاعات مربوط به محافظت از داده‌های شخصی در اینترنت یافتم. من بیکار بودم و این نکات به من کمک کرد تا رزومه خود را تهیه کنم و مشغول به کار شوم. اینترنت کمک زیادی به من کرد و عالی بود" (کاربر، زن در منطقه نیمه روستایی، لهستان).

"من با جستجو در اینترنت و از طریق ارسال ایمیل در کتابخانه شغل فعلی خود را پیدا کردم" (کاربر، زن، ۲۵-۳۹ ساله، بلژیک).

کاربران به طیف گسترده‌ای از مزایای غیر متداول تر و همچنین موضوعاتی مانند علائق شخصی، بهداشت، دولت الکترونیک، مسائل تجاری/کسب و کار و پس انداز اشاره می‌کردند. چند نمونه در زیر ارائه شده است:

"برای باز کردن یک حساب ایمیل به اینجا آمده‌ام... نمی‌دانستم که چطور این کار را انجام دهم، اما لازم بود زیرا هر وقت شخصی از من آدرس ایمیل می‌خواست و می‌گفتم ندارم، مثل یک آدم احمق و دست و پا چلفتی به نظر می‌رسیدم" (کاربر، مرد ۴۰ تا ۶۵ ساله، اسپانیا).

"من از وبسایت‌های مخصوص اسب بازدید می‌کنم و می‌دانم مسابقات در کجا برگزار می‌شود، چگونه می‌توانم به آنجا بروم و چه نوع مسابقه‌ای برگزار خواهد شد" (کاربر جدید، زن، شهری، لهستان).

"به هر حال سیگار را ترک کردم. از طریق اینترنت کتاب صوتی آلن کار را دانلود کردم و به مدت سه روز به آن گوش کردم. فقط همین. الان ۳ تا ۴ ساله که سیگار نمی‌کشم. سال گذشته فقط چند نخ کشیدم" (کاربر مرد، ۱۶ تا ۲۴ ساله، لتونی).

"یک بار با خانمم به اینجا آمده بودیم. او می‌خواست درخواستی را از طریق تلفن همراهش ارسال کند که نمی‌توانست. من این مشکل را طریق رایانه‌ها بررسی کردم و راه حلی را پیدا کردم. از اینکه توانستم مشکل را حل کنم بسیار خوشحال شد" (کاربر مرد، ۴۰ تا ۴۶ ساله از یونان).

"پدرم اظهارنامه مالیاتی خود را همیشه در اینجا به صورت آنلاین ارسال می‌کند که خیلی سریع‌تر از ارسال آن با پست است" (کاربر زن، ۱۶ تا ۲۴ ساله، بلژیک).

"من روشی را برای پس انداز یافتن. اخیراً جرات ارائه سفارش آنلاین را پیدا کردم. تبلیغی در... تمشک دیدم. واقعاً آن را خیلی ارزان‌تر خریدم. و من یک قدم دیگر به جلو برداشتم" (کاربر، زن، ۲۵-۳۹ ساله، لیتوانی).

"در مورد چگونگی شروع یک کسب‌وکار آنلاین و نحوه پرداخت مالیات محلی خود و خریدهای مختلف از طریق فروشگاه‌های مجازی چیزهای زیادی آموختم" (کاربر، مرد، ۲۵-۳۹ ساله، رومانی).

به‌طور کلی، مدیران شرکت‌کننده در این پژوهش کیفی استدلال می‌کردند که دسترسی آزاد به فناوری اطلاعات و ارتباطات به زندگی افراد بیکار یا بازنشسته معنی و ساختار می‌بخشد زیرا زمانی برای گذراندن وقت خود در اختیار دارند، قادر انجام به فعالیت ذهنی هستند و فرصتی ارتباط با سایر کاربران در کتابخانه‌ها در اختیار آنان قرار می‌گیرد. به باور مدیران، دسترسی آزاد به فناوری اطلاعات و ارتباطات و دانستن مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات به از بین بردن شکاف دیجیتالی کمک می‌کند و به کاربران این امکان را می‌دهد تا در مورد رویدادهای جاری اطلاعات بیشتری کسب کنند و مشارکت در زندگی مدنی برای آن‌ها آسان‌تر شود. مدیران کتابخانه بر این باور بودند که این مهارت‌های جدید به کاربران این امکان را داده است تا مستقل‌تر شوند، نسبت به خود و توانایی‌های خود اعتماد به نفس بیشتری داشته باشند و با دسترسی به مهارت‌ها و اطلاعات مانند سایر افراد، احساس مشارکت بیشتری داشته باشند.

ما یک رزومه نوشتیم و آن را ارسال کردیم. مطمئن نیستم که به خاطر این رزومه و یا چیز دیگری بود که او توانست کار پیدا کند. به هر حال او موفق شد. در عین حال میزان اعتماد به نفس وی افزایش یافت. دانستن ارزش خود بسیار مهم است. افراد فکر کنند تجربه کافی ندارند و نمی‌توانند هیچ کاری را انجام دهند. در اینجا افراد شروع به اعتماد به خود می‌کنند و متوجه می‌شوند که همه آن‌ها دارای مهارت‌هایی هستند. به خصوص وقتی که به خانه بروید و از رایانه در خانه استفاده می‌کنید (مدیر کتابخانه، منطقه نیمه روستایی، لهستان).

"من یک کاربر ۹۴ ساله داشتم، که در آخر باهاش دوست شدم. او چگونگی جستجو در اینترنت و ارسال ایمیل را یاد گرفت و شروع به ارسال ایمیل به همه کرد. حتی قبض برق خود را به صورت آنلاین دریافت می‌کرد. هنگامی که درگذشت دخترانش نزد من آمدند و به خاطر اینکه چند سال آخر عمر پدرشان را برایش تبدیل به یک دوره عالی کرده بودم، از من تشکر کردند" (مدیر ارشد کتابخانه، منطقه شهری، پرتغال).

"امکانات کاملی در اختیار آن‌ها قرار گرفته تا به‌عنوان شهروند فعالیت کنند و در جامعه شرکت کنند تا به حاشیه رانده نشوند. اینکه می‌توانیم افراد را آماده کنیم تا کارها را خودشان انجام دهند، عالی است" (مدیر ارشد کتابخانه، منطقه شهری، فنلاند).

شکل ۱-۱۲ دسته‌بندی کشورها را از نظر اثرات خاص استفاده از رایانه‌های قابل دسترس برای همه نشان می‌دهد. کاربران رایانه‌های قابل دسترس برای همه در یونان و پرتغال معتقدند که استفاده از این رایانه‌ها در تمامی حوزه‌های مورد مطالعه برایشان سودمند بوده است. کاربران دارای شغل آزاد (۳۱٪) در مقایسه با کاربران شاغل (۱۷٪) یا کاربران بیکار (۱۱٪) اعتقاد داشتند که استفاده از رایانه‌های قابل دسترس برای همه در افزایش درآمد آن‌ها سودمندتر بوده است. تفاوت‌های جمعیت شناختی در مورد اینکه آیا استفاده از رایانه‌های قابل دسترس برای همه حداقل در یکی از حوزه‌های مورد بررسی برای کاربران سودمند بوده است یا نه مشاهده شد:

- کاربران دارای شغل آزاد (۷۱٪) در مقایسه با کاربران شاغل (۸۳٪) یا کاربران بیکار (۸۳٪) اعتقاد داشتند که استفاده از رایانه‌های قابل دسترس برای همه برای آن‌ها کمتر سودمند بوده است.
- افراد ۱۵-۲۴ ساله و افراد ۵۵-۶۴ ساله که (در مجموع ۸۵٪ از کاربران را تشکیل می‌دادند) در مقایسه با کاربران ۶۵ ساله و بالاتر (۷۹٪) باور داشتند که استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای آن‌ها سودمندتر بوده است.
- استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای کاربران اقلیت رومی (۹۱٪) در مقایسه با سایر کاربران سودمندتر بوده است.

	Total	BE	BG	CZ	DE	DK	EL	ES	FI	FR	IT	LT	LV	NL	PL	PT	RO	UK
% A lot of help / some help																		
Any of the areas asked about	83	89	97	95	81	82	96	94	85	85	92	99	94	79	87	99	90	73
Improving your education	47	45	56	38	56	35	85	67	45	38	64	62	56	37	48	82	80	34
Improving access to information services from local/central government	31	30	36	20	24	32	47	40	24	25	41	25	30	34	31	48	35	28
Improving access to resources necessary to find work	28	27	38	36	15	19	48	33	18	19	39	34	32	30	29	55	36	29
Improving employment/business prospects	26	30	37	23	16	20	44	33	18	25	36	45	27	23	26	49	41	22
Increasing your income	14	18	24	20	6	9	31	9	10	8	27	26	19	17	19	31	24	12

نمودار ۱-۱۳: میزان اثرگذاری رایانه‌های قابل دسترس همگانی

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها-C28. آیا در ۱۲ ماه گذشته استفاده از رایانه در کتابخانه‌های عمومی در حوزه‌های زیر برای شما مفید بوده است؟

نمونه اصلی: کلیه کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی

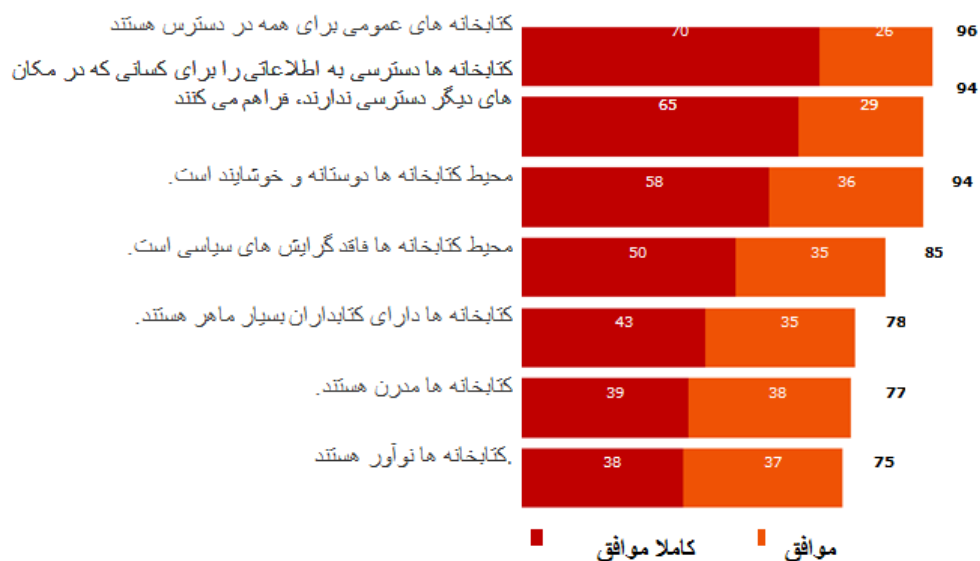
Total (11716); BE (650); BG (718); CZ (697); DE (708); DK (703); EL (714); ES (713); FI (713); FR (602); IT (682); LT (700); LV (729); NL (523); PL (700); PT (700); RO (749); UK (715)

ارزش ادراک شده کتابخانه‌های عمومی

از تمامی کاربران کتابخانه خواسته شد که نظر خود را درباره کتابخانه‌های عمومی از طریق تعدادی عبارات موافق/مخالف بیان کنند. تعداد گزینه‌های موافق انتخاب شده در تمامی عبارات بالا بود. از هر ۱۰ کاربر کتابخانه، ۹ نفر با این مسئله که

کتابخانه‌های عمومی برای همه در دسترس هستند، دسترسی به اطلاعاتی را برای کسانی که در مکان‌های دیگر دسترسی ندارند، فراهم می‌کنند و محیطی دوستانه و خوشایند دارند *موافق* یا *کاملاً موافق* بودند. میزان موافقت با این مسئله که کتابخانه‌ها مدرن و نوآورانه هستند، اندکی پایین‌تر بودند، اما با این حال سه‌چهارم یا بیشتر کاربران کتابخانه با این عبارت موافق بودند.

درصد کاربرانی که با عبارات زیر در مورد کتابخانه‌های عمومی موافق بودند:

نمودار ۱-۱۴: ادراک کاربران در مورد کتابخانه‌های عمومی

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها - C29. تا چه حد با عبارات زیر موافق یا مخالف هستید؟

نمونه اصلی: کلیه کاربران کتابخانه. تعداد کل (۲۴۲۵۳ نفر)

از آنجا که میزان موافقت افراد پاسخ‌دهنده بسیار بالا بود، ما کاربرانی را بررسی کردیم که با در نظر گرفتن اختلافات بین کشورها با عبارات مورد نظر در مورد کتابخانه‌ها کاملاً موافق بودند. به‌طور کلی، کاربران در کشورهای بلغارستان، فنلاند، لتونی، لیتوانی و انگلیس با عبارات زیر کاملاً موافق بودند:

– بالاترین میزان موافقت با این عبارت که **کتابخانه‌های عمومی برای همه در دسترس است و دسترسی به اطلاعاتی را برای کسانی که در مکان‌های دیگر دسترسی ندارند، فراهم می‌کنند** در بین کاربران در کشورهای بلغارستان، آلمان، فنلاند و انگلیس وجود داشت.

- بالاترین میزان موافقت با این عبارت که **کتابخانه‌ها محیطی دوستانه و خوشایند دارند** در بین کاربران در کشورهای فنلاند، لتونی، لیتوانی و انگلیس وجود داشت.
 - بالاترین میزان موافقت با این عبارت که **کتابخانه‌ها دارای یک محیط بی‌طرف سیاسی هستند** در بین کاربران در کشورهای بلغارستان، فنلاند، لیتوانی، لتونی و انگلیس وجود داشت.
 - بالاترین میزان موافقت با این عبارت که **کتابخانه‌های عمومی دارای کتابداران بسیار ماهر هستند** در بین کاربران در کشورهای بلغارستان، لتونی، لیتوانی و انگلیس وجود داشت.
 - بالاترین میزان موافقت با این عبارت که **کتابخانه‌های عمومی مدرن هستند** در بین کاربران در کشورهای بلغارستان، لیتوانی و انگلیس وجود داشت.
 - بالاترین میزان موافقت با این عبارت که **کتابخانه‌های عمومی نوآور هستند** در بین کاربران در کشورهای بلغارستان، لیتوانی، رومانی و انگلیس مشاهده شد.
- میزان موافقت با عبارات فوق به‌طور کلی در اسپانیا، ایتالیا و هلند کمترین میزان بود.

		BE	BG	CZ	DE	DK	EL	ES	FI	FR	IT	LT	LV	NL	PL	PT	RO	UK
% Strongly agree	Total																	
Public libraries are accessible to everyone	70	55	83	70	84	77	70	53	88	62	57	79	79	54	74	59	67	82
Public libraries provide access to information for those who don't have this elsewhere	65	53	82	67	75	71	61	53	80	61	49	73	72	48	69	45	68	78
Public libraries are friendly and welcoming	58	51	63	65	61	63	52	39	74	44	41	75	79	47	69	51	68	77
Public libraries offer a politically-neutral environment	50	40	64	56	55	53	55	28	67	42	35	73	67	39	57	48	54	65
Public libraries have highly skilled librarians	43	35	68	50	55	39	38	23	55	25	26	69	63	30	58	30	51	64
Public libraries are modern	39	30	56	41	36	36	24	23	46	36	27	50	47	26	44	32	48	59
Public libraries are innovative	38	29	55	35	38	34	29	22	31	33	28	52	49	25	44	27	52	58

نمودار ۱-۱۵: ادراک کاربران از وضعیت کتابخانه‌های عمومی

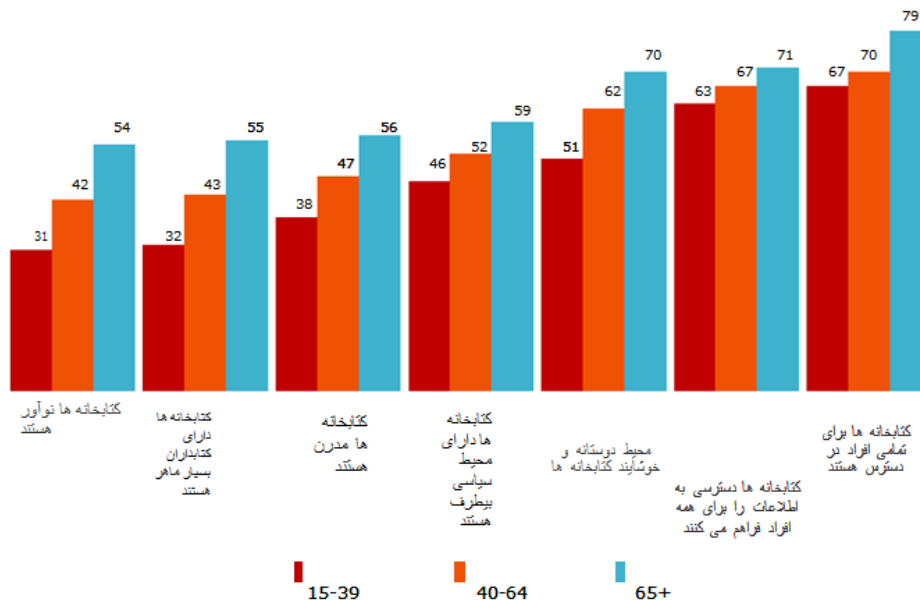
منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها-C29. تا چه حد با عبارات زیر موافق یا مخالف هستید..

نمونه اصلی: کلیه کاربران کتابخانه

Total (24253); BE (1535); BG (1428); CZ (1402); DE (1418); DK (1410); EL (1415); ES (1418); FI (1443); FR (1330); IT (1481); NL (1386); LT (1400); LV (1459); PL (1400); PT (1400); RO (1496); UK (1432)

پاسخ دهندگان مسن‌تر در مقایسه با کاربران جوان با عبارات فوق به‌ویژه اینکه کتابخانه‌های عمومی مدرن و نوآور هستند، موافقت بیشتری داشتند.

میزان موافقت کاربران با عبارات زیر در مورد کتابخانه‌های عمومی

نمودار ۱-۱۶: ادراک کاربران در گروه‌های سنی مختلف از وضعیت کتابخانه‌های عمومی

منبع: مطالعه پیمایشی کتابخانه‌ها-۲۹. تا چه حد با عبارات زیر موافق یا مخالف هستید..

نمونه اصلی: کلیه کاربران کتابخانه. ۱۵-۳۹ (۱۲۶۷۴); ۴۰-۶۴ (۸۵۲۱); ۶۵+ (۲۹۳۲).

نتیجه‌گیری

نقش کتابخانه‌ها در برنامه مشارکت اتحادیه اروپا چیست؟

تعدادی از گروه‌های هدف اصلی از جمله افراد جوان، افراد سالخورده، زنانی که به بازار کار بازگشته‌اند و جمعیت افراد مهاجر و اقلیت‌های قومی وجود دارند که کمیسیون اروپا تمایل دارد مشارکت آن‌ها را افزایش دهد. این پژوهش شواهد کافی را ارائه می‌دهد که نشان می‌دهد کتابخانه‌ها بر مشارکت جوانان، سالمندان و مهاجران و گروه‌های اقلیت تأثیر بسیار زیادی می‌گذارند (باید خاطر نشان کرد که به دلیل تعداد اندک زنانی که به بازار کار برگشته‌اند، گنجاندن آن‌ها به‌عنوان یک گروه هدف در پژوهش غیرممکن بود). یافته‌های مطالعه نشان داد:

— افراد جوان بین ۱۵ تا ۲۴ سال از رایانه‌های قابل دسترس برای همه در کتابخانه‌ها بیشتر استفاده می‌کنند.

- اعضای گروه‌های اقلیت و اقلیت‌های قومی و مهاجران منظم‌ترین کاربران خدمات رایانه‌های قابل دسترس برای همه را تشکیل می‌دهند.
 - افراد ۶۵ ساله و بالاتر، گروه‌های اقلیت و اقلیت‌های قومی که به‌عنوان کاربران رایانه‌های قابل دسترس برای همه در برنامه‌های یادگیری غیررسمی مشارکت بیشتری داشتند و از کارمندان کتابخانه در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات کمک دریافت می‌کردند.
- همچنین شواهد قانع‌کننده‌ای از این نظرسنجی به دست آمد که نشان می‌دهد افراد اقلیت و سالخورده (و همچنین افراد دارای معلولیت، افراد بیکار و کسانی که تحصیلات تمام وقت خود را خیلی زود به پایان رسانده‌اند) که به جز کتابخانه گزینه‌های دیگری برای دسترسی به اینترنت ندارند، در صورتی که این خدمات به‌درستی در اختیار آن‌ها قرار نگیرد، بیشتر از گروه‌های دیگر متضرر خواهند شد.
- بر پایه یافته‌های این نظرسنجی، تخمین زده می‌شود که ۱۳,۹ میلیون بزرگسال در اتحادیه اروپا در ۱۲ ماه گذشته از رایانه‌های قابل دسترس برای همه استفاده کرده‌اند و این رقم شامل کاربران زیر ۱۵ ساله که احتمالاً بخش قابل توجهی از کاربران را تشکیل می‌دهند اما در این مطالعه گنجانده نشده‌اند، نمی‌شود.

نقش کتابخانه‌ها در برنامه‌های یادگیری غیررسمی اتحادیه اروپا چگونه است؟

یادگیری غیررسمی در اتحادیه اروپا اهمیت زیادی دارد و یافته‌های این مطالعه پیمایشی نشان می‌دهد که کتابخانه‌ها نقش مهمی در کمک به تحقق این امر ایفا می‌کنند. در واقع حدود ۲۴ میلیون فرد بزرگسال در اتحادیه اروپا در ۱۲ ماه گذشته در فعالیت‌های آموزشی در کتابخانه‌ها شرکت کرده بودند و کاربران کتابخانه‌ها در لیتوانیایی و رومانی بیشترین مشارکت را در چنین فعالیت‌های یادگیری داشتند. دامنه فعالیت‌های آموزشی ثبت‌شده در پژوهش گسترده بوده است و برای نمونه شامل دوره‌های زیر می‌شد: مهارت‌های اولیه فناوری اطلاعات و ارتباطات (مانند آشنایی با اینترنت و فیس بوک، ایجاد یک حساب کاربری ایمیل، خرید آنلاین و استفاده از بانکداری آنلاین، استفاده از مایکروسافت آفیس و بسته آدوب کرییتیو، امنیت آنلاین، فن‌آوری ابری، پردازش تصویر و نحوه ایجاد وب‌سایت)، دوره‌های زبان خارجی با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، پشتیبانی و راهنمایی مربوط به علاقه‌ها و سرگرمی‌های شخصی (شجره نامه، گل‌آرایی، اسب‌سواری) و فعالیت‌هایی که باعث ایجاد ارتقای ارتباطات بین نسلی می‌شود (مانند آموزش رایانه به مادر بزرگ که در آن افراد جوان در عوض آموزش مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات به آن‌ها مهارت‌هایی مانند مجسمه‌سازی را از افراد مسن را می‌آموزند). با این حال، فعالیت‌های اصلی ذکر شده در این مطالعه کمی شامل شرکت در سخنرانی یا گفتگو، دریافت کمک در انجام تکالیف یا سایر فعالیت‌های آموزشی و شرکت در جلسات بحث، مناظره یا ارائه می‌شود. یکی از یافته‌های جالب این مطالعه پیمایشی این بود که حدود ۲,۳ میلیون فرد بزرگسال در اتحادیه اروپا در ۱۲ ماه گذشته در یک کلاس آموزش رایانه در یک کتابخانه شرکت کرده بودند.

به نظر می‌رسید فعالیت‌های یادگیری در کتابخانه برای کاربران مسن‌تر (۶۵ ساله و بالاتر) و گروه‌های اقلیت قومی و برای افراد ساکن مناطق روستایی یا دهکده‌ها و شهرهای کوچک یا متوسط جذاب باشد. سه گروه اول از این هدف‌ها، هدف‌های واضحی برای اتحادیه اروپا از نظر افزایش میزان مشارکت در فعالیت‌های آموزشی هستند.

سوی فعالیت‌های یادگیری رسمی، کارکنان کتابخانه از طریق کمک به کاربران کتابخانه به روش‌های گوناگون در برنامه یادگیری غیر رسمی اتحادیه اروپا نقش دارند. حدود 6.8 میلیون فرد بزرگسال در اتحادیه اروپا ۱۲ ماه گذشته از کمک‌های آموزشی برخوردار شده‌اند و میزان کمک‌ها به‌ویژه در کشورهای اروپای شرقی مانند لیتوانی، رومانی و بلغارستان در سطح بالایی بوده است. در راستای مشارکت در فعالیت‌های یادگیری، افراد سالخورده، اقلیت‌های رومانیایی و اقلیت‌های قومی در مقایسه با سایر گروه‌ها از کمک‌های آموزشی بیشتری برخوردار شدند و یافتن این منابع آموزشی در جاهای دیگر برای آنان دشوار بود. در واقع یافته‌های این پژوهش کیفی نشان داد که کتابخانه‌ها در توسعه مهارت‌های اصلی فناوری اطلاعات و ارتباطات کاربران مانند نحوه استفاده از ماوس، پرینتر و استفاده از گوگل و ایمیل نقش مهمی ایفا می‌کنند.

نقش کتابخانه‌ها در برنامه مشارکت دیجیتال اتحادیه اروپا

برنامه دیجیتال اروپا به دنبال افزایش در دسترس بودن و تنوع مطالب آنلاین، پشتیبانی از تراکنش‌های آنلاین ارزان‌تر و مطمئن‌تر و دسترسی به خدمات دولت الکترونیک قابل تعامل است. افرادی که به فعالیت‌های دیجیتال دسترسی ندارند با محرومیت‌های اجتماعی و اقتصادی بیشتری مواجه خواهند شد و از دیگران عقب خواهند ماند.

یافته‌های این نظرسنجی نشان داد که حدود ۳,۳ میلیون فرد بزرگسال در اتحادیه اروپا از رایانه‌های قابل دسترس همگانی برای تعامل با نهادهای دولتی در ۱۲ ماه گذشته استفاده کرده‌اند. تعامل تا حدودی به خاطر دامنه خدمات در دسترس محدود است، اما دامنه این خدمات نسبت به تعداد کاربران که از طریق رایانه‌های قابل دسترس همگانی با نهادهای دولتی تعامل داشتند از ۱۴٪ تا ۳۷٪ در کشورهای مختلف متغیر بود. متداول‌ترین شکل تعامل، کسب اطلاعات از وب سایت‌ها بود، اما تعامل‌های بلندپروازانه مانند بارگیری فرم‌های رسمی و ارسال فرم‌ها، نیز بسیار رایج بود. در واقع ۰,۳ میلیون نفر در ۱۲ ماه گذشته برای ارسال اظهارنامه مالیاتی از رایانه‌های قابل دسترس همگانی، استفاده کرده بودند.

همچنین فعالیت‌های قابل توجهی با استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی در رابطه با شهروندی فعال صورت گرفته است به طوری که ۳,۷ میلیون فرد بزرگسال در ۳ ماه گذشته فعالیت‌های مشارکتی را انجام داده‌اند. فعالیت اصلی مطالعه و ارسال نظرات در مورد موضوعات مدنی یا سیاسی از طریق وب سایت‌ها بود. در این باره اختلاف فاحشی بین کشورهای جنوب/شرق و شمال/غرب اروپا وجود دارد و افراد ساکن در مناطق کشورهای جنوب/شرق میزان مشارکت بیشتری در این فعالیت‌ها دارند.

بخش اعظم اتحادیه اروپا در حال حاضر در رکود است. چگونه این مسئله در یافته‌های مطالعه منعکس می‌شود؟

علیرغم این واقعیت که این نظرسنجی در شرایط بحران و ریاضت اقتصادی در بسیاری از کشورهای اروپایی انجام شد، اما شاید مشاهده میزان حمایتی از کتابخانه‌ها به‌طور کلی و نیز پشتیبانی مالی از کتابخانه‌ها بسیار شگفت‌آور و امیدوارکننده باشد. نه تنها کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی ارزش کتابخانه‌ها را درک می‌کنند بلکه از هر پنج فرد بزرگسال در اتحادیه اروپا دو نفر معتقدند که بودجه کتابخانه‌ها در حقیقت باید افزایش یابد، در حالی که از هر بیست بزرگسال فقط یک نفر فکر می‌کند که بودجه کتابخانه‌ها باید کاهش یابد. بالاترین میزان تقاضا برای افزایش پشتیبانی از سوی شهروندان برخی از کشورها مانند یونان و اسپانیا و همچنین کشورهای اروپای شرقی همچون بلغارستان و رومانی که دارای بیشترین مشکلات اقتصادی هستند، مشاهده شد. در این کشورها، کتابخانه‌ها می‌توانند بر جوامعی که با مشکلات واقعی روبرو هستند، تأثیرگذار باشند و این تأثیرگذاری در این کشورها شاید بیشتر از ثروتمندترین کشورهای اروپایی باشد.

ملاحظات مالی - و به‌طور خاص ماهیت رایگان خدمات - عامل اصلی تأثیرگذار بر استفاده از رایانه‌های قابل دسترس همگانی در کتابخانه‌ها است، و در واقع ۱,۹ میلیون کاربر فعلی رایانه‌های قابل دسترس همگانی در اتحادیه اروپا اظهار داشتند که هیچ منبع رایگان دیگری از اینترنت وجود ندارد که بتوانند از آن استفاده کنند. به‌طور کلی حدود یک سوم از کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی، دسترسی رایگان به اینترنت را یکی از دلایل اصلی استفاده از رایانه‌ها ذکر کردند که این مسئله برای کاربران در برخی از کشورهای فقیرتر (لیتوانی، رومانی، یونان و پرتغال) اهمیت بسیار زیادی داشت. یافته‌های این نظرسنجی در شرایطی که میزان بیکاری بالا در بخش اعظمی از اروپا مشاهده می‌شود نشان می‌دهد که چگونه دسترسی به رایانه‌های قابل دسترس همگانی به بعضی از افراد در یافتن شغل، چه در کشور خودشان و چه در کشور دیگری، کمک می‌کند. در حقیقت، ۱۲ ماه قبل از بررسی‌های میدانی این مطالعه، حدود ۲۵۰ هزار فرد بزرگسال از طریق رایانه‌های قابل دسترس همگانی موفق شدند که مشغول به کار شوند.

فرصت‌های دیگری پیش روی کتابخانه‌ها برای خدمت‌رسانی به جوامع مختلف در سراسر اتحادیه اروپا

یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که کاربران کتابخانه‌ها را به‌عنوان یک منبع با ارزش در نظر می‌گیرند و بنابراین شایسته سرمایه‌گذاری بیشتر هستند. مطمئناً فرصت‌هایی برای کتابخانه‌ها وجود دارد تا در حوزه‌های مربوط به رایانه‌های قابل دسترس همگانی بیشتر به جوامع خود خدمت کنند و یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که برخی از کاربران بزرگسالی از کتابخانه‌ها بازدید می‌کنند ادعا می‌کنند چگونگی استفاده از رایانه را نمی‌دانند یا احساس می‌کنند که کاری ندارند که بخواهند با رایانه انجام دهند. این گروه‌ها از "هدف‌های نرم" کتابخانه‌ها هستند و بنابراین هدف کتابخانه‌ها باید گسترش شبکه خود برای آموزش‌های مربوط به رایانه باشد.

تعداد افراد مراجعه کننده به یک کتابخانه تا حدودی میزان تأثیرگذاری بالقوه آن را تعیین می‌کند و تعداد افراد بازدید کننده از کتابخانه‌ها بین کشورها، تفاوت چشمگیری دارد و بالاترین تعداد بازدید کننده در کشور فنلاند (۶۷٪) و کمترین تعداد (۹٪) در یونان مشاهده شد. به طور کلی، ساکنان کشورهای اروپای جنوبی و شرقی در مقایسه با ساکنان کشورهای اروپای غربی و شمالی کمتر از کتابخانه‌ها بازدید می‌کنند - و بسیاری از کشورهای اروپای جنوبی و شرقی (بلغارستان، یونان، ایتالیا، لیتوانی، لتونی، لهستان، پرتغال و رومانی) میزان دسترسی به اینترنت خانگی نسبتاً پایین است. بنابراین نیاز و پتانسیل زیادی برای کتابخانه‌ها برای از بین بردن شکاف در این کشورها وجود دارد، اما برای انجام مؤثر این کار ابتدا باید افراد بیشتری را به کتابخانه‌ها جذب کرد.

در حالی که اکثر کاربران کتابخانه بر این باورند که کتابخانه‌ها در تأمین نیازهای جامعه مؤثر هستند، اما غیر-کاربران نظر کاملاً روشنی در این زمینه ندارند. این بدان معناست که باید تلاش کرد تا نقش چندگانه کتابخانه‌ها در قرن بیست و یکم ارتقا یابد.

پیشنادهایی برای پژوهش‌های آینده

این یک مطالعه گسترده و جامع است که نمونه مورد مطالعه در آن دربرگیرنده عموم مردم، کاربران کتابخانه‌ها، کاربران رایانه‌های قابل دسترس همگانی و مدیران کتابخانه‌ها در سراسر اتحادیه اروپا می‌شود. این مطالعه به سؤالات بسیاری پاسخ داده است و بدون شک سؤالات دیگری نیز مطرح کرده است. زمینه‌های ممکن برای پژوهش‌های بیشتر شامل موارد زیر است:

- موانع استفاده از اینترنت برای افراد غیر انگلیسی زبان
- نقش کتابخانه‌ها در تشویق افراد جدید به بازدید از کتابخانه‌ها و استفاده از خدمات آن‌ها
- چگونگی تأمین موفقیت آمیز نیازهای برخی از گروه‌های مهم اقلیت‌های مانند اقلیت‌های رومانیایی از طریق خدمات کتابخانه‌ای
- تعیین ارزش اقتصادی تأثیرات کتابخانه‌های عمومی و خدمات رایانه‌های قابل دسترس همگانی در سراسر اتحادیه اروپا

فصل هفتم:

تجربه هلند: سیاست‌های مشترک برای کیفیت بخشی عمومی: چالش‌های مشترک کتابخانه‌های عمومی و مطبوعات به منظور دستیابی به جایگاه مناسب و شایسته خود^{۲۲۴}

آگوست هانس دن بوف، جلکه نجبوئرو یوست کیرز
دانشکده طراحی و ارتباطات، انستیتوی رسانه‌ها و مدیریت اطلاعات
دانشگاه علوم کاربردی آمستردام، آمستردام، هلند

224 August Hans den Boef, Jelke Nijboer and Joost Kircz (2009). Joint Policies for Public Quality: The Common Challenge for Public Libraries and the Press to Recuperate their Positions, *New Library World*, 110 (1/2): 52-64.

چکیده

هدف - هدف این مقاله نشان دادن سقوط کیفیت مطبوعات، احتمالاً به دلیل شیوه‌های مالی کوتاه‌بینانه و کاهش استفاده از کتابخانه عمومی است؛ که هر دو از اثرات موج الکترونیکی شدن اطلاعات و دانش است. هرچند با انسجام بخشی به کتابخانه عمومی به عنوان یک مرکز معتبر فرهنگی و اطلاعاتی قابل اطمینان و نیز به عنوان یک مرکز عمومی نوین برای روزنامه‌نگاری مدنی، می‌توان این نیروی جدید را دوباره شکل داد و از آن در تقویت پایه‌های دموکراتیک جامعه استفاده کرد.

طراحی/روش تحقیق/رویکرد - مقاله با شرح تحولات دنیای کتابخانه آغاز می‌شود که در آن، کشور هلند به عنوان نمونه بارز در نظر گرفته شده است. پس از آن، درباره کاهش روزنامه‌های باکیفیت، نقش اجتماعی و وابستگی روزافزون آن‌ها، به ارزش بازار سهام بحث شده است. سپس، نقش اصلی ذی‌نفعان مدنی و جایگاه مهمی را که اطلاعات باکیفیت و با دسترسی آزاد برای جامعه دموکراتیک دارد، بار دیگر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

یافته‌ها - تحلیل حاصل به وضوح نشان می‌دهد که هر دو نهاد، کتابخانه و مطبوعات، در نتیجه تغییرات سریع ناشی از انقلاب الکترونیکی در رسانه‌ها، با آسیب‌های یکسانی روبرو هستند. با این حال، با بازگشت به کارکردهای اجتماعی این نهادها، از رسانه‌های جدید نیز می‌توان به عنوان موتور تغییر و توسعه یکپارچگی نوین ایجاد و ذخیره اطلاعات باکیفیت استفاده کرد.

اصالت/ارزش - مقاله از نیاز به یک سیاست هماهنگ و آگاهانه دفاع می‌کند که کتابخانه عمومی را به یک فضای کاری برای روزنامه‌نگاری مدنی تبدیل می‌کند و نه تنها مرکزی برای فرهنگ بالا، انسجام اجتماعی و مخزنی برای اطلاعات باکیفیت است؛ بلکه به عنوان یک کانون عمومی یکپارچه برای خود-انتشاری دموکراتیک و انتشار اخبار، نیز خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های عمومی، مدیریت کتابخانه، خدمات اطلاعاتی، رسانه‌های اطلاعاتی

نوع مقاله: دیدگاه

مقدمه

در روزنامه گاردین، آلن راشبریجر^{۲۲۵} (۲۰۰۷)، آینده روزنامه‌ها را با تغییرات آب‌وهوا مقایسه کرد. پنج سال پیش، بسیاری از اقلیم‌شناسان نسبت به اینکه آیا تغییر آب‌وهوا یک مسئله واقعی و جدی است، شک داشتند. امروزه بیشتر دانشمندان قبول دارند که گرم شدن کره زمین، یک واقعیت زندگی است. در حال حاضر، در دنیای روزنامه‌ها، تقریباً همه موافقند که روزنامه‌های سنتی، و به‌ویژه روزنامه‌های باکیفیت، با مشکلات عظیمی روبرو هستند. وبلاگ "چاپ مرده است" (چاپ مرده است، ۲۰۰۷) عنوان مناسبی را برای مقاله روشبریجر انتخاب کرد: "چاپ مرده است: حقیقت ناخوشایند". یکی دیگر از نمادهای سنتی جامعه اطلاعاتی، یعنی کتابخانه عمومی، با مشکلات مشابه صنعت روزنامه‌نگاری روبرو است. کارکرد اطلاعات، به‌عنوان تجارت اصلی کتابخانه، مورد تهدید واقع شده است. افراد تمایل دارند به جای بازدید از کتابخانه و یا دسترسی حضوری (یا مجازی) به کتابخانه عمومی و درخواست مشاوره حرفه‌ای، از موتورهای جستجو در خانه استفاده کنند. مهم است که مردم توجه داشته باشند که این موتورهای جستجو بیش از آنکه دغدغه اساسی نسبت به اطلاعات کیفی داشته باشند، بر پایه منافع تجاری هدایت می‌شوند. الگوریتم‌های رتبه‌بندی به جای آن که شاخص کیفیت باشند، بیشتر شبیه مسابقات زیبایی هستند. از این بدتر، ویرایش [دست‌کاری] هوشمندانه صفحات HTML می‌تواند بر نتایج موتورهای جستجو تأثیر بگذارد.

جستجو، در بیشتر اوقات فعالیتی است که، بیش از ارتباط متنی و معنی، موضوع نزدیکی زبانی نقش تعیین‌کننده‌ای در رتبه‌بندی جستجو و نتایج آن دارد. با توجه به استفاده روزافزون از اطلاعات و بازی‌های مبتنی بر وب، کتابخانه با کاهش امانت روبرو شده و سعی دارد با افزایش نقش خود به‌عنوان فضای اجتماعی، این امر را جبران کند. کتابخانه عمومی را می‌توان به‌طور فزاینده‌ای، در هماهنگی با سایر مؤسسات اجتماعی، رفاهی یا دولتی، از جمله رستوران‌ها و پیشخوان‌های خدمات عمومی، مشاهده کرد.

یک روند دیگر این است که دولت‌ها (محلی) به لحاظ قانونی و به‌طور فزاینده‌ای موظفند کلیه اطلاعات خود را به‌صورت آنلاین و به شکل آسان در محیط‌های وب ارائه دهند. متأسفانه کتابخانه عمومی، همیشه به‌عنوان واسطه طبیعی بین اطلاعات کامل رسمی و شهروند مستأصل در نظر گرفته نمی‌شود، شهروندی که سؤالش به زبان اداری درست بیان نشده تا بتواند پاسخی مفید و مناسب به دست آورد.

در مطبوعات، نگرانی‌های قابل درک ناشران درباره کاهش چاپ، قابل مشاهده است. در ایالات متحده و اروپا، دنیای مطبوعات با یک بحران واقعی روبرو است و نبرد برای زنده ماندن، شبیه یک مسابقه در قابت با ساعت است. روزنامه‌ها،

به‌ویژه مطبوعات باکیفیت، تنها در صورتی زنده خواهند ماند که بتوانند نسل جوان را ترغیب کنند که آن‌ها را در وب بخواند. انجام ندادن این کار، نشانه از بین رفتن آن‌ها خواهد بود (اتاق خبر در حال تغییر، ۲۰۰۸).

تنش‌ها در این زمینه با پرداختن به روابط متقابل بین مدل کسب و کار اقتصادی مبتنی بر بورس کالا و ویژگی‌های سنتی روزنامه‌نگاری باکیفیت و همچنین تغییرات فرهنگی در مصرف اخبار و تحلیل‌ها به شکل چاپی و در محیط وب، مورد بحث قرار می‌گیرد.

پرسش اساسی این است: این دو گرایش اجتماعی چگونه بر کیفیت اطلاعات مصرف شده توسط مردم و از این رو کیفیت عمومی گفتمان تأثیر خواهند گذاشت؟

این مقاله هر دو موضوع را مطرح می‌کند با این پرسش که آیا کیفیت واقعاً تحت محاصره است یا خیر، و تا چه اندازه رسانه‌های همگرای جدید می‌توانند کیفیت جامعه اطلاعاتی را از طریق ایجاد تعامل بین نقش‌های روزنامه‌نگاران و کتابداران، بهبود ببخشند. در دنیای جدید روزنامه‌نگاری و کتابداری، هر دو گروه، نقش و کارکردهای خود را با تعامل، غنی‌سازی، توانمندسازی و سرگرمی برای خوانندگان و نیز برای کاربران کتابخانه اثبات خواهند کرد.

کتابخانه‌ها

موجودیت کتابخانه‌های عمومی بر کارکردهای سنتی در زمینه ذخیره‌سازی، نمایه‌سازی و در اختیار داشتن انواع منابع اطلاعاتی و ادبیاتی مبتنی است. این رویکرد به علاقه‌مندی مردم محلی یا عموم مردم به دانش موردنظرشان، یا به جنبه‌های تفریحی و سرگرمی آن‌ها پاسخ می‌دهد. اخیراً، اداره برنامه‌ریزی اجتماعی و فرهنگی هلند^{۲۲۶} (SCP، ۲۰۰۸) یک گزارش مهم از روند تحولات را منتشر کرد: *آینده کتابخانه عمومی هلند: ده سال بعد* (هایزمنز و هیلبرینک^{۲۲۷}، ۲۰۰۸). این گزارش با پنج کارکرد اصلی کتابخانه عمومی آغاز می‌شود: دانش و اطلاعات، توسعه و آموزش، هنر و فرهنگ، کتاب‌خوانی و ادبیات، و جلسه بحث و گفتگو، و متعاقباً نه اصل هنجاری را برای عملکرد مناسب کتابخانه عمومی ذکر می‌کند. این اصول مبتنی بر ارزش‌های هنجاری فرهنگی جامعه مدرن است: آزادی، برابری، انسجام اجتماعی و کیفیت. این موارد را می‌توان در ۹ اصل کاربردی برای عملکرد مناسب کتابخانه عمومی عملیاتی کرد:

(۱) دسترسی، در دسترس بودن؛

(۲) تنوع، چندگانگی؛

(۳) استقلال، عینیت؛

(۴) همبستگی، شمول اجتماعی؛

(۵) کنترل اجتماعی، یکپارچگی؛

(۶) حفظ محیط نمادین؛

(۷) قابلیت اطمینان، دقت؛

(۸) حرفه‌ای بودن، تخصص؛ و

(۹) موضوعیت، نوآوری.

این کارکردها و اصول کاملاً مستقل از نوع رسانه هستند، چه چاپی و چه الکترونیکی. این گزارش یک مرور کلی عالی از روندهای جمعیتی، اجتماعی، روابط اجتماعی و فنی و همچنین بررسی عمیق روند استفاده عمومی از کتابخانه و تغییرات در استفاده از رسانه‌ها را ارائه می‌دهد.

کلیه روندهای شناخته‌شده مانند کاهش عضویت، فقدان کاربران در گروه‌های سنی بین دبیرستان تا بازنشستگی، انفجار استفاده از منابع اینترنتی و کاهش امانت، به‌خوبی مستند شده‌اند. یک نکته جالب و به نوعی تسکین‌دهنده، مشاهده دوستاناران کتاب است؛ همان افرادی که کتاب‌های بیشتری خریداری می‌کنند و کتاب‌های بیشتری را به‌عنوان هدیه دریافت می‌کنند. هایزمنز و هیلبرینک (۲۰۰۸) نشان می‌دهند که کتابخانه‌ها، سیاست‌های جدیدی را برای خنثی کردن اثرات کاهش کاربران و کاهش امانت اعمال کرده‌اند. متأسفانه، پیشنهاد‌های مربوط به سیاست‌های جدید همه در راستای سازگاری بهتر با کاهش کارکردهای سنتی است، در حالی که کارکردهای دانش و اطلاعات به‌عنوان یک موضوع اصلی در نظر گرفته نمی‌شود. با انجام این کار، به نظر می‌رسد که اضافه بار اطلاعاتی که توسط طرف‌های تجاری ارائه می‌شود به همان صورت که داده شده، پذیرفته می‌شود و این قطعه کیک که به سادگی پذیرفته شده، به سرقت می‌رود.

در واقع، کتابخانه‌های امروز نقش‌هایی را در جامعه محلی ایفا می‌کنند که بسیار فراتر از وظایف سنتی آن‌هاست. امروزه بسیاری از کتابخانه‌ها، مراکز پر جنب و جوش سرگرمی، اجرای فرهنگی، سخنرانی و غیره هستند. این مسئله غالباً آغاز کارآفرینی فرهنگی و کتابخانه تجربی-مدار است. تجربیات سرگرمی، آموزشی و زیبایی‌شناختی در حال تبدیل شدن به یک بخش اساسی در کتابخانه مدرن هستند (نجبور، ۲۰۰۶). کتابخانه مرکزی جدید آمستردام، ویرینی برای این روند است. ساختمان تماشایی آن، با یک رستوران بزرگ، روبروی آبراه مرکزی II آمستردام، در حال حاضر، تحسین بسیار زیادی را به دست آورده است. این امر منجر به افزایش شدید بازدیدکنندگان کتابخانه شد. در سال اول خود با داشتن زیرساخت‌های برتر، رستوران و امکانات آنلاین، بیش از پنج هزار بازدیدکننده در روز را به خود جذب کرد و هم اکنون مکانی محبوب برای دیدار با یکدیگر یا انجام تکالیف مدرسه است.

تنش در چنین کتابخانه‌های عمومی مدرن آشکار است - تنش بین استفاده از زیرساخت‌های اینترنت برای کسب اطلاعات و دسترسی مستقیم به دانش از منابع خارجی و استفاده از درگاه کتابخانه محلی به‌عنوان یک دروازه مرجع و برتر. کتابخانه عمومی، بدون داشتن یک خط‌مشی اختصاصی برای تحقق نقش نگهدارنده دانش، ممکن است به یک مرکز اجتماعی پر جنب و جوش تبدیل شود، و از این طریق بتواند عملکرد خود را به‌عنوان یک مکان ملاقات اجتماعی تقویت کند؛ اما ممکن است عملکرد خود را به‌عنوان ارائه‌دهنده ارجح دانش و اطلاعات از دست بدهد.

مسائل و مشکلات

کتابخانه‌های عمومی در بسیاری از کشورها با یک سری مشکلات روبرو هستند. در یکی از نتیجه‌گیری‌های کمیته فرهنگ، رسانه و ورزش مجلس عوام انگلیس^{۲۲۸} در یک سند پارلمانی درباره کتابخانه‌های عمومی (UK، ۲۰۰۵، ص. ۱۴) تصریح شده است که:

ما تصور می‌کنیم که تصویر کلی [کتابخانه عمومی] در حال افول است - هم به لحاظ فراهم آوری کتاب و هم به لحاظ استفاده از کتاب - به‌ویژه در فراهم آوری کتاب که بسیاری آن را عملکرد اصلی یک کتابخانه می‌دانند. دشوار بتوان استدلال کرد که کتابخانه به سادگی در حال خدمت به تقاضای در حال کاهش جامعه است - در شرایطی که هزینه‌های کلی به معنای واقعی در حال افزایش است. معتقدیم در شرایطی که شاخص‌های اصلی عملکرد و بازده ناخالص در حال کاهش‌اند، - اما هزینه‌های کل در حال افزایش‌اند - نشانه‌ای از شرایط اضطرار در آن سرویس است.

این نشانه‌ها با نشانه‌های گزارش هلندی فوق‌الذکر هماهنگی دارند. پرسش اینجاست که چگونه می‌توان جایگاه کتابخانه‌های عمومی را در دنیای با اضافه‌بار اطلاعاتی، دوباره شکل داد. به‌طور خاص، از یک سو اطلاعات و دانش نسبتاً درست و صحیح را می‌توان در منابعی که رایگان هستند، مانند ویکی‌پدیای شگفت‌انگیز، مشاهده کرد. از سوی دیگر، بسیاری از منابع الکترونیکی معتبر، بسیار گران هستند و مجوزها، معمولاً استفاده محدود از منابع و آن هم در ساختمان کتابخانه را ممکن می‌سازند. این ویژگی آخر بر این واقعیت تأکید دارد که در یک محیط الکترونیکی، امانت چیزی است که همچون گذشته وجود ندارد، زیرا نمی‌توان مطالب الکترونیکی خوانده شده را پس داد. این واقعیت مهم، یکی از دلایلی است که باعث می‌شود عملکردهای کتابخانه مدرن به سمت خدمات داخل ساختمان کتابخانه گرایش پیدا کند.

از این رو، کارکردهای تعاملی و اجتماعی اصلی، مانند: توسعه و آموزش، هنر و فرهنگ، کتاب‌خوانی و ادبیات، و نشست و بحث و گفتگو، در "دستور کار جدید اجتماعی و فرهنگی" بسیاری از دولت‌های محلی به شکل بهتری ارائه می‌شود. در حال حاضر، کتابخانه‌ها، فعالیت‌هایی را انجام می‌دهند که در گذشته توسط بسیاری به‌عنوان یک زمینه کاری - غیر مرتبط در نظر گرفته می‌شد. تجزیه و تحلیل بهتری که منجر به ایجاد اجماع اساسی بین دولت محلی و کتابخانه در مورد وظایف و حدود فعالیت‌های کتابخانه به‌عنوان یک مؤسسه شود، ضروری است. بدیهی است کتابخانه‌ها صرفاً مربوط به کتاب و اطلاعات نیست؛ امروزه حتی کتابخانه‌ها به‌طور اساسی در مورد کتاب و اطلاعات نیز فعالیت نمی‌کنند. بنابراین، مجموعه کاملاً جدیدی از شاخص‌های عملکرد برای داوری درباره سهم آن‌ها در جامعه ضروری است.

۲۲. منابع اطلاعاتی و کتابخانه

عملکرد کتابخانه درباره اطلاعات، به دلیل گوگلی شدن^{۲۲۹} جامعه، مورد حمله قرار گرفته است. تهدید به حاشیه رانده شدن نقش کتابخانه در تهیه اطلاعات قابل تصور است. در سال ۲۰۰۶، تحقیقات در هلند نشان داد که تنها درصد کمی از دانش -

آموزان دبیرستانی هنوز از منابع (الکترونیکی) کتابخانه‌ای استفاده می‌کنند. بقیه منحصرأ از اینترنت برای انجام تکالیف خود استفاده می‌کردند. سریع و آسان بودن دسترسی، از مهم‌ترین معیارها بودند، در حالی که به نظر می‌رسید قابلیت اطمینان اطلاعات، کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد (اینترنت، ۲۰۰۶). در همه رده‌های سنی، استفاده از اینترنت همچنان رو به افزایش است، به‌ویژه برای نسل قدیم نیز در حال افزایش می‌باشد (مصرف اینترنت، ۲۰۰۷). اینترنت، برنده نبرد طولانی مدت با کتابخانه به‌عنوان ارائه‌دهنده اطلاعات در همه رده‌های سنی است. جوانان اذعان می‌کنند که کتابخانه، اطلاعات گسترده و قابل توجهی را برای تکالیف مدرسه، در مورد بهداشت، تاریخ و ادبیات ارائه می‌دهد. اما اکثر جوانان از کتابخانه به‌عنوان اولین منبع خود برای جستجوی اطلاعات یاد نمی‌کنند. تقریباً ۷۰ درصد بر این عقیده هستند که اینترنت اطلاعات [با کیفیت] بیشتری نسبت به کتابخانه ارائه می‌دهد. فقط ۴ درصد دیدگاه متفاوتی دارند (استالپرز^{۳۰}، ۲۰۰۷). این یافته‌ها معمولاً برای کشور بلژیک و لوکزامبورگ به این صورت نیست. در سال ۲۰۰۵، مؤسسه هریس اینتراکتیو^{۳۱} به نمایندگی از OCLC، در شش کشور انگلیسی زبان در مورد رفتارهای جستجوی اطلاعات افراد، چگونگی آشنایی افراد با انواع منابع الکترونیکی که کتابخانه‌ها برای کاربران خود ارائه می‌دهند، و جایگاه کتابخانه‌ها در زندگی پاسخ‌دهندگان، نظرسنجی گسترده‌ای انجام داد (OCLC، ۲۰۰۵).

نتیجه‌گیری اصلی در مورد ادراک مصرف‌کنندگان اطلاعات و عادات آن‌ها عبارت است از:

- پاسخ‌دهندگان، موتورهای جستجو را برای شروع جستجوی اطلاعات، مورد استفاده قرار می‌دهند (۸۴ درصد).
- فقط ۱ درصد، جستجوی اطلاعات را از یک وب‌سایت کتابخانه‌ای شروع می‌کنند.
- کیفیت و کمیت اطلاعات، تعیین‌کننده اصلی در یک جستجوی رضایت‌بخش هستند.
- دو معیار مهم برای ارزیابی منابع الکترونیکی عبارت است از اعتبار اطلاعات و دسترسی رایگان. سرعت، عامل سوم در لیست است، اما تأثیر کمتری دارد.
- متقاضیان اعتماد بیشتری به اطلاعات خریداری شده نسبت به اطلاعات آزاد ندارند. آنان انتظار بالایی از اطلاعات رایگان دارند.
- موتورهای جستجو، از کتابخانه‌ها بالاتر ارزیابی می‌شوند.
- کاربران کتابخانه دوست دارند متکی به خود باشند. اکثر پاسخ‌دهندگان، هنگام استفاده از منابع کتابخانه‌ای، به دنبال کمک گرفتن نیستند.

هایزمنز (۲۰۰۶) بر نامرئی بودن کتابخانه در اینترنت تأکید می‌کند. مفهوم آن در درازمدت این است که وقتی افراد به دنبال اطلاعات هستند، رتبه کتابخانه کاهش می‌یابد و این به‌طور واضح، نوعی دست‌کم گرفتن کتابخانه است. یکی از مهم‌ترین نتایج گزارش OCLC (۲۰۰۵) این بود که به نظر می‌رسد کتابخانه‌ها و کتابداران، به‌طور فزاینده‌ای برای مصرف‌کنندگان

امروزی اطلاعات، کمتر قابل رؤیت هستند. نسل جوان‌تر، منابع اینترنتی را جایگزین کتابخانه و دائره‌المعارف کرده است: "کتابخانه در بهترین حالت در حاشیه نقشه اطلاعات شناختی آنان واقع شده است" (وابز و هایزمنز^{۲۳۳}، ۲۰۰۶). متقاعد کردن جوانان برای تبدیل شدن به کاربران وفادار کتابخانه، امری مشکل است. تصویر کتابخانه در عصر اینترنت، یک مشکل جدی است. جوانان، کتابخانه را سنتی، قدیمی و با فضای کسل‌کننده می‌دانند. حتی جوانانی که عاشق کتاب هستند، کتابخانه را کسل‌کننده (۳۰ درصد) و قدیمی (۴۰ درصد) می‌بینند (استاپلرز، ۲۰۰۷). سال گذشته، یک مهمان ناشناخته از چهار کتابخانه بزرگ در هلند بازدید کرد و اصلاً تحت تأثیر خدمات ارائه شده به گروه هدف مهم و در عین حال دشوار جوانان قرار نگرفت. او نتیجه‌گیری کرد که جوانان واقعاً باید عاشق کتاب باشند و برای یافتن کتاب‌های مناسب، موسیقی و منابع الکترونیکی، آماده رویارویی با انواع سختی‌ها شوند. منابع در دسترس هستند، اما از نظر منطقی، کارهای زیادی باید برای بهبود خدمات این کتابخانه‌ها انجام شود تا آن را برای جوانان جذاب کند (گراف^{۲۳۳}، ۲۰۰۷). نقش کتابخانه برای قشر افراد بالای ۵۰ به نظر می‌رسید تا این اواخر نسبتاً رضایت بخش باشد. با این حال، نیازهای آنان نیز در سال‌های آینده تغییر کرده و تغییر خواهد کرد.

مطالب بالا به روشنی نشان می‌دهد که مشکل واقعی این است که نقش کتابخانه به‌عنوان یک دریچه خدمت ساده، به‌واسطه منابع اطلاعاتی قابل دسترسی آسان در رایانه‌های خانگی، به چالش کشیده شده و رایانه‌ها پیشی گرفته‌اند. اگرچه، عملکرد کتابخانه، در اصل، آزادسازی [اطلاعات] است ولی در آن جریان اطلاعات اهمیت ندارد، بلکه اصلاح دقیق جریان اطلاعات، نمایه‌سازی متن و ذخیره‌سازی مناسب برای گروه‌های مختلف کاربران که به خوبی مشخص شده‌اند، مورد نظر است. در واقع، با ظهور جریان‌های اطلاعات الکترونیکی، تلاشی ناکام برای ماندن [کتابخانه] در رأس همه، دیده شده؛ در مقابل نگرش محدودتری نیز از باقی ماندن [کتابخانه] در یک جایگاه بالاتر وجود دارد. جمله آخر، به هیچ وجه نقدی بر کار قهرمانانه بسیاری از کتابداران نیست. این یک درس آموخته شده برای مهار جریان سیل تقاضا است، با استفاده از استعاره معمول هلندی می‌توان گفت "خوب فکر کردن برای هدایت سیل" و سایر موارد کنترل آثار.

استراتژی‌ها برای کتابخانه

به‌طور خلاصه، دو استراتژی متضاد برای کتابخانه در انجام وظایف آن دیده می‌شود:

(۱) پذیرش شکست و به حاشیه بردن عملکرد اطلاعات و در نتیجه، سوق دادن منابع بیشتر برای سایر کارکردهای

اصلی، نکته‌ای است که در حال حاضر، مورد توجه بسیاری از ذینفعان قرار می‌گیرد.

در این سناریو، این که کتابخانه‌ها می‌توانند گویا و سایر موتورهای جستجو را در زمینه فعالیت‌های خود شکست دهند، یک توهم است؛ با وجود این واقعیت که بسیاری از کتابداران می‌خواهند مردم در وبسایت‌های کتابخانه‌ای شروع به جستجو کنند؛ به این دلیل که همان‌جایی است که اطلاعات "خوب" در آن وجود دارد. در

حال حاضر، می‌توان سرمایه‌گذاری‌های بزرگی را در ایجاد خدمات اطلاعاتی جدید مشاهده کرد که، چنانچه کاربران واقعاً به سمت منابع (الکترونیکی) کتابخانه روی نیاورند، در آن صورت اثربخشی هزینه جای پرسش دارد؛ هر چند آن‌ها معمولاً این کار را انجام نمی‌دهند. همچنین کتابخانه می‌تواند چیزی بیش از یک مرکز برای اطلاعات باکیفیت باشد. در دستور کار اجتماعی و فرهنگی کتابخانه، فرصت‌های جدید و زیادی برای کتابداران کارآفرین ارائه می‌شود و این مسیر را می‌توان در سایر موارد دنبال کرد. به عبارت دیگر، ما بسیاری از جریان اطلاعات را به طرف‌های دیگر واگذار می‌کنیم. گزارش فوق‌الذکر آینده کتابخانه‌های عمومی هلند: ده سال بعد (هاینزن و هیلبرینک، ۲۰۰۸) به این سمت گرایش دارد.

(۲) یک استراتژی بلندمدت برای آموزش رسانه، سواد رسانه‌ای و شهروندی دیجیتالی که در آن کتابخانه نقش اصلی را ایفا می‌کند. امید است در طولانی مدت، این استراتژی در مبارزه با افول کیفیت اطلاعات و حفظ جایگاه کتابخانه به‌عنوان منبع اصلی دانش و اطلاعات باکیفیت، موفق باشد. فرصت‌ها و ائتلاف‌های جدید با مطبوعات (محلی) و سازمان‌های دولتی (محلی) امکان‌پذیر است (موارد بیشتری را می‌توانید در زیر دنبال کنید).

رسیدن به چنین هدفی آسان نخواهد بود. بسیاری از افراد جوان و پیر فکر می‌کنند که از نظر اطلاعاتی باهوش هستند و به همین دلیل، تحت تأثیر حجم بالای اطلاعات یافت شده قرار می‌گیرند. بدتر از این، تعداد قابل توجهی از مریان بر این عقیده‌اند که خودشان باسواد رسانه‌ای هستند؛ آن‌ها غالباً از همه شکاف‌های موجود در مهارت‌های سواد رسانه‌ای خود آگاه نیستند. در بسیاری از موارد، آموزگاران هیچ سرنخی برای مشخص کردن معیارهای ارزیابی نتایج جستجو، انتخاب و استفاده از اطلاعات توسط دانش‌آموزان ندارند (دیرکس^{۲۳۴} و همکاران، ۲۰۰۶). تا زمانی که مریان مهارت‌های اساسی را نداشته باشند، چه کسی را می‌توان برای بی‌سوادی رسانه‌ای و کیفیت اطلاعات در تکالیف دانش‌آموزان، مقصر دانست؟

در بسیاری از کشورها، در انواع مدارس، برخی از متخصصان اطلاع‌رسانی و کارکنان کتابخانه تلاش زیادی را برای برگزاری دوره‌های سواد رسانه‌ای و آموزش رسانه انجام می‌دهند. توجه زیادی بر صلاحیت‌های مربوط به انتخاب و ارزیابی اطلاعات (منابع) صورت می‌گیرد و صرفاً بر سواد رسانه‌ای تأکید نمی‌شود. چگونگی کارایی این دوره‌ها، همواره مشخص نیست (دیرکس و همکاران، ۲۰۰۶). در بعضی از کشورها، برای نمونه بریتانیا، ایالات متحده و استرالیا، این دوره‌ها، بخشی جدایی‌ناپذیر از برنامه درسی است. متخصصان واجد شرایط نیز آن را آموزش می‌دهند. متأسفانه، در هلند، مانند بسیاری از کشورهای دیگر، این دوره‌ها، بخشی از برنامه درسی نیست (اپری^{۲۳۵} و هاینزن، ۲۰۰۷).

طی چند سال گذشته، سواد رسانه‌ای و آموزش رسانه، به‌طور فزاینده‌ای، برای دولت هلند اولویت پیدا کرده است. تدوین برنامه‌های سواد رسانه‌ای، مربیگری دانش‌آموزان (و مریان!) و فعالیت‌های همکاری در مدارس، دانشگاه‌ها، مراکز اجتماعی و غیره ضرورت پیدا کرده است. برنامه‌های موفق تأثیر مثبتی در عملکرد اطلاع‌رسانی کتابخانه (دیجیتال) خواهند داشت.

کابینه هلند اکنون در حال اجرای ابتکار عمل قدرتمند خود به نام "خرد رسانه‌ای" است (مدیایوسید^{۲۳۶}، ۲۰۰۸). این ابتکار، بر اساس گزارش ۲۰۰۵ راد فور کالتور^{۲۳۷} (شورای فرهنگ هلند) (RvC، ۲۰۰۵)، صورت گرفته است.

این اصطلاح را باید تحت عنوان "همه دانش و مهارت‌ها و همچنین ذهنیت، درک کرد. ضروری است در دنیای امروز و فردا، که در آن، رسانه‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای دارند؛ مردم آگاهانه، فعالانه و منتقدانه مشارکت داشته باشند." در نامه اخیر وزیر آموزش و پرورش، فرهنگ، و علوم و وزیر جوانان و خانواده به پارلمان (پلاسترک و روور^{۲۳۸}، ۲۰۰۸)، برنامه گسترده‌ای برای آموزش، به‌ویژه برای جوانان، در مورد تقویت توانایی ارزیابی انتقادی و استفاده از منابع آنلاین اعلام شد. ناگفته نماند که سهم عادلانه‌ای از دلایل توجیهی آن مربوط به مسائل خشونت‌آمیز و جنسی است. این ابتکار عمل به‌وضوح، کیفیت دانش و اطلاعات را در مرکز بحث‌های اجتماعی و سیاسی قرار می‌دهد.

این میزگردها با ارائه گزارش مشورتی گسترده‌ای از سوی راد فور کالتور (شورای فرهنگ هلند) به دولت در ژوئن ۲۰۰۷، با عنوان زیر برگزار شد: دستور کار مشاوره فرهنگی-سیاسی و زیرساخت‌های اساسی فرهنگی: نوآوری و مشارکت! (RvC، ۲۰۰۷). این گزارش به بحث و تبادل نظر جاری در مورد خرد رسانه‌ای اشاره دارد و یک اصل راهنما دارد: شهروندی فرهنگی. در پرتو این اصل، نقش کتابخانه‌ها، مورد بررسی قرار می‌گیرد. این امر تأیید می‌کند که: "اینترنت به‌عنوان منبع اصلی تقریباً برای هر نوع اطلاعاتی، بر دلیل وجودی کتابخانه‌های عمومی تأثیر گذاشته است."

در فصل کتابخانه‌ها، پس از بحث در مورد بخش بخش شدن سازمان‌های سنتی کتابخانه، شکاف بین کتابخانه‌های عمومی و کتابخانه‌های دانشگاهی، مسائل حق مؤلف و غیره، نتیجه‌گیری مهمی انجام شده مبنی بر این که کتابخانه می‌خواهد نقش اساسی خود را به‌عنوان دروازه عمومی دانش ادامه دهد. ناگفته نماند که برای تحقق این امر به‌طور جدی، اقدامات زیرساختی و اداری باید انجام شود. برای این منظور، کافی است تأکید کنیم که این گزارش نتیجه‌گیری می‌کند که کتابخانه عمومی باید با توسعه سیستم‌های پیچیده اطلاعاتی دولت دیجیتال و اقتصاد دانش همراه باشد. شورا نیز تأکید می‌کند که "همه چیزهایی که در یک محیط دیجیتالی به وجود می‌آیند و توسط بودجه‌های عمومی تأمین می‌شوند، در مفهوم کلی باید در معرض دید عموم و در دسترس همه قرار بگیرند."

این امر به‌طور منطقی منجر به این نتیجه‌گیری می‌شود که یکی از خدمات اصلی کتابخانه عمومی، تبدیل شدن به مرکزی برای نگهداری تمام اطلاعات مدنی تولید شده در همه سطوح ادارات دولتی است.

این شیوه استدلال توسعه پیدا کرد و در قالب یک توصیه در ۱۹ مه ۲۰۰۸ و در شکل گزارش SCP به وزیر ارائه شد (RvC، ۲۰۰۸). گزارش بر یک برنامه ملی و استانداردسازی کتابخانه‌های الکترونیکی و سیستم‌های پشتیبان تأکید می‌کند. وظایف اصلی، که به صراحت توسط وزیر نیز نامبرده شد یعنی اطلاع‌رسانی، آموزش و خواندن باید به‌عنوان مبنایی برای پروپوزال-

236 Mediawijshheid

237 Raad voor Cultuur=RvC

238 Plasterk and Rouvert

های برنامه‌های توسعه کتابخانه در نظر گرفته شود. این مسیر بلافاصله به رکن دوم یعنی دیدگاه نویسندگان، و نقش مطبوعات در جامعه مدنی منتهی می‌شود.

مطبوعات

به‌طور کلی، روزنامه‌ها، با همان مشکلات عظیم کتابخانه‌های عمومی در نقش خود به‌عنوان منبع اصلی اطلاعات قابل اعتماد، روبرو هستند. همان‌گونه که راسل بیکر^{۲۳۹} (۲۰۰۷) اظهار داشت: "تبلیغات و پخش آن توسط اینترنت، باعث دور کردن آن‌ها از مطبوعات می‌شود، و به نظر می‌رسد صاحبان مطبوعات، از مهاجرت ناموفق و عدم رونق کسب و کارشان در محیط دیجیتالی آسیب دیده باشند." نظرسنجی‌ها این واقعیت را نشان می‌دهند که به‌طور فزاینده‌ای، جوانان بخش عمده اخبار خود را از تلویزیون و رایانه دریافت می‌کنند. این یک احساس افسردگی را ایجاد می‌کند مبنی بر اینکه مطبوعات مربوط به سال‌های گذشته و چیزی شبیه یک درشکه تک اسب در یک بزرگراه هشت باندی هستند.

اریک آلترمن^{۲۴۰} (۲۰۰۸) به نقل از کارآفرین رسانه‌ای آلن مات^{۲۴۱} اظهار می‌دارد که در سه سال گذشته، روزنامه‌های مستقل و تجاری عمومی، ۴۲ درصد از ارزش بازار خود را از دست داده‌اند. وی با این نتیجه‌گیری ادامه می‌دهد که:

چند شرکت در وال استریت مجازات شده‌اند زیرا شجاعت سرمایه‌گذاری در تجارت روزنامه‌ها را داشتند که کسی نداشت. شرکت مک کلاچی^{۲۴۲}، که تنها شرکتی بود که هنگامی که در سال ۲۰۰۶، آن را در زنجیره نایت-ریدر^{۲۴۳} به حراج گذاشتند، از زمان خرید ۶٫۵ میلیارد دلار، بیش از ۸۰ درصد از ارزش سهام خود را واگذار کرده است. سهام شرکت لی^{۲۴۴} از زمان خریداری توسط زنجیره پولیتزر^{۲۴۵}، در همان سال، سه‌چهارم کاهش یافته است. باارزش‌ترین دارایی‌های روزنامه‌نگاری آمریکا، به‌طور ناگهانی شبیه تابلوهای شرکت‌ها شدند. به‌جای اینکه در دوره‌ای از تحولات بی‌رحمانه رقابت کنند، خانواده‌هایی که مالک لس آنجلس تایمز و وال استریت ژورنال بودند، قسمت عمده دارایی‌های خود را فروختند.

بیکر^{۲۴۶} (۲۰۰۷) یادی از سخنرانی سال ۲۰۰۶ توسط جان اس. کارول^{۲۴۷}، سردبیر سابق لس آنجلس تایمز می‌کند: "در این دوران «مالکیت پس از- شرکت^{۲۴۸}»، ما شاهد کوچک شدن هدف روزنامه در چشم صاحبانشان هستیم. مطابق نظام مالکیت

239 Russel Baker

240 Eric Alterman

241 Alan Mutte

242 McClatchy

243 Knight Ridder

244 Lee Enterprise

245 Pulitzer chain

246 Baker

247 John S. Carroll

248 post-corporate phase of ownership

قدیمی محلی، ظرفیت روزنامه برای پول درآوردن بخشی از ارزش آن بود. امروز این مسئله، همه چیز روزنامه است. این تصور که یک روزنامه باید به رهبری پردازد، در برابر جامعه تعهد داشته، و مدیون عموم باشد، از بین رفته است..."^{۲۴۸} آلترمن (۲۰۰۸) این طور ادامه می‌دهد:

روزنامه‌ها وبسایت‌هایی ایجاد کرده‌اند که از رشد تبلیغات آنلاین در آن سود می‌برند، اما این مبلغ آن قدر کافی نیست که جایگزین درآمد حاصل از تبلیغات چاپی و تیراژ [کاغذی] شود. بیشتر مدیران این صنعت به شکل‌های مختلف نسبت به سقوط مدل تجاری خود واکنش نشان داده‌اند: مانند کاهش بودجه به شکل ماریج، تعطیلی دفتر [روزنامه]، ادغام شدن [با سایر روزنامه‌ها]، اخراج [کارکنان]، و کاهش اندازه صفحه و ستون روزنامه.

پس، آیا "وبلاگ نویسی"، روزنامه‌نگاری آینده است؟ تعداد وبلاگ‌ها در سراسر جهان به خوبی و با سرعت در حال افزایش است. آیا مت دراج^{۲۴۹} این خبر را که یک شاهزاده انگلیسی فعالانه در نبردی در افغانستان شرکت داشت، برای اولین بار منتشر نکرد؟ درک گوردون^{۲۵۰}، معاون بازاریابی شرکت تکنوراتی مستقر در سانفرانسیسکو^{۲۵۱}، در مصاحبه با شیکاگو تریبون^{۲۵۲} گفت: این که همه یک روزنامه‌نگار شخصی هستند، یک توهم است. به همان اندازه که امروزه وبلاگ نویسی محبوب است، بیشتر وبلاگ‌ها کسی را ندارند که آن‌ها را بخوانند (راردون^{۲۵۳}، ۲۰۰۷). گوردون گزارش می‌دهد که از میان ۱۰۹/۲ میلیون وبلاگ که در موتورهای جستجوگر اینترنتی ردیابی می‌شوند، بیش از ۹۹ درصد در طول یک سال اصلاً مورد بازدید قرار نمی‌گیرند. مهم‌تر از آن، در اکثر وبلاگ‌ها و حتی در وبلاگ‌های محبوب، نیز مشکل کیفیت وجود دارد و به خاطر همین مورد توجه قرار نمی‌گیرند. برای نمونه، در هلند، برخی از وبلاگ‌های خبری، صراحتاً خود را دنباله‌رو استانداردها و کدهای روزنامه‌نگاری سنتی نمی‌دانند و استانداردها را رعایت نمی‌کنند. آلترمن (۲۰۰۸)، با مرور سایت خبری اینترنتی موفق آمریکا، یعنی هافینگتون پست نوشت:

گاهی اوقات، این نظرات، دیدگاه‌ها و استدلال‌های اساسی را ارائه می‌دهند؛ با این حال، بسیاری از آن‌ها شبیه به نقاشی روی دیوار حمام هستند. این تصور که هافینگتون پست به نوعی با بهترین روزنامه‌های سنتی رقابت می‌کند، کمتر محتمل بوده و از جنبه‌های دیگر قابل بحث است. منابع اصلی گزارش سایت [هافینگتون پست]، بسیار ناچیز هستند. این سایت هیچ‌گونه پوشش منظمی از خبرهای ورزشی و کتاب ندارد، و بخش سرگرمی آن زباله‌دانی از شایعات اینترنتی غیرقابل اعتماد است.

در بحث جاری، فیلیپ مایر^{۲۵۴} (۲۰۰۴) دو سناریو برای آینده مطبوعات ارائه داد:

249 Matt Drudge
250 Derek Gordon
251 San Francisco-based Technorati
252 Chicago Tribune
253 Reardon
254 Philip Meyer

(۱) صاحبان فعلی برای حفظ سودآوری امروز، همه‌چیز را تحت فشار می‌گذارند، بدون اینکه نگرانی برای بلندمدت داشته باشند.

(۲) صاحبان فعلی - یا جانشینان آنها - واقعیت‌های رقابت جدید را می‌پذیرند و روی پیشرفت محصولی سرمایه‌گذاری می‌کنند که از قدرت چاپ به‌طور کامل بهره‌برداری می‌کند و شرکت روزنامه‌نگاری را تبدیل به بازیگر اصلی بازار اطلاعات می‌کند که تحویل الکترونیکی را نیز در بر می‌گیرد.

استقبال از روزنامه‌نگاری مدنی به‌عنوان راهی (مطمئناً نه تنها راه) برای کمک به اجرای سناریوی دوم، گزینه‌ای برای بازگرداندن مطبوعات به جامعه است، جامعه‌ای که مردم در آن اساساً مصرف‌کننده نیستند، بلکه شهروند هستند (لوئیس^{۲۵۵} و همکاران، ۲۰۰۵).

از نظر نویسندگان، روزنامه‌نگاری مدنی بیشتر از وبلاگ نویسی خبری یا گزارشگری غیر حرفه‌ای است. روزنامه‌نگار مدنی به موضوعاتی چون امنیت، بهداشت، آموزش، اقتصاد منطقه‌ای و موضوعات زیست محیطی می‌پردازد. منابع روزنامه‌نگار مدنی را می‌توان غالباً در محافل نیمه‌رسمی و غیررسمی، و از جمله افشاگران یافت که اطلاعات آن‌ها به‌طور کامل بررسی می‌شوند تا اطمینان حاصل شود که با کارمندان سابق کینه‌توز یا سایر افراد انتقام‌جو سروکار نداریم. به‌عنوان یک حرفه‌ای، روزنامه‌نگار مدنی متعهد است و شاید حتی رانده شود، اما همیشه تحلیل‌گر است و با اعتماد به نفس بالا، حقایق را دوباره چک می‌کند. روزنامه‌نگار مدنی به دنبال پیامدهای تصمیمات سیاسی و راه‌حلهایی برای مشکلات جدی است. وی بیشتر بر نظرات جدید متمرکز است تا تکرار نظرات موجود - تأثیر اجتماعی، نکته کلیدی است.

جامعه روزنامه‌نگاری مدنی، به نظر ما، یک جامعه "سبک"^{۲۵۶} است (دایونداک و هورن کمپ^{۲۵۷}، ۲۰۰۴). از این رو، جامعه‌ای شبیه به بلوک‌های اجتماعی-سیاسی به نام "زویلن" (پایه‌ها) (معترض، کاتولیک، لیبرال، سوسیال دموکراتیک) به زبان هلندی، نیست که ساختار جامعه هلند را حدود ۴۰ سال پیش تشکیل می‌دادند.

در جوامع سبک، مردم آزادی انتخاب برای پیوستن دارند و همیشه امکان ترک آن را نیز دارند. چنین جوامعی نه تنها فضای تنفس بیشتری را نسبت به بلوک‌های سیاسی یا مذهبی ارائه می‌دهند، بلکه از دوگانگی موجود بین فردگرایی بیش از حد [فوق-فردگرایی] و گروه‌های وابسته به جامعه، فراتر می‌روند.

جوامعی که بر اساس روزنامه‌نگاری مدنی شکل گرفته‌اند، از زوال دور هستند. این موضوع مربوط به یک لحظه توجه قبل از کلیک بعدی ماوس، نیست، بلکه در مورد گروه‌های اجتماعی است که با اخبار و موضوعات عمومی سروکار دارند که مبتنی بر آمایش، منابع و ارتباطات کامپیوتری هستند.

255 Lewis

²⁵⁶ Light

257 Duyvendak and Hurenkamp

بومن و ویلیس^{۲۵۸} (۲۰۰۳) به وضوح اظهار داشتند:

عملکرد یک شهروند یا گروهی از شهروندان، ایفای نقش فعال در روند جمع‌آوری، گزارش، تجزیه و تحلیل، و انتشار اخبار و اطلاعات است. هدف از این مشارکت ارائه اطلاعات مستقل، قابل اعتماد، دقیق، گسترده و متناسب با یک دموکراسی است.

ما دموکراسی را یک فرهنگ می‌دانیم، نه فقط یک سیستم انتخابات آزاد. یک دموکراسی به دموکرات‌ها احتیاج دارد، یعنی به شهروندانی که مشارکت دموکراتیک دارند.

از اواخر دهه ۱۹۸۰، روزنامه‌های ایالات متحده، تجربه‌های روزافزونی را در مقیاس‌های محلی، منطقه‌ای و نیز ملی با روزنامه‌نگاری مدنی پشت سر گذاشته‌اند (روزن، ۱۹۹۶، ۱۹۹۹؛ گلاسر، ۱۹۹۹؛ هایدن، مک‌کومبس و پویندکستر، ۲۰۰۵؛ پویندکستر و همکاران، ۲۰۰۶؛ هانس، ۲۰۰۷). روزنامه‌ها در هلند و دیگر کشورهای اروپایی، کم و بیش تجربه‌های مشابهی را انجام دادند. متأسفانه، نتایج گاهی اوقات هشداردهنده است. هیچ روش عملی عالی وجود ندارد. تنها موفقیت‌های - نسبی - بستگی به شرایط خاص محلی، منطقه‌ای و ملی دارد.

با این حال، یک و حتی بیش از یک الگوی نگران‌کننده دیگر هم وجود دارد. ابتکارات نویدبخش توسط مدیریت مالی، به شکل ناقص رها می‌شوند زیرا آن‌ها با سرعت کافی، پول به دست نمی‌آورند. همچنین، با کاهش سرمایه‌گذاری در اتاق‌های خبر، برخی از این ابتکارات به خاطر کمبود پرسنل، به سادگی با شکست مواجه می‌شوند.

کیفیت مشارکت یک مشکل عظیم بود (درست مشابه بلاگ‌ها). نوشته‌های بد، پرحرفی بی‌مورد و از همه مهم‌تر - عدم وجود خبر واقعی!

به نظر می‌رسد، روزنامه‌نگاری مدنی، هنگامی که از اشتباهات پیشینیان خود درس می‌گیرد، می‌تواند در مقیاس محلی یا منطقه‌ای موفقیت‌هایی کسب نماید. در تابستان ۲۰۰۷، *استار تریبون مینیاپولیس*^{۲۵۹}، برای بهبود کیفیت آب در مینه‌سوتا، در سرزمینی با ۱۰،۰۰۰ دریاچه، اقدام به برگزاری یک کارزار کرد. این روزنامه، به‌طور سیستماتیک به مردم اطلاع می‌دهد که چگونه می‌توانند کیفیت آب را بسنجند و چگونه می‌توانند مراحل قانونی را علیه شرکت‌ها یا دولت‌ها (محلی) آغاز کنند. روزنامه *استار تریبون*، با همدلی، به سنت‌های ماهیگیری و شکار در دریاچه‌ها پیوست. این روزنامه از روش‌ها یا گفتمان به اصطلاح بانی‌هاگرز^{۲۶۰} [حامیان حیوانات] استفاده نمی‌کرد (اگرچه از تجربه آنان استفاده می‌کرد). آنان از اینترنت به‌عنوان ابزار تعامل با خوانندگان خود استفاده می‌کردند. فروش *استار تریبون* اندکی افزایش یافت و برخی رویه‌های قانونی آغاز شد - نمونه‌ای روشن از چهار عملکردی که روزنامه‌نگاری مدنی را مشخص می‌کند: تنظیم دستور کار [برنامه‌ریزی]، تنظیم فرایند جایگزین، فعال‌سازی، پاسخگویی.

با این حال - همان‌طور که در بالا گفته شد، شما مجبورید روی روزنامه‌نگاران، روی تحقیق، مصاحبه با کمیته‌های محلی و مصاحبه با کارشناسان، سرمایه‌گذاری کنید. شما باید برای ادامه کارزار، کیفیت را حفظ کنید. رندی فورست^{۲۶۱}، گزارشگر استار تریبیون و عضو مجمع نمایندگان صنفی در شهرهای دوقلوی (فراست و ارلی، ۲۰۰۸) اظهار می‌دارد:

امروز، بیش از هر زمان دیگر، خوانندگانی که در اکثر نقاط کشور می‌خواهند تصویر مناسبی از کشور و جهان داشته باشند، می‌بایست روزنامه‌های ملی را بخزند یا وب‌سایت‌های خبری را با دقت جستجو کنند. در بسیاری از شهرها، پوشش خبری محلی توسط روزنامه‌های کوچک‌تر، و فضای خبری رو به افول و کمبود کارکنان به خطر افتاده است. یافتن روزنامه‌نگاران با کیفیت و دقیق بسیار دشوار است و احتمالاً کمیاب‌تر می‌شود، زیرا افراد سرشناس رسانه‌ای، بخش‌های خوب [چربی] موجود در بودجه‌های خبری خود را کنار می‌گذارند. او در پایان نتیجه‌گیری کرد که: "شرکت‌های بزرگ با تحت فشار قرار دادن روزنامه‌های بومی، جوامع محلی را از انواع خبرهای اجتماعی که برای تصمیم‌گیری آگاهانه لازم است، محروم می‌کنند."

نتیجه‌گیری

ضریبات سنگینی که به مردم در خصوص این دو مؤسسه [کتابخانه و مطبوعات] وارد شده در این مقاله، ترسیم شده؛ دو مؤسسه از معتبرترین مؤسسات ما که با اطلاعات باکیفیت سروکار دارند. هر دو مؤسسه مورد حمله قرار گرفته‌اند نه به خاطر رقابت بین مؤسسات هم‌ردیف خود بلکه از یک پدیده عجیب: به خاطر وجود مخلوطی از اطلاعات بررسی نشده، اخبار، نظرات، شایعات و به‌سادگی هر آنچه که پس از نوشته شدن، به‌عنوان یک نتیجه احتمالی جستجو در وب ظاهر می‌شود. مهم‌تر از همه این موارد، حجم زیادی از اطلاعات باکیفیت جدی، بیشتر و بیشتر در حبس حق مؤلف قرار می‌گیرند که فقط از طریق مجوزها و موافقت‌نامه‌ها قابل دستیابی هستند، که اکثر شهروندان آن‌ها را ندارند. در وب، پیری اطلاعات آن‌طور که در محیط چاپی وجود داشت، وجود ندارد. هر نوع حماقت یا اطلاعات غلط، به‌سادگی برای همیشه باقی می‌ماند. مردم نمی‌توانند تفاوت بین کیفیت، ارزش و اطلاعات غلط را بیش از این تشخیص دهند. نمی‌توان مردم را مقصر دانست؛ آن‌ها هیچ سستی ندارند یا آموزشی ندیده‌اند که بدانند که چه چیزی صحیح و چه چیزی در اخبار یا اطلاعات دیگر، نادرست است. هر دو مؤسسه با یک مشکل روبرو هستند؛ چرا با هم با این دشمن ن‌جنگیم؟

وارد کتابخانه عمومی شوید. این کتابخانه، شبکه (ملی و) بین‌المللی و مجوزهای آن می‌تواند به یک مؤسسه عالی برای ارتقاء کیفیت روزنامه‌نگاری مدنی تبدیل شود. به دلیل زیرساخت‌های اطلاعاتی محلی (یا بعضاً منطقه‌ای) که کتابخانه عمومی در آن مشارکت دارد، کتابخانه عمومی، یک منبع طبیعی برای روزنامه‌نگاری مدنی محلی است. کتابخانه عمومی، دارای متخصصان اطلاعاتی است که می‌توانند در هر قدم از پژوهش به روزنامه‌نگار کمک کنند - نه تنها در یافتن حقایق، و

قوانین بلکه همچنین به متخصصان دانشگاهی در حوزه‌های پژوهشی آنها نیز کمک می‌کنند. بسیاری از رسانه‌های محلی، وابسته به افراد مستقل و حتی داوطلب هستند (مونایکز^{۲۶۲}، ۲۰۰۱)، که توسط اتاق خبر نیز پشتیبانی نمی‌شوند. برای آنها خدمات و امکانات کتابخانه، حتی مفیدتر است.

باید تغییری در تفکر ایجاد شود، که در آن جایگاه کتابخانه عمومی با توجه به نقش‌های جدید اجتماعی، درست در مرکز روزنامه‌نگاری مدنی تعریف شود. کتابخانه عمومی ممکن است به شعبه‌ای از اتاق خبر تبدیل شود که در آن افراد جدی به نیروهای دیگر ملحق شوند برای کمک به مطبوعات در دگرذیسی خود از جایگاه پریپرستیز و بدون چالش خود به سمت [جایگاه جدید] به‌عنوان مجموعه‌ای از اطلاعات حرفه‌ای و مدنی مبتنی بر منابع اطلاعاتی معتبر و خبرهای موثق.

درباره نویسنده‌گان

«آگوست هانس دن بوف»، مدرس روزنامه‌نگاری در MIM (انستیتوی رسانه‌ها و مدیریت اطلاعات) است. تحقیق دکتری او درباره نقش رسانه‌های الکترونیکی در آینده روزنامه‌نگاری خبری است. فعالیت انتشاراتی او از سال ۱۹۷۹ آغاز شد، که بیشتر در حوزه ادبیات و هنر بود. به تدریج علاقه وی به نقش مذهب در سیاست مدرن هلند و رسانه‌ها گسترش پیدا کرد، که درباره آن، دو کتاب منتشر کرد (۲۰۰۳ و ۲۰۰۸). آگوست هانس دن بوف نویسنده مسئول است و می‌توان با ایمیل زیر با وی در تماس بود: a.h.denboef@hva.nl

«جلکه نجبور»، مدیر بخش اطلاعات و رسانه‌ها در مؤسسه رسانه و مدیریت اطلاعات است. وی پس از فارغ‌التحصیل شدن در کارشناسی اقتصاد کسب و کار (گرونینگن، ۱۹۷۳)، فعالیت خود را به‌عنوان یک پژوهشگر بازاریابی در تجارت کشاورزی آغاز کرد. پس از فارغ‌التحصیل شدن در علم اطلاعات در سال ۱۹۷۶، به‌عنوان مشاور/متخصص کتابداری به کتابخانه عمومی آمستردام ملحق شد. وی بیش از ده سال به‌عنوان سخنران پاره وقت در آکادمی فردریک مولر^{۲۶۳} کار کرد. او از سال ۱۹۹۱ تا سال ۲۰۰۴ مدرس تمام‌وقت در MIM (انستیتوی رسانه‌ها و مدیریت اطلاعات) بود.

«جوست کیرش» تحصیل را در رشته شیمی شروع کرد و در فیزیک مولکولی به پایان رساند. تلاش وی برای دانش بیشتر، او را به سمت نشر علمی سوق داد، که به او اجازه می‌داد تا به موضوعات گسترده‌تری نگاه کند. او بیش از یک دهه ناشر مجله مشهور بین‌المللی North-Holland Physics Program برای الزویر بود. وی که نتوانسته بود از کار نشر دل بکند، به ذخیره‌سازی الکترونیکی و انتشار اطلاعات علاقه‌مند شد. از سال ۱۹۸۷، مشغول تحقیق در این حوزه بوده و از ژوئیه ۱۹۹۲ نیز دانشمند مدعو در دانشگاه آمستردام است. اشتیاق وی برای تأسیس شرکت تحقیقاتی انتشاراتی خویش در سال ۱۹۹۸، او را از وظایف مدیریت بین‌المللی دور کرد. از سال ۲۰۰۶ به بعد، استاد پاره‌وقت نشر الکترونیکی در MIM (انستیتوی رسانه‌ها و مدیریت اطلاعات) است. برای اطلاعات بیشتر، از سایت www.kra.nl بازدید کنید.

منابع فصل هفتم: تجربه هلند: سیاست‌های مشترک برای کیفیت بخشی عمومی: چالش‌های مشترک کتابخانه‌های عمومی و مطبوعات به‌منظور دستیابی به جایگاه مناسب و شایسته خود

Alterman, E. (2008), "Out of print: the death and life of the American newspaper", The New Yorker, March 31.

Baker, R. (2007), "Goodbye to newspapers?", The New York Review of Books, 16 August.

Bowman, S. and Willis, C. (2003), "We media. How audiences are shaping the future of news and information", The Media Centre at the American Press Institute, Reston, VA, available at: www.hypergene.net/wemedia/download/we_media.pdf

Changing newsroom (2008), "The changing newsroom: What is being gained and what is being lost in America's daily newspapers?", a report of the Project for Excellence Journalism, July 21, 57 pp., available at: <http://journalism.org/node/11961>

Dirkx, A., Theuns, A. and Timmers, C. (2006), "In drie uur bewust onbekwaam", Informatie Professional, Vol. 10 No. 11, pp. 16-19.

de Graaff, W. (2007), "Weten de G4 jongeren te verleiden?", Bibliotheekblad, Special edition of bibliotheekblad Jongeren een ongrijpbare doelgroep, Vol. 11 No. 20, pp. 24-9.

Duyvendak, J. and Hurenkamp, M. (2004), Kiezen voor de Kudde. Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid, Van Gennep, Amsterdam.

Furst, R. and Early, S. (2008), "Labor notes", April, available at: <http://labornotes.org>

Glasser, T. (Ed.) (1999), The Idea of Public Journalism, Guilford Press, New York, NY.

Haas, T. (2007), The Pursuit of Public Journalism. Theory, Practice and Criticism, Routledge, New York, NY.

Heider, D., McCombs, M. and Poindexter, P.M. (2005), "What the public expects of local news; views on public and traditional journalism", Journalism and Mass Communication Quarterly, Vol. 82 No. 4, pp. 952-67.

Huysmans, F. (2006), "De betere bibliotheek: over de normatieve grondslagen van het openbaar bibliotheekwerk in het internettijdperk", public lecture, Vossiuspers UvA, Amsterdam, June 23.

Huysmans, F. and Hillebrink, C. (2008), De openbare bibliotheek tien jaar van nu, SCP, The Hague, available at: www.scp.nl/publicaties/boeken/9789037703511.shtml, an English version:

The Future of the Dutch Public Library; Ten Years on, is available at: www.scp.nl/publicaties/boeken/9789037703801.shtml

Internet (2006), Internet, een populair medium voor het zoeken van informatie bij schoolopdrachten. Een onderzoek onder scholieren van 12-17 jaar (Internet, a Popular Medium for Searching of Information for School Assignments among Students between 12 and 17 Years Old), Uitgeverij Malmberg/Motivaction's Hertogenbosch, available at: www.malmberg.nl/systeem/images/Onderzoek%20Malmberg-Motivaction_tcm6-10958.Pdf

Internet consumptie (2007), Survey, Internetconsumptie stijgt 8%. Stichting Internetreclame, available at: <http://stir.web-log.nl/stir/2007/07/internetconsump.html> (accessed July 12, 2007).

Lewis, J., Inthorn, S. and Wahl-Jorgensen, K. (2005), Citizens or Consumers? What the Media Tell Us about Political Participation, McGraw-Hill Intl, New York, NY.

Mediawijsheid (2008), available at: www.mediawijsheid.nl

Meyer, P. (2004), The Vanishing Newspaper. Saving Journalism in the Information Age, University of Missouri Press, Columbia, MO.

Moenikes, M. (2001), Hobby Journalist. Freie Mitarbeiter in lokalen Tageszeitungen, VS Verlag für Sozialwissenschaften, Braunschweig.

Nijboer, J. (2006), "Cultural entrepreneurship in libraries", New Library World, Vol. 107 Nos 9/10, pp. 434-43.

OCLC (2005), "Perceptions of libraries and information resources", a report to the OCLC Membership, OCLC Online Computer Library Center, Inc., Dublin, OH.

Opree, S. and Huysmans, F. (2007), "Wat doen bibliotheken en scholen in het buitenland?", Informatie Professional, Vol. 11 No. 12, pp. 24-7.

Plasterk, R.H.A. and Rouvoet, A. (2008), letter to the chairman of the Tweede kamer der statengeneraal: kenmerk MLB/M/5242, 18 April, available at: www.minocw.nl/documenten/5242.pdf

Poindexter, P.M., Heider, D. and McCombs, M. (2006), "Watchdog or good neighbour? The public's expectations of local news", The Harvard International Journal of Press/Politics, Vol. 11 No. 1, pp. 77-88.

Print is dead (2007), "Print is dead: an inconvenient truth", January 25, available at: <http://printisdeadblog.com/2007/01/25/print-is-dead-an-inconvenient-truth/>

Reardon, P.T. (2007), "Do you know who's been reading your blog? Turns out, probably no one", Chicago Tribune, 15 November.

Rosen, J. (1996), *Getting the Connections Right: Public Journalism and Its Message to the Press (Perspectives on the News)*, Atlantic Books, London.

Rosen, J. (1999), *What Are Journalists for?*, Yale University Press, New Haven, CT.

Rushbridger, A. (2007), "Davos 07: ADD vs OCD", The Guardian, January 25, available at: http://commentisfree.guardian.co.uk/alan_rusbridger/2007/01/davos.html

RvC (Raad voor Cultuur) (2005), *Mediawijsheid de ontwikkeling van nieuw burgerschap*, Raad voor Cultuur, Den Haag, available at: www.cultuur.nl/files/pdf/advies/200510031119300.med-2005.02498-1.pdf

RvC(Raad voor Cultuur) (2007), *Innovate and Participate*, an English translation of the 40-page summary, available at: www.cultuur.nl/files/pdf/innovate_participate_engelstalige_samenvatting_van_advies.pdf

RvC (Raad voor Cultuur) (2008), *Aanbieding advies Bibliotheekvernieuwing 2009-2012*, available at: www.cultuur.nl/files/pdf/advies/200805191202230.bib-2008.04884-1.pdf

SCP (2008), *The Social and Cultural Planning Office of The Netherlands*, available at: www.scp.nl/english/index.shtml

Stalpers, C. (2007), "Jongeren tussen wal en schip", *Bibliotheekblad*. Special edition of *Bibliotheekblad: Jongeren een ongrijpbare doelgroep*, Vol. 11 No. 20, pp. 12-14.

UK (2005), United Kingdom, Parliament. House of Commons, Culture, Media and Sport Committee. *Public Libraries, Third Report of Session 2004-2005, Volume 1*.

Wubs, H. and Huysmans, F. (2006), *Klik naar het verleden. Een onderzoek naar gebruikers van digitaal erfgoed: hun profielen en zoekstrategieën*, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

فصل هشتم:

تجربه اسپانیا: برنامه‌ریزی کتابخانه‌های عمومی: یک رویه معمول؟^{۲۶۴}

آنا آر. پاسیوس

چکیده:

هدف: هدف این مقاله، بررسی این مسئله است که آیا سازمان‌ها و در این مطالعه کتابخانه‌ها، حداقل پس از یک دوره برنامه‌ریزی، بازهم به این کار ادامه داده‌اند؟ حداقل برای یکبار؟ و یا آیا برنامه‌ریزی را به‌طور منظم دنبال کرده‌اند؟ یا خیر؟

طرح/روش‌شناسی/رویکرد پژوهش: وبسایت‌های ۷۱ کتابخانه، که در سال ۲۰۰۶ دارای یک برنامه راهبردی یا بلندمدت بودند، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند تا مشخص شود که آیا این کتابخانه‌ها در سال ۲۰۱۶ طرح جدیدی در حال اجرا داشته‌اند؟ یا خیر؟ در صورت عدم اجرای این طرح‌ها یا تغییر نام برخی از این طرح‌ها، برای تعیین دلایل احتمالی، یک ایمیل به کتابدار اصلی هر کتابخانه ارسال شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که در مجموع ۷۱/۸۳ درصد از کتابخانه‌ها در نمونه مورد مطالعه در اکتبر ۲۰۱۶، یعنی ده سال بعد، در حال اجرای یک طرح جدید بودند. افزایش معنی‌دار (۸/۰۳ درصد) در تعداد برنامه‌های سه‌ساله نسبت به سال ۲۰۰۶ مشاهده شد. شاید به این دلیل که بحران و عدم قطعیت ناشی از آن باعث شده است که کتابخانه‌ها چشم‌اندازهای تصمیم‌گیری خود را محدود سازند. همچنین اولویت استفاده از اصطلاح "برنامه راهبردی" نسبت به "برنامه بلندمدت" نیز در سال ۲۰۱۶ مشاهده شد.

جنبه نوآوری و اهمیت مطالعه: این مطالعه شواهد تجربی را مبنی بر وجود برنامه‌ریزی منظم ارائه کرد. همان‌طور که در نظریه برنامه‌ریزی خاطر نشان شده است، استمرار برنامه‌ها در یک سری از کتابخانه‌ها نشان می‌دهد که برنامه‌ریزی عملی یک فعالیت منظم، مستمر و تکرار شونده است.

واژه‌های کلیدی: برنامه راهبردی، کتابخانه عمومی، برنامه‌ریزی، رویه معمول، استراتژی سازمانی، برنامه بلندمدت

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

مقدمه

از زمان پیدایش برنامه‌ریزی‌های بلندمدت در دهه ۱۹۶۰، برنامه‌ریزی به‌عنوان امری ضروری برای سازمان‌ها برای تحقق اهداف آن‌ها مورد پذیرش قرار گرفته‌است. برنامه‌ریزی راهبردی، که در دهه ۱۹۸۰ متداول بود، مزایای برنامه‌ریزی برای هر سازمان را بهبود بخشید. برنامه‌ریزی از آن زمان به‌عنوان راهی برای هدایت سازمان به سمت آینده و کاهش اثرات غیرمنتظره تغییرات فناوری، جمعیتی، اقتصادی و سیاسی اتخاذ شده است. برنامه‌ریزی به‌عنوان روشی برای پیش‌بینی نتایج مطلوب سازمان و تعیین اقدامات لازم برای رسیدن به اهداف مورد نظر سازمان تعریف شده است.

با این وجود، برنامه‌ریزی همیشه به‌عنوان یک تکنیک مناسب در محیط‌های بسیار پیچیده و نامشخص در نظر گرفته نمی‌شود و در شرایط عدم قطعیت یعنی زمانی که سازمان با مشکلات اضطراری بسیاری روبرو می‌شود یا زمانی که هیچ‌گونه رهبری قاطع برای پیشبرد فرایند برنامه‌ریزی وجود ندارد، توصیه نمی‌شود (ورنیس^{۲۶۵} و همکاران، ۱۹۹۸، ص. ۸۹). سالان لیز^{۲۶۶} (۲۰۰۱، ص ۳۳۳-۳۳۸) در پایان‌نامه دکترای خود خاطر نشان کرده است که بسیاری از مطالعات تجربی نشان داده‌اند که برنامه‌ریزی راهبردی تنها در شرایط داخلی یا خارجی خاصی به افزایش موفقیت سازمان مورد نظر کمک می‌کند. سایر محققان ادعا می‌کنند که برنامه‌ریزی راهبردی تنها باعث موفقیت برخی از سازمان‌های خاص می‌شود که دارای مجموعه‌ای از متغیرهای تصادفی هستند. نمونه‌ای از این استدلال را می‌توان در مقاله ارائه شده توسط بروز و هانت^{۲۶۷} (۱۹۹۹، صص. ۳۴۷-۳۴۸) مشاهده کرد که پس از اثبات رابطه بین برنامه‌ریزی و عملکرد، به دو نتیجه‌گیری دست یافته است: برنامه‌ریزی راهبردی اثربخشی سازمان را در محیط‌های پایدار افزایش می‌دهد. لیکن در هیچ محیط ناپایداری رابطه معنی‌داری در محیط‌های مشاهده نشد و این مهم که سازمان با کسب تجربه در زمینه استفاده از برنامه‌ریزی از مزایایی بیشتری برخوردار می‌شود. با این حال فرناندز و ترولنک^{۲۶۸} (۲۰۱۰، صص ۱۹-۴۴) معتقدند که در محیط‌های متغیر یا آشفته، احتمال عدم موفقیت در صورت نبود هیچ‌گونه طرح و برنامه‌ای به‌وضوح بالاتر است.

برنامه‌ریزی راهبردی سازمان را قادر می‌سازد اهداف خود را تعریف کند، اما لزوماً چگونگی دستیابی به این اهداف را نشان نمی‌دهد. اما در عین حال، صرف‌نظر از جزئیات برنامه‌ریزی، اگر هدف نهایی مشخص نشده باشد، این برنامه‌ریزی بیهوده خواهد بود. برنامه‌ریزی راهبردی با تعیین مسیر سازمان تا زمانی که مسیر حرکت سازمان ترسیم می‌شود برای مقابله با حوادث غیرمنتظره به سازمان کمک می‌کند.

دو اصل مهم نظریه برنامه‌ریزی به شرح زیر است:

265 Vernis

266 Sallán Leyes

267 Brews and Hunt

268 Fernández and Trullenque

— برنامه‌ریزی راهبردی برنامه‌ای منظم و جاری است (دراکر^{۲۶۹}، ۱۹۸۱، ص. ۸۸) و باید پایدار و روان باشد و همچنین برای سازگاری با تغییرات داخلی و نیروهای خارجی از انعطاف‌پذیری کافی برخوردار باشد (هاول^{۲۷۰}، ۲۰۰۰، ص. ۳).

— برنامه‌ریزی راهبردی، مانند هر فرآیند تکرارشونده سازمان، فرصتی برای یادگیری پیوسته در مقیاس سازمانی فراهم می‌کند. این امر به نوبه خود باعث بهبود عملکرد می‌شود (اما لزوماً بهبود عملکرد را تضمین نمی‌کند) (سیرن و کوتاماکی^{۲۷۱}، ۲۰۱۶، ص. ۶۵۸).

بر اساس این اصول، اصطلاحات "نظام‌مند"، "منظم"، "پیوسته" و "تکرارشونده" بیانگر لزوم تکرار منظم این تکنیک و تبدیل برنامه‌ریزی به یک رویه معمول است. هدف این مطالعه بررسی این مسئله است که آیا در سازمان‌های درگیر در برنامه‌ریزی، فرایند برنامه‌ریزی به یک فعالیت پیوسته تبدیل شده است یا خیر؟ نتایج مطالعه نشان می‌دهد که سازمان‌ها در صورت تدوین برنامه‌ریزی در مقایسه با زمانی که فاقد برنامه هستند، از مزایای بیشتری در زمینه تخصیص مؤثرتر منابع انسانی و مادی برخوردار می‌شوند. علاوه بر این، یادگیری سازمان‌ها در زمان برنامه‌ریزی باعث می‌شود که این کار را با کارایی بیشتری انجام دهند.

با وجود پیشینه تحقیقاتی گسترده در مورد برنامه‌ریزی، هیچ پژوهشی به بررسی برنامه‌ریزی به‌عنوان یک فعالیت روزمره سازمانی نپرداخته است. هدف این مطالعه بررسی این مسئله است که آیا برنامه‌ریزی پس از اجرای اولیه یعنی پس از تکمیل یک برنامه تدوین شده، مرحله پیگیری به رویه‌ای معمول در سازمان تبدیل می‌شود یا خیر؟

پیشینه تحقیقات

برنامه‌ریزی راهبردی یک ابزار مدیریتی کاملاً معتبر و مفید در کلیه زمینه‌های مورد استفاده در سازمان‌ها از جمله کتابخانه‌ها است. کتابخانه‌ها به‌عنوان ارائه‌دهندگان خدمات مبتنی بر اطلاعات از جمله سازمان‌هایی هستند که وجود یک استراتژی مقیاس جهانی برای آن‌ها ضروری است، زیرا آن‌ها به جمع‌آوری، پردازش، تفسیر و انتشار اطلاعات و دانش برای ایجاد ارزش افزوده وابسته هستند. این شرایط این دیدگاه را تائید می‌کند که کتابخانه‌ها به برنامه‌ریزی نیاز دارند تا عدم قطعیت‌های ناشی از محیط دائماً در حال تغییر خود را، که بر اساس شرایط خارجی، داخلی و کاربر تعریف می‌شود، به حداقل برسانند. کتابخانه‌ها به‌عنوان سازمان خدماتی غیرانتفاعی که به اعتبارات بودجه‌ای ارائه شده توسط مؤسسات مادر وابسته هستند، برای ارزیابی نتایج خود به اهداف و سیستم‌های مناسب احتیاج بیشتری دارند.

پیشینه تحقیقاتی مربوط به برنامه‌ریزی کتابخانه‌ای نشان می‌دهد که این روش برای افزایش کارایی مورد استفاده قرار گرفته است و این مسئله به خاطر علاقه اولیه به کاربرد برنامه‌ریزی اثبات شده است. نمونه‌های زیادی از آن به دهه ۱۹۷۰ بازمی‌گردد. برخی از نمونه‌های برجسته تحقیقات در زمینه برنامه‌ریزی در زیر ارائه شده است.

به عقیده بیدلز^{۲۷۲} (۱۹۹۲، ص ۵۵)، بررسی تاریخی برنامه‌ریزی در کتابخانه‌های دانشگاهی و بحث برنامه‌ریزی راهبردی برای کتابخانه‌ها بر اساس نظریه مدیریت در سال ۱۹۶۷ از طریق آثار رابرت ا. کمپر و رساله دکترای وی شروع شد. او رساله دکترای خود را در دانشگاه واشنگتن تحت عنوان "برنامه‌ریزی راهبردی برای نظام کتابخانه‌ای در سال ۱۹۶۷ انجام داد." کمپر^{۲۷۳} در رساله خود به ضرورت استفاده بیشتر از این ابزار مدیریتی در کتابخانه‌ها توسط مدیران کتابخانه پرداخته است.

در ابتدای دهه ۱۹۷۰ و پس از آن، برخی از مقالات در مورد این زمینه شروع به تشویق استفاده از برنامه‌ریزی در کتابخانه‌ها کردند (سیول^{۲۷۴}، ۱۹۷۰)، در حالی که عده‌ای دیگر از محققان از کاربرد آن در انواع خاص کتابخانه‌ها حمایت کرده‌اند (آندرز^{۲۷۵}، ۱۹۷۵). نکته قابل توجه این است که در آن دهه و پس از آن (فریباند^{۲۷۶}، ۱۹۷۶؛ تیس^{۲۷۷}، ۱۹۸۴، ۱۹۹۳)، پیشنهادهایی را نیز برای گنجاندن برنامه‌ریزی در برنامه‌های درسی دانشگاهی برای کتابداران آینده ارائه کردند.

در یک بررسی اجمالی که در دهه ۱۹۸۰ انجام شد، مک کلور^{۲۷۸} (۱۹۸۲، صص. ۷-۲۶) درس‌ها و فرصت‌های ارائه شده از برنامه‌های خدمات کتابخانه‌ای اجرا شده در دهه ۷۰ را شناسایی کرد. ریگس^{۲۷۹} (۱۹۸۴) کاربرد برنامه‌ریزی راهبردی را در تمام رویه‌های کتابخانه‌ای ترغیب کرد و خاطر نشان ساخت:

"برنامه‌ریزی راهبردی یکی از مهم‌ترین وظایف مهم و دشوار مدیریت نوین است" و "امکان توسعه و اجرای یک برنامه راهبردی واحد برای تمام انواع کتابخانه‌ها یک انتظار غیرمنطقی است" (ص ۲). مک کلور و همکاران (۱۹۸۷) دیدگاه خود را در مورد سیستم‌ها و رویه‌هایی مورد استفاده برای پیاده‌سازی برنامه‌ریزی در کتابخانه‌ها منتشر کردند. مطالعات موردی در زمینه کاربرد برنامه‌ریزی نیز منتشر شده‌اند (آندرز^{۲۸۰}، ۱۹۷۵؛ انسور و همکاران، ۱۹۸۸).

در دهه ۱۹۹۰ و سال‌های ابتدایی این قرن، حجم ادبیات تحقیقاتی در مورد این موضوع به‌طور چشمگیری افزایش یافت. همچنین تمایل کتابخانه‌ها برای انتشار برنامه‌های خود در وبسایت‌های خود و اجرای این تکنیک افزایش یافت (پاسیوس، ۲۰۰۳). برایسون^{۲۸۱} (۱۹۹۰) و کورال^{۲۸۲} (۱۹۹۴، ۲۰۰۰) یکی از طرفداران برجسته برنامه‌ریزی کتابخانه‌ای در آن دهه بود، در

272 Biddle's

273 Kemper

274 Sewell

275 Anders

276 Freiband

277 Tees

278 McClure

279 Riggs

280 Anders

281 Bryson

282 Corral

حالی که دیگر نویسندگان استفاده از تکنیک‌های خاص برنامه‌ریزی مانند برنامه‌ریزی از طریق سناریونویسی (گیسکی^{۲۸۳}، ۱۹۹۸) به منظور افزایش عملکرد مؤثر در زمان تغییر محیط در آینده پشتیبانی کرده‌اند. مقالات جدید دائماً منتشر می‌شوند، بعضی از آن‌ها به بهبود نتایج می‌پردازند (نلسون^{۲۸۴}، ۲۰۰۸). یک راهنمای عملی منتشر شده توسط ماتئوز^{۲۸۵} (۲۰۰۵) در مورد توسعه و اجرای برنامه‌ریزی به توصیف برنامه‌ریزی راهبردی می‌پردازد و رویکردهای مختلف نظری در مورد این فرآیند را مورد بحث قرار می‌دهد. برای مثال، برخی از محققان (جرمانو و استرچ-استفانسون^{۲۸۶}، ۲۰۱۲) ادعا می‌کنند بازاریابی نقش مهمی در تدوین و اجرای برنامه راهبردی ایفا می‌کند.

همچنین مقالاتی در مورد تعداد موضوعات مورد بحث در حوزه خاص برنامه‌ریزی کتابخانه‌های عمومی ارائه شده است. برخی از مقالات بر اولویت‌ها یا حوزه‌های اولویت دارد اقدامات غالب در دوره‌های خاص تمرکز کرده‌اند (پاسیوس، ۲۰۰۷؛ کوستاگیولاس^{۲۸۷} و همکاران، ۲۰۰۹). بوچانان و کازین^{۲۸۸} (۲۰۱۲، ص ۱۲۵) مقاله‌ی بسیار جالبی را نوشتند که در آن رویکرد مبتنی بر بازرسی را برای ارزیابی برنامه‌های راهبردی بر اساس دستورالعمل تعیین‌کننده ویژگی‌های اصلی هر یک از مؤلفه‌های اصلی برنامه همراه با یک مقیاس ارزیابی مناسب ارائه کرده و مورد آزمون قرار داده‌اند. درک مدیران کتابخانه‌های شهری در مورد تدوین برنامه راهبردی نیز در ادبیات مورد بحث قرار گرفته است (کاستاگیولاس و کورکیدی^{۲۸۹}، ۲۰۰۸). مطالعات دیگر مشکلات پیش روی اجرای برنامه‌ریزی در شرایط دشوار فرهنگی را مورد بررسی قرار داده‌اند (کی^{۲۹۰} و همکاران، ۲۰۱۶). همان‌طور که اشاره شد، با این حال، هنوز هیچ مطالعه‌ای به بررسی این مسئله نپرداخته است که آیا برنامه‌ریزی راهبردی در کتابخانه‌های عمومی یک عادت مدیریتی است یا خیر و آیا برنامه‌های جدید به‌طور منظم با انقضای برنامه‌های موجود تدوین می‌شوند یا خیر؟

هدف و روش

این مطالعه با هدف تعیین وجود یا عدم وجود برنامه‌ریزی به‌عنوان یک فعالیت منظم در سازمان‌ها بر اساس رویه متداول در مجموعه‌ای از کتابخانه‌های عمومی انجام شده است. یک نمونه شامل ۷۱ کتابخانه عمومی که دارای برنامه در حال اجرا در آغاز هزاره (پاسیوس، ۲۰۰۷) مورد بررسی قرار گرفتند. وبسایت‌های این کتابخانه‌ها برای بررسی برنامه‌های اجرایی آن‌ها در اکتبر سال ۲۰۱۶، یعنی ده سال پس از مشخص شدن برنامه‌های مورد استفاده به‌عنوان پایه و اساس مطالعه قبلی جستجو شدند. در آن زمان، دوره برنامه‌ریزی مورد پوشش دوره زمانی ۲۰۰۱-۲۰۰۶ بود. مدت زمان برنامه‌های مورد بررسی متفاوت

283 Giesecke

284 Nelson

285 Matthews

286 Germano and Stretch-Stephenson

287 Kostagiolas

288 Buchanan and Cousin

289 Kostagiolas and Korkidi

290 Ke

بود (یک، دو، سه، چهار، پنج، شش یا ده سال) و شروع بیشتر برنامه‌ها در سال ۲۰۰۰ و چند مورد در سال ۱۹۹۸ بود. آخرین تاریخ پایان سال ۲۰۱۵ بود. از ۷۱ برنامه موجود در نمونه مورد نظر، ۳۸ برنامه "بلندمدت" و ۳۳ برنامه باقی‌مانده "راهبردی" نام‌گذاری شدند.

برنامه‌ها از وبسایت‌های هر کتابخانه بارگیری می‌شدند، یعنی اطلاعات مورد استفاده در این مقاله به صورت آنلاین جمع‌آوری شد. همان‌طور که در جدول AI که تمام برنامه‌های در حال اجرا در کتابخانه‌های مورد مطالعه را نشان می‌دهد، دیده می‌شود، فقط یک برنامه راهبردی توسط کتابخانه از طریق ایمیل ارسال شد. این برنامه‌ها به طور معمول از طریق لینک "درباره ما" دریافت شده‌اند. در مواردی که وبسایت فاقد چنین صفحه‌ای بود، به سراغ اعضای مدیریت کتابخانه می‌رفتیم و یا اطلاعاتی را با موتور جستجوی خود سایت کتابخانه جستجو می‌کردیم. هنگامی که طرح مورد نظر در هیچ صفحه‌ای یافت نشد، اما آدرس پست الکترونیکی رئیس کتابخانه موجود بود، درخواستی برای وی از طریق پست الکترونیکی ارسال می‌شد. در موردی که آدرس پست الکترونیکی مدیر کتابخانه در دسترس نبود، درخواست از طریق پیوندهای "با ما تماس بگیرید" یا "سؤالات" وبسایت ارسال می‌شد.

پس از اینکه تحلیل محتوای وبسایت‌های کتابخانه‌ها وجود یا عدم وجود برنامه‌های جدید را تأیید کرد، با رئیس کتابخانه‌هایی که هیچ طرحی در دست اجرا نداشتند و همچنین کتابخانه‌هایی که نام طرح خود را از سال ۲۰۰۶ به بعد تغییر داده بودند، تماس گرفته شد تا دلایل عدم وجود برنامه و یا تغییر نام برنامه مشخص شود. در هر مورد دو سؤال به نشانی الکترونیکی خصوصی رئیس کتابخانه که در وبسایت سازمان در دسترس بود ارسال شد. در شش مورد که این اطلاعات در دسترس نبود، پرسش‌ها از طریق فرم تماس (برای پرسش‌های کاربران) در وبسایت کتابخانه ارسال می‌شد.

یافته

نتایج تجزیه و تحلیل اطلاعات موجود در مورد برنامه‌های جدید در حال اجرا در کتابخانه‌های موجود در نمونه مورد مطالعه در زیر ارائه شده است. ده سال پس از مطالعه اولیه، یعنی در اکتبر ۲۰۱۶، وضعیت ۷۱ کتابخانه دارای برنامه اجرایی در سال ۲۰۰۶ از سه جنبه مورد بحث متفاوت بود:

وجود برنامه‌های جدید برای ده سال آینده (نمودار ۱-۱۷)

— اطلاعات مربوط به برنامه‌های جدید در وبسایت‌های ۵۶ کتابخانه یا ۷۸/۸۷ درصد از نمونه یافت شد. از آنجا که اطلاعات موجود در پنج مورد منسوخ شده بود، یعنی قبل از تاریخ جستجو نهایی شده بود، برنامه‌های جاری فقط برای ۵۱ کتابخانه (۷۱/۸۳ درصد) شناسایی شدند. تنها دو کتابخانه که دارای برنامه اجرایی از سال ۲۰۰۶ تا سال ۲۰۱۵ بودند، برنامه‌های مستقیم پیگیری را ارائه کرده بودند. برنامه جاری یکی از این کتابخانه‌ها در سال ۲۰۱۷ و برنامه کتابخانه دیگر در ۲۰۲۰ به پایان می‌رسد.

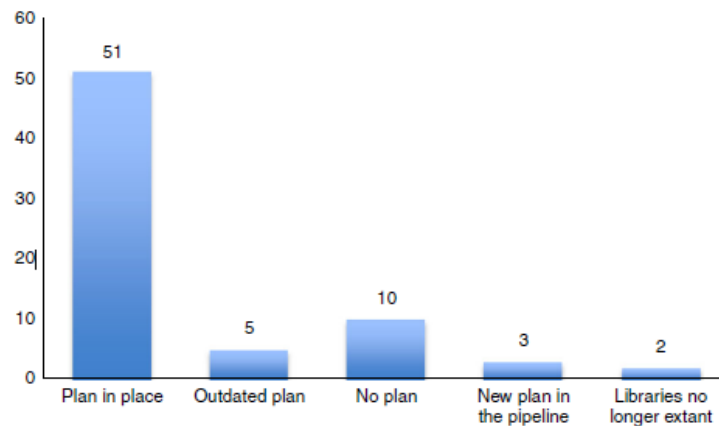
– در مجموع، ۱۳ کتابخانه (۱۸/۳ درصد) برنامه‌ای نداشتند، و سه کتابخانه (۴/۲۲ درصد) در حال تدوین یک برنامه جدید بودند.

– هیچ‌گونه اطلاعاتی در مورد دو کتابخانه (۲,۸۱ درصد) که موقتاً در دسترس نبودند، وجود نداشت. همان‌طور که نمودار شکل ۱ نشان می‌دهد، اکثر کتابخانه‌ها برای ده سال آینده خود برنامه جدید داشتند، که نشان دهنده عزم آن‌ها برای ادامه تمرکز و تلاش برای آماده‌سازی برای آینده است. برنامه‌های آن‌ها منعکس‌کننده یک نگرش کاملاً مثبت و خلاقانه برای حل مشکلات، یادگیری از تجارب و سرمایه‌گذاری بر روی تلاش‌های موفقیت‌آمیز گذشته بود. دو پرسش ارسال شده به ده رئیس کتابخانه که در وب‌سایت آن‌ها برنامه‌ای ارائه نشده بود، عبارتند از:

۱. چرا در وب‌سایت کتابخانه برنامه‌ای منتشر نشده است؟

۲. آیا هنگامی که برنامه‌ای تهیه شد، شما رئیس کتابخانه بودید؟

فقط دو پاسخ دریافت شد. در هر دو مورد، روسای کتابخانه گزارش دادند که قصد دارند به زودی طرح جدیدی را تدوین کنند. پاسخ آن‌ها به پرسش دوم نیز یکسان بود: هیچ‌کدام از آن‌ها در زمان تدوین برنامه اشاره شده در ایمیل به‌عنوان رئیس کتابخانه فعالیت نمی‌کردند. در صورتی که مدیر کتابخانه از ده سال پیش مشغول فعالیت بوده است، طرح جدید در دوره مذکور در حال اجرا بوده است و این مسئله در چهار کتابخانه مشهود بود.

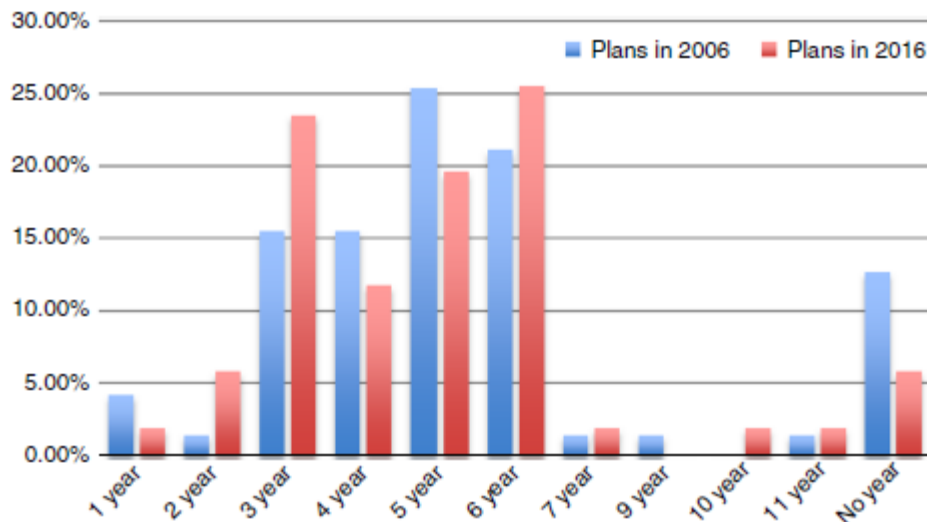
نمودار ۱-۱۷: وضعیت برنامه‌های ۷۱ کتابخانه در سال ۲۰۱۶

دوره تحت پوشش برنامه‌های در دست اجرا (نمودار ۱-۱۸)

همان‌گونه که در مطالعه اولیه مشاهده شد، مدت زمان ۵۱ برنامه جدید شناسایی شده در وب‌سایت‌های کتابخانه‌ها بسیار متفاوت بود: یک، دو، سه، چهار، پنج، شش، هفت، ده یا ۱۱ ساله. سه دوره متداول عبارتند از: شش سال (۲۵/۴ درصد)، سه سال (۲۳/۵ درصد) و چهار سال (۱۱/۷ درصد). تنها دو برنامه ۱۰ و ۱۱ ساله بلندمدت بودند. به‌طور کلی، برنامه‌های مورد مطالعه دوره زمانی ۲۰۰۸ تا ۲۰۲۱ را پوشش می‌دادند.

- نتایج مقایسه بین مدت زمان اجرای ۵۱ برنامه جدید و برنامه‌هایی که ده سال قبل در حال اجرا بودند، در زیر ارائه شده است:
- در مجموع، ۱۵ کتابخانه در حال اجرای برنامه با مدت زمان مشابه در سال ۲۰۰۶ بودند یعنی، آن‌ها برنامه را مانند گذشته در یک تعداد سال مشابه اجرا می‌کردند.
 - در مجموع، ۱۷ کتابخانه برنامه‌هایی را برای دوره‌های کوتاه‌تر نسبت به سال ۲۰۰۶ تدوین کرده‌اند. به‌طور خاص، تعداد برنامه‌های ۵ ساله با بیشترین فراوانی در سال ۲۰۰۶ معادل ۵/۷۵ درصد بود، در حالی که تعداد برنامه‌های سه ساله ۸/۰۳ درصد افزایش یافت. این یافته‌ها ممکن است به تأثیر رکود اقتصادی بر کتابخانه‌ها و عدم اطمینان ناشی از کاهش منابع و بودجه‌ها مربوط باشد (مستاد-جنسن^{۲۹۱}، ۲۰۰۹). کتابخانه‌ها ناچار بودند سخت‌تر تلاش کنند و به تعداد بیشتری از کاربران با نیازهای بیشتر کاملاً پیچیده‌تری با منابع کمتر خدمت‌رسانی کنند (گوتیرز سانتانا^{۲۹۲} و همکاران، ۲۰۱۲؛ ابرهارت^{۲۹۳}، ۲۰۱۵؛ فاستر و ایوانز^{۲۹۴}، ۲۰۱۶). تأثیر تعداد کمتر کارکنان و بودجه‌های کمتر از جمله توقف بسیاری از خدمات در مقالات علمی (گورریا و وانگ^{۲۹۵}، ۲۰۱۱) و همچنین در مطبوعات مورد تأکید قرار گرفته است (بی بی سی نیوز^{۲۹۶}، ۲۰۱۶؛ گاردین^{۲۹۷}، ۲۰۱۶). با این حال، هدف این مطالعه تعیین پیامدهای بحران بر برنامه‌ریزی راهبردی کتابخانه‌ها نیست. همچنین بر اساس تجزیه و تحلیل محتوای این ۱۷ برنامه نمی‌توان در این زمینه نتیجه‌گیری کلی کرد. در حالی که برخی پژوهشگران به کاهش بودجه اشاره کرده‌اند، اما کاهش منابع مالی نمی‌تواند دلیل دوره کوتاه‌تر؛ تحت پوشش یک برنامه مشخص نسبت به برنامه پیشین تلقی شود.
 - در مجموع، ۱۶ کتابخانه که دارای برنامه‌هایی با مدت زمان طولانی‌تر از سال ۲۰۰۶ داشتند. مدت زمان مشاهده‌شده در کل نمونه در مقایسه با مدت زمان پنج ساله در سال ۲۰۰۶ به‌طور میانگین شش ساله (۲۵/۴۹ درصد) بود. این تغییر یک‌ساله ممکن است مربوط به تجربه کسب‌شده کتابخانه‌ها باشد که آن‌ها هم مبتنی بر تجربه دوره‌های طولانی‌تر بوده است.
 - سه کتابخانه اطلاعاتی در مورد دوره تحت پوشش برنامه‌های خود ارائه نکردند. رقمی که نسبت به سال ۲۰۰۶ بیشترین تغییر را داشت مدت زمان سه‌ساله بود که یک افزایش معنی‌دار ۸/۰۳ درصدی را نشان می‌دهد (شکل ۲). این تغییر را می‌توان بر اساس تأثیر بحران بر کتابخانه‌ها توضیح داد. عدم قطعیت ناشی از بحران ممکن است منجر به برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت شده باشد. این کاهش مدت زمان دوره برنامه‌ریزی شده همچنین بر آخرین سال تغییرات یعنی ۲۰۱۵ در ۲۰۰۶ و ۲۰۲۱ در ۲۰۱۶ تأثیر گذار بوده است.

291 Mostad-Jensen
 292 Gutiérrez Santana
 293 Eberhart
 294 Foster and Evans
 295 Guarria and Wang
 296 BBC News
 297 Guardian

نمودار ۱-۱۸: مدت زمان برنامه‌های شناسایی شده در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۰۶

نام‌گذاری برنامه (برنامه بلندمدت / برنامه راهبردی و اصطلاحات مشابه)

از میان ۵۶ کتابخانه‌ای که برنامه‌های خود را در وب‌سایت‌های خود منتشر ساخته بودند، ۲۷ کتابخانه از یک نام یکسان برای برنامه خود در سال ۲۰۰۶ استفاده کرده بودند و ۲۹ کتابخانه نام برنامه خود را تغییر داده بودند:

- در مجموع، ۲۱ کتابخانه برنامه خود را از بلندمدت به برنامه راهبردی تغییر داده‌اند.
- فقط یک کتابخانه نام برنامه خود را از راهبردی به بلندمدت تغییر داده است.
- هفت کتابخانه باقی‌مانده از نام‌های مختلفی استفاده کردند: برنامه پنج‌ساله، تأثیر جامعه، برنامه جامع، اولویت‌های راهبردی و برنامه بهبود خدمات کتابخانه‌ای.

استفاده گسترده از اصطلاح "برنامه راهبردی" و تمایل به کاربرد واژه "راهبردی"، در ۴۶ برنامه از کل ۵۶ برنامه در دست اجرا مشاهده شد. این کاربرد گسترده نشانگر تغییر روند نسبت به رویه گذشته بود که برنامه‌ها بیشتر برنامه‌های "بلندمدت" نامیده می‌شدند. نتایج یک مطالعه تفاوت معنی‌داری در محتوای یا مدت زمان برنامه‌های دارای عناوین مختلف نشان نداد (پاسیوس، ۲۰۰۴). این یافته در این مطالعه به‌ویژه در ارتباط با چهار برنامه با مدت زمان مشابه (۲۰۱۶-۲۰۲۱) اما با نام‌های مختلف از قبیل "برنامه بلندمدت"، "برنامه بهبود خدمات کتابخانه‌های..." و "برنامه راهبردی" (دو برنامه) مورد تأیید قرار گرفت. محتوای تمامی برنامه‌ها مشابه بود و تنها تفاوت در فقدان "برنامه بلندمدت" دستورالعمل‌های راهبردی یا اقدامات عملی و صرفاً ذکر اهداف کلی و جزئی بود. در این حالت، برنامه منتشر شده ممکن است نسخه خلاصه شده باشد که به هر

حال برای دسترسی کاربران کتابخانه‌ای طراحی شده است. نسخه کامل برنامه ممکن است دربرگیرنده همان عناصر و اجزا باشد.

اصطلاح "راهبردی" بدون تردید به اهمیت در نظر گرفته شده برای برنامه اشاره دارد و به هر آنچه که "راهبردی" است، اطلاق می‌شود. با این وجود، در نمونه مورد مطالعه، اصطلاح "راهبردی" صرفاً به یک دوره میان‌مدت یا بلندمدت (سه سال یا بیشتر) ارتباط ندارد زیرا حتی برنامه‌هایی با مدت زمان کوتاه‌تر (یک سال) کلمه "راهبردی" را در عنوان خود به همراه داشتند. کتابخانه‌ها که مسلماً از واقعیت در حال تغییر محیط اطراف خود آگاه هستند، باید تمام راهبردهای را برای ارائه پیشنهادها جدید طراحی کنند و تلاش خود را در راستای برطرف کردن نیازها و خواسته‌های کاربران هماهنگ سازند. از مدیران ۲۹ کتابخانه که نام برنامه خود را تغییر داده بودند، از طریق پست الکترونیک خواسته شدند تا به دو پرسش زیر پاسخ دهند تا دلیل انجام این تغییرات مشاهده شود:

۱. چرا کتابخانه شما نام برنامه خود را از "بلندمدت" به "راهبردی" و یا بالعکس تغییر داده است؟ (شرایط خاص هر کتابخانه در مکاتبات ذکر شده است).

۲. آیا هنگامی که برنامه فوق‌الذکر تدوین می‌شد، شما مدیر کتابخانه بودید؟ در صورت منفی بودند پاسخ، آیا فکر می‌کنید که برنامه به درستی نام‌گذاری شده است؟

تعداد ۱۱ پاسخ دریافت شد که برخی از آن‌ها یکسان بودند و به صورت زیر خلاصه شده‌اند:

- دلایل تغییر نام متفاوت بود. اصطلاح "بلندمدت" قدیمی به نظر می‌رسید و نشان‌دهنده نیازهای برآورده شده توسط کتابخانه یا روش‌ها و امکانات مورداستفاده آن نبود. کتابخانه نام برنامه خود را با نام برنامه مؤسسه اصلی خود مطابقت داده بود و راهنمای برنامه‌ریزی جدید را ارائه کرده بود. هدف‌های تعیین شده اغلب راهبردی‌تر بودند تا بلندمدت.
- هفت نفر از مدیران کتابخانه اظهار داشتند که آن‌ها در سال ۲۰۰۶ به عنوان مدیر کتابخانه فعالیت نمی‌کردند، اما چهار نفر اظهار داشتند که در سال ۲۰۰۶ به عنوان مدیر کتابخانه فعالیت می‌کردند و نام جدید کتابخانه را تلاشی برای همگام شدن با جدیدترین رویه‌های مورد استفاده در کتابخانه گذاشته بودند.

نتیجه‌گیری

حاصل نتیجه‌گیری از مقایسه برنامه‌های جدید کتابخانه‌ها با برنامه‌های قبلی به صورت زیر است:

- تعداد زیادی از کتابخانه‌ها (۷۱/۸۳ درصد) در نمونه مورد مطالعه همچنین برای ده سال آینده برنامه‌ریزی می‌کردند که این امر نشان‌دهنده اهمیت برنامه‌ریزی برای دستیابی به نتایج می‌باشد. استراتژی سازمان برنامه‌ریزی را برای تداوم پیشرفت در نظر می‌گیرد. برنامه‌ریزی در رویه معمول کتابخانه‌ها به عنوان راهی برای پیش‌بینی مشکلات احتمالی، به حداقل رساندن عدم قطعیت ناشی از ویژگی‌های محیط در حال تغییر گنجانده شده است.

- نتایج مطالعه نشان داد که برخی از کتابخانه‌ها در سال ۲۰۰۶ دارای برنامه‌های طولانی مدت (تا سال ۲۰۱۵) بودند و برخی از کتابخانه‌ها با اتمام یک برنامه در حال اقدام به اجرای برنامه بعدی بودند.
- تعداد برنامه‌های سه‌ساله در مطالعه جدید نسبت به مطالعه قبلی به‌طور معنی‌داری بیشتر بود. محدود شدن چشم‌انداز تصمیم‌گیری در کتابخانه‌ها ممکن است مربوط به عدم قطعیت ناشی از بحران باشد.
- استفاده گسترده از اصطلاح "راهبردی" در عناوین برنامه نشان می‌دهد که کتابخانه‌ها یک چشم‌انداز راهبردی را در تلاش برای درک و بهبود واقعیت‌های آینده اتخاذ می‌کنند. همچنین این مسئله اهمیت اهداف مورد نظر کتابخانه‌ها را نشان می‌دهد.
- استفاده از اصطلاح "برنامه بلندمدت" به نفع "برنامه راهبردی" کاهش یافته‌است. به گفته برخی از مدیران کتابخانه‌ها، این تغییر برای هماهنگ‌سازی اصطلاحات مورد استفاده در سازمان مادر آن‌ها ایجاد شده است یا به این دلیل که آن‌ها تصور می‌کنند که "برنامه بلندمدت" دیگر منعکس‌کننده اقدامات آن‌ها و یا نحوه انجام این اقدامات نمی‌باشد.
- همان‌گونه که در مطالعه پیشین دیده شد، نام برنامه (راهبردی یا بلندمدت) با مدت یا محتوای برنامه ارتباطی ندارند. همچنین هیچ تفاوت معنی‌داری بین برنامه‌های دارای اسامی و نام‌های مختلف مشاهده نشد.

منابع فصل هشتم: تجربه اسپانیا: برنامه‌ریزی کتابخانه‌های عمومی: یک رویه معمول؟

Anders, M.E. (1975), "Statistical information as a basis for cooperative planning", *Library Trends*, Vol. 24 No. 2, pp. 229-244.

BBC News (2016), "Libraries lose a quarter of staff as hundreds close", 29 March, available at: www.bbc.com/news/uk-england-35707956 (accessed 24 November 2016).

Biddle, S.F. (1992), *Planning in the University Library*, Greenwood Press, London.

Brews, P.J. and Hunt, M. (1999), "Learning to plan and planning to learn: resolving the planning school/ learning school debate", *Strategic Management Journal*, Vol. 20 No. 10, pp. 889-913.

Bryson, J.M. (1990), *Effective Library and Information Centre Management*, Gower Publishing, Aldershot.

Buchanan, S. and Cousin, F. (2012), "Evaluating the strategic plans of public libraries: an inspection based approach", *Library & Information Science Research*, Vol. 34 No. 2, pp. 125-130.

Corrall, S. (1994), *Strategic Planning for Library and Information Services*, ASLIB Know How Guides, London.

Corrall, S. (2000), *Strategic Management of Information Services. A Planning Handbook*, ASLIB, London.

Drucker, P. (1981), *La gerencia: tareas, responsabilidades y prácticas*, 4th ed., El Ateneo, Buenos Aires.

Eberhart, G.M. (2015), "Libraries in times of crisis. a report from the IFLA World Library and Information Congress", *American Libraries*, 20 August, available at: <https://americanlibrariesmagazine.org/blogs/the-scoop/libraries-in-times-of-crisis/> (accessed 26 October 2016).

Ensor, P., Tribble, J., Norman, O.G. and Baker, S. (1988), "Strategic planning in an academic library", *Library Administration & Management*, Vol. 2 No. 3, pp. 145-150.

Fernández, A. and Trullenque, F. (2010), *¿Por qué una Dirección Estratégica?*, Enlaze3 Print Management, Madrid, pp. 19-44.

Foster, M.J. and Evans, M.R. (2016), "Libraries creating sustainable services during community crisis: documenting Ferguson", *Library Management*, Vol. 37 Nos 6/7, pp. 352-362.

Freiband, S. (1976), "'Library planning' in the Inter-American Library School curriculum", *Journal of Education for Librarianship*, Vol. 17 No. 1, pp. 47-54.

Germano, M. and Stretch- Stephenson, M. (2012), "Strategic value planning for libraries", *The Bottom Line*, Vol. 25 No. 2, pp. 71-88. 243 Public library planning.

Giesecke, J. (Ed.) (1998), *Scenario Planning for Libraries*, American Library Association, Chicago, IL and London.

Guarria, C.I. and Wang, Z. (2011), "The economic crisis and its effect on libraries", *New Library Word*, Vol. 112 Nos 5/6, pp. 199-214.

Gutiérrez Santana, F., Real Duro, A., Bustamante, A.T. and Guerrero, C. (2012), "Estudio sobre el impacto de la crisis económica en las bibliotecas públicas andaluzas", available at: <http://ocw.uc3m.es/biblioteconomia-y-documentacion/gestion-de-recursos-humanos-financieros-e-infraestructura-2012/lecturas-complementarias/impacto-de-la-crisis-economica-en-las-bibliotecas> (accessed 2 October 2016).

Howell, E. (2000), "Strategic planning for a new century: process over product", *ERIC Digest*, Los Angeles, CA, available at: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED447842.pdf> (accessed 10 October 2016).

Ke, P., Chen, X., Liu, Y. and Zhao, Y. (2016), "Library strategic environment in the public cultural service system in China: a case study of Yunnan Province", *Library Management*, Vol. 37 Nos 4/5, pp. 195-209.

Kostagiolas, P.A., Banou, C. and Laskari, E.M. (2009), "Strategic planning and management for the public libraries: the case of Greek central public libraries", *Library Management*, Vol. 30 Nos 4/5, pp. 253-265.

Kostagiolas, P.A. and Korkidi, M. (2008), "Strategic planning for municipal libraries in Greece", *New Library World*, Vol. 109 Nos 11/12, pp. 546-558.

McClure, C.R. (Ed.) (1982), *Planning for Library Services: A Guide to Utilizing Planning Methods for Library Management*, The Haworth Press, New York, NY.

McClure, C.R., Owen, A., Zewizig, D.L., Lynch, M.J. and Van House, N.A. (1987), *Planning & Role Setting for Public Libraries. A Manual of Options and Procedures*, The American Library Association, Chicago, IL.

Matthews, J.R. (2005), *Strategic Planning and Management for Library Managers*, Libraries Unlimited, New London, CT.

Mostad-Jensen, A. (2009), "The impact of economic recessions on libraries: a past, present, and future view from Minnesota", LIBREAS. Library Ideas, Vol. 14, available at: <http://libreas.eu/ausgabe14/007mos.htm> (accessed 10 October 2016).

Nelson, S. (2008), *Strategic Planning for Results*, American Library Association, Chicago, IL.
Pacios, A.R. (2003), "Management-related information on Spanish university library web pages", *The Electronic Library*, Vol. 21 No. 6, pp. 528-537.

Pacios, A.R. (2004), "Strategic plans and long-range plans: is there a difference?", *Library Management*, Vol. 25 Nos 6/7, pp. 259-269.

Pacios, A.R. (2007), "The priorities of public libraries at the onset of the third millennium", *Library Management*, Vol. 28 Nos 6/7, pp. 416-427.

Riggs, D.E. (1984), *Strategic Planning for Library Managers*, Oryx Press, Phoenix, AZ.

Sallán Leyes, J.M. (2001), "Modelos de estrategia formalizada y eficacia organizativa: el caso de las instituciones de educación superior europeas", Tesis Doctoral, Universitat Politècnica de Catalunya, Barcelona, available at: www.tesisenred.net/handle/10803/6756 (accessed 15 November 2016).

Sewell, P.H. (1970), "The development of library services: the basis of their planning and assessment", *Journal of Librarianship*, Vol. 2 No. 1, pp. 33-42.

Sirén, C. and Kohtamäki, M. (2016), "Stretching strategic learning to the limit: the interaction between strategic planning and learning", *Journal of Business Research*, Vol. 69 No. 2, pp. 653-663.

Tees, M.H. (1984), "Is it possible to educate librarians as managers?", *Special Libraries*, Vol. 75 No. 3, pp. 173-182.

Tees, M.H. (1993), "Teaching management to information professionals: a practical approach – guidelines for instructors", *IFLA Journal*, Vol. 19 No. 3, pp. 292-300.

The Guardian (2016), "Libraries facing 'greatest crisis' in their history", 29 March, available at: www.theguardian.com/books/2016/mar/29/libraries-facing-greatest-crisis-in-their-history (accessed 15 October 2016).

Vernis, A., Iglesias, M., Sanz, B., Solernou, M., Urgell, J. and Vidal, P. (1998), *La gestión de las organizaciones no lucrativas*, Deusto, Bilbao. 244 LM 38,4/5 Appendix Library Plan in 2016 Same title as in 2006?

فصل نهم:

تجربه دانمارک: سواد اطلاعاتی، یادگیری و کتابخانه عمومی: مطالعه دانش آموزان دیپرستانی در دانمارک^{۲۹۸}

بوگرنر نیلسون و پیا بورلوند
دانشکده سلطنتی کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانمارک

چکیده:

این مقاله، نتایج بررسی درک ۱۲ دانش آموز دبیرستانی دانمارک را از نقش کتابخانه‌های عمومی در یادگیری، آموزش کاربران، سواد اطلاعاتی و شایستگی‌های اطلاعاتی کتابداران گزارش می‌کند. این پژوهش با استفاده از مرور پیشینه و مصاحبه با نمونه‌ای هدفمند از کاربران کتابخانه‌های عمومی در دانمارک انجام شده است. این مطالعه نشان می‌دهد که کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری، از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. دانش‌آموزان دبیرستانی، کتابخانه‌های عمومی را نهادی بسیار شایسته و خوب می‌بینند که به آنان کمک می‌کنند نیازهای اطلاعاتی خود را تعیین و منابع اطلاعاتی را شناسایی کنند، و نیز در فرآیندهای جستجوی اطلاعات، از آنان حمایت می‌کنند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که دانش‌آموزان دبیرستانی مهارت‌های انتقادی نسبتاً خوبی دارند، اما مهارت بسط نیازهای اطلاعاتی آنان ضعیف است. افزون بر آن، این مطالعه نشان می‌دهد که مفاهیم سواد اطلاعاتی و یادگیری مادام‌العمر توسط کاربران، یعنی دانش‌آموزان دبیرستان، به خوبی درک نشده است. نتایج این مطالعه پیامدهای ضمنی مختلفی برای فعالیت‌های آموزشی و عملی در کتابخانه عمومی و نیز برای رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی دارد (LIS).

کلیدواژه‌ها:

دانمارک، سواد اطلاعاتی، یادگیری، پدیدارشناسی، کتابخانه‌های عمومی

مقدمه

این مقاله، به مطالعه چگونگی درک ۱۲ دانش‌آموز دبیرستانی، از نقش کتابخانه عمومی در یادگیری، می‌پردازد. در این مطالعه، ما مشخص می‌کنیم دانش‌آموزان چه ادراکی از یادگیری، و آموزش کاربر در کتابخانه عمومی دارند؛ چه ادراکی از سواد اطلاعاتی و نحوه استفاده از اطلاعات دارند؛ و تمایل دارند که کتابداران کتابخانه‌های عمومی از چه مهارت‌هایی برخوردار باشند. انگیزه انجام این مطالعه، برآمده از نیاز به درک عمیق‌تر از ادراک کاربران از نقش کتابخانه عمومی در یادگیری و نیز درک آنچه کاربران از کتابخانه‌های عمومی در خصوص یادگیری انتظار دارند، بوده است. این دانش برای کتابداران کتابخانه‌های عمومی، ضروری است؛ زیرا دانستن آنچه کاربران می‌خواهند، پایه و اساس ارتقاء برنامه‌های آموزش سواد اطلاعاتی و تطبیق آن با نیازهای کاربران است. در نتیجه، دوره‌های آموزش سواد اطلاعاتی باید دارای مبنای نظری و تجربی باشند که بتوانند کتابداران کتابخانه‌های عمومی را قادر سازند (به‌عنوان واسطه) "بر مبنای اصول کلی عمل کنند به جای آنکه صرفاً متکی بر احساسات و شواهد نامطمئن باشند" (کولتاو و ۲۹۹، ۲۰۰۴: XV). هدف این مقاله، ارائه شواهد تجربی از ادراک کاربران از کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری است، و بر همین اساس طرح این بحث که چگونه کاربران نقش کتابخانه‌های عمومی را در یادگیری، آموزش کاربر، سواد اطلاعاتی، و شایستگی‌های اطلاعاتی کتابداران ادراک می‌کنند.

زمینه

مبنای نظری این مقاله، بر اساس دیدگاه ساخت‌گرایی در یادگیری است. این چارچوب نظری را می‌توان، در آثار بلکین^{۳۰۰} و همکاران (۱۹۸۲)، بیتس^{۳۰۱} (۱۹۸۶)، دروین و نیلان^{۳۰۲} (۱۹۸۶) و کولتاو (۲۰۰۴) نیز دید. تئوری فرآیند سازنده برای خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی، بر این نکته تأکید دارد که فرآیند جستجوی اطلاعات یکی از مؤلفه‌های ضروری یادگیری است (کولتاو، ۲۰۰۴: ۸۶). در فرآیند یادگیری، کاربر از چندین مرحله گذر می‌کند، که طی این مراحل، به کتابدار کتابخانه عمومی به‌عنوان راهنما، آموزش‌دهنده یا مشاور، نیاز خواهد داشت (کولتاو، ۲۰۰۴: ۱۱۵-۱۲۵).

دسترسی آسان به اطلاعات از طریق اینترنت باعث شده تا بسیاری از افراد نسبت به مهارت‌های اطلاعاتی خود، اعتماد به نفس زیادی پیدا کنند. پرسش این است که آیا آن‌ها برآستی به همان اندازه که فکر می‌کنند شایستگی دارند؟ مقاله اخیر رولدز^{۳۰۳} و همکاران (۲۰۰۸: ۱) نشان می‌دهد که حتی اگر نسل گوگل در استفاده از رایانه صلاحیت داشته باشد، آن‌ها قادر به استفاده

299 Kuhlthau
300 Belkin
301 Bates
302 Dervin and Nilan
303 Rowlands

از ابتدایی‌ترین ابزارهای جستجوی وب نیستند و از مهارت‌های انتقادی و تحلیلی کافی برای ارزیابی اطلاعات یافت شده، برخوردار نیستند. به عبارت دیگر، کاربران ظاهراً در بازیابی اطلاعات مربوطه خوب هستند، اما آنان قادر به ارزیابی اطلاعات به لحاظ مرتبط بودن و یا حتی قابل اعتماد بودن، نیستند. ویلسون (۱۹۷۷: ۱۲۳) نیز اظهار داشت که یکی از مشکلات کاربران در رابطه با استفاده از اطلاعات، افزون بر دشواری در دسترسی به اطلاعات، دشواری استفاده از اسناد و مدارک است. نتایج مطالعه مشابهی با مطالعه ما توسط فیدل^{۳۰۴} و همکاران (۱۹۹۹) نشان می‌دهد که دانش‌آموزان دبیرستانی جستجوگرهای متمرکز و منعطفی هستند، اما برای استفاده کامل از اینترنت به‌عنوان منبع اطلاعات، به آموزش و پشتیبانی نیاز دارند. این با یافته‌های کولثا و (۱۹۸۸) مطابقت دارد و نشان می‌دهد که کاربران (دانش‌آموزان دبیرستان و دانشجویان)، به یک واسطه برای راهنمایی خود نیاز دارند، به‌ویژه هنگامی که باید ربط و اعتبار اطلاعات یافت شده را ارزیابی کنند و همچنین هنگامی که از روند جستجو یا روند شکل‌گیری دانش مطمئن نیستند، آن‌ها را تشویق کنند. در کتابخانه عمومی، کتابدار، نقش واسطه را دارد، نقشی که کولثا و (۲۰۰۴: ۱۰۷) آن را این‌طور تعریف کرده است: "شخصی که کمک می‌کند، راهنمایی می‌کند، قادر می‌سازد و به عبارت دیگر فردی که در فرآیند جستجوی اطلاعات شخص دیگر مداخله می‌کند". کار مداخله واسطه به این صورت است که در مرحله اول با کاربر در مورد موضوع مورد نظر وی گفتگو می‌کند، عدم اطمینان او را مشخص می‌کند و کمک می‌کند تا نیاز اطلاعاتی، مشخص شود. بنابراین، کتابدار کتابخانه عمومی نقش مهمی در فرآیند جستجوی اطلاعات کاربر دارد - فرآیندی که کتابدار باید با مؤثرترین شیوه، از آن پشتیبانی کند، به همین دلیل باید بدانیم که چگونه بهترین نتیجه ممکن به دست می‌آید. بدین ترتیب، مطابق پرسش‌های پژوهشی که در زیر بخش زیر مطرح شده است، مقاله را پیش می‌بریم.

پرسش‌های پژوهش و چارچوب کلی

برای این که بدانیم که چگونه سواد اطلاعاتی را در کتابخانه عمومی بهبود ببخشیم و کتابداران باید برای آموزش کاربر، از چه شایستگی‌هایی برخوردار باشند، لازم است که بفهمیم که کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری، چگونه ادراک می‌شود و انتظارات کاربران از کتابداران در این رابطه چیست؟ آرزوی ما این است که مطالعه حاضر، فهم، بینش و توصیه‌هایی را ارائه دهد که کار کتابداران کتابخانه‌های عمومی را برای ارائه خدمات پشتیبانی و سواد اطلاعاتی مورد انتظار و مورد نیاز، آسان‌تر کند. در نتیجه، چشم‌انداز مورد نظر این است که کتابداران کتابخانه‌های عمومی بتوانند بر اساس یافته‌ها، تعامل داشته و در طراحی دوره‌های آموزشی سواد اطلاعاتی، خدمات و آموزش‌ها را بر اساس نیاز افراد و همچنین نیاز گروه‌های خاص هدف، تنظیم کنند.

برای این منظور، مقاله حاضر به چهار پرسش پژوهشی زیر پاسخ می‌دهد:

۱- کاربران، چگونه نقش کتابخانه عمومی را به‌عنوان مکانی برای یادگیری تجربه می‌کنند؟

۲- کاربران چگونه استفاده خودشان از اطلاعات و مهارت‌های اطلاعاتی‌شان را درک می‌کنند؟

۳- کاربران از کتابخانه عمومی چه می‌خواهند، و چرا؟

۴- چگونه کتابخانه‌های عمومی می‌توانند پشتیبانی خود را از کاربران بهبود بخشند؟

این مطالعه، در مورد ۱۲ دانش‌آموز دبیرستانی صورت گرفته است؛ تعداد نمونه کوچک و این واقعیت که آن‌ها از یک مکان جغرافیایی در دانمارک آمده‌اند، جامعیت نتایج را محدود می‌کند. بنابراین، نتایج مطالعه، فقط این گروه خاص از کاربران کتابخانه‌های عمومی را نشان می‌دهد. با استناد به پیامدهای حاصل از این مطالعه، بدیهی است شواهدی درباره درک دانش‌آموزان دبیرستانی از نقش کتابخانه‌های عمومی در یادگیری، آموزش کاربر، سواد اطلاعاتی و شایستگی‌های اطلاعاتی کتابداران، ارائه می‌دهد که منجر به بینش و درک لازم شده که می‌تواند مبنای قوی‌تر و عمیق‌تری برای کتابداران باشد که در حال تدریس، طراحی و توسعه آموزش سواد اطلاعاتی برای این گروه هدف خاص هستند.

این مقاله از شش بخش اصلی تشکیل شده است. بخش ۲ مرور پیشینه‌ها در مورد تعریف‌ها، مدل‌ها و استانداردهای سواد اطلاعاتی است و با پژوهش‌های مرتبط با درک کاربران از یادگیری در کتابخانه‌های عمومی، ادامه می‌یابد. بخش ۳، مطالعه تجربی حاضر را معرفی می‌کند و روش مورد استفاده را مورد بحث قرار می‌دهد. بخش ۴، نتایج مطالعه تجربی را ارائه می‌دهد. این کار با تجزیه و تحلیل اظهارات ۱۲ دانش‌آموز دبیرستانی انجام می‌شود تا کشف شود که چگونه آن‌ها کتابخانه عمومی را به‌عنوان مکانی برای یادگیری تجربه می‌کنند، و چگونه سواد اطلاعاتی و همچنین مهارت‌های اطلاعاتی خود را درک می‌کنند. بخش ۵، نتایج مطالعه را در رابطه با پژوهش‌های قبلی که در بخش ۲ معرفی شده‌اند، مورد بحث قرار می‌دهد. مقاله با خلاصه‌ای از نتایج، چشم‌اندازها و کارهای آینده در بخش ۶، به پایان می‌رسد.

پیشینه پژوهش

هدف این بخش معرفی، تعیین جایگاه و تشویق کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری بر پایه پژوهش‌های پیشین است - این کار را در بخش ۱،۲ انجام می‌دهیم. با استفاده از پژوهش‌های پیشین، مفاهیم اصلی این مطالعه را تعریف می‌کنیم و به این ترتیب مبنایی برای درک کتابخانه عمومی به‌عنوان یک مکان برای یادگیری مادام‌العمر و همچنین تمرکز برای مطالعه خود فراهم می‌کنیم. در بخش ۲،۲ بحث می‌کنیم که چرا و چگونه سواد اطلاعاتی برای کتابخانه‌های عمومی و کاربران آن‌ها از اهمیت برخوردار است؛ به عبارت دیگر ما جوهره اصلی و اهمیت تمرکز پژوهش و هدف مطالعه خود را ارائه می‌دهیم.

کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری

در دانمارک کتابخانه‌های عمومی، بخشی از رفاه عمومی جامعه هستند. آن‌ها تحت قانون مشترکی قرار دارند، متعلق به شهرداری هستند و توسط شهرداری تأمین مالی می‌شوند. کتابخانه‌های عمومی در دانمارک از دیرباز به‌عنوان ضامن دسترسی

آزاد به اطلاعات و همچنین مکان‌هایی برای فرهنگ و یادگیری، بوده‌اند. از این رو، خدمات کتابخانه‌های عمومی، تقریباً در هر شرایطی، رایگان است.

کتابخانه‌های عمومی نقش مهمی در حمایت از فرایند یادگیری دارند، زیرا نیاز شناخته شده برای گنجاندن عناصر غیررسمی در یادگیری، فرصت‌های یادگیری انعطاف‌پذیر و حرکت به سوی یادگیری خودمحور وجود دارد (مک‌نیکل و دالتون، ۲۰۰۳: ۵). کتابخانه‌های عمومی این فرصت را دارند که همه این موارد را ارائه دهند. امروزه، یادگیری مادام‌العمر در نتیجه دسترسی آسان و رایگان به اطلاعات، برای همه افراد جامعه اطلاعاتی، تبدیل به یک ضرورت شده است. تفاهم‌نامه یادگیری مادام‌العمر توسط کمیسیون جوامع اروپایی (۲۰۰۰: ۵)، دو هدف مهم که دو به یک اندازه اهمیت دارند را برای یادگیری مادام‌العمر، مشخص می‌کند: ترویج شهروندی فعال و اشتغال‌زایی؛ و از این طریق افراد را قادر می‌سازد در همه زمینه‌های زندگی اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مشارکت کنند. هدف کمیسیون اروپا، ترویج شهروندی فعال و اشتغال‌زایی از طریق یادگیری مادام‌العمر است تا افراد را در روند دموکراتیک به صورت محلی، ملی و درون اتحادیه اروپا (EU) فعال‌تر کند، و همچنین باعث بهبود رقابت و سعادت در اتحادیه اروپا شود (کمیسیون جوامع اروپایی، ۲۰۰۰: ۵). مفهوم یادگیری مادام‌العمر به طور گسترده در متون مختلف و در نتیجه با معنی نامشخص مورد استفاده قرار می‌گیرد (مورگان-کلین و آزرین، ۲۰۰۷: ۸-۶). درک اساسی از این مفهوم عبارت است از "یادگیری در طول زندگی، به طور مداوم یا دوره‌ای" (کمیسیون اروپا، ۲۰۰۰: ۸). این تعریف نشان می‌دهد که یادگیری محدود به مؤسسات آموزشی نمی‌شود. این تفاهم‌نامه سه نوع یادگیری را مشخص می‌کند: یادگیری رسمی، غیر رسمی و دوستانه (کمیسیون اروپا، ۲۰۰۰: ۸). یادگیری رسمی در مؤسسات آموزشی (برای نمونه، مدارس، دبیرستان‌ها و دانشگاه‌ها) صورت می‌گیرد. یادگیری غیررسمی به طور معمول در محل کار یا سازمان‌ها صورت می‌گیرد و مکمل یادگیری رسمی است. یادگیری دوستانه یک "همراهی طبیعی در زندگی روزمره" است (کمیسیون اروپا، ۲۰۰۰: ۸). تعریف‌های مربوط به مورد آخر یادگیری، مورد توجه ویژه کتابخانه‌های عمومی است، زیرا یادگیری دوستانه خود-هدایت‌شده، نوع رایج یادگیری در کتابخانه‌های عمومی است (مک‌نیکل و دالتون، ۲۰۰۳: ۱۱؛ مارچونینی و مائورر^{۳۰۷} ۱۹۹۵: ۶۷). کتابخانه‌های عمومی فضایی را برای یادگیری غیررسمی خود-هدایت‌شده، فراهم می‌کنند، که البته یک مدرسه نیست؛ اما دارای کارمندان، منابع اطلاعاتی و فضای فیزیکی و مجازی است که به راحتی برای استفاده همه کس، در دسترس است.

با این حال، پرسشی که در ارتباط با نقش کتابداران در فرآیند یادگیری مطرح است اینکه کتابداران تا چه حد می‌توانند مسئولیت خود را به‌عنوان ارائه‌دهندگان یادگیری به عهده بگیرند. هم مک‌نیکل و دالتون (۲۰۰۳: ۴)، و هم اسپسی و گولدینگ^{۳۰۸} (۲۰۰۴: ۳۴۷)، بر لزوم آگاهی کتابداران از نقش خود در رابطه با یادگیری، تأکید دارند. کتابداران، مریمان

305 McNicol and Dalton

306 Morgan-Klein and Osborne

307 Marchionini and Maurer

308 Spacey and Goulding

آموزش دیده نیستند، اما در عین حال باید بدانند که چگونه نیازهای کاربران را شناسایی کنند و متعاقباً آن‌ها را در فرایندهای یادگیری‌شان، پشتیبانی کنند. در بعضی موارد، کتابخانه‌های عمومی نمی‌توانند رضایت کامل دانش‌آموزان مراجعه‌کننده به کتابخانه را فراهم کنند؛ که در این صورت می‌بایست با سایر ارائه‌دهندگان یادگیری همکاری کنند (اشکرافت^{۳۰۹} و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۳۰). پژوهش‌های اسکوف^{۳۱۱} نشان می‌دهد که همکاری بین کتابخانه‌های عمومی و مؤسسات آموزشی نه تنها از یادگیری غیررسمی بلکه از یادگیری رسمی نیز پشتیبانی می‌کند. اسکوف (۲۰۰۴: ۶) استدلال می‌کند که "چالش کتابخانه عمومی مشارکت در فرآیند شکل‌دهی به دانش دانش‌آموزان مدارس با همکاری معلمان و کتابداران مدارس است". وی در ادامه، برخی از مشارکت‌های بین کتابخانه‌های عمومی و سایر مؤسسات، و عمدتاً مدارس را مشخص کرد: مشارکت‌هایی که نشان می‌دهد چگونه می‌توان گروه‌های مختلف را هدف قرار داد تا برای کارهای پروژه، آنان را راهنمایی کرد؛ جستجوی اطلاعات را به دانش‌آموزان و معلمان آموزش داد، و این کار باعث مشارکت کتابداران در برنامه‌ریزی بخش‌های پروژه با معلمان می‌شود و نیز تجربه کتابداران در انتشار اطلاعات یک پروژه از طریق اینترنت می‌شود (اسکوف، ۲۰۰۴: ۶-۷). این نمونه‌های همکاری را می‌توان با تهیه راهنماهای پژوهش‌های استاندارد در مورد موضوعات محبوب و اطلاعات گسترده در مورد ارزیابی وبسایت‌ها و اطلاعات موجود در اینترنت تکمیل کرد (جلیک^{۳۱۱}، ۲۰۰۴).

این مهم است که تصدیق کنیم که یادگیری غیررسمی و خود-هدایت شده با درجه بالایی از ابتکار یادگیرنده مشخص می‌شود. این بسیار مهم است که فرد هدف خود را برای یادگیری، شناسایی و انتخاب منابع اطلاعاتی مشخص نموده و نتیجه را ارزیابی کند (مک‌نیکل و دالتون، ۲۰۰۳: ۱۴-۱۵). این مسئله، با عناصر موجود در تعریف سواد اطلاعاتی مطابقت دارد. به همین دلیل، برای بحث در مورد یادگیری در کتابخانه‌های عمومی جالب و قابل توجه است، با وجود آنکه مک‌نیکل و دالتون، از اصطلاح "سواد اطلاعاتی" استفاده نمی‌کنند.

چندین نویسنده (برای نمونه، اولسن و کوونز^{۳۱۲}، ۱۹۸۹؛ اوونز، ۱۹۷۶؛ ریدر^{۳۱۳}، ۱۹۹۱) خاطر نشان می‌کنند که سواد اطلاعاتی پیش‌نیاز جامعه دموکراتیکی است که ما در آن زندگی می‌کنیم، درست همان‌طور که تفاهم‌نامه یادشده کمیسیون اروپا (۲۰۰۰) استدلال می‌کند که یادگیری مادام‌العمر پیش‌شرط شهروندی فعال و اشتغال‌زایی است. اولسن و کوونز (۱۹۸۹)، اوونز (۱۹۷۶) و ریدر (۱۹۹۱) به‌طور خاص به کتابخانه عمومی اشاره نمی‌کنند بلکه بیشتر به آموزش عالی، دانشکده‌ها و کتابخانه‌های دانشگاهی می‌پردازند. در حقیقت، پژوهشی درباره روابط بین کتابخانه‌های عمومی و سواد اطلاعاتی وجود ندارد، که این امر نشان‌دهنده لزوم مطالعه حاضر است. در مقابل، مطالب زیادی در زمینه سواد اطلاعاتی و

309 Ashcroft
310 Skov
311 Jehlik
312 Olsen and Coons
313 Rader

کتابخانه‌های دانشگاهی و دانشکده‌ای، در مقالات مروری پی‌درپی مستند شده‌اند (ریدر، ۱۹۹۱؛ جانسون، ۲۰۰۲؛ جانسون و جنت^{۳۱۴}، ۲۰۰۵؛ جانسون و همکاران، ۲۰۰۷).

این بررسی‌ها شواهدی از درک گسترده از آموزش فراگیران مادام‌العمر در محیط‌های کتابخانه‌های دانشگاهی و دانشکده‌ای و همچنین اهمیت سواد اطلاعاتی، فراهم می‌کند. مزایای احتمالی پایه‌گذاری سواد اطلاعاتی در محیط کتابخانه‌های عمومی هنوز به رسمیت شناخته نشده است، حتی اگر درک کاملی از این در کتابخانه‌های عمومی وجود داشته باشد که [برنامه‌های] سواد اطلاعاتی نقش مهمی در آموزش دارند. در حالی که آموزش رسمی سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشکده‌ای و دانشگاهی بر اساس برنامه درسی ایجاد شده یا به آن مربوط می‌شود و شامل همکاری با اساتید است، این موارد در مجموعه کتابخانه‌های عمومی دشوارتر است. در بخش بعدی بحث خواهیم کرد که سواد اطلاعاتی برای کتابخانه‌های عمومی و کاربران آن‌ها از چه اهمیتی برخوردار است.

سواد اطلاعاتی در کتابخانه عمومی

از منظر تاریخی، مفهوم سواد اطلاعاتی توسط زورکوفسکی^{۳۱۵} در سال ۱۹۷۴ ابداع شد، که می‌گوید افراد وقتی که "در استفاده از منابع اطلاعاتی برای کار خود آموزش دیده‌اند، سواد اطلاعاتی دارند" (زورکوفسکی، ۱۹۷۴: ۶). سواد اطلاعاتی به لحاظ مفهومی تکامل یافته و به‌طور مداوم موضوع بحث در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی بوده است؛ زیرا مفهوم سواد اطلاعاتی، پیچیده و چند وجهی است. انواع مختلفی از سواد وجود دارد؛ مثلاً، سواد کتابخانه‌ای، سواد رسانه‌ای و سواد رایانه‌ای که می‌توان آن را به‌عنوان یک عنصر ذاتی در مفهوم سواد اطلاعاتی در متن کتابخانه عمومی، مشاهده کرد؛ برای نمونه، چگونه باید از منابع و امکانات کتابخانه عمومی استفاده کرد (بادن^{۳۱۶}، ۲۰۰۱: ۲۲۳-۲۳۰). بادن (۲۰۰۱: ۲۳۰) خاطر نشان می‌کند که چگونه این سوادها دارای همپوشانی آشکاری هستند، اما سواد کتابخانه‌ای، سواد رسانه‌ای و سواد رایانه‌ای در مقایسه با مفهوم سواد اطلاعاتی بیشتر روی مهارت‌های دقیق متمرکز شده‌اند. با این حال، مقاله حاضر به مفهوم سواد اطلاعاتی، می‌پردازد و از این رو، خواننده برای نمونه، به مقاله بادن (۲۰۰۱) در مورد کتابخانه‌های دیجیتال هدایت می‌شود. پژوهشگران گوناگونی تلاش کرده‌اند یک تعریف همه-جانبه از سواد اطلاعاتی ارائه دهند یا سعی کرده‌اند به تعریف‌های موجود بیفزایند (برای نمونه، انجمن کتابداری آمریکا، ۱۹۸۹؛ بروس^{۳۱۷}، ۱۹۹۷؛ دویل^{۳۱۸}، ۱۹۹۲؛ جانستون و وبر^{۳۱۹}، ۲۰۰۳؛ کولتاو، ۲۰۰۴). در ادامه، سهم این پژوهشگران و اهمیت آن‌ها در مطالعه ما ارائه شده است.

314 Johnson and Jent

315 Zurkowski

316 Bawden

317 Bruce

318 Doyle

319 Johnston and Webber

مبنای نظری سواد اطلاعاتی از نظر زورکوفسکی بهینه‌سازی یادگیری و استفاده کارمندان از اطلاعات است تا بتواند مبنای تصمیم‌گیری‌های تجاری را ارتقا بخشد و در نتیجه راهکارها و محصولات خلاقانه‌ای ایجاد کند. از این رو، تعریف زورکوفسکی از سواد اطلاعاتی به‌طور خاص به کتابخانه نمی‌پردازد. با این وجود، این تعریف، الهام بخش تعریف سواد اطلاعاتی توسط انجمن کتابداری آمریکا (ALA) است، تعریفی که عموماً مورد قبول واقع شده و به کار گرفته می‌شود. در این تعریف آمده است: "برای سواد اطلاعاتی، فرد باید بتواند اطلاعات مورد نیاز را شناسایی کند و توانایی یافتن، ارزیابی و استفاده مؤثر از اطلاعات مورد نیاز را داشته باشد" (ALA، ۱۹۸۹). تعریف ALA از سوی برخی از پژوهشگران، برای نمونه، دوویل (۱۹۹۲)، کولثاو (۲۰۰۴)، بروس (۱۹۹۷) و جانستون و وبر (۲۰۰۳) بسط یافته است که به گسترش این تعریف کمک کرده است و آن را روشن‌تر می‌کند.

دوویل (۱۹۹۲: ۱۰) سواد اطلاعات را "توانایی دستیابی، ارزیابی و استفاده از اطلاعات از منابع مختلف" تعریف می‌کند. وی همچنین ۱۰ ویژگی را که فرد با سواد اطلاعاتی باید در اختیار داشته باشد، شناسایی می‌کند. به گفته دوویل، فرد با سواد اطلاعاتی باید بتواند:

۱. نیاز به اطلاعات را تشخیص دهد.
۲. این نکته که اطلاعات دقیق و کامل مبنایی برای تصمیم‌گیری هوشمند است، را تصدیق کند؛
۳. پرسش‌ها را بر اساس نیازهای اطلاعاتی تنظیم کند؛
- ۴- منابع بالقوه اطلاعاتی را شناسایی کند؛
۵. استراتژی‌های جستجوی موفق را تدوین کند؛
۶. به منابع اطلاعاتی رایانه-محور و مبتنی بر سایر فناوری‌ها، دسترسی داشته باشد؛
۷. اطلاعات را ارزیابی کند؛
۸. اطلاعات را برای کاربرد عملی، سازماندهی کند؛
۹. اطلاعات جدید را در ساختار دانش موجود، ادغام کند؛ و
۱۰. در تفکر انتقادی و حل مسئله، از اطلاعات استفاده کند.

در اصل، تعریف دوویل با تعریف ALA یکسان است، اما دوویل مفهوم مهم تفکر انتقادی را به آن می‌افزاید. تفکر انتقادی، به‌خودی‌خود یک مفهوم پیچیده است، اما می‌تواند به‌عنوان "فرایند قضاوت هدفمند و خود-نظارتی تعریف شود که منجر به تفسیر، تجزیه و تحلیل، ارزیابی و استنباط می‌شود و همچنین توضیحی در مورد ملاحظات بدیهی، مفهومی و روش‌شناختی می‌دهد که قضاوت بر مبنای آن‌ها صورت گرفته است." (فاسیونه^{۳۰}، ۱۹۹۰، ۲). تفکر انتقادی مهم است، زیرا عمل و رفتاری خودمحور بوده و با پژوهش، تحلیل و نقد آشناست. به این ترتیب، [تفکر انتقادی] از یادگیری خودمحور غیررسمی، که نوع

غالب یادگیری در کتابخانه‌های عمومی است، پشتیبانی می‌کند. برای بحث دقیق‌تر در مورد تفکر انتقادی، برای نمونه، با مطالعه فاسیونه (۲۰۰۹) شروع کنید. در این مطالعه، ما تفکر انتقادی را به‌عنوان پایه ارزیابی و انتخاب اطلاعات در فرایند جستجو، در نظر می‌گیریم و همچنین به آن به‌عنوان بخش مهمی از توانایی یادگیرنده در تجزیه و تحلیل اطلاعات و استفاده از اطلاعات در برقراری ارتباط بین افکار خود و نتایج [بازیابی شده]، نگاه می‌کنیم.

کار کولثاو (برای نمونه، ۲۰۰۴) در مورد مدل فرآیند جستجوی اطلاعات (ISP) تعریف ALA را تکمیل می‌کند. مدل ISP کولثاو به خودی خود یک مدل سواد اطلاعاتی نیست، بلکه عناصر موجود در تعریف سواد اطلاعاتی را بازتاب می‌دهد و مشاهده سواد اطلاعاتی را به‌عنوان یک «فرآیند»، امکان‌پذیر می‌کند. مدل او مراحل «فرآیند جستجوی اطلاعات» (ISP) را نشان می‌دهد و با تمرکز روی احساسات، افکار و اعمال کاربر، ابعاد موازی فرایند جستجوی اطلاعات را تشریح می‌کند. مدل کولثاو، اولین مدلی است که فرآیندهای عاطفی را که یادگیرنده در فرایند جستجوی اطلاعات طی می‌کند، به تعریف سواد اطلاعاتی اضافه می‌کند (۲۰۰۴).

مقایسه عناصر مدل ISP کولثاو و چرخه یادگیری مک‌نیکل و دالتون در کتابخانه‌های عمومی

جدول ۱-۱۲: ساده‌سازی مدل ISP کولثاو و چرخه یادگیری مک‌نیکل و دالتون در کتابخانه‌های عمومی

مدل ISP کولثاو	چرخه یادگیری مک‌نیکل و دالتون در کتابخانه‌های عمومی
شروع - نیاز به یادگیری و اطلاعات فرایند جستجو را آغاز می‌کند.	تعامل - شبیه‌سازی یادگیرنده، جلب توجه و ایجاد یک فضای مثبت برای یادگیری.
انتخاب - یافتن مبحثی برای پژوهش.	برنامه‌ریزی - شناسایی نیازهای یادگیری. یادآوری دانش قبلی و شناسایی ناشی از نیاز به اطلاعات جدید.
اکتشاف - جستجوی اطلاعات از حالت کل به جز، اما لزوماً نه به روشی که کلمات می‌گویند.	اکتشاف - فراگیران یک فرایند پژوهش و اکتشاف منابع اطلاعات را انجام می‌دهند.
فرموله کردن - افزایش تمرکز - منجر به جستجوی اطلاعات مرتبط‌تر می‌شود.	انعکاس - تجزیه و تحلیل، شفاف‌سازی، کاربرد قانون، ترکیب، شکل‌گیری مفهوم و شناسایی الگوهای موجود در اطلاعات جمع‌آوری شده.
مجموعه - جمع‌آوری اطلاعات مبتنی بر افزایش علاقه و درک موضوع.	تعمیم و اجرا - فراگیران پیوند برقرار می‌کنند، یادگیری را تأیید نموده و استنتاج می‌کنند.
ارائه - ارائه محصول و تأمل در مورد لزوم دانستن بیشتر منجر به علاقه به ایجاد زمینه تخصصی می‌شود.	ارزیابی - زبان آموزان می‌توانند تعیین کنند و تصمیم بگیرند که آیا آن‌ها نیاز به تغییر رویکرد خود دارند یا جهت یا تمرکز را

تغییر می‌دهند یا خیر	
----------------------	--

افزودن فرآیندهای عاطفی و نمایش بصری فرآیند، دیدگاه جامع‌تری از روند جستجوی اطلاعات در رابطه با فرآیندهای یادگیری از تعریف ALA ایجاد می‌کند. رویکرد فرایند یادگیری نیز در ذات رویکرد یادگیری غیررسمی خود-هدایت شده مک‌نیکل و دالتون قرار دارد (۲۰۰۳). آن‌ها بر خلاف کولثا، که اساس پژوهش‌هایش بر کاربران کتابخانه‌های دانشگاهی است، بر یادگیری کاربران کتابخانه‌های عمومی تمرکز می‌کنند. با مقایسه دو مدل مختلف فرآیند توسط کولثا و مک‌نیکل و دالتون متوجه می‌شویم که تنوع کمی وجود دارد. هم کولثا و هم مک‌نیکل و دالتون، هر دو نیازهای یادگیری و نیازهای اطلاعاتی را به‌عنوان نقطه شروع یک فرایند جستجوی اطلاعات معرفی می‌کنند. در جدول ۹-۱ شش بخش فرعی از مدل ISP کولثا و (کولثا، ۲۰۰۴: ۸۲) و چرخه یادگیری مک‌نیکل و دالتون در کتابخانه‌های عمومی (۲۰۰۳: ۱۵) نشان داده شده است.

جدول ۱-۱۲ رابطه بین آنچه که کولثا به‌عنوان مرحله «آغاز و انتخاب» نام‌گذاری کرده و آنچه مک‌نیکل و دالتون به نام مرحله «برنامه‌ریزی» نام‌گذاری کردند را نشان می‌دهد. در مرحله اکتشاف، هر دو مدل تأکید می‌کنند که اکتشاف منابع مختلف اطلاعاتی برای تشکیل کانون تمرکز، ضروری است و کتابداران می‌توانند در این بخش از فرآیند، خدمات پشتیبانی ارائه دهند (کولثا، ۲۰۰۴: ۱۱۶؛ مک‌نیکل و دالتون، ۲۰۰۳: ۴۱). تأمل و ارزیابی انتقادی منابع اطلاعاتی یافت‌شده، نیز بخشی از هر دو مدل است. در هر دو مدل این امر، یک فعالیت مداوم، در تمام مدت فرایند یادگیری است. ارزیابی فرآیند در مدل مک‌نیکل و دالتون، آشکارتر است؛ با این حال، بخشی از مرحله ارائه مدل کولثا نیز هست. کولثا و مک‌نیکل و دالتون، عناصر سواد اطلاعاتی را در مدل‌های فرایند یادگیری خود ادغام کرده‌اند. بدین ترتیب، کولثا و مک‌نیکل و دالتون، اهمیت سواد اطلاعاتی برای یادگیری را مورد تأیید قرار داده‌اند.

تعریف ALA همچنین منجر به تدوین استانداردهای پیچیده‌ای شده است، که مهارت‌های خاص یک دانش‌آموز با سواد اطلاعاتی را مشخص می‌کند (برای نمونه، ACRL، ۲۰۰۴؛ SCONUL، ۲۰۰۰). این استانداردها در درجه اول به‌عنوان ابزاری برای حمایت از آموزش سواد اطلاعاتی و سنجش سواد اطلاعاتی در آموزش عالی تهیه شده‌اند. در کتابخانه‌های عمومی می‌توان از آن‌ها به‌عنوان بخشی از آموزش رسمی سواد اطلاعاتی استفاده کرد، اما به دلیل مکانیکی بودن بیش از حد مورد انتقاد قرار گرفته‌اند، و نیز به دلیل این که صرفاً به مهارت‌ها توجه می‌کنند و توجه کافی به دانش و ارزش‌ها ندارند (مثلاً بروس، ۱۹۹۷؛ وبر و جانستون، ۲۰۰۰). تعریف‌ها، ویژگی‌ها و مهم‌تر از همه، استانداردهای فوق‌الذکر به دلیل تمرکز بیش از حد بر مهارت‌های خاص مورد انتقاد قرار گرفته‌اند. در عوض، بروس (۱۹۹۷) با پرس‌وجو در مورد درک کاربر از سواد

اطلاعاتی، به سواد اطلاعاتی نزدیک می‌شود. بروس (۱۹۹۷: ۱۶۲) ویژگی‌های زیر را که فرد با سواد اطلاعاتی باید در اختیار داشته باشد ذکر کرده است:

۱. درگیر شدن در یادگیری مستقل، و خودم‌محور؛
۲. استفاده از فرآیندهای اطلاعاتی؛
۳. استفاده از انواع فناوری‌های اطلاعاتی و سیستم‌ها؛
- ۴- دارا بودن ارزش‌های نهادینه‌شده که باعث افزایش استفاده از اطلاعات می‌شود؛
- ۵- داشتن دانش صحیح از دنیای اطلاعات؛
۶. با رویکرد انتقادی به اطلاعات نزدیک می‌شود؛ و
۷. داشتن سبک اطلاعات شخصی که تعامل او با دنیای اطلاعات را تسهیل می‌کند.

هفت ویژگی شخص باسواد اطلاعاتی توسط بروس با تعاریف قبلی ALA (۱۹۸۹) و دوپل (۱۹۹۲) شباهت‌هایی دارد. از نظر بروس، اهمیت تأمل انتقادی کاربر از اشکال فناوری اطلاعات، منابع، استراتژی‌های جستجو و انواع اطلاعات در موقعیت‌های خاص، امری مرتبط تلقی شده و بر آن تأکید می‌شود. افزون بر این، بروس این ایده را ارائه می‌دهد که تمرکز باید روی فرد و نیازهای اطلاعاتی فردی و رفتار اطلاعاتی در رابطه با یادگیری باشد. اگرچه پژوهش‌های بروس (۱۹۹۷) به خودی خود در مورد کاربران کتابخانه‌های عمومی پرسش نمی‌کند، اما پژوهش‌های وی هنوز هم قابل توجه است. نکته مهمی که بروس (۱۹۹۷) به پژوهش‌های قبلی افزود بود، افزایش آگاهی در این مورد بود که افراد برداشت‌های مختلف و رویکردهای متفاوتی نسبت به سواد اطلاعاتی در زمینه‌های مختلف، دارند.

جانستون و وبر (۲۰۰۳: ۳۳۷) معتقدند که تمرکز سواد اطلاعاتی توسط بسیاری از مهارت‌های مجزا که ماهیتاً که در آن وجود دارد مانند استانداردهای SCONUL (۲۰۰۰) و ACRL (۲۰۰۴) در حاله‌ای از ابهام قرار گرفته است. در نتیجه، جانستون و وبر (۲۰۰۳: ۳۳۶) سواد اطلاعاتی را این گونه تعریف می‌کنند: "اتخاذ رفتار اطلاعاتی مناسب برای به دست آوردن اطلاعاتی که به خوبی با نیازهای اطلاعات متناسب باشد، از طریق هر کانال یا رسانه‌ای، همراه با آگاهی انتقادی از اهمیت استفاده عاقلانه و اخلاقی از اطلاعات در جامعه". تعریف جانستون و وبر از یک فرد باسواد اطلاعاتی بر اهمیت اطلاعات به‌عنوان یک کاتالیزور در حل مسئله، توانایی در یافتن اطلاعات، ارزیابی و استفاده انتقادی از اطلاعات، تأکید می‌کند. بدین ترتیب، به تعاریف ALA (۱۹۸۹)، دوپل (۱۹۹۲) و بروس (۱۹۹۷) شباهت دارد، اما یک بُعد اخلاقی از استفاده از اطلاعات را به آن می‌افزاید، آن هم در زمانی که سرعت علمی هرگز تا این حد آسان نبوده، و مسئولیت اجتماعی در ارتباطات علمی هیچ‌وقت تا این اندازه مهم نبوده است. امتیاز آزادی بیان این وظیفه را می‌طلبد تا اطمینان حاصل شود که آنچه شما می‌گویید و روشی که شما می‌گویید به درستی و به شکلی انجام شده است که جای هیچ گونه تردیدی را در ذهن گیرنده‌ها نمی‌گذارد.

به‌طور خلاصه: مفهوم سواد اطلاعاتی از تعریف نسبتاً کوتاه و مرتبط به کار زورکوفسکی (۱۹۷۴) اکنون به بلوغ رسیده است. تعریف سواد اطلاعاتی توسط ALA (۱۹۸۹) مبنا و اساسی کلی را برای تعریف سواد اطلاعاتی ارائه می‌دهد، که دوپل (۱۹۹۲)، بروس (۱۹۹۷)، وبر و جانستون (۲۰۰۳)، و کولثا و همگی در شکل‌گیری تعریف جامع‌تر و واضح‌تر آن نقش داشته‌اند. افزون بر این، استانداردها مجموعه‌ای از ابزارهای ارزشمند را برای ارزیابی سواد اطلاعاتی به‌صورت فردی، در صورت نیاز در تدریس رسمی‌تر سواد اطلاعاتی، ارائه می‌دهند. نقطه مشترک مدل‌های مک‌نیکل و دالتون (۲۰۰۳) و کولثا (۲۰۰۴) این است که آن‌ها ارتباط بین فرایند جستجوی اطلاعات و فرایند یادگیری را نشان می‌دهند. افزون بر این، فرایندهای یادگیری مک‌نیکل و دالتون (۲۰۰۳) و کولثا و همگی یکدیگر هستند، اما از دو حوزه مختلف کتابداری و اطلاع‌رسانی سرچشمه می‌گیرند. مک‌نیکل و دالتون (۲۰۰۳) از حوزه کتابخانه‌های عمومی هستند و کولثا و همگی (۲۰۰۴) پژوهش‌های خود را در مورد کاربران کتابخانه‌های دانشگاهی انجام داده است.

درک جامع از مفهوم سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی، همه این مشارکت‌ها را در خود جای داده و به‌عنوان یک رویکرد فرایند یادگیری در نظر گرفته می‌شود. این امر، منجر به رویکرد فرآیند یادگیری خواهد شد که عبارت است از مهارت‌های اطلاعاتی مشخص، مهارت‌های فنی، آگاهی از اطلاعات به‌عنوان منبعی مهم در حل مسئله و یادگیری خودم‌محور و همچنین شناخت نیازهای اطلاعاتی فردی، شناخت زمان و چگونگی دستیابی به آن، و تائید استفاده صحیح و اخلاقی از اطلاعات. با چنین درکی از آموزش سواد اطلاعاتی، کتابخانه عمومی می‌تواند مکانی برای یادگیری و پیشرفت فراگیران مادام‌العمر باشد. به این ترتیب، ما بحث خود درباره ایجاد انگیزه و مرتبط بودن پیشینه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی را به پایان می‌بریم.

در بخش زیر روش‌های مطالعه تجربی درک دانش‌آموزان دبیرستانی از کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری را معرفی می‌کنیم. از این رو، هدف ما تأیید توصیه‌هایی است که مربوط به چگونگی اجرای سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی بوده است.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر مبتنی بر رویکرد پژوهش پدیدارشناسی است (برای نمونه، مرتون^{۳۱}، ۱۹۸۶)، که از توانایی این رویکرد برای تولید پاسخ‌های متفاوت کیفی به پرسش‌های پیشنهادی استفاده می‌کند. مرتون (۱۹۸۶: ۳۱)، یکی از بنیان‌گذاران پدیدارشناسی، روش پژوهش پدیدارشناسی را اینگونه توصیف می‌کند: "روش پژوهش سازگار برای ترسیم روش‌های متفاوت کیفی که در آن افراد جنبه‌ها و پدیده‌های مختلف در جهان پیرامونشان را تجربه، مفهوم‌سازی و درک می‌کنند." اعتبار این روش، در مطالعاتی که درک آموزگاران سطح بالاتر از سواد اطلاعاتی و نحوه ارتباط آن‌ها با اطلاعات (بروس،

۱۹۹۷)، برداشت اعضای هیات علمی انگلیسی زبان از سواد اطلاعاتی (بون^{۳۲۲} و همکاران، ۲۰۰۷) و درک دانشجویان کارشناسی از "استفاده از اطلاعات" (میبی^{۳۳۳}، ۲۰۰۷) را بررسی کرده‌اند، به اثبات رسیده است. این روش برای بررسی برداشت‌های افراد واقعی از مشکلات واقعی تهیه شده و بدین ترتیب به‌ویژه برای جمع‌آوری داده‌هایی مناسب است که نشان می‌دهد مردم چگونه برداشت‌های مختلفی از مفاهیم و روابط با آن مفاهیم دارند. روش‌شناسی پدیدارشناسی از "دیدگاه دوم شخص" استفاده می‌کند، و این تلویحاً بدان معناست که هدف از جمع‌آوری داده‌ها، گردآوری اطلاعات در مورد چگونگی درک مردم یا فهم آن‌ها از پدیده‌های معین به جای اظهارنظر [مستقیم] درباره چگونگی این پدیده‌ها است (مرتون، ۱۹۸۱: ۱۷۸). یک پدیدارشناس اظهار نخواهد کرد که: "تفاوت موفقیت در مدرسه، محل کار و زندگی تحت تأثیر سطوح مختلف سواد اطلاعاتی است"، بلکه: "افرادی هستند که فکر می‌کنند موفقیت در مدرسه، محل کار و زندگی تحت تأثیر سطوح مختلف سواد اطلاعاتی است". در نتیجه، در گردآوری داده‌ها پرسش‌هایی مثل این پرسیده خواهد شد که "چگونه کتابخانه عمومی را به‌عنوان مکانی برای یادگیری درک می‌کنید؟" به جای "یادگیری در کتابخانه‌های عمومی چیست؟".

فرایند تجزیه و تحلیل داده‌ها شامل تعدادی از خوانش‌های بازگشتی از مصاحبه‌ها، عوامل تعیین‌کننده و پالایش تدریجی از مقوله‌هایی است که نشان‌دهنده زمینه‌های اختلاف یا توافق هستند (بروس، ۱۹۹۷: ۱۰۶). در این فرآیند، داده‌های گردآوری‌شده، مبنای تعیین تعداد محدودی از مقوله‌ها توسط پژوهشگر است که برداشت از مفاهیم مورد نظر را نشان می‌دهد.

گردآوری داده‌ها

یک راهنمای مصاحبه نیمه ساختاریافته برای گردآوری داده‌ها طراحی شده است. راهنمای مصاحبه تلفیقی از پرسش‌هایی است که در آن‌ها ما با پرسش‌های باز شروع می‌کنیم تا به شخص اجازه دهیم ابعاد پرسشی را که می‌خواهد به آن پاسخ دهد ببیند (مرتون، ۱۹۸۶: ۴۲). پرسش‌های اصلی زیر پرسیده می‌شود:

- آموزش کاربر را در کتابخانه‌های عمومی چگونه می‌بینید؟
- در هنگام استفاده از اطلاعات، هدف شما به دست آوردن چه چیزی چیست؟
- به نظر شما تعامل با اطلاعات چه تأثیری بر یادگیری شما خواهد گذاشت؟

برای اینکه مشارکت‌کنندگان به بحث در مورد موضوعات بپردازند، ما با پرسیدن پرسش‌های باز از قبیل: "آیا می‌توانید از نمونه استفاده کنید؟" یا "می‌توانید توضیح دهید؟" ادامه می‌دهیم. پیش از مصاحبه، هر مصاحبه‌شونده توضیحی در مورد

322 Boon

323 Maybee

هدف مطالعه و بررسی کلی درباره مباحثی که محقق می‌خواهد در مورد آن بحث کند، دریافت کرده است. مباحث مورد نظر عبارتند از:

- کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری
- آموزش کاربر در کتابخانه‌های عمومی
- سواد اطلاعاتی
- شایستگی اطلاعاتی کتابداران عمومی

در یک پژوهش مشابه، میبی (۲۰۰۷) اصطلاح "سواد اطلاعاتی" را به "استفاده از اطلاعات" تغییر داده تا مشارکت کنندگان یک اصطلاح آشناتر در پرسش‌ها را داشته باشند. در این مطالعه مفهوم "سواد اطلاعاتی" را حفظ کرده‌ایم. افزون بر "سواد اطلاعاتی" از مشارکت کنندگان خواسته شد تا عناصر جداگانه مفهوم را در نظر بگیرند.

برای انجام این کار، ما عبارت "سواد اطلاعاتی" را به پنج زیر پرسش که شکل‌گیری نیاز اطلاعاتی؛ جستجوی اطلاعات؛ بررسی انتقادی اطلاعات یافت شده؛ انتخاب؛ و استفاده از اطلاعات را در نظر دارد، تقسیم کردیم. ما این کار را بر اساس تحلیل تعریف‌های مختلف سواد اطلاعاتی انجام دادیم (آلا^{۳۲۴}، ۱۹۹۲؛ بروس، ۱۹۹۷؛ جانستون و وبر^{۳۲۵}، ۲۰۰۳). لطفاً توجه داشته باشید، ما به خوبی می‌دانیم که این با روش‌شناسی "خالص" پدیدار شناختی مطابقت ندارد، جایی که از نظر ایده آل هیچ ارتباطی بین مفهوم‌سازی پیشین مباحث و مطالعات جدید وجود ندارد. ما این را یک برداشت غلط می‌یابیم، از جایی که تمام پژوهشگران نسبت به دانش موجود جانبدارانه خواهند بود، و افزون بر آن، ما می‌دانیم که تمام پژوهش‌های جدید باید خود را پایه و اساس محکمی از پژوهش‌های پیشین قرار دهند. این اساساً بدان معنی است که شخص به‌عنوان پژوهشگر باید از این دانش پیشین موجود آگاهی داشته باشد، و اجازه ندهد که این امر پروژه پژوهش فعلی را تحت تأثیر یا سوگیری قرار دهد.

شرکت کنندگان

این مطالعه در رندرز استاتسکول^{۳۲۶}، که یک دبیرستان در دانمارک است و تقریباً ۸۰۰ دانش‌آموز دارد انجام شده است. این دبیرستان کتابخانه مخصوص به خود را دارد، اما به دلیل محدود بودن بودجه و نبود کتابداران آموزش دیده، کتابخانه عمومی شهر رندرز به‌عنوان کتابخانه اولیه برای بیشتر دانش‌آموزان دبیرستانی مورد استفاده قرار می‌گیرد. کتابخانه عمومی معرفی کتابخانه را به دانش‌آموزان دبیرستان ارائه می‌دهد. این معرفی در درجه اول شامل معرفی کتابخانه فیزیکی، فهرست خود کتابخانه، فهرست ملی دانمارک و خدمات تکمیلی مانند راهنمایی شخصی در رابطه با تکالیف مدرسه است. تأکید خاصی

324 ALA

325 Johnston and Webber

326 Randers Statsskole

روی سواد اطلاعاتی نشده است. نمونه مورد استفاده در یک مطالعه پدیدارشناختی به‌جای انتخاب تصادفی با مشارکت‌کنندگان یا بر اساس جستجوی پاسخ‌دهندگان در هر دو انتهای یک طیف یا بر اساس تخصص و تجربه آن‌ها، مطالعه‌ای هدفمند است. از این رو، دانش آموزان دبیرستان به‌عنوان مشارکت‌کننده و برای همکاری با معلمان در این آزمون به کار گرفته شدند. این کار برای اطمینان از وجود هرچه بیشتر نظرات در این گروه انجام شده است. در نتیجه، مشارکت‌کنندگان این مطالعه ۸ دختر و ۴ پسر، از ۱۵ تا ۲۰ ساله هستند و در پایه اول تا سوم تحصیل می‌کنند. استفاده و تجربه آن‌ها از کتابخانه‌های عمومی متفاوت است. فقط دو نفر از مشارکت‌کنندگان ما از کتابخانه‌های عمومی برای اهداف یادگیری استفاده نکردند، اما ۱۰ نفر باقیمانده رویکردهای مختلفی در استفاده از آن‌ها داشتند. تقریباً نیمی از مشارکت‌کنندگان نوعی معرفی رسمی در کتابخانه عمومی داشتند. همه مشارکت‌کنندگان به نقش کتابخانه‌های عمومی به‌طور کلی و در رابطه با یادگیری پاسخ مثبت دادند. حتی دو مشارکت‌کننده که از کتابخانه‌های عمومی برای اهداف یادگیری استفاده نکردند، این تصور را داشتند که دیگران با استفاده از خدمات کتابخانه عمومی برای اهداف یادگیری می‌توانند از آن سود ببرند.

تحلیل داده‌ها

همان‌گونه که پیش‌تر گفته شد، ما این پژوهش را با رویکرد پدیدار شناختی پایه‌گذاری می‌کنیم. هدف از پژوهش‌های پدیدار شناختی این است: "یافتن و نظام دادن به اشکال فکری که مردم جنبه‌های واقعیت را - جنبه‌هایی که دارای اهمیت اجتماعی هستند - تفسیر می‌کنند" (مرتون، ۱۹۸۱: ۱۸۰). بنابراین، مصاحبه‌ها به‌صورت کلمه‌ای رونویسی می‌شوند و برای حل شیوه‌های مختلف درک دانش آموزان دبیرستان از موضوعات: کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری؛ آموزش کاربر در کتابخانه‌های عمومی؛ سواد اطلاعاتی؛ و صلاحیت اطلاعاتی کتابداران عمومی تجزیه و تحلیل می‌شوند. تجزیه و تحلیل شامل چند خوانش متوالی مصاحبه‌ها است، تا زمانی که تعداد کمتری از "دسته‌بندی توصیف" به دست آید.

جدول ۱-۱۳: درک دانش آموزان دبیرستانی از کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری

دسته‌بندی توضیحات	هدف و استفاده از کتابخانه عمومی
یک مرکز منابع اطلاعاتی	جستجو و یافتن اطلاعات یافتن منابع جایگزین

مهارت دانش آموزان دلهره فردی رفتن به عمق یک موضوع ساخت دانش منابع جایگزین و بازیابی اطلاعات	مکانی برای یادگیری مستقل مکانی برای پشتیبانی و راهنمایی
---	--

"دسته‌بندی توصیف" نتیجه تحلیل است و درک‌های مختلف دانش آموزان دبیرستانی را از موضوع مورد نظر به تصویر می‌کشد. دسته‌بندی توصیف ساختارهایی هستند که بر اساس گفته‌های یک یا چند دانش آموز دبیرستانی ایجاد می‌شوند.^۴ در هنگام تجزیه و تحلیل داده‌ها، مصاحبه‌ها ذخیره شدند، یعنی اطلاعات مصاحبه‌شوندگان آشکار نبود (لیمبرگ^{۳۷}، ۲۰۰۵: ۲۸۰). بنابراین، درک دانش آموزان دبیرستانی در فرایند تحلیل با هم جمع می‌شوند، زیرا ممکن است یکی از دانش آموزان دبیرستان اطلاعات باارزشی به بیش از یک دسته‌بندی توصیف اضافه کند. دسته‌بندی توصیفات برای ما مفید است زیرا به ما کمک می‌کند تا روش‌های مختلف دانش آموزان را در درک پدیده‌ها بفهمیم و با به دست آوردن بینشی در مورد برداشت کاربران، می‌توان پیشنهاد کرد که چگونه کتابداران عمومی می‌توانند مطابق با شرایط واقعی عمل کنند.

نتایج گروه

هدف از این بخش، بحث و ارائه چشم‌انداز نتایج پژوهش‌های تجربی ما است. از این طریق ما قصد داریم به چهار پرسش پژوهش خود پاسخ دهیم. در قسمت ۴,۱ ما نتایج خود را در رابطه با نحوه تجربه دانش آموزان دبیرستانی از نقش کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری ارائه می‌دهیم. در بخش ۴,۲ ما نشان می‌دهیم که دانش آموزان دبیرستانی ما سواد اطلاعاتی و استفاده و مهارت‌های اطلاعاتی خود را چگونه درک می‌کنند. زیر بخش‌های ۴,۱ و ۴,۲ اساس تجزیه و تحلیل ما را در قسمت ۴,۳ از اینکه کاربران از کتابخانه عمومی چه می‌خواهند و چرا، تشکیل می‌دهد. بر پایه این تجزیه و تحلیل، ما در بخش ۵ بحث می‌کنیم که چگونه کتابخانه‌های عمومی می‌توانند پشتیبانی خود را از کاربران بهبود بخشند، که ما آن‌ها را با اظهاراتی خلاصه خاتمه می‌دهیم. در تمام زیر بخش‌ها ما گزیده‌هایی از مصاحبه‌های رونویسی شده را درج کرده‌ایم تا جنبه‌های مختلف منسوب به هر دسته را نشان دهیم. هر دانش آموز دبیرستانی ممکن است در بیش از یک دسته‌بندی توصیفات مشارکت کرده باشد. به همین ترتیب، دسته‌های واحد نمایانگر تجربه جمعی همه دانش آموزان دبیرستانی است و نه فرد مصاحبه‌شونده.

کاربران چگونه نقش کتابخانه عمومی را به‌عنوان مکانی برای یادگیری تجربه می‌کنند؟

هدف از نخستین پرسش پژوهش، کمک به درک و آگاهی از کتابخانه عمومی به‌عنوان محلی برای یادگیری از دیدگاه دانش آموزان دبیرستانی است. در این پرسش پژوهشی آمده است: چگونه دانش آموزان دبیرستانی نقش کتابخانه‌های عمومی را به‌عنوان مکانی برای یادگیری تجربه می‌کنند؟ با مراجعه به این پرسش، ما سه دسته از توصیفات دانش آموزان دبیرستانی از نقش کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری را شناسایی کردیم که عبارتند از: یک مرکز منابع اطلاعاتی، مکانی برای یادگیری مستقل و مکانی برای پشتیبانی و راهنمایی (به جدول ۲ مراجعه کنید).

زیر بخش‌های زیر دسته‌بندی‌های مشخص شده را یک به یک نشان می‌دهد.

یک مرکز منابع اطلاعاتی. شش دانش‌آموز دبیرستانی کتابخانه عمومی را مکانی برای یادگیری آن‌هم از دید کتابخانه عمومی به‌عنوان یک مرکز منابع اطلاعاتی می‌دانند. این برداشت بر کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای کشف منابع جدید و جستجوی و یافتن اطلاعات در منابع مختلف اعم از چاپی و الکترونیکی تأکید می‌کند. دانش‌آموزان به دنبال منابع جایگزین از اطلاعات برای تأیید نتایج قبلی خود هستند، که درک اهمیت اطلاعات جدید در فرایند یادگیری را نشان می‌دهد و مربوط به مراحل اولیه توسط کولتاو^{۳۲۸} (مراحل اکتشاف و فرمول‌سازی) و به ترتیب توسط مک نیکول و دالتون (اکتشاف و مراحل بازتاب) تأکید است (جدول ۱ را ببینید). این مشارکت‌کنندگان همچنین نسبت به اطلاعات یافت شده در اینترنت منتقد هستند. برخی از آن‌ها حتی این عقیده را داشتند که مواد چاپی، فی‌نفسه، از مواد الکترونیکی قابل اطمینان‌تر هستند و اعتبار ویکی‌پدیا مسئله مهم دانش‌آموزان دبیرستانی است. این اولویت برای مواد چاپی در مفهوم صحیح ویراستاری مواد چاپی پیدا شد. هرچند مردود شمردن اطلاعات الکترونیکی از آنجایی که بسیاری از اطلاعات فقط از طریق رسانه‌های الکترونیکی به دست می‌آید دشوار است. این امر خواستار تغییر نگرش نسبت به درک وسیع‌تری درباره چگونگی ارزیابی اطلاعات صرف نظر از رسانه است. اطلاعات یافت شده از طریق "مرکز اطلاعات" در درجه اول برای جستجوی شواهد مورد استفاده قرار می‌گرفت، بنابراین تأیید دیگر منابع اطلاعات یا جست‌وجوی شواهد برای پشتیبانی استدلال موجود چیزی است که در سایر مطالعات نیز مشهود است. (برای نمونه، لوپتون^{۳۲۹}، ۲۰۰۴: ۵۲؛ سیمنز^{۳۳۰}، ۲۰۰۲: ۱۱۶).

مکانی برای یادگیری مستقل. دانش‌آموزان دبیرستانی همچنین کتابخانه عمومی را محلی برای یادگیری با درک "مکانی برای یادگیری مستقل" می‌دانند، که با یادگیری در مدرسه متفاوت است.

کتابخانه عمومی در این مفهوم به‌عنوان مکانی برای یادگیری و آموزش درک و تحسین شده است، اما نه به‌اندازه تدریس و تعلیم. همان‌گونه که یکی از دانش‌آموزان دبیرستان می‌گوید:

"گاهی اوقات یادگیری چیزی در کتابخانه تجربه بهتری است، زیرا خود شما به آنجا رفته‌اید. شما تصمیم گرفتید برای یادگیری چیزی بروید و ابتکار عمل را به کار گرفته‌اید." این نشان می‌دهد که کتابخانه عمومی نقش منحصر به فردی در ارتباط با یادگیری مستقل و در حمایت از کاربران با اطلاعات موثق و همچنین دسترسی به انواع منابع اطلاعاتی دارد. برخی

از دانش آموزان دبیرستانی بر مهارت فردی در یک موضوع و مشغله آن‌ها با موضوعات مورد علاقه تأکید می‌کنند، برای نمونه، (صحبت در مورد کتابخانه عمومی): "وقتی در مدرسه می‌آموزید دانش آموزان زیادی مدنظر هستند" و "شما مجبور نیستید به دیگران احترام بگذارید" و "اگر چیزی را مشکل بیابید". این آشکارا آزادی انجام کارها با سرعتی که خودشان مناسب می‌دانند را که بسیار ارزشمند است به آن‌ها می‌دهد. همچنین شبیه توصیه‌های مک نیکول و دالتون (۲۰۰۳: ۱۳) که یادگیری باید پیشینه و تجربه یادگیرنده را در نظر بگیرد، است. دانش آموزان دبیرستانی همچنین در حمایت از فرصت عمیق‌تر شدن در موضوع، کتابخانه عمومی را محلی برای یادگیری مستقل تلقی می‌کنند: "امکانی برای هر فرد تا عمیقاً در کارها جذب شود". این نشان می‌دهد که یادگیری مستقل می‌تواند باعث افزایش علاقه به یک موضوع، خواه به‌عنوان بخشی از یک پروژه مدرسه باشد یا در یک محیط دیگر، شود. افزایش علاقه به یک موضوع یادگیرندگان را تهییج می‌کند تا به دنبال درک عمیق‌تر باشند که در "مرحله مجموعه" کولثا و "مرحله تعمیم و اجرای" مک نیکول و دالتون نیز مشهود است (به جدول ۱ نگاه کنید). افزون بر این، یافته‌های مک نیکول و دالتون (۲۰۰۳: ۱۴) نشان می‌دهد که یادگیری باید با پیچیدگی فزاینده و بر اساس دانش موجود ارائه شود. از این‌رو، شناخت سطح دانش کاربران مستقل برای پشتیبانی از آن‌ها به بهترین روش مهم است. این امر با استفاده از مصاحبه‌های اختصاصی چهره به چهره، مثل، پرسش‌های باز و رویکرد معنا بخشی قابل دستیابی است (دروین^{۳۱}، ۱۹۹۸: ۳۹).

مکانی برای پشتیبانی و راهنمایی. مشارکت‌کنندگان در این مطالعه کتابخانه عمومی را به‌عنوان "مکانی برای پشتیبانی و راهنمایی" با اشاره به کتابخانه به‌عنوان یک مکان یادگیری درک می‌کنند. دانش آموزان دبیرستان بر توانایی کتابداران هم در پشتیبانی از آن‌ها در فرآیند شکل‌گیری دانش و هم در انتخاب منابع جایگزین اطلاعات و بازیابی اطلاعات تأکید می‌کنند. کتابداران به‌عنوان راهنمای اطلاعات درک می‌شوند، اما نه به‌عنوان معلمان در فرآیند شکل‌گیری دانش. شایسته‌ترین مهارت‌های کتابداران عمومی دانش آن‌ها از منابع اطلاعاتی، مشاوره حمایتی آن‌ها متمرکز بر عبارات مشکل، همراه با مهارت‌های آن‌ها در جستجوی اطلاعات است. برای نمونه، این قدردانی با نقل قول یکی از دانش آموزان دبیرستان در زیر نشان داده شده است:

"باید وقت مشاوره با یک کتابدار می‌گرفتم تا از او اطلاعات کسب کنم. او کتاب و کلیپ‌های روزنامه را از کتابخانه‌های دیگر پیدا کرد. او بسیار در این مقاله به من کمک کرد، جایی که من چیزی برای ادامه دادن نداشتم، من نمی‌دانستم چه کنم."

این نشان می‌دهد که توانایی کتابداران عمومی برای شناسایی نیازهای اطلاعاتی و یافتن مطالب مرتبط با کاربر بسیار مورد استقبال قرار می‌گیرد. این هیچ بحث آشکار فرآیند یادگیری مرتبط با نیاز اطلاعاتی را نشان نمی‌دهد. چنین بحثی احتمالاً می‌تواند منجر به رشد بیشتر تمرکز یادگیرنده و حمایت بیشتر از سوی کتابدار شود. کمک کتابدار در جستجوی منابع جایگزین توسط برخی از مشارکت‌کنندگان بیان شده است. نمونه‌ای از آن به شرح زیر است:

"این مکانی است که می‌توانم برای جستجوی دانش جدید به آنجا بروم و راهنمایی بگیرم."

و

"شما می‌توانید به آنجا بروید و در مورد چیزی پرسش کنید، به‌عنوان کتابدار ... تا آن‌ها بتوانند چیزی را پیدا کنند - آنچه را که می‌خواهید. و سپس به شما کمک می‌کند تا کار خود را ادامه دهید."

در اینجا، ما نشانه‌هایی از پشتیبانی بیشتر کتابداران عمومی در فرایند یادگیری که منجر به دانش جدید است، اما هنوز هم با تمرکز بر یافتن اطلاعات مشاهده می‌کنیم. عملکرد حمایتی کتابداران رابطه مستقیمی با اظهارات دانش آموزان از کتابخانه عمومی به‌عنوان "مرکز منابع اطلاعاتی" دارد، جایی که آن‌ها همچنین به‌عنوان کاربران روی منابع اطلاعاتی و فرایند یافتن اطلاعات متمرکز می‌شوند. تفاوت اصلی این دو در استفاده از کتابداران نهفته است. کتابداران خود توسط دانش آموزان دبیرستان به‌عنوان منبع اطلاعات در نظر گرفته نمی‌شوند، بلکه صرفاً به‌عنوان نوعی واسطه برای اطلاعات تلقی می‌شوند.

کاربران چگونه سواد اطلاعاتی و استفاده و مهارت‌های اطلاعاتی خود را درک می‌کنند؟

هدف از این پرسش پژوهشی، کمک به درک سواد اطلاعاتی از دیدگاه دانش آموزان دبیرستانی و همچنین بررسی چگونگی درک دانش آموزان دبیرستانی از استفاده و مهارت‌های اطلاعاتی خود است. تجزیه و تحلیل داده‌ها از مصاحبه‌های دانش آموزان دبیرستانی از مفهوم سواد اطلاعاتی چهار جنبه مختلف سواد اطلاعاتی را نشان می‌دهد. چهار برداشت مشخص از درک سواد اطلاعاتی عبارتند از: واسطه‌گری اطلاعات، یافتن اطلاعات، فرایند ساخت معنا، آگاهی انتقادی از منابع (به جدول نگاه کنید ۱-۱۴).

داده‌های به کار رفته در تجزیه و تحلیل، که ادراک سواد اطلاعاتی را مشخص می‌کنند، بر اساس پرسش درباره مفهوم سواد اطلاعاتی و همچنین در مورد نیاز اطلاعاتی، استفاده از منابع، معیارهای ارزیابی و انتخاب و استفاده از اطلاعات تولید می‌شوند.

جدول ۱-۱۴: درک دانش آموزان دبیرستانی از مفهوم سواد اطلاعاتی

دسته‌بندی توضیحات	کانون توجه
واسطه‌گری اطلاعات	مهارت‌های شخصی در دستیابی به اطلاعات، انتقال اطلاعات، دانش انواع منابع اطلاعاتی (کسی که درباره همه چیز مقداری می‌داند).

یافتن اطلاعات	تمرکز منبع اطلاعاتی - استفاده از منابع متنوعی برای انجام کار، استفاده متناوب از منابع چاپی و مبتنی بر اینترنت.
فرایند ساخت معنا	کانون نیاز اطلاعاتی - موضوع و وظیفه محور است. کانون موضوع - معنی‌دار کردن اطلاعات، ایجاد ارتباط بین اطلاعات قدیمی و جدید. کانون شناختی - خواندن، ترکیب کردن، تجزیه و تحلیل، تفسیر، برقراری ارتباط.
آگاهی انتقادی از منابع	آگاهی از تعصب، قصد و اعتبار نویسنده، تعیین اعتبار منبع با بررسی منابع مختلف

بدون استثناء، مصاحبه‌ها نخستین موقعیتی بود که مشارکت کنندگان با اصطلاح "سواد اطلاعاتی" روبرو شده بودند و فرصتی داشتند که درباره این مفهوم تأمل کنند. با وجود این، اکثر دانش‌آموزان مایل بودند در بحث درباره این مفهوم چه معنی در رابطه با فرایند یادگیری آن‌ها در بستر کتابخانه عمومی دارد، مشارکت کنند. از آنجا که مفهوم سواد اطلاعاتی برای هر ۱۲ مشارکت‌کننده ناشناخته بود، آن‌ها در توضیح درکشان مشکل داشتند. تأمل در مورد نیازهای اطلاعاتی، منابع، انتخاب و ارزیابی و استفاده از اطلاعات برای آن‌ها بسیار ساده‌تر بود. درک سواد اطلاعاتی در درجه اول در زمینه مشارکت کنندگان که دانش‌آموزان دبیرستانی هستند توصیف می‌شود. همان‌گونه که در جدول ۳ نشان داده شده است، توصیف دانش‌آموزان دبیرستانی از سواد اطلاعاتی را می‌توان به این ترتیب طبقه‌بندی کرد: واسطه‌گری اطلاعات، یافتن اطلاعات، فرایند ساخت معنا، آگاهی انتقادی از منابع.

زیر بخش‌های زیر دسته‌بندی‌های مشخص شده را یک به یک نشان می‌دهد.

واسطه اطلاعات. در طول مصاحبه‌ها، اکثر دانش‌آموزان دبیرستانی شروع به توصیف سواد اطلاعاتی به‌عنوان "واسطه اطلاعات" می‌کنند. با واسطه اطلاعات، منظور دانش‌آموز به این است که سواد اطلاعاتی در مورد توانایی راهنمایی آن‌ها در استفاده از منابع است. به نظر می‌رسد این مفهوم ارتباط نزدیکی با نقش احتمالی کتابداران به‌عنوان واسطه بین کاربر و سیستم اطلاعاتی در بازیابی اطلاعات دارد (اینگورزن و پرولین^{۳۳۳}، ۲۰۰۵: ۲۱۹-۲۲۱). از آنجا که اولین بار بود که دانش‌آموزان دبیرستان با مفهوم "سواد اطلاعاتی" روبرو شدند، فرض می‌کنیم که آن‌ها آن (سواد اطلاعاتی) را از یک دیدگاه کلی توصیف می‌کنند. نمونه‌ای از آن به شرح زیر است: "کمک به دیگران برای جست‌وجو اطلاعات"، یا "کسی که در راهنمایی دانش‌خوب است". این درک خودجوش یا شهودی از اکثریت ۱۲ دانش‌آموز مشارکت‌کننده در پاسخ به این پرسش: مفهوم سواد اطلاعاتی را چگونه درک می‌کنید؟ بود. این مربوط به "مفهوم منابع اطلاعاتی" بروس (۱۹۹۷: ۲۲) است

که در آن سواد اطلاعاتی به‌عنوان یافتن اطلاعات در منابع اطلاعاتی دیده می‌شود. مشارکت‌کنندگان ما تمرکز بیشتری بر وساطت نسبت به منابع اطلاعاتی و فناوری، همچون رده‌بندی بروس، داشتند. این نشان می‌دهد که توانایی یافتن اطلاعات در منابع پیش شرط لازم برای واسطه در آن است، و به همین ترتیب بین "میانجی کردن ادراک اطلاعات" و "یافتن اطلاعات" رابطه قوی وجود دارد. سواد اطلاعاتی در این دسته به‌عنوان توانایی برقراری ارتباط یا انتقال اطلاعات در این مفهوم دیده می‌شود. نقل قول‌های زیر هدف برقراری ارتباط از دیدگاه مشارکت‌کنندگان را نشان می‌دهد: "انتقال اطلاعات"، و "مهم این است که چقدر شما در اطلاع‌رسانی راجع به مسائل خوب عمل می‌کنید". از این طریق، آن را به "مفهوم خرد" بروس (۱۹۹۷: ۱۴۷) نیز مربوط می‌کند، که سواد اطلاعاتی را استفاده خردمندانه اطلاعات به نفع دیگران می‌داند. به نظر ما این درک بیانگر نیاز دانش آموزان دبیرستانی به شخصی است که بتواند به آن‌ها کمک کند منابع و اطلاعات دیگری را نسبت به اطلاعاتی که از قبل می‌دانستند پیدا کنند. یک اظهار مکرر مشارکت‌کنندگان توانایی کتابداران برای نشان دادن منابعی شبیه به آنچه آن‌ها یافته‌اند؛ بود. مشارکت‌کنندگان این پشتیبانی را بسیار باارزش می‌شماردند. این آشکارا حوزه‌ای است که کتابداران ماهر با دانش گسترده از منابع و درک هر دو فرآیند یادگیری و فرایند جستجوی اطلاعات به‌راحتی می‌توانند از آن پشتیبانی کنند.

یافتن اطلاعات. دومین درک سواد اطلاعاتی "یافتن اطلاعات" بر تمرکز منبع اطلاعاتی که مربوط به استفاده از منابع مختلف اطلاعات برای درک یک موضوع یا انجام یک کار است تأکید می‌کند. دانش آموزان درک خوبی دارند که دانش در منابع مختلف، بازایی موفقیت‌آمیز اطلاعات را برای تکمیل کارهایی که آن‌ها باید حل کنند، امکان پذیر می‌سازد. بنابراین، دانش کتابداران عمومی از وجود منابع اطلاعاتی در دسترس و توانایی آن‌ها در استفاده بیشتر از آن‌ها بدیهی است که در پشتیبانی کاربران یک ضرورت است. اگرچه دانش آموزان مشارکت‌کننده در فرایند جستجوی اطلاعات به‌طور منظم کار نمی‌کنند، اما به‌عنوان بخشی طبیعی از فرایند یادگیری با چندین منبع اطلاعات تعامل دارند. اکثر ۱۲ دانش‌آموز از موتورهای جستجوگر اینترنتی، در درجه اول گوگل، به‌عنوان نقطه شروع در این بخش فرآیند اکتشافی استفاده می‌کنند. این در پاسخ مصاحبه زیر نشان داده شده است:

"جست‌وجوی سریع در اینترنت بسیار رایج است.

موتورهای جستجو خوب در میان چیزهای دیگر یا ... بله گوگل و همه آن‌ها و سپس شما اغلب به ویکی پدیا یا چیزهای مشابه ارسال می‌شوید."

همان‌گونه که یکی از مشارکت‌کنندگان توضیح می‌دهد:

این راهی است که شما همه چیزهای دیگر را پیدا می‌کنید.

نتایج ما توسط رولندز^{۳۳۳} و همکاران (۲۰۰۸) پشتیبانی می‌شوند، کسانی که نحوه استفاده مشارکت‌کنندگان از منابع اطلاعاتی با استفاده از روش اکتشافی را مستند کردند، و از آن برای اینکه دانش پیش زمینه را بسازند و صورت پرسش‌های اولیه برای ایجاد بیان مسئله را تنظیم کنند، استفاده می‌کنند.

در این فرایند آن‌ها منابع کلی اطلاعات، مانند مطالب آموزشی، روزنامه‌ها و دایره‌المعارف‌ها، هم به صورت چاپی و هم به صورت آنلاین و همچنین درخواست مشاوره انسانی را خوانده و کاوش می‌کنند. دسته "یافتن اطلاعات" به دیگر دسته‌بندی‌های توضیحات مربوط می‌شود (واسطه اطلاعات، فرایند ساخت معنا، آگاهی انتقادی از منابع)، و به نظر می‌رسد برای دانش آموزان دبیرستان ضروری‌ترین مورد است. از این رو، دسته "یافتن اطلاعات" یک نقطه شروع آشکار برای اکثر یادگیری‌های خودمحور در کتابخانه عمومی است. به همین ترتیب، آگاهی از این مقوله و روابط آن با سایر مقوله‌ها برای حمایت از کاربران در کتابخانه‌های عمومی مهم است.

فرایند معنا آفرینی. برداشت سوم از مفهوم سواد اطلاعاتی "فرایند معنا آفرینی" بود. این درک در بین مشارکت‌کنندگان بسیار گسترده نیست، همان‌گونه که در پژوهش میبی (۲۰۰۷: ۴۵۸) نیز مشاهده می‌شود. تمرکز نیاز اطلاعاتی ذاتی در این درک قویاً به موضوع یا وظیفه‌ای که مربوط به مشارکت‌کنندگان است، بستگی دارد. از دانش آموزان مشارکت‌کننده پرسش شد: چگونه می‌فهمید کدام اطلاعات را لازم دارید؟

اکثریت دانش آموزان دبیرستانی بر ایجاد تمرکز برای جست‌وجوی‌شان و پیدا کردن اینکه موضوعشان چیست متمرکز می‌شوند.

برای نمونه، در این نقل قول:

"چه چیزی می‌تواند به این موضوع مرتبط باشد؟"

یا به شکل مفصل‌تر:

"تلاش می‌کنم اطلاعاتی را که باید استفاده کنم روشن کنم. به چه چیزی علاقه دارم؟ چگونه می‌توانم از این موضوع مطلع شوم؟ چگونه ... از چه ماده‌ای می‌توانم برای پوشش دانش موردنظر خود استفاده کنم؟ آیا زاویه‌های بیشتری در رابطه با این مورد وجود دارد و چگونه می‌توانم آن‌ها را پیدا کنم؟ آیا کسی هست که درباره این موضوع چیزی گفته یا نوشته باشد؟"

در این حالت اولیه فرآیند جستجوی اطلاعات، اکثر مشارکت‌کنندگان از یک کتابدار کمک می‌خواهند. برخی دیگر توضیح می‌دهند که از نقشه‌های ذهنی یا ایده پردازی برای ایجاد تعریف‌ها و بیان مشکلات استفاده می‌کنند. مشارکت‌کنندگان درک کاملی از فرآیند جستجوی اطلاعات خود ندارند. آن‌ها همچنین درک ضعیفی از اینکه نیاز اطلاعاتی چیست دارند، هرچند آن‌ها درک نسبی از آنکه اطلاعاتی برای انجام وظایفشان لازم است، دارند. آن‌ها اطلاعات

جمع‌آوری شده را نسبت به اطلاعاتی که از قبل داشته‌اند مقایسه می‌کنند تا به آن‌ها معنا دهند، سپس نقل قول‌ها را انجام دهید و از نقل قول‌هایی که توسط برخی از مشارکت‌کنندگان دانشجویی توضیح داده شده است، استفاده کنید: آن را تفسیر کنید. این به شما کمک می‌کند تا آن را بهتر درک کنید ... و به خاطر بسپارید. بله، نقل قول... من خیلی از نقل قول استفاده می‌کنم و... پس اگر چند عبارت بسیار خوب برای ارائه دادن یک مطلب به صورت متفاوت وجود داشته باشد...

نقل قول‌ها-همان‌گونه که ۵ مشارکت‌کننده ما نشان دادند - (در شکل خوش‌بینانه‌اش) در تضاد با مفهوم نسل برش و چسباندن^{۳۳۴} شرح داده شده در رولندز و همکاران (۲۰۰۸) است. دانش آموزان دبیرستانی در مطالعه ما، به‌جای اتخاذ میان‌بر برای گریز از فکر کردن، بر استفاده از دیگر منابع اطلاعات به‌عنوان منابعی الهام‌بخش برای تفکر در مورد چیزی تأکید می‌کنند.

آگاهی انتقادی از منابع. در کمال تعجب ما، مشارکت‌کنندگان رویکرد انتقادی به اطلاعات برخلاف آنچه رولندز و همکاران (۲۰۰۸) گزارش دادند، دارند. دانش آموزان مشارکت‌کننده نسبت به منابعی که از آن‌ها استفاده می‌کنند و اطلاعاتی که هم به‌صورت چاپی و هم به‌صورت آنلاین پیدا می‌کنند منتقد هستند. آن‌ها بر اصالت و اعتبار اطلاعات، و موثق و صحیح بودن آن تمرکز می‌کنند. یکی از دانش آموزان مشارکت‌کننده نحوه اعتبارسنجی اطلاعات را توضیح می‌دهد:

"من اطلاعات مختلفی را انتخاب می‌کنم و آن‌ها را از جهت یکسان بودن با هم مقایسه می‌کنم."

به همین ترتیب دانش آموزان دبیرستانی بخشی از ویژگی‌های فرد دارای سواد اطلاعات را پیاده‌سازی می‌کنند، حتی اگر آن‌ها مفهوم "سواد اطلاعاتی" را نمی‌دانستند. (برای نمونه، بروس، ۱۹۹۷؛ دوایل^{۳۳۵}، ۱۹۹۲). مشارکت‌کنندگان در رابطه با استفاده از اطلاعات در اینترنت، برای نمونه، ویکی‌پدیا، به‌عنوان منبع اطلاعات موثق با هم متفاوت هستند. در اینجا نمونه‌هایی از گفته‌های آن‌ها آورده شده است:

"بله، برای نمونه، ویکی‌پدیا ... افراد عادی هستند که می‌نویسند. شما نمی‌دانید استاد دانشگاه آلبرگ است که آن را نوشته است یا کسی که اطلاعات زیادی در مورد این موضوع ندارد."

نگرانی اصلی دیگران درباره ویکی‌پدیا در مورد امکان تغییر اطلاعات است، به شرح آنچه در زیر آمده است:

"من اغلب از ویکی‌پدیا استفاده نمی‌کنم. این امکان وجود دارد که افراد پس از ورود اگر عقیده متفاوتی داشته باشند آن را تغییر دهند و مجدداً این کار را تکرار کنند. پس ویکی‌پدیا آن‌چنان قابل اعتماد نیست."

مشارکت‌کنندگان اولویت مشخصی در مورد مواد چاپی از جنبه اصالت، اعتبار و موثق بودن، دارند. جالب است زیرا این با ترجیحشان برای موتورهای جستجوگر اینترنتی به‌عنوان نقطه آغاز مطلوب برای جستجوی اطلاعات مغایرت دارد. این را

334 cut and paste generation

335 Doyle

می‌توان با اصل کمترین کوشش که می‌گوید دانش و آشنایی با یک منبع تمایل استفاده از آن را در مقایسه با منابع کمتر شناخته شده افزایش می‌دهد، توضیح داد.

کاربران از کتابخانه عمومی چه می‌خواهند، و چرا؟

همان‌گونه که در مطالعه ما و مطالعات پیشین مک نیکول و دالتون (۲۰۰۳) مشاهده شده است، کاربران کتابخانه عمومی را به‌عنوان مکانی برای یادگیری مستقل می‌شناسند. اگر آنچه کاربران از کتابخانه عمومی به‌عنوان محلی برای یادگیری می‌خواهند را خلاصه کنیم، می‌توانیم حداقل چهار چیز را شناسایی کنیم:

- آن‌ها می‌خواهند با سرعت خود بیاموزند.
- آن‌ها می‌خواهند تنها به علاقه‌مندی‌های خود پردازند.
- آن‌ها می‌خواهند خیلی عمیق به موضوعات مورد علاقه خود پردازند.
- آن‌ها می‌خواهند با کمک و راهنمایی کتابداران یاد بگیرند.

ارتباط بین درک فرایندهای یادگیری خود و آنچه می‌توانند از کتابخانه‌های عمومی و کتابداران انتظار داشته باشند، قابل توجه است. درک واضح‌تر از فرایندهای یادگیری خود، تصویر روشن‌تر و گسترده‌تری از آنچه از کتابخانه‌های عمومی انتظار دارند را در پی دارد. این با داده‌های ما سازگار است. اکثر دانش‌آموزان دبیرستان انتظار دارند که کتابخانه عمومی مکانی برای یادگیری خودمحور باشد.

این با نتایج مک نیکول و دالتون (۲۰۰۳) مطابقت دارد. دو دانش‌آموز مشارکت‌کننده که از کتابخانه‌های عمومی برای یادگیری استفاده نمی‌کنند، هم در فرایند یادگیری و هم در فرایند جستجوی اطلاعات متکی به خود هستند. در عین حال، این مشارکت‌کنندگان هیچ تصویر روشنی از آنچه از کتابخانه عمومی در رابطه با یادگیری انتظار دارند، ندارند. با این وجود دلایل خوبی برای گسترش آگاهی در بین این گروه از کاربران در مورد آنچه از کتابخانه‌های عمومی برای یادگیری انتظار دارند، وجود دارد.

خلاصه گفته‌ها و پیامدهای تلویحی در مورد چگونگی بهبود کتابخانه‌های عمومی در پشتیبانی از کاربران

مطالعه حاضر به ما این فرصت را می‌دهد تا اطلاعاتی در مورد چگونگی درک کاربران خود از کتابخانه عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری و چگونگی درک کاربران از مفهوم سواد اطلاعاتی، کسب کنیم. مطالعه ما سه دسته توصیف (یک مرکز منابع اطلاعاتی، مکانی برای یادگیری مستقل، مکانی برای پشتیبانی و راهنمایی) از کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری مستقل و چهار دسته توصیف (واسطه اطلاعات، یافتن اطلاعات، فرایند معنا سازی، آگاهی انتقادی از منابع) از مفهوم سواد اطلاعاتی را نشان می‌دهد. از نظر روش‌شناختی، مطالعه ما مشخص کرده است که تعداد محدودی از توصیفات

پدیده‌ها وجود دارد که گروهی از افراد آن را تجربه خواهند کرد. مطالعات پدیدارشناختی دیگر (برای نمونه، بروس، ۱۹۹۷؛ لوپتون، ۲۰۰۴؛ میسی، ۲۰۰۷) این موضوع را تأیید می‌کنند. این مطالعه همچنین نشان می‌دهد که مقوله‌های توصیف سواد اطلاعاتی از جهاتی از نظر کیفی با سایر مطالعات مربوط به همین پدیده متفاوت است، اما در عین حال، برخی از خصوصیات مشترک را نیز تأیید می‌کند.

به همین ترتیب، مطالعه ما توانایی روش پدیدارشناختی را برای ایجاد تنوع در توصیف درک مردم از پدیده‌ها و همچنین افزودن به درک مردم از کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مکانی برای یادگیری و مفهوم سواد اطلاعاتی مستند می‌کند. فهمیدن اینکه مردم چگونه مفاهیم و واقعیت را درک می‌کنند مهم است، زیرا ما می‌توانیم فرض کنیم که مردم مطابق ادراک خود از واقعیت و آنچه آن‌ها را واقعی یا نادرست می‌دانند عمل می‌کنند. در ساختار کتابخانه عمومی این بدان معناست که هرچه درک کتابخانه عمومی به‌عنوان یک مکان مهم برای یادگیری قوی‌تر باشد، استفاده از کتابخانه عمومی بیشتر می‌شود. هرچه استفاده از کتابخانه عمومی به‌عنوان محلی برای یادگیری بیشتر باشد، امکان اثرگذاری بیشتر کتابخانه عمومی در استفاده از منابع کتابخانه و تأثیر سواد اطلاعاتی بیشتر است. برداشتها و درک‌های مشخص شده در این مطالعه می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های آینده هم برای آموزش رسمی کاربر و هم برای پشتیبانی از تجارب یادگیری غیررسمی کاربران مورد استفاده قرار گیرد. در نتیجه، کتابخانه عمومی می‌تواند با تأکید بر یادگیری به‌عنوان یک فرآیند و سواد اطلاعاتی به‌عنوان بخش طبیعی یادگیری، به پیشرفت فراگیران مادام‌العمر کمک کند و از کاربران در زندگی اجتماعی، اقتصادی و روزمره خود پشتیبانی کند. این مطالعه نشان می‌دهد که کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مکان‌های یادگیری از سه راه گوناگون درک می‌شوند: مرکز منابع اطلاعاتی، مکانی برای یادگیری مستقل و مکانی برای پشتیبانی و راهنمایی. نتایج حاکی از آن است که برای اطمینان از پیشرفت در استفاده از کتابخانه‌های عمومی برای یادگیری، تلاش بیشتری لازم است، اگرچه اکثر مشارکت‌کنندگان دانش‌آموز اذعان داشتند که بین کتابخانه‌های عمومی و یادگیری ارتباط وجود دارد. این مطالعه همچنین شباهت‌ها و تفاوت‌هایی را در نحوه درک سواد اطلاعاتی توسط دانش‌آموزان دبیرستانی نسبت به مطالعات، تعریف‌ها و مدل‌های موجود نشان می‌دهد. درک دانش‌آموزان دبیرستانی از سواد اطلاعاتی شامل این‌هاست: فرایند، مهارت‌ها و درک نتیجه-گرا همراه با برخی از ارتباطات بین سواد اطلاعاتی و یادگیری. به نظر می‌رسد پیدا کردن اطلاعات برای فرآیندهای یادگیری دانش‌آموزان دبیرستانی، هنگامی که از مشارکت‌کنندگان خواستیم تا درک خود را بیشتر نمایش و توسعه دهند، بسیار مهم باشد. یافتن اطلاعات مفهومی بود که همچنین با دیگر مفاهیم ارتباط داشت.

این با فرضی که یافتن اطلاعات جدید، یک بخش اساسی در یادگیری و ساخت دانش جدید است، که مدل‌های مک نیکل و دالتون (۲۰۰۳) و کولثا و (۲۰۰۴) هم بدان اشاره کردند، بسیار مطابقت دارد. اگرچه این مطالعه نشان می‌دهد که آگاهی انتقادی از سوی مشارکت‌کنندگان مهم تلقی می‌شود، اما هنوز زمینه‌ای است که کتابخانه‌های عمومی می‌توانند توجه‌شان را به آن معطوف کنند. نتایج همچنین حاکی از آن است که پیشرفت در توسعه یادگیرندگان سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی نیاز به آگاهی بیشتر از رویکرد روش‌شناختی در فرآیند جستجوی اطلاعات و آگاهی بیشتر از سایر منابع نسبت به

موتورهای جستجوگر اینترنتی دارد. این بسیار با پژوهش‌های رونالدز و همکاران (۲۰۰۸)، که نشان می‌دهد مردم تمایل دارند از منابع محدود برای جستجوی اطلاعات استفاده کنند و مهارت جستجوی آن‌ها به خوبی توسعه نیافته است، مطابقت دارد. در نتیجه، کتابخانه‌های عمومی همچنین نقش مهمی در توسعه مهارت‌های جستجو دارند، که می‌تواند از طریق دوره‌های رسمی آموزش کاربر یا از طریق مشاوره یک به یک انجام شود. مفهوم سواد اطلاعاتی به خودی خود به نظر می‌رسد در فهم مشارکت‌کنندگان ما مبهم است. اینترنت دسترسی به اطلاعات را بسیار افزایش می‌دهد. این مسئله، تا زمانی که اطلاعات وجود داشته باشد، به مشکلات می‌افزاید: به کدام اطلاعات نیاز داریم؟ آیا می‌توانم تمام اطلاعات مربوطه را پیدا کنم و آیا اصلاً باید این کار را انجام بدهم؟ چگونه آن را پیدا کنم؟ اطلاعاتی که پیدا می‌کنم چقدر قابل اطمینان است؟ چگونه اطلاعاتی را که می‌یابم ارزیابی کنم؟ چگونه می‌توانم از اطلاعات جدید به همراه اطلاعات و دانشی که پیش‌تر در اختیار داشتم استفاده کنم؟ همه این پرسش‌ها را می‌توان در موقعیت‌های روزمره زندگی پرسید، مانند هنگام خرید چیزی در اینترنت، و همچنین در شرایطی که در حال یادگیری هستید مانند هنگام نوشتن یک پروژه. پرسش‌ها همچنین مربوط به سواد اطلاعاتی است، از آنجا که هدف از سواد اطلاعاتی هم کمک به افراد برای طرح این پرسش‌ها است، و هم به آن‌ها شایستگی لازم برای عمل مناسب هنگام یافتن، ارزیابی و استفاده از اطلاعات مناسب را ارائه می‌دهد. کتابخانه‌های عمومی نقش مهمی در کمک به آگاهی و درک اهمیت سواد اطلاعاتی دارند، اما این باید یک نقش خدمت‌رسانی باشد، زیرا کتابخانه‌های عمومی مکان‌های شناخته شده و قابل اطمینان برای یادگیری هستند و افزون بر این دارای مکان، منابع و کارمندان برای انجام کار هستند. کتابخانه‌ها و کتابداران عمومی کدام اقدام را می‌توانند به‌طور خاص‌تر انجام دهند؟ از این مطالعه چه آموخته‌ایم؟ اول از همه به نظر می‌رسد درک سواد اطلاعاتی به‌عنوان "یافتن اطلاعات" نقطه شروع خوبی برای کتابخانه عمومی است. یافتن اطلاعات دلیل اصلی استفاده مشارکت‌کنندگان این مطالعه از کتابخانه عمومی برای یادگیری است. اگر کتابخانه‌های عمومی دسترسی به منابع مختلف اطلاعات را تضمین کرده و وجود این منابع را ترویج کنند، کاربران در صورت نیاز به یادگیری، به کتابخانه عمومی باز می‌گردند. اگرچه دسترسی به اطلاعات کافی نیست. تعدادی از کاربران این مطالعه خودشان اطلاعات را پیدا می‌کنند و بقیه از کتابداران استفاده می‌کنند. این مطالعه نشان می‌دهد که کاربران از صلاحیت‌های کتابداران عمومی به‌ویژه در شناسایی نیازهای اطلاعاتی و یافتن اطلاعات به‌صورت چاپی یا الکترونیکی قدردانی می‌کنند. از این رو، کتابداران عمومی باید مهارت خود را در تکنیک مصاحبه و جستجوی اطلاعات برای پشتیبانی از کاربران افزایش دهند. از دیدگاه ما، کتابداران عمومی این فرصت را دارند که با استفاده از ISP کولتاو یا چرخه یادگیری مک نیکول و دالتون در کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان یک چارچوب، و همچنین ویژگی‌های فرد باسواد اطلاعات برای تفکر در مورد یادگیری در کتابخانه عمومی، خدمات یادگیری را توسعه دهند. بدون چنین چارچوبی، خدمات به محدود کردن خود به جستجوی اطلاعات کاربران و نه بخش باقی‌مانده از فرآیند یادگیری گرایش خواهند داشت. از سوی دیگر، با ایجاد چنین چارچوبی کتابداران عمومی می‌توانند از آموزش فراگیران مادام‌العمر در کتابخانه عمومی پشتیبانی کنند.

صورت بودجه

این پژوهش هیچ‌گونه کمک مالی از سوی سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های دولتی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرد.

شرح حال نویسنده

بو گرنر نیلسن³³⁶، کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، استادیار دانشکده سلطنتی کتابداری و اطلاع‌رسانی، شعبه آلبرگ است، از آنجا که وی در سال ۱۹۹۴ کارشناسی ارشد خود را در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی دریافت کرد. وی از سال ۱۹۹۵ بخشی از اعضای هیات علمی دانشکده رویال را تشکیل داد. علایق آموزشی و پژوهشی وی از جمله صلاحیت‌های اطلاعاتی کتابداران عمومی، یادگیری مادام‌العمر، سواد اطلاعاتی و رفتار اطلاعاتی است. در حال حاضر، وی در حال کار روی پروژه دکترا است که مقاله حاضر در مورد آن گزارش می‌دهد.

پیا بورلوند³³⁷ استاد (بازیابی اطلاعات تعاملی (IIR)) و سرپرست گروه مطالعات اطلاع‌رسانی در مدرسه سلطنتی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی آلبرگ است. تمرکز پژوهش پرفسور بورلوند بر روی روش‌های ارزیابی سیستم‌هایی است که از بازیابی اطلاعات تعاملی پشتیبانی می‌کنند. علاقه وی به ارزیابی سیستم، طراحی و استفاده از سیستم، سه حوزه وسیع را شامل می‌شود: بازیابی اطلاعات تعاملی، تعامل انسان و کامپیوتر و (رفتار) جستجوی اطلاعات.

³³⁶ Bo Gerner Nielsen

³³⁷ Pia Borlund

منابع فصل نهم: تجربه دانمارک: سواد اطلاعاتی، یادگیری و کتابخانه عمومی: مطالعه دانش آموزان دبیرستانی در دانمارک

Association of College and Research Libraries (ACRL) (2004) Information Literacy Competency Standards for Higher Education. URL (consulted March 2009): <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standards.pdf>.

American Library Association (1989) Presidential Committee on Information Literacy Final Report. URL (consulted March 2009): <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.cfm>.

Ashcroft L, Farrow J and Watts C (2007) Public libraries and adult learners. *Library Management* 28(3): 125–138.

Bates MJ (1986) Subject access in online catalogs: A design model. *Journal of the American Society for Information Science* 37(6): 357–376.

Bawden D (2001) Information and digital literacies: A review of concepts. *Journal of Documentation* 57(2): 218–259.

Belkin NJ, Oddy RN and Brooks HM (1982) ASK for information retrieval: Part I. Background and theory. *Journal of Documentation* 38(2): 61–71.

Boon S, Johnston B and Webber S (2007) A Phenomenographic study of English faculty's conceptions of information literacy. *Journal of Documentation* 63(2): 204–228.

Bruce C (1997) *The Seven Faces of Information Literacy*. Blackwood: Auslib Press.

Case DO (2007) *Looking for Information: A Study of Research on Information Seeking, Needs, and Behavior*. Amsterdam: Academic Press.

Commission of the European Communities (2000) *A Memorandum on Lifelong Learning*. URL (consulted March 2009): <http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/MemorandumEng.pdf>.

Dervin B (1998) Sense-making theory and practice: An overview of user interests in knowledge seeking and use. *Journal of Knowledge Management* 2(2): 36–46.

Dervin B and Nilan M (1986) Information needs and uses. In: Williams ME (ed.) *Annual Review of Information Science and Technology* 21. New York: Knowledge Industry Publications, 3–33.

Doyle CS (1992) Outcome Measures for Information Literacy within the National Education Goals of 1990. Final Report to National Forum on Information Literacy. Summary of Findings. URL (consulted March 2009): http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/13/2c/6e.pdf.

Facione PA (1990) Critical thinking: A statement of expert consensus for purposes of educational assessment and instruction. Millbrae, CA: The California Academic Press. URL (consulted March 2009): http://www.insightassessment.com/pdf_files/DEXadobe.PDF.

Facione PA (2009) Critical Thinking: What it is and Why it Counts. Millbrae, CA: California Academic Press. URL (consulted March 2009): http://www.insightassessment.com/pdf_files/what&why2006.pdf.

Fidel R, et al. (1999) A visit to the information mall: Web searching behavior of high school students. *Journal of the American Society for Information Science* 50(1): 24–37.

Ingwersen P and Järvelin K (2005) *The Turn: Integration of Information Seeking and Retrieval in Context*. Dordrecht: Springer.

Jehlik T (2004) Information literacy in the public library. *NLA Nebraska Library Association Quarterly* 35(4). URL (consulted March 2009): <http://www.nebraskalibraries.org/nlaquarterly/2004/4/2004-4-Jehlik.htm> (accessed May 2009).

Johnson AM (2002) Library instruction and information literacy. *Reference Services Review* 31(4): 385–418.

Johnson AM and Jent S (2005) Library instruction and information literacy – 2004. *Reference Services Review* 33(4): 487–530.

Johnson AM, Jent S and Reynolds L (2007) Library instruction and information literacy 2006. *Reference Services Review* 35(4): 584–640.

Johnston B and Webber S (2003) Information literacy in Higher Education: A review and case study. *Studies in Higher Education* 28(3): 335–352.

Kuhlthau CC (1988) Longitudinal case study of the information search process of users in libraries. *Library and Information Science Research* 10(3): 251–304.

Kuhlthau CC (2004) *Seeking Meaning: A Process approach to Library and Information Services*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Limberg L (2005) Phenomenography. In: Fisher E, Erdelez S and McKechnie LEF (eds) *Theories of Information Behavior*. Medford, NJ: Information Today, 280–283.

- Lupton M (2004) *The Learning Connection: Information Literacy and the Student Experience*. Adelaide: Auslib Press.
- McNicol S and Dalton P (2003) *Public Libraries: Supporting the Learning Process*. (Centre for Information Research, University of Central England Birmingham. URL (consulted March 2009): http://www.ebase.uce.ac.uk/docs/public_libraries_learning_report.doc).
- Marchionini G and Maurer H (1995) The roles of digital libraries in teaching and learning. *Communications of the ACM* 38(4): 67–75.
- Marton F (1981) Phenomenography: Describing conceptions of the world around us. *Instructional Science* 10(2): 177–200.
- Marton F (1986) Phenomenography: A research approach to investigating different understandings of reality. *Journal of Thought* 21(3): 28–49.
- Maybee C (2007) Understanding our student learners: A phenomenographic study revealing the ways that undergraduate women at Mills College understand using information. *Reference Services Review* 35(3): 452–462.
- Morgan-Klein B and Osborne M (2007) *The Concepts and Practices of Lifelong Learning*. London: Routledge.
- Olsen JK and Coons B (1989) Cornell University's information literacy program. In: Mensching GE and Mensching TB (eds) *Coping with Information Illiteracy: Bibliographic Instruction for the Information Age*. Ann Arbor, MI: Pierian Press, 7–20.
- Owens MR (1976) State, government and libraries. *Library Journal* 101(1): 19–28.
- Rader H (1991) Information literacy: A revolution in the library. *RQ* 31(4): 25–29.
- Rowlands I, et al. (2008) The Google generation: The information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives* 60(4): 290–310.
- SCONUL (1999) *Information Skills in Higher Education*. URL (consulted March 2009): http://www.sconul.ac.uk/groups/information_literacy/papers/Seven_pillars2.pdf.
- Seamans NH (2002) Student perceptions of information literacy: Insights for librarians. *Reference Services Review* 30(2): 112–123.
- Skov A (2004) Information literacy and the role of public library. *Scandinavian Public Library Quarterly* 37(3): 4–7. URL (consulted March 2009): http://www.splq.info/issues/vol37_3/splq3_04.pdf (accessed March 2009).
- Spacey R and Goulding A (2004) Public libraries and adult learners. *Aslib Proceedings* 56(6): 344–355.

Webber S and Johnston B (2000) Conceptions of information literacy: New perspectives and implications. *Journal of Information Science* 26(6): 381–397.

Wilson P (1977) *Public Knowledge, Private Ignorance: Toward a Library and Information Policy*. Westport, CT: Greenwood Press.

Zurkowski PG (1974) *The Information Service Environment: Relationships and Priorities*. Washington, DC: National Commission on Libraries and Information Science.

P119

Preface

The present book is one of the outputs of the Jean Monnet International Project entitled "**European Union Plans and Experiences for Public Libraries: Applicability for Iran**", which has been funded by the European Union.

The project proposal was submitted by Allameh Tabataba'i University to the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency in the form of a possible "Jean Monnet Project" grant. In September 2019 it was judged and announced as the only grant winner from Iran. Previously, in 2018, an earlier project from Allameh Tabataba'i University had won a "Jean Monnet Project" grant.

The Jean Monnet Programme, also known as the Jean Monnet Activities, is a European Union initiative to encourage teaching, research and reflection in the field of European integration studies in higher education institutions. It is named in memorandum of Jean Monnet (1888-1979), a French diplomat regarded by many as a chief architect of European Unity. The initiative was originally launched in 1990. In 2001 it was opened to higher education institutions from all around the world. In 2014 Jean Monnet became part of the Erasmus+ programme.

The coordinator of this project, Dr. Golnessa Galyani-Moghadam, was able to attend the closing ceremony of the thirtieth anniversary Jean Monnet Activities conference, "30 years of Jean Monnet Activities: EU Studies in the Digital Age", which was held in Brussels on November, 19, 2019. The conference followed the previous day's Jean Monnet Coordinator's Conference Kick-off meeting, which had newly been organized by the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency for coordinators of the selected 2019 Jean Monnet beneficiaries. More information about the various programs of Erasmus and Jean Monnet is provided in the first chapter of this book.

The project will cover a two-year period and consist of eleven administrative phases. Its main collaborators are two Iranian professors of Library and Information Science (now officially called Knowledge and Information

Science): Dr. Farideh Ossareh, from Shahid Chamran University of Ahvaz, and Dr. Rahmatollah Fattahi, from Ferdowsi University of Mashhad.

The project coordinator is an assistant professor at the Department of Library and Information Science, Allameh Tabataba'i University (ATU), since 2013. She received a bachelor's degree in Medical Sciences (Nursing) and subsequently a Master's degree in Library and Information Sciences from Ferdowsi University of Mashhad, Iran, in 1999. She worked as a librarian at the Road, Housing & Urban Development Center in Tehran for two years. Later she received a grant from the Iranian Ministry of Science, Research and Technology to pursue a PhD degree in India. She received her PhD from the University of Mysore in 2007. She worked as a faculty member in the Department of Library and Information Science at Shahed University in Tehran from 2007 to 2012. She accepted a position at the Allameh Tabataba'i University in 2013 and has been working there since then. She has substantial experience in studying and researching about public libraries in Iran.

Dr. Farideh Osareh is a full professor in library and information science at Shahid Chamran University of Ahvaz, Iran. She received a BA in English Language and Literature from the Jundi Shapur University of Ahvaz, Iran, in 1974 and an MS in Library and Information Science from the University of Tehran in 1986. In 1992 Farideh began pursuing a PhD degree in LIS at the University of New South Wales, Sydney, Australia. She received her PhD in 1997, after that she returned to Iran. For several years, she was the director of the LIS department at the Shahid Chamran University of Ahvaz, where she now teaches courses at the undergraduate, graduate and doctoral levels. She is an awarded leading professor in education in the country by the ministry of Science, Research and Technology.

Dr. Rahmatollah Fattahi is an Iranian scholar and full professor in library and information science (with expertise in Information and Knowledge organization) at Ferdowsi University of Mashhad, Iran. He received a BA in English Language and Literature from Ferdowsi University of Mashhad 1974 and an MS in Library and Information Science from the University of Tehran in 1979. In 1992 he went to Australia to pursue a PhD in LIS at the University of New South Wales. He received his PhD in 1997, after which he returned to Iran. For several years, Rahmatollah served as department director at the Ferdowsi University of Mashhad, where he has been teaching courses at the

undergraduate, graduate and doctoral levels. He was one of the founders and the president of the Iranian Library and Information Science Association. He also has a rich experience in teaching workshops, holding conference, publishing, and doing research on public libraries in Iran.

This book was compiled and translated by the three key staff members in the process of project implementation. The purpose of preparing and compiling this book was to describe for Persian audiences a range of valuable public library experiences in the European Union and its member countries. A further book, *Localization of Some EU Plans in the Development of Public Library Services for Application in Iran*, with the aim of implementing EU plans and programs in our country, is being developed by the project team and will be published soon.

The present book, entitled *EU Policies and Plans for the Management, Development and Promotion of Services in Public Libraries*, consists of nine chapters. The main content of the book is the result of collecting and translating various reports and papers of experiences of EU public libraries that reflect the purpose of the project. To do so, we selected certain relevant resources from the Publication Office of the European Union (<https://publications.europa.eu/en>).

The first chapter of the book acquaints Iranian audiences with the EU's international projects, as there is currently little information available in Persian on the subject. It introduces the programs of Erasmus, Erasmus+ and Jean Monnet, as well as the present project and the reasons for being selected by the European Union. Faculty members, students, researchers and various individuals may have questions in this regard, and we hope this chapter will answer them to some extent.

The second chapter introduces the structure, policies and strategies of the European Union for the development of public libraries. It is entitled "Public Libraries" and is written by Marian Koren, the head of Research and International Affairs at the Netherlands Public Library Association, and secretary of FOBID Netherlands Library Forum, The Hague, The Netherlands.

The third, fourth, and fifth chapters, which the project proposal, explicitly stated that had to be translated into Persian, were different sections of studies from the European Parliament's Committee on Culture and Education. In essence, they form the EU's policy for public libraries. The authors are Barbara Lison, Natascha Reip, Frank Huysmans, and Dan Mount. The chapter titles are “The New Role of Public Libraries in Local Communities”, “E-Lending: Challenges and Opportunities” and “Promoting Media and Information Literacy in Libraries”, respectively.

Chapter six, is a translation based on a paper by Susannah Quick, Gillian Prior, Ben Toombs, Luke Taylor and Rosanna Currenti. It deals with the experience of European countries in the use of information technology in public libraries. It is entitled “Cross-European Survey to Measure Users’ Perceptions of the Benefits of ICT in Public Libraries”. This chapter is the result of extensive research in public libraries in Europe, funded by the Bill & Melinda Gates Foundation. Due to the length of this report, only selected sections of it have been translated into Persian; those interested in the complete report can refer to the original report for more information.

Chapters seven through nine cover the public library experience of three European countries. Chapter seven discusses many of the common challenges of public libraries and the press in the Netherlands. Written by August Hans den Boef, Jelke Nijboer and Joost Kircz, it is entitled “Joint Policies for Public Quality: The Common Challenge for Public Libraries and the Press to Recuperate Their Positions”. Chapter eight, “Public Library Planning: A Routine Practice?” by Ana R. Pacios, describes the Spanish experience. Chapter nine, by Bo Gerner Nielsen and Pia Borlund, is entitled “Information Literacy, Learning, and the Public Library: A Study of Danish High School Students”.

The fact that the European Union makes its various facilities and resources available to the international community for education and research, especially in developing countries, can greatly benefit faculty members, researchers and library students at various Iranian universities. This book presents new and valuable tips and ideas taken from the public library experience of European countries. We hope that many of the questions and ambiguities that exist in the minds of Iranian managers and librarians about the place of public library service in our 21st century society can be answered in this book. The strength

of the book lies in its reporting of objective experiences based on real data. It is hoped that this work will be welcomed and used to raise awareness of EU programs, strategic plans and experiences for public libraries. The content of the book will aid in further developing the already extensive programs and activities of public libraries in Iran and thus improve services to our dynamic Iranian society.

Finally, the project coordinator would like to acknowledge the support of the Chancellor of Allameh Tabatabai University, Dr. Hossein Salimi; the former Vice Chancellor for Research, Dr. Hamidreza Olumi-Yazdi; the current Vice Chancellor for Research, Dr. Seyed-Jalal Dehghani-Firoozabad; and especially the continuous efforts of the Director of International Academic Cooperation, Dr. Mandana Tishehyar; and Mr. Seyed-Hossein Tabatabainasab, an expert on international projects; Mr. Jim Cole, former Editor-in-Chief of *The Serials Librarian*; and others who have contributed to the success of this project.

Dr. Golnessa Galyani-Moghaddam, Assistant Professor,
Dept. of Library and Information Science, Allameh Tabataba'i University
Academic coordinator, Jean Monnet Project
Tehran, Iran, May 2020

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

EU Policies and Plans for the Management, Development and Promotion of Services in Public Libraries

**Golnessa Galyani-Moghaddam, Assistant Professor, Allameh Tabataba'i
University**

**Farideh Osareh, Full Professor, Shahid Chamran University of Ahvaz
Rahmatollah Fattahi, Full professor, Ferdowsi University of Mashhad**

Allameh Tabataba'i University Press

2020